MILITAIR-RECHTELIIK TIJDSCHRIFT.

REDACTIE:
MR. L. M. ROLLIN COUQUERQUE
en E. G. DE WIJS

DEEL XXXV.

1939/40.

N.V. BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ V/H MOUTON & CO., 'S-GRAVENHAGE

OFFICIEEL GEDEELTE.

Oorlogsgevaar.

Voor de tweede maal, binnen het jaar, heeft de Koningin beslist dat er oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt, aanwezig is. K.B. van 10 April 1939, Stbl. no. 181. Daarin is anders dan in September 1938 niet bepaald dat oorlogsgevaar „aanwezig is". xooals ook de terminologie van art. 194 G.W. luidt, doch, „dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar" ... Wat de bedoeling is van deze nieuwe, niet bij de G.W. aansluitende bewoordingen is, weten wij niet.

In aansluiting aan evenvermeld K.B. zijn, weder. evenals in September j.l. [1]) *verschillende andere besluiten en beschikkingen uitgevaardigd, welke wij hieronder overnemen.*

Uittreksel Koninklijke besluiten.

Ministerieele kennisgeving van 17 April 1939, IIde Afd. R, nr. 64.

Legerorders 1939 *Sr.* 151 O.

Ter kennis m-ordt gebracht. dat is bepaald bij Koninklijk Besluit van 10 April 1939:

Staatsblad 181.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:
dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar in den zin. waarin dat woord in 's lands m-ctten voorkomt.

Staatsblad 182.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:
Al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping — uitwendige veiligheid wordt onverwijld in werkelijken dienst geroepen.

Staatsblad 583.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht wordt door Ons gemachtigd voor zoover betreft de landstreek, waar zich afdeelingen van Zee- en Landmacht bevinden — behoudens echter voor die afdee-

[1]) Zie de bijdrage van Dr. J. H. Zeeman. M.R.T. XXXIV, blz. 504-518.

lingen, welke organiek zijn bestemd voor de bezetting van liniën, stellingen en sterkten — om op zoodanige wijze in de behoeften van inkwartiering, onderhoud. transporten en leverantiën van allerlei aard (ook aan paarden, rund- en ander vee) te voorzien of door zijne ondergeschikten te doen voorzien, als hem, op zijne verantwoordelijkheid, het meest geraden voorkomt, hetzij door het benoodigde, na ccne voorafgaande vordering van zijnentwege, te doen verstrekken, of in dringende omstandigheden, zonder voorafgaande vordering door zijne ondergeschikten in gebruik of in eigendom te doen nemen, hetzij door goedkeuring van hetgeen te dien opzichte, zonder zijn last, in het belang van den krijgsdienst is verricht.

Artikel 2.

Gelijke machtiging als boven wordt verleend aan den Commandant eener linie, vesting of sterkte, doch alleen voor zoover betreft het terrein in het gebied van de linie, stelling of sterkte waarover de staat van oorlog of beleg zich zal uitstrekken.

Voorts bij Koninklijk Besluit van 12 April 1939, nr. 9.

Hebben goedgevonden en verstaan:
te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

Met ingang van 12 April 1930 wordt, lot nadere beschikking, vrijstelling van port verleend voor de verzending, door en aan in werkelijken dienst zijnde vrijwillig dienenden en dienstplichtigen, beneden den rang van tweede-luitenant (luitenant ter zee der 3e klas) en de met hen in rang gelijk gestelden, van:

a. briefkaarten, met uitzondering van die, welke berichten omtrent handelszaken of bestellingen of aanbiedingen van handels- of fabrieksgoederen bevatten:

b. nieuwsbladen en bijvoegsels, welke voldoen aan de in artikel **1** van de Postwet *(Staatsblad* 1919, nr. 543), voor deze stukken gegeven omschrijving, niet zwaarder dan 100 gram.

Voorts bepaalt de Directeur-Generaal der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, dat de stukken, welke ingevolge laatstgenoemd K.B. onder genot van vrijstelling van port worden verzonden, voor zooveel zij afkomstig zijn van vrijwillig dienenden en van dienstplichtigen en *niet* de openbare dienst betreffen, ter linkerzijde van het adres, moeten zijn voorzien van de aanduiding „Militair", waaronder de handteekening van den afzender moet zijn gesteld.

Vervolgens wordt er met nadruk de aandacht op gevestigd, dat de vrijstelling van port voor correspondentie voor en van militairen beneden den rang van tweede-luitenant, alleen van toepassing is op briefkaarten en op nieuwsbladen en onder meer *niet* geldt voor

brieven en drukwerken (dus ook niet voor prentbriefkaarten, tenzij deze als briefkaart zijn beschreven). Vorenbedoelde briefkaarten en nieuwsbladen zijn voorts alleen dan van port vrijgesteld, wanneer zij in het *binnenlandsche* verkeer worden verzonden.

Verlengd verblijf in werkelijken dienst.

Ministerieele beschikking van *15 April 1939, VIIde afd., nr.* **507** *O.*

Legerorders 1939 Nr. 147.

Bij Koninklijk besluit van 14 April 1939, nr. 6, is bepaald, dat de voor eerste oefening in werkelijken dienst zijnde dienstplichtigen, die na de dagteekening van dit besluit in aanmerking zouden komen voor groot verlof, tot nader order in werkelijken dienst blijven. Dit geldt niet voor de groepen van dienstplichtigen. ten aanzien van welke de Minister van Defensie bepaalt, dat de daarin gelegen maatregel niet op haar zal worden toegepast.

Machtiging van art. 5, lid 1, der „Algemeene Vorderingswet 1938".

Ministerieele beschikking van 14 April 1939, IIde Afd. B, nr. 112.

Legerorders 1333 Nr. 143 O.

Ter kennis wordt gebracht, dat met ingang van 12 April 1939 aan de op bijlage I van deze legerorder genoemde autoriteiten en commandanten de machtiging is verleend als bedoeld in art. 5, lid 1, van de „Algemeene vorderingswet 1938" *(Stbl.* nr. 634).

Vorenbedoelde niachtigiiig is van kracht gedurende de aanwezigheid van oorlogsgevaar, als bedoeld in artikel 194. lid 4, van de Grondwet.

De niachtigiiig, welke door den Minister van Defensie op zegel wordt verleend. is ingericht overeenkomstig het inodel, vervat in de bij de legerorder behoorende bijlage II.

Voorts wordt hierbij ter kennis gebracht:

n. de tekst van de Wet van 30 September 1938 *(Stbl.* nr. 634), houdende regelen met betrekking tot het vorderen van goederen ten

behoeve van volkshuishouding en landsverdediging in tijden van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden (Algemeene vorderingswet 1938);

b. de tekst van de Wet van 23 Februari 1939, houdende verlenging van den termijn, gedurende welken de Algemeene Vorderingswet 1938, de Wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938. de Prijsopdrijvingswet 1938, de Schepenvorderingswet 1938, de Schepenuitvoerwet 1938, de Oorlogszee- en luclstvaartverzekeringswet 1938. de Distributie\\-et 1938 en de Bodemproductiewet 1938 van kracht zijn,

resp. opgenomen in de bij deze legerorder behoorende bijlagen III en IV.

Van deze legerorder behoort in elke mobilisatie-instructie (ook de reeds uitgereikte) een exemplaar te zijn opgelegd.

Het benoodigde aantal ex. moet onverwijld worden aangevraagd aan het Hoofd van de XIIde Afd. van het Departement van Defensie.

Bijlage T.

behoorende bij L.O. 1939, nr. 148 O.

Autoriteiten en commandanten, aan wie de machtiging ingevolge art. 5, lid 1, der Vorderingswet 1938 is toegekend.

Hoofd IVe Afd. A. Departement van Defensie.
Regeeringscommissaris Industrieele Verdedigingsvoorbereiding.
Chef van den Generalen Staf.
Directeur van den Etappen- en verkeersdienst.
Hoofdintendant.
Commandant van de luchtverdediging.
Inspecteur der militaire luchtvaart.
Commandant van het Veldleger.
Inspecteur der genie.
Chef van den militairen pharmaceutischen dienst.
Commandant der Stelling van den Helder.
Commandant der Vesting Holland.
Commandant in Zeeland.
Territoriale-bevelhebber in Friesland enz.
Territoriale-bevelhebber in Overijssel enz.
Territoriale-bevelhebber in Noordbrabant enz.
Territoriale-bevelhebber in Zuid-Limburg.
Directeur van het luchtvaartbedrijf.
Directie der Artillerie-inrichtingen.
Chef van den Marine Staf.
Hoofdintendant Zeemacht.
Directeur Rijkswerf Willemsoord.

Bijlage II,

behoorende bij L.O. 1939, nr. 148 O.

Op zegel.

Machtiging.

De Minister van Defensie,

gezien art. 1, lid 2, van de „Algemeene Vorderingswet 1938" S. 634, alsmede art. 1 van de Wet van 23 Februari 1939, S. 600, machtigt ingevolge artikel 5, lid 1, van eerstgenoemde wet, na ***gehouden overleg met den Minister van Economische Zaken,*** bij deze

. . . . . .

. . . . . .

om namens hem en met inachtneming van de regelen bij eerstgenoemde Wet gesteld, ten behoeve van de landsverdediging te vorderen de beschikbaarstelling van ***roerende en onroerende goederen.***

Deze machtiging is van kracht gedurende de aanwezigheid van oorlogsgevaar als bedoeld in artikel 194, lid 4. van de Grondwet.

's-Gravenhage. April 1939.

De Minister van Defensie,

Bijlage III,

behoorende bij L.O. 1939, nr. 148 O.

WET van 30 September 1938, [1]) **houdende regelen met betrekking tot het vorderen van goederen ten behoeve van volkshuishouding en landsverdediging in tijden van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden. (Algemeene Vorderingswet 1938).**

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen. die deze zullen zien of hooren lezen. saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden regelen te stellen met betrekking tot het vorderen van goederen ten behoeve van volkshuishouding en landsverdediging;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal. hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

1) St.bl. No. 634.

Artikel 1.

1. Onze Minister van Economische Zaken is bevoegd, met inachtneming van de regelen bij deze wet gesteld en in zooverre in afwijking van de Onteigeningswet, ten behoeve van de volksliuishouding de terbeschikkingstelling van goederen te vorderen of te doen vorderen.

2. Dezelfde bevoegdheid komt toe aan Onzen Minister van Defensie, in overleg met Onzen Minister van Economische Zaken, ten behoeve van de landsverdediging.

Artikel 2.

1. De vorderingen, welke ingevolge de artikelen 5, 32 en 33 van de Inkwartieringswet zijn of morden gedaan, hebben den voorrang boven die. welke ingevolge deze wet worden gedaan.

2. Vorderingen ten behoeve van de landsverdediging hehbeii den voorrang boven die ten behoeve van de volkshuishouding.

Artikel 3.

1. Voor de toepassing van deze wet worden onder goederen verstaan alle goederen. roerende zoowel als onroerende, met uitzondering van zeeschepen.

Artikel 4.

1. Een vordering krachtens deze wet wordt, behalve wanneer onmiddellijke terbeschikkingstelling wordt gevorderd, gedaan bij gedagteekend schrijven, onderteekend door hem, die de vordering doet, onder vermelding van zijn hoedanigheid; het schrijven geeft aan den tijd, binnen welken en des noodig de plaats waar aan de vordering moet worden voldaan.

2. Is onmiddellijke terbeschikkingstelling mondeling gevorderti. dan wordt de vordering zoo spoedig mogelijk schriftelijk bevestigd: het schrijven moet voldoen aan de in lid 1 gesteld eischen.

3. Aan dengene, die ingevolge een vordering krachtens deze net, goederen ter beschikking heeft gesteld, wordt door hem, die de vordering heeft gedaan, onverwijld een gedagteekend en onderteekend schriftelijk bewijs verstrekt, dat een nauwkeurige aanduiding van de ter beschikking gestelde goederen, alsmede van den aard der terbeschikkingstelling naar de onderscheiding van artikel 6. lid 1. inhoudt.

4. Indien het bedrag der in artikel 8 bedoelde schadeloosstelling of vergoeding reeds is vastgesteld, mordt dit hedrag in het bewijs vermeld.

5. Een afschrift van het bewijs mordt door hem, die liet bewijs heeft verstrekt. ingezonden aan Onzen betrokken Minister.

Artikel 5.

1. Behoudens het bepaalde in lid 2 is ieder, die door een Onzer genoemde Ministers is aangewezen om namens hem vorderingen krachtens deze wet te doen, voorzien van een daartoe strekkende, algemeene of bijzondere schriftelijke machtiging.

2. Een aanwijzing van personen, die bevoegd zijn namens Onze genoemde ministers vorderingen krachtens deze te doen, kan ook geschieden bij in de *Nederlandsche Staatscourant* te plaatsen en door middel van den radio-omroep bekend te maken beschikking.

Artikel 6.

I. Een vorclcring kan strekken tot terbeschikkingstelling in eigendom of in gebruik.

2. Indien ten aanzien van eenig goed. roerend of onroerend, terbeschikkingstelling in eigendom is gevorderd, is dit goed eigendom van den Staat, te rekenen van het tijdstip, waarop aan de vordering moet zijn voldaan; is onmiddellijke terbeschikkiiigstelling gevorderd, dan is de Staat eigenaar te rekenen van het tijdstip, waarop de vordering is gedaan.

3. De eigendom gaat over vrij van alle lasten en rechten daarop rustende; de in artikel 60 der Onteigeningswet bedoelde lasten en belastingen, waarmede het gevorderde goed is bezwaard. gaan van den dag van den eigendomsovergang over op den Staat.

Artikel 7.

1. In alle gevallen, waarin de eigendom van onroerend goed ten gevolge van een vordering krachtens deze wet is overgegaan, zal Onze Minister door of namens wien de vordering is gedaan, onverwijld zorg dragen voor de inschrijving van dien overgang in de daarvoor bestemde openbare registers.

2. De op het oogenblik van den eigendomsovergang op het gevorderde goed rustende hypothecaire inschrijvingen worden ambtshalve doorgehaald.

Artikel 8.

1. Ter zake van iedere terbeschikkiiigstelling in eigendom ingevolge deze wet wordt een schadeloosstelling gegeven aan den eigenaar. de zakelijk gerechtigden, den huurder, een en ander zooveel mogelijk overeenkomstig de artikelen 40—49 der Onteigeningswet.

2. De scliadeloosstelling wordt zoo mogelijk in onderling overleg vastgesteld door dengene, die de vordering doet en de in lid **1** gcnoemde belanghebbenden.

3. Bij gebreke van overeenstemming wordt liet hcclrag vastgesteld door drie schatters, die worden aangewezen door burgemeester en

wethouders der gemeente, waar op het tijdstip van de vordering de goederen zich bevonden.

4. Indien ten aanzien van den prijs van de gevorderde goederen voorschriften gegeven zijn als bedoeld in artikel 2 van de Prijsopdrijvingswet, worden deze voorschriften bij het vaststellen der schadeloosstelling in acht genomen.

5. Terzake van iedere terbeschikkingstelling in gebruik ingevolge deze wet, wordt een billijke vergoeding gegeven: de leden 2 en 3 zijn van overeenkomstige toepassing.

6. Zoodra het bedrag der schadeloosstelling of der vergoeding vaststaat, wordt voor betaalbaarstelling daarvan zorg gedragen op de wijze door Onze Ministers met de uitvoering dezer met belast te bepalen.

7. Wanneer het bedrag der schadeloosstelling niet reeds in het in artikel 4, lid 3, bedoelde bewijs is vermeld, draagt degene, die de vordering heeft gedaan, zorg voor de onverwijlde schriftelijke mededeeling van dat bedrag aan de belanghebbenden alsmede aan Onzen betrokken Minister.

Artikel 9.

Aan een vordering tot terbeschikkingstelling in eigendom behoeft, behalve in gevallen waarin oorlog of oorlogsgevaar een onverwijlde inbezitneming vordert. niet te worden voldaan dan nadat de schadeloosstelling genoten of volgens door Ons te stellen regelen verzekerd is.

Artikel 10.

Indien goederen, die krachtens deze wet worden gevorderd, niet overeenkomstig de vordering binnen den gestelden tijd, dan wel onmiddellijk ter beschikking worden gesteld, kan degene, die de vordering heeft gedaan. de uitlevering daarvan vorderen en dezelve zoo noodig met inroeping van den sterken arm in bezit of in gebruik nemen.

Xrtikel 11.

Wanneer de Minister, door of namens wien terbeschikkingstelling van goederen in eigendom gevorderd is, den eigendom daarvan tot het beoogde doel niet langer voor den Staat noodig acht en er nog geen drie jaren sedert het tijdstip van den eigendomsovergang zijn verloopen, is degene, die op dat tijdstip eigenaar was, bij voorkeur boven ieder ander, gerechtigd hetzelve tegen betaling van den overeenkomstig artikel 8, leden 2 en 3 vast te stellen prijs terug te koopen.

Artikel 12.

Regelen ter uitvoering van deze wet kunnen bij algemeenen maatregel van bestuur worden gesteld.

Artikel 13.

Hij die niet voldoet aan een vordering als bedoeld in de artikelen 1 of 16 dan wel door handelen of nalaten bewerkt of medebewerkt, dat aan een vordering als bedoeld in artikel 1 niet wordt voldaan, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar of geldboete van ten hoogste f 10.000; het feit wordt beschouwd als een misdrijf.

Artikel 14.

Hij die terzake van een vordering krachtens deze wet aan hem gedaan, aan de met de uitvoering daarvan belaste ambtenaren onjuiste of onvoldoende mededeelingen doet, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 1 jaar of geldboete van ten hoogste f 5.000; het feit wordt beschouwd als een misdrijf.

Artikel 15.

Met het opsporen van de bij deze wet strafbaar gestelde feiten zijn, behalve de ambtenaren, aangewezen bij artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, belast de ambtenaren der Rijks- en gemeentepolitie, alsmede de door Onze genoernde Ministers aangewezen personen.

Artikel 16.

1. De opsporingsanlbtenaren alsmede degenen, die ingevolge deze wet bevoegd zijn een vordering te doen, kunnen te allen tijde inzage vorderen van alle bescheiden, waarvan zij voor de goede vervulling van hun taak inzage noodig oordeelen.
2. Personen, die uit hoofde van hun stand, hun beroep of hun ainbt tot geheimhouding verplicht zijn, kunnen de inzage weigeren van bescheiden tot welke hun plicht tot geheimhouding zich uitstrekt.

Artikel 17.

1. De opsporingsainbtenaren en diegenen, die ingevolge deze wet bevoegd zijn een vordering te doen, alsmede degenen, die hen op hun wensch vergezellen, hebben te allen tijde toegang tot alle plaatsen, voor zoover zij betreding daarvan voor de goede vervulling van hun taak noodig oordeelen.
2. In woningen treden zij tegen den wil van den bewoner niet binnen dan vergezeld van een commissaris van politie of den burgemeester, of wel voorzien van een algenleenen of bijzonderen sehriftetijken last van den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof of van den Officier van Justitic, of van een bijzonderen schriftelijken last van een ziiner hulpofiicieren. Van dit binnentreden wordt binnen tweemaal vier-en-twintig imr door hen proces-verbaal opgemaakt.

Artikel 18.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Algemeene Vorderingswet 1938".

Artikel 19.

Deze wet treedt in werking met ingang van den clag harer afkondiging.

Artikel 20.

Deze wet vervalt met ingang van 1 Maart 1939.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Bijlage IV,

behoorende bij L.O. 1939, nr. 148 O.

WET van 23 Februari 1939, [1]) **houdende verlenging van den termijn, gedurende welken de Algemeene Vorderingswet 1938, de Wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938, de Prijsopdrijvingswet 1938, de Schepenvorderingswet 1938, de Schepenuitvoerwet 1938, de Oorlogszee- en luchtvaartverzekeringswet 1938, de Distributiewet 1938 en de Bodemprodiictiewet 1938 van kracht zijn.**

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hoorcn lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het 1%-enschelijkis. dat de termijn, gedurende welken

de Algemeene Vorderingswet 1938, *Staatsblad* no. 634;
de Wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938, *Staatsblad* no. 635;
de Prijsopdrijvingswet 1938, *Staatsblad* no. 636;
de Schepenvorderingswrt 1938, *Staatsblad* no. 637;
de Schepenuitvoerwet 1938. *Staatsblad* rio. 638;
de Oorlogszer- cn luchtvaartverzekeringsmet 1938. *Staatsblad* no. 639;
de Distributiewet 1938, *Sfaatsblad* no. 639 *X ;*
en de Bodemproductiewet 1938, *Staatsblad* no. 639 *R*
van kracht zijn en welke met ingang van 1 Maart 1939 zal zijn beëindigd. wordt verlengd;

[1]) St.bl. No. 600.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk wij goedvinden en verstaan hij deze:

Artikel 1.

In
artikel 20 van de Algemeene Vorderingswet 1938, *Staafsblad* rio. 634;
artikel 15 van de Wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938, *Staatsblad* no. 633;
artikel 12 van de Prijsopdrijvingswet 1938. *Staatsblad* no. 636:
artikel 12 van de Schepeiivorderingsxvet 1938. *Staatsblad* no. 637:
artikel 9 van de Schepenuitvoerwet 1958, *Staatsblad* no. 638:
artikel 6 van de Oorlogszee- en luchtvaartverzekeringswet 1938. *Staatsblad* no. 639;
artikel 13 van de Distributiewet 1938, *Staatsblad* no. 639 *A;*
en artikel 15 van de Bodemproductiewet 1938, *Staatsblad* no. 639 B.
wordt, telkenmale in plaats van „1 Maart 1933" gelezen „1 Juli 1939".

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en hevelen. dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

BESLUIT van 15 April 1939 (Stbl. N°. 585), tot aanwijzing van de militaire autoriteit, die de beschikking zal verkrijgen over de telegrafen en telefonen al dan niet voor het openbaar verkeer bestemd, alsmede over de inrichtingen, in art. Ster *der Telegraaf- en Telefoonwet bedoeld, anders dan tijdens staaf van oorlog en van beleg (Besluit Aanwijziny Autoriteiten Beschikking Telegrafen en Telefoneri).*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 14 April 1939, Geheim Litt. O 131;

en van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 April 1939 N°. 7, Hoofdbestuur der I. T. en T.;

Gelet op artikel **3,** 3*ter*, 14. l 5 en 18 van de Telegraaf- en Telefoonwet van 11 Januari 1904 (*Staatsblad* nr. 7), zooals die sedert is gewijzigd;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

1. Zoolang de staat van oorlog of van beleg niet is afgekondigd, wordt aangewezen als militaire autoriteit, die in de omstandigheden, genoemd in art. 18 der T. en T. wet 1904 *(Staatsblad* nr. 7) de beschikking zal erlangen over de telegrafen en telefonen, al dan niet voor het openbaar verkeer bestemd, alsmede over de inrichtingen, bedoeld in art. 3*ter* dier Wet.

De Chef van den Generalen Staf.

2. Zoodra de staat van oorlog of van beleg is afgekondigd. erlangt de autoriteit genoemd in Ons Besluit van 4 Mei 1933 *(Staatsblad* nr. 264), [1]) de in het eerste lid genoemde beschikking.

3. Het bij de in het eerste lid bedoelde telegrafen, telefonen en inrichtingen werkzame personeel moet stipt de aanwijzingen opvolgen, n-elke door de in het eerste en tweede lid bedoelde militaire autoriteit worden gegeven.

Dit Besluit kan morden aangehaald als „Besluit Aanwijzing Autoriteiten Beschikking Telegrafen en Telefonen".

Onze Ministers van Defensie en van Binnenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit Besluit. hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage. den 15den April 1939.

WILHELMINA.

De Minister van Defensie,
VAN DIJK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN BOEVEN.

Uitgegeven den *zeventienden* April 1939.

***De** Minister van Justitie,*
C. GOSELING.

---

[1]) **Lees 246.** Zie M.R.T. XXIX, **202; XXX, 347 en XXXIV, 1.**
Red. M.E.T.

BESLUIT van 15 April 1939 (Stbl. N°. 584), tot regeling van de schorsing van het telegrafisch en telefonisch verkeer in het algemeen. belang voor den duur der huidige buitengewone omstandigheden (Schorsingsbesluit Telegrafen en Telefonen enz.).

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 14 April 1939. Geheim Litt. P 131;

en van Onzen Minister van Biniienlandsche Zaken van 15 April 1939 N°. 6, Hoofdbestuur der P. T. en T.;

Gelet op art. 3. *3ter*, 14, 15 en 18 van de Telegraaf- en Telefoonwet van 11 Januari 1904 (*Staatsblad* nr. 7), zooals die sedert is gewijzigd:

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Artikel 1.

Het verkeer door middel van telegrafen en telefonen, waaronder begrepen radiotelegrafen en -telefonen, al dan niet voor het openbaar verkeer bestemd, zoomede het gebruik van de inrichtingen, bedoeld in art. *3ter* van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904, wordt in het algemeen belang geschorst met ingang van den 15 April 1939.

Artikel 2.

Deze schorsing eindigt met de opheffing van den toestand vari oorlogsgevaar, casu quo bij de afkondiging van den staat van beleg in die deelen van het grondgebied, waar de staat van beleg zal zijn afgekondigd.

Artikel 3.

Van deze schorsing kan door de militaire autoriteiten, die ingevolge artikel 18 der Telegraaf- en Telefoonwet juncto Ons Besluit van 15 April 1939 (*Staatsbald* n°. 585) [1] de beschikking over de telegrafen en telefonen (waaronder begrepen radio-tclegraf en en -telefonen) hebben verkregen casu quo tijdens staat van oorlog door het militair gezag, bedoeld in de wet van 23 Mei 1899 (*Sfnatsblad* n°. 128) ontheffing worden verleend.

Artikel 4.

Aan de in het eerste lid bedoelde schorsing zijn niet onderworpen:
a. diensttelegrammen:

[1]) Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

b. regeeringstelegrammen;
c. dienstgesprekken;
d. regeeringsgesprekken.

Onze Ministers van Defensie en van Biiinenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk kan worden aangehaald als „Schorsingsbesluit Telegrafen en Telefonen enz." en hetwelk in het *Sfantshlad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 15den April 1939.

WILHELMINA.

De Minister van Defeizsie,
VAN DIJK.

Be Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN BOEYEN.

Uitgegeven den *zeventienden* April *1939.*

De Minister van Justitie,
C. GOSELING.

Rechtspleging bij de landmacht.

Ministerieele beschikking van 8 Mei 1939, IIde Afd. B, nr. 210.

Legerorders 1939, Nr. 197 O.

Met betrekking tot het bepaalde in art. 11 en *12* van de Regtspleging bij de Landmagt, worden de militairen, vermeld in de eerste kolom van den hierna volgenden staat. geacht te behooren tot de claarachter vermelde garnizoenen.

1. *Commandant van de Luchtverdedigingskring Amsterdam,* alsmede de militairen behoorende tot de onder diens bevel staande ondcrdeelen.	Amsterdam.
2. *Territoriale-bevelhebber in Overijssel, enz.,* alsmede de militairen behoorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	Arnhem.
3. De militairen behoorende tot onderdeelen der luchtdoelbestrijdingsmiddelen, opgesteld in het gezagsgebied van den T.B.O., welke niet onder diens bevel staan.	idem.
4. *Commandant der Vesting Holland,* alsmede de militairen van de Koninklijke Landmacht behoorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	's-Gravenhage.
5. *Commandant van de Luchtverdedigingskring Rotterdam—'s-Gravenhage,* alsmede de militairen behoorende tot oncler diens bevel staande onderdeelen.	idem.
6. De militairen behoorende tot onderdeelen der luchtdoelbestrijdingsmiddelen, opgesteld in de provincie Zuid-Holland, welke niet onder bevel van den C. Vg.H. of C.-Lvd.Kr. Rotterdam — 's-Gravenhage staan.	iclem.
7. *Territoriale-bevelhebber in Friesland enx.,* alsmede de militairen behoorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	Groningen.

8.	De militairen van de Koninklijke Landmacht behoorende tot onderdeelen, welke onder bevel van den *Commandant van de Stelling van Den Helder* staan.	Den Helder.
9.	*Territoriale-bevelhebber in Noord-Brabant ene.,* alsmede de militairen behoorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	's-Hertogenbosch.
10.	De militairen behoorende tot onderdeelen der luchtdoelbestrijdingsmiddelen opgesteld in het gezagsgebied van den T.B.N.Br., welke niet onder diens bevel staan.	idem.
11.	*Territoriale-bevelhebber in Zuid-Limburg,* alsmede de militairen belioorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	Maastricht.
12.	De militairen behoorende tot de luchtstrijdkrachten.	Soesterberg.
13.	*Commandant van de Luchtverdedigingskring Utrecht-Soesterberg,* alsmede de militairen belioorende tot onder diens bevel staande onderdeelen.	Utrecht.
14.	De militaireii van de Koninklijke Landmacht behoorende tot onderdeelen, welke onder bevel van den *Commandant* in *Zeeland* staan.	Vlissingen.
15.	*De Koloniale reserve.*	Arnhem.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 8 Mei 1939. Lilt. B. 157.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) [1]

Legerorders 1939, Nr. 188 O.

In de Bijlage van L.O. 1831. nr. 225 O. worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In liet gestelde onder Volgnr. A S. de woorden: „dagbladen en" doorslaan.

2. In het gestelde onder Volgnr. B 1, de nummers 28 t/m 36 en het daarachter vermelde. doorslaan.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat, als gevolg van bovenstaande wijziging, de dagbladen, uitgegeven door de N.V. „De Arbeiderspers" nl.:

Het Volk;
Vooruit:
Voorwaarts;
Volksblad;
Utrechtsche Volksblad;
Zaans Volksblad;
Volksblad voor Gelderland;
Volksblad voor Groningen en Drenthe;
Volksblad voor Friesland;
Volksblad voor Twente:
Gouds Volksblad;

niet meer worden aangemerkt als geschriften, welke in de kazernes, enz. der Koninklijke landmacht moeten worden geweerd.

—

Geheimhouding van militaire aangelegenheden,

Ministerieele bekendmaking van 17 Mei 1939,
Litt. H. 168.

Legerorders 1939, Nr. 210 O.

Het blijkt, dat door militairen van de onderscheiden rangen niet voldoende aandacht wordt geschonken aan de geheimhouding van militaire aangelegenheden.

Er wordt mitsdien de aandacht op gevestigd, dat het doen van mededeelingen aan niet-militairen nopens militaire aangelegenheden. van welken aard ook (nummers, sterkten en standplaatsen van onder-

[1]) M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXIV, 68. Red. M.R.T.

deelen; aantallen mitrailleurs, vuurmonden en vliegtuigen; aantallen officieren en onderofficieren; namen van commandanten; enz., enz.) *verboden* is, terwijl in gesprekken over militaire aangelegenheden tusschen militairen onderling, in tegenwoordigheid van niet-militairen groote omzichtigheid moet worden in acht genomen.

De commandanten van compagnieën en overeenkomstige eenheden moeten het vorenstaande ter kennis brengen van de onder hun bevelen dienende militairen, zich herhaaldelijk overtuigen, dat ieder dier militairen met zijn plicht ten aanzien van de geheimhouding ten volle bekend is en tegen overtredingen ter zake optreden met de middelen, waartoe de Wet op de krijgstucht de bevoegdheid geeft, c.q. het vereischte verrichten om tot ren strafvervolging te geraken. [1])

„Tijd van oorlog".

Ministerieele kennisgeving van 17 Mei 193.9,
*Litt. V. **168.***

Legerorders 1939, Nr. 211 O.

Vermits blijkt, dat hieromtrent misverstand mogelijk is. wordt er de aandacht op gevestigd, dat. in verband met het K.B. van 10 April 1939, *Stbl.* nr. 181/182, met betrekking tot de toepassing van de militaire straf- en tuchtwetten, „tijd van oorlog" moet π-orden geacht aanwezig te zijn voor alle militairen.

[1]) Vergelijk **ook blz. 24** hierna. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Tweegevecht.

Aanleiding tot enkele opmerkingen gaf ons de ondervolgende circulaire van den Franschen Minister van Oorlog. welke de Redactie onlangs weder door de vriendelijke hand van onzen militair-attaché te Parijs mocht ontvangen.

No. 629 D. Paris. le 20 janvier 1939.

Le duel est formellement interdit entre militaires en activité de service dans les armées de terre, de mer et de l'air. Il appartient, le cas échéant, aux chefs hiérarchiques de régler le différend en prononçant ou en proposaiit les sanctions disciplinaires qu'il comporte.

D'autre part. les chefs hiérarchiques ne doivent en aucun cas couvrir de leur autorisation un militaire sous les drapeaux qui participerait à un duel à un titre quelconque.

La présente circulaire abroge et remplace la circulaire (guerre) du 30 mai 1907 relative au duel dans l'armée (Bulletin officiel, édition méthodique, volume 31).

lis Frankrijk komt tweegevecht nog al eens voor. Ook in de burgermaatschappij. Bij herhaling brengt de pers ons berichten van uitdagingen tot duel of van duellen somtijds tusschen hooggeplaatste personen. En dat in de militaire n-erelcl het tweegevecht aldaar geenszins uit de heerschende zeden is verdwenen, daarvan levert vorenstaande circulaire wel weder een bewijs. Natuurlijk niet meer in dien schrikbaren omvang als in vroegere eeuwen.[1]) Lazen wij nog niet kort geleden in een Historisch instantanéetje, dat tusschen 1589 tot 2607 in Frankrijli-. volgens betrouwbare gegeveiis. niet minder dan 7000 edelen in een duel gevallen zijn!

Zulks niettegenstaande de strengste strafbepalingeis (déchéance de noblesse. infamie ou peine capitale) tegen dezen vorm van eerherstel. Zoo eindigde een tot den hoogen adel behoorende vechtersbaas François de Montmorency, vice-admiraal van Frankrijk, zijn leven op het schavot, hoe sterk ook de koning uit de hoogste kringen, zelfs door leden van zijn Huis, werd gesineekt om genade voor recht te doen gelden. Tevergeefs. Onder den machtigen aandrang van de Richclieu, die een afschrikkend voorbeeld wilde stellen. werd het vonnis van het

---

[1]) „In het begin der Regeringe van Eodewijk den XIII waren de Duellen zoo gemeen, dat het eerste nieuws, dat men malkanderen tegenkomende vroeg, was, wie er gisteren of dien morgen zamen gevochten hadden?" (Mr. J. J. van Hasselt „Verhandelinge over de Misdaden", 2e druk, 1770, blz. 179).

Parlement van Parijs voltrokken. Of het veel zal hebben geholpen, valt te betwijfelen.

In den Code Pénal is het tweegevecht onvermeld gelaten. Tot 1837 nam dientengevolge het Hof van Cassatie te Parijs aan, dat het dooden of verwonden in een duel niet strafbaar was, daarna echter is de jurisprudentie van opvatting veranderd en wordt aangenomen dat de bepalingen omtrent moord, doodslag of mishandeling van toepassing zijn. Ook de militaire strafwetten zwijgen over het duel. Tweegevecht. zonder lichamelijk letsel, is alzoo in Frankrijk uit strafrechtelijk oogpunt straffeloos. Disciplinaire maatregelen tegen militairen aan wie het duel „est formellement interdit", blijven natuurlijk mogelijk.

Ook in Nederland kwam tweegevecht, vooral onder militairen, in vorige eeuwen veelvuldig voor.[1]) Zulks blijkt ook wel uit de strenge straffen welke de Overheid ter beteugeling ervan meende te moeten stellen. Zoo werd onder stadhouder Willem III in alle gevallen de doodstraf toegepast. Ook op de getuigen. Zelfs al werd geen der partijen gewond. Evenzoo stond de doodstraf reeds op de uitdaging. Zoo bepaalt art. XLII van den artikelbrief van 1705, in aansluiting aan dien van 1590, „Den Soldaat die eenen anderen sal roepen omme te slaan, sal aan het leven gestraft werden."

Ook in het Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek van den Staat van 26 Juni 1799 waren bepalingen opgenomen omtrent het duel. De toelichting. welke het ontwerp vergezelde, noemde dit onderdeel „een der moeilijkste deelen der crimineele wetten, de „tweegevegten". De wensch werd uitgesproken dat de ontwerper, Petrus Wiertsma, „het waare getroffen" mocht hebben en dat „de „vrees door eenen rechtvaardigen rechter voor eerloos verklaard te „worden, meer invloed (zou mogen) hebben dan de vrees van voor „het wanbegrip der menschen zijne eer te hebben verlooren."

Deze bepalingen waren de navolgende artikelen van het zesde Capittel der tweede Afdeeling; met het opschrift „Andere soort van misdaaden":

„10. Elk militair die een ander militair van gelijken of minderen „rang dan hij is, uitdaagt om met hem te vechten. zal infaam ver„klaard en gecasseerd worden.

„11. Elk militair die een ander militair van hoogeren rang dan „hij is, uitdaagt om met hem te vechten, zal infaam verklaard en „gecasseerd worden, mitsgaders met een confinement voor eenen „door den rechter te bepalenen tijd worden gestraft.

„12. Elk militair, die een ander militair van hoogeren rang dan „hij is, uitdaagt om met hem te vechten, ten einde langs dien weg „satisfactie te zoeken van eenig ongelijk, hem naar zijn verbeelding „in den dienst of dienstzaaken aangedaan. zal met den dood gestraft „worden.

---

[1]) **Zie** *van Hasselt. T.a.p., blz.* **179** *en vlgg. Verder Mr. Benno* Stokvis, Tijdschr. *v.* Strafr. *XL,* **120,** vlgg.

„13. Elk militair, die door een ander is uitgedaagd, zal verpligt ..zijn het duël te weigeren en wel verre dat hij daardoor zal worden .,gerekend in eenig opzigt aan zijn eer te kort te hebben gedaan, .,zal hij, ingeval dat hij het duël aanneemt, als eerloos worden ver-..klaard en uit 's Lands dienst gecasseerd.

„14. Indien een uitgedaagde de zwakheid heeft om te volgen, ..zodat het tot een wezenlijk gevegt komt en een van beide daarbij .,het leven verliest, zal de andere met den dood gestraft worden.

„15. Indien het wel tot een gevegt komt, doch geen van beide ..daarbij het leven verliest. zo zal het nauwkeurigst onderzoek moe-.,ten geschieden om te ontdekken, wie van beiden de eerste oorzaak ..tot het duël heeft gegeven, en, zulks blijkende, zo zal die zonder ..eenige verschoning met den dood cn de andere met een mindere ..straf naar de omstandigheden gestraft worden."

Dit ontwerp, aan de Eerste Kamer overgelegd op 19 April 1799, kwam 8 Mei d.a.v. in behandeling. en de Kamer besloot. den leden acht dagen tijd te geven om aan de commissie voor het maken van een burgerlijk en lijfstraffelijk wetboek, welke dit ontwerp had aangeboden, op- en aanmerkingen in te dienen over welke dan aan de Kamer zou worden geadviseerd. Alzoo geschiedde en op 15 Mei werd in het advies ten aanzien van de aangehaalde artikelen voorgesteld om de artikelen 14 en 15 weg te laten, in verband waarmede de volgende artikelen zouden moeten worden vernummerd. Eene toelichting tot dit voorstel ontbrak. doch bij de beraadslagingen, welke dienzelfden dag aanvingen, kwam het onderwerp zeer uitvoerig in bespreking.

In de eerste plaats werd ook geprotesteerd tegen art. 13. De meening werd geuit, dat, de wet iemand niet met eerloosheid moest straffen ,,welke bij geene mogendheid van geheel Europa daarvoor zal worden gehouden". Dit artikel behoorde dus ook te worden geroyeerd. Een der commissieleden antwoordde dat ,,het onderwerp der duëllen" hier alleen moest worden behandeld met betrekking tot de subordinatie; uit dien hoofde ware art. 13 te behouden. Omtrent het duël als strafbaar feit behoorden de straffen van het gemeene strafrecht ook voor militairen te gelden; daarop ware dus te wachten. Na eenige discussie over den samenhang, welke zou bestaan tusschen de artikelen 12 en 13, bezag een der andere representanten het vraagstuk nog meer principieel. ,,Het duël, dat rampzalig geschenk der ..middeleeuwen. verdient al den aandagt eener verstandige wet-.,geving. Het art. 13 bevat juist dat in zich, hetwelk de waare kennis ..van het menschelijk hart in dit moeilijk geval aan de hand geeft; ..immers de nog overgeblevene geest van *chevalerie* (men schijnt zich ..over deze uitdrukking te verwonderen, maar ik meen niet nodig te .,hebben om uit de geschiedenis te bewijzen, dat juist de zogenaamde ..riddertijden dien verderffelijken geest hebben doen geboren wor-.,den) is de bron van het tweegevecht. Men hecht het denkbeeld van ,,eerloosheid aan het weigeren van een tweegevegt, wat is er der-..halven beter, wat geschikter om zodanig vooroordeel en wanbegrip

„weg te neemen dan dat de wet ook cerlooslieid stelt op liet aan-
„neemen van het duël?" Daarom ware het artikel te behouden. Daar-
tegen werd aangevoerd dat liet vooroordeel aldus niet zou zijn uit
te roeien, doch integendeel zou verergeren; het ware dus beter deze
regeling niet over te nemen. „hoezeer ik — zoo zeide de spreker —
„het zoo schadelijke en schandelijke vooroordeel omtrent de duëllen
„ten hoogsten afkeur. hoezeer ik wenschte hetzelve spoedig geheel
„en al te zien uitgeroeid."

Een ander spreker meende, dat men goed zou doen in dit ti-ethoek vast te leggen. dat het duël ook voor militairen als een commuun delict zou worden gestraft. Dit zou noodig zijn omdat in de artikelen 10 tot 12 over uitdaging tot tweegevecht gesproken werd en er moet dus iets over het duël zelf volgen. Wat de ***„esprit de chevalerie***" betrof, „'t zou". zoo meende deze spreker, „onzen leeftijd tot schande
„zijn. dat ridderlijk gedrocht te koesteren. Ik vertrouw van onze
„braave militairen, dat het denkbeeld van 't schandelijke der *misdaad*
„boven vooroordeel zal heerschen en dat de beginzelen van *waare* ***eer***
„liet voor hun afschuwelijk zal maken zich te bezoedelen door iets.
„'twelk als een *commun* ***delict*** wordt aangemerkt. Ik zou daarom
„proponeeren dat er ergens òf een expres articul geplaatst òf bij-
„gevoegd wierdt, dat de *duëllen* als *commune delicten* bij de mili-
„tairen beschouwd en gestraft zullen worden."

Na eenigen bijval, waarin een anderen spreker nog deed uitkomen.
„dat niemand een militair of ander persoon, die door de wet eerloos
„verklaard was alleen omdat hij een tweegevegt had aangenomen.
„voor *moraliter eerloos* zoude houden", zoodat de straf der wet niet gelijk staat met het oordeel der publieke opinie, werd de commissie uitgenoodigd om de redactie van deze bepalingen nader te overwegen. Dientengevolge verviel hei oude art. 13 ook en werd vervangen door eene nieuwe redactie: „De diiëllen zelfs worden bij
„militairen als burgerlijke misdaaden beschouwd en gestraft."

In het Ontwerp van het Crimineel Wetboek voor liet Krijgsvolk te Lande van 1807 waren de strafbepalingen teruggebracht tot ééne. welke, van militair standpunt gezien, meer juist was ondergebracht in het vierde kapittel, „Van de misdaaden tegen de subordinatie". Art. 11 van dit kapittel bevatte in ongeveer gelijke redactie de bepaling van art. 12 hierboven uit liet wetboek van 1799 overgenomen. In het overeenkoinstig ontwerp van 1808 is ook deze bepaling vervallen; het Ontwerp van liet Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water van 1808 heeft haar echter nog behouden als art. 14 van van vierde kapittel. De beide Crimineele Wetboeken van 1814 en 1815 hebben haar weder weggelaten, waarschijnlijk uit overweging dat men eerst de strafbaarstelling in het algemeen strafwetboeli wilde afwachten.

Evenals thans nog in Frankrijk, was bij ons onder de heerschappij van den Code Pénal, dus tot 1886. duel niet strafbaar. Indien echter dood of verwonding het gevolg was, dan werden ook hier te lande de bepalingen betreffende moord, doodslag of mishandeling toepasselijli

geacht. [1]) Getuigen, thans straffeloos, werden alsdan als medeplichtigen beschouwd. Een destijds (1844) zeer geruchtmakend voorbeeld biedt het duel tusscheii een officier en een burgerleeraar aan de K.M.A., waarbij laatstgenoemde, de hoogleeraar van Eolhuis, werd doodgeschoten. De toenmalige kapitein, de latere generaal en Minister van Oorlog Knoop, was daarbij, als vriendendienst en na tevergeefs te hebben getracht het duel te voorkomen, als getuige opgetreden. Dit kostte hem een viertal maanden preventieve hechtenis en, na door den Krijgsraad te zijn vrijgesprolien, eene veroordeeling door het H.M.G. tot 3 jaren detentie, van welke straf hem echter kort daarna door Koning Willem II gratie werd verleend. (Zie voor deze zaak W. 498 en 506 en Mr. Pels Rijckeri, Pleitrede, Breda 1841). [2])

Onze wetgever heeft het in 1881 wenschelijk geacht om het duel als zoodanig, dus ook zonder eenig lichamelijk letsel, strafbaar te stellen, evenals eenige andere ermede verband houdende handelingen (artt. 152—156 W.v.S.). Of *hierdoor* het duel vrijwel uit de zeden is verdwenen, of dus geheel juist is de meening van Prof. Domela Sieuwenhuis [3]): „Hetgeen de gestrengste plaeaeten niet hebben vermocht, dat heeft de Nederlandsche wetgever verkregen door doeltreffende en billijke strafbepalingen", wagen wij te betwijfelen. Onwillekeurig komen ons de woorden in de gedachte „Wie wenig für und wider Menschennot. Vermag Gesetz und Königlich Gebot". Eerder meenen mij de reden dan ook te moeten zoeken in een kentering in de heerscheride opvattingen, vooral ook in militaire kringen.

Wat ervan zij, zeker is, dat men thans in Nederland zelden meer hoort van duels. Wij kunnen ons slechts twee gevallen herinneren. het eerste gold een tweegevecht tusschen een officier en een student in de medicijnen, beiden door de rechtbank te Utrecht. in 1891, veroordeeld tot 14 dagen gevangenisstraf [4]): het tweede betrof een duel tusschen een gepensionneerd en een actief dienend hoofdofficier. waarbij zij elkaar eenig lichamelijk letsel hebben toegebracht. beiden door de rechtbank te 's-Gravenhage, in 1909. gestraft met 5 dagen geuangenisstraf. [5])

Anders dan het Reglement van 1799 en de ontwerpen onder de Regeering van Lodewijk Napoleon, bevatten de Crimineele wetboeken voor het krijgsvolk van 1814 en 181.5 — gelijk wij reeds opmerkten — geen enkele bepaling betreffende tweegevecht. De wetgever

---

[1]) Anders sententie H.M.G. van Ned.-Indië van 4 Augustus 1893, W. 6439, waarbij werd beslist dat volgens den C. P. duel ook al was lichamelijk letsel daal-van het gevolg, niet strafbaar was. De Krijgsraad had eene veroordeeling uitgesproken.

[2]) De duellist zelf werd tot 5 jaar veroordeeld. De Krijgsraad had overmacht aangenomen.

[3]) Zie Tijdschr. v. Strafr. XXIX, 461.

[4]) Zie Paleis van Justitie, 1891 Nos. 47 en 91. In P, v. J. 1889, No. 141 troffen wij bovendien nog een kort verslag aan van een duel tusschen een officier en een student, in 1889 te s-Gravenhage.

[5]) In 1926 ook nog een, niet strafbare, poging tot tweegevecht. Zaak van Blankenstein-Groeninx van Zoelen.

van 1903 heeft daar terecht anders over gedacht en op het voorbeeld van onderscheidene vreemde wetgevingen. onder de .,Misdrijven tegen de ondergeschiktheid" in art. 112 W.v.M.S. bepaald, dat de militair die naar aanleiding van eene dienstaangelegenheid een meerdere tot tweegevecht uitdaagt. evenals de inilitair die zoodanige uitdaging overbrengt en de meerdere die haar aanneemt, gestraft wordt met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren. Ook de militaire getuigen en geneeskundigen die zoodanig tweegevecht bijwonen, zijn alsdan strafbaar.

Is het duel gevolgd, dan is samenloop met art. 154 of 155 W.v.S. mogelijk. Art. 112 heeft nog nimmer toepassing gevonden.

Een circulaire als de hiervóór geciteerde van den Minister van Oorlog in Frankrijk. zou in Nederland geen reden van bestaan meer hebben.

Schending van militaire *geheimen.*

LE DÉPARTEMENT MILITAIRE FÉDÉRAL SUISSE

publie un communiqué constituant un avertissement aux journaux qui publieraient ou divulgueraient des secrets militaires.

BERNE, 22. — Les expériences de l'année dernière. dit le comniuniqué. remit aux journaux suisses par le départenient militaire fédéral. engagent le département militaire fédéral k attirer derechef, et de la manière la plus expressive. l'attention de la presse et du public sur le fait que les intérêts de la Défense nationale réclameiit le secret le plus absolu en matière militaire.

C'est le cas. notamment, pour la couverture de la froiitière. Nous invitons par conséquent les journaux à ne rien dire de la couverture, de ses troupes, de son organisation. de ses exercices, etc. Il s'agit là de faits qui doivent être tenus secret dans l'intérêt de la Défense nationale. Quiconque communique des faits de ce genre au public ou les lui rend accessible enfreint l'article 86 du code pénal militaire. Les civils sont également soumis k la juridiction militaire. La peine peut être, en temps de paix, de quinze ans de réclusion au plus. La négligence est également punissable.

Si, nonobstant le présent et nouvel avertissement. la couverture de la frontière devait être l'objet de publications. le département militaire se verrait contraint de traduire les coupables devant la justice militaire.

Nous rappelons également l'arrêté fédéral du 1er Octobre 1937 sur les régions fortifiées qui interdisent. sous peine de poursuites pénales, de faire des photographies, des films et des dessins dans les régions fortifiées. de publier des descriptions et des rapports sur ces régions, de même que sur les exercices militaires ou autres activités de la défense nationale qui s'y déroulent.

En cas de doute, les rédacteurs responsables des journaux peuvent, avant toute publication, se renseigner auprès du département militaire fédéral. — Belga.

Ook in de kleine staten toont de Regeering zich in de laatste jaren bezorgd voor het bekend worden van zaken op de landsverdediging betrekking hebbencle. *reeds* in tijd *van vrede.* [1]) Bovenstaande bekendmaking van de Zwitsersche Regeering, ontleend aan „Aujourd'hui" van 22 Maart **1939,** biedt daarvan weder een voorbeeld. Opmerkelijk is ook hier weder dat de berechting van de daarmede verband houdende delicten ook als die door burgers worden gepleegd, opgedragen is aan de militaire justitie.

Onwillekeurig dringt zich eene vergelijking op met de te onzent bestaande voorschriften in het bijzonder dan wat betreft de burgerij. Art. **98** W.v.S. bevat te dien aanzien een algemeen verbod o.a. tot opzettelijke openbaarmaking van bescheiden, berichten of inlichtingen omtrent eenige zaak waarvan de dader weet dat de geheimhouding door het belang van den Staat wordt geboden. Schending van dien plicht wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren. In culposen vorm is het feit niet strafbaar gesteld.

Verder vinden mij nog als overtreding in art. **430** met eene straf van ten hoogste twee maanden hechtenis of f **300** boete bedreigd hem, die zonder verlof van het bevoegd gezag eene opneming doet, eene teekening of beschrijving niaakt van eenig militair werk, of die openbaar maakt.

De Zwitsersche voorschriften zijn heel wat strenger dan de Xederlandsche.

In Frankrijk heeft de Regeering het noodig geacht de wettelijke voorschrifen ter waarborging van militaire geheimen andermaal te verscherpen. Dit was reeds geschied in **1934, 1935** en **1938** (Zie M.R.T. XXXIV blz. **411)** doch schijnt in de praktijk nog niet voldoende te zijn gebleken

Gebruik makende van de algemeene bevoegdheidswet heeft de Regeering bij besluit-wet van 20 Maart **1939** (Journal Officiel van 21 Maart **1939)** nog weder aanvullende verbodsbepalingen vastgesteld. Art. **1** van deze wet luidt: A dater du **22** mars **1939,** il est interdit de divulguer, de diffuser, de publier ou de reproduire, par un moyen et sous une forme quelconque, les informations militaires de toute nature, non rendues publiques par le Gouvernement, qui concernent les armées françaises de terre, de mer et de l'air, les unités et services qui en font partie, y compris la défense passive, les matériels qu'elles étudient, commandent ou utilisent, les procédés qu'elles emploient, les fabrications et approvisionnements qu'elles effectuent en territoire français.

De wet is ook toepasselijk in alle overzeesche koloniën en gewes-

---

[1]) **Verg. ook hiervóór blz. 17.**

ten. In hun rapport bij de aanbieding van het ontwerp aan den President der Republiek zeggen de Ministers o.a., dat het de bedoeling is „Pour mettre fin à un état de chose qui place notre pays en état d'infériorité grave à l'égard de nos voisins, au point de vue du maintien du seeret militaire. et pour éviter toute clifficulté dans l'application des règles déjà fdictées". .....

De Koninklijke Maréchaussée.

(Rede van Mr. W. J. Hofdijk, Rechter-commissaris te Assen, bij de ingebruikneming van de nieuwe maréchaussée-kazerne aldaar.)

In tegenwoordigheid van tal van autoriteiten. o.a. den commissaris der Koningin in Drenthe. Mr. Dr. R. H. baron De Tos van Steenwijk, den inspecteur van de Kon. maréchaussée kolonel J. van Selm uit Den Haag, vele vertegenwoordigers van de rechterlijke macht en vele militaire autoriteiten, heeft de commandant van de virrde divisie van de Kon. maréchaussée inajoor P. M. D. Versteegh, uit Groningen. op 21 Maart j.l. uit handen van den eerstaanwezenden ingenieur van de genie, overste Thierens. uit Groningen, de nieuwe maréchausséekazerne aan de Beilerstraat te Assen aanvaard, waarbij behalve door majoor Versteegh, overste Thierens. den burgemeester van Assen, Mr. J. Bothenius Lohman en kolonel Van Selm het woord is gevoerd door den heer Mr. W. J. Nofdijk. rechter-commissaris hij de arrondissementsrechtbank te Assen, die een belangwekkende rede heeft gehouden over karakter en kwaliteiten van het Wapen der Koninklijke maréchaussée.

Wij laten deze rede hier in extenso volgen. Zij luidt:

Mijnheer de Divisiecommandant.

Het verheugt mij hier aanwezig te kunnen zijn, teneinde U mijne gelukwenschen aan te bieden met de ingebruikneming van deze fraaie kazerne, welke, naar ik lioop. gedurende een lange reeks van jaren tob verblijf zal dienen voor de onder U ressorteerende Brigade Assen.

Tevens is deze officieele opening voor mij een zeer welkome gelegenheid U mijn hulde te brengen voor de belangrijke diensten, welke de Maréchaussée bij voortduring aan de Justitie bewezen heeft. In mijn qualiteit van Rechter-Commissaris voor strafzaken in liet Arrondissement Assen kom ik uit den aard van niijn ambt dagelijks in nauw contact met alle organen van onze Politie. En wanneer ik nu mijn oordeel daarover uitspreek. waarbij ik mij vanzelfsprekend beperk tot mijn eigen Arrondissement, dan komt dit hier op neer, dat ik de Maréchaussée verre superieur acht boven welk ander Politiecorps ook.

De trouwe plichtsbetrachting der Maréchaussée, de groote toewijding aan haar ambt en niet het minst hare bijzondere bekwaamheid

bij de opsporing en nasporing van strafbare feiten, gebaseerd op gedegen kennis van wetten en wettelijke voorschriften, zijn alle redenen, waarom dit Wapen zoo'n krachtige steun is voor de Justitie bij de behoorlijke uitoefening van haar taak. Uit het prestige. dat de Maréchaussée hij de bevolking geniet. inag afgeleid worden. dat men ook daar van hare deskundigheid op politiegebied overtuigd is, hetgeen mede kan blijken uit de omstandigheid, dat belangrijke aangiften bijna steeds bij haar worden gedaan. Tenslotte wijs ik nog op den voor de rechtszekerheid zoo belangrijken factor van haar optreden zonder aanzien des persooiis, waardoor zij zich een waardige volgelinge toont van de geblinddoekte Vrouwe Justitia.

Ter staving van mijn gunstig oordeel over de Maréchaussée moge ik hier nog vermelden. dat dit gebaseerd is op een meer dan 20-jarige ervaring als rechterlijk ambtenaar. Aanvankelijk als vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie en later als lid van de zittende Magistratuur heb ik mij steeds geïnteresseerd voor de Politie en hare organisatie. In al die jaren heb ik haren arbeid van zeer nabij gadegeslagen, ook haar practisch werk. Trnmers. n-anneer men op politiebeambten moet kunnen vertrouwen. moet men hen kennen en daartoe bestaat m.i. geen beter niiddel dan hen in hun normalen werkkring te observeeren. waarbij o.m. geconstateerd kan worden. hoe zij optreden tegenover het publiek. Ik geloof dan ook. dat aan mijne bevoegdheid tot oordeelen in deze materie moeilijk getwijfeld kan worden.

En is liet nu zoo te verli-onderen, dat de Maréchaussée als politiecorps dezerzijds zoo hoog geschat wordt?

Wanneer men een oogenblik de organisatie van dit Wapen beziet. dan valt al dadelijk op. dat een militair alleen na een straffeloos verrichten van zijn gewonen dienstplicht en dan nog slechts na strenge selectie, er bij geplaatst kan worden. Indien hij zulks bereikt heeft. breekt er voor hem een groot aantal jaren aan, waarin opleiding volgt op opleiding en examen op examen, totdat het na ongeveer zes jaar alleen aan de allerbesten gelukt den rang van Wachtmeester-titulair te behalen. Ook daarna. en later als effectief Wachtmeester. blijft hij arbeiden onder de voortdurende leiding van Brigadecommandanten. die ten volle voor hun taak, ook van instructeur, berekend zijn. En ten laatste hebben wij de Officieren der Maréchaussée. die ook alweer bij keuze uit de verschillende Wapens der Koninklijke landmacht bij dit Korps overgeplaatst worden.

Tenslotte heerscht bij dit Wapen een niet genoeg te waardeeren. zeer bijzondere korpsgeest. waardoor men zich van hoog tot laag beijvert den goeden naam. welken het Wapen nu bijkans 125 jaar zeer terecht bij het Nederlandsche volk heeft, hoog te houden.

Het behoeft m.i. geen verder betoog. dat de prestaties van een Korps met zulk eene organisatie en doortrokken van zoo'n voortreffelijken geest, moeilijk overtroffen kunnen worden.

In dit verband stel ik er prijs op uitdrukkelijk te verklaren, dat uit den lof, welken ik thans aan de Maréchaussée toezwaai, geenerlei disqualificatie van eenig ander politiekorps afgeleid rnag worden. Ik

weet te goed. hoeveel verdienstelijke mannen zich ook bij andere korpsen bevinden en ik heb, zooals zij zelf weten. groote waardeering voor hun arbeid. Maar wanneer de waarheid gezegd moet worden en dat mag gelukkig nog in ons vrije Vaderland. dan staat de Maréchaussée toch aan de spits.

Thans, Mijnheer de Divisiecoinmandant. zou ik gaarne nog een persoonlijk woord willen zeggen tot den Brigadecommandant te Assen: OPPERWACHTMEESTER LA CROIS.

In militaire boeken heb ik wel eens gelezen, dat de huisvesting van. een troep in een oud en slecht gebouw de tucht ondermijnt. In hare algemeenheid kan ik die bewering onderschrijven. Maar indien ik daar ooit eene goede uitzondering op heb gezien, clan is dat bij Uwe Brigade geweest tijdens hare legering in de oude kazerne. De houding van al Uw dikwijls wisselend personeel en de wijze. waarop het zich steeds gedragen heeft, kunnen kortweg onberispelijk genoemd worden. Ik wil U daar hier openlijk hulde voor brengen, want ik weet, dat zulks Uw werk is. dat Gij ook in clit opzicht Uw stempel op de Brigade hebt gedrukt. Ook hier geldt: „le Commandant c'est le Régiment."

Maar dit is slechts de uiterlijke zijde van de zaak. Wat grootere waardeering bij mij heeft gewekt, is het vele en goede merk, dat Gij voor de Justitie hebt verricht. Nimmer is U daarbij iets te veel gem-eest en ge hebt met zeldzanie toewijding het groot aantal opdrachten met opgewektheid uitgevoerd.

Dikwijls heb ik een beroep gedaan op U en op de wachtmeesters Uwer Brigade. omdat het mij bekend is, hoe gij allen juist voor fijn opsporingswerk bijzonder geschikt zijt.

Het zou te lang duren alle strafzaken op te noemen, welke ge tot een goed einde hebt gebracht. niaar voor ééne meen ik toch een uitzondering te mogen maken. Dat is het G wel bekende geval van de laatste Zuidlaardermarkt, waar een Groninger souteneur des nachts omstreeks 1 uur op een donkere plaats een argeloozen boer met den krik van een auto een oog heeft uitgeslagen. De gelaedeerde boer wist niet, wie hem dit zwaar lichamelijk letsel had toegebracht en het had dus voor de hand gelegen. dat deze zaak ten Parkette een rustplaats zou vinden bij de onbekende daders. Alleen aan Uw doortastend, vastberaden. deskundig en tactvol optreden is het te danken, dat de verdachte, die dadelijk de vlucht had genomen naar Groningen, aldaar omstreeks 4 uur in dien nacht van zijn bed kon worden gelicht en tegen het aanbreken van den vroegen morgen eene volledige bekentenis aan U aflegde. Dat is politiewerk, waar ik respect voor heb.

Ga zoo op den ingeslagen weg voort en hlijf nog lang een sieraad van het Wapen.

Wet doet mij bijzonder veel genoegen. behalve den huidigen Bistrictscommandant. hier ook twee vorige Districtscommandanten aanwezig te zien. den Luitenant-Kolonel de Koningh en den Kapitein Schreuder. Ik behoud steeds de aangenaamste herinneringen aan de wijze, waarop L. mijne Heeren. destijds met mij hebt willen samen-

werken in het belang eener goede Justitie. Er zijn natuurlijk in het ambtelijke overal moeilijkheden te scheppen en desgewenscht toe te spitsen, doch mijne ervaring heeft mij geleerd, dat. wanneer ieder op eigen terrein blijft en over den tact beschikt. welke van leden der Rechterlijke Macht en van Officieren der Koninklijke Marécliaussée verwacht mag worden, het belang van den dienst liet best behartigd wordt. En dat is toch het voornaamste, waarop ons gezamenlijk streven gericht moet zijn.

Mijnheer de Divisiecomniandant. ik ga eindigen, maar niet. dan nadat ik verklaard heb. waarom ik het noodzakelijk achtte dit alles hier te zeggen. De oorzaak daarvoor is gemakkelijk te begrijpen.

Door geruchten. welke den laatsten tijd vernomen worden over eene z.g. reorganisatie der Rijkspolitie en door de vaststaande feiten. dat reeds geruimen tijd ongeveer 50 % der Maréchaussée aan Drenthe onttrokken is, om dienst te doen aan de grenzen in het Zuiden des lands, van welken maatregel wij dagelijks op steeeds ernstiger wijze de bezwaren ondervinden. alsmede door het besluit, dat de door alle terzake bevoegde autoriteiten noodzakelijk geachte oprichting van eene nieuwe Brigade der Koninklijke Maréchaussée te Vries-Zuidlaren thans geweigerd is, begin ik mij over de toekomst ernstig te verontrusten, overtuigd als ik ben. dat eene inkrimping van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée niet te herstellen schade zal toebrengen aan de werkzaamheden der Justitie.

Ik acht het dan ook mijn plicht als rechterlijk ambtenaar, een eereplicht tevens jegens het Wapen, dat ons zoo belangrijke diensten heeft bewezen, bij deze gelegenheid mutatis mutandis de oude woorden te doen hooren: „caveant consules. ne quid detrimenti bonam Justitiain capiat!"

Ik vlei mij toch, dat ik in deze beschou ing niet alleen sta en ik hoop en vertrouw daarom. dat men, alvorens verdere maatregelen te nemen, eerst het advies zal inwinnen van diegenen, die uit hoofde van hun dagelijkschen werkkring met voldoende kennis van zaken over de practische waarde van onze verschillende politiekorpsen kunnen oordeelen, waarbij ik b.v. denk aan de Kantonrechters, aan de Presidenten der Strafkamers van Rechtbanken en Gerechtshoven, om nog niet te spreken van de Rechters-Commissarissen voor Strafzaken.

Vooral in deze tijden zal het algemeen streven er toch op gericht moeten zijn, dat de Justitie blijve de onwankelbare rots, waarop Recht en Gerechtigheid steunen. Daartoe is het noodzakelijk, dat wij in het voortdurend en ongestoord bezit blijven van ons Keurkorps van Rijkspolitie, van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée.

Regeling der militaire rechtspraak in de vesting MAASTRICHT

volgens de garnizoensorders uitgegeven door den gouverneur der vesting Prins Charles van Nassau d.d. 3 Juni 1774,

door

MR. P. L. J. M. A. MÜLLER,

Advocaat en procureur te Venlo.

INLEIDING.

In de vaderlandsche rechtsgeschiedenis neemt de stad MAASTRICHT een bijzondere plaats in, want het gebied dezer vestingstad werd tot aan de Fransche revolutie door verschillend recht beheerscht o.a. Luiksch en Brabantsch (na de verovering door Frederik Hendrik in 1632 Staatsch). Het ontstaan der verschillende rechtsgebieden op het Maastrichtsche territoir te beschrijven zou ons te ver voeren en verwijzen wij den belangstellenden lezer naar de bronnenopgave op het einde dezer inleiding.

De vesting Maastricht was tweeheerig n.l. Luiksch en Brabantsch. De bisschop van Luik ontleende zijn rechten aan een giftbrief van Keizer Lodewijk d.d. 28 Januari 908 en later door andere keizers bevestigd en uitgebreid. De hertog van Brabant ontleende zijn rechten aan een giftbrief van keizer Philip van Zwaben d.d. **12** November 1204 en door latere keizers bevestigd en uitgebreid. Uit den aard der zaak ontstonden over de souvereiniteit der stad herhaaldelijk twisten, totdat in **1283** de zaak geregeld werd en vastgelegd in de z.g. „Oude Caerte'. Deze Oude Caerte was een soort grondwet voor het gebied van Maastricht en deze overeenkomst werd gesloten tusschen hertog Jan van Brabant en bisschop van Luik, Jan van Vlaanderen. Over den keizer, welke opperheer der stad was, wordt in deze overeenkomst nergens gerept. Kenmerk van dezen tijd is de verslapping der keizerlijke regeeringsmacht, waarmede samenging de krachtige ontwikkeling van die der kleine landsheeren. Deze grondwet bestond uit **21** artikelen, waarvan het eerste luidde: „Maastricht kan nooit betrokken worden in een strijd tusschen Luik en Brabant. In zoo'n strijd zal Maastricht geen der oorlogvoerende partijen steun verleenen. maar de strijdende partijen zullen ook Maastricht moeten sparen." Gevolg hiervan was, dat Maastricht bestuurd werd als een zelfstandige staat door beide heeren en het beginsel der permanente neutraliteit. Het bestuur werd namens heide heeren uitgeoefend door twee Hoog-Schoutrn

n.l. een van Luik en een van Brabant. Verder twee burgemesters, die om het jaar afwisselend voorzitter zijn van den „Eersamen Kaedt", aan wien zij alle voorstellen moeten doen. Op rechtsgebied bestonden twee Hooge Gerechten ieder bestaande uit 7 schepenen. Hieronder stonden de „Gesworen Raden", de lagere gerechten voor kleinere misdrijven en overtredingen. samengesteld ieder uit 4 leden der beide partijen en aangevuld met de burgemeesters; zij hebben eenmaal per weck zitting. De nationaliteit der burgers werd als volgt geregeld: kinderen eener Luiksche moeder waren Luiksche, kinderen eener Brabantsche moeder waren Brabantsche onderdanen, terwijl voor vreemdelingen de nationaliteit door overeenkomsten merd geregeld.

Van de Hoog-Gerechten kon men in hooger beroep gaan bij de Commissarissen-Decisars, 2 van Luiksche en 2 van Brabantsche zijde. Na 1638 waren de Brabantsche commissarissen Gedeputeerden ter Staten-Generaal. om de 2 jaar beurtsgewijze door de afgevaardigden van 2 der 7 provincien te kiezen.

Over huwelijkszaken tusschen R.K. personen besliste de rechtbank van den aartsdiaken van Hespengouw, waaronder Maastricht kerkelijk behoorde. (Resoluties der Staten-Generaal 11 Mei en 13 September 1735). De rechtsmacht werd uitgeoefend door een officiaal, terwijl hooger beroep was bij een daartoe gedelegeerd rechter binnen Maastricht. Van het appèl en het appèlvonnis namen de Cominissarissen-Deciseiirs kennis (Resolutie der Staten-Generaal 22 Maart 1763 en 12 Maart 1771).

De rechtbank genoemd in de Generale Orders art. 34 merd ingesteld 10 Mei 1679.

De troepen der vesting stonden in dienst der Staten-Generaal en vielen onder de Nederlandsche militaire wetten. De verhouding van de bezetting der vesting Maastricht heeft zich ten opzichte van den anderen heer der stad, den Prins-Bisschop van Luik, als volgt ontwikkeld. Voor het eerst kreeg Maastricht in 1567 een vast garnizoen gezonden door den hertog van Brabant n.l. landvoogdes Margaretha. Slechts eenmaal had de stad tijdens den laatsten oorlog van Karel V met Frans I van Frankrijk en den Gelderschen oorlog (1542—1544) twee compagnieën garnizoen gehad. voor de helft door ieder der beide souvereinen hierheen gezonden. Toen landvoogdes Maria in 1552 in den oorlog met Henri II van Frankrijk garnizoen binnen Maastricht wilde leggen, merd dit door den magistraat geweigerd en moest de landvoogdes berusten. De maatregel van 1567 zag de magistraat met leede oogen aan, maar kon er zich niet tegen verzetten. Dc Prins-Bisschop van Luik voelde zich in zijn rechten gekrenkt en liet hiertegen te Brussel protesteeren en tevens aanbieden evenals vroeger ook van zijn troepen erheen te zenden. De landvoogdes sloot echter met den Prins-Bisschop op 31 Mei 1567 te Antwerpen in de vergadering van den Raad van State een tractaat waarin zij o.a. verklaarde: „en tant que touche d'envoyer par ledit Seigneur Reverendissime les gens de guerre en la ville de Maestricht,

ou qu'il y ait un Chef au nom de S.M. et de lui. Sadite Altesse (c.a.d. la Gouvernante) est contente, pour éviter débats et inconviens qui à cause des divertes des Chefs et soldats pourroient survenir, et sans préjudice aux droits qui respectivement peuvent competer à S.M. et audit Seigneur-Evêque, et suivant aussi son offre. que le Chef étant présentement en garnison audit Maestricht, ou qui y viendra en après de la part de S.M. prête (en étant de cc requis) sermant audit Seigneur-Evêque ou ses commis, de garder ladite ville. les clefs, munitions et artillerie, ensemble donner le mot de guet, et faire toute chose concernante la ditte guarde pour et au nom de Sadite Majesté et d'icelui Seigneur-Evêque, selon les droits et possessions que chacun peut prétendre d'y avoir et dont respectivement seront données Lettres de non Préjudice en ample forme. Et RU reguard des choses passées seront aussi données audit Seigneur-Evêque Lettres de non Préjudice en telle forme que conviendra pour conservation du droit de chacun Prince". Zulk een acte van nonprejuditie werd den volgenden dag namens den koning gegeven. Ook na de verovering der stad onder Frederik Hendrik (1632) is deze eed van den militairen gouverneur aan den Prins-Bisschop in stand gebleven. Eerst; de derde Nederlandsche gouverneur Frederik Magnus, graaf von Salm, weigerde in 1648 dezen eed en werd door de Staten-Generaal hierin gesteund. Sinds dien tijd rankte de eed in onbruik en waren de Staten-Generaal in militaire zaken alleenheerschers over de vesting Maastricht.

Het volgende is ontleend aan ,.Reglement en Orders voor het garnizoen van Maestricht" gedrukt te Maastricht bij Henricus Landtmeter, stadsdrukker en boekverkooper, wonende naast het oud stadhuis. Het werd uitgegeven in 1774 op last van den gouverneur Charles V van Nassau en zooals uit het voorbericht blijkt: ,,tot tyd en wyllen een generaal reglement van Zyne Doorlugtige Hoogheid den Heere Prince van Oranje en Nassau gepubliceerd word".

Bronnen:

Proefschrift van Dr. E. J. Suringar te Leiden 1873.

,.Het strafrecht in het oude Maastricht" door Jhr. Mr. Charles Ruys de Beerenbrouck te Leiden 1895.

,,Rechtsbedeeling op het grondgebied der tegenwoordige provincie Limburg" door A. J. A. Flament in Publications 1915 van Limb. Geschied- en Oudheidkundig Genootschap.

,.De Tweeheeriglieid der stad Maastricht en het volkenrecht" door Dr. E. Jaspar in Publications 1938.

„Opkomst en voortgang der stad Maastricht" door L. de Lennarts.

,,Studiën over Maastricht in de 13e eeuw" door Dr. Panhuysen.

,,De 3 officieele teksten van de Alde Caerte der stad Maastricht" door J. L. Blonden. Maastricht 1932.

,,De Alde Caerte van Maestricht" door Jhr. Dr. E. v. Nispen tot Sevenaer in Verslagen Vereeniging tot uitgifte van bronnen Oud Vaderlandsch Recht D. VII blz. 624 en D. VIII blz. 79.

Art. 34.

Vanouds is hier een rechtbank. waar 2 ritmeesters of kapiteins van het garnizoen alle moeilijkheden en disputen, die tusschen burgers of ingezetenen met militairen voorvallen over huishuren, taus-cedullen. wanbetaling van die en wat dieiisaangaande voorvalt, finaal oordeelen met de twee regeerende burgemeesters dezer stad.

Deze rechtbank vergadert op liet stadhuis alle Dins- en T'rijdageii, 's morgens om 11 uur, wanneer iets voorvalt. Te dien einde zendt de oudste van beide ritmeesters of lrapiteins op gemelde dagen zijn wachtmeester of sergeant 's niorgens om 10½ uur naar het stadhuis om aldaar te infornieeren of het noodig is bij elkaar te komen of niet. Deze ritmeesters of kapiteins worden alle Zondagen daartoe gecommandeerd uit een apart rooster, tegelijk met de kapitein voor het hospitaal; en ieder bij loting zijn departement aangewezen zijnde moeten zij gedurende 8 dagen hun post waarnemen en aldaar verschijnen in volle monteering met stevels of slobkousen, echarpe en ringkraag.

's Maandags nadat hun week geëindigd is, nioeten zij hun rapport doen op de parade aan den Gouverneur, commandant en Groot-Majoor.

Niettegenstaande deze inrichting nioeten alle officieren, onderofficieren en manschappen evenals ook de verlofgangers. geciteerd voor deze rechtbank of voor welken hurgerlijken rechter ook. zich stipt regelen volgens het reglement van 28 Februari 1772, Art. 5. Hoofdstuk XIII.

Art. 35.

Alle krijgsraden moeten volgens het aloude gebruik geformeerd worden uit een president en 6 leden. Tot de gewone krijgsraden zullen gecommandeerd worden een Lt. Kolonel of Majoor tot president. 4 lrapiteins en 2 subalterne officieren, tot leden. Voor een zaak van hooger belang zal men commandeeren een kolonel en tot 6 leden 2 Lt. Kolonels of Majoors en 4 kapiteins.

Wanneer een krijsgraad is belegd over zaken, waarin iemand van het corps Artillerie is geïmpliceerd, dan zal men zich in het commandeereii der leden hebben te gedragen ingevolge de orders van wijlen Hare Koninklijke Hoogheid, glorieuser gedachtenis, dd. 30 October 1752.

Art. 36.

Tot alle preliminaire informaties, welke moeten worden genomen, voor en aleer de krijgsraad belegd wordt, zal men commandeeren in gewone zaken 2 subalterne officieren en in zaken van grooter belang 2 kapiteins, om te samen met den Auditeur-Militair de informaties te nemen. Deze 2 subalterne officieren of kapiteins zullen dan ook gecommandeerd worden tot leden van den krijgsraad, omdat zij reeds van de zaak volkomen op de hoogte zijn.

Art. **37.**

De president noch een der leden. die tot een krijgsraad gecommandeerd zijn, mogen zich met verlof uit het garnizoen verwijderen, voordat de krijgsraad geëindigd is.

Art. 38.

De president van den krijgsraad met den auditeur zullen een uur, voordat de krijgsraad zitting heeft, bij den gouverneur of bij diens afwezigheid bij den Commandant komen om orders te ontvangen, Wanneer hij van het gouvernement of commandement zal afkomen, zal een ordonnantie-sergeant van het gouvernement hem volgen en ter zijner beschikking blijven, zoolang als de krijgsraad vergaderd is.

Art. 39.

Ieder keer, dat de krijgsraad uiteen zal gaan, zal de presiclcnt met den auditeur het eerst rapport doen aan den gouverneur en aan den. commandeur. Op dezelfde wijze moeten de twee commissarissen van informatie te sainen met den auditeur rapport doen telkens, wanneer hun zitting geëindigd is. Aan den Groot-Majoor wordt rapport van den krijgsraad gedaan door den oudste der 6 leden en dat van de gehouden informaties door den auditeur alleen.

Art. 40.

De wijze waarop de commandeerende officier van een corps een zaak voor den krijgsraad aanhangig maakt is geregeld in art. 2, IIe Afd. 12e Hoofdstuk Reglement van 28 Februari 1772.

Art. 41.

Alle jaren te weten in het begin van April zal men een krijgsraad commaiideeren om te oordeelen over alle deserteurs der cavallerie, Dragonders. nationale, Schotsche, Duitsche en Waalsche infanterie, artillerie en mineurs, die sedert een jaar zijn opgegeven bij het garnizoen.

N.B. Wanneer een regiment of bataljon Zwitsers of Grisons zich hier in garnizoen bevindt, zal zulks ook ter zelver tijd bij dat regiment of bataljon geschieden.

Art. 42.

Hoe en op welke wijze men zich zal hebben te gedragen bij de regimenten en corpsen, wanneer de commandeerende officier iemand van zijn corps in arrest mil zenden bij den provoost, in de Hoofdwacht of in deszelfs kwartier, is bevolen in het reglement van 28 Februari 1772 in het 3e en 12e hoofdstuk.

In geval een officier, hetzij van het garnizoen of die zich alhier met verlof bevindt, een verlofganger in arrest zendt, zal hij terstond in persoon hiervan rapport doen aan den gouverneur en bij diens afwe-

zigheid aan den commandant, tenzij het geschiedde na den taptoe. In dit geval zal hij dit eerst den volgenden dag doen.

Art. **43.**

Militairen, die dronken op straat gevonden worden. zal men in de naaste wacht in arrest brengen om uit te slapen. waarvan rapport wordt gedaan aan de hoofdwacht. En indien geen verdere klachten ten laste van den gearresteerde zijn. zal de kapitein zonder nader order daartoe te hebben gekregen hem ontslaan; maar indien zij eenige moedwilligheclen gedaan hebben. zullen zij direct naar de hoofdwacht gebracht worden.

Art. 44.

Indien iemand komt klagen. dat hem molest wordt aangedaan en uit dien hoofde assistentie van een of andere wacht komt verzoeken, zal men dezelve geven cn in arrest nemen die molest hebben gepleegd. Maar in geval de klagers gemeen en onbekend volk zijn, zal men die klagers mede in arrest nemen en allen te sainen naar de hoofdwacht zenden tot nader onderzoek.

Men zal nauwkeurig zich in acht nemen om burgers uit hun huizen te lichten tenzij op uitdrukkelijke order van den gouverneur of bij diens afwezigheid door den conimandeur.

Art. 45.

Indien nogthans gebeurt, dat eenige militairen of burgers de een tegen den ander den degen kwamen te trekken, of niet stokken of vuisten slaan, of andere ongeregeldheden pleegden. en dat de wacht daarvoor komende om hen in arrest te nemen, deze moedwilligen zochten te ontkomen door zich in burgerhuizen te retireeren, dan zal de bewoner van dat huis verplicht zijn hen aan de wacht over te leveren of moeten gedoogen, dat die burgers en militairen eruit gehaald worden.

Art. 46.

Alle wachten zullen op eerste aanvraag assistentie verleenen aan de commiezen van het comptoir van de Admiraliteit op de Maas, aan de pachters en opzichters der stadsmiddelen en imposten, evenals die van andere comptoiren hetzii van het land of van de stad. Ook zal de officier, die de wacht beveelt aan de Vrouwepoort. de sterke hand verleenen aan het schippersgilde dezer stad. wanneer dit tot handhaving van haar privilegies namens en van wege de Magistraat aan hem zal worden verzocht.

Art. 47.

Niemand van de militairen zal zich hebben ie bemoeien met de functie van den stads onder-schout of zijn dienaren. veel minder hen beletten in hun functie. wanneer zij iemand willen arresteeren op straffe van voorbeeldig gestraft te n-orden; maar de wachten zullen zonder uitstel aan hen assistentie verleenen, wanneer zij die vragen.

Op gelijke wijze zal men zorg dragen. dat geen molest geschiedt aan alle personen, waarvan gesproken is in Art. 46, en zullen zij, die zulks doen. gearresteerd worden.

Art. 48.

De arrestanten, die door de kleine n-achten gevat zijn, zullen vooreerst door haar gezonden worden naar de officierswacht, waarvan zij gedetacheerd zijn; aldiegene welke in arrest komen aan een officierswacht. hetzij dan door de eigen wacht in arrest zijn genomen hetzij door de gedetacheerde posten aldaar zijn aangebracht. zullen vandaar terstond naar de Hoofdwacht gezonden worden met een schriftelijk rapport, dat de redenen bevat. waarom zij gearresteerd zijn.

Zoodra een adjudant of die zijn functie waarneemt van het Corps. waarvan de arrestanten zijn, zich bij den kapitein der Hoofdwacht meldt met verzoek om hun te mogen spreken, zoo zal de kapitein zulks toestaan.

Art. 49.

Wanneer het gebeurt, dat onder de arrestanten. die naar de Hoofdwacht gebracht worden, zich gekwetsten bevinden, dan zullen de regiments of compagnies chirurgijns het eerste verband mogen leggen aan de wonden. hetzij door vechten of anderszints gekomen. Zij zullen te gelijker tijd den gekwetste afvragen door wien, op welke wijze en wanneer hij zijn kwetsuur gekregen heeft. waarvan ten eerste den gouverneur of bij diens afwezigheid den commandant schriftelijk rapport moet worden gedaan.

En indien de gekwetste het transport naar de Hoofdmacht niet zou kunnen verdragen, zal de chirurgijn het eerste verband mogen leggen in andere wachten, waar zich de gekwetste bevindt, maar liet tweede verband zal nooit mogen geschieden tenzij met toestemming.

Orders voor de hoofdwacht en andere wachten.

Art. ***33.***

Geen arrestanten hoegenaamd. die in de Hoofdwacht in arrest zijn gebracht, zal de kapitein mogen ontslaan of overleveren tenzij op speciale order van den gouverneur of bij diens afwezigheid van den commandant, behalve diegene, waarover gesproken is in art. 34 Generale Orders.

Wanneer de kapitein ordes ontvangt de arrestanten naar het provoost te laten brengen, zal hij hen door een sergeant van zijn wacht doen onderzoeken of zij eenigen drank, eetwaar of andere goederen bij zich hebben en bij bevinden doen afnemen. Verder zal hij uitdrukkelijk aan den sergeant en korporaal, die de arrestanten naar de provoost brengen, bevelen, dat zij niet zullen toestaan. dat de arrestanten onderweg iets gegeven wordt of door hen gekocht wordt. En opdat deze order uitdrukkelijk nagekomen wordt, zal de kapiteingeweldiger geen arrestanten mogen overnemen, voordat zij door den

stokke-knecht zullen zijn onderzocht. Indien hij ondervindt, dat zij door oogluiking of nalatigheid der onderofficieren, die ze gebracht hebben, iets bij zich hebben, zal de kapitein-geweldiger hiervan terstond rapport doen aan den Groot-Majoor.

Wanneer burgers of ingezetenen der stad of vreemdelingen, die aan de militaire jurisdictie niet onderworpen zijn, in arrest op de Hoofdwacht gebracht worden, en dat daarna, nadat door den Hoog-Schout gereclameerd is, order gegeven is ze aan den Onder-Schout over te geven, zal de kapitein niet toelaten, dat de dienaars van den Hoog-Schout in de macht komen, maar moeten deze buiten blijven aan de galerij, waar de arrestanten dooi een onderofficier en 4 grenadiers gebracht worden. De grenadiers maken rechts om keert en laten de arrestanten staan, zoo echter, dat de dienaars hen aldaar kunnen opvangen.

N.B. Ieder morgen om 8 uur komt een der stadsdienaars aan de Hoofdwacht om zich bij den sergeant der wacht te informeeren, of er eenige burgers of ingezetenen in arrest zijn. De sergeant doet hiervan rapport aan den kapitein en daarna geeft hij kennis aan den dienaar van de personen, die zich aldaar in arrest bevinden.

Wanneer er dooi de pachters der stadsmiddelen of door de commiezen der Admiraliteit of van het comptoir der domeinen en geestelijke goederen iets in beslag genomen is en door hen een schildwacht hetzij van de hoofd\\-acht of een andere wacht, gevraagd is, moet deze gegeven worden, maar mag deze niet langer blijven, dan totdat de in beslag genomen goederen in zekerheid zijn gebracht.

Art. 34.

Wanneer er arrestanten van het garnizoen in arrest aan de Hoofdacht gebracht worden en vandaar naar de provoost, of dat zij ontslagen worden, moet de kapitein van de hoofdwacht den adjudant van dat bataljon of corps daarvan aanstonds laten verwittigen.

Orders voor den GEWELDIGER *PROVOOST in de vesting* MAASTRICHT uitgegeven door den gouverneur der vesting Prins Charles van Nassau dd. 3 Juni 1774.

Art. 1.

De geweldiger provoost zal moeten voorzien zijn van 2 bekwame stokke-knechten.

Art. 2.

Tweemaal daags zal hij nauwkeurig de hokken visiteeren van de gevangenen die veroordeeld zijn ad opera publica om te zien of zij niet breken om te ontsnappen. De officier der wacht aan de Pietersporrt zal hem daartoe iederen keer een korporaal en 2 man van zijn wacht geven, wanneer hem die gevraagd zullen worden. Zal de geweldiger iets dergelijks vinden, dan brengt hij in persoon hierover

rapport uit aan den gouverneur of bij diens afwezigheid aan den commandant.

Art. 3.

Hij zal nauwkeurig toezien. dat de gevangenen buiten door de tralies van hun hokken niets krijgen aan eetwaren, sterken drank. noch zakjes uithangen om te bedelen.

Art. 4.

De arrestanten. die van tijd tot tijd in de provoost gebracht worden, zal hij ten eerste. wanneer zij aldaar komen, doen visiteeren in tegenwoordigheid van cliegene, welke ze gebracht hebben; toezien. of zij geen eetwaren, drank of iets schadelijks bij zich hebben. Indien hij iets vindt, zal hij hiervan rapport doen.

Hij zal ook niet toelaten, dat diegene. welke voor eenigen tijd op water en brood in de provoost zitten, iets anders krijgen. Diegene, die buiten acces zitten. mogen met niemand spreken, waarvoor de geweldiger provoost evenals voor alle andere artikelen verantwoordelijk is.

Art. 5.

Wanneer er twist onder de veroordeelden ontstaat en zij onderling handgemeen worden, zal hiervan eerst rapport morden gedaan aan den gouverneur of hij diens afwezigheid aan den commandant. en vervolgens aan den directeur der fortificatiën of bij diens afwezigheid aan den oudsten aanwezigen ingenieur, die ten eerste daarnaar toe zal zenden om daar de orde ie herstellen en de muiters te laten straffen.

Art. 6.

Geen veroordeelden deserteur zal uit hoofde van ziekte of om andere reden apart mogen worden gezet zonder speciaal verlof van den gouverneur of bij diens afwezigheid van den commandant, marineer de dokter zulks noodzakelijk zal vinden.

Art. 7.

De geweldiger provoost zal geen arrestanten ontslaan, dan op ontvangst van een zilveren penning daartoe alhier in gebruik en welke door den onderofficier aan hem ter hand gesteld wordt. Hij zal deze penningen onder zijn bewaring houden tot 's anderdaags 's morgens. wanneer hij deze met zijn gewoon rapport op de parade zal overgeven met bijvoeging van een briefje inhoudcride het regiment, waarvan de gedetineerden waren.

Art. 8.

Hij zal ook zonder bijzondere order van den gouverneur of bij diens af ezigheid van den commandant geen arrestanten aannemen als van de Nationale corpsen, die hun eigen provoost niet hebben.

Art. 9.

De Geweldiger Provoost zal zorg moeten dragen goede spitsroeden te hebben, die noch te droog noch te dun zijn.

Art. 10.

's Morgens bij de parade (11 uur) zal hij een schriftelijk rapport door hem onderteekend zenden aan den Onder-Majoor van de orderweek van de arrestanten, wanneer zij in de provoost gekomen zijn. m-aar zij zitten, in de garnizoenskamer of in de gaten, gesloten of oningesloten; van welk corps zij zijn; of zij crimineelen zijn; of wel op order van den gouverneur of op verzoek van de regimentscommandanten aldaar gebracht zijn; en daarbij het getal van de veroordeelde deserteurs, alles volgens ren aangewezen model.

N.B. De Onder-Majoor zal dit rapport ter hand stellen aan den Groot-Majoor of aan hem die zijn functie waarneemt, en deze doet daarop zijn rapport aan den gouverneur of bij diens afwezigheid aan den commandant.

Art. 11.

Bij het uitgeven der orders zal hij persoonlijk op de parade komen of wel een vertrouwd persoon erheen zenden om te vernemen, of er eenige orders voor hem zijn en ten dien einde zal hij zich melden bij den Onder-Majoor van de orderweek.

Art. 12.

Als er informatie of krijgsraad zal zijn, zal de geweldiger provoost gewaarschuwd worden om alles daartoe in gereedheid te brengen.

Art. 13.

Wanneer er een veroordeelde ad opera publica van een ander garnizoen komt, zal hij hem niet zonder order van den gouverneur of bij diens afwezigheid van den commandant opnemen, en hem opgenomen hebbende zal hij in persoon rapport doen en de sententie presenteeren.

Art. 15.

Voor het overige zal hij zich uitdrukkelijk gedragen naar en nakomen de orders in het Reglement van wijlen Zijne Doorluchtige Hoogheid glorieuser gedachtenis dd. 10 April 1749 uitgegeven in zake de deserteurs.

***Orders voor den Onderofficier gecommandeerd bij de** veroordeelden **ad opera** publica* uitgegeven door den Gouverneur der vesting Maastricht Prins Charles van Nassau dd. 3 Juni 1774.

Art. 1.

Wanneer de onder-officier gecommandeerd tot de wacht bij de veroordeelden ad opera publica deze van den Geweldiger-Provoost zal overnemen, dan zal hij hun allen zeer zorgvuldig visiteeren en iets

bij hun vindend, waardoor door hun een verkeerd gebruik zou kunnen worden gemaakt. zal hij het tot zich nemen en na verrichte wacht overgeven aan de kapitein der Hoofdwacht.

Art. 2.

Het brood en het water noodig tot onderhoud dei veroordeelden zullen zij zelf met zich uit de provoost moeten meenemen naar de plaats. waar gemerkt zal worden.

Art. 3.

Gedurende den marsch naar den arbeid, gedurende den arbeid en gedurende den terugmarsch naar de provoost. zal hij niet toelaten. dat iemand de gevangenen nadert.

Indien deze of gene een aalnioes aan hen n-il geven. zoo zal hij zelf die mogen ontvangen en hetgeen ontvangen is 's avonds ter hand stellen aan den Gen-eldiger-Provoost. Maar indien iemand hetzij openlijk hetzij heimelijk. hen iets overhandigt. dan zal hij deze arresteeren en overleveren aan de eerste wacht.

Art. 4.

Hij zal zorg dragen, dat het merk, dat aangewezen wordt, volgens de bedoeling van den ingenieur iritgevoerd wordt, dat de veroordeelden hieraan goed arbeiden. nooit stil staan of bij den arbeid gaan zitten buiten de uren. dat het hun vergund is te rusten. De veroordeelden hiertoe onwillig zijncle, zal hij den stok gebruiken om ze daartoe te dwingen en hij zal eveneens den stok gebruiken om hen te straffen. wanneer zij zich door woorden of daden aan iets schuldig niakcn, dat correctie of straf verdient. Indien hij de gevangenen niet noodzaakt stipt hun plicht te vervullen. zal hij voorbeeldig gestraft worden.

Art. 5.

De veroordeelden zullen mogen rusten van 8½ tot 9 uur 's morgens en van 12 tot 1 uur.

Art. 6.

De orders die hem door den ingenieur gegeven worden inet betrekking tot den arbeid of tot bewaring der veroordeelden zal hij stipt volgen.

Art. 7.

De onderofficier benevens de manschappen zullen zich, wanneer zij willen eten of drinken. hiervan 's morgens moeten voorzien, aangezien niemand van deze wacht zich mag verwijderen gedurende den geheelen tijd van de wacht.

Art. 8.

Indien het water, dat de veroordeelden 's morgens naar het werk hebben meegenomen en dat in een vaatje op een der kruiwagens moet

worden meegevoerd, voor den geheelen dag niet toereikend is, zal een der veroordeelden met het vaatje op den kruiwagen door een korporaal en een musketier naar de naaste pomp worden gebracht om het aan te vullen en het dan direct meer naar het werk te brengen.

Art. 9.

Indien een der veroordeelden op het werk ziek wordt, in zooverre dat hij niet in staat is te werken, dan zal de sergeant hem naar de naaste wacht laten brengen en hem aan den wachtcommandant overgeven, welke hem terstond naar de provoost laat brengen en daarvan rapport doet aan de Hoofd\\-acht.

Art. 10.

Een half uur voor het sluiten der poorten zal de arbeid ophouden en zullen de veroordeelden weder naar den Geweldiger-Provoost worden gebracht.

Art. 11.

De Geweldiger-Provoost zal. indien hij bij het overnemen 's avonds iets schadelijks bij hen vindt, dit rapporteeren en de verantwoording zal berusten bij den onderofficier.

Art. 12.

Wanneer een veroordeelde tracht te ontvluchten, mag hij het vuur oP hem laten openen.

Art. 13.

Hij zal alle voorzorgen nemen tot bewaking der veroordeelden gedurende den tijd, dat zij aan hem zijn toevertrouwd en hij zal daarvoor verantwoordelijk zijn.

Art. 14.

Alle middagen om **3** uur zal de onderofficier, welke gecommandeerd is om 's anderdaags de wacht bij de veroordeelden te houden, zich vervoegen ter plaatse, waar gewerkt wordt om te zien, hoe de schildwachten geplaatst zijn. Diegene, welke voor 's Maandags gecommandeerd zijn, zullen dit Zaterdags moeten doen.

Art. 15.

's Avonds nadat hij de veroordeelden aan den Geweldiger-Provoost zal hebben overgeleverd, zal hij daarvan rapport doen aan den kapitein der Hoofdwacht met bijvoeging van alles, wat er gedurende zijn macht is voorgevallen en dit zal de kapitein in zijn avondrapport vermelden.

VRAGENBUS.

Rapporteeren van opgelegde **krijgstuchtelijke** straffen.

De Redactie ontving van een kapitein der artillerie ondervolgend verzoek:

Artikel 334 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Koninklijke Landmacht, Deel D. bepaalt, dat op den lsten en 16den van elke maand door Commandanten van gedetacheerde onderdeelen een halfmaandelijkscli rapport moet worden ingediend aan den regimentscommandant bevattende o.a. de in dat tijdvak opgelegde straffen. Na kennisneming van de opgelegde straffen heeft de regimentscommandant het recht gebruik te maken van de bevoegdheid hem geschonken bij artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht om hetzij een opgelegde krijgstuchtelijke straf of de omschrijving der strafreden of beide te wijzigen. Er kan zich nu het volgende voordoen. Als compagniescommandant straf ik een dienstplichtige op den 2en van de maand. Deze straf komt op den 16en ter kennis van den regimeritscomniandarit. Daar ik als compagniescommandant in de omschrijving van de strafreden niet kan aangeven de feiten en omstandigheden die geclurende het onderzoek naar voren komen. die van grooten invloed zijn op de strafmaat, zal de regimentscoinmandant alvorens gebruik te maken van de bevoegdheid ex artikel 50 W.K. aan mij nadere inlichtingen verzoeken. Het antwoord op deze inlichtingen, die gaan via den bataljonscommaiiclant. bereikt den regimentscommandant op zijn vroegst 4 dagen later. Bevredigt dit antwoord den regimentscommandant niet. dan zal hij clus den gestrafte moeten hooren. In den regel zal hij den grstrafte bij zich ontbieden. Voor deze ter plaatse is, geeft dit op zijn minst een oponthoud van twee dagen. Na 21 dagen zou dus eerst de wijziging van de straf tot stancl komen. Dit nu komt mij niet juist voor, vooral niet als de straf wordt verzwaarcl. Wat zou er moeten geschieden indien de dienstplichtige inmiddels met groot verlof is vertrokken?

Ik moge Uwer redactie verzoeken, mij wel Uw zienswijze in deze te doen kennen. Naar mijne meening zou een oplossing zijn indien artikel **333** punt 4 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Koninklijke Landinacht, Deel D. ook van toepassing werd verklaard voor personeel beneden den rang van wachtmeester van gedetacheerde onderdeelen.

De Redactie heeft hierop geantwoord:

In antwoord op Uw schrijven van 14 dezer zouden wij U het volgende willen mededeelen:

De door U gesignaleerde regeling is ook naar onze meening minder juist. Zij zal meermalen ten gevolge kunnen hebben strijd met een hoofdbeginsel van tuchtrecht, dat de straf ***zoo spoedig mogelijk*** op het vergrijp volgt. een beginsel dat zeker niet minder klemmend is

indien de oorspronkelijk opgelegde straf daarna door den hoogeren meerdere wordt gewijzigd, in het bijzonder als die wijziging bestaat in eene *verzwaring* van straf.

Wel is de bevoegdheid den meerdere in art. 50 W.K. toegekend, niet aan tijd gebonden („herstel van onrecht mag niet aan een termijn gebonden worden" meende de Regeering) [1], maar anderzijds blijkt toch wel dat ook de bedoeling van den wetgever is geweest om eventueele toepassing van dat artikel, indien noodig, zoodra mogelijk te doen geschieden. Zoo denkt de toelichting [2] zich het geval dat de korpscommandant *op het dagelijksch rapport* van de door zijn compagniescommandanten opgelegde straffen kennis neemt. Dienovereenkomstig is ook in art. 138 (6) Regl. Inw. Dienst Kon. Landm. Deel A. bepaald dat dc medecleeling van een opgelegde straf aan den hoogeren meerdere moet geschieden „zoo spoedig mogelijk, uiterlijk den eerstvolgenden werkdag".

Eene wijziging in dien geest van artt. **333** en **334** van Deel D. als door U bedoeld, wil dus ook ons wenschelijk voorkomen. Of de *praktijk* dit werkelijk noodig maakt, kunnen wij moeilijk beoordeelen. Wij denken daarbij inzonderheid aan de bedoeling van art. 50, n.l. dat van de in dat artikel gegeven bevoegdheden door den hoogeren meerdere slechts hij uitzondering („niet dikwerf" zegt de Mem. v. Toel.) in bijzondere gevallen gebruik behoort te worden gemaakt. [3]

Wat ten slotte betreft Uw vraag, wat zou moeten geschieden iiidien een dienstplichtige inmiddels met groot verlof is vertrokken, zou het antwoord kunnen gevonden worden in eene analogische toepassing van art. 47 W.K. en art. **34,** 2de lid der Dienstplichtwet. *Zoo noodig* derhalve oproeping in werkelijken dienst. Ingrijpen alsnog van den lioogeren meerdere in een dergelijk geval laat zich echter o.i. slechts bij hoogst zeldzame uitzondering als voldoende gemotiveerd denken.

---

[1]) Zie van der Hoeven, III, 338.

[2]) T.a.p. **blz. 336.**

[3]) T.a.p. blz. **336;** verder ook de rede van den kolonel Verhey op blz. 557. Zie mede de juiste aanteekening 6 ad art. 50 in het Handboek „De praktijk van het militaire tuchtrecht".

Opmerkelijk is — wij wezen er vroeger al eens op — dat noch bij de zeemacht, noch bij het Indisch leger rapport van opgelegde straffen aan den hoogeren meerdere plaats vindt.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 10 Januari 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals N. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. h. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Plichtsverzuim als compagnies-administrateur, door stukken welks op last van den bataljons-administrateur op een bepaald tijdstip op het bataljons-bureau moesten worden ingeleverd, niet op tijd gereed te hebben.

Klagers verzuim is in dit geval niet een zoodanige tekortkoming dat hij daarvoor krijgstuchtelijk behoort fe worden gestraft.

Beklag gegrond verklaard met vernietiging van de in eerste instantie genomen beschikking en met last dat straf en strafreden in klagers straflijst zullen worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 November 1938. van den sergeant-majoor-administrateur S.. dienende bij de 1e Compagnie, IIe Bataljon van het .... Regiment Infanterie, in garnizoen te Y., waarbij deze 's Hofs eindhcslissirig inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dal Regiment ingediend over de straf van 4 dagen licht arrest, hem op 19 November 1938 opgelegd door zijn Bataljons-Commandant, den Majoor Z.. en over de omschrijving vaii de daarbij behoorende strafreden. luidende:

„Plichtsverzuim als compagnies-administrateur, door stukken, welke op last van den Bataljons-administrateur op een bepaald tijdstip op het bataljons-bureau moesten worden ingeleverd. niet op tijd gereed te hebben.".

bij welke beslissing. — op 25 November 1938 genomen en op 28 November d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt —. het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden ;

Gehoord den klager, den strafopleggcr en als getuige onder eede den adjudant-onderofficier-administrateur A.. dienende bij bovengenoemd Bataljon:

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek dezer zaak ter terechtzitting van het Hof is komen vast te staan. dat klager na zijn terugkeer van een tweedaagsche oefening in zijii garnizoen op Vrijdag 18 November 1938 te 4.00 n.m. dadelijk is begonnen met het inhalen van den achterstand in zijn compagnies-administratie. welke tijdens zijne afwezigheid was ontstaan. het middagmaal eerst te ± 7.00 n.m. is gaan gebruiken, nàdat hij te ruim 6.00 n.m. te behandelen administratieve stukken op het Bataljons-bureau van den adjudant-onderofficier-administrateur h. in ontvangst had genomen, cn vervolgens dien avond van ± 8.00 tot ± 11.00 met den fourier der compagnie heeft doorgewerkt aan de stukken van het Bataljons-bureau en aan de soldijlijsten, benoodigd voor de uitbetalingen van den volgenden ochtend, en dat klager dien ochtend te 8.15 wederom met administratieve werkzaamheden op het Compagnies-bureau is begonnen;

O. dat, daar uit het vorenstaande blijkt, dat klager in den avond van 18 November 1938 nog zeer vele administratieve werkzaamheden heeft moeten verrichten, het geenszins onaannemelijk inoet worden geacht, dat de aan hem door den adjudant-onderofficier-administrateur A. des namiddags op het Bataljons-bureau bij het overhandigen van stukken mondeling gedane nzededeeling:

,,dat één dier stukken, een afschrift-straflijst, met spoed moest worden ,.afgedaan, omdat de Regiments-Commandant den volgenden ochtend .,reeds te 9 uur zou beginnen niet een beklag van een dienstp'lichtige ,.over een opgelegde krijgstuchtelijke straf",

door de groote drukte niet tot klager is doorgedrongen;

dat hiermede geheel in overeenstemining geacht wordt de door klager aan den adjudant-onderofficier A. gedane wedervraag, toen deze hem den volgenden dag vroeg naar de „spoedzaak": ..Welke stukken bedoelt Ti?";

O. dat, — daar bovendien nog uit de ter terechtzitting afgelegde verklaring van den getuige, adjudant-onderofficier A., is gebleken, dat klager slechts enkele maanden bij zijn tegenwoordig Regiment dient en er dus vanzelfsprekend wel eens op- of aanmerkingen (n.l. over de door klager ingediende administratieve strikken) waren, doch dat deze steeds als van ondergeschikt belang moesten worden aangemerkt, naar 's Hofs oordeel de niet-tijdige inlevering van het afsehrif t der straflijst- niet een zoodanige tekortkoming van klager was, dat hij daarvoor krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft;

dat het Hof zich derhalve niet kan vereenigen met de door den Commandant van het .... Regiment Infanterie op het beklag genomen beschikking;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beschikking, door den Commandant van bovengenoemd Regiment op liet beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Regiments-Commandant, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 4 April 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraal B. Schreuders: Luitenant-Generaals 31. Belzer en P. J. van Munnekrede; Mr. Dr. W. A. J. M. Fick en Schout-bij-Macht-tit. b.d. E. G. de Wijs (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

In strijd met de desbetreffende order van den compagnies-commandant zich in de avonduren te otzgeveer ***19.45*** *onvoldoende gekleed op een der trapportalen in de kazerne begeven, en voorts aldaar gewaterd.*

Klagers verweer niet aanvaard, hetgeen mede zijne ontkentenis ten aanzien van het staan wateren onaannemelijk doet zijn. Hij heeft zich dan ook inderdaad aan het in de oorspronkelijke strafreden voorkomende schuldig gemaakt. Rtrafreden gewijzigd, echter niet strekkende ten voordeele van klager.

Beklag ongegrond verklaard met vernietiging van de in eerste instantie genomen beslissing en met last dat de nieuwe strafrederz. in klagers straflijst zal worden ingeschreven in stede van die waarover beklag.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteeliend 22 Februari 1939, van den gewoon dienstplichtig-soldaat O., dienende bij de 1e Compagnie, Ie Bataljon van het 7e Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk, waarbij deze 's Hofs eiiidbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Bataljon. den Majoor H. H. B. Top, ingediend over de omschrijving der strafreden, behoorende bij de straf van 10 dagen verzwaard arrest. hem op 2 Februari 1939 opgelegd door zijn compagniescommandant, den Kapitein G. H. Scholten, welke omschrijving luidt:

,.Terwijl hij niet naar behooreii gekleed was. d.w.z. zonder schoenen en veldjas aan en zonder veldmuts op, in de avonduren te plus min. 20.00 uur aangetroffen op het trapportaal en aldaar gewaterd.", bij welke beslissing, — op 5 Februari genomen en op 20 Februari d.a.v. ter kennis van klager gebracht —: het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de opgelegde straf werd gehandhaafd, en de omschrijving der strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

,.In strijd met een desbetreffende order van den compagnies-commandant, zich in de avonduren te ongeveer **19.45** onvoldoende gekleed op het trapportaal begeven en verdacht wordende, aldaar te hebben gewaterd, liet onderzoek bemoeilijkt, door onwaarheid te spreken.";

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuigen onder eede **J.** van Dalen, gewoon dienstplichtig-soldaat-tamboer, en **J.** H. de Soet. gewoon dienstplichtig soldaat, beiden dienende bij bovengenoemde compagnie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat klager heeft verklaard:

dat hij in den avond van **1** Februari **1939** te ongeveer **19.45,** in strijd met de desbetreffende order van den compagnies-commandant, zonder sclioenen en veldjas aan en zonder veldmuts op, zich op een trapportaal in de kazerne van het 7e Regiment Infanterie heeft begeven en daar even heeft gewacht om een veldflesch aan te nemen van den dienstplichtige de Soet. die deze flesch voor hem had gevuld, doch dat hij, toen hij op het portaal stond. niet heeft gewaterd, en dat hij den dienstplichtige van Dalen niet heeft zien voorbijkomen en noch door dezen dienstplichtige. noch door iemand anders, iets heeft hooren zeggen of roepen;

Q. dat de gewoon dienstplichtig-soldaat-tamboer **J.** van Dalen als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij klager in den avond van **1** Februari 1939 te ongeveer **19.43** wijdbeens en met de hand aan de gulp op een der trapportalen der kazerne vaii het 7e Regiment Infanterie heeft zien staan;

dat hij, getuige. den klager. nadat hij hem voorbijgeloopen was, heeft toegevoegd: ..Nou. jij bent ook een mooie jongen. dat je daar staat te wateren.". of iets dergelijks;

dat hij, na in de cantine te hebben gezeten. zich ervan is gaan overtuigen. of ter plaatse, maar hij klager had zien staan, een plas urine lag, hetgeen inderdaad het geval -n-as;

O. dat ook de dienstplichtige Hermans heeft verklaard, zich hiervan te hebben overtuigd;

O. dat klager's verweer door het Hof niet wordt aanvaard, hetgeen mede zijn ontkentenis ten aanzien van het staan wateren onaannemelijk doet zijn, en dat dan ook uit de vorenstaande verklaringen volgt, dat klager zich inderdaad aan de hem in de oorspronkelijke omschrijving der strafreden verweten krijgstuchtelijke vergrijpen heeft schuldig gemaakt;

O. dat de omschrijving der strafreden behoort te worden gewijzigd. zoodat deze komt te luiden, zooals hieronder zal worden aangegeven, zonder dat de wijziging in de omschrijving der strafreden echter ten voordeele van klager strekt;

O. dat de opgelegde straf niet te zwaar is in verband met den ernst van klager's gedraging, zoodat deze straf behoort te morden gehandhaafd;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond:

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het Ie Bataljon van het 7e Regiment Infanterie op het beklag genomen:

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„In strijd niet de desbetreffende order van den compagnies-commandant zich in de avonduren te ongeveer 19.4.5 onvoldoende gekleed op een der trapportalen in de kazerne begeven. en voorts aldaar gewaterd.";

Gelast, dat deze omschrijving der strafreden in klager's: straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Bataljons-Commandant, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van **26** October 1938.

President: Mr. A. J. Veldman (fgd.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee C. H. Brouwer, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie le klasse J. P. Scheepmaker en officier van den marinestoomvaartdienst le klasse F. J. Siegenthaler.

Fiskaal: Officier van administratie le klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Eerste-luiteiiaiit der mariniers E. J. baron Lewe van Aduard.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (op de order „ga aan je werk" geantwoord dat hem dat onmogelijk was).

Eén maand gevangenisstraf met inminderingbrenging van de preventieve hechtenis, welke reeds langer had geduurd dan de opgelegde straf, soodat beklaagde onmiddellijk in vrijheid dient te worden gesteld. Uitvoerige motiveering van de opgelegde straf.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den fiskaal tegen: W., tamboer der le klasse, oud **31** jaren, geboren te Nijmegen. gedetineerd in het Marine-Provoosthuis te Den Helder;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 26 September 1938;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 11 October 1938 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

„dat hij, dienende als tamboer der 1e klasse aan boord van Hr.Ms. „Tromp", liggende te Den Helder. aldaar op den 29en Augustus 1938, opzettelijk, toen de schipper A. van Seijderveld, die, na vernomen te hebben, dat beklaagde te kennen had gegeven geen dienst meer te willen doen, constateerde, dat beklaagde zich op het tentdek van genoemden bodem ophield in plaats van nabij den valreep, waar hij zich voor werkzaamheden moest bevinden en hem in verband daarinede de order had gegeven: ..Ga aan je werk", dien schipper op diens order heeft geantwoord, dat hem dat oiimogelijk was, althans met woorden van dergelijke weigerende strekking";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 13 October 1938, waarbij boveriverineld bevel en de daarop gestelde telasteleggging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 26en October 1938 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman 1e Luitenant der mariniers E. J. baron Lewe van Aduard;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken:

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorleziiig van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 29 Augustus 1938 ondergaan;

0. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 28 Januari 1924 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en thans nog als tamboer der 1e klasse dient;

O. dat ten processe onder eede heeft verklaard de getuige A. van Seijderveld:

dat na de uitbetaling van eind Augustus 1933 aan boord van Hr.Ms. „Tromp", liggende te Den Helder, de sergeant der mariniers met den tamboer W. bij hem op het tentdek van Hr.Ms. „Tromp" kwam: dat de sergeant hem als schipper rapporteerde, dat W. weigerde aan het werk te gaan; dat hij daarop W. bevolen heeft: „\l'., ga aan je werk"; dat deze hem daarop antwoordde, dat dit hem, beklaagde, onmogelijk was; dat beklaagde zich voor zijn werk moest ophouden in de omgeving van den valreep;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is W., oud 31 jaren, geboren te Nijmegen; dat hij het laatst gediend heeft bij de Marinekazerne ie Den Helder als tamboer der 1e klasse; dat hij zich op 28 Januari 1924 in den dienst heeft ver-

bonden als marinier 3e klasse voor den tijd van zes jaren; dat zijn diensttijd eindigt op 11 Maart 1939;

dat hij op 29 Augustus 1938 als tamboer der 1e klasse diende aan boord van Hr.Ms. „Tromp", liggende te Den Helder; dat hij zich in den namiddag van dien dag na de uitbetaling, wegens het feit dat een groot deel van zijn soldij was ingehouden, zóó overstuur heeft gemaakt, dat hij naar de hut van den onderofficier van politie, welke hut zich op het tentdek van genoemden bodem bevindt, is gegaan en dezen onderofficier heeft gezegd, dat hij in verband met de te weinig uitbetaalde soldij niet meer kon werken; dat die onderofficier naar den schipper Van Seijderveld is gegaan en met dezen bij hem is teruggekomen; dat de schipper hem, terwijl hij zich nog op het tentdek bevond, de order gaf: „Ga aan je werk"; dat hij dien dag tamboer van de wacht was en zich voor zijn werkzaamheden nabij den valreep moest bevinden en zijn dienst heelemaal niet meebracht, dat hij zich op het tentdek bevond; dat hij den schipper op diens order heeft geantwoord, dat het hem onmogelijk was aan zijn werk te gaan;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden geyualificeerd als: „Opzettelijke ongehoorzaamheid":

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat eenerzijds het door beklaagde gepleegde feit als ernstig moet worden aangemerkt, omdat het een bedenkclijk tekort aan militairen aard en eigenschappen verraadt, als een militair met meer dan veertien dienstjaren bij tegenslag en iinancieele moeilijkheden. die met den dienst zelfs in het geheel geen verband houden, eerivoudig te kennen geeft het bijltje er bij neer te leggen;

dat echter anderzijds de Krijgsraad er rekening mee wil houden dat tengevolge van een wat gebrekkig ineengrijpenvan de maatregelen der daarbij betrokken instanties, beklaagde voor de inderdaad wel zeer onaangename verrassing kwam te staan dat het overgroote deel van zijn soldij plotseling werd ingehouden met het, overigens achteraf onjuist gebleken perspectief, dat dit voorloopig ook in de toekomst zou plaats vinden:

dat het onder deze omstandigheden begrijpelijk is dat beklaagde, die blijkens zijn beoordeelingen iemand met een zeer primairen karakteraanleg is, op een moment geheel uit het lood geslagen was en geen toekomstmogelijkheden meer zag, temeer daar hij een inhouding op zijn soldij tot een omvang als in casu geschiedde, terecht als onrechtmatig en in strijd met tevoren gemaakte afspraken aanvoelde, zoodat het verklaarbaar is dat bij hem een sterke aandrift ontstond om daarop te reageeren zooals hij heeft gedaan. al had dan ook, gelijk uit het boven overwogene voortvloeit, zijn langdurige ervaring in den dienst hem kunnen en moeten behoeden voor ren dergelijk onbekookt handelen;

dat voorts beklaagde onmiddellijk na het gebeurde daarvan reeds

spijt had en inzag geheel verkeerd te hebben gehandeld, doch het toen te laat was om het reeds voltooide delict ongedaan te maken;

O., dat rekening houdende met het bovenstaande, de Krijgsraad een gevangenisstraf voor den tijd van één maand op haar plaats acht;

O. dat daarbij in mindering dient te worden gebracht het geheele door beklaagde sinds 29 Augustus 1938 ondergane arrest, zoodat, waar deze preventieve hechtenis langer heeft geduurd dan de op te leggen straf. beklaagde onmiddellijk in vrijheid dient te worden gesteld;

Gezien de artikelen: 1, 60 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert 29 Augustus 1938 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 16 November 1938. [1])

President: Mr. A. J. Veldman (fung.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee C. H. Brouwer, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie der 1e klasse J. P. Scheepmaker en officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse F. J. Siegenthaler.

Fiskaal: Officier van administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Dr. J. A. E. Buiskool, te Schagen.

Beklaagde. verlof hebbende naar Rotterdam tot 21 September 1938 doch toen wegens xiekte niet teruggekeerd, **had** op *26 September, v.m. 11 u. van den hem behandelenden officier van gezondheid last ontvangen om zich terug te begeven naar het vliegkamp „de*

[1]) Uit vonnis is in hooger beroep bij sententie van het **Hoog** Militair Gerechtshof d.d. 24 Januari **1939** bevestigd.

Mok", heeft aan dien last niet dadelijk gevolg gegeven, doch is eerst den volgenden dag, **27** *September, om* **1** *u.* **37** *uit Rotterdam vertrokken en ongeveer* **5** *u.* **45** *op „de Mok" aangekomen, alwaar hij toen aan den chef d'équipage heeft overhandigd een door genoemden officier van gezondheid onderteekende, aan hem, beklaagde, verstrekte kaart vermeldende dat hij weder naar zijn garnizoen kon terugkeeren, op welke kaart hij echter den datum* **26** *in* **27** *had veranderd.*

Beklaagde alleen veroordeeld wegens „opzettelijke ongehoorzaamheid", terwijl het verdere Item tenlastegelegde krijgstuchtelijke vergrijpen oplevert waarmede de Krr. met toepassing van art. **60** *W.K. hij het bepalen van de straf rekening heeft gehouden.*

Beklaagde's opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid heeft niet langer dan één dag geduurd, nu die afwezigheid eerst aanvangt op het oogenblik dat hij redelijkerwijze na het bevel van den officier van gezondheid op „de Mok" terug had kunnen zijn. (Anders de fiskaal, die vermeende dat die afwezigheid reeds was aangevangen op het moment dat bedoeld bevel gegeven werd n.l. **26** *September 11 u.).*

De door den officier van gezondheid afgegeuen verklaring is niet aan te merken als eene geneeskuizdige verklaring nopens het bestaan van een ziekte, zwakheid of gebrek (art. **229** *W.v.S.) nu die verklaring daaromtrent niefs inhoudt doch slechts is een eenvoudige, aan den commandant van „de Mok" gerichte mededeeling dat beklaagde weder naar zijn garnizoen kon teruglceeren. (Anders de fiskaal).*

In de tenlastegelegde gebruikmaking van de verklaring is niet gesteld dat beklaagde van die verklaring heeft gebruik gemaakt als ware zij echt en onvervalscht, hetgeen art. 229, 2e lid uitdrukkelijk eischt, xoodat ook al op dien grond vrijspraak van dit deel der tenlastelegging moet volgen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen: G. W.. zcemilicicn-stoker der 3e klasse. oud 19 jaren, geboren te Rotterdam, gedctiiieerd in het Marine-provoosthuis te Den Helder,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 10 October 1938;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 2 November 1938 en het aan den voet van dat hevel den beklaagde ten laste gelegde:

1e. dat hij, dienende als zeemilicien-stoker der 3e klasse bij het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel, na een hem verleend verlof naar Rotterdam, door den officier van gezondheid, belast met den geneeskundigen buitendienst te Rotterdam in geneeskundige behandeling genomen zijnde, te Rotterdam op 26 September 1938 te ongeveer 11 uur v.m., in tijd van vrede, opzettelijk, toen voornoemde officier, de officier van gezondheid der eerste klasse **O.**

Cffen, hem, beklaagde, genezen had bevonden, althans in zooverre hersteld had bevonden, dat hij zich naar het vliegkamp „de Mok" kon terugbegeven en hem mitsdien had gelast naar Den Helder, althans naar het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel terug te keeren, althans hem mitsdien te kennen had gegeven, dat hij weer zijn gewonen dienst kon gaan doen en hem een kaart had gegeven, vermeldende dat hij weder naar zijn garnizoensplaats kon terugkeeren. waardoor hij begreep, dat hij zich weer meteen naar het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel kon begeven, niet onverwijld naar Den Helder, althans naar voornoemd vliegkamp, is teruggekeerd en opzettelijk ongeoorloofd te Rotterdam is gebleven, zijnde hij sindsdien opzettelijk voortdurend en zonder vergunning langer dan één dag van voornoemd vliegkamp afwezig gebleven, immers aldaar pas is teruggekeerd na aankomst van den trein te Den Helder, welke op 27 September 1938 om 13 uur 37 minuten van Rotterdam naar Den Helder is vertrokken;

2e. dat hij op of omstreeks 26 September 1938 te Rotterdam, althans elders in Nederland, met het oogmerk om zijn Commandant, den Commandant van het vlieglianip „de Mok", te misleiden wegens de redenen van zijn wederrechtelijke ongeoorloofde afwezigheid, gelijk onder 1c. nader is omschreven, opzettelijk valschelijk in een door den officier van gezondheid der 1e klasse O. Uffen opgemaakte, aan voornoemden commandant gerichte en hem, beklaagde, ter hand gestelde verklaring, luidende: „Rotterdam. Beleefde mededeeling, dat de dienstplichtige W. wederom naar zijn garnizoen kan terugkeeren. Vertrokken 26/9/38 11 u. De Off. van Gezondh. 1e kl. belast m. d. Geneesk. Buitend. te Rotterdam. Uffen.", zijnde in uiterlijk een schriftelijke geneeskundige verklaring nopens het bestaan hebben van een ziekte, zwakheid of gebrek van beklaagde, van het in die verklaring voorkomende getal 26, aangevende den datuin van de maand September 1938, het cijfer 6 heeft veranderd in 7;

3e. dat hij op of omstreeks 27 Septeniber 1938 op het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel. met het oogmerk als onder 2e. vermeld. de onder 2e. bedoelde verklaring, waarin, naar hij wist, van het daarin voorkoinende getal 26, aangevende den datum van de maand September 1938, hei cijfer 6 door hem, of door een ander opzettelijk valschelijk veranderd was in 7, heeft ter hand gesteld aan den Chef der equipage van voornoenid vliegkanip;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 4 November 1938. waarbij bovenvermeld hevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 9 November 1938 des naniiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den fiskaal overgelegd, en

gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden met aftrek van voorloopige hechtenis, voorwaardelijk met een proeftijd van één jaar;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken dienst voor den tijd van 20 maanden als gewoon dienstplichtige der lichting 1938 I en dat hij nog als zeemilicien-stoker 3e lrlasse dient;

O. dat ten processc onder eede heeft verklaard de getuige-deskundige O. Uffen:

dat hij is officier van gezondheid der le klasse; dat hij op 22 September 1938 te Rotterdam gewaarschuwd werd, dat de zeemilicienstoker 3e klasse W. ziek thuis was; dat hij zich naar diens woning heeft begeven en W. heeft onderzocht; dat hij clezen het bed liet houden; dat hij hem den volgenden dag weer heeft onderzocht en hem eenige poeders heeft gegeven; dat W. op 26 September 1938 bij hem op zijn bureau te Rotterdam kwam, waarop hij hem opdracht gaf terug te keeren naar ,,de Mok" en hem dc hem, getuige-deskundige, vertoonde kaart, gemerkt A, gaf, aangezien hij W. in zooverre hersteld had bevonden, dat deze zich naar het vliegkamp ,,de Mok" kon terugbegeven; dat hij zijn handschrift op de hem vertoonde kaart, gemerkt A. herkent en pertinent verklaart, dat dc verandering van 26 September in 27 September niet van zijn hand is; dat hij in dien tijd belast was met den geneeskundigen buitendienst te Rotterdam; dat het tijdstip 11 uur, vermeld op de verklaring gemerkt && duidt op het tijdstip, waarop W. zich naar Den Helder moest begeven;

O, dat ten processe onder cede verklaard hebben de getuigen:

le. K. Doolaard: dat hij op 27 September 1938 de wacht had bij het vliegkamp ,,de Mok" op het eiland Texel; dat hij dien dag ondergeschikte onderofficier van de wacht was; dat om ongeveer kwart vóór zes in den namiddag de zeemilicien-stoker 3e lrlasse W.. die ook bij het vliegkamp diende, zich bij hem kwam melden als teruggekeerd op het kamp; dat hij wist, dat W. met trouwverlof was en dezen direct naar diens verlofpas vroeg; dat deze antwoordde, dat hij den verlofpas niet had; dat W. instede van diens verlofpas hem de hem ten processe vertoonde kaart. gemerkt A, toonde, op welke kaart vermeld was een verklaring van een dokter, dat TV. wegens ziekte niet eerder naar zijn garnizoen had kunnen terugkeeren; dat hij een en ander aan den schipper heeft gerapporteerd, waarop de schipper W. heeft medegenomen;

2e. J. Labrujère: dat hij dient als chef d'équipage bij het vliegkamp ,,de Mok" op het eiland Texel; dat in den namiddag van 27 September 1938 Doolaard hem op dat vliegkamp rapporteerde, dat W. terug was; dat even daarna W. hem een kaart overhandigde, waarop een doktersverklaring was gesteld. waarop stond aangegeven de datum waarop TV. uit Rotterdam had kunnen vertrekken; dat als

vertreliílatum vermeld stond 27 September, doch hij den indruk kreeg, dat er met dat cijfer 7 geknoeid was en dat er aanvankelijk 26 Septcmbcr op die kaart had gestaan;

O. dat; ten processe als stuk van overtuiging aanwezig is een schriftelijke verklaring. gemerkt A. gericht aan den Commandant vliegkamp ,,de Mok" te Texel, luidende: Rotterdam, beleefde mededeeling, dat de dienstplichtige W. wederom naar zijn garnizoen kan terugkeeren. Vertrokken 27/9/38 11 uur. De Off. v. Gezondli. lstc kl. belast m. cl. geneesk. buitend. te Rotterílam, Uffen., en waarneming van den inhoud van dit stuk leert, dat van het in die verklaring voorkomende getal 27. aangevende den datum der maand September 1938, het cijfer 7 kennelijk over het cijfer 6 is getrokken;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard: dat hij is G. W., oud 19 jaren, geboren tc Rotterdam; dat hij het laatst gediend heeft bij het vliegkamp ..de Mok" op het eiland Texel als zeemilicienstoker 3e klasse; dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen als zeemilicien-stoker 3e klasse voor den tijd van 20 maanden; dat hem, dienende als zeemilicien-stoker 3e klasse bij het vliegkamp ,,de Mok" op het eiland Texel. op 20 September 1938 door den Commandant van dat vliegkamp verlof naar Rotterílam was verleend tot Woensdagavond 21 September 1938; dat hij in den avond van laatstgenoemden dag zich niet in staat gevoelde naar Den Helder terug te keeren; dat den volgenden dag een politieagent te zijnen huize te Rotterdam verscheen, die op zijn mededeeling, dat hij ziek was, zeidc een militairen dokter te zullen waarschuwen; dat dien zelfden ochtend een officier van gezondheid der 1e klasse te zijnen huize is verschenen, die hem vervolgens in behandeling heelt genomen; dat hij íle eerstvolgende ílagen onder behandeling van dien dokter is *ge*bleven en hij in opdracht van dien dokter zich op 26 September 1938 te 11 uur op diens spreekuur meldde; dat die dokter hem bij die gelegenheid heeft gezegd: ,,Nu kun je weer je gewonen dienst gaan doen", terwijl hem voorts een groenachtige kaart werd medegegeven, waarop vermeld stond, dat de dienstplichtige W. weder naar zijn garnizoensplaats kon terugkeeren; dat hij heel goed begreep, dat de dokter hem genezen of in ieder geval in zooverre hersteld had bevonden, dat hij zich meteen naar liet vliegkamp ,,de Mok" op het eilancl Texel kon begeven; dat hij zich echter, in strijd hiermede, niet onverwijld naar Den Helder en naar het vliegkamp ,.de Mok" heeft begeven en opzettelijk zonder daartoe vergunning te hebben bekomen te Rotterdam is gebleven; dat hij pas op 27 September 1938 om 13 uur 37 minuten per trein van Rotterílam naar Den Helder is vertrokken en na aankomst van dien trein te Den Helder om 16 uur 33 minuten naar het vliegkamp ,,de Mok" is teruggekeerd; dat bovenvermelde groenachtige kaart was onderteekend door den officier van gezondheid 1e klasse, terwijl links onderaan daarop vermeld stond: ,,Vertrokken 26/9/38 11 u."; dat hij, in verband met zijn later naar Den Helder terugkeeren, vreesde door zijn Commandant gestraft te zullen worden; dat hij toen op 27 September 1938 te Rotterdam, met

de bedoeling om zijn Commandant. den Commandant van het vliegkamp „de Mok". te misleideti onitrent de redenen van zijn ongeoorloofde afwezigheid, opzettelijk valschelijk in die door den officier van gezondheid 1e klasse opgemaakte en hem ter hand gestelde verklaring van het in die verklaring voorlioinende getal 26 — namelijk in het gedeelte: „Vertrokken 26/9/38 11 u." — aangevende den datum van de maand September 1938, het cijfer 6 in 7 veranderd heeft; dat hij op 27 September 1938 des namiddags te half zes op het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel terugkeerde; dat hij toen met de bedoeling om zijn Commandant te misleiden omtrent de redenen van zijn ongeoorloofde afwezigheid, de reeds meergenoemde verklaring van den officier van gezondheid te Rotterdam, waarin, naar hij wist, door hem zelf van het daarin voorkomende getal 26, aangevende den datum van de maand September 1938, het cijfer 6 opzettelijk valschelijk verandercl was in 7. ter hand heeft grsteld aan den onderofficier van de wacht van dat vliegkamp;

O. dat de Krijgsraad door de verklaringen van den getuige-deskundige Uffen en van den beklaagde het sub 1° tenlastegelegde — met beklaagde's schuld eraan — wettig en overtuigend bewezen acht, niet uitzondering van het feit dat de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van liet vliegkanip „de Mok" langer dan één dag heeft geduurd. zoodat ten opzichte hiervan beklaagde dient le worden vrijgesproken; dat toch naar 's Krijgsraads oordeel de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid. waaronder krachtens art. 106 vaii het Wetboek van Militair Strafrecht in dit verband behoort te worden verstaan het afwezig blijven van de plaats, maar beklaagde zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoorde te bevinden, in casu dus het vliegkamp „de Mok", eerst aanvangt op het moment dat beklaagde redelijliermijze na het bevel van den officier van gezondheid Uffen weer op het vliegkamp „de Mok" terug had kunnen zijn; dat. waar beklaagde tevoren niet kon weten, dat genoemde arts hem dien dag zou bevelen naar het vliegkamp terug te keeren, niet van hem kon morden verwacht dat hij zich linea recta van den dokter naar het station begaf, zonder eerst thuis zijn bagage tc halen en zijn vrouw van zijn vertrek te verwittigen: dat daarop gelet, de Krijgsraad aanneemt dat beklaagde, nu hij te 11 uur 's ochtends het hevel tot terugkeer naar „de Mok" had ontvangen, dienzelfden dag niet den trein van 13 u. 37 min. uit Rotterdam heeft kunnen vertrekken. op welk uur hij ook inderdaad doch pas den volgenden dag, is vertrokken; dat na aankomst van dezen trein in Den Helder beklaagde. naar den Krijgsraad uit eigen wetenschap bekend is. zich per boot van Den Helder naar het vliegkamp „de Mok" moet begeven, welk vervoer per boot in zooverre niet geheel regelmatig functionneert. dat vertrek en aankomst sterk afhankelijk zijn van het getij, zoodat van tevoren niet precies is te verwachten. op welk tijdstip de boot van „de Mok" zal aankomen en de aankomst van den eenen dag op den anderen dan ook vrij belangrijk kan verschillen; dat. waar nu in de tenlastelegging is gesteld dat de afwezigheid van

beklaagde langer dan één dag heeft geduurd. doch niets is gesteld omtrent het tijdstip, waarop beklaagde op 26 September 1938 op „de Mok" had kunnen zijn, en op welk tijdstip hij op den volgenden dag in de werkelijkheid is teruggekomen, het in 's Krijgsraads opvatting, dat beklaagde op 26 September met den trein van **13** u. **37** min. uit Rotterdam had behooreii te vertrekken. in rechte niet is konien vast te staan dat beklaagde's afwezigheid inderdaad langer dan één dag of zelfs maar — hetgeen niet tenlaste is gelegd — tenminste één dag heeft geduurd;

O. dat het sub 1° tenlastegelegde, voorzoover bewezen verklaard, behoort te worden gequalificeerd als: „Opzettelijke ongehoorzaamheid";

O. dat wat betreft het sub 2° en 3° tenlastegelegde, door de verklaringen van de getuigen Uffen, Doolaard en Labrujère en die van beklaagde, alsmede door de schriftelijke verklaring, gemerlit A., wel wettig en overtuigend is bewezen. met diens schuld eraan, hetgeen daarin omtrent beklaagde's handelingen is gestelcl, doch naar liet oordeel van den Krijgsraad de aan beklaagde door getuige-deskundige Uffen ter hand gestelde schriftelijke verklaring niet is aan te merken als een geneeskundige verklaring nopens het bestaan hebben van een ziekte, zwakte of gebrek van beklaagde;

dat toch bedoelde verklariiig omtrent een ziekte, zwakheid of gebrek van beklaagde niets inhoudt en slechts een eenvoudige, aan den Commandant van het vliegkamp „de Mok" gerichte mededeeling is, dat beklaagde weer naar zijn garnizoen kan terugkeeren;

dat een dergelijke eenvoudige mededeeling niet is te qualificeeren als een schriftelijke geneeskundige verklaring als bedoeld bij artikel 229 van het Wetboek van Strafrecht, welk artikel blijkens het gevorderde oogmerk, dat de vervalsching moet dienen om het openbaar gezag of de v rzekeraars te misleiden. kennelijk bedoelde verklaring den maatstaf van een bewijsstuk onitrent het al of niet bestaan hebben van eeii ziekte, zwakheid of gebrek aanlegt, als hoedanig in casu de verklaring van den getuige-deskundige Uffen toch niet kan worden beschouwd:

O. nog ten overvloede betreffende het sub 3° tenlastegelegde, dat in de tenlastelegging niet is gesteld dat beklaagde van de schriftelijke verklaring heeft gebruik gemaakt als ware zij echt en onvervalscht, hetgeen art. 229, 2e lid van het Wetboek van Strafrecht uitdrukkelijk eischt. zoodat ook al op clezen grond beklaagde van het hem onder dit hoofd tenlastegelcgde dient te worden vrijgesproken;

O. dal, waar het sub 2° en 3° tenlastegelegde, voor zoover bemezen verklaard, ook niet bij eenige andere wetsbepaling strafbaar is gesteld, in deze vrijspraak behoort te volgen;

O. dat echter de handelingen van beklaagde sub 2" en 3" omschreven, wel oplevereii krijgstuclitelijkc vergrijpen in den zin van art. 2, 1° van de Wet op de Krijgstucht, zoodat, waar een samenhang of verband bestaat tusschen deze feiten en het sub 1° ten laste ge-

legde misdrijf, de Krijgsraad van deze vergrijpen kennis moet nemen en bij het bepalen van de straf daarmede rekening moet houden;

O. dat derhalve een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken staat in goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten in verband met de omstandiglieden waaronder zij zijn gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

O. dat er voorts termen aanwezig zijn om van den tijd van 28 September 1938 tot 12 October 1938 door beklaagde in voorloopig licht arrest doorgebracht, 7 dagen, en den tijd vanaf den 12den October 1938 in voorloopige hechtenis doorgebracht, geheel in mindering te brengen;

Gezien de artikelen: **1,** G0, G2 cn 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 2, 1° en 60 van de Wet op de Krijgstucht; 27 van hei Wetboek van Strafrecht; 185, 189 en 219 van de Kegtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Bepaalt dat van den tijd door den veroordeelcle vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert den 28 September 1938 tot 12 October 1938 in voorloopig licht arrest doorgebracht, zeven dagen eri de tijd sedert den 12den October 1938 tot en met den 15den November 1938 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

***Memorie** van appèl* in de zaak van den zeemilicicn-stoker der 3e klasse G. W.

Ik heb de eer bet Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhagr mede te deelen, dat ik van het vonnis d.d. 16 November 1938, inzake den zeemilicien-stolrer der 3e klasse *G*. W., in hooger beroep ben gegaan, omdat:

le. *wel* bewezen is, dat de onder 1e tenlastegelegde opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van het vliegkamp ,,De Nok" langer dan één dag heeft geduurd.

Immers er is ten laste gelegd, dat die ongeoorloofde afwezigheid is aangevangen te Rotterdam op 26 September 1938 te ongeveer **11** uur v.m. en is geëindigd na aankomst van den trein de Den Helder, welke op 27 September 1938 om 13 uur 37 minuten van Rotterdam naar den Helder vertrekt.

Volgens den Krijgsraad is dit aanvangspunt niet juist, omdat naar zijn oordeel de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid. waaronder

krachtens artikel 106 W.M.S.R. in dit verband behoort te worden verstaan het afwezig blijven van de plaats, waar beklaagde zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoorde te hevinclen, in casu dus het vliegkamp „de Mok", eerst aanvangt op liet moment, dat beklaagde redelijkerwijze na het bevel van den officier van gezondheid Uffen weer op het vliegkamp „de Mok" terug had kunnen zijn.

Ik kan dat uit artikel 106 W.M.S.R. niet lezen. De denkfout, die de Krijgsraad niaalrt is, dat hij het tijdsverschil uit het oog verliest, dat er bestaat tusschen het tijdstip, waarop men naar een bepaalde plaats, waarvan men afwezig is, moet *terugkeeren* en dat waarop men op die plaats aanwezig moet *zijn*, en voorts dat er uit strafrechtelijk oogpunt nog wel eenig verschil bestaat of men van de plaats in artikel 106 W.M.S.R. bedoeld, al of niet *ongeoorloofd* afwezig is of blijft.

De veroordeelde toch *was* afwezig van het vliegkamp „de Mok" — in casu de in artikel 106 W.M.S.R. bedoelde plaats — van het tijdstip af, dat hij op 20 September 1938 met trouwverlof van dat vliegkamp rertrok. Hij was daar weer aanwezig toen hij op 27 September des namiddags kwart voor zes meer arriveerde. Ik geloof, dat dit uit de bewijsmiddelen wel duidelijk blijlrt. Niemand kan dunkt mij beweren, dat de vrroordeclde pas op 26 September 1938 te kwart voos zes op het vliegkamp moest terug zijn.

De veroordeelde moest op 21 September 1938 des avonds weer op het vliegkamp „de Mok" terug zijn. doch hij kwam niet terug. *Was* hij nu nog van dat vliegkamp afwezig of niet? Ik meen van wel. En toen hij op 22 Scpteinber nog niet terug was, ***bleef*** hij toen afwezig of niet? Ik meen van wel. Het wil mij ook voorlconien, dat uit de bewijsmiddelen blijkt, dat de veroordeelde op 23, 24, 25, 26 en een groot deel van den dag van 27 September 1938 van dat vliegkamp afwezig ***bleef.***

Het is dan ook m.i. duidelijk. dat de veroordeelde op 26 September 1938 des v.m. 11 uur nog steeds van het vliegkamp afwezig bleef, en ik geloof ook niet, dat de Krijgsraad dit feit heeft willen bestrijden.

Het strijdpunt loopt dan ook niet omtrent de beantwoording der vraag op welk tijdstip de veroordeelde van het vliegkamp afwezig bleef, maar wel omtrent het antwoord op de vraag, wanneer dat ***afwezig*** *blijven* ***ongeoorloofd*** werd.

Het aanvangstijdstip der *ongeoorloofde* afwezigheid kan niet met behulp van art. 106 W.M.S.R. worden opgelost, doch moet uit de feiten blijken.

In de tot nog tor door mij opgestelde tenlasteleggingen is het aanvangsbijdstip door mij nog steeds gesteld op het tijdstip waarop de beklaa de op de in art. 106 bedoelde plaats moest terug *zijn,* niet omdat dit een Wet van Meden en Perzen is, doch omdat feitelijk vaststond, dat de beklaagde tot dat tijdstip geoorloofd van die plaats mocht afwezig blijven.

In de onderhavige zaak is het echter anders.

Zooals boven reeds is aangetooncl, was de veroordeelde op 26 September 1938, 11 uur nog steeds afwezig blijvende van het vliegkamp ..de Mok" en zulks *geoorloofd,* omdat hij tot den avond van 21 September daartoe van zijn Commandant verlof had en na voornoemd tijdstip door den officier van gezondheid blijkbaar nog niet in staat geacht werd om naar het vliegkamp „de Mok" terug te keeren, zoodat het achterblijven in elk geval niet opzettelijk ongeoorloofd was. Op 26 September 1938 te 11 uur echlcr acht de officier van gezondheid den veroordeelde wel in staat om terug te keeren en hij geeft de veroordeelde daartoe liet bevel.

Het geven van dit bevel en het niet voldoeii daaraan door den veroordeelde is eveneens ten laste gelegd. niet om de zaak naar alle kanten uit te buiten. niaar juist oin het aanvangstijdstip van het ongeoorloofd afwezig blijven vast te stellen, voor het aanvangen van welk tijdstip de tenlastelegging van de opzettelijke oiigchoorzaamheid niet kon worden gemist. De veroordeelde kreeg dus op 26 September 1938 des v.m. 11 uur het bevel om naar het vliegkamp terug te keeren. Hij *was* tot dit tijdstip van het vliegkamp afwezig gebleven. Op dit tijdstip *wordt* dit afwezig blijven ongeoorloofd en toen dc veroordeelde na dit tijdstip opzettelijk afwezig bleef, maakte hij zich van dat tijdstip af schuldig aan opzettelijkc ongeoorloofde afwezigheid van het vliegkamp ..de Mok". welke voorts heeft geduurd tot den volgenden dag 6 uur n.m., dus langer dan 24 uur. Met het tijdstip, waarop de veroordeelde redelijkerwijze na het bevel van den Officier van gezondheid Uffen weer op het vliegkamp ..de Mok" terug *had kunnen* zijn. heb ik niets te maken. daar de Wet, die anders graag de wetenschap van het naadje van de kous wil hebben. thans er zich heelemaal niet voor interesseert of het vervoer met het bootje naar ,.de Mok" al of niet regelmatig functioneert in verband met het afhankelijk zijn van het getij en hoe laat precies dat bootje op „de Mok" aankomt. Immers volgens de M.v.T. op art. 96 en vlg. W.M.S.R. huldigt de Wet voor het aanvangstijdstip der ongeoorloofde afwezigheid de *computatio naturalis* en niet, zooals de Krijgsraad blijkbaar meent, de *computatio civilis.* (v.d. Hoeven, II, blz. 143).

Overigens is de Wet toch niet zoo streng als zij er uitziet. Immers zij laat de menschen van wie niet kan worden verwacht, dat zij zich linea recta van den dokter naar het station begeven, zonder eerst thuis hun bagage te halen en hun vrouw van hun vertrek te verwittigen, den tijd om zulks te doen zonder in aanraking niet den strafrechter te komen, indien zij maar zorgen dat zij binnen 24 uur na het aanvangstijdstip van het ongeoorloofd achterblijven in concreto en niet in abstracto op de in art. 106 W.M.S.R. bedoelde plaats terug zijn. De tuchtrechter zal het oponthoud binnen dat tijdvak wel met den helanghchbende regelen.

2e. het onder 2e. tenlastegelegde en bewezen verklaarde feit wel onder art. 229 S.R. valt te subsumeeren.

Het is waar, de onder 2e. bedoelcle verklaring houdt niets iii om-

trent een ziekte, zwakte of gebrek van beklaagde. Maar die verklaring lioudt ook niets in omtrent een niet-ziekte. niet-zwakte of niet-gebrek van beklaagde. Bedoelde verklaring kon omtrent een en ander niet eens wat inhouden, omdat de dokter niet eens wist of beklaagde al dan niet ziek, zwak of gebrekkig was gen-eest. Hij heeft het zekere maar voor het onzekere genomen en heeft hem gedurende eenige dagen als ziek behandeld. Maar ondanks dit alles was die verklaring maar niet een eenvoudige mededeeling aan den Commandant van het Vliegkamp „De Mok". dat beklaagde weer naar zijn garnizoen kon terugkeeren. Die inededeeling behelsde meer, n.l. dat beklaagde *eerst* op 26 September 1938 (± 11 uur) weer naar zijn garnizoen kon terugkeeren, omdat beklaagde vóór dat tijdstip door hem, dokter, voor ziekte. zwakte of gebrek onder behandeling was geweest en dus niet eerder naar het vliegkamp *wegens ziekte, zwakte of gebrek* was teruggekeerd.

Dat de beklaagde weer naar hei vliegkamp Bon terugkeeren, interesseerde dien Commandant heel weinig. Wat dien Commandant inecr interesseerde, was *waarom* beklaagde *niet eerder kon terugkeeren*. Hij begreep uit de kaart van den dokter, dat dit een ziekte, zwakte of gebrek. althans een geoorloofde reden, was geweest, ook al stond die oorzaak niet met een of anderen wetenschappelijken, alleen door een medicus en niet door een Commandant te begrijpen naarn vermeld.

De Krijgsraad wil dien naam vermeld zien, interpreteert art. 229 eng en naai de letter. Wanneer men de rechtsgedachte, welke aan art. 229 ten grondslag ligt, laat praevaleercn boven de letter, dan moet men toch toegeven, dat het tenlastegclegde even onrechtmatig is. als wanneer tevens nog ten laste gelegd had liunnen worden, dat die kaart nog een door bijna niemand begrepen wetenschappelijke formule had bevat.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,
D. FRANKEN.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 16 November 1938.

President: Mr. A. J. Veldman (fgd.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee C. H. Brouwer, kapitein der mariniers T. C. VET. Michaëlis, officier van administratie 1e lilasse **J. P.** Scheepmaker en officier van den marinestoomvaartdienst 1 e klasse **F. J.** Siegenthaler.

Fiskaal: Officier van administratie 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. **J.** Mulder,

Diefstal, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf *jaren verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens in artikel*

310 j° 311 van het W. v. S. omschreven misdrijf uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan (wegneming can f 10, een tasch met f 75,50 en een gouden horloge met gouden ketting uit een duintent op Texel).

Straf: één jaar en zes maanden gev.straf, te ondergaan in eene bijzondere strafgevangenis voor jongelieden, met ontslag zonder ontzetting, zijnde beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven.

Uitvoerige motiveering van de opgelegde hoofdsfrnfovereenkomstig de conclusie van het voorlichtingsrapport.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen: R., zeemilicien-stoker 3e klasse, oucl 20 jaren, geboren te Mcersseii, gedetineerd in liet Marineprovoosthuis te Den Helder,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 7 September 1938;

Gezien het bevel tot bijeenkomiiig van den Krijgsraad d.d. 29 September 1938 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

,,dat hij op den 14en Augustus 1938 te Koog op liet eiland Texel een portefeuille, inhouclende een bedrag aan geld ad f 10, een tasch, inhoudende een bedrag aan geld ad f 75,50 of daaromtrent, althans een bedrag aan geld en een gouden horloge met gouden ketting, al welke goederen en gelden toebehoorden aan M. Dijkstra, althans aan het echtpaar Dijkstra—Ummels, althans aan een ander of anderen dan hem, beklaagde, heeft weggenomen met het oogmerk om zich die portefeuille met inhoud, die tasch met inhoud en dat gouden horloge met gouden ketting wederrechtelijk toe te eigenen, zijnde tijdens het plegen van voormeld misclrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert hij, beklaagde, een tegen hem wegens ,,het voortgezet misdrijf van diefstal gepleegd door twee of meer vereenigde personen, gepleegd op of omstreeks 21 Mei en volgende dagen van 1936 te Zeist en elders in Nederland" bij vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht d.d. 7 Juli 1936 uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 1 October 1938, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 12en October 1938 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. J. Mulder;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en

gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van Pén jaar met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 15 Augustus 1938;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicien, zijnde gewoon dienstplichtige der lichting 1937 en dat hij thans nog als zeemilicien-stoker 3e klasse dient;

O. dat ten processe onder eede heeft verklaard de getuige:

1°. M. Dijkstra:

dat hij op een Zondagavond, ongeveer in de helft van de maand Augustus 1938 in zijn tent, staande in de duinen te De Koog op het eiland Texel, van een wandeling teruggekeerd zijnde, constateerde, dat uit die tent waren verdwenen een hem toebehoorende portefeuille, inlioudende een bankbiljet ad f 10, een tasch van zijn vrouw, inhoudende minstens drie bankbiljetten ad f 20 en dat hij later ontdekte, dat een hem toebehoorend gouden horloge met gouden ketting eveneens waren verdwenen; dat hij niemand toestemming heeft gegeven die hem toebehoorericlr voorwerpen weg te nemen of daarover op andere wijze te eigen bate te beschikken;

2°. L. A. Dijkstra—Ummels:

dat zij in den avoncl van 14 Augustus 1938 in haar tent, staande in de duinen te Koog op het eiland Texel van een wandeling teruggekeerd zijnde, constateerde, dat daaruit maren verdwenen een portefeuille van haar man, inhoudende een baiikbiljet ad f 10, een damestasch, inhoudende drie bankbiljetten van f 20. wat los. zilvergeld en een bankbiljet ad f 10; dat zij later ontdekte, dat een gouden horloge met gouden ketting van haar man mede waren verdwenen; dat zij en haar man in gemeenschap van goederen gehuwd zijn; dat zij niemand vergunning heeft gegeven om eenig voorwerp uit hun tent weg te nemen of daarover op eenige andere wijze te eigen bate te beschikken;

O. dat ten processe aanwezig is en voorgelezen een proces-verbaal dd. 17 Augustus 1938 op den ambtseed opgemaakt door de Rijksveldwachters A. A. Jellema en A. de Blieck, houdende o.m. dat bij aanhouding van beklaagde op 15 Augustus 1938 op dezen werd hevonden een bedrag van f 63,85 en dat op aanwijzing van verdachte is teruggevonden een door dezen gestolen en later weggeborgen tasch, waarin zich nog een bankbiljet ad f 20 bevond;

O. dat ten processe aanwezig is en voorgelezeil een extract-vonnis van de Arroiidissements-Rechtbank te Utrecht dd. 21 September 1938, houdende, dat bij vonnis dier rechtbank dd. 7 Juli 1936 T. J. R. is schuldig verklaard aan „het voortgezet misdrijf van diefstal, gepleegd door twee of meer vereenigde personen, gepleegd op of omstreelis 21 Mei en volgende dagen van 1936 te Zeist en elders in Nederland" en op grond van artt. 310 en 311 van het Wetboek van Strafrecht is veroordeeld tot een gevangenisstraf voor

den tijd van vijf maanden, met de bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, hij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht tot 22 Juli 1936, aan deii voet van welk extract de officier van justitie bij voornoemde rechtbank de ambtseedige verklaring heeft gesteld, dat de in dit extractvonnis bedoelde gevangenisstraf is ten uit\-oer gelegd van 18 Juli 1936 tot 1 November 1936:

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is R., oud 20 jaren, geboren te Meerssen; dat hij het laatst gediend heeft bij het vliegkamp „de Mok" op het eiland Texel als zeemilicien-stoker 3e klasse: dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken clienst als gewoon dienstplichtige der lichting 1937 en sindsdien onafgebroken in werkelijken dienst is verbleven;

dat hij op 14 Augustus 1938 in een tent staande te Koog op het eiland Texel een damestascli, een portefeuille en een horloge met ketting heeft weggenomen: dat hem later bleek, dat die tasch drie biljetten van f 20 en twee biljetten van f 10 en nog eenig zilvergeld bevatte en de inhoud der portefeuille uit een biljet ad f 10 bestond; dat noch tasch met inhoud, noch de portefeuille met inhoud, noch het horloge met ketting hem toebehoorden; dat hij al die voorwerpen heeft weggenomen met het oogmerk om ze zich toe te eigenen, hoewel hij daartoe van niemand vergunning had gekregen; dat hij voor f 2 van het gestolen geld heeft overnacht; dat hij daarna is gearresteerd en de gestolen voorwerpen in beslag zijn genomen; dat hij vóór den diefstal geen cent op zak had;

dat hij bij vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht van 7 Juli 1936 is schuldig verklaard aan het voortgezet misdrijf' van diefstal, gepleegd door twee of rneer vereenigde personen; dat hij daarvoor is veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden met aftrek van voorloopige hechtenis, welke straf hij geheel heeft ondergaan;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelrgd;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „Diefstal, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens in artikel 310 jo. 311 van het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijf uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan";

O. omtrent de aan beklaagde op te leggen straf:

dat op verzoek van den Krijgsraad door den rapporteur J. H. Wiggers van de Commissie van voorlichting in strafzaken in het Arrondissement Alkmaar een schriftelijk rapport omtrent beklaagde is opgemaakt, hetwcllr zich bij de stukken bevindt;

dat de conclusie van dit rapport luidt, dat de reclasseeringskansen voor beklaagde niet ie hoog moeten worden aangeslagen, doch

een ernstige correctiemaatregel naast paedagogische leiding hier kans van slagen heeft, weshalve het in belang van beklaagde wordt geacht, dat hij worde opgenomen in de Bijzondere Gevangenis voor Jongelieden te Zutphen;

dat de Krijgsraad zich met deze conclusie kan vereeenigen;

dat gelijk uit de stukken blijkt beklaagde, hoewel uit een goed milieu stammende, iemand is van beslist misdadigen aanleg, van wien echter desondanks nog mag worden gehoopt dat hij onder goede leiding nog in het goede spoor komt, in welke meening de Krijgsraad wordt gesterkt door de mededeeling van den Directeur van het Rijksopvoedingsgesticht te Aniersfoort, onder wiens leiding beklaagdr langen tijd was gesteld, dat beklaagde. nu aanvankelijk groote moeilijkheden te hebben gegeven, zich later in goede richting ontwikkelde, zoodat, al is het met eenig optimisme. mag worden verwacht, dat een ernstige correctie gepaard aan een paedagogische omvorming en opbouw van zijn persoonlijkheid op den langen duur bij beklaagde vruchtdragend zal blijken te zijn;

dat mede bij den Krijgsraad heeft medegewerkt de stellige overtuiging dat bij plaatsing van dezen beklaagde in een gewone strafgevangenis, de haast onvermijdelijke aanraking met oudere en minder gunstige elementen voor hem van blijvend verderfelijken aard zal zijn;

dat, gezien de aan beklaagde te verrichten corrigeerenden arbeid. de op te leggen straf van niet te korten duur mag zijn, waartoe overigens ook de ernst van het misclrijf en beklaagde's recidive geen aanleiding geven;

dat, gezien dit alles, de Krijgsraad van oordeel is, dat aan beklaagde een gevangenisstraf moet worden opgelegd voor den duur van één jaar en zes maanden, door te brengen in de Bijzondere Strafgevangenis voor Jongelieclen. terwijl de Krijgsraad. voorts den beklaagde op g-rond van het begane inisdrijf ongeschikt acht in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen 13, 310 en 421 x-an het Wetboek van Strafrecht; 1, 60, 62 en 23 van het Wetboek van Nilitair Strafrecht: 185, 189, 190 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen:

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één jaar en zes maanden;

Beveelt dat deze straf zal worclen ondergaan in eene bijzondere strafgevangenis voor jongelieden;

Ontslaat den beklaagde uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Beveelt dat de ten processe aanwezige portefeuille, tasch, gouden

horloge met gouden ketting en een bedrag aan geld ad f 83.85 na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zal worden teruggegeven aan het echtpaar Dijkstra—Ummels, aan wie deze voorwerpen en dat bedrag aan geld wederrechtelijk zijn ontvreemcl.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 7 December 1938.

President: Mr. A. J. Veldman (fung.).

Leden: Kapiteili-luitenant ter zee C. H. Brouwer, kapitein der mariniers T. C. T. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse J. P. Scheepmaker en officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse F. J. Siegenthaler.

Fiskaal: Officier van administratie 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. D. H. Buiskool.

Generale preventie.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren te voldoen aan de order van eer2 korporaal om zijn naam op te geven, nadat beklaagde tegen dien meerdere zeer ongepast was opgetreden en deze hiervan rapport wilde maken).

Drie maanden gevangenisstraf. De Krr. bepaalt daarbij dat het vonnnis na de uitspraak bovendien door den secretaris openlijk zal worden uitgelexen aan boord van Hr.Ms. „Noord-Brabant" te Vlissingen, zulks omdat aldaar bij jeugdige schepelingen de opvatting schijnt te hebben post gevat, dot het niet noodig is, dat zij korporaals der landmacht als hunne meerderen hebben te erkennen en bij elke gelegenheid eerbiedig hebben te behandelen, van welke misvatting jeugdige schepelingen door uiterlijke daden herhaaldelijk blijk geven.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen B.. matroos der 3e klasse, oud 19 jaren, geboren te Dubbeldam. gedetineerd in het marine-provoosthuis te Den Helder,

Gezien de beschikking tot verli-ijzing naar den Krijgsraad d.d. 5 November 1938;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 23 November 1938 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

.,dat hij, dienende als matroos der 3e klasse. op den 30sten October 1938 te Middelburg, toen de in uniform gekleede dienstplichtige korporaal der landmacht B. Vonk — die ter zake vaii het feit, dat hij, beklaagde. tegen dien korporaal zeer ongepast was opgetreden, rapport van beklaagde wilde maken — hem, beklaagde te dien einde gelast had dezen zijn naam op te geven, opzettelijk dien korporaal op diens order heeft geantwoord met de woorden: ,,Ik geef mijn naam zoo maar niet op", althans met n-oorden van dergelijke weigerende strekking";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 25 November 1938. waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging dec beklaagde zijn beteekeiid en hij is gedagvaard oin te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 7en December 1938 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voo gedra en door diens raadsman Mr. D. H. Buiskool;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met aftrek der voorloopige hechtenis en tot ontslag uit den niilitaren dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: g

dat hij op 12 Mei 1937 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van zes jaren, ingaande na het verlaten der opleiding en thans nog als matroos 3e klasse dient;

O. dat ten processe onder eede heeft verklaard de getuige B. Vonk:

dat hij is dienstplichtig korporaal der landmacht; dat hij op 30 October 1938. in uniform gekleed, te Middelburg wandelde; dat hij twee inatrozen zag staan praten met een paar meisjes; dat toen hij vlak bij hen kwam, de matrozen een anderen kant uitkeken; dat hij op beklaagde toeging en dezen vroeg waarom hij niet groette; dat beklaagde aiitwoordde: .,Voor zulk een siiotneus doe ik dat niet"; dat hij beklaagde de order gaf om in de houding te gaan staan. waaraan deze niet voldeed; dat hij terzake van het feit, dat beklaagde tegeii hem zeer ongepast was opgetreden. rapport van hem wilde maken en daarop hem de order gaf: ,,Geef mij je naam op": dat beklaagde opzettelijk op zijn order antwoordde met de woorden: ,,Ik geef mijn naam zoo maar niet op";

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is B.. oud 19 jaren, geboren te Dubbeldam; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr.Ms. .,Wachtschip" te Vlissingen als matroos der 3e klasse; dat hij op 12 Mei 1937 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van zes jaren, ingaande na het verlaten der opleiding;

dat hij sedert half Mei 1938 als matroos der 3e klasse dient; dat

hij en nog een matroos op **30** October 1938 te Middelburg met eenige meisjes stonden te praten; dat een korporaal der landmacht passeerde; dat deze in uniform gekleed was, op hem toekwam en zeide: ..Zoo, willen jelui niet meer groeten voor ons"; dat de korporaal hem gelastte te groeten, doch hij dit weigerde met de woorden: „Voor zoo'n snotneus doe ik dat niet"; dat de korporaal hem gelastte de houding aan te nemen; dat hij de houding aangenomen heeft, al was dat niet in de puntjes; dat hij tegen die korporaal zeide: .,Je weet toch zeker nel. dat de vorige keer die korporaals tegen den muur geplakt zijn"; dat de korporaal hem daarop tot tweemaal toe vroeg, hoe zijn naam was; dat hij toen opzettelijk dien korporaal op diens order heeft geantwoord met de moorden: ..Ik geef mijn naam zoo maar niet op";

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagdr's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd:

O. dat het bewezen verklaarde behoort te π-orden gequalificeerd als: „Opzettelijke ongehoorzaamheid";

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het werd gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

dat er voorts termen aanwezig zijn om de voorloopige hechtenis vanaf den 1en November 1938 geheel in mindering te brengen;

O. dat de Krijgsraad den indruk heeft bekomen, dat hij jeugdige schepelingen de opvatting lieeft post gevat, dat het niet noodig is, dat zij korporaals der landmacht als hun meerderen hebben te erkennen en deze meerderen bij elke gelegenheid eerbiedig hebben te behandelen en dat herhaaldelijk jeugdige schepelingen tegenover korporaals der landmacht door uiterlijke daden van deze misvatting blijk geven, in verband waarmede hei wenschelijk wordt geacht, dat het door den Krijgsraad gewezen vonnis overeenkomstig het bepaalde in artikel 204 van de Regtspleging bij de Zeemagt, na openlijk in den vollen Krijgsraad ter presentie van den fiskaal en beklaagde te zijn uitgesproken, bovendien nog door den secretaris aan boord van Hr.Ms. ..Noord-Brabant" te Vlissingen openlijk worde uitgelezen;

Gezien de artikelen: 1, 60 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189, 204 en 213 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en orertuigend hen ezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen:

Verklaart hem daaraan schuldig:

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert den 1en November 1938 in voorloopige

hechtenis doorgebracht, hij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat het vonnis na de uilspraak bovendien door den secretaris openlijk zal worden uitgelezen aan boord van Hr.Ms. „Noord-Brabant" te Vlissingen. [1])

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 7 December 1938. [2])

President: Mr. X. J. Veldman (fung.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee C. H. Brouwer, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse S. F. Scheepmaker en officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse F. J. Siegenthaler.
Fiskaal: Officier van administratie 1e klasse Mr. D. R. A. Franken.
Raadsman: Mr. Dr. J. A. E. Buiskool.

Behoorende tot eeltige wacht, als ander militair dart die genoemd in hef eerste en vierde lid van art. 129 W.v.M.S., eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (behoorende tof het wachtsvolk zich ongeoorloofd van boord verwijderd).

Systeem betreffende de wachtregeling in het Regl. Inw. dienst, waaruit volgt dat de geheele tof de wachtdivisie behooretzde bemanning, voor zoover niet uitdrukkelijk vrijgesteld, automatisch tot de wacht behoort. Onnoodig dat elk lid behoorende tot de wachtdivisie nog met name voor de wacht wordt aangewezen. Net ai of niet vermeld staan op het wachtbriefje, louter ingesteld ten dienste van de administratie, is daarbij uiteraard van geen beteekenis.

Nu den laatsten tijd meermalen soortgelijke feiten zijn berecht, acht de Krr. het dienstig uit een oogpunt van generale preventie door het opleggeti van een tamelijk zware straf tot uiting te doen komen dat misdrijven van dezen aard door den militairen rechter als zeer ernstig worden beschouwd. Één maand gevangenisstraf.

De Zeekrijgsraad te Willemsooord,

In de zaak van den Fiskaal tegen J. H. C. B., oud 20 jaren, geboren te 's-Gravenhage, zeemilicien-bediende der 3e klasse, gerequireerde in persoon,

---

[1]) Het is hooge uitzondering dat de militaire rechter een dergelijken last geeft, ofschoon dit ons meermalen zeer gewenscht zou voorkomen. Men vergelijke nog onze opmerkingen in M.R.T. XXX, bh. 12-16.
Red. M.R.T.

[2]) Dit vonnis is bij sententie van liet Hoog Militair Gerechtshof d.d. 27 December 1938 bevestigd.

Gezien de beschiliking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 26 September 1938:

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 13 October 1938 en het aan den roet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde:

dat hij, dienende als zeemilicien-bediende der 3e klasse aan boord van Hr.Ms. „Sumatra", liggende te Amsterdam, aldaar op 8 September 1938, althans in de maand September 1938. toen hij behoorde tot het wachtsvolk van genoemden bodem, als hoedanig hij aan boord moest blijven, in strijd met deze op hem rustende verplichting zich ongeoorloofd van genoemd schip heeft verwijderd;

Gezien het exploit van beteekeniiig en dagvaarding d.d. 14 October 1938, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 26en October 1938. des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den fiskaal overgelegd. en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkend? tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand:

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt. dat hij op 1 Maari 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als gen-ooi1 dienstplichtige der lichting 1938-I voor den tijd vair 20 maanden en nog als zeemilicien-bediende 3e klasse dient;

O. dat ten processe onder eede hebben verklaard de getuigen:

1°. L. Hekclbecke: dat hij, als schipper. op een dag omstreeks 8 September 1938 aan boord van Hr.Ms. „Sumatra", liggende te Amsterdam, zag, dat de zeemilicien-bediende B. in passagierstenue gekleed was; dat hij dezen heeft gevraagd, tot welke divisie hij, B.. behoorde, waarop deze antwoordde: „Divisie A"; dat hij beklaagde toen heeft medegedeeld, dat divisie X de wacht had en hij, B., dus niet mocht passagieren;

2°. D. van Dam: dat hij omstreeks 6 September 1938 ondergeschikte onderofficier van de wacht was aan boord van Hr.Ms. „Sumatra", liggende te Amsterdam; dat te omstreeks 18 uur B. bij hem kwam inet de bedoeling zich te laten afteekenen in het passagiersboek; dat hij bij het nazien van dat boek zag, dat er een W achter den naam van B. stond, hetgeen beteekende, dat deze dien dag de wacht had: dat hij den schipper heeft gevraagd, of B. kon passagieren; dat dc schipper in tegenwoordigheid van B. antwoordde, dat deze de wacht had en dus niet mocht passagieren: dat hij daarna B. naar beneden heeft gestuurd om zich te verkleeden: dat hem bij het indeelen van hel wachtsvolk voor de wacht te omstreeks 19 uur 45 minuten bleek. dat B. mankeerde;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is J. H. C. B., oud 20 jaren, geboren te 's-Gravenhage; dat hij het laatst heeft gediend als zeemilicien-bediende 3e klasse aan boord van Hr.Ms. „Sumatra"; dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicien-bediende der 3e klasse t-oor den tijd van 20 maanden;

dat hij op 1 September 1938 als zeemilicien-bediende der 3e klasse is geplaatst aan boord van Hr.Ms. „Sumatra": dat zijn divisie aan boord van dat schip, liggende te Amsterdam, één of twee dagen na den nationalen feestdag ter gelegenheid van het Regeeringsjubileum van H.M. de Koningin de wacht had; dat hij niet op het wachtbriefje stond, doch de schipper hem zeide, dat hij niet mocht passagieren, want dat zijn divisie de wacht had; dat hij echter, zonder vergunning te vragen om naar den wal te gaan, toch ongeoorloofd tusschen de andere passagiers met de inotorsloep van boord is gegaan:

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen liem is ten laste gelegd:

O. dat de raadsman heeft betoogd, dat niet is komen vast te staan, dat beklaagde tot eenige wacht behoorde, omdat nergens uit blijkt, dat deze persoonlijk bij het wachtsvolk was ingedeeld en als zoodanig ook niet op het wachtbriefje vernield stond:

dat dit betoog echter faalt;

dat artikel 88 van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr.Ms. Oorlogsschepen en ill de Inrichtingen der zeemacht, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 30 Mei 1934, No. 58, O.m. bepaalt, dat een der wachtdivisiën de reewacht heeft en dat ieder wacht doet bij zijn eigen divisie, terwijl de commandant de bevoegdheid heeft hiervan af te wijken voor officieren en schepelingen, die uit den aard hunner n-erkzaamhedeii voor een andere dienst- en wachtregeling in aanmerking komen, voorts dat de wachtdivisie met uitzondering van de leden van de bemanning, die niet bij de wacht zijn ingedeeld, aan boord of in de inrichting der zeemacht blijven:

dat uit dit alles volgt, dat het systeem van het Reglement I.D. aldus is, dat de bemanning is ingedeeld in machtdivisiën en dat, indien zoo'n divisie de wacht heeft, de geheele tot die divisie behoorende bemanning autoniatisch tot de s-vacht behoort met uitzondering slechts van diegenen, die uitdrukkelijk van de wacht zijn vrijgesteld:

dat dus, anders dan de raadsman meent, het onnoodig is dat, indien een divisie de wacht heeft, elk lid der tot die divisie behoorende bemanning ook nog met name voor de wacht moet n-orden aangewezen, zoodat uiteraard het al of niet vermeld staan op het wachtbriefje, zijnde dit louter ingesteld ten dienste van de administratie, ten deze van geen beteekenis is;

dat derhalve, waar ten processe vaststaat, dat beklaagde behoorde tot divisie h en deze divisie dien dag de wacht had, terwijl niet is beweerd of gebleken, dat beklaagde van wacht was vrijgesteld, be-

mezen is, dat beklaagde op 8 September 1938 tot het wachtsvolk van Hr.Ms. „Sumatra" behoorde;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „Behoorende tot eenige wacht. als ander militair dan die, genoemd in liet eerste en vierde lid van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen";

O. dat eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd. en de persoonlijkheid van den beklaagde;

O. dat de Krijgsraad bij deze strafmaat in oogenschouw heeft genomen. dat den laatsten tijd meerinalen soortgelijke gevallen door hem zijn berecht, zoodat het dienstig schijnt uit een oogpunt van generale preventie om door liet opleggen van een tamelijk zware straf tot uiting te doen komen. dat misdrijven van dezen en soortgelijken aard door den militairen rechter als zeer ernstig worden beschouwd;

Gezien de artikelen 1, 60, 62 en 129, vijfde lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht. 185, 189 en 219 vaii de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen:

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert liet bewezen verklaarde als hoven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 15 Maart 1939.

President Mr. X. J. Veldman (fung.).

Leden: kapitein-luitenant ter zee J. C. Cornelis. kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse J. G. Beugelink en officier van den marinrstoonivaartdienst 1e klasse L. C. Lagaaij.

Fisliaal: officier van administratie 1e klasse Mr. D. B. X. Franken.

Raadsman: Mr. D. H. Buiskool.

Bewezen verklaard, dat beklaagde, toen hij op het wachtbriefje van de kazerne vermeld stond om van 16—18 uur als schildwacht op post te staan, in strijd met die op hem rustende verplichting, zich

niet voor zijn schildwachtdienst heeft gemeld en gedurende dien tijd niet als schildwacht dienst heeft gedaan.

Beklaagde behoorde dien dag echter niet tot het wachtsvolk, daar hij, blijkens een door den commandant der kazerne, krachtens art. 88 Regt. Inw.dienst. getroffen regeling, toen vrij van wacht was. Dat hij, abusievelijk, wel op het wachtbriefje vermeld stond doet daaraan niets af: de vermelding op dit briefje, ingesteld ten dienste van de administratie, alleen doet hem nog niet tot het wachtsvolk behooren.

Het bewezen feit valt dus niet onder art. 129 W.v.M.S., maar beklaagde's handelwijze is onbestaanbaar met de militaire tucht en orde en levert mitsdien op een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van art. 2, 1°. W.K. Vrijspraak met verwijzing naar den comm. officier.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen K.. stoker-olieman. oud 29 jaren, geboren te Munster (Duitschland), gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 9 Februari 1939:

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 3 Maart 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

„dat hij. dienende al.: stoker-oliemali bij de kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder. aldaar op den 11den Januari 1939. toen hij behoorde tot liet wachtsvolk van genoemde kazerne, als hoedanig hij — ingedeeld zijnde voor schildwachtdienst — o.a. dien dag van 16 tot 18 uur als schildwacht op post moest staan, althans toen hij op liet wachtbriefje van die kazerne van dien dag vermeld stond om dien dag van 16 tot 18 uur als schildwacht op post te staan, waartoe hij zich te ± 16 uur van dien dag als opkomend schildwacht moest melden. in strijd met die op hem, als tot eenige wacht behoorencl militair, rustende verplicliting, dien dag om ± 16 uur zich niet voor zijn schild\\-achtdienst heeft gemeld en niet van 16 tot 18 uur als schildwacht dienst heeft gedaan":

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 4 Maart 1939 waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 15den Maart 1939 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. D. H. Buiskool;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot terugverwijzing der zaak. onder mededeeling van alle stukken,

ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

O., dat het extract-stamboeli van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 3 Juli 1930 in dienst is aangenomen als stoker der 2e klasse voor den tijd van vijf jaren en hij thans nog als stoker-olieman dient;

O. dat ten processe onder cede hebben verklaard de getuigen:

1°. J. H. B.:

dat hij als schrijver van den schipper bij de kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder belast is met liet opmaken van de wachtbriefjes van het personeel dier kazerne; dat hij daartoe geregeld van den chef vari de conservatie opgaven krijgt, waarop vermeld staat het personeel, dat den z.g. werfdienst heeft; dat dat personeel op normale werkdagen vrijgesteld is van wachtdienst bij die kazerne en alleen op Zaterdag en Zondag wachtdienst doet: dat hij begin Januari 1939 ook weer een lijst van liet tot den werfdienst behoorende personeel heeft gekregen, waarop de bij den Onderzeedienst dienende stoker-oliemali **F.** niet voorkwam; dat hij uiteraarcl aannam, dat K. niet vrijgesteld was van wachtdienst en hij hem dien dag voor wachtdienst indeelde; dat hij op het wachtbriefje vari die kazerne van dien dag vermeldde. dat K. van 4 tot 6 uur als schildwacht op post moest staan: dat K. hem dienzelfden dag om ± 4 uur opbelde en hem zeide, dat hij niet op post behoefde te komen;

2°. J. J. P. v. d. S.:

dat hij als chef d'équipage bij dc kazerne voor den Onderzeedienst regelmatig van den chef conservatie briefjes krijgt, waarop vermeld staat welk personeel behoort tot den z.g. werfdienst; dat dit personeel vrijgesteld is van wachtdienst, behalve op Zaterdag en Zondag: dat hij op 11 Januari 1939 een dergelijk briefje heeft ontvangen. waarop de bij die kazerne dienende stoker-olieman K. niet voorkwam; dat hij K. in den voormiddag vari 11 Januari 1939 heeft doen aanzeggen, dat hij des namiddags vari dien dag om 4 uur op post moest komen en in verband daarniede moest voorschaften; dat hij den volgenden dag vernam. dat Ei. niet voor de wacht verschenen was; dat hem bij een ingesteld onderzoek bleek. dat K. abusievelijk niet op het briefje van den werfdienst vermeld was geweest; dat nl. de op het briefje wel voor den werfdienst vermelde stoker 1e klasse V. niet tot den werfdienst bleek te behooren en K. wel. zoodat deze laatste toen alsnog op dat briefje voor den werfdienst is vermeld:

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is K., oud 28 jaren, geboren te Munster (Duitschland); dat hij het laatst gediend heeft aan hoord van Hr. Ms. „Van Speyk" te Den Helder als stoker-olieman; dat hij zich op **3** Juli 1930 in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van vijf jaren als stoker der 2e klasse en zijn diensttijd eindigt **3** Juli 1939;

dat hij van eind October 1938 tot eind Januari 1939 als stoker-olieman bij de kazerne voor den Onderzeedienst Ir Den Helder heeft

gediend: dat hem op 17 December 1938 door den majoor-niachiriist v. d. S. werd aangezegd, dat hij in den werfdienst geplaatst was: dat het werken volgens den werfdienst inhoudt, dat men werkt volgens de werktijden van de Rijkswerf waar tegenover staat, dat men op gewone werkdagen vrij van wacht is en alleen wacht cloet met zijn eigen divisie op Zaterdag en Zondag; dat hij op Woensdag 11 Januari 1939 in de publicatiekast kijkende, zag, dat zijn naam op het wachtbriefje van dien dag voorkwam; dat hij volgens dat wachtbriefje ingedeeld was voor schildu-achtdierist en o.a. van 16 tot 18 uur als schildwaclit op post moest staan: dat, hoewel hij zich nu dien middag om f 16 uur als opkomend schildwacht in de kazerne had moeten melden, hij zich niet heeft genield en dien dag dan ook niet van 16 tot 18 uur als schildwacht dienst heeft gedaan;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen. met beklaagdes schuld er aan:

,.dat hij, dienende als stoker-olieman bij de kazerne voor den Onderzcedienst te Den Helder. aldaar op den llden Januari 1939. toen hij op liet n-achtbriefje van die kazerne van dien dag vermeld stond om dien dag van 16 tot 18 uur als schildwacht op post te staan, waartoe hij zich te f 16 uur van dien dag als opkomend schildwaclit moest melden. in strijd met die op hem rustende verplichting, dien dag om & 16 uur zich niet voor zijn schildwachtdienst heeft genield en niet van 16 tot 18 uur als schildwacht dienst lieeft gedaan":

O. dat echter niet bewezen is dat beklaagde op 11 Januari 193% tot het wachtsvolk van de kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder behoorde:

dat toch het vermeld staan van beklaagde op het wachtbriefje van de kazerne Onderzeedienst voor de vraag of hij op 11 Januari 1939 ,.een tot eenige wacht behoorend militair" was, op zich zelf niet van belang is daar dit wachtbriefje louter is ingesteld ten dienste van de administratie en het voorkomen van beklaagde daarop alleen hem nog niet tot het wachtsvolk doet behooren;

dat deze vraag beantwoord moet worden aan de hand van liet Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Nr. Ms. Oorlogsschepen en in de Inrichtingen der Zeemacht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 30 Mei 1934, no. 58, hetwelk deze materir regelt;

dat het systeem van dit reglement, zooals dit uit de betreffende bepalingen, meer in het bijzonder uit artikel 88 daarvan. moet worden verstaan, aldus is dat de bemanning is ingedeeld in wachtdivisies en dat, indien zoo'n divisie de wacht heeft, de geheele tot die divisie hehoorcnde bemanning automatisch tot de wacht behoort. met uitzondering echter van diegenen die krachtens beschikking van den Commandant daarvan zijn vrijgesteld omdat zij uit den aard hunner werkzaamheden voor een andere dienst- en wachtregeling in aanmerking komen:

dat in casu nu inderdaad door den Commandant van de kazerne voor den Onderzeedienst voor het onder zijn commando staande per-

sonrel dat tot den z.g. werfdienst behoorde en waarbij ook beklaagde was ingedeeld, zoo'n afwijkende regeling voor den wachtdienst is getroffen, daar door den Commandant is bepaald, dat dit werfdienstpersoneel behalve op Zaterdag en Zondag vrij van wacht is;

dat, waar 11 Januari 1939 op een Woensdag viel. beklaagde dus, gezien voormelde beschikking van den Commandant, niet tot liet wachtsvolk behoorde zoodat het feit. dat desniettemin zijn naam op het wachtbriefje stond vermeld. kennelijk, gelijk ook de getuige v. d. S. heeft verklaard, op een vergissing heeft berust;

O. dat het bewezen verklaarde dus niet valt onder artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht en evenmin onder eenige andere bepaling van de strafwet. zoodat beklaagde van het hem ten laste gelegde moet worden vrijgesprolien;

dat beklaagdes handelwijze echter naar 's Krijgsraads oordeel onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde en mitsdien oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van artikel 2, sub 1°. van de Wet op de Krijgstucht;

dat daarom de Krijgsraad hier termen aanwezig acht om de zaak ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden conimandeerenden officier;

Gezien de artikelen 2 aanhef en sub 1°. en 58 van de Wet op de Krijgstucht, 185 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verstaat echter het bewezen verklaarde niet te zijn een in eenige strafwet omschreven strafbaar feit. doch wel te zijn een krijgstuchtelijk vergrijp;

Spreekt mitsdien den beklaagde vrij doch verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 8 Maart 1939.

President: Mr. A. J. Veldman (fung.).

Leden: Kapitein-luiteriant ter zee J. C. Cornelis, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse J. G. Beugelink en officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse L. C. Lagaaij.

Fiskaal: Officier van administratie 1e klasse Mr. D. H. A. Franken.

***Art. 216 TV.** c. S. j° **art. 9 der** Rijwielbelastingwet.*

*Van rijkswege uitgegeven zegels namaken **met** het oogmerk **om die zegels als echt** en onvervalscht **te** gebruiken (namaken van een rijwielbelastingmerk).*

Eén maand gevangenisstraf met last tot vernietiging van het, als stuk van overtuiging gediend hebbend, nagemaakte rijwielmerk als gediend hebbende tot ket plegen van een strafbaar feit.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen G., stoker der 1e klasse, oud 23 jaren, geboren te IJsselmonde, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 3 Februari 1939;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 17 Februari 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

,,dat hij te Amsterdam, op 12 althans 13 Januari 1939, opzettelijk een van Rijkswege uitgegeven zegel heeft nagemaakt met het oogmerk om dat als echt en onvervalscht te gebruiken, doordat hij op plaats en tijd voornoemd opzettelijk een vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk als bedoeld in art. 1 der Rijm-ielbelastingwet S. 1924, No. 306, geldig voor het tijdvak. dat ingaat inet den lsten Augustus 1938 en eindigt met den 31sten Juli 1939, in een stukje latoen-koper heeft gewikkeld, dit. tusschen een dubbelgevouwen stuk bladlood geplaatst, in een bankschroef heeft gedaan, de bankschroef heeft dichtgeknepen en weer losgemaakt en daarna nog eenige malen met een hamer op dat latoen-koper heeft geslagen. het latoen-koper. rr-aarop de teekeningen, letters en cijfers van het daarin gewikkelde van Rijkswege uitgegeven belastingmerk waren overgedrukt, heeft blootgelegd en bijgeknipt, waardoor dat stukje latoen-koper het uiterlijk aanzien van het vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk had verkregen, hebbende hij een en ander gedaan met liet oogmerk om dat nagemaakte merk als echt en onvervalscht te gebruiken":

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 20 Februari 1939, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde teiilastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 8en Maart 1939 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 2 November 1936 in dienst is aangenomen als stoker der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en hij thans nog als stoker der 1e klasse dient;

O. dat ten processe onder eedc hebben verklaard de getuigen:

1°. M. Klinkenberg:

dat eenige weken geleden (datum van het verhoor is 14 Februari 1939) stoker G. in de scheersalon in de Marinekazerne tc Amsterdam bij hem kwam met de vraag of hij zijn belastingplaatje even mocht leenen; dat hij toen G. een vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk, gebruikt in verband rnet de rijwielbelasting, dat geldig was voor het tijdvak. dat ingaat op den 1sten Augustus 1938 en eindigt met den 31sten Juli 1939. heeft geleend; dat hij dit belastingmerk indertijd aan een postkantoor heeft gekocht; dat G. ongeveer een uur later dat plaatje weer kwam terugbrengen;

2°. M. Jacobs:

dat hij op een dag in de maand Januari 1939 in den stookkelder van de Marinekazerne te Amsterdam stoker G. bezig zag bij een werkbank in dien kelder; dat hij zag, dat G. bezig was niet een latoen-koperen plaatje. dat in uiterlijk veel leek op een vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk zooals gebruikt voor de rijwielbelasting; dat G. het plaatje aan het knippen was;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is G., oud 23 jaren, geboren te IJsselmonde; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr.Ms. ..Wachtschip" te Den Helder als stoker der 1e klasse: dat hij zich op 2 November 1936 in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van zes jaren als stoker der 3e klasse;

dat hij zich op 13 Januari 1939 in den stookkelder van de Marinekazerne te Amsterdam bevond en dat toen de gedachte bij hem opkwam om te probeeren een rijwielbelastingplaatje na te maken; dat hij zijn fiets pas had opgeknapt en nog niet in het bezit was van een rijwielbelastingplaatje voor die fiets; dat hij het jammer vond om voor de maanden tot Augustus 1939 een nieuw plaatje te koopen en hij bovendien niet goed in zijn geld zat; dat indien het namaken lukte. hij het plaatje ook al.; echt en onvervalscht wilde gebruiken; dat hij naar den barbier in de kazerne is gegaan en van dezen heeft ter leen gevraagd en gekregen een vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk, zooals gebruikt voor de rijwielbelasting, geldig voor het tijdvak. dat ingegaan was op 1 Augustus 1938 en eindigt met den 31sten Juli 1939; dat hij in voornoemden kelder dit geleende plaatje in een stukje latoen-koper heeft gewikkeld, welk geheel hij weer gedaan heeft tusschen een dubbelgevouwen stuk bladlood en dit alles in een bankschroef heeft gedaan; dat hij vervolgens die bankschroef dichtgeknepen en weer losgemaakt heeft. waarna hij nog eenige malen niet een Eiainer op het latocu-koper heeft geslagen; dat hij hierop het latoen-koper. waarop door deze bewerking de teekeningen, letters en cijfers van het daarin gewikkeld geweest zijnde belastingmerk waren overgedrukt, heeft bloot gelegd; dat het stukje latoen-koper nu twee afdrukken van het oorspronkelijke rijwielbelastingmerk vertoonde; dat hij het koper door midden heeft geknipt, een stuk zonder meer in zijn zak heeft gestoken, doch het andere stuk

heeft bijgeknipt ten einde het verder als echt en onvervalscht te gebruiken; dat dat bijgeknipte stuk koper inderdaad het uiterlijk aanzien had gekregen van het vanwege het Rijk der Nederlanden uitgegeven belastingmerk; dat hij dit nagemaakte merk met hulp van Jacobs om een buisje heeft gesoldeerd; dat hij het hem vertoonde overtuigingsstuk, gemerkt A, herkent als het door hem nageniaakte belastingplaatje;

O. dat ten processe aanwezig is een stukje latoen-koper, waarop een afdruk voorkomt van een rijwielbelastingmerk, gemerkt A en dat uit bezichtigen daarvan is waar te nemen, dat bedoeld stukje latoen-koper er uit ziet zooals door beklaagde is verklaard;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, niet beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd, met uitzondering van de woorden: „12 althans":

O. dat ingevolge artikel 9 der Rijwielbelastingwet, S. 1924, No. 306 de bij artikel 1 dezer wet bedoelde belastingmerken ten deze beschouwd worden als van rijkswege uitgegeven zegels;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „Van Rijkswege uitgegeven zegels namaken met het oogmerk om die zegels als echt en onvervalscht te gebruiken";

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van één maand staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het is gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde:

Gezien de artikelen:

1 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

216 van liet Wetboek van Strafrecht;

185. 189. 190 en 319 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd één maand;

Beveelt dat het overtuigingsstuk. gemerkt X, gediend hebbende tot het plegen van een strafbaar feit, morde vernietigd.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 27 Januari 1939.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor-tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. H. J. Coutinho.

Advocaat-fiskaal: Mr. N. van Santwijk (plv.).

Raadsman: Mr. N. J. Feldmann.

Mishandeling door twee personen gezamenlijk. Bewijs.
De vrijspraak door den Krijgsraad van den eersten beklaagde, blijkbaar op grond dat ten aanzien van dezen beklaagde omtrent het feit der mishandeling zelve slechts de verklaring van één getuige, n.l. den mishandelde, bestaat, vernietigd en ook deze beklaagde veroordeeld.
Uitvoerige motiveering dat die verklaring van elders bevestigd wordt. Strijd in de verklaringen door getuigen afgelegd voor de politie en voor den officier-commissaris. Leugenachtige verklaringen van de beklaagden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant t.a.v. van beklaagde sub 1°, appellant tevens geappelleerde t.a.v. van beklaagde sub 2° en 1° H., stamboeknuminer ...., oud 22 jaren, geboren te Venlo, laatstelijk gediend hebbende als matroos der 1e klasse aan boord van Hr.Ms. „Flores" beklaagde-geapprlleerde, en D., stamboeknummer ...., oud 26 jaren, geboren te Leiden, laatstelijk gediend hebbende als marinier 2e klasse aan boord van Hr.Ms. „Flores", beklaagde-geappelleerde tevens apellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 1 November 1038 en uitgesproken op denzelfden dag in tegenwoordigheid van beklaagden, waarvan appèl, waarbij heklaagde H. is vrijgesproken van hetgeen hem is ten laste gelegd en beklaagde D., met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard, terzake van hot hem overigens tenlastegelegde [1])

[1]) De telastelegging, waarvan niet was bewezen ve klaard dat D. Siauta heeft getrapt en dat hij het telastegelegde feit heeft gepleegd gezamenlijk met H., luidde:
„dat zij in den nacht van 29 op 30 Juni 1938 te omstreeks 2 uur te Soerabaja opzettelijk Siauta voor of in diens woning, gelegen aan gang No. 4 in kampong Wonosari aldaar, hebben aangevallen en gewelddadig hebben geslagen en getrapt, waardoor voornoemde Siauta pijnlijk werd getroffen en een lichte hersenschudding en verschillende huidschavingen heeft bekomen, tengevolge waarvan hij eenige dagen in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja is verpleegd geworden."

is schuldig verklaard aan het misdrijf van ,.mishandeling" en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken, met bevel tot de teruggave van het stuk van overtuiging, zijnde een mariniers-pet, genummerd ...., na verloop van acht dagen, nadat liet vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, aan den marinier der 2e klasse D.. stamboeknummer ....;

Gelet op de door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 9 November 1938 gedane aanteekening van hooger beroep van het tegen beide beklaagden voornoemd uitgesproken vonnis en op het door beklaagde D. tegen dat vonnis op 11 November 1938 ingesteld appel, voorzoover hem betreft:

Gezien de oproeping van beklaagden ddo. 17 Januari 1939 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 20 Januari d.a.v.;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Piskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. van Santwijk, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 27 Januari 1939. daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië met ontvangst van het appèl, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja zal vernietigen voorsoover betreft de vrijspraak van beklaagde H., en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, den beklaagde schuldig zal verklaren aan het hem tenlastegelegde,

dit zal qualificeeren als „mishandeling".

hem te dier zake zal veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den duur van drie weken.

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen:

Gelet op hetgeen door en namens beklaagden ter 's Hofs terechtzitting is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat aan beklaagden op hun daartoe strekkend verzoek als verdediger is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hoog Gerechtshof Mr. N. J. Feldmann, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat de Zeekrijgsraad beklaagde D. op de gronden en middelen in het vonnis vermeld. terecht aan mishandeling heeft schuldig verklaard en hem deswege tot straf heeft veroordeeld:

O., dat de eerste rechter echter ten aanzien van beklaagde H. heeft overwogen, dat door den inhoud van de in liet vonnis opgenomen bewijsmiddelen het wettig en overtuigend bewijs van hetgeen hem is tenlastegelegd niet is geleverd:

O.. dat voor de bewijsconstructie in deze dezelfde bewijsmiddelen aanwezig zijn als ten aanzien van beklaagde D., met dien verstande echter, dat de getuigen Siti en Toemi — in strijd met hare verklaringen afgelegd op 2 Juli 1938 voor den Inspecteur van politie der 1ste klasse N. Silverenberg — voor den Officier-Commissaris hebben opgegeven alleen den Europeaan in mariniersuniform — D. —, zooals deze ook zelf heeft erkend, Siauta een slag, stomp of duw te hebben zien geven, waardoor deze kwam te vallen;

O.. dat de Zeekrijgsraad blijkbaar tot de vrijspraak van beklaagde H. is gekomen op grond, dat ten aanzien van dezen beklaagde omtrent het feit der mishandeling zelve slechts de verklaring van één getuige, ie wctcn van den gelaedeerden Siauta bestaat;

O., dat evenwel de verklaring van dezen getuige tot aan het toebrengen van een slag door een dei beklaagden wordt bevestigd door die van genoemde Siti en Toemi, meer il1 het bijzonder dat Siauta, toen hij de deur open deed. alleen was en geen stok bij zich had, dat de marinier en de matroos beiden voor de deur stonden en dat er zich geen andere personen in de buurt bevonden:

O., dat de verklaring van Siauta, dat hij in zijn woning werd mishandeld, wordt bevestigd door die zijner eclitgenoote, dat zij haar man binnenshuis bewusteloos op den grond heeft aangetroffen en dat bij hem een niarinierspet lag, welke ten processe door beklaagde D. als de zijne is erkend;

O., dat wel in het oog moet worden gehouden, dat het juist beklaagde H. was, die de vrouw Doortje zocht: dat hij, toen hij ten tweeden male. na op aanwijzing vaii getuige Toemi aan het werkelijk adres van Doortje te zijn geweest en aldaar geen gehoor te hebben gekregen, wederom aan het huis van Siauta aanklopte, vast overtuigd was, zooals hij ter 's Hofs terechtzitting heeft verklaard, dat Doortje daar inderdaad woonde; dat er hem op dat oogenhlik alles aan gelegen was juist dat huis binnen te gaan, aan welk voornemen hij. verhit door den drank als hij was, toen de deur openging. zeer zeker gevolg heeft gegeven. doch waarbij hem iemand en nog n-el een manspersoon in den weg trad:

dat gezien deze situatie, beklaagde H.. wetende dat D. naast hem stond zich ongetwijfeld niede in het huis heeft begeven. immers hij daartoe meer aanleiding had dan D., wiens pet binnen is gevonden, terwijl de aanwezigheid van steenen in de kamer de opvatting versterken, dat beide beklaagden binnen zijn geweest en dat aldaar een scherniutseling heeft plaats gehad;

O., dat de hoeveelheid, de aard en de plaats der volgens het visum repertum bekomen verwondingen overeenstemmen met de opgave dienaangaande van den mishandelden Siauta:

O., dat door bovengenoemd bewijsmateriaal is komen vast te staan, dat de verklaringen van beide beklaagden. volgens welke H. buiten de woning van Siauta door een drietal gewapende mannen werd aangevallen en D. slechts heeft ingegrepen om H. te ontzetten, waarbij zij de woning in het geheel niet hebben betreden. leugenachtig zijn, hetgeen op zich zelf weder als bewijs tegen de beklaagden kan worden aangevoerd;

dat voorts in dit verband nog de aandacht verdient. dat beklaagden een kennelijk verzonnen verhaal over een hun op dien bewusten avond overkomen ongeval met een taxi hebben opgedischt. zoodat zij blijkbaar iets te verbergen hadden en dat zij geen aangifte hebben gedaan van den overval, waartoe. ware hun lezing over het gebeurde juist, alle aanleiding zou hebben bestaan;

O., dat mitsdien, zooals hierboven is overwogen, de Zeekrijgsraad terecht beklaagde D. heeft schuldig verklaard aan het hem tenlastegelegde en dat beklaagde H. ten onrechte is vrijgesproken, zoodat met vernietiging van het vonnis in zooverre, hij alsnog behoort te worden schuldig verklaard aan het hem tenlastegelegde en deswege tot straf veroordeeld. en wel met eenzelfde straf als aan zijn medebeklaagde is opgelegd;

O., dat het vonnis voor het overige dient te worden bevestigd, met dien verstande, dat thans vaststaat. dat beklaagde D. het misdrijf heeft gepleegd gezamenlijk met zijn medebeklaagde H.;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen. op de artt. 9. 10 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede op art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 1 November 1938 gewezen en op denzelfden dag in tegenwoordigheid van beide beklaagden uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep. voorzoover beklaagde H. is vrijgesproken van het hem tenlastegelegde:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat deze beklaagde het hem tenlastegelegde heeft gepleegd:

Verklaart hem schuldig aan het misdrijf van „mishandeling";

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken:

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 29 November 1938. [1])

President: luitenant-kolonel der mariniers M. R. de Bruyne,

Leden: luitenant ter zee 1e klasse W. F. van Langeveld, officier van administratie 1e klasse A. J. Poll (plv.) en luitenants ter zee 1e klasse W. van Lier (plv.) en A. D. A. Peereboom Voller,

Opzettelijke ongehoorzaamheid waarbij de schuldige opnettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel van een matroos 1e klasse, S., in diens functie van baksmeester, om het zeuntje van een anderen bak tijdelijk als zoodanig af te lossen, met volharding nadat S. hem op zijn straf, baarheid had gewezen met de woorden: „weet je. dat het erg ge-

---

1) Dit vonnis is in dooi- den beklaagde en den fiskaal ingesteld hooger beroep, als wel en terecht gewezen bevestigd bij sententie van het H.M.G. van N.I. d.d. 17 Februari 1939.

vaarlijk is, wat je nu doet? en dat je daarvoor zwaar gestraft kan worden?").

S. was — gelijk aan beklaagde bekend was — vice-baksmeester (aangewezen door den baksmeester) en trad wegens ziekte van den baksmeester (automatisch) tijdelijk als zoodanig op. Wèl was X. aiet — in strijd met het bepaalde in art. 57 Regl. I. D. — door den eersten officier als vice-baksmeester aangewezen, maar nu hij met instemrning van dien officier als vervanger van den wèl door den eersten officier benoemden baksmeester optrad en volledig als xoodaniy werd erkend, kan worden aangenomen dat S. rechtens baksmeester was en krachtens beschikking van hef bevoegd gezag den tot zijn bak behoorenden beklaagde onder zijne bevelen had. Het Bevel betrof wel het functionneeren van den dienst aan een a n d e r e n bak. doch dit berustte op een aan boord door den eersten officier getroffen, ook aan beklaagde bekende, interne regeling. De gegeven order. noodzakelijk voor de uitvoering van de aart S. als baksmeester toevertrouwde taak, is don ook: te beschouwen als een dienstbevel.

Hef uitdrukkelijk wijzen op zijne strafbaarheid. niettegenstaande beklaagdes ontkentenis op dit punt, met toepassing van art. 74, 1° Inv.wet bewezen verklaard, nu de Krr. geen reden heeft om de verklaring van getuige X. in twijfel te trekken.

Gelet, onder meer op beklaagdes leeftijd, 17 jaar, en op het feit dat hij 2 dagen verzwaard arrest en een maand licht arrest als preventief arrest heeft ondergaan. voorwaardelijke veroordeeling tot een maand gevangenisstraf; proeftijd een jaar.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen S., stambocknummer ....., oud 17 jaren, geboren te Kg. Krai, district Josowilangoen Loemadjang, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch niatroos der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter", gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Kederlandsch-Indië van den 26 Augustus 1938 No. A. 16/8/19;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 28sten October 1938 No, A. 16/10/12, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als inlandsch matroos der 3e klasse aan boord van Hr.Ms. „De Ruyter", destijds verblijvende te Soerabaja, aldaar op de Dagwacht van den 27en Juli 1938, toen de inlandsche matroos der lste klasse Sardjono in diens functie van baksmeester van den bak, waarbij hij. beklaagde, was ingedeeld, hem bevolen had om het zeuntje van den bedienden-bak — gedurende den tijd dat deze dien morgen aan een cursus moest deelnemen — als zoodanig af te lossen en te vervangen, heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen,

hebbende hij daarna opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhard ook nadat voormelde meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 7en November 1938 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag. den 29en November 1938. des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe. voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende dat de Krijgsraad hem schuldig verklare aan „opzettelijke ongehoorzaamheid. waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volliardt. nadat een inecrdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen". en hem deswege veroordeele tot eene gevangenisstraf hoor den tijd van twee maanden. voorwaardelijk. met een proeftijd van 1 jaar;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer in aangevoe d;

O. dat de beklaagcle zich op den 5den Maart 1937 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. . . . voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden na het verlaten van de eerste opleiding, en dat hij thans nog als inl. matroos der 3e klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 1 Januari 1944:

O. dat de beklaagcle ten processe heeft opgegeven:

dat hij, terwijl hij als inlandscli matroos der 3de klasse aan boord van Hr.Ms. „De Ruyter" diende, was geplaatst aan den Javanenbak I. wan welken bak de inlandsche kwartiermeester Rais baksmeester en de inlandsche matroos der 1ste klasse Sardjono vice-baksmeester was; dat de kwartiermeester Rais op 37 Juli 1938, toen genoemd schip te Soerabaja vertoefde. al eenigen tijd ziek was en dat de matroos der 1ste klasse Sarcljono gedurende diens ziekte optrad als plaatsvervangend baksmeester: dat er aan boord van Hr.Ms. „De Ruyter" ook een Javanenbak II was. waarbij de inlandsche bedienden waren ingedeeld; dat de dienst van zeuntje bij den Javanenbak II werd vervuld door één inlandschen bediende van dien bak II en een matroos der 3de klasse, Soembogo, van Javanenbak I: dat Soembogo tijdens het verblijf te Soerabaja 3 malen per week aan een cursus moest deelnemen en gedurende zijn afwezigheid steeds tijdelijk als zeuntje werd vervangen door ren anderen matroos der 3de klasse van Javanenbak T; dat hij voor den 27sten Juli 1938 Soembogo reeds 2 malen als zeuntje van den bedienden-bak had moeten vervangen; dat de matroos der 1ste klasse Sardjono hem Ze omstreeks 6 uur in den morgen van 27 Juli 1938 opdracht gaf om Soembogo, zoolang deze dien niorgen voor den cursus afwezig was, weer tijdelijk als zeuntje af te lossen en te vervangen; dat hij daarop heeft geantwoord: „neen, ik wil hem niet aflossen": dat hij, ook nadat

Sardjono zijn order had herhaald, bij zijri weigering is gebleven; dat hij tijdens Soembogo's afwezigheid dien morgen geen zeuntjesdiensten aan Javanenbak II heeft verricht: dat hij dien morgen Soembogo als zeuntje niet wilde aflossen omdat hij dit al twee malen tevoren had gedaan en hij van meening was dat ook een ander dit wel eens kon doen; dat Sardjono, toen hij weigerde diens opdracht uit te voeren, hem er niet op heeft gewezen dat hij daarvoor zwaar zou kunnen worden gestraft; dat Sardjono, na zijn weigering, den matroos der 3de klasse Soebancli, die ook tot Javanenbak I behoorende. als vervanger voor Soembogo liccft aangewezen; dat hij op 28 Juli 1938 in verzwaard arrest is gesteld, welk arrest op 30 Juli d.a.v. werd gewijzigcl in licht arrest; dat hij daarna ongeveer een maand in licht arrest heeft doorgebracht;

O. dat ten processe hebben verklaard:

le. Sardjono, inlandsch matroos der 1ste klasse. oud 27 jaar. onder eede:

dat hij op 27 Juli 1938 sedert November 1937 als matroos der 1ste klasse diende aais boord van Hr.Ms. „De Ruyter"; dat hij, toen hij in November 1937 aan boord werd geplaatst. vice-baksmeester van den Javanenbak I is gewordrii: dat dit hem door den toenmaligen baksmerster van Javanenbak I, den inlandschen korporaalkonstabel Soemito, is aangezegd el1 dat korporaal Soemito tijdens het schaften dit ook aan de overige leden van den bak heeft medegedeeld; dat de matroos der 3de klasse S. toen nog niet aan boord was; dat S. in Februari of Maart van dit jaar tegelijk met eenige andere inlandsche matrozen der 3de klasse en een 8 tal inlandsche stokers der 2de klasse aan boord is gekomen en aan den Javanenbak I is geplaatst; dat korporaal Soemito toen aan de nieuwelingen aan den bak, w.o. beklaagde, heeft niedegedeeld dat hij — Soemito — hun baksmeester en dat hij — getuige — hun vice-baksmeester was; dat sedert dien korporaal Soernito als baksmeester eerst is vervangen door korporaal Salatoen en daarna door kwartiermeester Rais; dat laatsgenoemde ziek is geworden en dat hij — getuige — toen automatisch de baksmcester van de Javanenbak I is geworden; dat hij niet aan zijn baksvolk heeft medegedeeld dat Bij. zoolang kwartiermeester Rais afwezig was. hun baksmeester was. omdat dit uit alles cluidelijk bleek; dat, toen hij den dienst van baksmeester over Javanenbak I van kwartiermeester Rais overnam, deze hem o.a. heeft gezegd dat één van de Javaansche matrozen van den Javanenbak I zeuntjes-diensten moest verrichten aan den bedienden-bak: dat sedert 16 Juli 1938 de matroos der 3de klasse Soembogo van Javanenbak T zeuntje was bij den bedienden-bak; dat genoemde Soembogo tijdens het verblijf van Hr.Ms. „De Ruyter" te Soerabaja 2 malen pcr week 's morgens een cursus moest volgen van kwart voor 7 tot 8 uur; dat Soembogo tijdens zijri afwezigheid i.v.m. dezen cursus telkens als zeuntje moest worden afgelost; dat hij voor deze vervanging twee Javaansche matrozen — beklaagde en Soebandi — ter beschikking had: dat hij op 26 Juli 1938 tijdens middagschaften beklaagde heeft

aangewezen om Soembogo, tijdens zijn afwezigheid om aan den cursus deel te nemen, in den morgen van 27 Juli d.a.v., tijdelijk als zeuntje te vervangen; ílat de matroos Soebandi op 27 Juli 1938 noodig was voor andere werkzaamheden; dat hij in den morgen van den 27sten Juli 1938 tegen half zeven bemerkte dat beklaagde Soembogo nog niet als zeuntje had afgelost; dat hij beklaagde toen heeft gevraagd waarom hij Soebogo nog niet had afgelost; dat beklaagde hem daarop antwoordde: „neen, ik wil niet": dat hij den beklaagde zijn — getuige's — order heeft laten herhalrn om te zien of beklaagde deze wel begrepen had; dat beklaagde daarop zeide: „ik moet het zeuntje aflossen"; dat hij — getuige — daarop vroeg „wie?": dat beklaagde daarop antwoordde: „ik moet Soembogo aflossen", doch dat beklaagde daarop liet volgen dat hij — beklaagde — dit niet wilde; dat hij van de weigering heeft gerapporteerd; dat hij daarop inlandsch matroos der 3de klasse Soebandi als tijdelijke vervanger van Soembogo lieeft aangewezen: dat hij. toen beklaagde zijn — getuige's — order had herhaald en te kennen had gegeven dat hij bij zijn weigering bleef. tegen beklaagde heeft gezegd: „Weet je. dat het erg gevaarlijk is. wat je nu doet? en dat je daarvoor zwaar gestraft kan worden?": dat hij niet weet of beklaagde daarop antwoord gegeven lieeft: dat hij dit speciaal aan beklaagde heeft gevraagd omdat deze nog zoo jong is en nog niet lang in dienst is en omdat hij dacht dat beklaagde niet voldoende besefte. wat hij deed door zijn order niet op te volgen;

2e. Soemito. inlandsch korporaal-konstabel. oud 30 jaar, onder eede:

dat hij van omstreeks April 1937 tot eind Februari 1938 als korporaal-konstabel heeft gediend aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter": dat hij, toen hij aan boord kwam. dadelijk is benoemd tot baksmeester van den bak van inlandsche stokers en matrozen: dat hem deze benoeming is aangezegd door den chef d'équipage, den opperschipper Goedknegt; dat hem toen door den schipper geen vice-baksmeester is toegewezen en hij toen zelf een vice-balismeester heeft aangewezen, een stoker-olieman of stoker der lste klasse; dat hij, toen de inlandsclie matroos der lste klasse Sardjono een maand of zes na hem aan boord werd geplaatst. dezen tot vice-baksmeester heeft aangewezen. omdat het de gewoonte is om zooveel mogelijk matrozen tot vice-baksmeester te benoemen en bovendien, omdat Sardjono na hem de oudste aan den bak was; dat niemand hem heeft gezegd om Sardjono tot vice-baksmeester van den bak te maken en dat hij daarvan ook geen kennis lieeft gegeven aan den schipper, provoost of aan zijn baksvolk; dat Sardjono dikwijls werkzaamheden voor hem als baksmeester lieeft verricht en dat daaruit een ieder kon opmaken dat Sardjono vice-baksmeester was: dat, toen hij van Hr.Ms. „De Ruyter" werd overgeplaatst. Sardjono nog steeds vice-baksmeester was en dat beklaagde toen nog niet aan boord diende; dat zoolang hij korporaal is — sinds 1932 — hij dikwijls baksmeester is geweest en dat hij steeds zelf zijn vice-haksnieester lieeft benoenid:

3e. J. H. Goedknegt, opperschipper, oud 47 jaar. onder eede:

dat hij sedert 3 October 1936 als opperschipper dient aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter" en dat hij daar de functie van chef d'équipage vervult; dat hem bekend is dat de inlandsche kwartiermeester Rais, toen deze aan boord werd geplaatst, door den eersten officier van Hr. Ms. „De Ruyter" is benoemd tot baksmeester van den Javanenbak I en dat Rais omstreeks eind Juni 1938 wegens ziekte als baksmeester automatisch vervangen is door den inlandschen matroos der lste klasse Sardjono. die tevoren reeds vice-baksmeester van den Javanenbak 1 was; dat hij niet weet door wien Sardjono indertijd tot vice-baksmeester is benoemd; dat er aan boord van Hr. Ms. „De Kuyter" een aparte inlandsche-bedienden-bak is; dat hem bekend is dat de eerste officier heeft bepaald dat de functie van zeuntje van dezen bak voor zoover noodig moet worden vervuld door inlandsche matrozen der 3de klasse: dat hij weet dat de eerste officier dit bepaald heeft. omdat er aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter" slechts zoovecl bedienden zijn. dat juist alle bedienden-functiën kunnen worden vervuld;

4e. F. Pinke. luitenant ter zee der lste klasse. oud 48 jaar, onder eede:

dat hij aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter" dient als eerste officier; dat hij — voor zoover hij weet — in deze functie steeds, in overleg met den chef d'équipage, de baksmeesters heeft benoemd; dat hij in den regel de vice-baksmeesters niet benoemt; dat in den regel de — na den baksmeester — oudste aan den bak geplaatste schepeling als vice-baksmeester optreedt; dat hij niet weet wie bepaalt wie na den baksmeester de oudste aan den bak is; dat het wel kan zijn dat de baksmeester dit uitzoekt; dat beklaagde was geplaatst aan den z.g. Javanenbak, waarvan de inlandsche kwartiermeester Rais baksmeester en de inlandsche matroos des lste klasse Sardjono vice-baksmeester was; dat Rais omstreeks begin Juli van dit jaar ziek van boord is gegaan; dat hij toen niet onmiddellijk een anderen baksmeester heeft benoemd; dat door afwezigheid van Rais de dienst van baksmeester automatisch op den vice-baksmeester — Sardjono — is overgegaan; dat hij wist dat Sardjono vice-baksmeester was; dat hij Sardjono herhaalde malen als zoodanig bij baksgewijs had zien optreden; dat hij Sardjono niet tot vice-baksmeester heeft benoemd, doch dat het steeds zijn goedkeuring heeft gehad dat Sardjono als zoodanig optrad; dat er behalve de z.g. Javanenbak aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter" nog twee bakken voor inlandsche schepelingen waren, t.w. één voor Menadoneezen en één voor inlandsche bedienden;

O. dat uit het onderzoek is gebleken:

dat de inlandsche matroos lste klasse Sardjono — hoewel daartoe niet ingevolge 2 V.K.M. V, art. 57(2) door den Eersten officier van Hr. Ms. „De Ruyter" aangewezen — reeds geruimen tijd als vice-baksmeester van den z.g. Javanenbak I, waarvan de kwartiermeester Rais — ingevolge aanwijzing van den Eersten officier — baks-

meester was. had dienst gedaan en ook steeds als zoodanig was erkend;

en voorts dat Sardjono, sedert Rais wegens ziekte verhinderd was om zijn dienst te verviillen, met instemming van den Eersten officier als vervanger van den baksmeester van dien bak optrad en ook volledig als baksmeester werd erkend;

dat op dien grond, naar 's Raad:: oordeel. kal1 worden aangenomen dat Sardjono rechtens baksmeester van dien bak was en dat hij in die functie terzake van baksaangelegeillieden krachtens beschikking van het bevoegde gezag het baksvolk. dat tot den bewusten bak behoorde — o.w. de beklaagde — onder zijn bevelen had;

O. voorts dat in het voorliggenrle geval de opdracht van Sardjono aan den beklaagde weliswaar betrekking had op het functionneeren van den dienst aan een anderen hak. doch dat gebleken is dat deze opdracht berustte op een aan boord van Hr. Ms. ..De Ruyter" door den Eersten officier getroffen interne regeling. welke ook aan den beklaagde bekend was:

dat beklaagde reeds eerder aan een gelijke opdracht van zijn baksmeester had voldaan:

dat naar 's Raads oordeel de door den matroos der 1ste klasse Sardjono gegeven order, welke noodzakelijk was voor de uitvoering van de hem toevertrouwde taak als baksmeester van de Javanenbak I. dan ook is te beschouwen als een dienstbevel:

O. dat de getuige Sardjono ten processe uitdrukkelijk heeft opgegeven dat hij den beklaagde. na diens weigering om aan de hem gegeven opdracht te voldoen. op zijn strafbaarheid heeft gewezen;

dat de Krijgsraad geen reden heeft om de verklaring van dezen getuige — ondanks de ontkentenis van den beklaagde op dit punt — in twijfel te trekken;

O. dat mitsdien door de verklaring van den getuige Sardjono en de opgave van den beklaagde, alsmede door de overige ten processe afgelegde verklaringen. zooals onder 2e. 3e en 4e zijn weergegeven, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, het wettig en overtuigend bewijs is geleverd van hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd. benevens van zijn schuld daaraan:

O.. dat het aldus bewezen verklaarde dient te worden gequalificeerd als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt. nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen";

Gelet op het door den beklaagde op 28 en 29 Juli 1938 ondergaan preventief arrest in den vorm van verzwaard arrest en op het door hem van 30 Juli 1938 tot 30 Augustus 1938 ondergaan arrest in den vorm van licht arrest:

O. dat — alle omstandigheden, waaronder liet feit door den heklaagde werd begaan, in aanmerking nemende en lettende op den persoon van den dader — de Krijgsraad van oordeel is, dat termen aanwezig zijn om ten aanzien van dezen beklaagde, die nog slechts

17 *jaar oud is. het* instituut *der* voorwaardelijke veroordeeling toe *te passen;*

Gezien de artikelen 1, 2, 13. *15,* 60, 114, 1e *en* **3r** *lid* sub 1°, van *het Wetboek van Militair Strafrecht,* 14*a en* 14*b* van *liet* Wetboek *van Strafrecht. 74 aanhef en* 1°. *van de* Invoeringswet Militair *Straf- en Tuchtrecht, 185 en 189* van *de Kegtspleging* Zeemagt;

Recht doende *in naam der Koningin!*

Verklaart liet den beklaagde ten *laste gelegde* wettig en *overtuigend bewezen, als hiervoreii* werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qulificeert *het wettig* en *overtuigend* bewezen *verklaarde* als *hierboven is aangegeven;*

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf *voor den* tijd *van een maand;*

Beveelt, dat de opgelegde gevangenisstraf niet zal worden ondergaan, *tenzij* de Krijgsraad *later* anders mocht gelasten op *grond, dat* de veroordeelde *zich* vóór *liet* einde *van de* na *te* noemen *proeftijd* heeft *schuldig gemaakt* aan *een strafbaar feit. of* militair zijnde, *aan een krijgstuchtelijk vergrijp als* bedoeld *in art.* 15 van het Wetboek *van Militair Strafrecht;*

Bepaalt den proeftijd op een *jaar.*

Uit dit vonnis, gesanctionneerd door het H.M.G. van N.I., blijkt weder dat de rechtspraak, o.i. met wat al te groote vrijmoedigheid. voortgaat op den weg om aan het bepaalde in art. **67,** *3°. W.v.M.S. eene steeds ruimere strekking toe te kennen. Of het militair belang, beheerscht als dit wordt door de verhouding meerdere-mindere, hierdoor werkelijk gebaat wordt, lijkt ons wel eenigsxins twijfelachtig. Zeker is wel. dat de wetgever, toen hij zijn voorschrift vaststelde aan een zoodanige extensieve interpretatie allerminst gedacht heeft.*

Ook het uitdrukkelijk wijzen op de strafbaarheid (art. 114, 3e lid 1°.) wordt hier weder ruim geïnterpreteerd. De opvatting van hef Ned. H.M.G. hetwelk den eisch stelt, dat de mindere bepaaldelijk op de s t r n f r e c h t e l ij k e gevolgen van zijne weigering moet zijn gewezen, wordt in Indië niet gedeeld.

Meermalen hebben wij er de aandacht op gevestigd, dat dikwijls veel te spoedig op die strafbaarheid wordt gewezen. Blijkens vorenstaand vonnis is dit hier o.i. ook wel het geval weder geweest.

En dit geschiedde i.c. wel met een goede bedoeling maar zonder dat de (ongegradueerde) meerdere blijkbaar de gevolgen besefte van zijne waarschuwing.

Gelet op de praktijk gelooven wij niet dat de wetgever Za main heureuse heeft gehad toen hij de hier bedoelde verzwarende omstandigheid bij het misdrijf van opzettelijke ongehoorxaarnheid in het W.v.M.S. introduceerde. *Red. M.R.T.*

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 10 Januari 1939.

President: luitenant-lroloncl der mariniers M. R. de Bruyne.

Leden: luitenants ter zee 1e klasse W. F. van Langeveld en 1. J. G. Huyer (plv.), officier van administratie 1e klasse J. K. Leijen en luitenant ter zee 1e klasse W. M. de Vries.

Als militair der zeemacht, in burgerkleeding, te Soerabaja:

1°. Op een éénpersoonsrijwiel een tweeden persoon vervoeren (art. 11 der Wegverkeersverordening);

2". Deswege aangehouden door een politieagent, dezen beleedigd door hem toe te roepen: „Politie kontol — politie tai";

3°. Naar zijn naam gevraagd aan dien agent een valschen naam opgegeven;

4°. Zich aan de aanhouding door dien agent onttrokken door plotseling op zijn rijwiel te springen en hard weg te rijden;

5°. Bij het daarna op zijn rijwiel inrijden aan een zijstraat de rechterzijde van den weg gehouden (art. 2 der Wegverkeersverordening).

Al deze feiten bewezen verklaard.

Het W.v.S., voorschriften gevende tot bescherming van „ambtenaren" en tot handhaving van het „openbaar gezag" en var2 „wettelijke voorschriften" heeft daarmede, wanneer die uitdrukkingen zonder nadere aanduiding worden gebezigd, uitsluitend op het oog de Nederlandsche ambtenaren, het Nederlandsch bevoegd gezag en de Nederlandsche wettelijke voorschriften. Artt. 184 en 435, 3°. W.v.S. — zie hierboven sub 3°. en 4°. — kunnen derhalve niet worden toegepast, terwijl ook op de beleediging van den Indischen politie-agent art. 267 niet toepasselijk is, zoodat alleen overblijft „eenvoudige beleediging". Klacht deswege niet ingediend. Art. 67a W.v.S. echter toegepast.

De Wegverkeersverordening — rie boven sub 1°. en 5°. — kan door den Zeekrr. niet worden toegepast.

Alle de niet strafrechtelijk strafbare feiten (sub 1°., 3°., 4°. en 5°.) en ook het zuiver krijgstuchtelijk vergrijp — het tegen het verbod in gekleed zijn in burgerkleeding — leveren i.c. krijgstuchtelijke vergrijpen op. Samenhang tusschen al de ten laste gelegde feiten. Art. 60 W.K. toegepast.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

In de zaak tegen R. R. K., stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te Koetaradja, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als militie-matroos-vliegtuigmaker (M) bij liet Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soernbaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 24sten Augustus 1938. No. h. 16/8/17;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 22sten December 1938 No. A. 16/11/10.. aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

..dat hij, dienende als militie-matroos-vliegtuigmaker bij de Koninklijke Marine. in den avond van den 8sten Mei 1938 te omstreeks 11 uur. terwijl hij in burgerkleeding was gekleed. na door den agent van politie der 2e klasse bij de algemeeiie politie te Soerabaja, A., die als zoodanig dienst deed en in uniform was gekleed, op Djagalan te Soerabaja wegens een door hem — beklaagde — gepleegd, op heeterdaad ontdelit. strafbaar feit — het als bestuurder van een rijwiel daarmede vervoeren van een of meer personen dan waartoe dit rijn-iel kennelijk is ingericht — te zijn aangehouden. opzettelijk genoemden politie-agent in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd door dezen o.m. de woorden ,,Politie kontol — Politie tai" toe te voegen,

hebbende hij, toen hij — beklaagde — door genoemden politieagent naar zijn naam werd gevraagd, aan dezen opzettelijk valschelijk. immers in strijd met de waarheid, opgegeven genaamd te zijn A. de Boer.

hebbende hij — beklaagde — zich vervolgens kort daarna aan de lastgeving van dien politie-agent — om hem naar liet bureau van politie van de 3de sectie te Soerabaja te volgen — onttrokken door, op Pasar Besar ter hoogte van den Ouden Comedieweg gekomen, plotseling op zijn rijwiel te springen en daarmede niet groote vaart weg te rijden.

hebbende hij, toen hij als bestuurder van dit rijwiel daarmede Kawattan insloeg en doordat hij deze straat inreed niet een te groote snelheid en daarbij de voor hem rechterzijde van den weg hield. een aanrijding met een auto veroorzaakt":

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 28en December 1938 waarbij bovenvernield bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 10en Januari 1939, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe. voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgeliouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van beklaagde aan: „eenvoudige beleediging" en veroordeeling. van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht dagen;

O. dat de beklaagde op den 3en Juli 1935 in werkelijken dienst is opgekomen onder stamboeknummer .... en sindsdien nog niet met groot verlof is vertrokken en thans nog als militie-matroosvlirgtuigmaker (M) bij de Koninklijke Marine dient;

O. dat de beklaagde het hem tenlastegelegde heeft bekend en nader dienaangaande heeft opgegeven:

dat hij in den avond van den 8sten Mei 1938 te omstreeks half twaalf als bestuurder op een rijwiel gezeten daarmede heeft gereden over den openbaren weg Djagalan te Soerabaja; dat hij, hoewel hij als militie-matroos-vliegtuigmaker bij de Koninklijke Marine diende. destijds in burgerkleeding was gekleed; dat hij op het frame van het rijwiel, dat door hem werd bestuurd, den militie-matroos K. vervoerde; dat hij toen op genoemden weg door een politie-agent is aangehouden, die hem, nadat hij — beklaagde — zijn rijwiel tot stilstand gebracht had, vroeg waarom zij met zijn tweeën op een fiets reden; dat hij dien agent daarop heeft geantwoord dat zij maar een fiets hadden en dat hij de voorschriften niet kende; dat de politie-agent hem daarop zeide dat de politie-voorschriften loekend werden gemaakt en dat hij als Europeaan deze moest kennen; dat hij zich om dit gezegde van den agent driftig gemaakt heeft en hij den politie-agent o.m. de woorden ,,politie kontol" en .,politie tai" heeft toegevoegd; dat hij het beleedigende karakter van deze woorden kent; dat hij dien politie-agent, toen deze hem daarop zijn naam en adres vroeg, heeft opgegeven dat hij A. de Boer heette en dat hij in hotel-pension ,,Embong Malang" woonde; dat zoowel de naam als het adres, dat hij dien agent opgaf. valsch waren; dat hij zulks deed om dien agent op een dwaalspoor te brengen in de hoop daardoor straf te ontgaan: dat bedoelde politie-agent hem daarop last gaf om hem naar de 3de politie-sectie te volgen; dat hij aanvankelijk aan deze order voldeed en den nnent met zijn fiets aan de hand is gevolgd; dat hij zich echter kort daarop opzettelijk aan deze lastgeving heeft onttrokken. doordat hij met dien agent gaande over Pasar Besar en ter hoogte van den Ouden Comedieweg gekomen, plotseling op zijn rijwiel is gesprongen en daarmede met groote vaart is weggereden; dat zijn vriend K. zich tevoren reeds verwijderd had; dat hij op zijn fiets den Ouden Comedieweg is ingereden en hij, bij Kawattan gekomen, deze straat met een te groote snelheid, naar rechts is ingeslagen; dat hij bij het inrijden van deze straat in plaats van daarbij een ruime bocht ie maken, de bocht heeft afgesneden, waardoor hij met het door hem bestuurde rijwiel op de voor hem rechterzijde van dien weg terecht kwam en áaardoor tegen de voorbumper van een op Kawattan in de richting Boeboetan rijdende auto is aangereden: dat hij tengevolge van deze aanrijding is komen te vallen en even later door den politie-agent, dien hij kort tevoren ontvlucht was. is gevat en naar liet bureau van de 3e politie-sectie is overgebraclit: dat hij ten politiebureele is gehoord en dat hij daar zijn waren naam heeft opgegeven;

O. dat ten processe lieeft verklaard:

h.. agent van politie der 2de klasse bij de Algemeene politie te Soerabaja, oud 33 jaren. onder eede:

dat hij, terwijl hij in den avond van den 8sten Mei 1938 in bovenvermelde functie dienst deed op den openbaren weg Djagalan te

Soerabaja en als zoodanig in uniform was gekleed. te omstreeks 10 uur 50 een rijn-ie1 zag naderen. waarop twee Europeanen zaten; dat hij zag dat één van die twee Europeanen. de bestuurder van dit rijwiel, op het zadel zat, terwijl de andere op de bovenbuis van het rijwiel zat; dat hij. omdat het bij de wegverkeersordonnantie verboden is om op dergelijke wijze twee personen op een fiets te vervoeren, den bestuurder van het rijwiel opdracht heeft gegeven om te stoppen en tegen dezen zeide „je mag zoo niet rijden"; dat de bestiiurder van de fiets stopte en dat hij bemerkte dat deze zich boos maakte; dat de bestuurder van de fiets — beklaagde — hem toen o.m. de woorden .„politie kontol" en „politie tai" toevoegde; dat hij zich door deze woorden beleedigd gevoelde en hij daarom zijn notitieboekje te voorschijn haalde om den naam van den bestuurder te noteeren; dat de bestuurder hem opgaf A. de Boer te heeten; dat hij den beklaagde, omdat hij de beleediging hem tijdens de rechtmatige uitoefening zijner bediening aangedaan op het politiebureau wilde aangeven en laten onderzoeken. vervolgens opdracht gaf om hem naar het bureau van de 3de politie-sectie te Soerabaja te volgen; dat beklaagde. terwijl hij — getuige — met dezen over Pasar Besar ter hoogte van den Ouden Comedieweg liep, plotseling op zijn rijwiel sprong en daarmede met groote vaart den Ouden Comedieweg in reed: dat hij beklaagde is gevolgd en heeft gezien dat deze met groote vaart en met een scherpe- in plaats van niet een ruime bocht Kawattan insloeg; dat hij, toen hij eveneens Kawattan insloeg, den beklaagde daar in de nabijheid van een auto naast ziin fiets on den grond zal liggen; dat hij beklaagde vervolgens heeft gearresteerd en van den bestuurder van de daar stilstaande auto heeft vernomen dat beklaagde met deze auto in aanrijding was geweest: dat hij vervolgens den beklaagde naar het bureau van de derde politie-sectie heeft overgebracht; dat hij aldaar bij den wachtcommandant van het voorgevallene met beklaagde rapport heeft uitgebracht: dat van zijn aangifte door den wachtcommandant een proces-verbaal is opgemaakt:

O. dat door de opgave van den beklaagde en door de verklaring van den getuige, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld er aan. hetgeen hem is ten laste gelegd;

O. omtrent de strafbaarheid der bewezen verklaarde feiten:

voor zoover deze een omschrijving vinden in het Wetboek van Strafrecht:

dat het Wetboek van Strafrecht, voorschriften gevende tot hescherming van „ambtenaren" en tot handhaving van liet „openbaar gezag" en van .„wettelijke voorschriften", met deze uitdrukkingen, wanneer deze zonder nadere aanduiding m-orden gebezigd, uitsluitend de Nederlandsche ambtenaren. het Nederlandsche bevoegd gezag en de Nederlandsche wettelijke voorschriften op het oog heeft;

dat derhalve in het onderhavige geval op beklaagdes gedragingen de artikelen 184 en 435, 3° van dit strafwetboek niet kunnen worden

toegepast, terwijl het gebruik der beieedigende woorden. den Nederlandsch-Indischen politie-agent toegevoegd, niet kan worden gestraft krachtens artikel 267 van het Wetboek van Strafrecht:

dat dit laatste feit slechts oplevert het misdrijf van „eenvoudige beleediging", strafbaar gesteld in artikele 266 van dit strafwetboek;

O. dat bij nadere beschouwing blijkt dat weliswaar door hem tegen wien het feit is gepleegd, een klacht niet is ingediend, zooals door artikel 269 wordt gevorderd; doch dat zulks op grond van artikel 67*a* van het Wetboek van Strafrecht ook niet wordt vereischt, nu de vervolging wenschelijk werd geacht, omdat in dit geval de beleediging werd aangedaan aan een ambtenaar, die in de rechtmatige uitoefening zijner bediening was. voor de vervolging van welk feit, ware het tegen een Nederlandsche ambtenaar gepleegd. liet indienen van een klacht ook geen vereischte is. en het bovendien van algemeen belang wordt geacht dat de autoriteit van het door den Nederlandsch-Indische politie-beambte gerepresenteerde gezag zooveel mogelijk wordt beschermd;

dat volgens mededeeling. door den Fiskaal ter terechtzitting gedaan. de tot klachte gerechtigde, met een en ander in kennis gesteld, verklaarde zijnerzijds tegen een strafvervolging niet het minste bezwaar te hebben;

Q. omtrent de overige bewezen verklaarde feiten:

dat artikel 11 sub 5 van de Wegverkeersverordening (Staatsblad 1936, No. 451) verbiedt het als bestuurder van een rijwiel daarmede vervoeren van een of meer personen dan waartoe dit rijwiel kennelijk is ingericht. term-ijl het bij artikel 2 sub In dierzelfde verordening verboden is de rechterzijde van een verkeersstrook te houden;

dat deze verordening door den Zeekrijgsraad evenmin kan morden toegepast:

O. dat het bewezen verklaarde misdrijf, waaraan de beklaagde zich blijkens het voorafgaande heeft schuldig gemaakt, dient te worden gequalificeerd als: ..eenvoudige beleediging":

Q. dat alle overige bewezen verklaarde feiten — waaronder ook het zuiver krijgstuchtelijke vergrijp dat de beklaagde tegen het verbad in destijds in burgerkleeding was gekleed — op grond van artikel 8, 4e lid, artikel 22 sub d, juncto artikel 16 van het Reglement betreffende de Krijgstucht als onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, krijgstuchtelijke vergrijpen opleveren; dat er samenhang tusschen al de ten laste gelegde feiten bestaat;

dat ingevolge artikel 60 van de Wet op de Krijgstucht de Krijgsraad ook van vorenbedoelde krijgstuchtelijke overtredingen gelijktijdig kennis neemt en bij de bepaling van de straf de krijgstuchtelijke vergrijpen in aanmerking moeten worden genomen;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van vijf dagen staat in een gorde verhouding tot den ernst van het misdrevene i.v.m. de omstandigheden waaronder het werd begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1. 2. 4(1°) en 60 van het Wetboek van

militair Strafrecht, 67*a* en 266 van liet Wetboek van Strafrecht, 60 van de Wet op de Krijgstucht, 185 en 189 Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven:

Veroordeelt hem deswege *tot* eene gevangenisstraf *voor* den tijd van vijf dagen.

Beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord van 22 December 1938.

Tijdelijk belast met het beheer over het vliegkamp te Veere:

1°. herhaaldelijk voor korteren of langeren tijd, waaronder twee keeren telkens gedurende omstreeks anderhalf uur. in strijd met zijn plicht het kamp verlaten, xoodat het marinevliegkamp Veere zonder toezicht was en niemand aldaar aanwexig was om de telefoon Ie Redienen, hebbende hij in die tijden o.a. café's bezocht en zich één keer naar Middelburg begeven;

2°. tot twee keer toe, één keer omstreeks een half uur, een tweede keer omstreeks anderhalf uur, in zijn kamer op genoemd vliegkamp een vrouwspersoon xonder geleide bij zich ontvangen.

Verlaging van bootsman tot matroos 1e klasse. Uitvoerige weerlegging van klagers verweer.

Beklag ongegrond. De oorspronkelijke strafreden behoeft eenige wijzigingen echter niet strekkende ten gunste van klager, daar zij het wezen en den aard der aan de strafreden ten grondslag liggende feiten onaangetast laten. Enkele gedeelten behooren te vervallen als behelzende meer eene beschouwing dan eene omschrijving der feiten.

Klager heeft zich onwaardig en ongeschikt betoond in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, vermits door de geincrimineerde feiten is anngetoond, dat, voor zoover zijn plichtsopvatting en plichtsvervulling betreft, op zelfstandige posten niet op hem kan worden vertrouwd, terwijl juist en onder alle omstandigheden eerlijke en trouwe plichtsopvatting en -vervulling mede een der eerste eischen zijn welke aan een onderofficier mogen en zelfs in hef belang van den dienst móéten worden gesteld.

Behoudens eenige wijzigingen (strelckende ter verduidelijking en geenszins ten voordeele van klager) in de overwegingen, doch overigens met overneming daarvan, verklaart hef H.M.G. in zijne eindbeslissing het beklag ongegrond, met bevestiging van de door den Commandant der Marine genomen beslissing.

DE SCHOUT BIJ NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

G-ezien de d.d. 29 September 1938 gedagteekende verklaring van den aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen dienenden bootsman, X, houdende den wensch zich te beklagen over de hem door den Commandant van voornoemden bodem, den Kapitein ter zee H. J. van der Stad, op 26 September 1938 opgelegde straf van: ,,verlaging tot matroos der 1e klasse". en over de daarbij behoorende omschrijving der strafreden, luidende:

,,Tijdelijk belast met het beheer over het vliegkamp te Veere:

1e. herhaaldelijk in strijd met zijne instructie zijnen post verlaten, zoodat het Marinevliegkamp Veere zonder toezicht was en niemand aanwezig om de telefoon te bedienen, hebbende hij in die tijden o.a. café's bezocht en zich zelfs, althans één keer, voor eenige uren naar Middelburg begeven; hierdoor getoond volkonzen onbetrouwbaar te zijn in den dienst, terwijl betrouwbaarheid het eerste is, wat men van een onderofficier moet kunnen verwachten;

2e. bij herhaling in strijd niet zijne instructie op genoemd vliegkamp vrouwspersonen bij zich ontvangen en eenige uren daar gehouden; hierdoor tevens den goeden naam der Koninklijke Marine en in het bijzonder van de onderofficieren ernstig schade gedaan.";

Gezien de op deze zaak betrekking liebbeiide bescheiden en verdere informatiën ten deze genomen;

Gehoord den klager:

O., dat uit het eerste onderzoek in deze zaak is komen vast te staan:

dat klager op 24 Juli 1938 van den chef d'équipage van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen opdracht kreeg zich den volgenden morgen naar het vliegkamp Veere te begeven. ten einde aldaar den beheerder. sergeant-machinist W. v. L., gedurende diens verlof voor den tijd van 14 dagen af te lossen;

dat aan klager geen andere orders werden medegegeven dan dat hij in eigen voeding nzoest voorzien; dat klager op 25 Juli zich des morgens bij het vliegkamp heeft vervoegd en aldaar den dienst overnam van sergeant-machinist TV. v. L.; dat aan klager werden overgegeven de instructie voor den beheerder van liet vliegkamp ie Veere. vastgesteld door den Chef der Xfdeeling Materieel bij het Departement van Defensie d.d. **3** Januari 1928;

dat hem voorts ter hand werd gesteld een papier met aanteekeningen omtrent den dienst. opgesteld door den sergeant-machinist W. v. L., terwijl voorts een ronde werd gemaakt en de werkzaamheden werden besproken; dat de beheerder niet aan klager heeft overgegeven de bepalingen omtrent bewegingsvrijheid, vervat in het schrijven no. 386 dd. 12 Maart 1934 van den Commandant van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen, gericht aan den beheerder van het vliegkamp. doch dat v. L. aan klager heeft medegedeeld, dat hij

(klager) zich niet van het kamp mocht verwijderen en indien hij dit toch mocht wenschen, hij zich dan maar eerst moest wenden tot het Wachtschip te Vlissingen om toestemming;

dat klager volgens hoogerbedoelde instructie o.a. belast was met de bewaking van het vliegkamp en het weren van niet daartoe gerechtigde personen op het terrein van het vliegkamp en de gebouwen; dat klager verschillende malen des morgens om ongeveer 10 of 11 uur of des middags om ongeveer 4 of 5 uur zich van het kamp heeft verwijderd voor het doen van boodschappen in Veere, zonder zijn dienst aan een ander te hebben overgedragen; dat klager mèl, bij het zich verwijderen van het kamp, steeds de telefoon heeft overgeschakeld op het mijneninagazijn, doch noch daarvan, noch van zijn afwezigheid kennis gaf aan den commandeur, aangezien dat overzetten en het bij eventueel opbellen, waarnemen van de telefoon door dien commandeur geacht werd een vaste afspraak tnsschen den heheerder en den commandeur te zijn;

dat klager over zijn bewegingsvrijheid geen inlichtingen heeft ingewonnen bij het Wachtschip te Vlissingen;

dat klager zich tijdens het doen van boodschappen te Veere, heeft opgehouden in verschillende café's en bij kennissen, zij het dan steeds als regel gedurende korten tijd, omdat hij (klager) begreep, dat hij niet zoo lang van het kamp mocht wegblijven; dat klager één keer met een Belgischen schipper ongeveer 1½ uur in een café te Veere heeft vertoefd;

dat klager op het vliegkamp bezoek heeft ontvangen, en wel éénmaal mejuffrouw M. M. van omstreeks 21h00 tot 21h30 en éénmaal mejuffrouw M. L. van eenigen tijd na 18h45 tot omstreeks 22h00, en dat hij zich met genoemde personen in zijn kamer heeft onderhouden; dat klager zich eenmaal te ongeveer 17h30 van het vliegkamp heeft verwijderd, teneinde zich met een Belgischen schipper naar Middelburg te begeven, en te ongeveer 18h45 in gezelschap van mejuffrouw M. L. per taxi vandaar naar het vliegkamp is teruggekeerd, hocwel hij wist, dat hij niet zoo lang van zijn post mocht wegloopen: dat aan klager bekend was, dat hij de telefoon moest bedienen, dat, hij op het terrein aanwezig moest zijn, dat hij geen onbevoegden op het vliegkamp mocht toelaten. dat hij dag en nacht dienst had op het vliegkamp:

O., dat bij het onderzoek in deze zaak voorts is verklaard door:

a. sergeant-machinist W. v. L., dat hij op 25 Juli 1938 den dienst van beheerder van het vliegkamp te Veere heeft overgegeven aan den bootsman X.; dat hij daarbij de instructie van den beheerder aan klager ter inzage heeft gegeven, na een ronde gemaakt te hebben over het terrein, doch dat hij aan klager om onbekende redenen niet de bepalingen heeft laten zien betreffende zijn bewegingsvrijheid; dat hij aan klager uitdrukkelijk heeft medegedeeld, dat hij (klager) onder geen beding het kamp mocht verlaten en dat hij klager heeft aangeraden voor het verkrijgen van een passagiersregeling het Wachtschip te Vlissingen op te bellen. om te vragen of. als hij (klager)

wilde passagieren, de commandeur van het mijnenmagazijn tijdelijk een inijnenmonteur mocht sturen ter aflossing, waaruit klager dus duidelijk moest zijn, dat hij onder geen voorwaarde van het kamp weg mocht, alvorens in zijn vervanging was voorzien; dat hij aan klager op diens vraag, hoe het dan moest met de voedselvoorziening, heeft medegedeeld te meenen, dat het niet in de bedoeling lag, dat hij daarvoor het kamp mocht verlaten, doch dat hij maar op eigen verantwoording moest handelen;

b. korporaal-stlirijver H. R., dat hij op 30 Juli 1938 ter verkrijging van eenige inlichtingen bootsman X. op het vliegkamp te Veere heeft opgebeld, waarbij klager hem vroeg of zijn voedinggeld niet verhoogd kon worden, aangezien hij (klager) absoluut niet van het kamp weg mocht en niet mocht passagieren;

r. adjudant-schrijver W. C. B., dat hij eenige dagen, nadat bootsman X. te Veere was, van hem een briefje ontving. waarin hij (klager) schreef, dat hij op het kamp heeleinaal geen vrijheid had en niet van het kamp weg mocht:

O., dat, na bekomen inlichtingen bij de politie te Vlissingen omtrent de gedragingen van bootsman X. te Veere, nader is komen vast te staan volgens het dienaangaande opgemaakte rapport door majoor-rechercheur L. B. te Vlissingen:

dat in het einde van de maand Juli of in het begin van de maand Augustus van dit jaar bootsman X. het café „Kampveerschetoren" te Veere vijf à zes keer heeft bezocht;

dat hij des morgens omstreeks 11 uur of des middags omstreeks 3 uur. maar ook wel eens des avonds omstreeks 7 uur dat café heeft bezocht;

dat klager daarbij aan een dienstmeisje uit dat café heeft gevraagd of zij 's avonds wel eens uitging. doch dat meisje daarop ontkennend heeft geantwoord;

dat klager in het einde van de maand Juli of in het begin van Augustus van dit jaar ongeveer vijf à zes keer het café van C. B., wonende en zaakdoende aan de Capellestraat 46a te Veere, heeft bezocht;

dat klager in het einde van de maand Juli of begin Augustus van dit jaar eenige malen een bezoek heeft gebracht bij de familie N., wonende ....straat te Veere, alwaar hij des morgens tusschen 10 en 11 uur een kop lioffie kwam halen en ook een enkele maal des middags en des avonds thee kwam drinken;

dat klager gewoonlijk niet lang in de café's of bij de familie M. vertoefde;

dat op den laatsten Zaterdag, dat klager te Veere vertoefde, mejuffrouw M. M., op den dijk wandelende, klager ontmoette en toen op zijn verzoek mede is gegaan naar het vliegkamp, alwaar zij zich ongeveer een half uur met hem in zijn kamer heeft onderhouden;

dat op Woensdagavond 27 Juli 1938 omstreeks 6h45 de garage van den autoverhuurder G. te Middelburg werd opgebeld met het verzoek een auto te zenden naar het café v. P., staande aan de Sta-

tionstraat te Middelburg, alwaar de betrokken chauffeur een hem onbekenden onderofficier der Koninklijke Marine aantrof, die, na een bezoek aan de Rozenstraat te Middelburg last gaf hem naar Veere te brengen;

dat, gekomen op den Veerscheweg even buiten Middelburg, deze onderofficier verzocht te stoppen en aldaar eene den chauffeur onbekende vrouw in de auto heeft genomen, terwijl het rijwiel van bedoelde vrouw achter op de auto werd gebonden, waarna werd doorgereden naar Veere;

dat deze onderofficier den chauffeur verzocht dienzelfden avond omstreeks 10 uur wederom terug te komen om bedoelde vrouw af te halen:

dat mejuffrouw M. L. wonende Rozenstraat te Middelburg, op een Woensdagavond op verzoek van den bootsman Y. met hem mede is gegaan naar het vliegkamp te Veere, waartoe zij even buiten Middelburg bij X. in een auto stapte;

dat zij na aankomst te Veere op het vliegkamp met klager in zijn kamer heeft zitten praten tot omstreeks 21h30, waarna zij is teruggekeerd naar Middelburg per auto. welke klager van te voren had besteld;

O., dat klager tot zijn verweer aanvoert:

dat hij bij de overname van den dienst van sergeant v. L. over heeft gekregen de instructie van den *permanenten* beheerder van het kamp, terwijl hij echter ***tijdelijk*** belast werd met het beheer en geheel alleen in het kamp zou verblijven, zulks in tegenstelling met v. L., die er met zijne vrouw woonde en daardoor veel grootere bewegingsvrijheid genoot;

dat in de hem overgegeven instructie nergens vermeld staat. dat hij zijn post niet mag verlaten, hetgeen trouwens onmogelijk zou zijn, daar hij bij een ronde van plus minus 25 minuten duur zijn telefoonpost moest verlaten:

dat hij bij het zich verwijderen van den telefoonpost deze toch heeft overgeschakeld op den commandeur van het mijneiimagazijn;

dat er niet in de instructie vermeld staat, dat de telefoon ***onafgebroken*** bediend moet worden. doch slechts. dat deze bediend moet worden;

dat v. L. zijn woning geheel had afgesloten en hij genoodzaakt was op het kamp voor zijn eigen voeding te zorgen, waartoe hij de eerste dagen zelf te Veere inkoopen ging doen en later de benoodigdheden liet halen of brengen:

dat hem door v. L. was gezegd, dat er geen bezwaar tegen was, bier of jenever op het kamp te laten brengen, wanneer hij daar trek in had, doch dat hij (klager) het niet juist achtte sterken drank op het kamp in zijn bezit te hebben en er derhalve geen bezwaar in zag in Veere een biertje te gaan halen, wanneer hij er toch voor boodschappen zijn moest;

dat de beheerder hem had medegedeeld, dat hij (beheerder) zich na werktijd voor den tijd van twee uur of korter kon laten vervangen

en afwezig zijn, en dat klager derhalve meende ook van dit recht gebruik te mogen maken;

dat hij bij zijn bezoek aan Middelburg met een Belgischen schipper niet langer dan twee uur is weggebleven, doch een goed uur;

dat hij, wanneer hij in den morgen of middag boodschappen ging doen, steeds aan een der op het kamp werkzame schilders opgaf waarheen hij ging;

dat. waar de instructie spreekt van het weren van daartoe niet gerechtigde personen op het vliegkamp en de gebouwen, hij het binnenbrengen van persoonlijke kennissen niet acht in strijd te zijn met deze instructie;

dat hij ontkent, dat v. L. gezegd zou hebben, dat hij oncler geen beding van het kamp weg mocht;

dat v. L. hem vertelde, dat hij (v. L.) éénmaal per week twee uur van het kamp weg mocht. en daarbij niet heeft gesprolien over vervanging;

O. dienaangaande:

dat klager in het door hem gevoerde vern eer in zooverre de juistheid van het in de strafreden sub 1° gestelde bestrijdt, dat hij ontkent gehandeld te hebben in strijd met zijn instructie en ook dat hij zich voor eeiiige uren naar Middelburg zou hebben begeven;

dat deze ontkenteiiir in zooverre juist is, dat klager niet daadwerkelijk de instructie betreffende de yassagiersregeling heeft overgekregen bij de overname van den dienst van beheercler, doch dat dat verzuim anderzijds niet afdoet aan de op hem rustende verplichting. voortdurend op het kamp aanwezig te zijn, terwijl voorts uit de verklaringen van hem zelven en van de getuigen v. L., Br. en B. is komen vast te staan, dat het hem (klager) bekend was. zich niet van het kamp te mogen begeven, terwijl hij voorts — afgezien vaii die bekendheid — had kunnen en moeten begrijpen, dat hij voortdurend op liet kamp aanwezig diende te zijn en, indien hij zich wenschte te verwijderen, zich diende te doen vervangen en in elk geval, dat hij niet gerechtigd was om. zooals hij gedaan heeft, het kamp verschillende malen, waarvan enkele keeren gedurende langeren tijd en in den avond. zonder dat iemand van zijn afwezigheid af wist, te verlaten, mitsdien op die wijze het kamp onbeheerd achter te laten;

dat liet door klager aangevoerde, als zoude hij te allen tijde bij het zich verwijderen van het kamp de telefoon hebben overgeschakeld op het mijnenmagazijn, als juist wordt aangenomen, doch dat dat verweer klager niet kan baten. daar klager daarbij het zwaartepunt van zijn dienst legt op de bediening der telefoon van het kamp, terwijl toch aan klager iii de eerste plaats de bewaking van liet kamp was opgedragen, volgende zulks uit het vermelde onder 1c van de hem overgegeven instructie, zoodat het ter zake door hem gevoerde verweer, als betreffende slechts een onderdeel van zijn dienst, geen kracht ontneemt aan het eerder gesignaleerde verlaten en zonder toezicht achterlaten vaii het kamp;

dat het aan klager uitreiken van de instructie voor den perma-

nenten beheerder, terwijl hij slechts tijdelijk was belast met het beheer, niet als verweer kan gelden, zijnde het toch duidelijk, dat hij bij overname van den dienst treedt in alle verplichtingen van den beheerder, welken hij vervangt, en mitsdien de voor dien beheerder geldende instructie ook ten volle op hem van toepassing moet worden geacht, hetgeen hem uiteraard duidelijk had moeten zijn:

dat de ontkentenis van klager, als zoude hij zich één keer voor eenige uren naar Middelburg hebben begeven, in zooverre als juist dient te morden aangemerkt, dat is gebleken. dat klager zich één keer ten ongeveer 17h30 met een Belgischen schipper naar Middelburg heeft begeven en aldaar eenigen tijd in het café P. heeft vertoefd, waarna hij om ongeveer 18h45 een taxi bestelde, teneinde wederom naar Veere terug te keeren, waarbij hij onderweg nog oponthoud heeft gehad door het in de taxi nemen van een kennis en het op de auto binden van de fiets van die kennis. waarbii niet is komen vast te staan, dat klager op of na 19h30 op het kamp is teruggekeerd. doch wel dat het aannemelijk is. dat hij daar vóór 19h30 is teruggekeerd:

dat verder de verontschuldiging van klager ten aanzien van het vermelde sub 2° der strafreden, als zoudc het op het kamp ontvangen van kennissen niet mogen worden beschouwd als het toelaten van onbevoegden, hem i.c. niet kan baten, vermits. afgezien van de vraag in hoeverre vrouwelijke kennissen van den beheerder als onbevoegden moeten worden beschouwd in den zin van punt Ie van de instructie voor den beheerder van vliegkamp Veere, i.c. de hoofdfactor voor het vergrijp van klager geacht moet worden daarin te liggen, dat klager, die niet als vaste beheerder met gezin op het kamp woonde, tot tweemaal toe vrouwen zonder geleide op het kamp en in zijn kamer heeft toegelaten:

dat die vrouwen geen huisgenooten van klager waren;

dat hem, als bootsman, bekend moet zijn, dat als regel vrouwen niet aan hoord of in inrichtingen van de zeemacht worden toegelaten;

dat heni duidelijk had moeten zijn, dat hier in verband met de voorhanden omstandigheden, dienovereenkomstig gehandeld had moeten worden;

dat zijn handelwijze met betrekking tot het toelaten van die vrouwen dan ook niet anders dan als hoogst misplaatst en als een misbruik van zijn functie kan worden beschouwd, in het bijzonder in het geval van mejuffrouw M. L., gezien de wijze, waarop deze vrouw zich in overleg met klager, om aan diens uitnoodiging tot een bezoek bij hem op het kamp te voldoen, daarheen heeft begeven, hebbende die wijze kennelijk geen ander doel dan te voorkomen, dat bij de in haar buurt wonenden de indruk zoude worden gewekt, dat zij zich met klager per auto naar Veere begaf;

O. dat klager de op hem rustende verplichting. het aan zijn zorg toevertrouwde kamp voortdurend te bewaken. schromelijk heeft ver-

waarloosd en misbruik heeft gemaakt van zijn functie als tijdelijk beheerder van het vliegkamp:

dat klager mitsdien trrecht werd gestraft:

dat de opgelegde straf, mede in verband met de aan klager op 17 Augustus j.l. opgelegde straf. niet te zwaar voorkomt. aangezien klager zich onwaardig en ongeschikt heeft betoond in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, vermits door de geïncrimineerde feiten is aangetoond, dat, voor zoover zijn plichtsopvatting en plichtsvervulling betreft. op zelfstandige posten niet op hem kan worden vertrouwd, terwijl juist en onder alle omstandigheden eerlijke en trouwe plichtsopvatting en -vervulling mede een der eerste eischen zijn, welke aan een onderofficier mogen en in liet belang van den militairen dienst móéten worden gesteld:

dat echter de omschrijving der strafreden wijziging behoeft;

dat irniners in verband met liet hooger overwogene niet in stand kan blijven. dat het verlaten van zijn post geschiedde in strijd met zijn instructie;

dat niet is gebleken, dat klager zich meer dan één keer naar Middelburg heeft begeven en het daarop betrekking hebbende deel der strafreden dus uitdrukkelijker dient te worden gesteld:

dat klagers afwezigheid van het kamp toen niet eenige uren heeft geduurd;

dat anderzijds in sub 1° der strafreden niet tot uiting Bomt, dat klager één keer gedurende anderhalf uur met een Belgisch schipper in een café te T7eere heeft vertoefd:

dat voorts in het 2e gedeelte der strafreden dient te vervallen, dat het ontvangen van vrouwen geschiedde in strijd met zijn instructie en daarin, ter voorkoming van misverstand in verband met het in beide gedeelten der strafreden gebruiken van het begrip ..herhaaldelijk", tot uiting dient te komen. dat klager niet meer dan twée keeren eene vrouw op het kamp heeft ontvangen;

dat het slot van liet eerste en van het tweede gedeelte der strafreden dient te vervallen, behelzende dit meer een beschouwing dan de omschrijving der feiten;

dat vorenstaande wijzigingen echter niet strekken ten gunste van klager, daar zij het nrzen en den aard der aan de strafreden ten grondslag liggende feiten onaangetast laten;

Gezien de artikelen 30, 61. 62. 63 en 65 van de Wet op de Krijgstucht;

Beslissencle op liet beklag:

Verklaart dit ongegroiid:

Handhaaft de opgelegde straf:

Wijzigt de omschrijving der strafreden als volgt:

„Tijdelijk belast niet het beheer over het vliegkamp te Veere:

1e. herhaaldelijk voor korteren of langeren tijd. waaronder twee keeren telkens gedurende omstreeks anderhalf uur, in strijd met zijn plicht het kamp verlaten, zoodat het marinevliegkamp Veere zonder toezicht was en niemand aldaar aanwezig was om

de telefoon te bedienen. hebbende hij in die tijden o.a. café's bezocht en zich één keer naar Middelburg begeven;

2e. tot twee keer toe, één keer gedurende omstreeks een half uur, een tweede keer gedurende omstreeks anderhalf uur, in zijn kamer op genoemd vliegkamp een vrouwspersoon zonder geleide bij zich ontvangen.";

Bepaalt. dat van deze beschikking één afschrift zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager.

De Commandant der Marine voornoemd,
H. JOLLES.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 7 Februari 1939.

President: Nr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede. en Mr. Dr. W. h. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Nr. L. B. J. Vermeulen (fg.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 December 1938, van S., eertijds bootsman. dienende aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen, thans matroos der 1e klasse, dienende bij het Vliegkamp „De Mok". waarbij hij 's Hof.; eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag. door hem hij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van verlaging tot matroos der 1e klasse. hem op 26 September 1938 opgelegd door den Commandant van bovengenoemden hodem, den Kapitein ter zee H. J. van der Stad. en over de omschrijving van de daarbij behooreiicle strafreden, luidende: *(Zie* de *hiervóór opgenomen beschikking.),*

b4 welke beslissing. — op 22 December 1938 genomen en op 27 December d.a.v. ter kennis van klager gekomen —, het beklag ongegrond werd verklaard. de opgelegde straf werd gehandhaafd, terwijl de omschrijving der strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden: *(Zie de hiervóór opgenomen beschikking).*

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den sergeant-machinist W. v. L.. beheerder van het Vliegkamp te Veere;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat het Hof, — na den klager en den sergeant v. L. te hebben gehoord, waarbij geen andere feiten of omstandigheden zijn gebleken dan die. welke zijn vernield in de overwegingen van de hiervóór genoemde beschikking van den Conimandant der Marine te Willemsoord. van welke overwegirigen de inhoud geacht moet worden hier te zijn ingelasclit, met dien verstande als hieronder zal worden aangegeven —, van oordeel is, dat klager zich inderdaad aan de hem in de omschrijving der strafreden verweten feiten heeft schuldig gemaakt:

O. dat, waar klager mitsdien terecht is gestraft en de straf niet te zwaar is, terwijl de omschrijving der strafreden. zooals deze in bovengenoenide beschikking is vermeld, de gepleegde feiten juist weergeeft, die beschikkirig behoort te worden bevestigd, met dien verstande ecliter. dat de laatste viif alinea's van de daarin voorkomende overweging omtrent datgene. wat omtrent de gedragingen van klager *nader* is *komen vast* te *staan*, behooren te worden vervangen door het navolgende:

..dat de garage van den autoverhuurder G. te Middelburg op Woensdagavond 27 Juli 1938 te omstreeks 6.45 werd opgebeld met het verzoek een auto te zenden naar het café van P. aan de Stationstraat te Middelburg, alwaar de betrokken chauffeur klager aantrof, die — na een bezoek aan de Rozenstraat te Middelburg — last gaf hem naar Veere te brengen;

dat, toen de auto op den Veerscheweg even buiten Middelburg was aangekomen. klager den chauffeur verzocht even te stoppen, waarna een vrouw. genaamd Mejuffrouw M. L. en wonende aan de Rozenstraat te Micldelburg, in de auto is gestapt, terwijl het rijwiel, dat zij hij zich had, aan de achterzijde van dc auto werd gebonden. waarna genoemde vrouw op verzoek van klager met hem is gegaan naar het Vliegkamp te Veere. alwaar zij met hem in zijn kamer heeft zitten praten tot omstreeks 9.30. op welk tijdstip zij per auto, welke klager te voren had besteld. naar Middelburg is teruggekeerd",

welke wijziging, als slechts eene verduidelijking inhoudende. geenszins ten voordeele van klager kan strekken;

Krachtens artikel 67 der Wet op dc Krijgstucht, neinende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen, inet dien verstande als hierboven is aangegeven;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager. den Commandant der Marine te Willemsoord, den Kapitein ter zee H. J. vaii der Stad. den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 9 Maart 1939.

Fungeerend voorzitter: Nr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Volgorde van plaatsing op de candidatenlijst voor sergeant-majoor-administrateur van een fourier 1e klasse.

Terecht beslist dat het woord „groep" in art. 11, 6e lid Reglement militaire ambtenaren Kon. Landmacht toelaat daaronder mede te begrijpen het geheel van militairen van een bepaalden rang, zooals sergeants (wachtmeesters, fouriers) der 1e klasse.

Niet noodig is, dat een speciale aanduiding, als geschied is in het 2e, 3e en 4e lid van art. 6 van het Bevorderingsvoorschrift, gegeven is. Art. 6, lid 1 aanhef en onder a, eerste zinsnede bedoelt door zijn inhoud en strekking juist, om onder meer voor de sergeants (wachtmeesters. fouriers) der 1e klasse eene afwijkende regeling te treffen.

De C.R. vermag niet in te zien dat de betrekking van onderofficier niet evenzeer als een rang moet worden beschouwd als die van officier. (Klager had aks grief aangevoerd dat „onderofficier" niet is een rang maar een positie.)

Uitspraak Militair Ambtenarengerecht bevestigd.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

G. G., vroeger te Dordrecht, thans te Jutphaas wonende, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen den Minister van Defensie. gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. X. Meeuse, hoofdcommies aan het Departement van Defensie, wonende te Voorburg.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van liet twistgeding:

overwegende, enz.

In rechte:

O. dat eischer als eerste grief heeft aangevoerd, dat naar zijn meening niet kan worden aangenomen, dat de sergeanten (wachtmeesters, fouriers) der 1ste klasse behooren tot een „bijzondere groep" van militairen, als bedoeld in het zesde lid van artikel 11 van het Regleinent voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en dat — mede in verband met de rechtspositie van den militairen ambte-

naar — slecht- Ban worden afgeweken van den te dezer zake gestelden regel, indien tevens is aangegeven, dat de betrokken groep van militairen als „bijzondere groep" n-ordt aangemerkt, zooals zulks ook het geval is met de groepen van militairen, genoemd in liet 2e. 3e en 4e lid van artikel 6 van het „Bevorderingsvoorschrift beroepspersoneel beneden den rang van tweede-luitenant 1932":

O. dat deze grief moet worden verworpen;

O. toch dat. gelijk de eerste rechter terecht heeft overwogen [1]), de ruime beteekenis van het woord ..groep" toelaat daaronder te begrijpen het geheel van militairen van een bepaalden rang. zooals sergeants (wachtmeesters. fouriers) der 1ste klasse:

O. voorts dat ook zonder een speciale aanduiding, als door eischer bedoeld, uit den inhoud en de strekking van het desbetreffende artikel van het Bevorderingsvoorschrift bovenbedoeld kan blijken, dat voor een bepaalde groep militairen een afwijkende regeling, voor wat de bevordering betreft. is getroffen;

O. nu dat artikel 6. lid 1 aanhef en onder n. eerste zinsnede. van meerhedoeld Bevorderingsvoorschrift door zijn inhoud en strekking juist bedoelt onder meer voor de groep militairen. sergeants (wachtnieesters, fouriers) der 1ste klasse. een. met betrekking tot de volgorde op de ten deze bedoelde candidatenlijst. af\\-ijkende regeling te treffen, vermogende de Raad namelijk — en hiermede worde tevens weerlegd eischers tweede grief. blijkens n-elke hij het standpunt inneemt, dat „onderofficier" niet is een rang maar een positie — niet in te zien. dat dc betrekking van onderofficier niet evenzeer als een rang moet worden beschouwd. als die van officier; blijkende o.m. uit den aanhef en de consideraiis van het Koninklijk Besluit van 21 Februari 1938, Stbl. No. 540. waarin sprake is o.a. van militairen ..beneden den *rang* van officier". dat een officier wordt aangemerkt als te bekleeden een rang;

O. dat uit een en ander volgt, dat voor risclier. die behoorde tot de groep sergeants (fouriers) der 1ste klasse, krachtens het. ter uitvoering van artikel 11. lid 6. van het voormelde Reglement tot stand gekomen en daarmede niet in eenig opzicht strijdende. artikel 6, lid 1, aanhef en onder a, eerste zinsnede, van liet „Bevorderingsvoorschrift", de plaatsing op de ten deze bedoelde caiididatenlijst rnoest geschieden „naar ouderdom in rang als onderofficier" en niet naar ouderdom in rang als sergeant (fourier) der 1ste klasse:

O. dat de Raad voorts zich vereenigt niet en overneemt de gronden. welke tot de beroepen uitspraak hebben geleid. zoodnt deze behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak. waarvan beroep.

---

[1]) Zie de uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht, M.R.T. XXXIV, 482.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

Rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 18 April 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: W. F. A. Hackstroh en J. Ph. Heins; leden: Mr. Ph. R. Libourel en E. G. de Wijs.

ART. 17 BEVORDERINGSVOORSCHRIFT BEROEPSPERSONEEL BENEDEN DES RANG VAN TWEEDE-LUITENANT. ART. 97 REGLEMENT MILITAIRE AMBTENAREN KON. LANDMACHT.

Afvoering van eert sergeant der 1e klasse van de candidatenlijst coor den rang van sergeant-majoor-instructeur. Terugstelling tot den rang van sergeant.

Nu zich bij den Minister van Defensie het oordeel heeft gevormd. dat klager geacht moet worden de geschiktheid voor sergeant-majoor niet langer te bezitten, is 's Ministers beslissing tot afvoering van die lijst genomen in overeenstemming met art. 17, lid 1 van het Bevorderingvoorschrift.

Ook verkeerd bevoegdheidsgebruik is niet aanwezig, reeds hierom niet, omdat de Minister geleid werd door zijn bovenvermeld oordeel, hetwelk uiteraard tot afvoering van de candidatenlijst moest leiden.

***De** kennelijke strekking van art. 97, lid **3** van het Reglement is, dat een sergeant 1e klasse die niet meer voor bevordering tot den naast-hoogeren rang in aanmerking komt. wegens verlies van de geschiktheid voor dien rang, als het ware automatisch wordt teruggesteld tof den rang van sergeant. 's Ministers ongunstig oordeel over klagers geschiktheid brengt dus niet alleen mede zijne afvoering van de candidatenlijst, maar tevens zijne terugstelling tot sergeant. Het Gerecht heeft dus óók te dezen aanzien over het al of niet aanwezig zijn van ongeschiktheid niet fe beslissen, doch zich bij het oordeel van den Minister neer te leggen.*

Beroep in zijn geheel ongegrond.

Het Anihtenarengeiecht te 's-Gravermllage. rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: N. V.. wonende te Utrecht. klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting. bijgestaan door zijn raadsman Mr. R. X. James, advocaat. wonende te Apeldoorn, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen **J.** A. Meeuse, hoofdcommies hij hel Departement van Defensie, wonende te Voorburg.

HET AMBTENARENGERECHT, TER STANDPLAATS 'S-GRAVENHAGE,

Gezien de stukken:

Gehoord den klager, zijn raadsman, en den gemachtigde van verweerder:

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 29 Maart **1939;**

Wat de feiten betreft:

O. dat vermeerder bij beslissing d.d. **19** November **1938,** letteiide op het eerste lid van art. 17 van het „Bevorderingsvoorschrift beroepspcrsoneel beneden den rang van tweede-luitenant 1932", hierna te noemen „Bevorderingsvoorschrift", den naam van klager, sergeant der 1e klasse van het Regiment Motorartillerie, van de candidatenlijst voor den rang van sergeant-majoor-instructeur bij de onbereden artillerie heeft afgevoerd en met toepassing van het bepaalde in het derde lid van art. 97 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninkliike landmacht. hierna te noemen „.Reglement", klager heeft teruggesteld tot den rang van sergeant. daarbij overwegende dat aan klager sedert Juni **1938** een drietal disciplinaire straffen moesten worden opgelegd, waaruit blijkt een gebrek aan tact en beheersching; dat hij als gevolg daarvan geacht moet worden niet in staat te zijn het aan den rang van sergeant-niaioor verbonden bevel te kunnen voeren. noch om in andere dan normale omstandigheden zelfstandig en met tact te kunnen optreden en goede leiding te geven aan ondergeschikten; dat hij mitsdien geacht wordt niet meer ten volle te voldoen aan de algemeene eischen, welke in artikel **2.** vierde lid, A sub c van het Bevorderingsvoorschrift voor bevordering tot sergeant-majoor zijn gesteld;

O. dat klager tegen deze beslissing van verweerder beroep heeft ingesteld en in zijn daartoe strekkend klaagschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft verzocht de beslissing te vernietigen en voorzooveel noodig te bepalen dat klager op de candidatenlijst voor sergeant-majoor-instructeur bij de onbereden artillerie zal worden gehandhaafd in de volgorde zooals deze op **19** November **1938** luidde, en in den rang van sergeant der 1e klasse zal worden hersteld;

In rechte:

O. dat ingevolge het bepaalde bij art. **17.** lid 1, van het Bevorderingsvoorschrift de naam van een militair die op eenige candidatenlijst voorkomt bij gemotiveerde beschikking door den Minister van Defensie van die lijst wordt afgevoerd, indien de betreffende militair naar het oordeel van dien Minister geacht wordt niet meer de volledige geschiktheid voor den rang, n-aarop de candidatenlijst betrekking heeft, te bezitten;

O. dat blijkens de hiervoren vermelde motiveerinz van de beroepen beslissing bij verweerder zich het oordeel heeft gevormd, dat klager geacht moet worden de geschiktheid voor sergeant-majoor niet langer te bezitten, zoodat de beslissing om klagers naam van de candidaten-

lijst voor sergeant-majoor-instructeur af te voeren niet in strijd. maar in overeenstemming met art. 17. lid 1 van het Bevorderingsvoorschrift is genomen:

O. dat ten aanzien van de beslissing, voorzoover inhoudende klagers afvoering van de candidatenlijst voor sergeant-majoor-instructeur bij de onbereden artillerie. niet is gebleken dat zij met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift zou strijden, noch ook dat zij zou zijn voortgevloeid uit een verkeerd bevoegdheidsgebruik, als bedoeld in art. 58, lid 1 in fine der Ambtenarenwet 1929 jo art 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931. dit laatste reeds hierom niet, omdat ver\\-eerder bij het nemen der beslissing geleid werd door zijn bovenvermeld oordeel, hetwelk uiteraard tot afvoering van den klager van de candidatenlijst moest leiden:

O. ten aanzien van de beroepen beslissing, voorzoover inhoudend klagers terugstelling tot den rang van sergeant. dat deze terugstelling is gebaseerd op het bepaalde hij art. 97. lid 3, van het Reglement, luidende: de sergeant der 1ste klasse (wachtmeester der 1ste klasse. fourier der 1ste klasse) die de geschiktheid voor bevordering tot den naast hoogeren rang verliest. wordt bij administratieven maairegel teruggesteld tot den rang van sergeant (wachtmeester. fourier);

O. dat laatstgenoemde bepaling de kennelijke strekking heeft dat een sergeant (wachtmeester of fourier) der 1ste klasse. die niet meer voor bevordering tot den naast hoogeren rang in aanmerking koint wegens verlies van de geschiktheid voor dien rang. als het ware automatisch wordt teruggesteld tot den rarig van sergeant. wachtnieester of fourier, en derhalve waar. krachtens het bepaalde bij art. 17. lid 1. van het Bevorderingsvoorsehrift het verlies van de geschiktheid voor den naasthoogeren rang. dat afvoering van de candidatenlijst voor dien rang tengevolge heeft. staat ter vrije beoordeeling van den Minister van Defensie. het bovenvermeld ongunstig oordeel van verweerder over klagers geschiktheid, niet alleen medebrengt klagers afvoering van de candidatenlijst voor sergeant-majoorinstructeur bij de onbereden artillerie, doch tevens zijn terugstelling tot den rarig van sergeant, en het Gerecht ook te dezen aanzien het al of niet aanwezig zijn van ongeschiktheid bij klager niet heeft te beslissen. doch zich bij het oordeel van verweerder te dier zake heeft neer te leggen;

O. dat derhalve de bepaling van art. 97. lid 3. van het Reglement inet juistheid op klager is toegepast;

O. dat ten aanzien van de beroepen beslissing. voor zoover houdende terugstelling van klager tot den rang van sergeant ook overigens niet is gebleken. dat zij niet eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift zou strijden of zou zijn voortgevloeid uit een verkeerd bevoegdheidsgebruik als bedoeld in art. 58, lid 1 in fine der Ambtenarenwet 1929 jo art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

O. dat bij gebreke van gronden als bedoeld in artikel 58, lid 1 der Ambtenarenwet 1929 jo art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931

het beroep tegen de beslissing van vei\\-eerder dd. 19 November 1938 in zijn geheel ongegrond behoort te worden verklaard:

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep ongegrond.

Men vergelijke met bovenstaande beslissing de uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht (in geheel andere samenstelling) van 7 Juli ***1938, M.R.T. XXXIV, 238,*** *rnet ons onderschrift.*

Verleden jaar meende het Gerecht zelfstandig te moeten beoordeelen of de klager, wat betreft de terugstelling tot sergeant, de geschikheid voor sergeant-majoor had verloren. Dit standpunt is thans verlaten. Het oordeel van den Minister is ook hiervoor beslissend en wat de feitelijke juistheid van de gronden aangaat, niet aan de contrôle van den Ambtenarenrechter onderworpen. Afvoering van de candidatenlijst en terugstelling tot sergeant zijn onafscheidenlijk.

Red. M.R.T.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Strafbevoegdheid.

Ministerieele kennisgeving van 23 Mei 1939, IIde Afd. B, nr. 63.

Legerorders 1939, Nr. 225 O.

Bij Koninklijk besluit van 10 Mei 1939, nr. 65, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2°. der Wet op de krijgstucht, mede wordt verstaan:
een groep en een afdeeling van een Luchtvaartregiment.

Ministerieele beschikking van 25 Mei 1939, Litt X 174.
(Zie L.O. 1932, nr. 307.) [1])

Legerorders 1939, Nr. 228 O.

Aan de „Uitvoeringsbepalingen", vastgesteld bij Ministerieele beschikking van 25 October 1932, IIde Afd. B, nr. 62 (L.O. 1932, nr. 307), wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:
2. Het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, staat met betrekking tot de uitoefening der strafbevoegdheid, bedoeld in Artikel 39, sub 3°. der Wet op de krijgstucht, onder de bevelen van den Inspecteur der militaire luchtvaart, tevens Commandant van de Luchtvaartbrigade.

Verboden geschriften.

Ministerieele kennisgeving van 31 Mei 1939, Litt. G 179.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) [2])

Legerorders 1939. Nr. 235 O.

Ter kennis wordt gebracht, dat de „Radiogids" niet langer wordt aangemerkt als een geschrift, waarvan het in bezit hebben of verspreiden den militairen is verbodcn.

---

[1]) M.R.T. XXVIII, blz. 425. Er moet hier een vergissing in het spel zijn. In de „Uitvoeringsbepalingen" bestond al een tweede lid. Vermoedelijk komt de nieuwe bepaling *in plaats van* het oude tweede lid.
Red. M.R.T.

[2]) M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXV, 17.
Red. M.R.T.

Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Ministerieele beschikking van 24 Juni 1939, IIde Afd. B, nr. 91.

Legerorders 1939, Nr. 265 O.

1. Het Militair-Rechtelijk Tijdschrift wordt vanwege het Departement van Defensie verstrekt aan de autoriteiten en commandanten, vermeld op de als *Bijlage* [1]) hierbij gevoegde verzendingslijst.

2. De exemplaren zijn in de eerste plaats bestemd voor en ter beschikking van de in de verzendingslijst genoemde tot straffen bevoegde meerderen, die het tijdschrift in hun archief opnemen en aan het einde van elken jaargang orde stellen op het innaaien van het complete deel.

3. Ten behoeve van elke korpsboekerij, voor welke op de begrooting van het Departement van Defensie gelden worden beschikbaar gesteld (voor het tegenwoordige de in kolom 1 van den staat, behoorende bij L.O. 1939, nr. 239, genoemde onderdeelen, waarvoor in kolom 7 gelden zijn uitgetrokken, en voorts de Hoogere Krijgsschool Koninklijke militaire academie, scholen voor reserve-officieren, Militaire gasschool, Luchtvaartbrigade en Korps niotordienst), moeten uit de ter beschikking gestelde gelden één of meer abonnementen worden aangegaan op het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, met dien verstande, dat per regiment of overeenkomstig onderdeel over ten minste één exemplaar kan worden beschikt.

4. De commandanten onder wier beheer de in punt 3 bedoelde korpsboekerijen staan, moeten een regeling treffen, ingevolge welke de beroepsofficieren en de in werkelijken dienst ziinde reserve-officieren van het (de) onderdeel(en), waarvoor de boekerij is bestemd, opvolgend — te beginnen met hen, die strafbevoegdheid hebben — telkens na het verschijnen van een aflevering van genoemd tijdschrift, van den inhoud kennis nemen.

5. De regimentscommandanten, die niet over een korpsbibliotheek beschikken, treffen een regeling tot het overeenkomstig het bepaalde in het voorgaande lid doen circuleeren van een of meer exemplaren van de blijkens de verzendingslijst in hun dienstkring te verstrekken afleveringen van het tijdschrift.

In verband met het vorenstaande vervallen de L.O. 1938, nr. 366 [2]) en L.O. 1939, nr. 6.

Deze legerorder met de daarbij behoorende verzendingslijst is niet in den handel verkrijgbaar gesteld.

---

[1]) Hier niet overgenomen. Red. M.R.T.

[2]) Zie M.R.T. XXXIV, 403. L.O. **1939.** nr. 6 is niet overgenomen in het M.R.T. Zij bevatte slechts enkele wijzigingen van de verzendingslijst.
Red. M.R.T.

„Leger te velde."

Ministerieele kennisgeving van 24 Juli 1939, IIde Afd. B, nr. 39.

Legerorders 1939, Nr. 307 O.

Vermits blijkt, dat hieromtrent misverstand mogelijk is, wordt er de aandacht op gevestigd, dat met betrekking tot de toepassing van de Wet op de krijgstucht (zie art. 30—36), de thans onder de wapenen zijnde troepen, — waaronder begrepen de bij de B.O.-U.V. betrokken onderdeelen — *niet* als een „leger te velde" moeten worden aangemerkt.

Hoog Militair Gerechtshof.

Tot Raad (plaatsvervangend-Lid) in het Hoog Militair Gerechtshof, als bedoeld in het eerste lid van artikel 28 van 's Hofs Provisionele Instructie, zijn aangewezen:

A. bij K.B. van 15 Juni 1939, No. 51:
1. Mr. F. J. A. HIJINK,
2. Mr. G. A. SERVATIUS,
beiden Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden;
3. Jhr. Mr. C. I. VAN DER WIJCK, Rechter in de Arrrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage;

B. bij K.B. van 21 Juli 1939, No. 4:
1. gep. Vice-Admiraal T. L. KRUYS,
2. gep. Schout-bij-Nacht D. VREEDE,
3. gep. Luitenant-Generaal F. J. QUANJER,
4. gep. Generaal-Majoor (met den titulairen rang van Luitenant-Generaal) T. DE GOEYEN.

De benoemde Raden zijn bereids ter terechtzitting van het Hoog Militair Gerechtshof beëedigd en geïnstalleerd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

(Bede van den President).

In verband met de op 5 Augustus j.l. plaats gehad hebbende blijde gebeurtenis in het Prinselijk gezin, heeft de fg. President van het Hoog Militair Gerechtshof, Mr. Dr. W. A. J. M. Fick, bij den aanvang der op 8 Augustus gehouden openbare terechtzitting de navolgende woorden gesproken:

„Op deze eerste zitting na 5 Augustus wil het Hoog Militair *Ge-*

rechtshof met het geheele Nederlandsche volk, in het bijzonder met de Nederlandsche weermacht, uiting geven aan zijne groote vreugde met met blijde gebeuren op j.l. Zaterdag.

Wederom is in ons geliefd Prinselijk gezin een Oranjetelg geboren, wederom hebben H.K.H. Prinses Juliana en Z.K.H. Prins Bernhard het groote geluk van kinderzegen mogen smaken.

Is dat alleen voldoende verklaring voor de groote vreugde, welke ons volk bezielt? Waarom valt op ieder gelaat niet enkel blijde verrassing, maar tevens innige dankbaarheid te lezen?

Het antwoord is niet moeilijk. Te lang hebben wij ons beklemd gevoeld door de vrees, dat eens Nederland zonder Oranje zou kunnen zijn. Nederland, dat zijn vrijheid dankt aan Oranje, hoe zou het moeten voortbestaan zonder Oranje's leiding, hoe zou het één blijven zonder dien eeuwenouden band, die ons allen bindt?

Dat die beklemming thans wel voorgoed is geweken, dat vervult ons allen, naast innige vreugde, met oprechte dankbaarheid.

En zeker geldt dit voor onze weermacht. Bij wie kan het lichtende voorbeeld van het Oranjehuis grooter ontroering wekken dan bij hen, die gereed staan het door Oranje's bloed vrijgevochten land, ook met hun bloed te verdedigen? Bleek dat niet opnieuw op 1 Augustus j.l., toen onze grenstroepen een gedenksteen deden aanbrengen in het stille kerkje te Heumen, ter nagedachtenis van Lodewijk en Hendrik van Nassau, die in 1574 hun leven lieten in den slag op de Mookerhei? Oranje ging voor in het offeren van het hoogste, dat de mensch bezit, voor de vrijheid van Nederland, onze weermacht is ten allen tijde bereid dat voorbeeld te volgen.

Maar welk een zegen is het dan te weten, dat nog altijd datzelfde huis over Nederland regeert en dat de waarborgen thans aanwezig zijn, dat zulks, met Gods goedvinden, tot in lengte van dagen zoo zal blijven.

Dat is de reden van die overgroote blijdschap, welke geheel ons volk thans bezielt, en het Hoog Militair Gerechtshof wil mede daaraan uiting geven.

Vooreerst door het aanbieden van zijne gelukwenschen aan het Prinselijk ouderpaar. Moge dit in oudergelulr en kindervreugd thans zoo rijke gezin steeds zich omringd weten door de warme genegenheid van het geheele Nederlandsche volk, dat geen grooter geluk kent dan de voorspoed van Prinses Juliana, Prins Bernhard en de Prinsesjes Beatrix en Irene.

En naast dezen gelukwensch voegen wij dien voor onze geeerbiedigde Koningin. Met welk een vreugde moet Hare Majesteit Haar tweede Koninklijke kleindochter hebben begroet, wier tweede naam Emma zulk een blijvende herinnering vormt aan Hare onvergetelijke Moeder, Koningin Enima. Hoe groote voldoening moet deze bloei van het gezin Harer Koninklijke Dochter schenken aan Haar, die gedurende al de jaren Harer gezegende regeering zoo doordrongen bleek van den geest Harer voorvaderen, zich uitende in het Koninklijke woord: „Oranje kan nooit genoeg doen voor Nederland!"

Moge Nederland zich te allen tijde deze Koninklijke offervaardigheid waardig toonen!"

De Advocaat-Fiskaal, Mr. A. Brants, hierna het woord verkrijgende, zeide. dat ons Vorstenhuis als een eik in den vaderlandschen bodem is geworteld. Ons Vorstenhuis is de hoeder en beschermer van onze duur verworven rechten en vrijheden. en daarom is het Nederlandsche volk zoo verheugd. dat het voortbestaan van het Huis van Oranje-Nassau naar menschelijke berekening opnieuw is verzekerd. Moge Prinses Irene opgroeien tot eene bloeiende jonkvrouwe, tot een sieraad van ons Vorstenhuis. zoo besloot de Advocaat-Fiskaal.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Het Hoog Militair Gerechtshof.

Op 17 October 1939 bestaat *het* Hoog Militair Gerechtshof 125 jaren.

Wie het vreemd vond, dat bij de herdenking van het 125-jarig bestaan van onze herwonnen onafhankelijkheid — welks juiste tijdstip in het laatst van verleden jaar viel — in ons Tijdschrift het even lang bestaan van onze militaire rechtspraak, met aan haar hoofd het Hoog Militair Gerechtshof, werd vergeten, moge bedenken. dat de juiste datum hiervoor valt op 17 October 1939. Bij besluit van 1 October 1814, no. 60, bepaalde de zich te Brussel bevindende Souvereine Vorst, dat de reeds vroeger aan den Eersten President van het Hoog Gerechtshof opgedragen installatie van het Hoog Militair Gerechtshof op Maandag den 17en dezer maand met gepaste plechtigheid binnen Utrecht zou plaats hebben. Met dienzelfden 17den October zou dat Hof zijn taak overeenkomstig zijne Provisionele Instructie aanvangen en zouden verder het Crimineel Wctboeli, het Reglement van discipline en de Regtspleging voor het Krijgsvolk te water en de Regtspleging voor het Krijgsvolk te lande in werking treden. Wel heeft het nog ongeveer acht maanden geduurd voordat de nog ontbrekende gedeelten van onze militaire strafwetgeving, het Crimineel Wetboek en het Reglement van discipline voor het Krijgsvolk te lande, werden vastgesteld om op 1 Mei 1815 in werking te treden, doch de meest belangrijke stap was toen reeds geschied en het Hof heeft in afwachting daarvan zijn taak ten aanzien van de landmacht vervuld, rekening houdende met het bij besluit van 30 December 1813, no. 152 (Staatsblad no. 19), voorloopig van toepassing verklaarde gedeelte van het op 26 Juni 1799 gearresteerde Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de militie van den Staat.

Wij willen aanvangen met een overzicht van de geschiedenis van het Hoog Militair Gerechtshof, welk college ook in vroegere gedaanten zeer veel bijgedragen heeft om leven te geven aan de militaire strafwetgeving en daardoor de instandhouding van een goede krijgstucht in de weermacht heeft bevorderd. Daarbij komt voornamelijk ter sprake de taak, welke aan het Hof is toebedeeld als rechter in eersten aanleg en als rechter in hooger beroep en op andere wijze, toezicht houdend op de rechtspraak en rechtsoefening van lagere militair-rechterlijke colleges. Daarbij laten wij buiten beschouwing zijn rechtspraak op het gebied van het materieel strafrecht: de crimineele wetboeken en de reglementen van krijgstucht zijn toch pas sedert 1 Januari 1923 buiten werking gesteld en door nieuwe wetten vervangen; daardoor werd deze rechtspraak in nieuwe banen geleid en wij mogen herdenking hiervan voor later overhouden.

De weg tot oprichting en instandhouding van het college, dat als eerste voorlooper van het Hoog Militair Gerechtshof is te beschouwen, werd in den tachtigjarigen oorlog geopend door Prins Maurits. die na de reorganisatie van de landmacht een krijgsraad te velde consolideerde tot een Hoogen Krijgsraad, aan welk college hij de sedert vele jaren aan den Raad van State opgedragen militaire rechtspraak deed overgaan. Tot de taak van dezen Krijgsraad nevens Zijne Excellentie werd later ook gebracht het approbeeren van vonnissen van garnizoenskrijgsraden, waaruit behandeling van dergelijke zaken in hooger beroep is ontstaan. Aangezien de oorspronkelijk aan den Raad van State ten deze opgedragen bevoegdheid niet werd ingetrokken, ontstonden herhaaldelijk moeilijkheden, welke, naar verhouding van de beteekenis van onze Stadhouders als leger-aanvoerders, met meer of minder succes werden te berde gebracht. Evenzoo verging het met andere moeilijkheden, ontleend aan de berechting van commune delicten, welke bij legers te velde door den militairen rechter tot zich werd getrokken, maar in meer normale omstandigheden aan den localen burgerlijken strafrechter verbleef.

Na eene periode van verval herkreeg de militaire rechtspraak onder Prins Willem III grooter beteekenis en zoo geviel het, dat de Hooge Krijgsraad onder dagteekening van 27 October 1700 zijne eerste, nog wel summiere, instructie verkreeg. De motiveering welke de Prins tot de vaststelling van deze instructie aanvoerde, was dat voortaan zoo kort als doenlijk moest worden geprocedeerd tot „maintien" van de militaire wetgeving. Dit motief was voor den Prins niet nieuw; reeds had hij onder dagteekening van 24 Februari 1687 vastgesteld een „Reglement op de proceduren in saecken van ge„ringe importantie", de embrio van onze latere reglementen van krijgstucht. Ook hier was het den Prins er om te doen „omme sooveel „mogelijck af te snyden den langen treyn van proceduren tusschen „de militairen in saecken van geringe importantie" en de formeele scheiding. welke door dit reglement werd voltrokken tusschen strafzaken en de veel sneller tot oplossing te brengen tuchtzaken, gaf aan de bedoeling een sterk sprekende uitdrukking. Aan de gunstige werking van dezen maatregel zal het dan ook wel zijn toe te schrijven, dat in de summiere instructie voor den Hoogen Krijgsraad in de eerste plaats werd „geconfirmeert" het zooeven aangehaalde Reglement van 24 Februari 1687.

Verder werd ter navolging aanbevolen de procedure in gebruik bij het Hof van Holland, vastgelegd in zijn instructie van 1531, „zonder de zaken met onnodige termynen of dilayen op te houden, „maar ter contrarie alles te dirigeeren tot korte expeditie van de „justitie". Bij partijdigheid of traagheid van den subalternen militairen rechter werd de Hooge Krijgsraad bevoegd verklaard de zaak, waaromtrent dergelijke klacht was geuit, aan zich te trekken. Omtrent de procedure voor den Hoogen Krijgsraad werd in hoofdzaak niet meer gezegd dan dat het dossier van elke zaak ter zitting moest worden voorgelezen en dat de advocaat-fiskaal zijn eisch schriftelijk

moest indienen. opdat men daarvan te allen tiide zou kunnen kennis nemen. Daarna werd er geraadkamerd en gevonnist.

Overigens werd aan den Hoogen Krijgsraad opgedragen het houden van toezicht op de garnizoenskrijgsraden, niet alleen ter zake van behoorlijke inachtneming van wettelijke voorschriften, maar ook of er behoorlijk geprocedeerd was en of bij schuldigverklaring de straftoemeting naar den eisch was geschied. De advocaat-fiskaal kreeg mede tot taak hierop behoorlijk te letten, afwijkingen aan den president te signaleeren en daaruit voortvloeiende opdrachten uit te voeren, omdat — zoo werd dit verduidelijkt — ,,hij geen processen ,,zonder last van de Heeren Staaten-Generaal, Raden van Staate ,,ofte den Hogen Krijgsraad voornoemt zal mogen aanvangen." Ten aanzien van dezen openbaren aanklager was niet minder merkwaardig de bepaling, dat geldboeten en in beslag genomen goederen, onder toezicht van den president, moesten worden geïnd en beheerd door den griffier en dat de advocaat-fiskaal ook al ingevolge ,,de ,.ordonnantie van Koning Philips op de maniere van procedeeren in .,criminele zaken van dato den negenden July 1570 alhier in obser-,,vantie, hem met de voorschreve amenden en confiscatiën niet en zal .,hebben te bemoeyen ofte eenige van dien onder hem staan." Een bron van veel misbruik van de zijde der openbare aanklagers, die doorgaans een deel kregen toe—wezen van dergelijke waarden, was hierdoor voor de militaire justitie gestopt en het is niet zonder eenige verrassing, dat men hier een beroep aantreft op de ordonnantie van 1570, welke, als afkomstig van den te onzent afgezworen Spaanschen Koning, vrijwel overal verwaarloosd, hier in 1700 wordt vermeld als in observantie. Eindelijk werd voorgeschreven, dat president, leden en griffier. alsook de advocaat-fiskaal, ter wille van spoedige behandeling van aanhangige zaken, ,,alle haar met'er woon ,,zullen hebben te onthouden in de jurisdictie van 's Gravenhage." Het verleenen van gratie, remissie, pardon of faveur was, als praerogatief van den Stadhouder, aan den rechter verboden.

Onder het stadhouderlijk bestuur van Prins Willem IV werd sub dato 28 Augustus 1750 uitgegeven een Reglement omtrent het appelleeren van crimineele vonnissen bij subalterne krijgsraden gewezen. Gebruikelijk was, dat die vonnissen aan den Stadhouder ter approbatie werden toegezonden en nu was twijfel gerezen, of deze approbatie het recht van hooger beroep op den Hoogen Krijgsraad, voor zooveel dat bestond, afsneed. De Prins bracht hierin de oplossing door te verklaren. dat voortaan alleen op confessie gewezen vonnissen voor approbatie in aanmerking kwamen zonder dat hooger beroep van de zijde der veroordeelden mogelijk zou zijn. Elk ander vonnis moest, als voor beroep vatbaar, aan den veroordeelde na het vellen ervan worden medegedeeld en dan moest hem de gelegenheid gelaten worden om in beroep te komen. De wiize van aanteekenen en doorzenden van het beroep komt overeen "met de daarover handelende bepalingen uit de Regtsplegingen van 1814.

Daarna valt de débacle te vermelden. Op 30 April 1783 besloten

de Staten van Holland dat de militaire rechtspraak in hun gewest zou ophouden te bestaan tenzij in gevallen waarin bewezen kon worden dat zij door speciale opdracht bevoegd was verklaard.

Daarop volgde dd. 30 Mei 1783 het besluit van diezelfde Staten, waarbij „aan het pretense collegie, zig den Hoogen Krijgsraad „noemende", voor hetwelk de credietpost reeds op 1 Mei t.v. van den staat van oorlog — wij zouden thans zeggen van de oorlogsbegrooting — was afgevoerd, werd verboden om „collegialiter of „andersints op het territoir van deze provincie eenige justicieele „actens of gesag te oeffenen, directelijk of indirectelijk", bij welke beslissing wij aangeteekend vinden dat de Heeren van de Ridderschap en Edelen deze resolutie wel en expresselijk hebben gecontradiceerd. Dit standpunt werd weldra door andere provinciale staten overgenomen en zoo kwam het, dat de tot werkeloosheid gedoemde Hooge Krijgsraad bij besluit van 24 December 1783 door de Staten-Generaal werd afgeschaft.

Niettemin bleef de militaire rechtspraak van garnizoenskrijgsraden bestaan en konden moeilijkheden in verband met die afschaffing niet uitblijven: wat moest er nu worden van het sedert 1750 geregelde hooger beroep in militaire strafzaken, waarin niet alleen op confessie vonnis was geveld? Om het appel nu als afgesneden te beschouwen, ware, volgens den Burger Representant Ten Berge in de zitting van de Nationale Vergadering van 25 October 1796, „de ongerymdheid „zelve" en zou voor de militairen de meest noodlottige gevolgen hebben. Geen wonder trouwens, en zeker wel in een geval, zoo vervolgde hij, „alwaar een wagtmeester de qualiteit van auditeur of „crimineelen eischer tcffens met die van secretaris waarneemt, informatiën inneemt en doet beëedigen, die zomtijds door den deposant „niet eens onderteekent worden. Terwijl zulk een mensch, hoe dapper „hij ook zij in den strijd, hoe naauwkeurig ook anders in 't waarnemen van zijn post, hoe eerlijk van gemoed, egter geene genoegzaame kunde schijnt te hebben om den post van officier der criminele justitie, vooral in een geval als dit, daar 't op dood of leven „aankomt, te vervullen." Voor ons doel is het jammer dat de beklaagde, nadat een commissoriaal onderzoek was ingesteld om te adviseeren, voor welken rechter een nieuw onderzoek zou dienen te worden ingesteld, in een verzoek om gratie tot confessie kwam en daardoor de noodzaak van dit onderzoek deed vervallen. Wellicht had men toen reeds de herrijzing van den Hoogen Krijgsraad kunnen aanschouwen.

Maar de min gunstige wijze van rechtspleging bij de garnizoenskrijgsraden was blijven hangen in de herinnering van hen, die het ontwerp hadden samen te stellen voor de nieuwe staatsregeling en zoo vindt men reeds in het plan van constitutie voor het volk van Nederland, waarvan de eerste lezing plaats vond in de zitting van de Nationale Vergadering van 14 November 1796, in art. 703 ruimte gelaten voor regeling van de militaire rechtspraak bij de wet, welke

bepaling in de zitting van 1 Maart 1797 onveranderd werd goedgekeurd.

De practijk liet zich intusschen weer gelden. In de zitting van 11 April 1797 werd rapport uitgebracht over een verzoek van het Committé der Marine om, ter behandeling van het onderzoek van het gedrag van den Schout-bij-Nacht E. *Lucas* in een zeeslag tegen de Engelsche vloot., een krijgsraad te benoemen. De Vergadering besloot in beginsel tot deze benoeming en droeg aan de rapporteerende commissie op om een voordracht op te maken van aan te wijzen leden. Den volgenden dag berichtte men aan de Vergadering, dat het niet mogelijk geweest was om negen leden beschikbaar te vinden; wel zouden zeven leden aangewezen kunnen worden, die zonder overwegend nadeel voor den dienst deze functie zouden kunnen vervullen. Er onstond een discussie over dit, door enkelen te gering geacht aantal, dat men meende te kunnen aanvullen door twee leden van het Committé der Marine, of door twee onpartijdige rechtsgeleerden, of door twee officieren van de landmacht. De eerste mogelijkheid werd afgekeurd wegens de aanvaarde scheiding van machten, de tweede en derde mogelijkheid wegens strijd met vroegere samenstelling van Hooge Zeekrijgsraden, in welke alleen marine-officieren zitting hadden gehad. De stemming besliste dat men met zeven leden zou volstaan en zoo ging de zaak weer naar de commissie terug.

Eerst op 19 Mei 1797 werd een voordracht van zeven leden en een fiscaal gedaan; de keuze van een secretaris zou aan het te benoemen college overgelaten mogen worden. Aldus geschiedde. Maar haast maken deed men niet, ondanks het feit dat een ieder wist dat de Schout-bij-Nacht *Lucas* op sterven lag. Op 31 Mei verzocht liet Committé der Marine om de leden van dezen Hoogen Krijgsraad te willen beëedigen. Na discussie over het formulier van den eed had de eedsaflegging van de leden en van den fiscaal plaats op 7 en 12 Juni en zou op 13 Juni de beëediging van den door het college aangewezen seceretaris volgen. Deze werd echter geweigerd omdat de aangewezen secretaris een zwager was van den fiscaal; aan het college werd verzocht iemand anders aan te wijzen. Aldus geschiedde en den nieuwen secretaris werd op 15 Juni de eed afgenomen. Zoo was dan alles gereed om aan te vangen toen op 22 Juni het bericht van overlijden van *Lucas* de Nationale Vergadering bereikte.

Uit dit kort overzicht blijkt dat voor een dergelijk geval een Hooge Krijgsraad noodig werd geacht en dat de landsoverheid in de plaats gehad hebbende afschaffing van het college geen aanleiding vond om naar een andere oplossing voor de beoordeeling en berechting van dit geval onderzoek te doen. Trouwens nog niet zoo lang geleden had zich een dergelijk geval voorgedaan, dat op gelijke wijze was afgedaan en dat bij de beraadslagingen als voorbeeld werd aangehaald. Doch dit waren altijd colleges, samengesteld voor een enkel geval.

Niettemin bevatte het eerste ontwerp van eene staatsregeling, dat in November 1796 bekend werd gemaakt, niets wat er op zou

wijzen dat er weder aan een hooger militair-rechterlijk college behoefte werd gevoeld; ook de gewijzigde lezing van dit ontwerp, welke op 2 Juni 1797 aan de Nationale Vergadering werd aangeboden, stond op dit standpunt. Nadat dit ontwerp, dat in de Nationale Vergadering was aangenomen, bij de daarop gevolgde volksstemming was verworpen, werd in dc zitting van 6 Maart 1798 een nieuw ontwerp voor een staatsregeling aanhangig gemaakt, dat nagenoeg zonder discussie en bijna ongewijzigd in de zitting van 17 Maart d.a.v. werd aanvaard en op den 23en van die maand gepubliceerd. Dit ontwerp komt ten aanzien van de bepalingen betreffende de rechtspraak over militairen overeen met de op 4 Mei 1798 in werking getreden staatsregeling. Twee van die bepalingen doen zien, dat de behoefte aan eene hoogere instantie werd gevoeld. De eerste, art. 300, maakte in vredestijd revisie van krijgsraadvonnissen mogelijk om na tc gaan of de wet naar behooren was toegepast. De andere, art. 301, schiep de mogelijkheid van hooger beroep van krijgsraadvonnissen, zonder confessie geslagen — de op confessie gewezen vonnissen waren al hij art. 299 voor beroep onvatbaar verklaard — op eene Hooge Vierschaar. Zoowel de revisie als de rechtspraak door deze vierschaar moest uitgeoefend worden door vijf hoofdofficieren. Deze hoofdofficieren behoefden, aangezien er geen verband gelegd was tusschen de revisie en de vierschaar, niet dezelfde te zijn; voor de revisie was zelfs vastgelegd dat men de oudste vijf van de brigade moest aanwijzen, bijgestaan door den meest nabij zijnden auditeur-militair, die nog niet in de zaak gemengd was geweest, terwijl aan dr vierschaar een fiskaal zou worden ter zijde gesteld. Art. 302 zorgde er verder voor dat ten behoeve van de zeemacht overeenkomstige maatregelen zouden worden genomen.

Ter uitvoering van deze bepalingen, welke voor hare uitwerking een wet vereischten, welks naam, Reglement van Krijgstugt, zelfs reeds in eene toevoeging aan art. 299 was vermeld, werd in de zitting van de Eerste Kamer van 19 April 1799 ingediend een ontwerp van een Crimineel Wetboek voor de militie van den Staat te lande. De commissie, benoemd ingevolge art. 28 van de burgerlijke en staatskundige grondrcgcls, welke aan de acte van staatsregeling voorafgingen, om te ontwerpen een wetboek „zoowel van burgerlijke als „van lijfstraffelijke wetten tegelijk met de wijze van regtsvordering „op gronden, door de staatsregeling verzekerd, en algemeen voor de „gantsche Republiek", deelde bij monde van een harer leden aan de vergadering mede, dat dit wetboek „bijna geheel het werk is van „eenen man, aan wiens verdiensten en veeljaarige ondervinding het „ons aangenaam is bij deze gelegenheid hulde te doen, den Burger „P. *Wiertsma*, auditeur-militair te Leeuwarden en thans lid der „commissie." Daarbij mocht billijkheidshalve de hulp van een ander lid, den Burger L. J. *Vitringa*, niet worden vergeten; ook deze deelde bij de behandeling ervan de vruchten van zijn ondervinding mede.

Bij deze indiening gaven zij uiting aan „eenige hoofddenkbeelden", welke „ter inlichting der voornaamste pointen kunnen strek-

„ken." Tot die punten behoorde niet in de laatste plaats de uitvoering, gegeven aan de artikelen 299, **300** en **301** van de acte van Staatsregeling. Na een korte verdediging van de mogelijkheid van disciplinaire afdoening van „misdaden tegen de krijgstucht", gepaard aan de instelling van hooger beroep deswege op den krijgsraad ter voorkoming van misbruik — de ontwerper wees hiermede volgens de commissie een juisten middenweg aan tusschen schadelijke vertragingen en gevaarlijke overhaasting — liet de spreker volgen eene toelichting op de samenstelling van eene Hooge Vierschaar, welke, zooals reeds gezegd, uit vijf hoofdofficieren moest bestaan. „Wij hebben". zoo zeide de spreker, „ons zeer wel kunnen vereeni-„gen met het denkbeeld om vijf officieren uit de dienstdoende armée „te nemen, door het Uitvoerend Bewind te benoemen. De bepaling „toch van hoofdofficieren kan niet wel op gepensioneerden worden „toegepast en daarenboven kan het tot bezuiniging van de financiën „strekken, daar de gepensioneerden eene aanzienlijke vermeerdering „zouden kunnen vorderen, hetgeen bij de dienstdoende officieren òf „geheel niet òf van weinig belang zijn zoude. Maar hieruit volgt de „noodzakelijkheid om de leden van dezen vierschaar niet voor altijd „te doen aanblijven maar te bepaalen, dat zij om de twee jaaren voor „anderen plaats zullen maken, hetgeen daarenboven de nuttigheid „kan hebben van bij zommigen de vrees weg te nemen, dat die vier-„schaar haare macht te verre zoude willen uitstrekken. De fiscaal „zal, overeenkomstig den geest der Staatsregeling, door het Uitvoe-„rend Bewind moeten aangesteld worden. Wij zouden het als zeer „gevaarlijk en als met de grondbeginzelen strijdig beschouwen, bij-„aldien de fiscaal sessie hadt in de vierschaar. Het natuurlijk gevolg „daarvan zoude zijn, al hadt hij maar eene adviseerende stem, dat „dezelve van veel invloed op de leden zoude zijn, hetgeen wel eens „zeer schadelijk zijn kan.

„Er is tevens gezorgt voor de rechtspleging gedurende den tijd dai „het leger te velde is, wanneer de guarnisoens-krijgsraden niet ge-„makkelijk bij den ander zouden kunnen worden beroepen en wan-„neer ook moet gezorgt worden, dat de macht van den commandee-„renden generaal aan geen schadelijke belemmeringen blootgesteld zij.

„Wanneer het leger niet te velde is en echter de vierschaar van „herziening ingevolge het **300** art. der Staatsregeling niet in wer-„king is, is het natuurlijk, dat aan die hooge vierschaar beroep zij „van de vonnissen, door de guarnisoens-krijgsraden zonder confessie „gewezen, maar wij hebben getracht alle voorzorg te gebruiken ten „einde geen langdurige procedures een wezentlijk nadeel aan den „krijgsdienst toebragten. Er kunnen gevallen zijn dat de termijnen „te kort zijn. als bijvoorbeeld in de winter. Maar dan kan de rechter „dezelve verlengen.

„Daar het 300 art. de wijze bepaald op welke in tijd van vreede de „herziening der vonnissen van de guarnisoens-krijgsraden zal kun-„nen worden gevorderd, was het noodig, dat voorrecht op eene „andere wijze aan hun, die bezwaard zijn mogten, te doen genieten

„zoolang er geen vaste guarnisoenen zijn. De hooge vierschaar is „terecht, naar ons inzien, als daartoe geschikt geoordeeld en wij ver- „beelden ons, dat deze vergadering met ons zal goedkeuren de „voorzichtige en op rechtvaardigheid gegronde wijze, op welke deze „zaak wordt voorgedragen."

Merkwaardige beschouwingen, welke in kort bestek de hoofddenkbeelden vastlegden: actief dienende hoofdofficieren als leden, tegengaan van invloed van den openbaren aanklager — eene herinnering aan den volstreden strijd om de leiding in het; strafproces tusschen de staande en de zittende magistratuur — de hooge vierschaar als krijgsraad te velde, als beroeps-instantie in vredestijd van vonnissen van garnizoensinstanties en, voorloopig, als approbatie-instantie eveneens in vredestiid van diezelfde vonnissen. Toen dacht men nog niet aan de ervaring, welke men later met de Provisioneele Instructie zou opdoen. qu'il n'y a que le provisoire qui dure. De approbatie van krijgsraadvonnissen werd aan de Hooge Vierschaar opgedragen en bleef aan dat college toevertrouwd totdat zij in 1924 werd afgeschaft in verband met een andere regeling van het hooger beroep.

Uit de regeling zelve zijn nog enkele merkwaardigheden te vermelden. De rechterlijke bevoegdheid strekte zich, zoolang het leger te velde was, uit over allen die tot het leger behoorden, dat leger volgden of op anderen grond aan hare rechtspraak onderworpen waren, en dan voor alle zoo militaire als commune delicten. De fiscaal kon worden bijgestaan of vervangen door een auditeur te velde, beiden benoemd door het Uitvoerend Bewind. De procedure berustte op de voor de garnizoenskrijgsraden vastgestelde beginselen, doch zoodra een strafzaak in staat van wijzen was gekomen, moest de vierschaar twee officieren uit het onderdeel van de landmacht. tot hetwelk de beklaagde behoorde, assumeeren om vonnis te helpen wijzen, welk vonnis dan eerst na fiat executie van den commandeerenden generaal mocht worden ten uitvoer gelegd. Niet duidelijk bleef hoe er gehandeld moest worden indien er meer dan één beklaagde waren die tot verschillende onderdeelen behoorden. Indien het leger niet te velde was, bevond de vierschaar zich in den Haag en oefende in eersten aanleg rechtsmacht uit over de generaals, kolonels en andere hoofdofficieren van de armée. Daarnaast bestond van de vonnissen der krijgsraden. welke zonder confessie geslagen zijn, hooger beroep op machtiging van de vierschaar zelve, welke machtiging verviel indien daarvan niet binnen dertig dagen na de dagteekening van het vonnis a quo gebruik gemaakt was. Had de beklaagde van dit recht geen gebruik gemaakt of van die bevoegdheid afstand gedaan of was ook het vonnis op confessie gewezen, dan werd liet met de stukken ter approbatie ingezonden en was de vierschaar bevoegd om den fiscaal te machtigen om in beroep te komen, of wel. indien zij niet zoover behoefde te gaan, om in de procedure gemaakte fouten te laten herstellen. De beslissingen van de Hooge Vierschaar zouden echter geschieden bij arrest, wat hooger beroep of revisie

uitsloot en dus voor hoofdofficieren slechts in ééne instantie rechtspraak mogelijk maakte. Daarentegen waren de beslissingen te velde genomen onderworpen aan het fiat executie van den commandant van het leger Ce velde, die de tenuitvoerlegging kon schorsen of aan het Uitvoerend Bewind het voorstel Iron doen om andere maatregelen te nemen.

In groote trekken herkennen wij hierin beginselen, welke de Provisioneele Instructie voor het Roog Militair Gerechtshof ook hebben gesierd. Dit alles heeft gunstig gewerkt; ook moesten maar zelden afzonderlijke voorzieningen worden getroffen zooals b.v. den overgang van de oorlogszaken na de staking van de Engelsche vijandelijkheden naar krijgsraden in Noord Holland. Dit deed een scherp licht vallen op de groote traagheid in de werkzaamheden van onderscheiden Hooge Zeekrijgsraden en men vernam toen al stemmen om ook voor het krijgsvolk te water behoorlijke wettelijke regelingen te maken. Hieraan werd echter niet voldaan, waarschijnlijk omdat er voor de Marine iemand met de kennis en de ervaring van P. *Wiertsma* niet bestond. Het eenige mat bereikt werd, was dat de zaken, voor welke vroeger Hooge Zeekrijgsraden werden samengesteld, sedert ongeveer 1800 aan het college van 's Lands advocaten werden toebedeeld.

Bij de staatsregeling van 1801 kwam in de grondslagen van de militaire justitie weinig verandering. De bevoegdheid in civiele zaken en ten aanzien van commune delicten bleef zoowel ten aanzien van het krijgsvolk te lande als ten aanzien van het krijgsvolk te water zonder beperking aan den den burgerrechter voorbehouden. Daarentegen zou de Hooge Militaire Vierschaar rechter zijn over het krijgsvolk te water en te lande, bijgestaan door twee fiscaals als openbare aanklagers, een voor de landmacht en een voor de zeemacht. Ook werd hier voor het eerst aangetroffen de eisch tot samenstelling uit gelijke aantallen zee-officieren, land-officieren en rechtsgeleerden, allen, evenals de fiscaals, door het Staatshewind te benoemen. Overigens werd alles aan regeling bij de wet overgelaten.

Deze wet liet niet lang op zich wachten: op 25 Juni 1802 werd afgekondigd de door het Wetgevend Lichaam vastgestelde Instructie voor de Hooge Militaire Vierschaar der Bataafsche Republiek, welk college op 19 Juli d.a.v. zou worden geïnstalleerd. Het college zou bestaan uit twaalf leden, vier gegradueerde rechtsgeleerden, vier officieren der zeemacht en vier officieren der landmacht, allen voor het leven benoemd, met dien verstande dat de officieren uit hunne activiteitspositiën zouden treden en niet meer voor den actieven dienst mochten worden gebruikt. Aan het Staatsbewind kwam hun benoemingsrecht en de vaststelling van de rangorde ter zitting toe. Aan beslissingen over sententiën moesten ten minste zeven leden hebben medegewerkt, waaronder drie officieren der zeemacht of der landmacht naar gelang van de positie van de beklaagden. Pleidooien zouden in den regel met open deuren gehouden worden; evenzoo

zouden sententiën in het openbaar worden uitgesproken. Tot het houden van de rol en bij het hooren van beklaagden of van getuigen zouden zitten drie leden, uit elke groep één. Behalve de omschrijving van de rechterlijke bevoegdheid en het waken tegen overschrijding daarvan door de krijgsraden. worden verder aangegeven de wettelijke regelingen, volgens welke recht zou worden gedaan zoolang een algemeen militair wetboek er nog niet zou zijn. Voor de zeemacht: de articulbrief van 26 Juni 1795 en de resolutie der Staten-Generaal van 20 October 1703 tot observatie van goede discipline op 's Lands vloot. Voor de landmacht: het Reglement van Krijgstucht of crimineel wetboek van 26 Juni 1799 en de Krijgsartikelen of, zooals de instructie deze omschrijft ,,het extract uit hetzelve Reglement van ,,Krijgstucht of Crimineel Wetboek, behelzende zoodanige articulen ..als van maand tot maand aan de onderofficieren en gemeene mili-,,tairen, alsmede aan de recruten binnen vier en twintig uuren na ,,derzelver aanneming moeten worden voorgelezen." En voor zooveel de straf op elk misdrijf daarbij niet ,,precisilijk mogt bepaald zijn", moest recht worden gedaan volgens de wetten van de plaats waar het misdrijf begaan was.

Aan de vierschaar was ook opgedragen de approbatie van krijgsraad-vonnissen binnenslands gewezen, niet uitzondering van de vonnissen der krijgsraden te velde. Met deze approbatie hing samen de bevoegdheid van den advocaat-fiskaal om, daartoe door de vierschaar gemachtigd, in beroep te komen van krijgsraad-vonnissen. Voor de beklaagden bestond die bevoegdheid weder indien niet of niet alleen op confessie recht was gedaan. Ook hier treft ons de ondergeschikte positie van den openbaren aanklager, die niet alleen voor het doen instellen van hooger beroep maar ook voor het dagvaarden in persoon van beklaagden en voor het doen van eisch de machtiging van de vierschaar noodig had, een machtiging, welke bij verschil van meening niet een bevel kan worden gelijkgesteld.

Uit de uitzondering van de vonnissen van krijgsraden te velde valt af te leiden, dat de rechtspraak bij troepen te velde aan de Hooge Militaire Vierschaar ontnomen was: daar ook approbatie van die vonnissen niet noodig werd geacht, ging deze rechtspraak nu geheel buiten de vierschaar om. Zij kreeg alleen te bewaren de archieven van deze krijgsraden evenals die van de zeekrijgsraden buitenslands en van de krijgsraden in de koloniën en bezittingen van den Staat; over deze koloniale vonnissen oefende de Gouverneur het approbatierecht uit. Op deze krijgsraden te velde waren zooveel mogelijk de bepalingen omtrent de garnizoenskrijgsraden uit het Wetboek van 1799 toepasselijk.

De Hooge Militaire Vierschaar verkreeg intusschen al spoedig ervaring van de toepassing van dat wetboek en, wel merkwaardig na de klinkende lofspraak erover van de commissie voor de wetboeken bij de aanbieding ervan aan het Vertegenwoordigend Lichaam, niet een bijzonder gunstige. ,,Het is altijd seer moeylijk geweest" zoo schreef *Moorrees* op 28 December 1813 aan Pan *Maanen,* ,,om

„het reglement van Krijgstugt van 26 Juny 1799 op gevallen toepas-
„selijk te maken. Hierin ligt dan ook de reden, waarom even na het
„oprigten der oude vierschaar wij bezig geweest zijn met het maken
„van plans voor een nieuw wetboek." Mede tengevolge van de tot-
standkoming van de Staatsregeling van 1805, waarin de Hooge
Militaire Vierschaar vermeld werd als een college. voor hetwelk het
krijgsvolk te water en te lande mitsgaders de commissievaarders
wegens militaire delicten zouden worden terecht gesteld volgens bij
de wet vastgestelde manier van procedeeren, en van de constitutie
van 1806, welke nagenoeg niets over de militaire justitie bevatte
maar het Koninkrijk Holland tot grondwet moest dienen, kwam er
van dergelijk voor meer rustige tijden geschikt werk niets meer tot
stand dan een ontwerp voor de Hooge Militaire Vierschaar, dat in
Juli 1805 om advies in handen van den Staatsraad werd gesteld.
Besprekingen hierover tusschen Staatsraad en Vierschaar onder-
vonden groote vertraging en zoo vroeg de voorzitter van de toen in-
gestelde sectie van oorlog van den Staatsraad aan Koning Lodewijk
Napoleon te willen beslissen, wat er met dat ontwerp moest gebeuren
Op 27 September 1806 deelde deze voorzitter aan den Staatsraad
mede, dat de Koning het maken van een nieuw ontwerp had opge-
dragen aan eene commissie, bestaande uit drie leden van den Staats-
raad en twee leden van de Hooge Militaire Vierschaar.

In de tweede vergadering van deze commissie op 13 October legde
het lid L. **J.** *Vitringa* reeds eene memorie over omtrent de wettigheid
en de nuttigheid van de Hooge Militaire Vierschaar, tot welker leden
hij behoorde. Deze memorie concludeerde tot handhaving van de
vierschaar en heeft bijna woordelijk het aanzijn geschonken aan § 15
van het verslag der commissie dd. 8 April 1807 aan den Koning,
waarbij op grond van de driedeelige samenstelling van het college
als voordeelen werden aangegeven: de betere wijze, waarop met vol-
ledige kennis van zaken de militaire rechtspraak werd uitgeoefend,
en voorts haar snelle en min kostbare afwikkeling van zaken. Bij dit
laatste had de commissie voornamelijk het oog op de extraordinaris
zeekrijgsraden, zooals die voor den Schout-bij-Nacht Lucas; de per-
manent bijeen zijnde Hooge Militaire Vierschaar zou in beide op-
zichten groote verandering moeten brengen. De gemengde samen-
stelling had reeds getoond groote voordeelen te bezitten: „hetgeen
„den regtsgeleerden ontbreekt, vullen de militairen aan en hetgeen
„de militair doorgaans mist, bezit de regtsgeleerde; de zaken worden
„op die wijze behoorlijk onderzocht, de justitie rigtig geadministreerd
„en niemand vrijgesproken of veroordeeld dan door lieden, die de
„questieuse pointen grondig kennen, terwijl de dikwijls zoo gevaar-
„lijke ministerieele invloed geen plaats vindt en de publieken aan-
„klager juist binnen de palen van zijn officie gehouden wordt.

„Het is waar, dat het welligt op die wijze in sommige gevallen
„zou kunnen gebeuren, dat critique questiën rakende den militair
„te lande, voornamelijk beslist worden door de regtsgeleerde en die
„leden van de vierschaar, die uit de armée te lande gekozen zijn,

,,en dat insgelijks zware pointen het volk van oorlog te water be-
,,treffende, voornamelijk gedecideerd worden door de regtsgeleerden
,,en die leden van de vierschaar, welke tot de Marine behooren.

,,Maar, behalve dat dit alleen zal plaats vinden in questiën, in
,,welke privativelijk een diepe kunde en buitengewoon fijn doorzigt
,,in een der twee vakken vereischt wordt, zoo is die zwarigheid op
,,zichzelf van weinig of geen aanbelang, speciaal zoo de primitive
,,instelling der vierschaar door 12 leden bewaard wordt, nadien er
,,dan altijd een genoegzaam getal leden voor elk vak overblijft om het
,,gouvernement gerust te stellen, dat de zaken niet dan na behoorlijk
,,en genoegzaam onderzoek worden afgedaan."

Als bijkomstige voordeelen vermeldde het verslag onder meer.:
,,dat zoodanige vaste leden van een militair collegie van justitie
,,door den tijd en onder het gedurig behandelen van allerlei soort
,,van zaken, meerdere bekwaamheid en geschiktheid voor 't werk
„bekomen dan met eenige mogelijkheid kan ondersteld worden in
,,militaire personen, welke bij extraordinaire gelegenheden worden
„zaamgeroepen; gelijk dit ook het geval is met de regtsgeleerde
,,leden, die, gedurig met dit soort van werk onledig, meerdere ge-
,,schiktheid daartoe krijgen dan andere, die bij zekere buitengewone
,,omstandigheden uit hun ordinair werk geroepen worden om te ad-
,,viseren of te oordeelen over militaire zaken;

,,dat in krijgsraden, welke alleen bij extraordinaire gelegenheden
,,worden bijeengeroepen, met geene mogelijkheid eene vaste en gere-
,,gelde manier van procedeeren, voor de justitie van zooveel belang,
,,kan worden achtervolgd; en

,,dat de Koning door zoodanig eene vaste en permanente vierschaar
,,altijd is voorzien van eenen geschikten en kundigen adviseur in
..zaken. de militaire iustitie concernerende."

Deze uitvoerige motiveering was waarschijnlijk noodig omdat de Koning — zooals Mr. *Moorrees* op 29 December 1813 aan den Minister van Justitie schreef, zich niet kon voorstellen ,,dat in een ,,militair collegie regtsgeleerden konden te pas komen en wilde daar ,,hoegenaamd maar niet aan." Zij mag nog steeds als toepasselijk worden geacht en is, vooral wat het juridisch gedeelte betreft, aog zwaarder gaan wegen nu het nog altijd gaat om een vaste en geregelde manier van procedeeren, volgens een procesregeling en met verhoudingen tusschen staande en zittende magistratuur, welke in onze burgerlijke strafvordering sedert vele decennia niet meer bestaan. Zij stelt aan den modernen jurist, die van deze wetgeving maar zelden studie heeft gemaakt, veel hooger eischen dan vroeger toen de militaire strafvordering in hoofdzaak met de burgerlijke overeenkwam.

Op enkele nieuwe bepalingen uit dit ontwerp van 1807 moge de aandacht worden gevestigd. Als voorzitter zou optreden de eerstbenoemde van de rechtsgeleerde leden, terwijl de rangorde der leden ter terechtzitting zou bepaald worden door den tijd, waarop zij den eed als lid van het college hadden afgelegd. Ofschoon het ontwerp

slechts voor de landmacht een regeling bevatte, waren toch de leden uit de Marine niet vergeten maar was alleen maar opgenomen een voorschrift. dat van de zeven leden. die tot een beslissing moesten medewerken, er twee van de landmacht moesten zijn. Bij afwezigheid van den voorzitter zou deze vervangen worden door het oudst-aanwezend lid der rechtsgeleerde leden. Voor het houden van de rol en voor het hooren van getuigen en beschuldigden zouden drie leden worden aangewezen, één uit elke groep, van wie het rechtsgeleerd lid het presidium zou waarnemen. In aansluiting aan de beperkte strekking van het ontwerp werd ook slechts vermeld dat. voor zooveel de landmacht aangaat, bij deze vierschaar het recht des Konings zou worden waargenomen door een advocaat-fiskaal. Daarentegen is bij de vermelding van den secretaris en verdere ,,ministers, geëmployeerden en practizijns" een ruimere redactie gebruikt. Men bleef dus nog vasthouden aan het beginsel van twee advocaten-fiskaal, waarvan die voor de zeemacht in het daarvoor toen nog samen te stellen ontwerp zou worden vermeld. De dubbele rechtsbijstand werd onveranderd uit het Reglement van 1802 overgenomen, doch de rechtsmacht en de procesregeling kwam hierin slechts voor de landmacht voor. De eigenlijke procesvoorschrilten werden, hier en daar wat aangevuld en verduidelijkt, uit het Reglement van 1802 overgenomen.

In het advies dat de 1e en 3e sectie van den Staatsraad op 8 September 1807 over dit ontwerp uitbracht, vindt men ten aanzien van het hier besprokene de opmerking dat, hoewel werd ingestemd met de groepsgewijze samenstelling van de Hooge Militaire Vierschaar, het aantal leden van elke groep wel tot drie zou kunnen worden verminderd. Zelfs het Hoog. Nationaal Gerechtshof deed recht met negen raadsheeren en splitsing van de Hooge Militaire Vierschaar in twee kamers was niet mogelijk omdat alle leden na de gerechtelijke informatiën aan de beslissing behoorden deel te nemen. Voorts wijdden de sectiën een uitvoerig betoog aan de onjuistheid van het voorschrift, dat alle definitieve sententiën van de vierschaar onderworpen waren aan het fiat executie van den Koning. Dit voorschrift, waarvan een aequivalent in het Reglement van Krijgstucht van 1799 was opgenomen ten aanzien van sententiën der vierschaar, recht doende als krijgsraad te velde, was in het Reglement van 1802 door een veel uitvoeriger omschreven regeling ten aanzien van alle definitieve sententiën vervangen, waarbij evenwel ook elk ingrijpen in de rechtspraak door de uitvoerende macht voorkomen was. Op grond van welke motieven deze regeling in het ontwerp van 1807 weder was losgelaten, blijkt niet. De terugkeer tot het verleenen van fiat executie zou in wezen geen verschil maken en de sectiën uit den Staatsraad bedoelden vermoedeliik alleen aldus verkeerde toepassingen beter te kunnen voorkomen; art. 69 van de Staatsregeling van 1805 bevatte toch deze, vroeger niet bekende, tweede zin: ,,Geene politieke magt oefent eenigen invloed op de ,,regterlijke magt uit."

Behalve deze meer algemeene opmerkingen volgden bij het des-

betreffende kapittel nog vele détailpunten, waaruit enkele hier vermeld mogen worden. De bepaling van den zetel van de vierschaar moest niet bij de wet worden bepaald maar aan den Koning overgelaten worden. Ook moest aan den Koning de vrijheid worden gelaten om uit de rechtsgeleerde leden een president aan te wijzen. Dat het lid, hetwelk bij afwezigheid of ontstentenis van den president het presidium zou waarnemen, ook jurist zou moeten zijn, achtte men niet noodig; billijker zou het wezen dat het oudste lid voor den ontbrekenden president inviel. Ook achtte men twee commissarissen voor het houden van de rol en voor het hooren van getuigen en beschuldigden voldoende; daarvoor zouden zijn aan te wijzen een jurist en een officier van het onderdeel der weermacht, tot hetwelk de beschuldigde behoorde. Verder wilde men in de wet vastgelegd hebben, dat de Hooge Militaire Vierschaar, welke, zooals bleek, vóór 1783 uit de oorlogsbegrooting betaald werd, tot den Minister van Justitie en Politie in dezelfde betrekking zou staan als alle andere hoven van justitie en rechtbanken in het Rijk. Eindelijk werd aanbevolen een nieuw kapittel op te nemen over revisiën, welke desgewenscht moesten worden toegestaan bij veroordeelingen in ordinair proces voor de Hooge Militaire Vierschaar. Revisie werd ook in burgerlijke strafzaken zeer algemeen toegepast ,,in zulke moeylijke en intricate ,,zaken, dat niet alleen de confessie van den beklaagde ontbreekt, ,,maar dat ook de overgelegde stukken niet zijn van dien aard, dat ,,op convictie kan worden regt gedaan, maar dat van wederzijden ,,een meer naauwkeurig en diep onderzoek vereischt wordt of tot ,,zoogenaamde artificiele argumenten moet worden toevlugt geno-,,men; en in dat geval schijnt de regtvaardigheid te vorderen, dat de ,,gecondemneerde, hoe kundig de regtbank die hem heeft veroordeeld ,,ook moge verondersteld worden, de faculteit van herziening ge-,,laten wordt. Daartegen is ook te minder zwarigheid, omdat het ,,ordinair proces na de geïntroduceerde regtspleging op convictie ,,slechts zelden voorkomt en uit het verleenen van revisie dus vooral ,,bij korte termijnen geene verkeerde gevolgen voor de spoedige ,,administratie der justitie te duchten zijn." Een kapittel hierover, bestaande uit tien artikelen, werd dus ter overneming aangeboden.

Op grond van enkele wederwaardigheden werd dit rapport opnieuw aan den Staatsraad ter overweging toegezonden en toen het bij brief van 8 Augustus 1808 andermaal aan den Koning werd aangeboden, bleken de zooeven bedoelde wijzigingen en aanvullingen alle te zijn overgenomen. Bovendien waren nog opgenomen bepalingen, in strekking overeenkomende met de tegenwoordige artikelen 65 tot en met 73 van de Provisioneele Instructie.

Kort tevoren. in Februari 1808, had de in October 1807 daartoe ingestelde commissie aan den Koning aangeboden een ontwerp van een Crimineel Wetboek en reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te water. Daarin waren ook enkele nieuwe bepalingen opgenomen welke te dezer plaatse vermelding verdienen. Zoo werd voorgesteld alle bij de zeemacht noodige indagingsprocedures tegen voort-

vluchtige verdachten tot de bevoegdheid van de Hooge Militaire Vierschaar te brengen. Ook meende de commissie, dat voor land- en zeemacht één advocaat-fiskaal voldoende zou wezen, evenals één provoost-generaal. Van sententies van de vierschaar zou in dezelfde gevallen en op dezelfde wijze als voor de landmacht zou worden vastgesteld, revisie mogelijk moeten zijn. Daarentegen is, merkwaardigerwijze, niets te vinden omtrent bevoegdheid in zaken als bedoeld in de artikelen 65 tot 73 van de Provisioneele Instructie en dat nog wel na de slechte ervaringen in die richting met vele extraordinaire Hooge Zeekrijgsraden opgedaan.

De behandeling in den Staatsraad van deze ontwerpen-1808. o.a. vertraagd door de totstandkoming van het Crimineel Wetboek voor het Koninkrijk Holland en van het wetboek op de regterlijke instellingen en regtspleging in het Koningrijk Holland, had plaats tusschen 8 Augustus en 15 September 1809 en werd toen geschorst omdat de Staatsraad 's Konings beslissing wilde weten over de verhouding van de Hooge Militaire Vierschaar tot het Hoog Gerechtshof. Daaromtrent bestond in den Staatsraad verschil van meening, hetwelk tot uiting was gekomen bij de behandeling van de hoofdstukken over de Hooge Militaire Vierschaar uit elk der ontwerpen. welke hoofdstukken gezamenlijk waren besproken. Eenige leden meenden dat het toezicht van het Hoog Gerechtshof over alle rechtscolleges ook in deze ontwerpen tot uiting moest komen; van dergelijk toezicht, reeds in de Staatsregelingen van 1801, 1805 en 1806 omschreven. waren volgens den Staatsraad meermalen toepassingen voorgevallen, welke bij de Hooge Militaire Vierschaar zonder bezwaar waren aanvaard. Andere leden meenden dat de Hooge Militaire Vierschaar ter wille van haar positie in de militaire rechtspraak de suprematie niet moest verliezen; zij zou dan tot een subaltern college worden teruggebracht, wat met hare instelling niet bedoeld was. Als tusschenvorm werd ter sprake gebracht, dat de verplichte raadpleging van het Hoog Gerechtshof over gratieverzoeken van militaire veroordeelden moest worden voorafgegaan door een advies van de Hooge Militaire Vierschaar en voorts dat het Hoog Gerechtshof toezicht zou uitoefenen op de beslissingen omtrent commune delicten, welke nu ook aan den militairen rechter ter beoordeeling zouden toevallen. Mocht de Koning niet van dergelijk toezicht van het Hoog Gerechtshof op de Hooge Militaire Vierschaar willen weten. dan zou het toch noodig zijn om in de ontworpen wetboeken eene bepaling op te nemen dat de vierschaar verplicht zou zijn aan het Hoog Gerechtshof desgevraagd van advies te dienen. Na ontvangst van 's Konings antwoord zou de definitieve redactie van deze ontwerpen worden gereed gemaakt.

Op deze vraag word geen antwoord meer ontvangen. Wel toog een speciale commissie nog aan den arbeid om de ontworpen militaire metboeken in overeenstemming te brengen met de boven reeds vermelde twee algemeene wetboeken en gaf zij het licht aan een ontwerp van wet op de regterlijke instellingen en rechtspleging voor het volk van

oorlog te lande en te water en voorts aan een ontwerp-crimineel wetboek voor de landmacht en een gelijk ontwerp voor de zeemacht. Hier werd dus de aanvankelijk over de twee ontwerp-wetboeken verdeelde materie ondergebracht in drie dergelijke ontwerpen. De hoofdscheiding liep nu over de grens tusschen materieel en formeel strafrecht, terwijl de vroegere hoofdscheiding, landmacht — zeemacht, thans voor ondcrverdeelin~van de crimineele en disciplinaire wetgeving gebezigd werd.

Veel nieuws bracht dit voor de Hooge Militaire Vierschaar niet. E r zou bij de drieledig samengestelde vierschaar nu maar één openbare aanklager, procureur des Konings genoemd, één griffier cn één substituut-griffier optreden, deze laatsten niet de juridische leden allen gegradueerden op eene der Nederlandsche universiteiten en ten minste 30 jaren oud. De Koning had het benoemingsrecht en de titularissen werden voor onbepaalden tijd doch tot kennelijk wederzeggen benoemd; de president uit de leden van het college of daarbuiten; waarnemend-president zou zijn het in rang oudste rechtsgeleerd lid. Definitieve vonnissen behoefden. om te kunnen m-orden geëxecuteerd, de approbatie des Konings. Tot het hooren van getuigen en beschuldigden, tot het houden van inspectiën en tot meer dergelijke zaken benoemde de vierschaar een of meer commissarissen. Ook werd eene vacantie-regeling met inbegrip van de samenstelling van vacantie-kamers tot afdoening van loopende zaken opgenomen. De Nooge Militaire Vierschaar zou verder volgens dit ontwerp het toezicht verkrijgen en behouden over de militaire justitie, met bevoegdheid om met de wet strijdige handelingen, beschikkingen en vonnissen bij wege van cassatie te vernietigen. De bevoegdheid, thans omschreven in de artikelen 65 tot 73 van de Provisioneele Instructie, verkreeg hier ook hare werking ten aanzien van de zeemacht, terwijl daarnaast die van artikrl 74 werd opgenomen. Wat de practizijns betreft, het ontwerp gaf de voorkeur aan bij de Hooge Militaire Vierschaar geadmitteerde en aangestelde in de rechten gegradueerde of door den griffier ten overstaan van commissarissen met gunstigen uitslag geëxamineerde personen. De rechten en plichten van den provoost-generaal bij 's Konings land- en zeemacht werden in een afzonderlijk hoofdstuk uitvoerig omschreven. Evenzoo waren er uitvoerige ook voor de vierschaar toepasselijke procesregelingen opgenomen, daaronder begrepen de purge, de submissie, de revisie en die over de onbevoegdheid des rechters, en voorts een regeling van het toezicht op gevangen- of provoosthuizen.

De inlijving van ons land bij Frankrijk deed verdere voortzetting van deze poging om de eigen weermacht van militaire strafwetgeving te voorzien, staken en eerst na het herstel van ons onafhankelijk volksbestaan kon er weer sprake zijn van een eigen weermacht en werd in verband daarmede ook de totstandkoming van een militaire strafwetgeving ter hand genomen.

Wel was er in dien tijd wat veranderd. Nog in November 1809 had de Minister van Oorlog op eene hem namens den Koning overgebrachte vraag. of er op mocht worden gerekend, dat de aanhangige ontwerpen voor eene militaire strafwetgeving spoedig bij het Wetgevend Lichaam zouden kunnen worden aanhangig gemaakt, doen antwoorden dat, hoewel hij de totstandkoming ervan zeer zou toejuichen, die aanhangigmaking „nimmer aan het Ministerie gede„mandeerd geweest" was. Doch thans, op 17 December 1813, verzocht de Commissaris-Generaal voor het Departement van Oorlog aan den Souvereinen Vorst te willen bevorderen, dat met den meesten spoed voorzien zou worden in de administratie der militaire justitie, als een van de eerste helioeften van het in oprichting zijnde staande leger. Den volgenden dag benoemde de Vorst eene commissie van vijf leden tot het ontwerpen van een Reglement van Krijgstucht voor de armée van den Staat welk ontwerp door tusschenkomst van den Eersten President van het Hoog Gerechtshof en met diens voordracht aan den Vorst zou moeten worden aangeboden. In deze commissie hadden zitting twee opperofficieren van de landmacht en drie juristen, doch op verzoek van den eerstbenoemden jurist, Mr. Moorrees, werd de opdracht zoodanig uitgebreid dat ook zou worden ontworpen „al wat betrekkelijk is tot het bestraffen der militairen ter „zee, de zamenstelling der scheeps- en verdere krijgsraden, de manier „van procedeeren enz." In verband hiermede werden nog twee oudzeeofficieren tot leden van de commissie benoemd en werd Mr. *Moorrees* tot voorzitter aangewezen.

Ook bij de Marine werd weldra dergelijke behoefte gevoeld. Bij een brief d.d. 22 Januari 1814, bevattende het verzoek om een voorloopige regeling, gaf de Commissaris-Generaal voor de Marine den Souvereinen Vorst in overweging den artikelbrief van 8 April 1702, zooals die gewijzigd was op 8 Maart 1766, 26 Juni 1795, 29 April 1797 en 8 Maart 1804, weder van kracht te verklaren. Mr. *Moorrees*, wiens advies gevraagd werd, meende dat de wijzigingen van 1795 onaanvaardbaar waren, als zijnde „een violente manier" om desertie te bedwingen en geheel uit den tijd „welker practijk bevonden is te „enemaal absurd en die men waarlijk voor hoe kort dan ook, niet „behoord plaats te laten vinden." Wat dus in 1802 nog was overgenomen werd nu afgekeurd en de raad werd gegeven alleen den artikelbrief van 1702 en de wijziging van 1766 van toepassing te verklaren. De Eerste President van het Hoog Gerechtshof vond deze aanbeveling niet slecht maar gaf in overweging de zaak nog wat aan te houden omdat hij binnen meinige dagen de commissoriale ontwerpen verwachtte. Aldus geschiedde en reeds 7 Februari 1814 had de Eerste President die ontwerpen in zijn bezit.

In afwijking van vroeger waren er nu zeven ontwerpen, uit welke de bekende wetboeken en wetten van 1814 en 1815 zijn ontstaan: het materieel straf- en tuchtrecht omschreven in twee wetten voor de zeemacht en twee wetten voor de landmacht, twee wetten tot regeling van de rechtspleging bij de subalterne krijgsraden, één voor

de landmacht en één voor de zeemacht, en eindelijk één wet voor de rechtspleging enz. van het Hoog Militair Gerechtshof als hoogste rechtscollege over beide deelen van de weermacht. De vroegere benamingen van dit hoogste rechtscollege werden afgekeurd, die van Hooge Krijgsraad om den schijn te vermijden dat men wilde terugkeeren tot het oude stelsel met al zijn gebreken, en die van Hooge Militaire Vierschaar omdat die naam zou wijzen op zekeren minderen rang, zich uitende in de aan den Koning voorbehouden inzage en approbatie vóór de executie van alle sententiën. De burgerlijke en de militaire justitie werden als van gelijken rang beschouwd en daarom ware de naam te aanvaarden van Hoog Militair Gerechtshof der Vereenigde Nederlanden. Evenzoo was ook met het hoogste rechtscollege in belastingzaken gehandeld. Een andere wijziging werd voorgesteld in zake de approbatie van sententiën van de Hooge Militaire Vierschaar. ,.Het is overbekend dat de vorige Hoge Mili-
,,taire Vierschaar ingevolge derzelver instructie verpligt was, alle
,,sententiën door dezelve ter eerster instantie geweezen, aan het gou-
,,vernement ter approbatie in te zenden met bijvoeging der proces-
,,sale stukken." Deze aanhef van de toelichting tot de wijziging is in zooverre niet duidelijk, dat de approbatie in art. 98 der Instructie van 1802 op alle sententiën en niet alleen op die in eersten aanleg gewezen was voorbehouden. Hoe is dan te verklaren dat dit ruimer geformuleerd beginsel, hetwelk nog terug te vinden is in art. 96 van het ontwerp-1810, in de practijk eene meer beperkte toepassing heeft gehad, welke ,,overbekend" zou zijn geweest? Niettemin, dergelijke bevoegdheid, zoo meende de commissie, mocht niet aan het gouvernement worden toegekend, ook al omdat er ,,onaangenaamheden ..voor het collegie en incongruïteiten voor de zaak zelve uit ziin ,,voortgesproten": vermenging van machten, welke gescheiden moesten blijven. Feitelijk kwam bovendien de beslissing of goed geprocedeerd en gevonnist was, toe aan ,,den jongsten of bijna jongsten ,,commies van het bureau, ... wiens rapport dan wederom bij op-
,,klimming wierd de approbatie of improbatie van het Gouverne-
,,ment", een gewoonte welke niet te veranderen zou zijn doch de incongruïteit ten aanzien van deze beslissing doorloopend zou doen gevoelen. Alleen juist te achten is het beginsel, dat het gouvernement gelegenheid hebbe om te beoordeelen of ,,er bijzondere redenen ,,in het militaire aanwezig zijn, welke de executie der straffe zoude ,,kunnen afraden." De approbatie van deze sententiën behoorde dus vervangen te worden door eenvoudige toezending van een afschrift van de sententie, welke de beslissing des rechters in hoogste ressort bevatte, aan den Vorst met verplichting om met de tenuitvoerlegging veertien dagen te wachten: had de Vorst geen bedenking tegen de executie, dan was antwoord niet eens noodig, want na veertien dagen mocht deze plaats vinden. Aan dit voorstel hadden de artikelen 239 en 240 van de ontworpen Instructie van 1814 hun ontstaan te danken, welke, gecombineerd, den grondslag hebben gevormd van het in

1912 ingetrokken art. 77 van de Provisioneele Instructie. Toch was het in 1901 nog noodig dat het Hof deze bedoeling aan de Regeering in herinnering bracht.

Voorts wilde de commissie de mogelijkheid van revisie van sententiën in eersten aanleg behouden; zij achtte de revisie-mogelijkheid „met de rechtvaardigheid in overeenstemming" en nam de desbetreffende bepalingen uit het ontwerp-1810 met eenige wijzigingen over.

Ter bezuiniging beval ook deze commissie eenige maatregelen aan. Zij was evenals hare voorgangster van meening, dat met negen leden, verdeeld drie aan drie over drie groepen, kon worden volstaan; evenzoo achtte zij één openbaren aanklager, nu weder advocaat-fiskaal gedoopt, voldoende en meende zij dat naast den griffier niet meer een secretaris of substituut-griffier noodig was. Zij ondersteunde de vroeger reeds geopperde maar nog niet verwezenlijkte suggestie om te volstaan met één provoost-generaal, daarbij opmerkende .,dat de „provoost-generaal den rang heeft van lieutenant-collonel, actueel „nog leeft en een man van verdienste in zijn métier is", en stelde voor, het aantal hellebardiers bij het Hof van acht terug te brengen op zes. Ten slotte adviseerde de commissie om, aangezien in elke zaak dubbele rechtsbijstand vereischt was en dus ook de advocaat-fiskaal niet zonder medewerking van een procureur zijn taak kon vervullen. te diens behoeve een procureur aan te stellen op een salaris dat vrij wat lager kon zijn dan wat toen voor afzonderlijke verrichtingen voor rekening van den lande bleef, aangezien vrijwel alle beklaagden niet bij machte waren de kosten van het geding te betalen.

Het commissoriaal rapport, aan hetwelk deze bijzonderheden grootendeels zijn ontleend, werd met een begeleidend schrijven van Mr. *Moorrees* van denzelfden dan aan den Eerste-President van het Hoog Gerechtshof toegezondcn. Ïn dezen brief legde hij nog bijzonderen nadruk op de in vergelijking met vroeger geringe kosten, welke deze inrichting van de militair-rechterlijke macht zou meebrengen. Voor de officieren-leden van het Hoog Militair Gerechtshof was zeker niet meer noodig dan een kleine toelage boven het traktement, dat zij toch al zouden ontvangen. De kosten van de griffie, provoost-generaal, boden en hellebaardiers berekende Mr. *Moorrees* op ongeveer f 12.000. Daarbij moesten dan nog alleen maar komen de salarissen van den president en van den advocaat-fiskaal, „de „werkezels[n]", van wie de eerste ook „de honneurs van 't collegie" moest doen, „.want[n]", zoo schreef de Heer Moorrees, „de ondervinding „heeft mij geleerd, dat men daar anders manoevreerd als in een „collegie van 't Hof, daar men de leden minder tot opwekking der „harmonie nodig heeft te rassembleren". Inderdaad: de artikelen 39 en 40 van de Provisioneele Instructie, welker inhoud in hoofdzaak reeds voorkwam in de Instructie van 1802 en verder in het ontwerp-1810 en in de ontwerp-instructie van 1814, bevelen aan ieder lid om ..met alle bescheidenheid (te) spreken van de verschillende gevoelens „zijner medeleden" en verbieden hem verder om zijn medeleden „onder „het adviseren in (te) spreken of daarin hinderlijk (te) zijn". Wat de

bezoldiging van den advocaat-fiskaal betreft, schreef de Heer *Moorrees*, wel te hebben gehoord, ,,dat den ouden fiskaal *Tullingh* ,bij den Hogen Krijgsraad jaren had van wel 15000 verdiensten" en daarbij kwamen dan nog die van de geëemployeerden van het parket. Bovendien vervielen de buitengewoon kostbare extra-ordinaris Zeekrijgsraden. Laat men dus deze wetboeken zooals zij daar liggen veilig aannemen. doch men vermijde wat men vroeger wel gedaan heeft, om ze aan de deliberatiën van 23 nieuwe menschen te onderwerpen. ,,Ieder moet dan welstaanshalve wijshijt verkopen. Ondertusschen is ,,dat de eerste weg om het weer te verlammen. Men moet, na mijn ..oordeel. onder verbetering, cyndelijk weten te berusten."

Tegen de voorgestelde afschaffing van de approbatie door den Vorst van alle vonnissen van het Hoog Militair Gerechtshof opperde de Commissaris-Generaal van Oorlog principieele bedenking: ,,Dit ,,regt schijnt zoo geheel en al aan den Souverein te competeren, dat ,,de Commissaris-Generaal geene reden ziet, waarom dit niet aan ,,HoogstDenzelven zou worden gegeven, daar het hier te lande ook ,,steeds door de stadhouders is uitgeoefend gemordcn". Aan deze bedenking werd echter geen gevolg gegeven.

De zeven ontwerpen werden op 30 April aan den Raad van State om advies gezonden. Dit advies dd. 1 Juli d.a.v. leidde er toe dat de ontworpen Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof door het ontwerp van eene Provisioneele Instructie werd vervangen. Ter motiveering hiervan beriep de Raad van State er zich op, dat men niet eene gedetailleerde regeling van de rechtsmacht en de rechtspleging ten behoeve van het Hoog Militair Gerechtshof moest aanvaarden voordat de manier van procedeeren in crimineele zaken, het burgerlijk strafprocesrecht alzoo, tot stand gekomen zou zijn. Militaire justitie moest er zoo spoedig mogelijk komen en de Raad achtte de rechtspleging bij de krijgsraden ,,minder afhangelijk van de ,,algemeene beginsels" dan die bij het Hof. Het belangrijk ingekorte ontwerp van de Provisioneele Instructie legde de Raad van State bij zijn advies over en dit werd aan de Vergadering der Staten-Generaal met de ontwerpen voor de zeemacht en het ontwerp van de rechtspleging bij de landmacht op 10 Juli ter bekrachtiging toegezonden, met het voorbehoud om later op de rechtspleging voor het Hoog Militair Gerechtshof en op de andere twee ontwerpen voor de landmacht terug te komen.

Na praeadvies van de gedeputeerden tot de zaken van justitie, dat weinig om het lijf had, werden de vijf ontwerpen, .,na deliberatie" ongewijzigd goedgekeurd en werd het Souverein besluit tot vaststelling op 20 Juli in *Staatsblad* no. 85 afgekondigd. Acht dagen later volgde de benoeming van de loden van het college, waarvan Mr. *Moorrees* president werd, die van den advocaat-fiskaal en van den griffier en voorts de aanwijzing van Utrecht als zetel en als plaats waar dc Eerste-President van het Hoog Gerechtshof de benoemden zou beëedigen en hen in hunne functiën zou installeeren. Ook werden de traktementen bepaald. Mr. *Moorrees* ontving daarna

opdracht om te Utrecht een geschikte localiteit voor het Hof te zoeken en hij „bevond, dat in het benedenste gedeelte van het ge-„weesen paleys aan de hoek van de Voorstraat met seer weynig „kosten en in seer weynich tijd een allergeschikst verblijf voor het „Hof te maken zou zijn." De werkzaamheden voor deze bestemming vingen spoedig aan en op 1 October bepaalde de Vorst de installatie te Utrecht op 17 October 1814.

Aldus geschiedde en de Eerste-President van het Hoog Gerechtshof legde daarbij in de eerste plaats den nadruk op de voor het grootste gedeelte reeds tot stand gekomen nieuwe militaire strafwetgeving, waartoe in het bijzonder behooade een goede rechtspleging zoowel voor de landmacht als voor de zeemaoht, „de eerste bestanddeelen „van alle de groote en wezenlijke verbeteringen, welke de militaire „regtspleging zozeer behoefde." Trouwens, de grondwet eischte de oprichting en instandhouding van een Hoog Militair Gerechtshof en de Vorst had dientengevolge in de nu vastgestelde wetgeving „de militaire jurisdictie in het hoogste ressort met die mate van aan-„zien, luister en vertrouwen (omringd), welke van de bediening van „het hooge regterambt onafscheidelijk behoort te zijn." Een dagelijksch toezicht op de rechtspraak van de lagere militair-rechterlijke colleges, ook al ter waarborging van goede en strenge toepassing der militaire wetten, is in de eerste plaats noodig voor de handhaving van een goede krijgstucht; met het oog hierop was spoedige verwezenlijking van de taak van het Hof urgent. Na de eedsaflegging van de benoemde dignitarissen verklaarde de spreker het Hof voor gevestigd.

Toen de Vorst dan ook op 7 Maart 1815 de nog achtergebleven twee wetsontwerpen aan de Staten-Generaal ter bekrachtiging inzond, verklaarde Z.K.H. in dien brief, waarschijnlijk met groote vreugde, dat, indien deze bekrachtiging zou zijn verleend, „de ge-„heele militaire justitie, naar Ons oordeel, een behorelijken vorm en „zamenhang zal hebben erlangd" en „deze belangrijke materie afge-„daan en geregeld wezen zal." De Staten-Generaal namen de beide wetsontwerpen aan in de vergadering van 14 Maart d.a.v. en schreven aan den Vorst op 15 Maart, dat, daar zij, „na naauwkeurig onder-„zoek, de doelmatigheid dezer wetten" erkenden, zij zich met het voorstel vereenigden. De beide wetten traden 1 Mei 1815 in werking.

Reeds kort na deze inwerkingtreding kwam een der nog altijd bestaande moeilijkheden aan het licht, gelegen in de omstandigheid dat hoofdofficieren, ook indien zij behooren tot een leger te velde, voor het Hoog Militair Gerechtshof moeten terecht staan. Dit en nog een tweede ten aanzien van andere beklaagden te velde gerezen bezwaar gaven den Koning reeds op 7 December 1815 aanleiding om aan het Hof opdracht te verstrekken „om alle zoodanige reflexiën „welke op de verschillende artikelen van de Regtspleging voor de

„Landmagt door de ondervinding zouden kunnen vallen, te ver-
„zamelen en na verloop van eenigen tijd, dezelve onder bijvoeging
„van deszelfs consideratiën, gestaafd door die ondervinding, aan Ons
„kenbaar te maken, ten einde Wij zoodanig daaromtrent zouden han-
„delen als door Ons raadzaam zal worden geoordeeld." Een prachtige opdracht aan den Hove, waarmede het een schoone gelegenheid verkreeg om zijne hoedanigheid als adviseur der regeering in militairrechtelijke zaken te toonen. Doch de oorlog was voorbij en legers te velde waren ontbonden, zoodat met de vervulling van deze opdracht geen spoed gemaakt behoefde te worden. Zoo ontstond de mogelijkheid dat ook andere onderdeelen van de wetgeving voor herziening in aanmerking kwamen, waarvoor men, in 1819 reeds, nu juist het oogenblik gekomen achtte. Dat was nu de wetgeving van welker deugdelijkheid men vier jaren tevoren zoo sterk overtuigd was!

Maar het Hof oordeelde anders en bewaarde voorshands het stilzwijgen, hetwelk ook niet verbroken werd toen het in 1819 en 1821 nog enkele aanbevolen wijzigingen om advies ontving. Eerst in 1825, toen aan de ontvangen opdracht herinnerd werd, berichtte het Hof, dat het college de vaststelling van de nieuwe algemeene wetgeving op het gebied van het strafrecht nog wilde afwachten; het Hof had immers zelf nog slechts een provisioneele instructie, waaromtrent was aangekondigd het voornemen tot herziening zoodra de procedure voor de provinciale gerechtshoven zou zijn vastgesteld. Ook werd afgewacht de beslissing over de vraag of en zoo ja, op welke wijze van gewijsden van het Hoog Militair Gerechtshof in appèl of in cassatie zou kunnen worden gekomen. In het bijzonder treft ons in deze laatste, nog altijd hangende vraag, de onbekendheid met de revisieprocedure, bij het Hof van Holland vóór 1810 in gebruik, welke procedure dus via artikel 75 der Provisioneele Instructie ook voor het Hoog Militair Gerechtshof geldend was en welke in het ontwerp-1814 van die Instructie volledig uitgewerkt was opgenomen. Aan beoefening van het voor het Hof toepasselijk verklaard formeele recht was dus onvoldoende aandacht gewijd; misschien was zelfs de eerste lezing van de Instructie den Hove onbekend gebleven. Hetgeen in elk geval niet getuigde van wetenschappelijken studiezin bij de rechtsgeleerde leden.

Diezelfde onbekendheid treffen wij weder aan in 1836 toen het Hof eindelijk den tijd gekomen achtte om de herziening van de militaire strafwetgeving ter hand te nemen en aan de Directeuren-Generaal van Marine en van Oorlog, onder meer andere, de vraag stelde: is wijziging noodig van de terechtstelling in eersten aanleg voor het Hof van sommige officieren en u-are voor hen een tweede instantie te scheppen? Bij het eerste deel van deze vraag werden in herinnering gebracht de in 1815 niet tot oplossing gebrachte moeilijkheden ten aanzien van de berechting van hoofdofficieren van een leger te velde.

Ook deze poging om de herziening ter hand te nemen leidde tot niets en de opdracht van 1813 werd in 1841, toen de wenschelijkheid

om de in den oorlog met België afgeschafte lichaamsstraffen bij de landmacht te bestendigen, andermaal en nu dringend gevoeld werd, opnieuw in herinnering gebradht. Dientengevolge ontving de Koning een rapport van het Hof dd. 18 Juni 1843, hetwelk een groot aantal in een practijk van ongeveer vijf en twintig jaren gebleken leemten en gebreken van het militair strafprocesrecht onder de hooge aandacht des Konings bracht met den raad om deze niet door wijziging van de militaire Regtsplegingen te doen verbeteren, maar ze te doen begrijpen in de samenstelling van een geheel nieuw te maken procesrecht voor de landmacht en voor de zeemacht. Daartoe ware echter, zoo meende het Hof, beter een bijzondere commissie te benoemen. Dit geschiedde kort daarna met ingang van 1 November 1841.

Onder deze in vragenden vorm omschreven leemten en gebreken komen ten aanzien van de werkzaamheden van het Hof vele reeds bekende vragen voor. Zoo b.v. de wenschelijkheid om cassatie van sententiën van den Hove ,,hetzij ten behoeve van partijen, hetzij in ,,het belang der wet'' in te voeren;

rechtspraak in eersten en laatsten aanleg van hoogere officieren en andere militaire ambtenaren aan te vullen door een appel-instantie en. zoo neen. om dan te regelen dc revisie door den Koning van sententiën, waarmede Z.M. zich niet zou kunnen vereenigen;

voor hoogere officieren bijzondere krijgsraden in te stellen, over welker beslissingen aan het Hof hooger beroep zou toekomen.

Daarbij voegde het Hof nog vragen omtrent handhaving van de approbatie van lirijgsraad-vonnissen en van het purge-proces en in het algemeen over de vaststelling van een eigen procesregeling voor zaken in eersten aanleg en in hooger beroep al of niet in overeenstemming met de burgerlijke strafvordering.

Doch de grootscheeps opgezette werkzaamheden van deze commissie leidde niet tot het beoogde doel, zoodat zij in het laatst van 1848 werd ontbonden. De enkele ontwerpen, welke zij vervaardigd heeft, bleven in afwachting van de toen nog steeds niet tot stand gekomen nieuwe regeling van het materieele strafrecht, dat den Code pénal zou moeten vervangen, in de archieven rusten. Maar. indien wij den loop van deze pogingen overzien, is het jammer, dat het Hof deze gelegenheid om ten behoeve van de regeering te zijn een ,,geschikten en kundigen adviseur in zaken, de militaire justitie ,,concernerende'', welke taak de commissie van 1807 aan het college had toegedacht, in te beperkte mate heeft benut. Een adviseur toch behoort–zich niet te beperken tot liet formuleeren van bepaalde vragen, welke op het aan zijn oordeel onderworpen gebied zijn te stellen, maar behoort ten minste ook mede te deelen, welk antwoord naar zijne meening op die vragen zou zijn te geven en hij zou in de gegeven omstandigheden nog beter hebben gehandeld, indien hij daarbij een in den aangegeven geest opgemaakt wetsontwerp met toelichting zou hebben aangeboden. Dit was juist voor het Hof niet moeilijk geweest omdat zeer vele van die vragen bij de approbatie van krijgsraad-vonnissen reeds beantwoord waren en het college door

zijn ervaring op dit gebied ook aangewezen was om in andere opzichten de juiste richting voor te slaan.

De approbatie van krijgsraad-vonnissen, welke in 1924 helaas werd afgeschaft, bood voor studie van het militair straf- en procesrecht de schoonste gelegenheid en gaf den buitenstaander kans op deugdelijke voorlichting, vooral op het terrein der militaire procedure. Bij de approbatie van krijgsraad-vonnissen moest; immers worden nagegaan of in de zaken behoorlijk was geprocedeerd, dat is of geprocedeerd was met inachtneming van de bepalingen van eene verouderde procesregeling en van de militaire belangen welke door die toepassing tot hun recht moesten komen. Die verouderde bepalingen. welke intusschen nog altijd in beginsel gelden, vertoonen met het vroeger te onzent toegepaste Fransche procesrecht en met de daarop rustende sedert vastgestelde Nederlandsche strafprocedures groote verschillen.

De rechter is in beginsel dominus litis; de openbare aanklager is onbevoegd tot het eigencr autoriteit instellen van eene strafvervolging en behoeft voor proceshandelingen van eenige beteekenis de machtiging des rechters. Daarentegen is principieel alleen de militaire overheid om redenen van krijgstuchtelijken aard bevoegd tot het in gang zetten van een militair strafproces, gedurende hetwelk die militaire overheid op vaste momenten in de gelegenheid is te beoordeclcn of het vóóronderzoek voldoende gegevens heeft opgeleverd om den krijgsraad erover bijeen te roepen. Dit is een in de Regtsplegingen uitgewerkt stelsel, dat in verband met de noodzakelijkheid dat een goede krijgstucht ook door de militaire justitie wordt hevorderd, in beginsel juist is, maar dat aan daarbij betrokken juristen, die doorgaans alleen maar met de tegenwoordige burgerlijke strafvordering vertrouwd zijn, voorloopig nog den bijzonderen cisch stelt zich te orienteeren op het achttiende-eeuwsche strafprocesrecht en zich te hoeden voor interpretatie van die voorschriften volgens- en voor interpolatie in die voorschriften van meer moderne bepalingen.

Bovendien eischen het militair belang en het militair gezag, dat beslissingen van militaire autoriteiten in militaire strafzaken zoo spoedig en zoo goed mogelijk worden voorbereid, uitgelokt en uitgevoerd, ook in dien zin, dat elke naar den militairen rechter verwezen zaak door een eindvonnis wordt besloten: dat het niet voldoen aan voorgeschreven vormen of eischen niet behoort te leiden tot vrijspraak maar tot nietigverklaring of vernietiging van opgemaakte bescheiden of verrichte handelingen, met opdracht om het vóóronderzoek aan te vullen en eerst daarna eindvonnis te vellen en dat de militaire leden van het college zoo goed mogelijk in staat worden gesteld om de resultaten van het vóór- en eindonderzoek van elke zaak geheel zelfstandig en in vollen omvang te beoordeelen vóórdat zij–in raadkamer over de beslissing hun stem moeten uitbrengen. Meermalen heeft het Hof in den tijd toen de approbatie

nog bestond over deze groote lijnen en beginselen beslissingen genomen, welke zeer juist mogen worden geacht. Ons tot den nieuwen tijd bepalende vermelden wij de volgende gevallen, waarbij wij op volledigheid natuurlijk niet mogen bogen.

Reeds in 1902 en dus nog vóórdat de schriftelijke verwijzing naar den militairen rechter in de wet duidelijk en op straffe van nietigheid van het onderzoek was voorgeschreven, heeft het Hof dit beginsel reeds als bestaande voor de militaire overheid aanvaard. Dit beginsel heeft het college na de weisherziening van 1912 terecht doorgevoerd door te beslissen, dat de openbare aanklager, te wiens kennis strafbare feiten zijn gekomen, de daaromtrent ontvangen bescheiden aanstonds en zonder bijvoeging van zijn advies ter zake aan den betrokken gerechtsofficier moet doorzenden, omdat deze eerst behoort te beslissen of de zaak al dan niet voor den militairen rechter behoort te worden gebracht. Heeft de gerechtsofficier daartoe advies noodig van den openbaren aanklager, dan moet hij daarom vragen en na ontvangst zijne beslissing nemen. Het militair belang werd door deze beslissingen zeer juist gewaardeerd en beschermd.

Vóór de herziening van de Regtsplegingen in 1912 was voor den beklaagde de medewerking van een raadsman alleen erkend tijdens de behandeling van diens beroep op onbevoegdheid van officierencommissarissen of van den krijgsraad. Jarenlang is dan ook overigens, dat is in normale strafvervolgingen voor den krijgsraad, van verdediging van den beklaagde door een raadsman geen sprake geweest. Totdat de zeekrijgsraad te Anisterdam er wat op gevonden had en met een beroep op eene bepaling, volgens welke het aan een beklaagde, diens echtgenoote en nabestaanden was toegestaan om tot aan de pronnneiatie van het vonnis zoodanige stukken over te leggen als zij meenen tot bewijs der onschuld te kunnen dienen, toestond dat bij het dossier werd gevoegd eene schriftelijke memorie van een raadsman, aan wien, om tot het opstellen daarvan de gelegenheid te hebben, inzage werd verleend van de processtukken, de gemotiveerde conclusie van eisch daaronder begrepen. Die aanbieding zou door den raadsman mogen geschieden ter terechtzitting, welke van oudsher niet openbaar was. en tot welke ook andere in de zaak belangstellenden zouden worden toegelaten. Zoo was de mecr moderne wijze waarop burgerlijke strafzaken ter openbare terechtzitting behandeld morden, vrij goed geïmiteerd. Toen nu het in deze zaak gewezen vonnis met de processtukken aan de approbatie van den Hove werd ondern-orpen, heeft het college die goedkeuring niet geweigerd omdat een bepaald wetsvoorschrift niet was geschonden maar toch gewaarschuwd tegen het houden van dergelijke quasiopenbare terechtzittingen zonder dat daaromtrent bij de wet eene regeling was vastgesteld. Wie gevoelt niet dat deze waarschuwing volkomen terecht gegeven was? Maar de verleende approbatie heeft dan toch dit nut gehad. dat, dank zij het stoutmoedig initiatief van dezen krijgsraad, in tal van volgende strafzaken de beklaagden van de mogelijkheid tot indiening van door raadslieden opgestelde memo-

riën van verdediging gebruik hebben gemaakt, ten bate van een goede rechtspraak.

Volgens de oude lezing van de Regtsplegingen was hooger beroep van krijgsraad-vonnissen, welke enkel op confessie waren gewezen, niet toegelaten. De praktijk vatte deze bepaling aldus op, dat, indien de beklaagde het tenlastegelegde naar het oordeel van den krijgsraad volledig, in alle onderdeelen had erkend, hem de gelegenheid niet geboden werd om in hooger beroep te komen. Korten tijd nadat het eerste wetsontwerp tot herziening van de Regtsplegingen bij de Tweede Kamer was ingediend en het Hof daarin had gelezen, dat ook deze bepaling in hare verouderde gestrengheid verandering zou ondergaan, is zij aan belanghebbende beklaagclen tegemoet gekomen door in het begin van 1905, uit overweging dat in het bewijsrecht van de burgerlijke strafvordering — hetwelk ook in militaire strafzaken geldt — voor de mogelijkheid van veroordeeling zekere bewijsminima waren vastgesteld, zoodat veroordeeling op enkele erkentenis, al ware die nog zoo volledig, uitgesloten was geworden, aan een veroordeelde op volledige erkentenis den weg tot appèl alsnog vrij te laten. Naar deze uitspraak heeft de militaire justitie zich sedert, totdat de wetswijziging in werking trad, constant gericht.

Na de afschaffing van de approbatie lijkt het alsof de belangstelling van het Hof voor het formeele recht is afgenomen. Beslissingen op dit gebied komen bijna niet meer voor. Zoo zijn sedert vele jaren procedures tegen voortvluchtigen niet meer gevoerd en gaat de rechtspraak, naar men moet aannemen, accoord met het opschorten van de vervolging, wellicht zelfs van de verwijzing naar den militairen rechter, totdat de voortvluchtigen zijn teruggekeerd. Op eene verplichte aanwezigheid van den beklaagde op de terechtzitting mag hiervoor geen beroep worden gedaan. De zoogenaamde indagingsprocedure zou anders geheel overbodig zijn geweest en hare handhaving daarnaast wijst er op, dat opschorting van de procesvoering totdat de beklaagde weder aanwezig is, niet in de bedoeling van den wetgever heeft gelegen. Daarbij komt, dat bij de zeemacht de indagingsprocedure niet bij de zeekrijgsraden mag worden gevoerd doch aan het Hoog Militair Gerechtshof was opgedragen, tot welk einde de stukken aan het Hof moesten morden toegezonden. Wel is de opdracht uit het oude art. 50 der Provisioneele Instructie niet in de Invoeringswet M.S.T. overgegaan, maar, aangezien van een bepaalde bedoeling tot deze weglating niet blijkt en de opzending der processtukken gehandhaafd is, moet hier aan een onwillekeurig verzuim worden gedacht. De beweeglijkheid van de schepen, op welke krijgsraadsleden geplaatst konden zijn, achtte de wetgever van 1814, die nog niet met permanente krijgsraden rekening kon houden, een beletsel om, gelet op de lange oproepingstermijnen, een dergelijke zaak regelmatig te behandelen en tot afdoening te brengen. Op terugkeer van den voortvluchtige wilde die wetgever evenmin wachten en zoo moest wel het Hof inspringen, dat perma-

nent was en zonder bezwaar de procedure, maar dan in eerste en hoogste ressort, regelmatig kon doen verloopen. Nu vermindert het verworven of nog te verwerven bewijsmateriaal in waarde en wordt niet voldaan aan de bedoeling van de wet om de zaak af te doen.

Een andere onjuiste opvatting wordt sedert den grooten oorlog nog steeds bestendigd in het toelaten van niet gemotiveerde conclusiën van eisch van openbare aanklagers en van het onmiddellijk na afloop van de behandeling ter terechtzitting vellen van het vonnis. Beide opvattingen zijn in strijd met de bedoeling van den wetgever, die deze motiveering ter wille van de militaire leden heeft gehandhaafd evenals de eveneens gemotiveerde schrifturen van antwoord. Want de militaire leden zijn van huis uit niet deskundig in rechtskundige aangelegenheden en hebben, omdat zij niettemin ook hierover beslissen moeten, aanspraak op schriftelijke uiteenzetting van de zienswijzen en het oordeel van openbare aanklagers en raadslieden. Waarom zou anders de termijn van drie dagen, welke de Regtsplegingen voor de leden gesteld hadden om zich na het sluiten van het onderzoek ter terechtzitting te beraden over het gevoelen, dat zij bij het overleg in raadkamer zouden hebben kenbaar te maken, nog in 1912 van drie tot veertien dagen zijn verlengd? Reeds in 1807 omschreef Mr. *Moorrees* het voordeel van de drieledige samenstelling van het Hof aldus: ..Nu kunnen de mili-
„taire leden de advisen der regtsgeleerden over en weder hooren
„en zig dan bij het gevoelen van de zodanige voegen, welke de zaak
„met de meeste klaarheyt voorstelt en met de meeste juistheyt na
„hunne begrippen beoordeelt." De verwezenlijking van dezen van militair belang zijnden waarborg, in het bijzonder voor de militaire leden van rechterlijke colleges een militaire plicht van groote beteekenis vormende, worde in de eerste plaats door de rechtsgeeleerde voorzitters en verder ook door de andere leden zooveel mogelijk bevorderd door te zorgen dat de conclusiën van eisch bii de rechtspleging voor de landmacht — den fiskaals treft ten deze geen verwijt — weder bevatten „een eenvoudig, doch duidelijk en onder-
„scheiden verhaal van het geval of van de zaak, zoodanig als daar-
„van uit de confessie of andere verklaringen blijkt, mitsgaders een
„betoog van des beklaagdes schuld of onschuld, afgeleid uit het-
„geen beleden of bewezen is." Wanneer bij dit betoog van schuld of onschuld juridische vraagpunten te pas komen, over welke de militaire leden evengoed als de rechtsgeleerde naar eigen inzicht te beslissen hebben, dan mag dezo uitvoerige omschrijving van feiten en betoog nopens de juridische zijde van de zaak niet alleen niet ontbreken maar moet den voorzitter aanleiding geven aan de militaire leden den noodigen tijd te laten ter bestudeering van een en ander. Alleen op deze wijze kan het vonnis in al zijn onderdcelen op de meening van alle leden rusten.

Deze noodzaak weegt te zwaarder, nu cassatieberoep niet mogelijk is en het Hoog Militair Gerechtshof met des te grooter nauwgezetheid ook op inachtneming van vormen en verkeerde wetstoepassing

in de procedures heeft toe te zien, opdat de door de wet gegeven waarborgen voor goede rechtspraak in elk opzicht worden nageleefd, ook al zou men die in een nieuwe wetgeving liever willen weggelaten of anders omschreven zien.

Intusschen, het Hoog Militair Gerechtshof heeft zich steeds in het vertrouwen der Regeering mogen verheugen. Nog in 1928 getuigde de toenmalige Minister van Justitie, naar aanleiding van de berechting in eersten en laatsten aanleg van een zeer zwaar misdrijf, door een hoofdofficier begaan, ,,dat de daarmede aan het Hoog ,,Militair Gerechtshof opgelegde en op zich zelf zeker weinig be-,,nijdenswaardige taak, zooals de ervaring heeft bevestigd, met ,,vertrouwen in handen van dit college kan worden gezien. In 1921 ,,is dan ook bedoeld beginsel zonder eenige bedenking gehandhaafd." Die ervaring berustte op de rechtspraak van het college, toen het nog geheel was samengesteld uit leden, wier hoofdzaak de militaire rechtspraak betrof en die dus volop gelegenheid hadden zich hiervoor door studie en praktijk steeds beter geschikt te maken. De met de overbrenging van 's Hofs zetel naar den Haag gepaard gegane inschakeling van leden van en ambtenaren van het openbaar ministerie bij de hoogste twee van de aldaar gevestigde burgerlijke rechtscolleges, ter vervanging van de vroeger ingevolge de wet uitsluitend tot die functiën benoemde juristen kan — het rapport aan Koning Lodewijk Napoleon van 8 April 1807 zinspeelde reeds op dergelijke mogelijkheid — het gevaar medebrengen, dat de militaire rechtspraak voor de thans in het Hof zittende en bij dat Hof optredende rechtsgeleerden. mede door gebrek aan tijd, als bijkomstige werkzaamheid wordt beschouwd; zij geven zich onvermijdelijk in de eerste plaats aan hun burgerlijken werkkring. Des te sterker moet dan de militaire plicht van de militaire leden zich doen gelden om hun juridische kennis en hun aandacht ook bij deze zijde van de te beslissen zaken zoo hoog mogelijk op te voeren en om te trachten, door zelfwerkzaamheid tot het vellen van een einen oordeel over de militaire en de juridiscke zijden van de zaken de grootst mogelijke bevoegdheid te verwerven. De wet geeft hun daartoe voldoende gelegenheid; laten zij hiervan gebruik maken, laten zijn dezen weg blijven volgen en ongemotiveerden drang tot spoedige afdoening afwijzen. Aldus handelende geven zij tevens het voorbeeld aan de militaire leden der krijgsraden, ook al zou daar die noodzaak minder klemmend zijn. Over de geheele lijn moet toch voorkomen worden. dat het peil van de militaire rechtspraak zich in dalende richting zou gaan bewegen.

Maar het wordt tijd, dat wij ook de goede zijde van het Hoog Militair Gerechtshof herdenken, namelijk dat het Hof gedurende een en een kwart eeuw aan de militaire justitie leven heeft geschonken. Want militaire justitie is voor het bestaan van een krachtige weermacht onmisbaar, ook in vredestijd: zij vormt toch de ziel van den militairen dienst en van de militaire tucht en het is dan ook niet te verwonderen dat zij, die op afbraak van de weermacht uit

zijn, de militaire justitie ter slachtbank willen voeren. Gelukkig schijnt ook hierin een keer te zijn gekomen, men hoort van pogingen in die richting niet meer dan sporadisch. Anderzijds is het in hooge mate noodzakelijk om te bevorderen, dat het gehalte van de militaire rechtspraak op peil blijft en voor in verval raken worde behoed.

De bij de wet gemaakte groote fouten, welke met hare gevolgen in het historisch overzicht zijn aangegeven — het bij den minister van justitie overbrengen van de bekostiging en daardoor van de leiding en voorts de van dien minister afkomstige bezuinigingsmaatregel tot afschaffing van rechtsgeleerde leden van het Hof, wier hoofdwerkzaamheid in de militaire rechtspraak bestond — zijn gelukkig niet onherstelbaar. Wel zal het moeite kosten om tot wijziging van de Provisioneele Instructie te komen; wie in dit onderdeel van wetgeving geen vreemdeling is, weet, dat een hoogst onwenschelijke toestand, het ontbreken van een militair-strafrechtelijke verhouding tusschen de Zeemacht en het Leger in Nederlandsch Indië, reeds sedert ongeveer 1921 acuut is geworden en nochtans niet tot indiening van een daartoe noodig wetsvoorstel heeft geleid. Hoeveel te minder zal dan dergelijk initiatief mogen worden verwacht tot opheffing van den in 1924 getroffen bezuinigingsmaatregel, welk initiatief van dienzelfden minister moet uitgaan, doch wiens taak het niet is om de militaire zijde en het militaire belang van dergelijke maatregelen te overzien. Ook deze stilstand is achteruitgang en wij vragen ons dan ook af, of de militaire minister zijn invloed niet met grooter effect dan tot nu toe zou willen aanwenden om zich ruimer zeggenschap in militair-justitieele zaken te verzekeren dan tot nu toe naar buiten gebleken is.

Reeds is zonder wetswijziging veel te verbeteren, met name in de aanwijzing van personen, aan wie de uitoefening van militair-rechterlijke functies worden toevertrouwd. Van de vrij talrijke militaire juristen, die bij de Landmacht dienen, heeft, zoover wij weten, er nog geen in een krijgsraad als lid zitting gehad en bij aanwijzing van militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof werd — het was vroeger iets minder noodig dan thans — te weinig gelet op bijzondere kennis van militair en gewoon strafrecht. Vooral thans, na 1924, behoort voor deze laatste groep aan die bijzondere rechtskennis bijzonder groot gewicht te worden toegekend en moeten in beginsel gegadigden zonder rechtskennis worden uitgesloten. Ook moet, als compensatie van den minder juist gebleken bezuinigingsmaatregel van 1924, van militaire zijde en om militaire redenen worden toegezien dat bijvoorbeeld voor president van een krijgsraad hier te lande slechts juristen worden voorgedragen, die ook kennis van militair strafrecht bezitten. Evenzoo late men dit militair belang gelden bij aanwijzing van openbare aanklagers en zelfs van griffie-personeel. Want ook hier dreigt gevaar, indien althans juist is, wat wij bij geruchte vernamen, dat de werkzaamstelling van een militair jurist ter griffie van het Gerechtshof te 's Gravenhage om de griffierstaak van het Hoog Militair Gerechts-

hof te vervullen, zou worden opgeheven. Met allen eerbied voor het griffie-personeel van het Haagsche Hof wagen wij het ernstig te betwijfelen, of dat personeel in staat zou zijn deze werkzaamheden naar behoren te vervullen.

Er is, zoo willen wij besluiten, veel en goed werk te doen om in dezen tijd, nu de algemeene belangstelling in wat onze weermacht aangaat, beduidend is toegenomen, ook dit onderdeel, dat waarlijk niet tot de minst belangrijke behoort, weder tot bloei te brengen. Moge de nieuw opgetreden Minister van Defensie daarvoor een open oog hebben.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Criminaliteit der militairen in 1937

door

Mr. Y. J. COFFRIE,

Chef van de afdeeling voor gerechtelijke- en armenzorgstatistiek bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

Het hoofdstuk „Militaire rechtspraak", dat in elke aflevering van dit Tiidschrift uiteraard een groot gedeelte van de behandelde stof vormt, geeft o.a. als 't ware een bloemlezing van de berechte misdrijven en overtredingen, waaraan militairen zich schuldig maakten. Hoe onmisbaar, leerzaam en interessant de vaak uitvoerige uiteenzettingen omtrent het gepleegde feit, persoonlijke bijzonderheden den dader betreffende, motiveering van de uitspraak o.a. ten opzichte van de opgelegde straf ook mogen zijn, men kan op grond van de verschillende vermelde zaken alleen. zich bezwaarlijk een oordeel vormen betreffende stand en beweging van de criminaliteit der militairen. Daarvoor is nog iets anders noodig nl. statistische waarneming. Ofschoon daardoor het beeld evenmin in volle scherpte kan worden geprojecteerd, aangezien de statistiek slechts de gerechtelijk gecontroleerde criminaliteit tot uitgangspunt kan hebben en bij massale waarneming details en nuanceeringen van de verschillende gevallen afzonderlijk niet tot hun recht komen, is de statistiek in staat inzicht te verschaffen ter aanvulling van en in combinatie met de kennis opgedaan uit de op zich zelf staande gevallen.

Alvorens de criminaliteit der militairen te behandelen, wordt een beknopt overzicht gegeven van de criminaliteit van personen, onderworpen aan de rechtsmacht van den gewonen rechter.

De gegevens in dit opstel zijn ontleend aan de kortgeleden verschenen jaarlijksche criinineele statistiek, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Crimineele Statistiek.

Te beginnen met jaargang 1936 zijn in de algemeene cijfers der criminaliteit in verband met een wijziging in de verzameling der gegevens niet meer meegeteld de aantallen veroordeelingen en veroordeelden wegens belastingdelicten. Niet alleen geldt dit voor de cijfers der jaren 1936 en 1937, doch ook voor die van alle vorige jaren in de overzichten afgedrukt. Wel wordt in de statistiek de belastingcriminaliteit afzonderlijk behandeld.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven, bedelarij, landlooperij, overtreding van het souteneursverbod (zonder belastingovertredingen) bedroeg in de jaren 1928 tot en met 1937 als volgt:

Jaar van veroordeeling.	Onherroepelijke veroordeelingen		Onherroepelijk veroordeelden	
	absoluut.	per 10000 inw.	absoluut.	per 10000 inw.
1928	17243	22.5	16280	21.2
1929	16285	20.9	15389	19.8
1930	16706	21.2	15800	20.0
1931	16935	21.2	15979	20.0
1932	17142	21.1	16169	19.9
1933	18751	22.8	17694	21.5
1934	19960	23.9	18789	22.5
1935	20941	24.8	19680	23.3
1936	22241	26.1	20922	24.6
1937	23444	27.3	22056	25.7

De stijging, die reeds tal van jaren werd geconstateerd, duurde in 1937 voort. Terwijl in 1930 tot en met 1932 de vermeerdering van veroordeelingen en veroordeelden nog niet veel te beteekenen had, was de toeneming in de daarop volgende jaren sterker. Allengs stegen de cijfers van veroordeelingen en veroordeelden resp. van 16285 en 15389 in 1929 tot 23444 en 22056 in 1937. Uit de relatieve cijfers (per 10000 inwoners) blijkt, dat de vermeerdering in de jaren 1933 t/m. 1937 sterker was dan die van de bevolking.

Meestal zijn ongeveer 40 percent van alle veroordeelden recidivisten. Opmerkelijk is, dat in de jaren 1916 tot en met 1920 en 1933 t/m. 1936 het percentage der recidivisten aan den lagen kant bleef; in verband met de tijdsomstandigheden vervielen blijkbaar naar verhouding meer tot dusverre onveroordeelden tot misdadigheid.

Wat het geslacht der veroordeelden betreft zij meegedeeld, dat doorgaans bijna 90 mannen veroordeeld worden tegen 10 vrouwen.

De voornaamste specificatie der cijfers is zeker die naar den aard der strafbare feiten.

Slechts in geringe mate hebben de veroordeelingen wegens „misdrijven" in Crisiswetten genoemd de stijging van de totaalcijfers beinvloed. In de jaren 1933 t/m 1937 werd door de parketten der rechtbanken melding gemaakt van resp. 17, 95, 99, 195 en 32 veroordeelingen. Wegens het niet voldoen aan een verplichting als bedoeld in art. 12 der wet van 23 April 1936 S. 302 betreffende bescherming wegens luchtaaizvallen (verplichting tot medewerking aan de uitvoering der wet of zich naar algemeene of bijzondere regels te gedragen) werden in 1937 67 strafrechtelijk meerderjarigen en 8 minderjarigen veroordeeld.

Voor 1937 kan helaas niet op veel lichtpunten gewezen worden. Weliswaar zijn de cijfers van eenige delicten lager dan in 1936, doch over het algemeen was er vermeerdering.

De ongunstige beweging ten aanzien van de economische misdrijven duurde voort; bij eenige delicten, welke tot deze groep behooren,

was de vermeerdering vrij belangrijk. Vooral ten aanzien van valschheid in geschrifte was er wederom een sterke toeneming door de vele veroordeelingen ter zake van fraude betreffende de hulpverleening aan werkloozen: 1936 612, 1937 917 (1913 41 d.i. per 100.000 inwoners 0.7 tegen 10.7 in 1937). Het relatieve cijfer van eenvoudigen diefstal bedroeg 58.6 tegen 39.2 in 1933, dat van gequalificeerden diefstal 29.1 tegen 18.7. Verduistering en verduistering in dienstbetrekking gaven een zeer geringen teruggang te zien vergeleken met het voorafgegane jaar, terwijl er zich vrijwel geen verandering voordeed ten aanzien van oplichting.

Er was vrijwel stilstand ten aanzien van de agressieve misdrijven, voor welke groep de laatste jaren daling werd opgemerkt. Het aantal veroordeelingen wegens eenvoudige en gequalificeerde mishandeling bedroeg 3460 of 1 meer dan in 1936, het relatieve cijfer kwam van 40.6 op 40.2. Het absolute cijfer van eenv. en gequalif. mishandeling van ambtenaren bleef gelijk (94).

Reeds vele jaren werd melding gemaakt van stijging der aantallen veroordeelingen wegens zedenmisdrijven. In 1937 is het aantal nog iets hooger geworden; de vermeerdering, nl. van 1484 tot 1500 was echter zoo gering, dat het relatieve cijfer gelijk bleef aan dat van het voorafgegane jaar (17.4). Echter moet bij deze cijfers wel bedacht worden, dat tengevolge van de wetswijziging van art. 249 (wet van 18 Juli 1936, S. 203) een vrij belangrijk aantal veroordeelingen (52) onherroepelijk werd op grond van feiten (art. 249 1e lid), die onder de vroegere bepalingen niet strafbaar zouden geweest zijn; in 1936 was dit ten aanzien van één veroordeeling liet geval.

Slechts 2 veroordeelingen wegens moord werden in 1937 onherroepelijk tegen 9 in 1936; het aantal veroordeelingen wegens doodslag kwam van 29 op 27. Mishandeling met zwaar lichamelijk letsel of doodelijk gevolg leidde tot 99 veroordeelingen (1936 85).

Het veroorzaken van dood door schuld en zwaar lichamelijk letsel door schuld is in den loop der jaren onrustbarend toegenomen. De daling, die in 1936 viel op te merken, werd in 1937 bijna weer teniet gedaan. Zwaar lichamelijk letsel door schuld: per millioen inwoners in 1911 t/m 1915 gemiddeld 5.2 veroordeelingen, in 1937 bijna 49.

Blijkens de reeds bekende voorloopige cijfers van 1938, aan de hand waarvan de zoogenaamde indexcijfers werden beraamd en gepubliceerd, daalde in genoemd jaar voor het eerst na tal van jaren de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit.

Het totaalindexcijfer, waarbij rekening is gehouden met den bevolkingsaanwas, bedroeg voor veroordeelingen èn schuldigverklaringen met toepassing der artt. **38** en 39 Swb., voor 1938 **111** (1933 t/m 1937 resp. 97, 103, 105, 113 en 118; gemiddelde van de jaren 1911 t/m 1913 = 100). Alleen de groep misdrijven tegen de zeden gaf voor 1938 een ongunstiger cijfer; het voor deze groep van misdrijven reeds zoo hooge indexcijfer steeg met 20 punten (1937 267,

1938 287). Voor de economische misdrijven daalde het verhoudingscijfer van 180 tot 164. Zeer gunstig was wederom het indexcijfer van de misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag (1937 44, 1938 38).

In de cijfers van de repressieve maatregelen waren in vorige jaargangen van de statistiek begrepen de aantallen straffen ter zake van belastingovertredingen opgelegd. Evenals bij de algemeene cijfers der criminaliteit zijn deze in de statistiek over 1937 niet meer meegeteld in de overzichten betreffende de strafoplegging; ten behoeve van de vergelijkbaarheid werden de cijfers betreffende belastingdelicten ook voor vroegere jaren geëlimineerd.

Uit de percentages der gevangenisstraffen blijkt, dat in de jaren 1913 t/m 1922 in ruimer mate deze straf werd opgelegd dan in de volgende jaren. Vooral in de jaren 1928 t/m 1931 waren de percentages betrekkelijk laag. Daarna is een toeneming der oplegging van gevangenisstraf merkbaar (per 100 straffen in 1917 58 gevangenisstraffen, in 1930 33 en in 1937 46). Toepassing van geldboete is daarentegen in de laatste jaren voortdurend verminderd (1929 60 pct., 1937 41 pct.).

Het aantal gevallen, waarin met toepassing van art. 37*a*, laatste lid, Swb., veroordeelde psychopathen ter beschikking van de Regeering werden gesteld, nam in 1937 wederom toe (1936 74, 1937 83).

Nadat in 1934 en 1935 de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling verminderde, stegen in 1936 en 1937 de betreffende verhoudingscijfers: per 100 gevallen, waarin voorw. veroordeeling mogelijk was, in de 4 genoemde jaren resp. 14.1, 14.2, 15.8 en 17.1.

De vermeerdering van het aantal gevallen, waarin een gedeeltelijk onvoorwaardelijke, gedeeltelijk voorwaardelijke straf werd opgelegd, duurde in 1937 met onverminderde kracht voort. De aantallen voor de jaren 1932 t/m 1937 zijn: 742, 1001, 1202, 1548, 1829 en 2123.

In verreweg de meeste gevallen van voorw. veroordeeling verloopt de proeftijd zonder dat tot tenuitvoerlegging der straf moet worden overgegaan: in 1937 was de afloop van de in dat jaar beëindigde gevallen bij misdrijven in 85.4 pct. gunstig, bij overtredingen in 91.7 pct.

Kantongerechtscriminaliteit. De gerechtelijk geconstateerde strafbare feiten, die in eersten aanleg tot de competentie van den kantonrechter behooren, bleven stijgen: het aantal gevallen van schuldigverklaring + voorkoming der vervolging (art. 74 Sr.) bedroeg 521554 tegen 508733 in 1936. Per 1000 inwoners kwam het cijfer van schuldigverklaringen en voorkoming der vervolging van 597.4 op 606.6; voor 1931 bedroeg het overeenkomstige cijfer 404.2. De sterke stijging is in hoofdzaak veroorzaakt door de toeneming der overtredingen betreffende de Motor- en Rijwielwet.

Een verheugend verschijnsel der laatste jaren was de belang-rijke teruggang der cijfers betreffende openbare dronkenschap. De daling werd helaas in 1936 onderbroken; in 1937 was het cijfer gelukkig

lager dan in 1936 (1913: schuldigverklaringen + voork. der vervolging 30686; 1937 10645).

De cijfers, die een aanwijzing geven omtrent stand en beweging van de criminaliteit der militairen, hebben eveneens uitsluitend betrekking op onherroepelijke veroordeelingen en onh. veroordeelden. Misdrijven door militairen gepleegd, die disciplinair werden afgedaan (art. 2, 2°—4° van de Wet op de Krijgstucht), vallen buiten het onderzoek.

De aantallen onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd, de zoogenaamdc commune delicten, zijn in het volgende overzicht vermeld over de jaren 1928 tot en met 1937.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1928	161	156
1929	159	152
1930	154	139
1931	151	144
1932	174	162
1933	152	137
1934	224	185
1935	172	160
1936	221	201
1937	204	185

De cijfers, vooral die der laatste jaren, vertoonen schommelingen. De eerste vijf jaren van het overzicht geven een gunstiger beeld dan de daarop volgende. Voor 1937 valt een vermindering van veroordeelingen en veroordeelden op te merken. Doordat cijfers betreffende de gemiddelde sterkte van het leger niet meer worden verschaft, kunnen deze ter vergelijking met de cijfers der veroordeelden niet meer zooals dit in vroegere jaren geschiedde, worden opgenomen.

De cijfers betreffende den aard der strafbare feiten door militairen gepleegd duiden er op, dat de veranderingen, die zich in den loop der jaren openbaarden, voor burgers en militairen niet veel uiteenloopen. In de eerste plaats ziet men ook ten aanzien van de militairen in de latere jaren bijzonder gunstige cijfers voor de groep misdrijven tegen het openbaar gezag: 1913, 28, 1933 en 1937 resp. 3 en 6. Het aantal veroordeelden ter zake van misdrijven tegen lijf en leven, dat in 1933 zeer gering was (15), bleef veel lager dan het aantal in 1913. Het cijfer van 1937 was gelijk aan dat van 1935; de vermeerdering van het voorafgegane jaar werd te niet gedaan.

Ten aanzien van de groepen misdrijven tegen de zeden en economische misdrijven is het beeld van de jaren 1933 en volgende minder

gunstig. Gelukkig echter daalden in 1937 de aantallen veroordeelden wegens misdrijven der beide groepen. Het cijfer der zedenmisdrijven (11) was lager dan in de vier voorafgaande jaren.

Wegens diefstal werden 98 militairen veroordeeld, waarvan 21 wegens gequalificeerden diefstal; verduistering 9, oplichting 6, opz.-heling 2, schuldheling 1.

Van de 24 militairen in het overzichtje onder de derde rubriek vermeld, werden er 13 veroordeeld wegens eenv. mishandeling, 3 wegens het veroorzaken van dood door schuld en 8 ter zake van art. 308 Sr. (zwaar lichamelijk letsel door schuld).

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen. Jaar van veroordeeling.					
	1913	1933	1934	1935	1936	1937
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	3	8	5	8	6
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.)	[1] 6	15	[1] 35	16	15	11
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	[2] 50	15	[3] 28	[4] 24	[3] 31	[5] 24
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	83	90	91	108	132	125
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	2	6	2	5	4
Artt. 229 en 231 Swb.	—	3	1	—	1	—
Artt. 278, 279, 281 t/m 285 Swb.	—	1	1	1	3	3

[1]) Hieronder 2 dierenmishandeling.
[2]) Hieronder 1 doodslag.
[3]) Hieronder 2 veroorzaken dood door schuld.
[4]) Hieronder 1 doodslag en 2 veroorzaken van den dood door schuld.
[5]) Hieronder 3 veroorzaken van dood door schuld.

Het aantal veroordeelde militairen, die reeds vroeger werden schuldig verklaard, bedroeg in 1937 52 of 28.1 pct. van het totaal aantal (1935 en 1936 resp. 22.5 en 27.4 pct.).

De totaalcijfers betreffende de misdrijven, die uitsluitend door militairen gepleegd kunnen worden en uitsluitend door den militairen rechter worden berecht, waren als volgt:

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1928	396	369
1929	365	348
1930	373	342
1931	382	366
1932	345	311
1933	554	529
1934	480	464
1935	353	329
1936	361	334
1937	347	316

De cijfers van 1937 zijn lager dan die van vroegere jaren met uitzondering van de nog iets gunstiger cijfers van 1932. In verband met de reeds meermalen vermelde betreurenswaardige gebeurtenissen waren de cijfers van 1933 en 1934 abnormaal hoog; het aantal veroordeelingen wegens strafbare feiten, die geen verband hielden met die gebeurtenissen, bedroeg voor de genoemde jaren resp. 326 en 297.

Het aantal recidivisten onder de veroordeelden wegens militaire misdrijven bedroeg 76 of 24 pct. van het totaal aantal (1936 ruim 26 pct.).

Hieronder volgt een opgave van de strafbare feiten ter zake van welke in de jaren 1934 t/m 1937 militairen veroordeeld werden (aantallen veroordeelde individuen):

	1934	1935	1936	1937
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	2	2	—	1
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	17	21	41	23
Desertie (art. 98)	9	16	6	15
Opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels zich voorgoed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken (art. 101)	—	1	—	2
Opzettelijke beleediging of bedreiging van een meerdere (art. 108)	21	21	30	23
Opzettelijk een meerdere door eenige feitelijkheid beleedigen (art. 110)	1	—	1	—
Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114)	114	142	121	119
Opzettelijk een meerdere feitelijk met gemeld bedreigen (art. 116)	—	1	3	2
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	24	22	25	17
Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer vereenigde militairen (muiterij; art. 119)	—	—	—	2
Muiterij aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verlcrijgen is (art. 120, 2°)	164	—	—	—
Muiterij gepleegd buiten dienst, eenig lichamelijk letsel tengevolge hebbend (art. 121)	—	2	—	—
Samenspanning tot muiterij (art. 127 j° 120.)	1	—	—	—
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten art. 129)	13	18	25	39
Opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeeling doen (art. 132)	—	1	1	2
Als militair een stuk of aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere (art. 139)	—	—	—	2
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	1	—	2	—

	1934	1935	1936	1937
Als miltair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden (art. 143)	15	2	3	—
Kennis dragende van een samenspanning tot misdrijf enz. opzettelijk nalaten daarvan tijdig voldoende kennis te geven aan de overheid enz. (art. 144 j°. 120)	2	—	—	—
Opruiing (art. 146)		1	4	—
Ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (art. 147)		7	5	1
Opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1)	5	3	1	4
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	72	67	64	58
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	—	1	2	5
Wederrechtelijk en opzettelijk een dier, dat ten behoeve der krijgsmacht wordt gebezigd, dooden, beschadigen enz. (art. 159)	2	1	—	1

Ten aanzien van de meeste delicten, welke ook in vorige jaren tot onherroepelijke veroordeelingen leidden, waren de cijfers in 1937 lager; zoo daalde belangrijk het aantal betreffende opz. ongeoorloofde afwezigheid van 41 tot 23, feitelijke insubordinatie van 25 tot 17, ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht van 5 tot 1. Bovendien werd ten aanzien van verschillende strafbare feiten geen enkele veroordeeling uitgesproken: o.a. art. 142, 143 en 146. Toeneming was er o.a. ten aanzien van desertie (1936 6, 1937 15), als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (resp. 25 en 39).

In een tweetal staatjes zijn vermeld de straffen door den militairen rechter opgelegd.

Allereerst de straffen in de jaren 1933 tot en met 1937 opgelegd aan de veroordeelden wegens commune misdrijven.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens ***commune misdrijven*** **1933—1937.**

Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.					
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst: met ontzetting	Ontslag uit den militairen dienst: zonder ontzetting	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht te dienen.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen.
							van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.						
1933	—	[1])111	1	—	[2]) 41	—	—	9	—	6	—	—	—
1934	—	[3])168	3	—	[4]) 55	—	2	17	—	2	2	—	—
1935	—	[5])133	1	—	[6]) 39	—	—	20	—	11	—	—	—
1936	—	[7])158	6	—	[8]) 59	—	—	20	—	6	1	—	—
1937	—	[9])148	5	—	[10])51	—	4	13	—	3	1	—	—

[1]) Hiervan 5 gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorwaarden en opdracht a/e instelling en 1 ged. voorw. met 2 jaar proeftijd en opdracht a/e instelling. [2]) In 1 geval werden 2 hoofdstraffen opgelegd. [3]) Hieronder 1 gedeeltelijk voorw., met 3 jaar proeftijd, bijz. voorwaarden en opdracht a/e instelling. In 1 geval werd tevens art. 37a, 1e lid toegepast (onvoorw. [4]) Hiervan 7 krachtens art. 24; in 2 gevallen werden bij hetzelfde vonnis 2 hoofdstraffen opgelegd. [5]) Hieronder 1 gedeeltelijk voorw. met 1 jaar proeftijd; in 1 geval werden bij hetzelfde vonnis 2 hoofdstraffen opgelegd. [6]) Hiervan 4 krachtens art. 24. [7]) In 1 geval werden bij het zelfde vonnis 3 hoofdstraffen opgelegd (1 gev. straf en 2 geldboeten). [8]) Hiervan tevens voorw veroordeeld: 1 tot 1 maand en 2 tot beneden 1 maand gev. straf, alle met 1 jaar proeftijd [9]) Hiervan 2 gedeeltel. voorw. met bijzondere voorwaarden en opdracht a/e instelling, waarvan 1 met 3 en 1 met 2 jaar proeftijd. [10]) Hieronder 4 tevens voorw. tot gev. straf, waarvan 1 tot 1 maand, 3 jaar proeftijd en bijz. voorwaarden, 3 beneden 1 maand, waarvan 1 met 3 en 2 met 2 jaar proeftijd, 1 tevens tot 14 dagen hechtenisstraf met 1 jaar proeftijd. In 8 gevallen werd art. 24 toegepast.

In de jaren 1934 en 1933 nam de toepassing van gevangenisstraf toe: het aantal gevallen vormde resp. 74.3 en 76.9 pct. van het totaal opgelegde straffen.

Voor de jaren 1936 en 1937 werd naar verhouding de zwaarste strafsoort in mindere mate opgelegd; de percentages bedroegen resp. 70.9 en 72.5.

De duur der opgelegde gevangenisstraffen was voor 1937: 59 beneden 1 maand, 49 1 maand tot beneden 2 maanden, 36 2 maanden tot beneden 1 jaar, 1 van 14 maanden (diefstal), 1 van 1 jaar (diefstal en verduistering), 1 van 2 jaar (ontucht meerm. gepleegd), 1 van 2½ jaar (oplichting 5 maal gepleegd en desertie).

Wegens militaire misdrijven werden in de jaren **1933** tot en met **1937** de volgende straffen opgelegd:

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens ***militaire*** *misdrijven* 1933—1937.

Jaar.	Hoofdstraffen.							Bijkomende straffen.					
								Ontslag uit den militairen dienst					
								met ontzetting	zonder ontzetting	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geëmployeerde te dienen.	Verlaging.	Plaatsing in eene strafklasse.	Ontzetting van bepaalde rechten.
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.					
1933			[2]) 521	—	—	[1]) 33	—	13	198	—	1 5	—	—
1934			427	—	—	[3]) 54	—	123	73	—	5	—	—
1935	—	—	**309**	—	—	[1]) 44	—	2	39	—	4	—	—
1936	—	—	[4]) 307	1	—	[1]) 54	—	—	33	—	3	1	—
1937	—	—	[5]) 291	—	—	[3]) 57	—	—	34	—	10	—	—

[1]) Alle krachtens art 24.

[2]) Hiervan **1** gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorw. en opdracht a/e instelling.

[3]) Alle krachtens art. 24. In **1** geval werden bij hetzelfde vonnis 2 hoofdstraffen opgelegd.

[4]) In 1 geval werden bij hetzelfde vonnis **2** hoofdstraffen opgelegd.

[5]) Hiervan **1** gedeeltelijk voorw. met 2 jaar proeftijd en opdracht aan een instelling.

Bij de veroordeelingen wegens militaire misdrijven wordt steeds naar verhouding in nog ruimer mate gevangenisstraf opgelegd dan wegens commune delicten. In de laatste drie jaren bedroeg het desbetreffende percentage resp. 87.5, 84.8 en **83.6.**

Het volgende staatje bevat een specificatie van de opgelegde ***ge***vangenisstraffen ter zake van militaire misdrijven.

De gevallen, waarin bij één vonnis wegens meer dan één feit werd veroordeeld. zijn afzonderlijk gehouden (gezamenlijke gevallen).

Strafbare feiten. Artt. Wetb. v. Mil. Strafrecht.	Opgelegde gevangenisstraffen ter zake van militaire misdrijven: 1937																		
	Bee den lve ek		1 wek lo beed n 14la n		14 dag. tot beneden 1 maand		1—2 maanden		2—4 maanden		4—6 maanden		6 maanden tot 1 jaar		1 jaar		meer dan 1 jaar	Totaal	
	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	onv.	v.	onv.
Art. 96	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
„ 97	—	—	4	9	1	5	—	7	1	3	—	2	—	—	—	—	—	6	26
„ 98	—	—	—	—	—	—	—	10	—	3	—	3	—	1	—	—	—	—	17
„ 101	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
„ 108	—	—	5	11	—	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	21
„ 114	1	—	10	15	11	11	2	4	—	3	—	1	—	3	—	14	—	24	51
„ 116	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
„ 117	—	—	—	2	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6
„ 129	—	—	11	8	8	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	19
„ 139	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
„ 1501	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
„ 150III	—	7	—	4	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	13
„ 152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
„ 159	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Gezam. gevallen	—	1	4	16	11	17	—	8	—	[1])9	—	2	—	[2])2	—	—	—	15	55
Totaal . . .	1	8	34	67	34	57	3	38	1	19	—	9	—	6	—	14	—	73	218

[1]) Hiervan 1 tevens voorwaardelijk (2 maanden).
[2]) Hieronder 1 (Art. 152 Wetb. v. Mil. Strafrecht) tevens veroordeeld ter zake van Art. 310 en 321 Wetb. v. Strafrecht.

In 201 of 69 pct. van de 291 gevallen was de duur van de opgelegde gevangnisstraf korter dan 1 maand. Terwijl van slechts 9 gevangenisstraffen de duur op minder dan 1 week was gesteld, waren talrijk de veroordeelingen tot gevangenisstraf van 1 week tot beneden 14 dagen (101 of ruim 35 pct. van het totaal aantal) en die van 14 dagen tot beneden 1 maand (91). De hoogste straf was in 1937 gevangenisstraf van 1 jaar: 14 maal onvoorwaardelijk.

Een volledig overzicht van de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling geeft het volgende staatje:

Jaar.	Toepassing van voorwaardelijke veroordeeling bij gevangenisstraffen ter zake van:			
	Commune delicten		Militaire delicten	
	absoluut.	% [1]).	absoluut.	% [1]).
1933	34	30,6	31	6,0
1934	46	27,7	36	13,0
1935	25	19,1	43	14,0
1936	33	21,2	48	15,6
1937	38	26,2	73	25,1

[1]) Percentages, welke de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorw. veroordeeling in aanmerking komende gevangenisstraffen.

De verhoudingscijfers leeren, dat door den militairen rechter in ruime mate gebruik wordt gemaakt van de bevoegdheid tot het opleggen van voorwaardelijke straffen.

In vorige jaren werden naar verhouding veel minder voorwaardelijke straffen uitgesproken ter zake van militaire delicten dan bij de commune. Voor 1937 is er geen noemenswaard verschil (resp. 25.1 en 26.2).

Ofschoon in vele gevallen voorwaardelijke straffen worden opgelegd, zijn de cijfers betreffende den afloop van de voorw. veroordeelingen zeer gunstig. In 1937 werd in slechts drie gevallen last gegeven tot tenuitvoerlegging der straf.

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1933 t/m 1937.

Jaar.	Totaal aantal gevallen, waarin de proef eindigde.	Gevallen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevallen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf.	
		absoluut.	in % v.h. totaal.	absoluut.	in % v.h. totaal.
1933	77	71	92,2	6	7,8
1934	69	68	98,6	1	1,4
1935	85	76	89,4	9	10,6
1936	83	76	91,6	7	8,4
1937	91	88	96,7	3	3,3

Volledigheidshalve zijn in het volgende overzichtje cijfers opgenomen van gevallen van schuldigverklaring en gevallen van voorkoming der vervolging ter zake van overtredingen door militairen gepleegd. Hierbij valt te bedenken, dat tal van overtredingen disciplinair worden afgedaan krachtens art. 2. 6° van de Wet op de Krijgstucht.

Jaar.	Gevallen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1933	198	937	1135
1934	227	1044	1271
1935	236	1133	1369
1936	264	1162	1426
1937	239	1071	1310

Zoowel schuldigverklaringen als gevallen van voorkoming der vervolging verminderden in 1937. Voor verreweg het grootste gedeelte waren het wederom overtredingen der Motor- en Rijwielwet, welke gerechtelijk werden geconstateerd: 1937 184 schuldigverklaarden en 821 gevallen van voorkoming.

In de jaren 1934 t/m 1936 werd telkens 1 hechtenisstraf opgelegd en verder geldboete. Als bijkomende straf werd in eenige gevallen verbeurdverklaring van voorwerpen uitgesproken (1937 6).

Justitieele Statistiek.

Omtrent den omvang der werkzaamheden van de colleges met militaire rechtspraak belast, verschaft de Justitieele Statistiek eenige gegevens. Bij de crimineele statistiek is de onherroepelijke veroordeeling de teleenheid, bij de justitieele statistiek de per instantie afgedane zaak.

De stijging van het totaal aantal door de militair-rechtelijke colleges hier te lande bij proces afgedane strafzaken (van 754 in 1933 tot 934 in 1936) duurde in 1937 niet voort; in genoemd jaar verminderde het cijfer van het voorafgegane jaar met 67.

	Aantal zaken bij proces afgedaan	Zaken buiten proces afgedaan (art. 74 Swb.)
1933	754	937
1934	818	1044
1935	862	1138
1936	934	1164
1937	867	1071

Een gedetailleerd overzicht betreffende de afgedane zaken in **1937,** waarbij bovendien de cijfers van de colleges in Ned.-Indië vermeld zijn, volgt hieronder.

1937 RECHTERLIJK COLLEGE.	Zaken in den loop van 1937 afgedaan.		Personen, op wie de zaken van de kolommen 1 en 2 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 3 en 4, zijn teverdeelen als volgt:					Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door	
	bij vonnis	buiten proces (art. 74 W. v. Sr).	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezenen naar den gewonen strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voortoepassing van een krijgstuchtelijke bestrafling aanwezig zijn.	Veroordeelden. Onvoorw.	Voorw.	Vrijgesprokenen.	Transactie.	Betaling der maxim. boete.
	1.	a.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Hoog Militair Gerechtshof.	121		12	129	—	1	[1])100	[2])24	11	6	—
Krijgsraad Landm.'s-Bosch.	691	784	116	1385	—	12	[3])584	[4])91	30	784	—
Krijgsraad Zeemacht Willemsoord	55	281	21	282	—	2	52	6	2	281	—
Totaal Nederland. . .	867	1071	149	1796	—	15	736	1211	43	1071	—
Hoog Militair Gerechtshof Ned.-Indië	12	—	2	14	I	—	14	2	—	—	—
Krijgsraad Zeemacht Soerabaja.	47	—	3	49		3	[5]) 43	1	5	—	—
Totaal Ned.-Indië. . .	59	—	5	63	—	3	57	3	5	—	—
Totaal Generaal . . .	926	1071	154	1859	—	18	793	1241	48	1071	—

[1]) Hieronder 1 ged. onvoorw., ged. voorw. veroordeeld en 1 tevens vrijgesproken voor een ander feit. [2]) Hieronder 1 tevens verwezen. [3]) Hieronder 2 ged. onvoorw., ged. voorw. veroordeeld en 3 ged. vrijgesproken. [4]) Hieronder 1 ged. vrijgesproken. [5]) Met inbegrip van 3 ged. onvoorw., ged. voorw. veroordeelden.

Naar verhouding werden ongeveer evenveel personen veroordeeld als in het voorafgegane jaar: in 1937 917 van de 983 personen, wier zaken bij vonnis werden afgedaan of ruim 93 pct. (1936 bijna 93 pct.).

Omtrent de eindbeslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland en Ned.-Indië in zake beklag over krijgstuchtelijke straffen geeft het volgende staatje eenige cijfers.

1937	Aantal behandelde klachtzaken.	De klacht werd bevonden				Straffen en strafredenen :				
		Gegrond.	Gedeeltelijk gegrond.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafreden gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden nietig verklaard.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Nederland.	28	4	4	19	1	14	—	7	3	4
Ned.-Indië.	4	1	1	2	—	1	1	—	1	1

In de justitieele statistiek worden jaarlijks tal van gegevens betreffende administratieve rechtspraak gepubliceerd. Een onderdeel daarvan vormt de rechtspraak in ambtenarenzaken. De lezer zal het wellicht op prijs stellen ook eenige cijfers van omvang en afdoening der militaire ambtenarenzaken te kunnen raadplegen.

De Centrale Raad van Beroep te Utrecht oordeelt in eersten en eenigen aanleg: a. over besluiten in administratief beroep genomen; b. over besluiten door administratieve organen genomen, nadat krachtens algemeen verbindende regels optredende commissiën in de zaak een advies of uitspraak hebben gegeven (art. 3, sub 2, Ambtenarenwet).

De Centrale Raad van Beroep is ook belast met rechtspraak in ambtenarenzaken in hooger beroep (art. 3, 1) t.a.v. in eersten aanleg door Ambtenarengerechten gewezen vonnissen.

Onderstaand staatje geeft cijfers betreffende rechtspraak in militaire ambtenarenzaken van den Centralen Raad van Beroep in 1935 t/m 1937, zoowel in eersten en eenigen aanleg als in hooger beroep.

CENTRALE RAAD VAN BEROEP; MILITAIRE AMBTENARENZAKEN.

Jaren.	Beroepen op 1 J. E aanhangig.	Beroepen gedurende het jaar ingesteld door		Afgedane beroepen							Beroepen op 31 Dec. onafgedaan.
		den militair (nagel. betr. of rechtverkrijgende).	den Minister van Defensie.	Totaal aantal	bij beschikking niet ontvankelijk of ongegrond verklaard.	bij uitspraak					
						niet ontvankelijk of onbevoegdverklaring.	ongrondverklaring.	nietigverklaring van aangevallen besluiten.	geheel of ged. nietigverklaring uitspraak ambtenarengerecht.	bevestiging uitspraak ambtenarengerecht.	
	a. Rechtspraak in eersten en eenigen aanleg.										
1935	2	5	—	7	2	4	1	—			—
1936	—	1	—	—	—	—	—	—			1
1937	1	2	—	3	1	—	1	1			—
	b. Rechtspraak in hooger beroep.										
1935	1	7	3	10	1	—			2	7	1
1936	3	12	1	3	—	1			1	1	—
1937	—			4	—	—			—		—

Het aantal bij den Centralen Raad van Beroep aanhangig gemaakte zaken blijkt gering te zijn. En veel resultaat leverde het instellen van beroep voor den klager niet op: in eersten aanleg werd slechts bij één uitspraak nietigverklaring van het aangevallen besluit uitgesproken ten gunste van den klager; in hooger beroep werd in de genoemde jaren slechts resp. **2, 1** en 0 maal de uitspraak van het ambtenarengerecht nietig verklaard.

Voorzoover niet de Centrale Raad van Beroep in eersten aanleg in ambtenarenzaken rechtspreekt, zijn met de rechtspraak in eersten aanleg belast de Ambtenarengerechten. T.a.v. de beroepen ingesteld ter zake van militaire ambtenarenzaken, oordeelt in eersten aanleg steeds het ambtenarengerecht, tot welks rechtsgebied de gemeente 's-Gravenhage behoort.

Jaren.	AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE; militaire ambtenarenzaken.								
	Wroepen op 1 Jan. aanhangig.	Beroepen gedurende het jaar ingesteld.	Door intrekking vervallen.	Afgedane beroepen					Ber pen op 31 Dec. onafgedaan.
				Totaal aantal.	bij beschikking beroep niet ont-ankelijk of onge-grond verklaard.	bij uitspraak			
						ni o ontvankelijk onbevoegd-verklaring.	ongegrond-verklaring.	nietigverklaring van aangevallen besluiten, enz.	
1935	3	14	2	14	—	4	6	4	1
1936	1	14	1	10	4	4	1	1	4
1937	4	16	—	13	4	—	7	2	7

Niet-nakoming van art. 46 W.K.

Onder bovenstaand opschrift doet Mr. P. J. A. CLAVAREAU in het M.R.T. XXXIV. blz. 519 sen artikel oanemen, dat in het bijzonder mijn belangstelling trekt. In verband met het daarin behandelde en met het door de redactie gestelde onderschrift, zij het mij vergund voor de navolgende beschouwingen de aandacht te vragen.

le. Het komt mij voor, dat, afgaande op de letter van de wet, een gestrafte volgens art. 61 W.K. *geen* beklag kan indienen op grond van het feit, dat art. 46 W.K. niet is nagekomen.

Art. 61 W.K. erkent voor de indiening van het beklag slechts 2 redenen, nl. meeningsverschil over:

a. de opgelegde straf, waaronder ik versta de strafzwaarte;

b. de omschrijving van de strafreden.

Had de wetgever de bedoeling gehad, dat ook niet-nakoming van art. 46 tot het indienen van beklag zou kunnen leiden, dan had dit in art. 61 tot uiting moeten Bomen.

Ware art. 61 gebleven in zijn oorspronkelijke redactie dan had men onder ,,de opgelegde straf'' wellicht ***alles*** kunnen verstaan, wat met die oplegging verband houdt, dus ook het formeele gedeelte, doch door de later aangebrachte toevoeging: ,,of over de omschrij-,,ving van de strafreden'', is de beteekenis van ,,de opgelegde straf'' m.i. zeer beperkt geworden. Deze beschouwing kan echter slechts van ***theoretische*** waarde zijn, daar het H.M.G. blijken heeft gegeven een andere meening te zijn toegedaan.

2e. Uit het feit, dat het H.M.G. een beklag gegrond verklaart op grond van een niet-nakoming van het voorschrift van art. 46. kan m.i. worden geconcludeerd, dat een overtreding van art. 46 in ***de practijk*** op zichzelf aanleiding kan geven tot indiening van het beklag, bedoeld in art. 61, ongeacht of tegen de strafzwaarte en(of) de omschrijving van de strafreden niets homdbaars is in te brengen.

Een meerdere, die een dergelijk beklag krijgt te onderzoeken zal bezwaarlijk kunnen beginnen met de gemaakte fout, waaromtrent beklag, op te heffen en daarna als strafoplegger gaan optreden, want dan gaat hij verder dan waartoe art. 66 W.K. hem bevoegdheid verleent, c.q. verplicht. Volgens dit artikel kan de meerdere als art. 46 werkelijk is overtraden, moeilijk anders doen dan de klacht gegrond verklaren en de opgelegde straf vernietigen.

Is het beklag ingediend tegen de strafzwaarte, dan wel tegen de omschrijving van de strafreden (c.q. tegen beiden) en bemerkt de meerdere, die de zaak ten onderzoek heeft gekregen, dat art. 46 niet is nagekomen, dan kan hij m.i. niet aan den strafoplegger opdragen een verzuim te herstellen, dat op zichzelf tot vernietiging van de straf aanleiding geeft en daarna doen of er niets is gebeurd en het beklag b.v. ongegrond verklaren.

Artikel 66 W.K. opent over het algemeen aan een meerdere naar mijne opvatting niet de mogelijkheid om een krijgstuchtelijke strafzaak terug te verwijzen naar den strafoplegger. Moet op formeele

gronden de opgelegde straf nietig worden verklaard, dan kan m.i. eerst *nà* die nietig-verklaring de oorspronkelijke strafoplegger (c.q. diens meerdere) overwegen of het gewenscht is die zaak opnieuw te berechten.

Heeft de gestrafte zich aan geen ernstige overtreding schuldig gemaakt, dan wil het ook mij het verstandigst voorkomen, de zaak verder maar te laten rusten. De overtreding *kan* echter van werkelijk ernstigen aard zijn geweest en dan verdient het m.i. zeer zeker geen aanbeveling, dat de overtreder, enkel als gevolg van een formeele kwestie, zijn straf misloopt en bestaat er m.i. alleszins reden de zaak opnieuw in behandeling te nemen.

Vorenstaande beschouwingen welke wij van zeer geachte zijde ontvingen, geven ons aanleiding tot enkele opmerkingen.

In het geval hetwelk Mr. Clavareau de pen deed opnemen, had de gestrafte officier beklag gedaan over de hem opgelegde straf.

Dat hij dit beklag o.a. hiermede motiveerde dat hij tevoren niet op de voorgeschreven wijze door den strafoplegger was gehoord, lijkt ons volkomen in den haak. Onderzoek en strafoplegging zijn niet te scheiden en de in art. 61 bedoelde meerdere is immers volgens art. 65 verplicht „de zaak", d.i. de zaak in haar geheel, onderzoek inbegrepen, te beoordeelen. Ware immers klager behoorlijk gehoord, dan zou de mogelijkheid hebben bestaan — zie ook de overwegingen in de beschikking van het H.M.G. — dat hij òf niet òf althans lichter gestraft zou zijn.

Hieruit mag echter geenszins worden geconclzcdeerd dat wij het zouden goedkeuren, dat een gestrafte zich — geheel los van de straf en strafreden — zou beklagen alléén over het feit dnt hij niet tevoren door den strafoplegger is gehoord. Een zoodanig beklag zou o.i. niet gebracht kunnen worden onder art. 61 W.K. Misschien zou het kunnen vallen onder beklag over een vermeend onbillijke behandeling (art. 9 (4) R.K.). Doch o.i. zou ook die opvatting niet juist zijn. Indien een gestrafte nòch aangaande de hem opgelegde straf nòch betreffende de strafreden, eenig bezwaar heeft, ontvalt aan zijn beklag elke grond, eenig belang is er voor hem niet mee gemoeid. Zijn beklag zou dan alleen gezien kunnen worden als een aanklacht tegen zijn meerdere, als een uiting van een zeer onmilitaire mentaliteit. Men vergelijke nog onze opmerkingen in M.R.T. XXVII, 541 en XXXIV, 70. In de practijk zal zich een zoodanig beklag wel hoogst zelden voordoen. *Red. M.R.T.*

Zal de verwezenlijking van de voornemens van het Opperbestzcur inzake de regeling van den rechtstoestand van het in de overseesche gebiedsdeelen dienend personeel der Koninklijke Marine, welke voornemens uitdrukking vonden in het antwoord op de schriftelijke vraag van het lid van den Volksraad ROEP, een bevredigenden toestand scheppen op hef gebied van dit onderdeel van interregionaal recht?

Om de in hoofde gestelde vraag te beantwoorden, zal het antwoord op de vraag van den heer *Roep* aan een nadere beschouwing moeten worden onderworpen.

De vraag (ingezonden 9 Februari 1939) luidde:

,,Onder verwijzing naar zijn schriftelijke vraag van 1 Maart 1937 en het daarop ddo. 12 April 1937 van de Regeering ontvangen antwoord,[1]) zoomede naar de mededeelingen der Regeering terzake bij de behandeling van de begrooting voor 1939 (zitt. 1938—'39, Ond. 1, Afd. II, St. 6, blz. 6 en Afd. VIII, St. 6, blz. 15) veroorlooft steller zich de vraag of de overweging van, c.q. het overleg met het Opperbestuur over de voorstellen der Commissie voor het militair straf-, tucht- en strafprocesrecht betreffende de unificatie van de militaire straf- en tuchtrechtspraak van land- en zeemacht thans beëindigd is, zoo ja, tot welk resultaat een en ander heeft geleid, zoo neen, of de Regeering bereid is het noodige te verrichten, teneinde het overleg over of de verdere overweging van bedoelde unificatie te bespoedigen en of zij eenige mededeeling kan doen omtrent het vermoedelijke einde daarvan."

Het antwoord (ddo. 21 Februari 1939) daarop:

,,Het overleg met de Nederlandsche Regeering betreffende de aanvullingen en wijzigingen, welke in de bestaande wetten en andere wettelijke voorschriften, w.o. begrepen die in de Indische militaire straf- en tuchtwetgeving, dienen te worden aangebracht, teneinde tegemoet te komen aan een lacune in de wetgeving, tengevolge waarvan het niet mogelijk is marineschepelingen h.t.l. te berechten terzake van overtreding van specifiek Indische strafbepalingen, is nog niet beëindigd.

De door steller der vraag bedoelde voorstellen van de ,,Commissie voor het militaire straf-, tucht- en strafprocesrecht", welke beoogen bedoelde leemte uit den weg te ruimen door toepassing van het territorialiteitsbeginsel in dier voege, dat strafbare feiten binnen een der overzeesche gebiedsdeelen, als regel ook berecht moeten worden met toepassing van het overzeesche recht, hebben bij de betrokken instanties in Nederland bezwaren ontmoet van principieelen aard, op grond waarvan, naar het zich laat aanzien, voorshands geen overeenstemming zal kunnen worden bereikt.

---

[1]) Zie M.R.T. XXXIII, **blz. 335.** Red.

In verband hiermede is in Nederland een provisorische oplossing ten deze ontworpen, bestaande in eene aanvulling van artikel 2 van het Nederlandsche militaire strafwetboek, waaromtrent thans nog gedachtenwisseling plaats vindt tusschen de Ministeries van Koloniën, Defensie en Justitie."

Naar uit de overwegingen blijkt, streeft de oplossing van de Regeering er slechts naar de mogelijkheid te scheppen om marine-schepelingen hier te lande te berechten ter zake van overtreding van specifiek Indische strafbepalingen (vermoedelijk tevens ter zake van overtreding van soortgelijke strafbepalingen der andere overzeesche gebiedsdeelen).

Ongeregeld laat de voorgenomen oplossing — in volgorde van belangrijkheid — de militaire verhouding tusschen land- en zeemacht in de overzeesche gebiedsdeelen, de onvoldoend geregelde gratieregeling (zie hieromtrent Militair Rechtelijk Tijdschrift, deel XV, blz. 126—167 en deel XXVI, blz. 209 en 210), de mogelijkheid om gepleegde delicten, ongeacht waar zij zijn gepleegd, in alle gebiedsdeelen te kunnen berechten en tenslotte de toepassing van het tuchtrecht voor tusschen Nederland en de andere gebiedsdeelen overgevoerd wordende detachementen militairen.

De nadeelen, verbonden aan de in Nederland voorgenomen oplossing, waarvan vermoedelijk ook eene aanvulling van artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht deel zal uitmaken, zijn — afgescheiden van de merites van de oplossing zelve, waarop ook nog wel een en ander valt af te dingen — dus niet gering en het ongewenschte van een provisorische oplossing treedt in dit verband sterk op den voorgrond. De totstandkoming toch van zoodanige oplossing zal — zulks moge dan al niet de bedoeling zijn — zeer stellig tengevolge hebben, dat de door de Indische Commissie voorgestelde wijzigingen, welke eene oplossing, en wel de *eenige*, geven van alle gerezen moeilijkheden, ad Calendas Graecas op een dood spoor zullen worden gebracht. Een nadere uiteenzetting van de wijze waarop de Indische Commissie getracht heeft het gestelde doel te bereiken en de toelichting daarop zou te veel van de beschikbare plaatsruimte vergen; de ontwerpen spreken trouwens ten deze voor zichzelf. Niet onvermeld moge evenwel blijven, dat die wijze de instemming heeft van drie opvolgende Commandanten der Zeemacht, drie Directeuren van Justitie, tot tweemaal toe van het Indische Militaire Gerechtshof in verschillende samenstelling en van een gewezen Gouverneur van Curaçao, allen personen, c.q. lichamen die, op juridisch dan wel militair terrein op groote ondervinding aanspraak kunnende maken, de gevolgen van de bestaande moeilijkheden — waarvan door de Nederlandsche oplossing slechts zeer ten deele, daarentegen door de voorstellen der Indische Commissie volkomen, wordt tegemoet gekomen — van nabij konden waarnemen.

Na al het voorafgaande zal het onnoodig zijn te zeggen, dat de in

hoofde dezes gestelde vraag niet anders dan *ontkennend* kan worden beantwoord.

Unificatie van het militaire straf- en tuchtrecht voor de verschillende onderdeelen der weermacht in de overzeesche gebiedsdeelen zal de onderlinge samenwerking — in tijd van vrede reeds van belang, in tijd van oorlog zooveel te meer — ongetwijfeld ten goede komen.

Welke bezwaren van „principieelen" aard de voorstellen der Indische Commissie bij de betrokken instanties in Nederland hebben ontmoet, zegt het antwoord op de vraag van den heer *Roep* niet. Dat hieraan wordt toegevoegd, dat zulks „voorshands" het bereiken van overeenstemming in den weg staat, wettigt het vermoeden, dat die bezwaren niet onoverkomelijk zullen blijken te zijn.

Juli 1939.

Gaarne verleenen wij aart bovenstaande beschouwingen, welke wij van hooggeachte zijde uit Indië ontvingen, plaatsruinzte. De lust ontbreekt ons op deze lijdensgeschiedenis, bedroevend bewijs van de omstandigheid dat het Nederlandsche Departenzent van Justitie geen oog heeft voor het belang van de militaire justitie, nogmaals in te gaan.

Met diepen eerbied voor den door de Indische Commissie verrichten arbeid, kunnen wij het toch met de door haar voorgestelde oplossing niet eens zijn. *Red. M. R. T.*

VRAGENBUS.

Krijgstuchtelijke afdoening van rijwielovertredingen.

Naar aanleiding van een van een der garnizoenscommandanten ontvangen verzoek heeft de Redactie, d.d. 18 Juli 1939 het volgende antwoord gegeven:

De kennisneming van de bij Uw schrijven gevoegde bescheiden — welke U hiernevens weder gelieve aan te treffen — geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

In ***gewone*** tijden zal het aanbeveling verdienen om rijwielovertredingen, met gebruikmaking van de bevoegdheid gegeven bij art. 2, 60. W.K. in den regel krijgstuchtelijk af te doen. Gewoonlijk zijn die toch van zóó lichten aard dat strafrechtelijke behandeling niet noodig is en beschikt de disciplinaire autoriteit over meer dan voldoende middelen om eene aan het vergrijp geëvenredigde straf op te leggen. Ook aan den eisch, dat namelijk het feit onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde, zal wel in de meeste gevallen voldaan zijn. O.i. levert zelfs *elke* overtreding van een wettelijk voorschrift door een militair tevens een krijgstuchtelijk vergrijp op. Immers de militair heeft zich steeds, en vooral in het openbaar, behoorlijk te gedragen (Zie art. 8 (4) R.K.) en daaronder valt toch zeker ook het naleven van wettelijke voorschriften. (Zie ook van der Hoeven II, blz. **32,** alwaar zelfs betoogd wordt. dat overtreding van een ***vreemde*** wet onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde. A plus forte raison dus wel als het onze eigen wetten betreft). Intusschen, zooals U bekend is, gaat het H.M.G. zóóver niet. Het Hof stelt nl. als criterium dat bovendien het tuchtrechtelijk element tegenover het strafrechtelijk karakter van de overtreding op den voorgrond moet treden. Deze eisch biedt weinig houvast en zal dan ook gemakkelijk tot verschil van meening aanleiding kunnen geven. In eerste instantie zal de strafoplegger die vraag zelfstandig hebben te beslissen. Een ruime opvatting van de tuchtrechtelijke cischen zal daarbij aanbevelenswaardig zijn. In het bijzonder zal dit het geval zijn als het feit begaan is door een militairen meerdere, vooral als deze in uniform gekleed is. Stel een officier rijdt per rijwiel zonder licht of op een verboden weg. Allicht kan hij dan een mindere tegenkomen die denkt of zegt: „Kijk, daar gaat nu een officier, die moet ons het voorbeeld geven en handelt zelf tegen de bestaande bepalingen." Ligt hier niet een belangrijk tuchtrechtelijk element verscholen?

. . . . . .

Eenigszins anders staat de zaak, wat de motor- en rijwielovertredingen betreft, in de tegenwoordige tijdsomstandigheden nu ***„oorlogsgevaar"*** aanwezig wordt geacht en dus art. **37** Motor- en Rijwielwet van toepassing is geworden. Vast staat, dat hierdoor ook de bevoegdheid vervat in art. 2, 6° W.K., als het geldt motorrijtuigen en

rijwielen gebezigd ten behoeve van 's Rijks dienst, tijdelijk is komen te vervallen. Geenszins volgt echter hieruit dat feiten, welke in normale tijden motor- of rijwielovertredingen zouden zijn, thans niet disciplinair als eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp op grond van art. 2, 1° W.K. gestraft zouden mogen worden. De tegenovergestelde meening van den kapitein A. achter wij dan ook minder juist. Voor den militair zijn die feiten thans ***niet*** omschreven in eenige strafwet, immers die strafwet is voor hem juist (tijdelijk) buiten werking gesteld.

Een militair echter, al rijdt hij in dienst, die buiten noodzaak, zonder geldige reden, bijv. zonder licht rijdt, veroorzaakt daardoor gevaar voor het verkeer op den weg, gedraagt zich dus niet behoorlijk, zooals van een goed militair verwacht en geëischt mag worden en maakt zich dus om die reden reeds schuldig aan een krijgstuchtelijk vergrijp. (Zie ook art. 22 d R.K.). Het uitvaardigen door de militaire autoriteiten van bepaalde *voorschriften* schijnt ons daarbij overbodig en zelfs ongewenscht, reeds daarom, omdat het gevaar dreigt, dat art. **37** Motor- en Rijwielwet dan langs een omweg, ongeoorloofd, feitelijli zou worden geschonden. Voldoende zal het zijn dat bijv. bij de theorie den militair een en ander in den geest als hierboven is uiteengezet, duidelijk aan het verstand wordt gebracht. Eenige vrijheid bij de beoordeeling van de noodzakelijkheid om van de normale regelen af te wijken, zal den betrokkene moeten worden gelaten. Dat hij straffeloos is indien hij op het bevel van een meerdere heeft gehandeld, spreekt van zelf; deze regel geldt immers voor alle disciplinaire vergrijpen.

Aanbeveling zou het liunnen verdienen, dat U de hier besproken, niet van belang ontbloote, aangelegenheid ter kennis bracht van den Minister van Defensie. Wellicht zou Z.E. daarin aanleiding vinden om zijne zienswijze ten deze te doen kennen, waardoor bereikt zou worden, dat bij de geheele krijgsmacht éénzelfde gedragslijn wordt gevolgd. [1])

---

[1]) Vergelijk nog L.O. 1939, Nr. **263 O.** waarvan wij kennis namen nadat het bovenstaande reeds was geschrwen.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 18 April 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Nr. L. B. J. Vermeulen, fg.

Als wachtcommandant een burger die niet voorzien was van een bewijs, in de kazerne toegelaten. Tevens het wachtlokaal eenigen tijd eigendunkelijk verlaten en lichten die uit moesten zijn, tien minuten te laat gedoofd, nadat de officier van piket hem hierop opmerkzaam had gemaakt.

Waar de in de strafreden genoemde feiten reeds voldoende aanduiden in welke opzichten klager als wachtcommandant is te kort geschoten, behoort die strafreden in xoover in een voor klager gunstigen zin te worden gewijzigd dat de in de oorspronkelijke strafreden ook nog voorkomende woorden dat hij zijn taak volkomen heeft verwaarloosd, daaruit vervallen; voorts in de strafreden nog eenige wijziging aangebracht.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf, 6 dagen verminderd tot 4 dagen streng arrest. De in eerste instantie genomen beschikking voor zoover de ongegrondverklaring van het beklag en de handhaving van straf en strafreden betreft, vernietigd, doch overigens — met overneming van de feiten — bevestigd. Verder met last dat de gewijzigde straf en strafreden in klagers straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die waarover beklag.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 15 Maart 1939, van den gewoon dienstplichtig-sergeant G. J. v. D., van het 11e Regiment Infanterie, destijds gedetacheerd bij de 1e Compagnie, IIe Bataljon van het 8e Regiment Infanterie, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing [1]) op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Bataljon ingediend over de zwaarte van de straf van 6 dagen streng arrest, hem op 8 Maart 1939 opgelegd door den waarnemend-Commandant van bovengenoemde compagnie, den Tweede-Luitenant H. J. Beekers, wegens:

[1]) Hierna opgenomen. Red. M.R.T.

,,Als wachtcommandant zijn taak volkomen verwaarloosd, door een burger, die niet voorzien was van een bewijs, in de kazerne toe te laten, zonder aanhouding. Tevens het wachtlokaal eenigen tijd zonder toestemming verlaten en lichten, die uit moesten zijn, tien minuten te laat gedoofd, nadat de officier van piket hem hierop opmerkzaam had gemaakt.",

bij welke beslissing, — op **13** Maart 1939 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht —, het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat het Hof, — na den klager te hebben gehoord, waarbij geen andere feiten of omstandigheden zijn gebleken dan die, welke zijn vermeld in de hiervóór genoemde beschikking van den Commandant van het IIe Bataljon van het 8e Regiment Infanterie en welke geacht moeten worden hier te zijn ingelascht —, van oordeel is, dat klager zich inderdaad aan de hem in de omschrijving der strafreden verweten feiten heeft schuldig gemaakt;

O. dat echter, waar de in die omschrijving genoemde feiten reeds voldoende aanduiden, in welke opzichten klager als wachtcommandant is te kort geschoten, die omschrijving in zooverre in een voor klager gunstigen zin behoort te worden gewijzigd, dat de aanduiding, dat klager zijn taak volkomen heeft verwaarloosd, kome te vervallen en voorts worde gewijzigd in voege als hieronder zal geschieden;

O. dat — mede in verband met de vorenbedoelde wijziging in de omschrijving der strafreden — de opgelegde straf eenigermate behoort te worden verminderd;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de door den Commandant van het IIe Bataljon van het 8e Regiment Infanterie op het beklag genomen beschikking, doch alleen voorzoover betreft de ongegrondverklaring van het beklag, de handhaving van de opgelegde straf en de ongewijzigde bevestiging van de omschrijving der strafreden;

Wijzigt deze omschrijving, zoodat zij komt te luiden:

,,Als wachtcommandant een burger, die niet voorzien was van een bewijs, in de kazerne toegelaten. Tevens het wachtlokaal eenigen tijd eigendunkelijk verlaten en lichten, die uit moesten zijn, tien minuten te laat gedoofd, nadat de officier van piket hem hierop opmerkzaam had gemaakt.";

Vermindert de opgelegde straf tot vier dagen streng arrest;

Gelast dat de gewijzigde omschrijving der strafreden en de verminderde straf in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bevestigt de door den Bataljons-Commandant genomen beschikking voor al het overige;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant van voornoemd Bataljon, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

DE RESERVE-MAJOOR, WND. COMMANDANT II-8 R.I.,

Gezien het beklag van den dienstplichtig-sergeant-titulair G. J. van D., dienende bij I-II-8 R.I., houdende den op 11 Maart 1939 kenbaar gemaakte wensch om zich te beklagen over de zwaarte van de straf van zes dagen streng arrest met de strafreden:

,,Als wachtcommandant zijn taak volkomen verwaarloosd, door een burger, die niet voorzien was van een bewijs, in de kazerne toe te laten zonder aanhouding. Tevens het wachtlokaal gedurende eenigen tijd zonder toestemming verlaten en lichten, die uit moesten zijn, tien minuten te laat gedoofd, nadat de officier van piket hem hierop opmerkzaam had gemaakt.",

hem op 8 Maart 1939 opgelegd door den reserve-tweede-luitenant H. J. Beekers, wnd. Compagniescommandant;

Gehoord den gestrafte, den strafoplegger en als getuige H. M. van Weel, tweede luitenant van het Korps Rijdende Artillerie;

Gezien de verhooren en verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is .toegegeven, dat de in de strafreden vermelde feiten door hem bedreven zijn;

O., dat zoowel getuige als strafoplegger hebben verklaard, dat gestrafte geen enkele aannemelijke verontschuldiging heeft aangevoerd, welke zou kunnen pleiten als verzachtende omstandigheid;

O., dat de gestrafte reeds herhaalde malen voor soortgelijke veronachtzaming van zijn dienst gestraft is, o.a. nog op 2 Maart te voren met vier dagen verzwaard arrest, welke herhaalde veronachtzaming van zijn dienst allerminst toelaatbaar is bij iemand in opleiding voor reserve-officier;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beschikkende op het beklag:

Verklaart dit: Ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Bepaalt, dat een afschrift van deze beschikking zal worden aangeboden aan den Minister van Defensie en zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en aan den klager.

Arnhem, 13 Maart 1939.

De Reserve-Majoor,
wnd. Commandant II-8 R.I.
J. DE VRIES.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 20 Juni 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Nr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Na reeds tweemaal op het niet of niet tijdig aanwexig zijn bij een bevolen dienst te zijn gewezen, nu wederom gemankeerd bij een bevolen theorie-mitrailleur, xich daarbij verontschuldigende, dat hij dien namiddag piketdienst zou krijgen, hetgeen berustte op een onnauwkeurige lezing van een dagelijksche order, en zich daarna verantwoordende met de mededeeling, dat iedereen xich kan vergissen en dat hij het voor dergelijke kleinigheden te druk had.

Klagers bewering, alvorens hem straf werd opgelegd niet door den strafoplegger te zijn gehoord, als onjuist verworpen.

De oorspronkelijke strafreden behoort in een voor klager eenigermate gunstigen xin te worden gewijzigd en mede in verband daarmede de straf eenigszins verminderd.

Beklag gedeeltelijk gegrond. De in eerste instantie genomen beschikking vernietigd, de strafreden gewijzigd en de straf teruggebracht van 5 dagen tot 4 dagen licht arrest. Verder met last dat de gewijzigde strafreden en straf in klagers straflijst xullen worden ingeschreven in stede van die waarover beklag.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 30 Januari 1939, van den adjudant-onderofficier-instructeur X., dienende bij de 1e Compagnie, IIe Bataljon van het Regiment ....., in garnizoen te IJ., waarbij deze's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Regiment ingediend over de straf van vijf dagen licht arrest, hem op 11 Januari 1939 opgelegd door zijn waarnemend-Bataljons-Commandant, den Kapitein Z., en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

,,Na reeds tweemaal op het niet of niet tijdig aanwezig zijn van een bevolen dienst te zijn gewezen, nu wederom gemankeerd bij een bevolen theorie-mitrailleur, voorgevende dien namiddag piketdienst te krijgen, wat gebleken is niet waar te zijn, en zich daarna weder verantwoordende met de mededeeling, dat iedereen zich vergissen kan en het voor dergelijke kleinigheden te druk te hebben.",

bij welke beslissing, — op 25 Januari 1939 genomen en op

30 Januari d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt —; het beklag ongegrond werd verklaard, de opgelegde straf werd gehandhaafd en de omschrijving der strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

,,Na reeds tweemaal op het niet of niet tijdig aanwezig zijn van een bevolen dienst te zijn gewezen, nu wederom gemankeerd bij een bevolen theorie-mitrailleur, voorgevende dien namiddag piketdienst te krijgen, wat gebleken is niet waar te zijn, en zich daarna verantwoordende met de mededeeling, dat iedereen zich vergissen kan en het voor dergelijke kleinigheden te druk te hebben";

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den Kapitein Z.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat klager heeft aangevoerd, dat hij, alvorens de vorenstaande straf hem door den Kapitein Z. werd opgelegd, door dezen Kapitein niet is gehoord;

dat dienaangaande echter door genoemden Kapitein ter terechtzitting van het Hof is verklaard, dat vóór de strafoplegging wel een verhoor heeft plaats gevonden, alhoewel niet op het bureau, en dat klager daarbij zeer wel in de gelegenheid is geweest om behoorlijk een of ander tot zijn verdediging of verontschuldiging aan te voeren, zoodat naar 's Hofs oordeel te dezen aanzien bij de strafoplegging geen verzuim is begaan;

O. dat klager wijders ten aanzien van de feiten heeft verklaard, dat het hem voorkomt, dat de hem opgelegde straf geen of weinig verband houdt met zijn mankeeren bij een bevolen theorie-mitrailleur, (ten aanzien waarvan hem, volgens zijne meening, nagenoeg niets te verwijten is), doch in hoofdzaak een gevolg is van het feit, dat hij in September 1938, toen hij enkele dagen met ,,verhuisverlof" was, niet onmiddellijk na ontvangst van een ,,alarmbriefje" bij zijn korps is teruggekeerd, doch eerst nà ± 1½ dag, na afloop van zijn verlof, welk feit, volgens zijn meening, geen tekortkoming zijnerzijds was, doch hem door den Kapitein Z. eenige malen is verweten, hoewel aan het ,,alarmbriefje" niet voorafgegaan was de mededeeling: ,,Alle verloven zijn ingetrokken.";

dat hij kort na ontvangst van het ,,alarmbriefje" naar de kazerne is gegaan, niet om zich terug te melden, doch om eens te informeeren, en alstoen vernomen heeft, dat aan de manschappen scherpe patronen waren uitgereikt en dat zijn compagnie naar S. was afgemarcheerd;

dat hij zich herinnert, dat hij eenigen tijd later van den Kapitein Z. een aanmerking heeft bekomen wegens het te laat verschijnen bij een oefening, doch dat hem te dien aanzien heel weinig verwijt kon treffen, omdat hij opgehouden was door manschappen, die hem iets vroegen, en dat hij niet, zooals de Kapitein Z. verklaarde, vijf minuten te laat was, doch ,,slechts een paar minuten";

dat hij niet, zooals de strafreden luidt, heeft ,,voorgegeven" in den

namiddag piketdienst te zullen krijgen, doch werkelijk in de meening verkeerde, dat zulks het geval was, — zij het ook ten onrechte, doordat hij de dagelijksche orders door de drukke werkzaamheden onnauwkeurig gelezen had — en hij dan ook dien middag maatregelen heeft willen nemen voor het in gereedheid brengen van de kamer in de kazerne, waarbij hij echter van den burgercorvëeer vernam, dat deze reeds bezig was met de kamer in orde te maken voor den adjudant-onderofficier van der P., waarop hij nogmaals de dagelijksche orders inziende, zijn vergissing ontdekte;

dat hij dit den volgenden dag aan den Kapitein Z. wilde mededeelen, doch reeds vóór hij daartoe gekomen was, door dezen over de zaak werd onderhouden;

dat ook het laatste gedeelte van de strafreden geheel onjuist is, aangezien hij wel gezegd heeft, dat iedereen, die het zoo druk heeft, wel eens een kleinigheid kan vergeten, doch niet de onkrijgstuchtelijke uitdrukking heeft gebezigd, welke in de omschrijving der strafreden is vermeld;

O. dat de Kanitein Z. ten aanzien van de feiten heeft verklaard:

dat inderdaad de aan klager opgelegde straf verband houdt met vorige tekortkomingen van den klager, en wel in die mate, dat hij klager wellicht niet zou hebben gestraft, zoo klager zich daaraan niet schuldig had gemaakt;

dat klager geheel ten onrechte steeds is blijven volhouden, dat hem ter zake van het eerste feit, n.l. dat hij zich niet dadelijk heeft teruggemeld na het telegram ,,Alarm" in September 1938, geen verwijt zou kunnen treffen;

dat klager verder nog korten tijd vóór de thans opgelegde straf een aanmerking van hem, strafoplegger, heeft gekregen wegens het vijf minuten te laat verschijnen bij een oefening;

dat hij, voor wat betreft het in de omschrijving der strafreden genoemd feit: het mankeeren bij een bevolen theorie-mitrailleur, het wel mogelijk acht, dat klager inderdaad aanvankelijk heeft gemeend, denzelfden dag nog op piket te moeten komen, doch dat de klager hem zijn vergissing dan onmiddellijk had moeten melden en hij dan wellicht de mitrailleur-oefening (aanvankelijk zou theorie-zware mitrailleur zijn gehouden, doch dit is gewijzigd in theorie-lichte mitrailleur) nog ten deele had kunnen bijwonen.

dat hij er zeker van is, dat klager, toen hij hem op deze tekortkoming wees en daaraan toevoegde, dat hij, klager, zich nogal eens vergiste, ten antwoord gaf: ,,Iedereen kan zich vergissen, en voor dergelijke kleinigheden heb ik het te druk.";

O. dat het weinig betoog behoeft, dat de feiten, welke in den aanhef van de omschrijving der strafreden worden bedoeld, zoodanige tekortkomingen opleveren, dat klager deswege ***beide malen terecht*** een aanmerking heeft bekomen;

dat er immers in de roerige Septemberdagen van 1938, waarin klager de alarm-oproeping ontving, in geen geval door een ***beroeps***-militair, dus zeker niet door een in den dienst vergrijsd adjudant-

onderofficier, een beroep op mocht worden gedaan, dat het bericht ,,alle verloven ingetrokken" nog niet was verzonden, en klager bij het vernemen, dat de troep met scherpe patronen naar S. was uitgerukt, had behooren te begrijpen, dat zijn diensten noodig zouden zijn, en hij zich daarom onverwijld bij zijn compagnie had behooren te melden;

dat voorts de verontschuldiging, dat het te laat komen bij een oefening te wijten was aan oponthoud door manschappen, die iets kwamen vragen, niet opgaat, terwijl het slechts van een zekere zucht tot tegenspraak kan getuigen te zeggen, dat het oponthoud niet 5 minuten, doch slechts een paar minuten had geduurd;

O. dat de in de omschrijving der strafreden vermelde feiten daarin over het algemeen met juistheid worden gekenschetst, doch dat aan klager kan worden toegegeven, dat de term „*voorgevende* dien namiddag piketdienst te krijgen" minder juist is gekozen;

O. dat de omschrijving der strafreden mitsdien in een voor klager eenigermate gunstigen zin behoort te worden gewijzigd, zooals nader zal worden aangegeven, en dat, mede in verband met deze wijziging. de opgelegde straf kan worden teruggebracht tot vier dagen licht arrest;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het Regiment ..... op het beklag genomen;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Na reeds tweemaal op het niet of niet tijdig aanwezig zijn bij ern bevolen dienst te zijn gewezen, nu wederom gemankeerd bij een bevolen theorie-mitrailleur, zich daarbij verontschuldigende, dat hij dien namiddag piketdienst zou krijgen, hetgeen berustte op een onnauwkeurige lezing van een dagelijksche order, en zich daarna verantwoordende met de mededeeling, dat iedereen zich kan vergissen en dat hij het voor dergelijke kleinigheden te druk had.";

Vermindert de opgelegde straf tot vier dagen licht arrest;

Gelast dat de gewijzigde omschrijving der strafreden en de verminderde straf in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant van het Regiment..... den Advocaat-Biskaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandseh-Indië.

Sententie van 26 Mei 1939.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. J. Coutinho.

Advocaat-fiskaal: Mr. H. van Santwijk.

Raadsman: Mr. Dr. N. W. Leswuillier.

A. Verduistering, tweemalen gepleegd (als inkooper voor de tafel der korporaals en manschappen, tot tweemaal toe, xich gelden, gezamenlijk ± f 19,16, toegeëigend, welke hem in die functie tot het doen van inkoopen waren ter hand gesteld).

***B. 1°.** Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen; 2°. Opaettelijke ongeoorloofde afzvexigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet Zanger dan dertig dagen (behoorende tot het wachtsvolk van de kazerne, zich op 31 December 1938, omstreeks 12 u. 30, heimelijk verwijderd en zich in den nacht van 1 op 2 Januari, omstreeks half één, weder in de kazerne teruggemeld).*

Het zijn van inkooper voor de tafel van de korporaals en manschappen valt niet ais persoonlijke dienstbetrekking aan te merken. (Anders Zeekrijgsraad.)

Straf verzwaard van 3 maanden tot 5 maanden gevangenisstraf, doch de door den Krr. opgelegde bijkomende straf van ontslag eonder ontzetting vernietigd, immers de gepleegde feiten geen aanleiding geven beklaagde ongeschikt te achten om in den militairen dienst te blijven.

(De A.-F. had, wat A. betreft geconcludeerd tot ééne voortgezette handeling en ten aanzien van B. alléén tot de sub 2°. vermeide qualificatie).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja. ratione officii, appellant tevens geappelleerde, en K., stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te Kraksaän (Oost-Java), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse aan boord van Hs. Ms. „Pieter de Bitter", sedert 2 Januari 1939 in arrest, helilaagde-geaflelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 21 Maart 1939 en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van

beklaagde uitgesproken, waarvan appèl, waarbij beklaagde, met vrijspraak van hetgeen hem onder A. meer of anders is ten laste gelegd [1]) dan bewezen verklaard, terzake van het hem overigens tenlastegelegde is schuldig verklaarcl aan: „Verduistering gepleegd door hem, die het goed uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft, tweemalen gepleegd" en 1°. „Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen" en 2°. „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf za1 worden in mindering gebracht vanaf den 2den Januari 1939 en met de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad en door beklaagde beide op 29 Maart 1939, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 15 Mei 1939 en het relaas van beteekening daarvan dd. 17 Mei 1939;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester H. van Santwijk, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 26 Mei 1939, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met

---

[1]) De telastelegging luidde:

A. dat hij in het tijdvak van 12 tot 26 Juni 1938 te Soerabaja of elders in Nederlandsch-Indië, dienende aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter", opzettelijk van het geld, dat hem als inkooper voor de tafel der Europeesche korporaals en manschappen van dien bodem door of vanwege den oudsten officier van genoemden bodem in handen was gegeven tot het inkoopen van verschillende benoodigdheden voor die tafel en welk geld hij dus anders dan door misdrijf onder zich had en hetwelk geheel dan wel ten deele toebehoorde aan liet Gouvernement van Nederlandsih-Indië — in ieder geval aan een ander dan aan hem, beklaagde — verschillende bedragen tot een gezamenlijk bedrag van f 19,16 of daaromtrent weder rechtelijk zich heeft toegeëigend;

„*B.* dat hij dienende als matroos der 2de klasse bij de Marine-kazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, op 81 December 1938 te omstreeks 12 uur **30,** terwijl hij tot het wachtsvolk van genoemde inrichting behoorde en uit dien hoofde dien dag niet mocht passagieren, ter uitvoering van tevoren gemaakt plan om zich ongeoorloofd naar den wal te begeven, zich heimelijk uit voormelde kazerne heeft verwijderd en naar Semarang is gegaan, zijndc hij voorts opzettelijk voortdurend en zonder vergunning afwezig gebleven totdat hij zich in den nacht van 1 op 2 Januari 1939 te omstreeks half een bij voormelde inrichting te Soerabaja heeft teruggemeld."

De Krijgsraad heeft het tenlastegelegde bewezen verklaard, met dien verstande, wat sub A betreft, dat hij. beklaagde, zich in Juni 1938 te Soerabaja opzettelijk tot tweemalen toe gelden welke aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden, wederrechtelijk heeft toegeëigend.

ontvangst van het tweevoudig appèl, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, zal vernietigen en te dezer zake opnieuw rechtdoende, beklaagde, met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd, schuldig zal verklaren aan de misdrijven van:

A. verduistering, tweemaal gepleegd in ééne voortgezette handeling;

B. opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van tenminste één dag en niet langer dan dei-tig dagen;

beklaagde deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde sedert 2 Januari in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

beklaagde voorts zal ontslaan uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter 's Hofs terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

Nog gelet op 's Hofs beschikking van 19 Mei 1939, waarbij de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde is gelast;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. Dr. N. W. Leswuillier, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten onrechte door den eersten rechter is aangenomen, dat beklaagde de door hem verduisterde gelden uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich had, immers het zijn van inkooper voor de tafel van de Europeesche korporaals en manschappen niet als persoonlijke dienstbetrekking valt aan te merken;

O., dat overigens ten deze naar behooren is geprocedeerd en op de gronden en middelen in het beroepen vonnis vermeld, welke het College overneemt en tot de zijne maakt, terecht een schuldigverklaring en veroordeeling van beklaagde door den Zeekrijgsraad is uitgesproken, doch in verband met het bovenoverwogene de qualificatie van het misdrevene sub A. niet kan blijven gehandhaafd, terwijl voorts een straf is opgelegd, welke den Hove te licht is voorgekomen in verhouding tot den ernst der gepleegde feiten;

O. voorts, dat naar 's Hofs oordeel ten onrechte de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen is opgelegd, immers de gepieegde feiten geen aanleiding geven beklaagde ongeschikt te achten in den militairen dienst te blijven;

O., dat het beroepen vonnis derhalve ten aanzien van de qualificatie sub A. en ten aanzien van de opgelegde hoofd- en bijkomende straf behoort te worden vernietigd, doch overigens als zijnde wel en terecht gewezen moet worden bevestigd;

O., dat den Hove termen zijn voorgekomen om den tijd door beklaagde na de uitspraak van het vonnis in voorloopige hechtenis

doorgebracht. mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Gelet op de door den eersten rechter aangehaalde wetsbepalingen (met uitzondering van art. 23 W.M.S. en art. 322 W.v.S.) en art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, zoomede de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 21 Maart 1939 gewezen en op denzelfden datum in tegenmoordigheid van beklaagde uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de qualificatie sub A., van de hoofdstraf en voorzoover beklaagde daarbij is ontslagen uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart den in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde K., stamboeknummer ...., terzake van het hem sub A. tenlastegelegde schuldig aan het misdrijf van „Verduistering. tweemalen gepleegd";

Veroordeelt hem terzake van de feiten, waaraan hij is schuldig verklaard tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden:

Bepaalt, dat de tijd door beklaagde na de uitspraak van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde straf;

Bevestig! het beroepen vonnis voor het overige.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 25 April 1939.

President: Luitenant-kolonel der mariniers M. R. de Bruijne.

Leden: Luitenant ter zee lste klasse P. J. G. Huyer, officier van administratie lste klasse J. K. Leijen, luitenant ter zee lste klasse W. N. de Vries en officier van den marinestoomvaartdienst 1ste klasse E. Wijvekate.

Valschelijk onderteekenen van cantinebons.

1°. Valschheid in geschrift; 2°. Opzettelijk gebruik maken van het valsche geschrift als ware liet echt en onvervalscht, beide feiten meermalen gepleegd en als ééne voortgezette handeling beschouwd (als wanbetaler op de z.g. „zwarte lijst" staande, in de cantine herhaaldelijk (12 malen, op verschillende tijdstippen in September en October) bons voor consumptie-artikelen met de namen van twee andere schepelingen onderteekend en daarop die artikelen uit de marine-cantines verkregen).

Uit die bons kon eenig recht of eenige verbintenis ontstaan.

Beklaagde heeft hef vertrouwen dat door het Marinebestuur in de schepelingen wordt gesteld door ten behoeve van ken een cantine

beschikbaar te stellen, waar zij op *crediet dranken e.d. kunnen betrekken,* op *schromelijke wijze beschaamd. Daarom en met het* oog op *de algemeene preventie dient een gestrenge straf te worden opgelegd.*

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

In de zaak tegen W., stamboeknummer ...., oud 22 jaren, geboren te den Helder, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als tamboer der 3de klasse aan boord van Hr.Ms. ,,Java" te Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 22sten December 1938 No. A. 16/11/12;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkonzing van den Zeekrijgsraad van den 4den April 1939 No. A. 16/3/19,

aan den voet van welk stuk door den fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Soerabaja op verschillende tijdstippen in de maanden September en October 1938

a. een aantal geschriften, t.w. een zestal bonnen van de aan de Aloon-Aloonstraat gelegen Marine-cantine, respectievelijk genummerd 34935, 38109, 38110, 38228, 38427 en 36292 en een zevental credietbonnen van de Marine-cantine op Pasiran,

op elk waarvan — in een daartoe bestemd vak — met potloodschrift is vermeld de naam van een consumptie-artikel of de namen van meerdere consumptie-artikelen en daaronder eveneens in potloodschrift op de met 34935, 38109, 38110, 38228 en 38427 gemerkte bonnen de naam ,,(de) Munnik" en op de overige bonnen de naam ,,Hovi",

uit welke bonnen, aldus ingevuld en onderteekend, waren zij echt en onvervalscht, eenig recht of eenige verbintenis kon ontstaan, althans

welke bonnen — overeenkomstig het algemeen in Nederlandsch-Indië bestaande gebruik — bestemd waren om tot bewijs te dienen van het feit dat de onderteekenaar van die bonnen — i.c. iemand genaamd (de) Munnik of Hovi — het daarop vermelde artikel of de daarop vermelde artikelen van de desbetreffende Marine-cantine had ontvangen ter nadere verrekening, althans ter nadere verrekening wenschte te ontvangen,

valschelijk heeft opgemaakt door deze bonnen, na hierop het door hem verlangde artikel of de door hem verlangde artikelen te hebben ingevuld, opzettelijk te onderteekenen met een hem niet toebehoorenden naam — t.w. een vijftal dezer bonnen met den naam van (de) Munnik en een achttal dezer bonnen met den naam Hovi — een en ander met het oogmerk om deze bonnen als echt en onvervalscht te gebruiken, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

b. telkenmale nadat hij een bon als onder *a* bedoeld valschelijk had opgemaakt, opzettelijk hiervan gebruik heeft gemaakt als ware deze echt en onvervalscht door deze in de desbetreffende Marine-

eantine aan iemand van het aldaar bedienende personeel aan te bieden of te overhandigen en door het hierop vermelde artikel of de hierop vermelde artikelen in ontvangst te nemen, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan":

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 13den April 1939 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn betcekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 25sten April 1939. desvoormiddags ten 9 ure:

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie. strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan:

a. „Valschheid in geschrift";

b. „Opzettelijk gebruik maken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht".

beicle feiten meermalen gepleegd en als één voortgezette handeling beschouwd" en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 29sten Mei 1933 vrijwillig als marinier der 3e klasse in opleiding tamboer onder stamboeknummer .... voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als tamboer der 3de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot den 29sten Mei 1939;

O. dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt en nader dienaangaande heeft opgegeven:

dat het hem bekend was, dat het in de marine-cantine, gelegen aan de Aloon-Aloonstraat te Soerabaja, gebruik is om wanneer men daar consumptie-artikelen ter nadere verrekening wenscht te ontvangen, den naam van die artikelen op een daartoe bestemde bon te vermelden, op die bon — in het bedrukte hoofd — eveneens te vermelden zijn naam en stamboeknummer en de aldus ingevulde bon — nadat daarop ook is aangegeven, dat men de bestelling op crediet wenscht — met zijn naam te onderteekenen en af te geven aan een der bedienden; dat de op een zoodanige crediet-bon vermelde artikelen direct worden afgeleverd en dat betaling daarvan plaats dient te hebben vóór den 10den van de volgende maand door dengene, wiens naam en handteekening op de bon voorkomt; dat men na betaling de bonnen terugkrijgt; dat de bestelling en betaling van consumptie-artikelen in de marine-cantine op Pasiran te Soerabaja op overeenkomstige wijze geschiedt, met dien verstande dat men daar twee soorten bonnen heeft, n.l. crediet-bonnen en bonnen voor verteringen, die men contant betaalt;

dat hij weet dat hij in Augustus 1938 in de marine-cantine, gelegen aan de Aloon-Aloonstraat te Soerabaja, op de „zwarte lijst" was ge-

plaatst en dat het hem bekend was dat hij daarom aldaar niet langer op crediet mocht koopen; dat hij daarom van den hem bekenden marinier der 3de klasse de Munnik, zijn passagier-kameraad, toestemming heeft gekregen om in genoemde cantine — als de Munnik daar niet was — op naam van de Munnik credietbonnen te schrijven en deze met zijn — de Munnik's — naam te onderteekenen; dat hij met de Munnik was overeengekomen om de door hem op de Munnik's naam geschreven bonnen later met dezen te verrekenen; dat hij op verschillende dagen in de maand September 1938 in bedoelde marine-cantine de hem vertoonde bonneii, respectievelijk genummerd 38238, 34935, 38110. 38109 en 38427 en welke thans respectieveliik met A tot en met E in blauw zijn gemerkt, heeft geschreven en met den naam van de Munnik heeft onderteekend; dat hij deze bonneii herkent aan zijn handschrift dat daarop voorkomt; dat hij niet weet hoe de Munnik zijn handteekening stelt en dat hij geen enkele poging gedaan heeft om bij het stellen der naamteekening van de Munnik zijn gewone handschrift te verdraaien; dat hij op elk van die bonnen in het vak, dat bestemd is voor de invulling van de gewenschte consumptie, den naam van een consumptie-artikel of de namen van meerdere consumptie-artikelen heeft geschreven en ze daarna heeft onderteekend met den naam van de Munnik, wiens naam hij trouwens ook telkens in het bedrukte hoofd van die bonnen had vermeld; dat hij telkens, nadat hij een bon aldus had ingevuld, deze aan een djongos, die in de marinecantine bediende, heeft afgegeven en dat hij de op die bonnen vermelde artikelen heeft ontvangen; dat hij bij het afgeven der bonnen niet aan de mogelijkheid heeft gedacht, dat de bediende of iemand aan het buffet de handteekening van de Munnik wel eens zou kunnen kennen; dat hem later gebleken is dat de Munnik de door hem — beklaagde — op de Munnik's naam afgegeven crediet-bonnen niet heeft betaald; dat hij de Munnik evenmin het bedrag dier bonnen heeft betaald;

dat hij in de maand October 1938 in dezelfde eantine de hem vertoonde bon No. 36292, welke hij thans ten processe — gemerkt met IIx in rood — aanwezig ziet, heeft geschreven en heeft onderteekend met een krabbeltje en daarna aan den bedienenden djongos heeft afgegeven in de verwachting dat deze djongos hem de bestelling, die hij daarop had gedaan, zou afleveren; dat hij in het bedrukte hoofd van die bon den naam van den hem welbekenden marinier der 2de klasse W. Hovi had vermeld, omdat hij van dezen toestemming had gekregen om op diens naam een paar biertjes te schrijven; dat hij zich niet meer herinnert of hij met het krabbeltje, waarmede hij de bon onderteekende, den naam Hovij bedoelde te schrijven; dat er, toen Hovij zijn toestemming verleende, niet over verrekening of betaling is gesproken; dat hij het handschrift op deze bon als het zijne herkent en dat hij bij het schrijven van deze bon niet heeft getracht om zijn handschrift te verdraaien; dat korten tijd, nadat hij deze bon aan den djongos had afgegeven, de kastelein naar hem toekwam en hem zeide dat hij — beklaagde — Hovij niet was; dat hij de op deze bon vermelde consumptie niet heeft ontvangen;

dat hij in de marine-cantine op Pasiran te Soerabaja, in welke inrichting hij geen crediet-bonnen mocht afgeven, aangezien hij daar op de „zwarte lijst" stond, omdat hij geen geld had, in de maand October 1938 de hem vertoonde bonnen, thans respectievelijk gemerkt met I tot en met VIIT in blauw, heeft geschreven en deze met den naam van Hovij heeft onderteekend; dat hij deze bonnen herkent aan zijn handschrift, dat daarop voorkomt,; dat hem niet bekend is hoe Kovij zijn handteekening stelt en dat hij bij het stellen der naamteekening van Hovij niet heeft getracht om zijn eigen handschrift te verdraaien; dat hij op soinmige van die bonnen in het hoofd daarvan vermeldde H. Hovi en dan de bon ook onderteekende met dien naam, terwijl hij op andere bonnen schreef W. Wovi en dan de bonnen ook met W. Hovi onderteekende: dat hij op elk van die bonnen den naam van een consumptie-artikcl of de namen van meerdere consumptieartikelen heeft geschreven en ze daarna heeft onderteekend. zooals boven vermeld; dat hij telkens, nadat hij een bon aldus had ingevuld, deze aan een bediende heeft afgegeven en dat hij de op die bonnen vermelde artikelen heeft ontvangen; dat hij bij het afgeven der bonnen niet aan de mogelijkheid heeft gedacht dat de bediende of iemand aan het buffet de handteekening van Hovii me! eens zou kunnen kennen: dat Hovij hem geen toestemming had gegeven om in de cantine op Pasiran bonnen op zijn naam af te geven; dat, toen hij Hovij mededeelde dat hij eenige bonnen op zijn — Hovij's — naam in de cantine op Basiran geschreven had. hem gebleken is dat Hovij daarmede niet accoord ging; dat hij echter, niettegenstaande hij wist dat Hovij zulks afkeurde, daarmede is doorgegaan;

O. dat ten processe hebben verklaard:

1e. **W. J.** Munnik, marinier der 3de lilasse. oud 21 jaren, onder eede:

dat hij in Juli 1938, bij de Marine-kazerne „Goebeng" te Soerabaja werd geplaatst en aldaar bevriend is geraakt met beklaagde, die daar ook diende, en met wien hij nadien vaak heeft gepassagierd en de marine-cantine aan de Aloon-Aloonstraat heeft bezocht; dat beklaagde hem in Augustus 1938 heeft verteld dat hij — beklaagde — op de ,,zwarte lijst" was geplaatst; dat hij wist dal. zulks voor beklaagde inhield dat hij in genoemde cantine g-een crediet-bonnen meer mocht schrijven; dat beklaagde hem toen heeft gevraagd of hij op zijn — getuige's — naam in de marine-cantine crediet-bonnen mocht schrijven; dat hij beklaagde toen heeft medegedeeld dat hij zulks niet wilde hebben, omdat hij daarvan moeilijkheden verwachtte; dat hij vervolgens met beklaagde heeft afgesproken dat, wanneer zij samen de cantine bezochten, hij — beklaagde — wel bestellingen kon doen, maar dat hij — getuige — de bon zelf wilde schrijven en onderteekenen en dat hij — getuige — zoo'n bon met een kruis zou merken om deze bon later met beklaande te kunnen verrekenen: dat beklaagde hem op een dag in Augustus 1938, nadat bovenvermelde afspraak tusschen hen was gemaakt, heeft verteld dat hij den avond tevoren in de marine-cantine een bon had geschreven op zijn — getuige's —

naam en dat hij daarover moeilijkheden had gehad met den kastelein; dat hij daarop 's avonds met beklaagde naar den kastelein is gegaan en dat hem toen bleek dat beklaagde den avond tevoren een bon had afgegeven, op welke bon in het bedrukte hoofd zijn — getuige's — naam was vermeld en welke bon was onderteekend met den naam W.; dat hij op deze bon den naam W. heeft doorgekrast en in de plaats daarvan zijn handteekening heeft gesteld; dat hij dit deed om voor beklaagde moeilijkheden te voorkonien; dat hij bij deze gelegenheid beklaagde nog eens duidelijk heeft gezegd dat hij niet wilde hebben dat beklaagde in de marine-cantine bonnen op zijn — getuige's — naam schreef en met zijn — getuige's — naam onderteekende en afgaf; dat beklaagde in September 1938 is overgeplaatst en dat hij beklaagde toen om betaling heeft gevraagd van de bonnen, die hij voor beklaagde volgens bovenstaande afspraak in de marine-cantine had afgegeven; dat beklaagde hem niet heeft betaald omdat hij — naar hij zeide — geen geld had; dat beklaagde hem niet heeft gezegd dat hij in September 1938 in de marine-cantine bonnen op zijn naam had afgegeven en met zijn naam had onderteekend; dat hij eind September 1938, toen hij zijn crediet-bonnen in de marine-cantine kwam betalen. heeft bemerkt dat er zich onder de bonnen, die op zijn naam waren afgegeven, ook bonnen bevonden — t.w. de bonnen resp. genummerd 38228, 34935, 38110, 38109 en 38427 alsmede 3154 — die hij niet zelf geschreven had; dat hij deze bonnen thans — in blauw met A tot en met F gemerkt — ten processe aanwezig ziet; dat hij aan het handschrift, waarmede deze bonnen zijn geschreven en onderteekend, ziet dat beklaagde deze bonnen heeft geschreven; dat hij het handschrift van beklaagde kent en dat dit hetzelfde handschrift is dat voorkwam op de bon, waarop hij in Augustus 1938 de handteekening van W. had doorgeschrapt; dat hij deze bonnen niet heeft betaald, omdat hij ze niet heeft afgegeven; dat hij zelf in het bedrukte hoofd van een crediet-bon altijd vermeldt W. J. Munnik, stamboeknummer 4676 en dat hij zijn bonnen ook altijd met W. J. Munnik onderteekent;

2e. J. W. Hovij, marinier der 2de klasse, oud 23 jaren, onder eede:

dat beklaagde hem op een dag in de maand October 1938 heeft gevraagd of hij op zijn — getuige's — naam in de marine-cantine aan de Aloon-Aloonstraat te Soerabaja een biertje mocht schrijven; dat hij wist dat beklaagde in die cantine geen crediet had, omdat hij op de ,,zwarte lijst'' stond; dat hij beklaagde daarom daartoe toestemming heeft gegeven en dat hij begreep dat zijn toestemming inhield dat beklaagde in die cantine een crediet-bon op zijn — getuige's — naam zou afgeven en dat beklaagde deze bon ook met zijn naam zou onderteekenen; dat hij verwachtte dat beklaagde misschien wel meer dan één bon zou schrijven maar van zijn toestemming een bescheiden gebruik zou maken; dat hij, wanneer beklaagde dien avond twee of drie bonnen uitsluitend voor zichzelf zou hebben afgegeven, die bonnen aan het eind van de maand zou hebben betaald; dat beklaagde hem den volgenden dag heeft verteld dat hij den avond tevoren in de marine-cantine een bon op zijn — getuige's — naam had afgegeven,

dat hij daarover moeilijkheden had gehad en dat hij de bestelling niet had ontvangen; dat beklaagde hem toen niet heeft gezegd dat hij dienzelfden avond ook crediet-bonnen op zijn — getuige's — naam had afgegeven in de marine-cantine op Pasiran; dat beklaagde hem dit eerst later heeft gezegd en hem toen heeft beloofd deze bonnen aan het eind van de maand te betalen; dat hij in October 1938 in de marine-cantine op Pasiran slechts één bon heeft geschreven. dezelfde bon, die hij thans ten processe gemerkt met IX in blauw aanwezig ziet: dat beklaagde hem in Octoher 1938 — op den dag dat hij soldij over de maand October 1938 had ontvangen — heeft gezegd dat hij — beklaagde — dien dag om 5 uur naar de marine-cantine te Pasiran zou gaan om de crediet-bonnen, die hij op zijn — getuige's naam had afgegeven, te betalen en dat hij ook de bonnen die hij — getuige — zelf geschreven had, zou betalen; dat hij dieuzelfden avond in de marine-cantine is geweest en dat hem toen bleek dat beklaagde zijn belofte niet had gehouden: dat hem toen door den kastelein een bundeltje bonnen werd ter hand gesteld; dat hem bij het nazien dezer bonnen, welke hij thans ten processe — met I tot en met IX in blauw gemerkt — aanwezig ziet. bleek dat hij zelf slechts de met IX in blauw gemerkte bon had geschreven; dat hij toen aan den kastelein heeft gezegd dat alleen de bon, die thans met IX in blauw is gemerkt, van hem was en dat de overige 8 bonnen door beklaagde waren afgegeven; dat hij liet bedrag der verteringen van deze acht bonnen toen niet heeft betaald; dat het totaal bedrag daarvan — f 7.16 — later van zijn soldij is ingehouden; dat. wanneer beklaagde hem dit bedrag niet terugbetaalt, hij een schade lijdt van f 7.16;

e T. Dusseldorp, kastelein van de marine-cantine aan de Aloon-Aloonstraat te Soerabaja, oud 42 jaren, onder eede:

dat hij sedert December 1937 werkzaam is als kastelein bij genoernde cantine; dat de gang van zaken in die cantine, wanneer men consumptie-artikelen op crediet ter nadere verrekening wil ontvangen, is, dat men de verlangde artikelen vermeldt in een daartoe bestemd vak op een daartoe bestemde bon; dat men op die bon tevens aangeeft, dat men de bestelling op crediet wenscht; dat men verder op die bon vermeldt zijn naam, stamboeknummer, schip of inrichting, waar men dient en zijn qualiteit; dat men de aldus ingevulde bon, na onderteekening, met een doordruk afgeeft aan één der bedienden van de cantine; dat de bediende met de bon en den doordruk daarvan gaat naar den kassier van de cantine, dat de kassier op de bon en den doordruk daarvan — door middel van een kasregister -— vermeldt het nummer van den bediende, de letters CrD — ingeval van een crediet-bon, waarop dranken e.d. worden besteld, het totaal-bedrag van het op die bon gestelde, het volgnummer van de bestelling en den datum; dat de crediet-bonnen, d.w.z. de origineele exemplaren daarvan, tot betaling daarvan volgt, bij den kassier blijven berusten, terwijl de bediende — tegen overgave van den doordruk der bon — van den buffethouder de bestelling ontvangt en deze aflevert; dat men daarop de op die bon vermelde consumptie-artikelen van den bediende ontvangt;

dat men de crediet-bonnen, die men in den loop van een maand in de marine-cantine heeft afgegeven, betalen moet vóór den 10den van de volgende maand; dat betaling van de crediet-bonnen altijd bij hem — getuige — plaats heeft tegen overgave van de afgegeven crediet-bonnen; dat degeen, die niet tijdig betaalt, op de z.g. „zwarte lijst" wordt geplaatst. hetgeen medebrcngt dat men niet langer crediet-bonnen mag afgeven;

dat marinier Munnik eind September of begin October 1938 bij hem in de cantine is gekomen en zijn crediet-bonnen heeft opgevraagd, die hij in September 1938 in de caniine had afgegeven: dat hij Munnik toen een zakje met crediet-bonnen heeft overhandigd; dat hij heeft gezien dat Munnik de bonnen uit het zakje beeft genomen cn deze heeft nagekeken; dat Munnilr hem toen dadelijk heeft gezegd dat de bonnen, die hij — getuige — thans met **h** tot **F** in blauw gemerkt ten processe aanwezig ziet, niet door hem — Munnik — geschreven waren; dat Munnik, toen hij dezen vroeg wie die bonnen dan wel geschreven had, hem antwoordde „dat zal W. wel gedaan hebben"; dat Munnik hem toen ook nog heeft gezegd dat hij aan beklaagde daartoe geen toestemming had verleend; dat hij wist de beklaagde op **1** Augustus 1938 op de zwarte lijst was geplaatst: dat Munnik heeft geweigerd om de met A tot en met **F** in blauw gemerkte bonnen te betalen: dat de marine-cantine, indien het bedrag dier bonnen oninhaar is, een schade lijdt van **f** 5.88; dat hij zich herinnert dat Munnik in Augustus tevoren zijn bonnen over de loopende maand ter inzage heeft gevraagd en dat hij — Munnik — toen op een bon — die, naar hij zeide, niet door hem was geschreven — zijn handteekening heeft gesteld; dat op een avond in October 1938 de kassier van de marine-caritine hem heeft medegedeeld dat beklaagde een valsche bon had geschreven en afgegeven en hem daarbij toen een bon genummerd 36292 heeft getoond, dezelfde bon, die hij thans ten processe in rood gemerkt met IIx aanwezig ziet; dat hij — getuige — met deze bon naar beklaagde is gegaan en dat beklaagde hem toen heeft gezegd dat hij toestemming had van den marinier der 2de klasse Hovij om op diens naam bonnen af te geven; dat de bestelling op deze bon gedaan niet is afgeleverd; dat, indien de kassier een en ander niet tijdig had opgemerkt en het bedrag dier bon oninbaar was gebleken, de marine-cantine in dit geval een schade van **f** 1.50 zou hebben geleden;

4e. R. **J.** van der Veen, sergeant-bottelier, verkooper in de marine-cantine Pasiran te Soerabaja, oud 42 jaren, onder eede:

dat in de marine-cantine bestellingen worden opgegeven aan de Inlandsche bedienden; dat de bezoeker daartoe een blanco bon inet bedrukt hoofd ontvangt; dat er aparte bonnen zijn voor bestellingen op crediet en voor bestellingen, die contant worden betaald; dat in het bedrukte hoofd van een credietbon door den bezoeker moet worden vermeld zijn naam, qualiteit, stamboeknummer, schip of inrichting waar hij dient; dat er onder het bedrukte hoofd een ruimte is, bestemd voor het invullen der bestelling en dat de bezoeker. alvorens de crediet-bon aan den bediende af te geven. deze moet onderteekenen met zijn

naam; dat de djongos tegen afgifte van de ingevulde er, onderteekende crediet-bon aan het buffet de bestelling ontvangt en deze aan den bezoeker aflevert; dat de afgegeven crediet-bonnen aan het eind der maand, waarin zij zijn afgegeven, of voor den 10den van de volgende maand door den bezoeker moeten worden betaald; dat bij betaling de crediet-bonnen worden teruggegeven; dat degeen, die zijn crediet-bonnen niet tijdig betaalt, op de z.g. ,,zwarte lijst" wordt geplaatst;

dat op een avond — eind October of begin November 1938 — in voormelde cantine de marinier der 2de klasse Hovij bezweren heeft gemaakt om zijn crediet-bonnen over de maand October 1338 te betalen, omdat — naar Hovij hem zeide — de hem aangeboden bonnen niet allemaal door hem waren geschreven; dat hij de bonnen, die Hovij in een groene enveloppe — welke thans met L in blauw is gemerkt — ter betaling waren aangeboden, thans met I tot en met IX in blauw gemerkt ten processe aanwezig ziet;

dat Hovij zeide alleen de bonnen te willen betalen, die hijzelf had geschreven en afgegeven en de betaling van de niet door hem geschreven bonnen weigerde; dat hij niet meer weet welke bonnen Hovij erkende als de zijne maar dat hij aanneemt — en zulks op grond van de aanteekening ,,betaald", welke hij — getuige — op de bon — thans met IX in blauw gemerkt — heeft gesteld — dat Hovij alleen deze bon (IX) heeft erkend als door hem te zijn geschreven en afgegeven; dat Hovij blijkens de op de enveloppe voorkoinende aanteekening *f* 1.20 heeft betaald; dat op zijn vraag, mie de andere bonnen ten name van Hovij had geschreven, Hovij hem na eenig aandringen den naam W. heeft genoemd;

O. dat als stukken van overtuiging ten processe aanwezig zijn:

Ie. zeven met potlood beschreven bonnen van de marine-cantine aan de Aloon-Aloonstraat te Soerabaja:

a. dat zes dezer bonnen n.l. die genummerd 38228, 34935, 38110, 38109.38427 en 3154 — in blauw gemerkt A t/m F — aan den bovenrand een kasregister-afdruk verioonen, bestaande uit een nummer, de letters ,,CrD", een bedrag, een nummer en een datum; dat in hef; bedrukte hoofd dezer bonnen de naam (W) (de) Munnik is geschreven en dat al deze bonnen met uitzondering van bon No. 3154 zijn onderteekend met (W) (de) Munnik;

b. dat op een van deze bonnen, n.l. die genummerd 36292 — in rood gemerkt met IIx — in bet bedrukte hoofd de naam W. Hovi is geschreven en dat deze bon ook met dien naam is onderteekend;

IIe. een negental met potlood beschreven erediet-bonnen van de marine-cantine op Pasiran te Soerabaja:

a. dat op acht dezer bonnen — in blauw gemerkt I t/m VIII — in het bedrukte hoofd de naam W. Hovi is geschreven en zij ook met dien naam zijn onderteekend;

b. dat op een van deze bonnen — in blauw gemerkt IX — in het bedrukte hoofd de naam J. W. Novy in een geheel ander handschrift is geschreven en dat deze bon ook met dien naam is onderteekend, terwijl op deze bon het woord ,,betaald" is geschreven;

dat op alle bovenvermelde bonnen niet uitzondering van bon No. 3154 — gemerkt F in blauw — en de bon met I in blauw gemerkt den naam of de namen van meerdere consumptie-artikelen zijn vermeld:

IIIe. een groen zakje — in blauw gemerkt L — waarop de aanteekening voorkomt „1.20 bet. op 28-10-'35;

O. dat alzoo is komen vast te staan dat beklaagde de ten processe aanwezige bonnen, voor zoover hierboven onder Ie. *a* en b en IIe. *a* vermeld, eigenhandig heeft geschreven en — met uitzondering van bon No. 3154 — F —, zijnde een bon voor een partij biljart — met een anderen naam dan de ziine heeft onclcrteekend:

dat beklaagde al deze bonnen — met uitzondering van de bon, gemerkt F, en de bon, gemerkt I (eveneens een biljartbon) — overeenkomstig zijn bedoeling alsof deze afkomstig waren van Munnik en Hovy, heeft gebruikt teneinde zich op naam van deze personen verschillende consumptie-artikelen te verschaffen; dat hij de op deze bonnen vermelde consumpties niet uitzondering van die vermeld op bon No. 36292 — gemerkt IIx in rood — ook inderdaad heeft ontvangen;

dat uit het gebruik dat beklaagde van al deze bonnen heeft gemaakt, inderdaad nadeel kon ontstaan;

O. dat door de opgave van den beklaagde, de verklaringen der getuigen, alsmede door de eigen waarneming van de ten processe aanwezige stukken van overtuiging, alles iu onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen met bcklaagde's schuld daaraan, hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande dat — voor zoover betreft het onder a tenlastegelegde — uit de door beklaagde opgemaakte geschriften (bonnen) eenig recht of eenige verbintenis kon ontstaan, terwijl hij — wat het onder b tenlastegelegde aangaat — door telkenmale opzettelijk van de valschelijk opgemaakte bonnen gebruik te maken op de wijze zooals in de tenlastelegging is vermeld ook telkens de op die bonnen vermelde artikelen heeft ontvangen met uitzondering van die. op bon No. 36292 vermeld;

O. dat het aldus bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

a. „Valschheid in geschrift":

b. „Opzettelijk gebruikmaken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht",

beide feiten meermalen gepleegd en als één voortgezette handeling beschouwd";

O. omtrent de op te leggen straf:

dat de door beklaagde gepleegde feiten van ernstigen aard zijn:

dat beklaagde door het begaan van deze feiten het vertrouwen, dat door het Marine-bestuur in de Marine-schepelingen wordt gesteld door ten behoeve van hen een cantine beschikbaar te stellen, waar zij op crediet dranken e.d. kunnen betrekken, op schromelijke wijze heeft beschaamd:

dat in verband hiermede en met het oog op de algemeene preventie

naar 's Raads meening in het onderhavige geval dan ook een gestrenge straf dient te worden opgelegd;

Gezien de artikelen 1, 2 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 56, 225, 1e en 2e lid van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189 en 190 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Beveelt de teruggave van de ten processe aanwezige stukken van overtuiging, t.w. zes bonnen gemerkt A t/m F in blauw en een, gemerkt rood IIa. aan den kastelein van de marine-cantine Aloon-Aloonstraat en negen bonnen — gemerkt I t/m IX — en een groen zakje — gemerkt L in blauw — aan den verkooper van de marine-cantine te Pasiran, na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 28 APRIL 1939.

Beklag over een gedeelte der strafreden, luidende dat gedeelte „nalatig geweest in de afdoening eener op hem rustende geldelijke verplichting en bij het onderzoek een verkeerde voorstelling van zaken gegeven" (vergoeding door een verantwoordelijk waschbaas van in de scheepswasscherij xoek geraakt waschgoed).

Beklag ongegrond met handhaving van de strafreden. Uitvoerige weerlegging van klagers verweer, met de overweging dat klager terecht werd gestraft.

Klagers schriftelijk verzoek om beklag te doen was wel pas opgemaakt op den zesden dag na dien waarop de straf te zijner kennis was gebracht, maar hij had reeds den vorigen dag aan zijn divisiechef mondeling zijn wensch tot beklag kenbaar gemaakt, zoodat het verlangen tot beklag op dien dag moet worden geacht te zijn ingebracht en het beklag in behandeling behoort te worden genomen.

DE SCHOUT EIJ NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD.

Gezien de op 30 November 1939 gedagteekende verklaring van den bij de Marine-kazerne te Willemsoord dienenden marinier der 1e klasse H., stamboeknummer ...., houdende den wensch zich te be-

klagen over een gedeelte van de strafreden, behoorende bij de hem op 23 November 1938 door den commandant van voornoemde kazerne, den kapitein-luitenant ter zee W. H. C. Hoog, opgelegde krijgstuchtelijke straf van vier dagen streng arrest, en welk gedeelte luidt:

,,nalatig geweest in de afdoening eener op hem rustende geldelijke verplichting en bij het onderzoek een verkeerde voorstelling van zaken gegeven";

O.. dat het schrifteliik verzoek van klager om beklag in te brengen is opgemaakt op den 6en dag na dien, waarop de straf te zijner kennis is gebracht en mitsdien ingevolge het bepaalde in artikel 62 van de wet op de krijgstucht te laat is ingediend; dat echter klager zijn wensch tot beklag den 29en November 1938 mondeling heeft kenbaar gemaakt aaa zijn divisie-chef, zoodat het verlangen tot beklag op dien datum moet worden geacht te zijn ingebracht en het beklag in behandeling behoort te worden genomen:

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden en verdere informatiën ten deze genomen;

Gehoord den klager;

O., dat uit het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager gedurende den convooidienst van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau" in straat Gibraltar in den zomer van 1938 dienst deed als waschbaas in de wasscherij aan boord en als zoodanig aansprakelijk was voor de behandeling van het waschgoed;

dat volgens het reglement van de wasscherij alle waschgoed, dat in behandeling werd genomen, vermeld behoorde te zijn op een behoorlijk ingevulde waschlijst; dat deze waschlijst na contrôle door den waschbaas voor ontvangst geteekend moest worden en — na aflevering van de gewasschen goederen — door den eigenaar, terwijl ten slotte het aldus geteekende wasehbriefje dienstig was bij de inning en verantwoording der verschuldigde waschloonen;

dat de bepalingen van dit reglement vaak niet nauwkeurig werden nagekomcii en het meermalen voorkwam, dat waschbriefjes werden opgemaakt, die niet geteekend werden;

dat tijdens het tijdvak, waarin klager optrad als waschbaas in de wasscherij een laken en een sloop zijn verloren geraakt, toebehoorende aan den sergeant-konstabel R. van der Meulen, stamboeknummer 12755;

dat dit verloren gaan niet door klager is bemerkt bij dc aflevering van het waschgoed aan den eigenaar; dat het waschbriefje noch door klager voor ontvangst, noch door den eigenaar voor terugontvangst is geteeliend en dat laatstgenoemde eerst na eenige weken van de vermissing van een sloop en een laken kennis gaf;

O., dat bij het onderzoek in deze zaak o.m. is verklaard door:

a. den officier van administratie der 2e klasse J. B. Kempees, destijds dienende aan boord van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau":

dat hem gerapporteerd was, dat de sergeant-konstabel Van der Meulen een laken en een sloop uit de wasscherij vermiste;

dat bij het onderzoek bleek, dat door klager — als waschbaas —

niet de hand was gehouden aan het bepaalde omtrent het afteekenen der waschbriefjes, waardoor klager geen bewijs bezat van de teruggave van dit laken en deze sloop;

dat klager erkende deswege schadevergoeding verschuldigd te zijn, tenzij de goederen alsnog teruggevonden zouden worden;

dat klager het bedrag der schade, die door den sergeant-konstabel Van der Meulen op vijf gulden was geschat, buitengewoon hoog vond en vroeg of hij het verlies zou mogen vergoeden door teruggave van een nieuw laken en een nieuwe sloop, hetwelk werd toegestaan en na terugkomst in Nederland zou geschieden;

dat bij terugkomst in Nederland het bedrag der door Van der Meulen geëischte schadevergoeding inmiddels nader op f 2.50 werd bepaald;

dat klager op 8 October 1938, na uitbetaling van de soldij over de 1e helft van October, door hem — officier van administratie — persoonlijk is aangemaand tot spoedige vergoeding van de schade;

dat aan klager op 24 October zijn soldij over de 2e helft van October 1938 werd uitbetaald en bovendien op 26 October een bedrag van f 8 als laatste, hem als waschbaas toekomende toelage;

dat eenige dagen na 26 October 1938 sergeant-konstabel Van der Meulen hem mededeelde de schadevergoeding nog niet te hebben ontvangen;

dat klager den 10en November 1938 door hem — officier van administratie — is gerapporteerd wegens het verzaken van zijn plicht in deze; dat klager tegenover hem — officier van administratie — nimmer blijk heeft gegeven zijn schuld niet te willen erkennen, dat echter wel de indruk gewekt werd. dat klager de betaling zijner schuld wilde uitstellen;

b. den marinier der 1e klasse C. van Baarle, stamboeknummer 4149:

dat hij in den zomer van 1938 aan boord van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau" werkzaam was als hulp in de wasscherij;

dat hij, eenige dagen nadat het personeel van de wasscherij tevergeefs getracht had de verloren gegane goederen van den sergeant-konstabel Van der Meulen op te sporen, van klager hoorde, dat deze f 5 moest betalen, omdat die goederen, een laken en een sloop, waren zoekgeraakt;

dat hij — van Baarle, — de marinier E. M. J. van Ooft, en klager besloten de schuld gezamenlijk te dragen, doch laatstgenoemde, toen zij hoorden dat de sergeant-konstabel met f 2.50 genoegen wilde nemen, zeide „nu betalen we niets, want nu is het vuile rommel";

c. den sergeant-konstabel R. Van der Meulen, stamboeknummer 12755:

dat hij het verloren raken van een aan hem toebehoorend laken en sloop gerapporteerd heeft aan den sergeant-bottelier J. P. Sap, die belast was met het dagelijksch toezicht op de wasscherij, onder mededeeling dat het laken en de sloop hem, Van der Meulen, f 4.50 hadden gekost;

dat de sergeant-bottelier een en ander aan den officier van administratie heeft gerapporteerd en dat deze laatste daarne besliste, dat klager de goederen aan hem, Van der Meulen, moest vergoeden;

dat hij aan klager heeft medegedeeld, dat hij met f 2.50 als schadevergoeding genoegen wilde nemen;

dat eenige dagen voor aankomst in Nederland door hem aan klager gevraagd werd hoe het stond met het vergoeden der schade, waarop klager antwoordde, dat hij (klager) zijn toelage nog moest ontvangen en dan zou betalen;

dat hij, Van der Meulen, nimmer meer iets van klager heeft gehoord en geen vergoeding heeft ontvangen;

d. den kapitein der mariniers J. A. J. de Bruyn:

dat hij als detachementscommandant en als divisiechef van klager het eerste onderzoek van het door den officier van administratie Kempees opgemaakte rapport heeft verricht;

dat de verklaringen van klager tijdens dit eerste onderzoek afweken van de verklaringen, die klager tegenover den officier van administratie Kempees zou hebben afgelegd, o.a. door te zeggen, dat de verantwoording voor het verloren gegane waschgoed berustte bij den eigenaar, daar deze, door het waschbriefje niet voor terugontvangst te teekenen, gehandeld zou hebben in strijd met de voorschriften ter zake en voorts door te ontkennen, dat hij aan den officier van administratie toegezegd had de schade te vergoeden;

O., dat klager tot zijn verweer aanvoert, ten aanzien van het door den officier van administratie Kempees verklaarde:

dat hij — klager — nimmer erkend heeft tot schadevergoeding verplicht te zijn en nimmer heeft gevraagd het door den sergeant-konstabel Van der Meulen geleden verlies in natura te mogen vergoeden;

dat, toen de officier van administratie het bedrag der schade op f 5 vaststelde, hij (klager) tot dien officier slechts heeft gezegd: ,,maar mijnheer, voor f 5 kan ik aan den wal wel tien stuk koopen";

dat hij steeds tegen den officier van administratie, wanneer deze hem aanmaande om de schuld te voldoen, heeft gezegd ,,ik heb geen geld"; dat hij daarmede de zaak op de lange baan wilde schuiven, aangezien hij zich niet tot betalen verplicht voelde;

ten aanzien van het door den sergeant-konstabel Van der Meulen verklaarde:

dat hij nooit tegen den sergeant-konstabel gezegd heeft dat hij, klager, zijn toelage nog moest ontvangen en dan zou betalen;

dat hij immers steeds van plan was geweest deze schade niet te betalen;

ten aanzien van het door den kapitein der Mariniers De Bruyn verklaarde:

dat hij bij het eerste onderzoek van het rapport door zijn divisiechef precies dezelfde verklaringen heeft afgelegd als later bij het onderzoek van deze — zijne — klachtzaak;

dat hij, klager, nimmer aan boord van Hr.Ms. ,,Johan Maurits van

Nassau" gezegd heeft, dat hij de schade voor het verloren gegane waschgoed zou vergoeden;

O., dienaangaande:

dat, in zooverre beklaagdes verweer betreft het gedeelte der strafreden, luidende ,,nalatig geweest in de afdoening eener op hem rustende geldelijke verplichting", dit verweer hem niet kan baten, aangezien uit de onder *a* en b opgenomen verklaringen ten duidelijkste blijkt, dat klager wist en begreep, dat hij verplicht was de geleden schade te vergoeden;

dat klager het deed voorkomen alsof hij van plan was de schade te betalen en in ieder geval *nimmer gexegd* heeft dit *niet* te willen doen of zich *niet* verplicht te voelen tot het vergoeden van de geleden schade;

dat, wat betreft het overige gedeelte van de gewraakte strafreden, luidende ,,bij het onderzoek een verkeerde voorstelling van zaken gegeven", het door klager gevoerde verweer hem ook hier niet kan baten, vermits klager het bij de behandeling van het rapport aan zijn divisie-chef deed voorkomen dat hij, klager, zich nimmer verplicht had gevoeld de geleden schade te vergoeden en nimmer had toegezegd deze schade te vergoeden, hoewel zulks, naar uit het eerste gedeelte dezer overweging blijkt, in strijd was met klagers houding en klagers gezegden aan boord van Hr.Ms. ,,Johan Maurits van Nassau";

dat mitsdien het gewraakte deel der strafreden als juist moet worden aangemerkt;

dat klager hiervoor terecht werd gestraft;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de wet op de krijgstucht;

Beschikkende op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de omschrijving der strafreden;

Bepaalt, dat van deze beschikking één afschrift zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager.

De commandant der marine voornoemd,

H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 28 APRIL 1939.

Als seiner van de wacht een hem gegeven spoedopdracht niet snel genoeg uitgevoerd.

De oorspronkelijke strafreden dient te worden aangevuld — eene aanvulling echter, niet strekkende ten gunste van klager — aoodat daarin tot uiting komt, dat de opdracht een spoedopdracht was.

Beklag ongegrond met handhaving van de straf en rnet de bepaling, dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje aal worden ingeschreven en hij,

commandant der Marine, daarin als strafoplegger zal worden genoemd, terwijl als datum van strafoplegging de datum der beschikking zal worden vermeld.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gezien het beklag van **J.,** matroos der 1e klasse, stamboeknummer ...., dienende bij de Manire-kazerne te Amsterdam en destijds dienende aan boord van Hr. Ms. ,,Sumatra", van **2** Juli 1938, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de straf en de omschrijving der strafreden van de hem op 28 Juni 1938 door den commandant van Hr. Ms. ,,Sumatra", den kapitein ter zee L. F. Klaassen, opgelegde lcrijgstuchtelijke straf van ,,twee dagen strafdienst à 1½ uur per dag" ter zake van: ,,als seiner van de wacht een hem gegeven opdracht niet snel genoeg uitgevoerd";

Gehoord den klager;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit het onderzoek is komen vast te staan, dat op de dagwacht van 26 Juni 1938 klager de wacht had als seiner aan boord van Hr. Ms. ,,Sumatra", varende in de Roode Zee;

dat omstreelrs 5 uur dien morgen, toen het al licht begon te worden, een tegenliggend koopvaardijschip in zicht kwam;

dat tusschen 5h15 en 5h30, doch in ieder geval voor het tijdstip van zonsopkomst, de officier van de wacht — luitenant ter zee der 1e klasse A. C. Lunbeck — de order heeft gegeven aan den chef-seiner om met spoed de vlag te doen hijschen;

dat de chef-seiner, matroos der 1e klasse G. Dijkstra, onmiddellijk daarna een Nederlandsche vlag van het seindek naar beneden wierp: dat deze vlag werd opgevangen door den matroos der 1e klasse A. C. Stokkerman, seiner van de wacht, die juist uit de kaartenkamer kwam;

dat genoemde Stokkerman direct hierop in het zg. trappenhuis de vlag overreikte aan klager met de mededeeling ,.gauw aanslaan, want die schuit salueert":

dat klager al eenigen tijd tevoren het snel naderende en aan bakboord passeerende Engelsche koopvaardijschip opgemerkt had;

dat klager zich met de vlag naar beneden spoedde;

dat hij in betrekkelijk korten tijd het dek boven de kajuit bereikt had, de vlag aansloeg en toen vlak na het voorhijschen van de vlag het sein „salueeren" van den brug werd gefloten, oogenblikkelijk aan die order gevolg gaf;

dat voorts te dien aanzien is medegedeeld:

a. door klager:

dat hij, klager, ter uitvoering van de opdracht tot het hijschen van de vlag, de trappen in het trappenhuis afholde, in den looppas over *stuurboordsdek* liep van het trappenhuis tot de koekkoek van de dieselkamer, toen *overstak naar bakboord*, daarbij het koopvaar-

dijschip zag op een afstand van ongeveer **400** meter en twee streken achterlijker dan dwars en vervolgens — nog steeds in den looppas — doorliep naar achter;

dat hij, komende bij de kajuit, zooals regel is, zijn vaart inhield en langs de kajuit in gewonen pas liep;

b. door den kapitein ter zee L. F. Klaassen, toenmalig commandant van Hr. Ms. „Sumatra":

dat hij, staande op bakboordsbrugvleugel, klager, toen deze komende in het tentlooze gedeelte van *bakboordsdek* (even voorbij de opstelling van het vliegtuig) zichtbaar werd, in den *gewonen* pas *zag* loopen; dat deze pas gehandhaafd werd tot nabij den sloepenboom, waarna klager in den looppas overging;

dat de afstand, waarover klager aldus in den gewonen pas had geloopen f 18 meter bedraagt;

c. door den kapitein-luitenant ter zee J. W. G. van Hengel:

dat hij eenige oogenblikken, nadat de order tot het hijschen van de eigen vlag gegeven was, klager *aan* bakboord achter het bij den valreep opgestelde vliegtuig, ongeveer **20** meter verwijderd van de kajuit, in den *gewonen* pas naar achteruit zag loopen;

dat hem dit verbaasde. aangezien hij in dit geval uiteraard den looppas den aangewezen pas achtte;

dat hij den officier van de wacht order heeft gegeven klager in het rapportenboek te zetten;

d. door den luitenant ter zee der 1e klasse A. C. Lunbeck:

dat door hem de order tot het hijschen van de vlag gegeven werd, toen het koopvaardijschip nagenoeg. op zes streken was gekomen; dat hij daarom de medôdeeling er bij gaf, dat er haast bij was;

dat het koopvaardijschip Hr. Ms. „Sumatra" reeds geheel gepasseerd was, toen de vlag was voorgeheschen en door hem het signaal werd gegeven tot beantwoorden van het saluut;

dat het passeerende schip op ± 150 meter voorbijvoer, zoodat de doorzeiling groot was;

e. door den matroos der 1e klasse ***G.*** Dijkstra **(12240):**

dat hij dien bewusten ochtend als chef-seiner de wacht deed;

dat hij zag, dat klager, nadat deze de vlag had gekregen, heel snel door het trappenhuis naar beneden ging;

dat hij door de gespannen tenten niet kon zien of klager over het dek hard liep, doch dat hij veronderstelt, dat dit wel het geval is geweest, omdat in den tijd, gedurende welken hij zich zonder oponthoud van den ingang van het seindek tot het einde van bak*boords*vleugel van dat dek had begeven, klager reeds bij het vliegtuig midscheeps was aangekomen;

dat het dek van midscheeps bij het vliegtuig tot de kajuit vanaf het seindek waarneembaar is;

dat klager in ieder geval bij het vliegtuig in den looppas liep en dat bleef doen tot dat hij, klager, weer achter de tent van het achterdek bij de kajuit verdween;

O., dat klager, behalve zijn reeds onder a opgenomen ontkenning

van het loopen in den gewonen pas, tot zijn verweer heeft aangevoerd, dat de verklaringen van den commandant en den eersteofficier niet zouden overeenstemmen;

O. dienaangaande, dat uit de verhooren — zooals deze hiervoren reeds onder ***b*** en c vermeld — blijkt, dat commandant en eersteofficier ***beiden*** verklaren, dat klager aan bakboordszijde van het dek achter (of voorbij) het vliegtuig in den *gewonen* pas heeft geloopen; dat mitsdien dit verweer klager niet kan baten;

O., dat, niettegenstaande de tegenstrijdigheid met het verklaarde onder ***e*** de inhoud der verklaringen ***b*** en c als juist moet worden aangenomen;

dat het uitvoeren van een opdracht, waarvan bekend is dat „er haast bij is", door den militair met de grootst mogelijke snelheid behoort te geschieden;

dat het in het onderhavige geval dan ook niet toelaatbaar geacht kan worden, dat klager bij de uitvoering van zijn spoedopdracht gedurende korten tijd in den gewonen pas liep;

dat derhalve klager ten rechte is gestraft;

dat de opgelegde straf, mede gelet op de persoonlijkheid van klager, in goede verhouding staat tot den aard en den ernst van het gepleegde verzuim;

dat echter in de omschrijving van de strafreden dient tot uiting te komen, dat de opdracht een spoedopdracht was;

dat deze aanvulling der strafreden echter niet strekt ten gunste van klager;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden in: „als seiner van de wacht een hem gegeven spoedopdracht niet snel genoeg uitgevoerd".

Bepaalt, dat de gen-ijzigde omschrijving des strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte zal worden ingeschreven; dat hij — commandant der Marine — als strafoplegger in genoemde bescheiden zal worden genoemd;

dat als datum van strafoplegging de datum dezer beschikking zal worden vermeld;

Bepaalt voorts, dat van deze beschikking één afschrift zal worden uitgereikt aan den strafoplegger — gepensionneerd kapitein ter zee L. P. Klaassen — en één aan den gestrafte.

De Commandant der Marine voornoemd,

H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 4 MEI 1939.

Naar aanleiding van een hem tijdens een celddienstoefening overkomen ongeval, zich op onbeheerschte en onmilitaire wijze gedragen.
Beklag ongegrond met handhaving van straf en strafreden.
Van een militair moet worden geëischt, dat hij ook onder moeilijke omstandigheden zijn zelfbeheersching weet te bewaren.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD.

Gezien het beklag van M., marinier der 2e klasse, stamboeknummer ...., dienende bij de afdeeling mariniers te Rotterdam, van den 8en Februari 1939, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 3 Februari 1939 door den commandant der afdeeling mariniers te Rotterdam. den luitenant-kolonel der mariniers F. Lugt, opgelegde krijgstuchtelijke straf van ,,vier dagen streng arrest'' ter zake van ,,naar aanleiding van een hem tijdens een velddienstoefening overkomen ongeval, zich op onbeheerschte en onmilitaire wijze gedragen'';

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit de verklaringen van klager, den 1en luitenant der mariniers H., den korporaal der mariniers G. Sluik en de mariniers J. Mutters en M. J. G. Harte is komen vast te staan:

dat klager tijdens een velddienstoefening in de omgeving van Rodenrijs op Vrijdag 3 Februari 1939 bij de sectie van den 1en luitenant H. was ingedeeld en behoorde tot de groep, die onder commando stond van den korporaal Sluik;

dat deze sectie, loopende op den marschweg, ten ongeveer 11h15 opdracht kreeg door het zijterrein naar voren te gaan; dat daartoe verscheidene slooten moesten worden overgesprongen;

dat dit overspringen, niettegenstaande de meeste slooten slechts ongeveer 1,50 meter breed waren, nogal moeilijkheden opleverde tengevolge van de hardheid van den bevroren grond;

dat de luitenant H. meerdere malen de manschappen aanspoorde tot sneller voorwaarts gaan;

dat klager, toen hij één dezer slooten wilde overgaan, zijn sprong te kort nam en in de sloot terecht kwam, dat hij hierover zijn ontstemming uitte en nog langen tijd daarna door bleef mopperen;

dat — ten aanzien van *dit voorval* — verklaard is door:

1°. den 1en luitenant der mariniers H.:

dat klager aarzelde om een sloot ter breedte van 1,50 meter over te springen;

dat hij — H. — klager aanspoorde om te springen, dat hij zich de juiste bewoordingen, waarih deze aansporing geschiedde, niet meer kan herinneren, doch dat vermoedelijk door hem gezegd is ,,g.v.d. M.,

spring over die sloot heen", terwijl de woorden ,,ben jij belazerd" zeker niet door hem zijn geuit;

dat klager daarna over de sloot sprong, doch zoodanig terecht kwam, dat hij terugviel, door het ijs zakte en tot ongeveer de heupen in het water lag;

dat klager door eenige mariniers op den kant werd geholpen. waarbij hij, klager, de woorden uitte ,,en nu lachen, hè, want daarom was het toch te doen";

dat hij — H. — den indruk kreeg, dat klager's uitdrukking voor hem was bestemd, aangezien klager bij het bezigen hiervan hem boos aankeek;

dat klager daarna bleef mopperen en vloeken en den indruk maakte zeer opgewonden te zijn;

dat klager vanaf den slootkant zijn geweer uit de sloot haalde en dit wapen op den grond wierp met de woorden ,,nu verdom ik het verder";

dat hij — H. — klager hierop waarschuwde met de woorden „M., houd je mond dicht". dat klager toen eigener beweging zijn geweer opnam en zich bij den troep voegde;

dat, toen eenigen tijd later de sectie weer op den marschweg was verzameld, klager tegen enkele mariniers stond te mopperen, daarbij de woorden gebruikende ,,dat is niet menschelijk meer", dat hij — H. — klager toen voor de laatste maal het zwijgen oplegde, o.m. zeggende ,,dit is de laatste waarschuwing";

dat klager uiteraard door zijn kameraden af en toe werd geplaagd over het hem — klager — overkomen ongeval;

2°. den marinier der 1e klasse J. Mutters (4338):

dat hij op een gegeven oogenblik gelach hoorde, opkeek en zag, dat klager in een sloot was gevallen;

dat deze sloot een breedte had van 2 à 3 meter;

dat hij — Mutters — niets gehoord heeft van gemopper door klager of waarschuwingen van den luitenant H., doch wel dat klager meermalen geplaagd werd wegens het hem overkomen ongeval en zijn vuile en natte kleeding;

3°. den marinier der 1e klasse M. J. C. Harte **(4279):**

dat hij zag, dat klager in de sloot, die een breedte had van 2 meter, viel en hoorde dat de luitenant H. iets tegen klager riep, dat hem hierbij het woord .,klootzak" opviel;

dat, toen klager uit de sloot geholpen was, hij begon te mopperen en o.a. zeide ,,dat zijn geen oefeningen meer" en ,,daar ben ik niet lekker mee", waarop hij — klager — door den luitenant gewaarschuwd werd zijn mond te houden; dat klager, die in een overspannen toestand verkeerde, echter doorging met in zichzelf te mopperen, zoodat enkele mariniers tegen hem moesten zeggen ,,houd je mond toch dicht";

4°. den korporaal der mariniers G. Sluik (3220):

dat hij op zeker oogenblik achter zich het ijs hoorde kraken, hoorde lachen en, omkijkende, zag dat klager in een sloot — ter breedte van

ongeveer 1,20 meter — was gevallen en bezig was eruit te kruipen, dat klager, toen hij op den wal stond, zoo overluid mopperde, dat hij — Sluik —, zich op een afstand van 15 à 20 meter bevindende, kon hooren, dat klager o.a. zeide „g.v.d., dat is geen werk" en de luitenant klager daarop een waarschuwing gaf, waarbij de woorden „houd je gemopper voor je", gebruikt werden:

dat hij niet heeft gezien wat klager met zijn geweer heeft gedaan, doch wel dat klager een gebaar maakte, dat op hem — Sluik — den indruk maakte, dat klager zijn geweer wilde neergooien;

dat hij niet heeft gehoord dat klager na dit ongeval nog heeft gemopperd, noch dat de luitenant klager hiervoor nogmaals zou hebben gewaarschuwd;

5°. klager:

dat hij, na verschillende smalle slooten te zijn overgesprongen, kwam te staan voor een sloot van 2½ à 3 meter breedte, dat hij eerst bij de sloot was gaan kijken hoe breed die was om zijn aanloop te bepalen, daar hij den indruk had, dat de luitenant en anderen, die er reeds over waren, dit maar nauwelijks hadden gehaald, dat hij — klager — daarom eenigszins aarzelde;

dat de luitenant H. — dit ziende — hem o.a. toeriep „ben jij belazerd. er over heen", daarbij enkele vloeken gebruikende;

dat hij — klager — daarop sprong, met één been op den slootkant aan de overzijde terecht kwam, zijn evenwicht niet kon houden en achterover door het ijs in de sloot viel;

dat daarover enkele mariniers lachten; dat hij, in een overspannen en geprikkelden toestand geraakt, tegen hen zeide „nù kunnen jullie lachen";

dat ook zijn geweer in de sloot, die vrij ondiep was, lag, dat hij daarom, nog in de sloot liggende, het geweer van den bodem ophaalde en op den oever wierp, daar hij het er niet op kon leggen;

dat hij, toen hij reeds op den kant stond, zijn geweer ***niet*** heeft neergegooid;

dat hij, weer hij op het drooge staande, nog heeft staan mopperen, doch niet weet wat hij zeide;

dat hij, toen de sectie weer op den marschweg was aangekomen, nog heeft gemopperd, ook al omdat de andere mariniers hem bespotten en dat hij toen van den luitenant nogmaals een waarschuwing kreeg;

O., dat in deze is gebleken, dat klager zich op zeer onmilitaire wijze heeft gedragen, door:

a. het op den grond werpen van zijn geweer onder het uiten der woorden „nu verdom ik het verder",

b. het herhaaldelijk mopperen en uiting geven aan zijn ongenoegen;

dat klagers ontkentenis ten aanzien van het gestelde onder a. hem niet kan baten, vermits daartegenover de positieve verklaring van den luitenant H. staat;

dat, al moge erkend worden, dat het klager overkomen ongeval

zeer onaangenaam voor hem was, dit voor klager geen reden had mogen opleveren om overspannen te geraken en op zoo'n heftige wijze en bij herhaling van zijn ongenoegen te doen blijken;

dat immers van den militair — en dus ook van klager — moet worden geëischt, dat hij ook onder moeilijke omstandigheden zijn zelfbeheersching weet te bewaren;

dat mitsdien klager terecht is gestraft wegens het zich „op onbehecrschte en onmilitaire wijze" gedragen;

O., ten aanzien van de opgelegde straf, dat klager vermeent te zwaar te zijn gestraft, daar de commandant — strafoplegger — hem had medegedeeld, dat hij — commandant — v.z.v. mocht blijken dat verzachtende omstandigheden aanwezig waren, deze bij de strafbepaling in aanmerking zou nemen;

dat de nu opgelegde straf van vier dagen streng arrest hem bijzonder zwaar valt, daar hij nu waarschijnlijk vóór zijn diensteindiging in December 1939 niet in de gelegenheid zal komen om zijn proef voor marinier der 1e klasse af te leggen en derhalve kans loopt den zeedienst te moeten verlaten;

O. dienaangaande:

dat volgens opgave van strafoplegger, deze bij zijn bovenbedoelde mededeeling aan klager op het oog had de feiten, dat het voor klager onaangenaam was te mater te geraken, dat aan klager gedurende de laatste 2 jaren geen ernstige straffen waren opgelegd en dat de luitenant H. in zijn woordenkeus niet gelukkig was getveest;

dat door den strafoplegger ten volle rekening is gehouden met die omstandigheden;

dat weliswaar klager de laatste twee jaar niet noemenswaard is gestraft, doch in de jaren daarvóór hem vele malen straffen werden opgelegd wegens — dikwijls ernstig — ondisciplinair gedrag;

dat derhalve, mede gelet op de persoonlijkheid van klager, de opgelegde straf staat in goede verhouding tot het gepleegde feit;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf en strafreden;

Bepaalt, dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den gestrafte.

De commandant der marine voornoemd,
H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 26 MEI 1939.

Grove plichtsverzaking en gedragingen, een onderofficier geheel onwaardig, door:

1°. als onderofficier van een motorsloep, zich, terwijl hij op klaarlichten dag aan de Linnaeuskade te Amsterdam met zijn sloep

moest wachten op den terugkeer van een officier en schepelingen, met zijn sloepsbemanning naar een café te begeven en aldaar met deze jenever te drinken;

2°. aanvankelijk onwaarheid te spreken voor de commissie van onderzoek naar aanleiding van liet feit, dat een matroos der 2e klasse van zijne sloepsbemanning direct na terugkomst bij het schip, stomdronken aan boord moest worden gebracht als gevolg van het onder 1°. vermelde voorval.

Verlaging van kwartiermeester tot matroos 1e klasse.

De oorspronkelijke strafreden behoeft aanvulling, opdat daaruit blijke, dat klager op zijn aanvankelijk onware verklaring is teruggekomen. Die aanvulling strekt echter niet ten gunste van klager.

Beklag ongegrond verklaard, met bepaling dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje zal worden ingeschreven en hij, commandant der Marine daarbij als strafoplegger zal worden genoemd.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege, tegelijkertijd, gestraft met één dag streng arrest.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gezien het beklag van D., kwartiermeester, stamboeknumer ...., in arrest aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord en vóórdien dienende aan boord van Hr. Ms. „Tromp", van 15 April 1939, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 12 April 1939 door den commandant van Hr. Ms. „Tromp" — den kapitein ter zee L. A. C. M. Doorman — opgelegde krijgstuchtelijke straf van:

„verlaging tot den stand van matroos der 1e klasse"

terzake van:

„grove plichtsverzaking en gedragingen, een onderofficier geheel onwaardig, door:

1°. als onderofficier van een motorsloep, zich — terwijl hij op klaarlichten dag aan de Linnaeuskade te Amsterdam met zijn sloep moest wachten op den terugkeer van een officier en schepelingen — met zijne sloepsbemanning naar een café te begeven en aldaar met deze jenever te drinken;

2°. onwaarheid te spreken voor de commissie van onderzoek naar aanleiding van het feit, dat een matroos der 2e klasse van zijne sloepsbemanning, direct na terugkomst bij het schip, stomdronken aan boord moest worden gebracht als gevolg van het onder 1°. vermelde voorval";

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit het onderzoek door de verkaringen van:

den luitenant ter zee der 2e klasse P. W. C. de Vos,

den luitenant ter zee der 2e klasse A. H. J. van der Schatte Olivier,

den 1e luitenant der mariniers E. J. baron Lewe van Aduard,
den korporaal-machinist L. van der Wal, stamboeknummer 10946,
den matroos der 1e klasse J. B. Husen, stamboeknummer 12900,
den matroos der 2e klasse J. Punt. stamboeknummer 11520 en
klager zelven,
is komen vast te staan:

dat op Donderdag 6 April 1939 Hr. Ms. „Tromp" in een der dokken van de Ned. Dokmaatschappij te Amsterdam lag;

dat op den morgen van dien dag kort na 7 uur een aantal schepelingen onder geleide van den 1e luitenant der mariniers E. J. baron Lewe van Aduard met de kleine motorsloep van het dok naar de Linnaeuskade te Amsterdam werden vervoerd, ten einde in het sportfondsenbad nabij deze kade te gaan zwemmen;

dat de sloepsbemanning bestond uit: klager als onderofficier van de sloep, korporaal L. van der Wal als motorist en de matrozen J. B. Husen en J. Punt;

dat klager na aankomst aan voornoemde kade van den luitenant der mariniers order kreeg om met de sloep te wachten op zijn terugkomst:

dat klager wist, dat er ongeveer een uur gewacht zou moeten worden;

dat na vertrek van den luitenant der mariniers en de schepelingen naar het zwembad, door klager. Van der Wal, Huscn en Punt besloten werd tijdens het wachten een borrel in een naburig café te gaan drinken;

dat Husen op de sloep achterbleef als wacht, terwijl klager, Van der Wal en Punt zich naar een naburig café begaven en in dat café eenige borrels dronken:

dat na een tijdsverloop van ongeveer een kwartier de korporaal Van der Wal terug ging naar de sloep en aldaar den matroos Husen als wacht afloste;

Dat Husen zich daarop eveneens naar het vorenbedoelde café begaf en in dat café met klager en Punt eenige borrels gebruikte;

dat ongeveer een kwartier na Husen's komst klager, Husen en Punt gewaarschuwd werden door Van der Wal, dat de luitenant en de zwemmers in aantocht waren;

dat hierop de sloepsbemanning zich naar de sloep begaf;

dat vervolgens de motorsloep met den luitenant en de schepelingen naar het droogdok terugkeerde en aldaar om 11h15 aankwam:

dat zich op den terugweg. waarbij klager en Punt afwisselend de sloep stuurden, niets bijzonders heeft voorgedaan;

dat na het uitstappen van den luitenant der mariniers en de zwemmers, klagers op correcte wijze aan den officier van de wacht meldde, dat de kleine motorsloep terug was;

dat bij den daarop volgenden terugkeer van klager bij de — aan de buitenzijde van de dokdeur gemeerde — sloep, de matroos Punt zich niet wel begon te voelen en even later — ongeveer 11h30 — moest overgeven;

dat Punt toen zoodanig onder den invloed van sterken drank bleek te zijn, dat hij niet zelfstandig naar boord kon loopen en daarom door klager en den matroos Husen moest worden ondersteund bij zijn gang naar en over den valreep;

dat klager, Van der Wal en Husen geen uiterlijke teekenen van dronkenschap vertoonden;

O. voorts, dat naar aanleiding van het feit, dat — zooals hooger werd gerelateerd — de matroos der 2e klasse Punt stomdronken aan boord moest worden gebracht als gevolg van het hiervoor omschreven voorval, door den commandant van Hr. Ms. „Tromp" een commissie van onderzoek werd benoemd;

dat uit de door die commissie opgemaakte proces-verbaal blijkt, dat klager, de korporaal-machinist Van der Wal, de matroos der 1e klasse Husen en de matroos der 2e klasse Punt bij het onderzoek in deze zaak aanvankelijk onjuiste verklaringen hebben afgelegd alvorens tenslotte de ware toedracht mede te deelen;

dat zij dit deden om zichzelf en anderen geheel of gedeeltelijk vrij te pleiten, dan wel om hun gezamenlijke gedragingen in een gunstiger daglicht te stellen:

dat deze gevolgde handelwijze van klager en de andere leden der sloepsbemanning, afgezien van het feit, dat zij de taak der commissie van onderzoek bemoeilijkte, mede gelet op artikel 7 (2) van het reglement op de krijgstucht. voor den militair als een zeer te laken handeling moet worden aangemerkt;

O., dat uit het vorenstaande is komen vast te staan, dat klager zich heeft schuldig gemaakt aan de gedragingen als in de strafreden vermeld;

dat die strafreden echter aanvulling behoeft, in dien zin, dat daaruit blijke dat klager op zijn aanvankelijke onware verklaring is teruggekomen;

dat die aanvulling echter niet strekt ten gunste van klager;

dat klager door de bedoelde misdragingen zijn plicht als onderofficier van de sloep en als onderofficier in het algemeen schromelijk heeft verzaakt;

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat klager vermeent dat de hem opgelegde straf van verlaging te zwaar is voor het gepleegde feit;

dat hij namelijk 25 December 1939 diensteindiging heeft en op dien datum met pensioen zou gaan en mitsdien — waar in het tijdvak van zijn verlaging tot December voor hem geen kans bestaat wederom bevorderd te worden — deze verlaging in verband met de financieele consequenties, een straf voor zijn geheele verdere leven zou beteekenen;

dat klager naar voren brengt, dat hij aan boord van Hr. Ms. „Tromp" nog nimmer gestraft is;

O. dienaangaande: dat het bovenstaande klager niet kan baten, daar hij zich door zijn misdragingen ten eenenmale onwaardig en

ongeschikt voor den onderofficiersrang heeft betoond en uit dien hoofde niet gehandhaafd kan blijven als kwartiermeester;

O. voorts, dat, hoewel klager na **1933** slechts in totaal drie straffen van een of twee dagen licht arrest werden opgelegd en zijn gedrag sedert dat jaar steeds met „zeer goed" werd beoordeeld, zoodat hem op **23** September **1938** de zilveren medaille voor trouwen dienst kon worden uitgereikt, klagers diensttijd van **1915** tot **1930** zich kenmerkt door vele en zware straffen;

dat klager tot tweemaal toe is verlaagd, waarvan eenmaal in klasse;

dat mitsdien de gedragingen van klager op den 6en April j.l. dienen te worden beschouwd als een terugval tot oude fouten;

O. tenslotte, dat de opgelegde zware straf, mede gelet op de persoonlijkheid van klager, in goede verhouding staat tot den aard en den ernst van de door klager begane misdragingen;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de Wet op de Krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden in: „grove plichtsverzaking en gedragingen, een onderofficier geheel onwaardig, door:

1°. als onderofficier van een motorsloep, zich — terwijl hij op klaarlichten dag aan de Linnaeuskade te Amsterdam met zijn sloep moest wachten op den terugkeer van een officier en schepelingen — met zijne sloepsbemanning naar een café te begeven en aldaar met deze jenever te drinken;

2°. aanvankelijk onwaarheid te spreken voor de commissie van onderzoek naar aanleiding van het feit, dat een matroos der 2e klasse van zijne sloepsbemanning direct na terugkomst bij liet schip, stomdronken aan boord moest worden gebracht als gevolg van het onder 1°. vermelde voorval";

Bepaalt, dat de gewijzigde omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte zal worden ingeschreven; dat hij — commandant der Marine — als strafoplegger in genoemde bescheiden zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging de datum dezer beschikking zal worden vermeld;

Verklaart voorts het beklag zoodanig onredelijk, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met „één dag streng arrest";

Bepaalt, dat deze straf en strafreden in het strafregister en in het oonduiteboekje van den gestrafte zullen worden ingeschreven;

Bepaalt tenslotte, dat afschriften van deze beschikking zullen worden uitgereikt aan den strafoplegger, den commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord en den gestrafte.

De Commandant der Marine voornoemd,
H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 3 JUNI 1939.

Tot tweemaal toe een ongepaste opmerking gemaakt bij het ontvangen van een aanmerking van den onderofficier-proaoost. (,,Ik ben. geen gevangene").

Straf aangezegd 6 April. Schriftelijk beklag ingediend 12 April, dus te Zaat. Klager had echter reeds op 6 April nzondeling den wensch geuit om zich te beklagen, waarbij hem toen is medegedeeld dat dit eerst mocht geschieden na 2 maal 24 uren na aanzegging van de straf. Nu hij uit onbekendheid met den juisten inhoud van art. 62 W.K. zijn schriftelijk beklag te laat heeft ingediend, geeft een en ander aanleiding het beklag alsnog in behandeling te nemen.

Nu nadere getuigenissen niet te verkrijgen zijn en de provoostrapportmaker ook na gewezen te zijn op het gewicht van zijn, alleen staande, verklaring, deze tegenouer de tegenspraak van klager, ten volle handhaaft, dient te worden aangenomen dat die verklaring juist is en klagers verweer hem niet kan baten. Beklag ongegrond.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gezien het beklag van B., matroos der 3e klasse Z.M., stamboeknummer .... Z, dienende bij het vliegkamp ,,De Kooij" te Den Helder, van den 12den April 1939, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de straf en de omschrijving der strafreden van de hem op 5 April 1939 door den toenmaligen commandant van voornoemd vliegkamp, den kapitein ter zee J. W. G. van Hengel, opgelegde krijgstuchtelijke straf van ,,veertien dagen streng arrest met vermindering van kost om den anderen dag en inhouding der geheele soldij gedurende acht dagen", ter zake van ,,tot tweemaal toe een ongepaste opmerking gemaakt bij het ontvangen van een aanmerking van den onderofficierprovoost";

O., dat bovengenoemde straf klager den 6den April is aangezegd en het schriftelijk verzoek van klager om beklag in te brengen derhalve eerst is opgemaakt den 6den dag na dien, waarop deze straf te zijner kennis is gebracht, en mitsdien ingevolge artikel 62 van de Wet op de krijgstucht te laat is ingediend;

dat echter is gebleken, dat klager reeds op den 6den April mondeling den wensch had geuit zich te beklagen;

dat hem toen werd medegedeeld dat het beklag eerst kon worden ingediend na 2 maal 24 uren na aanzegging der straf;

dat hij uit onbekendheid met den juisten inhoud van artikel 62 voornoemd zijn schriftelijk beklag te laat heeft ingediend;

dat aanleiding bestaat het onderhavige beklag alsnog in behandeling te nemen;

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit het onderzoek is komen vast te staan, dat klager op 5 April 1939 op het vliegkamp ,,De Kooij" dienst deed als zeuntje van bak 9 op zaal B;

dat dien dag — zooals gewoonlijk — de bootsman L. C. Keijn, stamboeknummer **4445,** belast was met den dienst van provoost op genoemd vliegkamp en als zoodanig onder meer het toezicht had op de werkzaamheden der zeuntjes;

O., dat de bootsman L. C. Keijn, provoost, heeft verklaard:

dat hij in den ochtend van den 5den April ongeveer 7h30 klager — pratende met een ander schepeling — aantrof op zaal A, hoewel deze zeuntje was op zaal B;

dat hij klager opdracht gaf terug te gaan naar zaal B;

dat klager aan deze order onmiddellijk gevolg gaf;

dat, toen hij — Keijn — ten 9 uur wederom op zaal A kwam, hij aldaar klager aantrof, terwijl deze met iemand stond te praten;

dat hij klager, na dezen er op te hebben gewezen, dat hij — Keijn — klager al eens had weggestuurd en niet van plan was aan het waarschuwen te blijven, ten tweeden male terugzond naar zaal B;

dat klager hem daarop toevoegde ,,ik ben geen gevangene", waarop hij — Keijn — tegen klager zeide, dat deze zijn mond moest houden en direct aan het werk moest gaan;

dat onmiddellijk hierop volgend klager de opmerking maakte ,,toch ben ik geen gevangene", waarna klager terugging naar zaal B;

dat hij — Keijn — van een en ander in de volgende bewoordingen rapport heeft gemaakt: ,,Een zeer ongepast gezegde gebezigd tegen zijn meerdere";

dat hij den naam niet kent van de schepelingen met wie klager te ongeveer 7h30 en 9h00 op zaal A stond te praten, noch deze of andere toen aldaar tegenwoordige schepelingen kan aanwijzen, aangezien hij — Keijn — op die tijdstippen slechts aandacht had voor klager persoonlijk;

O., dat klager ten deze heeft medegedeeld:

dat hij in den ochtend van 5 April 1939 zijn bak gedeeltelijk had opgeruimd;

dat hij, aangezien er niet genoeg bezems voorradig waren om elke zaal daarvan te voorzien en hij het wenschelijk vond zich tijdig een bezem te verschaffen, zich naar de waschzaal wilde begeven om aldaar een bezem op te halen:

dat hij, op weg naar de waschzaal, zaal A passeerde en aldaar door den provoost — bootsnian Keijn — werd aangehouden en teruggestuurd naar zaal B:

dat hij vervolgens zijn bak geheel heeft opgeruimd en ingepakt en, daar hij toen beslist een bezem noodig had, zich wederom op weg begaf naar de waschzaal om een bezem te halen;

dat hij, door zaal A komende, door den provoost werd aangehouden, die hem — klager — vroeg, waar hij naar toe ging, waarop hij —

klager — antwoordde, dat hij zich naar de waschzaal begaf om gereedschap te halen;

dat de provoost hem — klager — zeide, dat hij terug rnoest gaan naar zaal B;

dat hij toen de opmerking maakte, dat hij — klager — toch niet steeds op zaal B kon blijven, aangezien hij toch geen gevangene was;

dat hij daarop is teruggegaan naar zaal B zonder iets meer te zeggen tegen den provoost, die achter hem — klager — aanliep;

dat hij verder aan het werk is gebleven op zaal B en bij zijn werkzaamheden gebruik heeft gemaakt van een bezem, welke door een ander zeuntje van zaal B was opgehaald;

dat hij — klager —, gehoord de verklaring van den provoost, nogmaals heeft verzekerd, dat hij op zaal A niet met een ander heeft staan te praten, doch daar slechts aanwezig was op weg naar de waschzaal, en voorts, dat hij de tweede opmerking -— de uitdrukking ,,toch ben ik geen gevangene" — niet heeft gebezigd, doch zonder iets te zeggen de gegeven order heeft opgevolgd;

O., dat klager de omschrijving der strafreden onjuist en de straf te zwaar acht en zich deswege wenscht te beklagen;

O., dat de verklaringen van klager en den bootsman Keijn met elkaar in tegenspraak zijn;

dat nadere getuigenissen aangaande het voorval niet te verkrijgen zijn;

dat bootsman Keijn, na gewezen te zijn op het gewicht van zijn — alleenstaande — verklaring, deze ten volle handhaaft;

dat mitsdien aangenomen dient te worden. dat de verklaring van bootsman Keijn — rapporteur — juist is en het vern-eer van klager dezen niet kan baten;

dat derhalve de omschrijving der strafreden juist is gesteld en gehandhaafd dient te blijven:

O. ten aanzien van de straf:

dat de opmerkingen van klager in hooge mate als ongepast zijn te beschouwen en getuigen van rrn onmilitairen en wederspannigen geest;

dat klager reeds meerdere malen tijdens zijn eerste oefening als dienstplichtige der zeemacht, t.w. op **3** Augustus en 28 November 1938 en op 10 Januari 1939, gestraft werd wegens ernstige vergrijpen tegen de ondergeschiktheid, waarvan *2* keeren met streng arrest, t.w. op 28 November 1938 met 10 dagen m.v.v.k. om den anderen dag en op 10 Januari 1939 met 8 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den geheelen straftijd en m.v.v.k. om den anderen dag;

dat, gezien het bovenstaande, een strenge disciplinaire correctie op haar plaats is;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden;

Bepaalt voorts, dat van deze beschikking afschriften zullen worden uitgereikt aan den strafoplegger — kapitein ter zee **J.** TV. G. van Hengel - — en den gestrafte.

De commandant der marine voornoemd,

H. JOLLES.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,
Rechtsprekende in militaire amhtenarenzaken.

Uitspraak van 28 Juli 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: H. P. M. baron van Voorst tot Voorst en S. G. Nauta Pieter; leden: M. J. Jansen en Mr. T. A. van Dijken.

ONDERSCHEIDINGSTEEKEN VOOR TROUWEN DIENST.
(KON. BESLUIT 18 FEBR. 1904, No. 30 EN MIN. BESCHIKKING 10 MAART 1904, IIIDE AFD. NO. 174; 5E B.U. I, BLZ. 291.)

Niet-toekenning van de medaille na 36 jaren dienst op grond van klagers toenemende onkrijgstuchtelijke houding.

Onder den term „eerlijken en trouwen dienst" moet mede worden verstaan een gedrag en ijver gedzcrende den diensttijd welke niet te wenschen hebben overgelaten.

Op grond van de aangevoerde motieven is het standpunt gerechtvaardigd, dat klagers gedrag en ijver niet voldeden aan de qualificatie „eerlijken en trouwen dienst", zooals deze volgens de voorschriften moet worden opgevat.

Ook geen verkeerd gebruik van bevoegdheid. Beroep ongegrond.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: D., wonende te Utrecht, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te Amsterdam, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen O. F. Uffelie, militair apotheker tweede klasse, wonende te Amersfoort.

HET AMBTENARENGERECHT,

rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord klager en den gemachtigde van verweerder:

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 19 Juli 1939;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder, blijkens aan klager gericht schrijven dd. 8 Mei 1939 heeft besloten klager, adjudant-onderofficier-militair apothekersbediende. laatstelijk werkzaam in de militaire apotheek te Utrecht, niet in aanmerking te brengen voor de toekenning van de medaille na 36 jaren dienst, als bedoeld in het K.B. van 18 Februari

1904. no. 30, zulks op grond dat klagers toenemende onkrijgstuchtelijke houding, zich o.m. uitend in het feit, dat deze binnen een week tijd tweemaal krijgstuchtelijk moest worden gecorrigeerd, verweerder tot die toekenning geen vrijheid gaf:

O. dat klager tegen deze beslissing beroep heeft ingesteld en bij daartoe strekliend klaagschrift o.m. heeft aangevoerd, dat hij zich over de hem op 4 Mei 1939 opgelegde straffen van 5 dagen licht arrest en een berisping niet tijdig heeft beklaagd, omdat hij niet op de hoogte was van de daaromtrent geldende voorschriften en dat hij meent, dat de opgelegde straffen en strafredenen niet van dien aard zijn dat met terzijdestelling van zijn overigens onberispelijken dienst, hem de gouden medaille daarop niet kan worden vcrleend. en heeft verzocht, een onderzoelr te doen instellen, opdat hij het eereteeken voor 36 jaren trouwen en eerlijken dienst alsnog moge ontvangen, met dit verzoek kenneliilr hedoclende te vorderen. dat dit Gerecht na onderzoek der zaak met vernietiging der bestreden beslissing, za1 bepalen dat hem alsnog het onderscheidingsteeken zal worden toegekend:

O. dat verweerder bij contra-memorie de bestreden beslissing heeft verdedigd en heeft geconcludeerd dat het dit Gerecht moge behagen te oordeelen:

a. dat het verweer van klager berust ten deele op onware, ten deele op niet ter zake dienende beweringen, ten deele ook op eene verkeerde voorstelling van zaken;

h. dat klager niet is geweest een militair, welke eerlijk en trouw heeft gediend, althans niet zoodanig, dat hij in aanmerking zoude komen voor de toekenning van de door hem gewenschte medaille;

c. dat klager terecht niet is voorgedragen voor de toekenning van de gouden medaille voor 36 jaren trouwen en eerlijken dienst;

In rechte:

O. dat krachtens het bepaalde bij art. **1** aanhef en sub d van het K.B. van 18 Februari 1904. no. 30, zooals dit sindsdien is gewijzigd. als onderscheidingsteeken aan vrijwillig dienende militairen na 36 jaar eerlijken en trouwen dienst, een nader omschreven gouden medaille wordt uitgereikt;

dat onder den term „eerlijken en trouwen dienst" blijkens art. 2 van het voornoemde K.B. en par. 5 van de ter uitvoering van het K.B. gegeven ministerieele beschikking van 10 Maart 1904, mede moet worden verstaan een gedrag en ijver gedurende den diensttijd, welke niet te wenschen hebben overgelaten;

O. dat verweerder, in dit geval, ingevolge het bepaalde bij par. **3** van voornoemde ministerieele beschikking de voor de toekenning van het onderscheidingsteeken aangewezen autoriteit, blijkens de bij de bestreden beslissing genomen motiveering en de hij contra-memorie gegeven uiteenzetting, gemeend heeft zoodanig gedrag en ijver bij klager gedurende zijn diensttijd in de laatste jaren niet te mogen aannemen;

O. dat het Gerecht op grond van de gedingstukken als vaststaande aanneemt:

dat aan klager op 4 Mei 1939 een tweetal krijgstuchtelijke straffen werden opgelegd, voor tekortkomingen in zijn gedrag als militair; dat hij zich over deze straffen niet tijdig heeft beklaagd: dat hij noch bij klaagschrift, noch bij de hchandeling der zaak ter terechtzitting, gronden heeft aangevoerd, waaruit zou kunnen volgen dat de tekortliomingen, waarvoor hij disciplinair is gestraft, hem ten onrechte zijn ten laste gelegd; dat ook overigens blijkens het zich onder de gedingstukken bevindend schrijven van den chef der militaire apotheek te Utrecht, aan verweerder dd. 23 Mei 1939, met bijlage, klagers gedrag en ijver gedurende de laatste jaren niet onberispelijk waren;

O. dat deze feiten en omstandigheden verweerders standpunt rechtvaardigen, dat klagers gedrag en ijver niet voldeden aan de qualificatie „eerlijken en trouwen dienst", zooals deze blijkens het voorafgaande moet worden opgevat;

O. dat derhalve de bestreden beslissing niet strijdt met de te dezen toepasselijke bepalingen van het K.B. van 18 Februari 1904 en de ter uitvoering daarvan gegeven ministerieele beschikliing van 10 Maart 1904, terwijl niet is aangevoerd of gebleken, dat deze beslissing met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift zou strijden of dat bij het nemen daarvan verweerder van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor de bevoegdheid is gegeven;

O. dat derhalve bij gebreke van gronden als bedoeld in artikel 58, lid 1, laatste zinsnede der Ambtenarenwet 1929, j° art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931, het beroep van klager ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep ongegrond.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,
Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 28 Juli 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: J. A. Sonnenberg en H. P. Verschuur; leden: M. J. Jansen en Mr. T. A. van Dijken.

Vordering door een luitenant ter zee o.a. van schadevergoeding wegens afwijzing door den commandant der zeemacht in Ned.-Indië van een door klager ingediend drieledig verzoek: 1° om ongeveer **2** *maanden later te mogen thuisvaren, zoo mogelijk met bestendiying van zijne plaatsing op Hr. Ms. „Soemba"; 2° om per stoomvaart-*

maatschappij „Nederland" te mogen thuisvaren en te mogen verblijven in Egypte gedurende 14 dagen tijdens de thuisreis; 3° om verlenging van het verblijf in de tropen met één jaar.

Tegen de afwijzende beschikking heeft administratief beroep opengestaan, welk beroep ook door klager is ingesteld. Klager is derhalve in zijn beroep bij het Ambtenarengerecht niet-ontvankelijk.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

S., ten tijde van de inzending van het klaagschrift dienende in Nederlandsch-Indië, thans wonende te Socstdijk, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, te Batavia, verweerder, niet verschenen ter openbare terechtzitting.

HET AMBTENARENGERECHT,

rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken,

Gezien de stukken;

Gehoord den klager;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 19 Juli 1939;

Wat de feiten betreft:

0. dat klager, luitenant ter zee der 1ste klasse, dienende in Nederlandsch-Indië, op 18 October 1938 een drieledig verzoek tot verweerder heeft gericht, namelijk:

1. om ongeveer 2 maanden later te mogen thuisvaren, zoo mogelijk met bestendiging van zijn plaatsing op Hr. M.'s „Soemba";
2. om per stoomvaartmaatschappij „Nederland" te mogen thuisvaren en te mogen verblijven in Egypte gedurende 14 dagen tijdens de thuisreis;
3. om verlenging van het verblijf in de tropen met één jaar;

0. dat verweerder op 24 October 1938 op deze verzoeken een afwijzende beslissing heeft genomen;

O. dat klager tegen deze beslissing beroep bij dit Gerecht heeft ingesteld bij van Batavia verzonden klaagschrift en op de daarbij aangevoerde gronden heeft gevorderd:

A. 1e. terugzending naar Nederlandsch-Indië voor één jaar; en dit in alle rechten te rekenen alsof het heeft aangesloten op de voorgaande 3 jaren van zijn verblijf in de tropen;
   2e. daarenboven een schadevergoeding van f 5.000 tot f 10.000 afhankelijk van den tijdsduur waarin eene uitspraak te verwachten is;
B. Indien terugzending voor één jaar naar Nederlandsch-Indië in verband met de eischen van den dienst of uit anderen hoofde niet meer mogelijk is:
   1e. heen- en (of) terugreis binnen 3 maanden verlof per openbaar vliegverkeer op nader door hem te bepalen tijdstip in overleg en onder nadere goedkeuring van het Marinebestuur;

2e. daarenboven eene schadevergoeding van f 10.000 tot f 15.000;

C. Indien A of B niet uitvoerbaar zijn buiten wil van klager:

1e. eene schadevergoeding van f 20.000;

Voorts in de gevallen A, B of C elk: een toe te kennen buitengewoon verlof van drie weken, waardoor hij in staat zal zijn, de voorgenomen reis naar Egypte, van belang als studiereis voor zijn Vader, doch zonder zijn steun niet mogelijk, alsnog met zijne bejaarde ouders te ondernemen;

In rechte:

O. dat krachtens het bepaalde bij art. 97 van het op klager in zijn yualiteit van militair ambtenaar bij de zeemacht toepasselijke Reglement rechtstoestand militairen zeemacht, tegen voormelde beslissing administratief beroep heeft opengestaan, welk beroep ook door klager is ingesteld;

O. dat klager derhalve ingevolge het bepaalde bij art. 58, lid 5, der Ambtenarenwet 1929 j° art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 in zijn bezit bij dit Gerecht ingesteld beroep niet-ontvankelijk behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Bij lezing van bovenvermelde uitspraak rees bij ons de vraag of het wel juist is dat klager in zijn beroep niet-ontvankelijk is verklaard. Administratief beroep heeft i.c. opengestaan en hij heeft dit inderdaad ook ingesteld. Daardoor was het Ambtenarengerecht niet bevoegd om van het beroep kennis te nemen, maar was daartoe in eersten en eenigen aanleg wèl bevoegd de Centrale Raad van Beroep. Zie art. **3,** *2e lid der Ambtenarenwet j° art. 4 der Militaire Ambtenarenwet. Het klaagschrift was dus bij een onbevoegd gerecht ingediend. In dat geval is in art. 66, 2e lid der Ambtenarenwet voorgeschreven dat de voorxitter het klaagschrift moet toezenden aan het bevoegd gerecht, in dit geval dus den Centralen Raad.*

Voor den klager zal het weinig verschil maken want het is ondenkbaar dat zijn beroep ook maar de minste kans van slagen zou hebben gehad. Den ambtenarenrechter bereiken soms vreemde verxoeken, maar een beroep xóó absurd als het bovenstaande hebben wij nog niet onder de oogen gehad. Men wrijft zich bij de lezing eruan de oogen eens uit en weet niet waarover men zich meer moet verbazen, over de vrijmoedigheid van het beklag of over die betreffende de daaraan uastgeknoopte vordering. En dan te bedenken dat dit beroep is ingesteld door een militair en nog zoel een officier, zelfs met den rang van luitenant ter zee der. eerste klasse.

Red. M.R.T.

WETGEVING.

Bij de wet van 13 Mei 1939, St.bl. No. 200, tot wijziging van de Wet van 23 April 1835, *Staatsblad* No. 32, tot regeling en beperking der uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering, en van eenige daarmede verband houdenende artikelan van de Wetboeken van Strafrecht cn Strafvordering (Uitgegeven 16 Mei 1939),

zijn bij art. X in het Wetboek van Strafrecht de volgende wijzigingen gebracht:

Artikel 140 wordt gewijzigd als volgt.

In het tweede lid wordt, in plaats van „zes maanden" gelezen: „een jaar".

Aan het artikel wordt een vierde lid toegevoegd:

„Onder vereenigingen morden in dit artikel stichtingen begrepen."

In de Memorie van Toelichting zijn deze wijzigingen als volgt toegelicht:

Artikel X,

Dc wijziging van het tweede lid van artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht bedoelt de maximum-straf, gesteld op deelneming aan verboden vereenigingen, niet gericht op het plegen van misdrijven, in overeenstemmine: te brengen met de toenemende beteekenis van het vereenigingswezen. Het bestaande maximum van zes maanden gevangenisstraf geeft onvoldoenden waarborg voor de mogelijkheid van een bevredigende bestraffing ook in de zeer ernstige gevallen, welke op dit gebied mogelijk zijn, nog geheel afgezien van de onevenredigheid, welke te dezen aanwezig is ten aanzien van de maximum-straf, bedreigd in het eerste lid.

Het voorgestelde vierde lid heeft de strekking artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht te doen aanpassen aan den nieuwen omvang van artikel 3 van de wet van 1855; men vergelijke artikel 14, eerste lid, van de wet van 1855, voorgesteld in artikel VI.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer komt betreffende deze wijziging het volgende voor.

Artikel X.

Gevraagd werd, wat moet worden verstaan onder deelneming aan verboden stichtingen. Zijn hier nog andere vormen van deelneming mogelijk dan het optreden als bestuurslid en het verstrekken van geldelijken steun?

Hierop heeft dc Minister van Justitie in zijne Memorie van Antwoord het volgende geantwoord.

Artikel X.

Het begrip „deelneming aan stichtingen" wijkt weinig af van dat van deelneming aan andere vereenigingen. Daaronder valt, behalve het optreden als bestuurslid en het verstrekken van geldelijken steun, beide reeds in het Verslag genoemd, het maken van propaganda voor het doel van de stichting, het optreden als spreker in door de stichting belegde bijeenkomsten, het op andere wijze ingeschakeld zijn in de werkzaamheid der stichting, enz.

(Voor de behandelinn van het wetsontwem in de Staten-Generaal zie men: Bijl. Hand. I1 37/38, **475**; 38/39, 42; Hand. II 38/39, bladz. 1300-1367; Bijl. Hand. I 38139, **42**; Hand. I 38/39, bladz. 607-624.)

OFFICIEEL GEDEELTE.

Strafbevoegdheid.

*Koninklijk besluit van 8 Augustus **1939,** nr. 58.*

Legerorders 1939, Nr. 335 O.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 29 Juli 1939, Geheim Litt. X245;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

I. het Koninklijk besluit van 14 October 1932, nr. 23 [1]), wordt ingetrokken;

II. onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2° der Wet op de krijgstucht, wordt gerekend het militair personeel beneden den rang van tweede-luitenant werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf;

III. onder de formaties, bedoeld in Artikel 39, sub 3° der Wet op de krijgstucht, wordt gerekend het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf;

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Soestdijk, den 8 Augustus 1939.

WILHELMINA.

De Minister van Defensie,
VAN DIJK.

Uitvoeringsbepalingen.

*vastgesteld bij Ministerieele beschikking van 17 Augusus **1939,** IIde **Afd.** B, nr. 126.*

1. Hel militair personeel beneden den rang van tweede-luitenant, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, staat met betrekking tot de uitoefening der strafbevoegdheid, bedoeld in Artikel 41, sub 2°, der Wet op de krijgstucht, onder de bevelen van een door den Directeur

[1]) M.R.T. XXVIII, **blz. 425.** **Red. M.R.T.**

voor het luchtvaartmaterieel, tevens Directeur van het Luchtvaartbedrijf, aan te wijzen officier.

2. Het militair personeel, werkzaam bij het Luchtvaartbedrijf, staat met betrekking tot de uitoefening der strafbevoegdheid, bedoeld in Artikel 39, sub 3°, der Wet op de Krijgstucht, onder de bevelen van den Commandant van de Luchtvaartbrigade, tevens Inspecteur der militaire luchtvaart.

De L.O. 1932, nr. 307 [1]) en de L.O. 1939, nr. 228 [2]), zijn hierdoor vervallen.

Strafbevoegdheid.

*Ministerieele kennisgeving van **22** Augustus 1939, IIde Afd. B, nr. **121.***

Legerorders 1939, Nr. 338 O.

Bij Koninklijk besluit van 14 Augustus 1939, nr. 44, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in Artikel 41, sub 2° der Wet op de krijgstucht, mede wordt verstaan:

Artilleriemeetafdeeling.

Toepassing van de Wet op de krijgstucht.

*Ministerieele beschikking van **2** September **1939,** IIde Afd. **B,** nr. **19.***

Legerorders 1939, Nr. 369 O.

Ter kennis wordt gebracht, dat de Koninklijke landmacht, voor wat betreft de toepassing van de Wet op de krijgstucht, *niet* als ,,te velde" wordt aangemerkt.

Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straffen.

Departement van Defensie.
*IIe Afd. A. Nr. **103***

DE MINISTER VAN DEFENSIE,
bepaalt, dat tot nader order ten aanzien van het beklag over krijgs-

---

[1]) M.R.T. XXVIII, blz. 425.
[2]) M.R.T. XXXV, blz. 113. Red. M.R.T.

tuchtelijke straffen, opgelegd door onder de bevelen van den Commandant van de Vesting Holland staande tot de Koninklijke Marine behoorende Commandanten of door den Commandant van het marinedepot ROTTERDAM, de Commandant der Maritieme middelen te AMSTERDAM wordt aangewezen als de in artikel 61 van de wet op de krijgstucht bedoelde tot straffen bevoegde meerdere.

's-Gravenhage, 7 September 1939,

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
RINGELING.

Regtspleging bij de landmagt.

Ministerieele beschikking van 12 September 1939, IIde Afd. B, nr. 83.

Legerorders 1939, Nr. 388 O.

1. Nu de Koninklijke landmacht op voet van oorlog is gebracht, zijn de bepalingen betreffende de aanwijzing van garnizoenscommandanten en van waarnemend plaatselijke adjudanten, vermeld op blz. 30 van het boekwerk „Vredesorganisatiën-1939", zoomede de bepalingen omtrent de garnizoensindeeling, vermeld op blz. 272 e.v. van bedoeld boekwerk, niet meer van kracht. Overeenkomstig het daaromtrent bepaalde in het V. Veldd. Dl. I p. 177, hebben de kantorinementscommandanten de algemeene bevoegdheid van een garnizoenscommandant, als omschreven in het Reglement op den garnizoensdienst en — behoudens het hierna vermelde — als omschreven in de Regtspleging bij de Landmagt. De aanwijzing van de kantonnementscommandanten geschiedt overeenkomstig het bepaalde in V. Veldd. Dl. I p. 157, met dien verstande, dat als garnizoenscommandant te *Amsterdam*, te *Rotterdam* en te *'s-Gravenhage* onderscheidenlijk optreedt de Etappencommandant te *Amsterdam*, de Etappencommandant te *Rotterdam* en de hoogst of oudst in rang zijnde der te *'s-Gravenlzage* gevestigde depotcommandanten.

2. Voor wat betreft de aanwijzing van den officier-commissaris, als bedoeld in art. 21 R.L., worden de kantonnementen, gelegen in provinciën, vermeld in de eerste kolom van onderstaanden staat, gerekend te behooren tot het daarachter vermelde kantonnement.

Provinciën.	Kantonnementen.
Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel. Zuidholland en Noordholland. Zeeland, Noordbrabant en Limburg. Utrecht en Gelderland.	*Apeldoorn.* ***'s-Gravenhage.*** ***'s-Hertogenbosch,.*** ***Amersfoort.***

3. Voorts worden, met betrekking tot het bepaalde in art. 11 en art. 12 van de Regtspleging bij de Landmagt, de militairen, vermeld in de eerste kolom van den hierna volgenden staat, geacht te behooren tot de daarachter vermelde kantonnementen.

Militairen.	Kantonnementen.
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Friesland, enz. benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen.	***Groningen.***
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Overijssel, enz. benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen, voor zooveel deze laatste niet onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger zijn gesteld.	***Apeldoorn.***
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Noordbrabant, enz. benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen, voor zooveel deze laatste niet onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger zijn gesteld.	*'s-Hertogenbosch.*
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Zuid-Limburg, benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen, voor zooveel deze laatste niet onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger zijn gesteld.	***Maastricht.***

Militairen.	Kantonnementen.
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Commandant in Zeeland, benevens de in het gezagsgebied van dien commandant aanwezige liichtverdedigingsorganen.	***Middelburg.***
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Commandant van de Stelling van Den Helder, benevens de in het gezagsgebied van dien Commandant aanwezige luchtverdedigings-organen.	*Den* ***Helder.***
De militairen, behoorende tot de organen van den Etappen- en verkeersdienst, voor zooveel niet gelegerd te ***Rotterdam*** en te ***'s-Gravenhage.***	*Amsterdam.*

L.O. 1939, nr. 197 [1]), vervalt.

Beroep op de wet van 13 Juli 1923 (Staatsblad no. 357) betreffende dienstweigering.

Ministerieele ***beschikking van 26 September 1939, Iste Afd., nr. 16.***

Legerorders 1939, Nr. 429.

Commandanten van compagnieën of overeenkomstige onderdeelen, die van een onder hunne bevelen dienenden dienstplichtige een verzoekschrift ontvangen, waarbij een beroep wordt gedaan op bovenvermelde wet, zenden zoodanig verzoekschrift ten spoedigste en ***rechtstreeks*** aan het Departement van Defensie.

Bedoelde commandanten vermelden daarbij den geslachtsnaam en de voornamen van den verzoeker, de lichting waartoe hij behoort en de gemeente, voor welke hij voor den dienstplicht werd ingeschreven.

De aandacht van bedoelde commandanten wordt er op gevestigd, dat van den dag af, waarop het verzoekschrift is ingediend, tot dien, waarop mijne beslissing is genomen, de verzoeker van dienstverrichtingen kan worden vrijgesteld ingevolge het bepaalde bij art. 2 der wet.

Van den dag, waarop de commandant van het Departement van Defensie het bericht ontvangt, dat een verzoekschrift als bovenbedoeld, of een soortgelijk verzoekschrift, door een onder zijn bevelen dienenden dienstplichtige rechtstreeks bij mij ingediend, door mij is gesteld in handen van de Commissie van Advies. bedoeld in art. 2 der wet, tot aan den dag, waarop mijne beslissing ter kennis van den commandant wordt gebracht, moet de verzoeker worden gesteld in het genot van groot verlof.

1) M.R.T. XXXV, **blz.** 15. Red. M.R.T.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 20 September 1939, IIde Afd. B, nr. 12.

Legerorders 1939, Nr. 440.

In verband met het bepaalde in artikel 19, onder c, van het Reglement betreffende de krijgstucht, wordt het volgende bepaald.

§ 1.

In de kazernes of in de onder eenige andere benaming tot huisvesting of verblijf aangewezen inrichtingen der Koninklijke landmacht moeten worden geweerd de in de Bijlage van deze beschikking vermelde geschriften.

§ 2.

Militairen, die een of meer der in de Bijlage vermelde geschriften in bezit hebben of verspreiden, maken zich schuldig aan een overtreding tegen de krijgstucht.

§ 3.

1. Wanneer in de Bijlage vermelde geschriften per post worden toegezonden of op andere wijze in de kazernes, enz. worden bezorgd. zal de facteur, wachtoommandant, enz., die bedoelde stukken, bij de ontvangst van de posterijen als anderszins, als zoodaiiig onderkent, deze geschriften niet aan den geadresseerde uitreiken, doch onverwijld in handen stellen van den commandant van de compagnie of het overeenkomstig onderdeel, waartoe de geadresseerde behoort.

2. Deze commandant zorgt, indien de geadresseerde daartegen geen bezwaar heeft, voor de vernietiging van bedoelde geschriften.

3. Indien de geadresseerde geen vernietiging wenscht, doet vorenbedoelde commandant de geschriften als ..GEWEIGERD" aan de posterijen of — wanneer ze niet door de posterijen worden bezorgd — aan den afzender terugzenden.

§ 4.

1. De facteurs, wachtcommandanten, enz. handelen in gelijken zin als in het eerste lid van § 3 is voorgeschreven, met in de kazerne bezorgde stukken, welke zij wel is waar niet als een of als meer der in de Bijlage vermelde geschriften onderkennen, doch waarin zij de aanwezigheid van een of meer dier geschriften vermoeden.

2. Indien de commandant van de compagnie of het overeenkomstig onderdeel, waartoe de geadresseerde behoort, het in het vorige

lid aangegeven vermoeden deelt, vraagt hij den geadresseerde of deze de stukken in ontvangst wenscht te nemen.

3. In ontkennend geval doet vorenbedoelde commandant de geschriften als „GEWEIGERD" aan de posterijen of — wanneer ze niet door de posterijen werden bezorgd — aan den afzender terugzenden.

4. In bevestigend geval zal, ter keuze van den geadresseerde, het stuk door hem persoonlijk in bijzijn van vorenbedoelden commandant, dan wel door laatstbedoelden in bijzijn van den geadresseerde, worden geopend en, met inachtneming van de noodige bescheidenheid, de inhoud worden nagegaan; indien daarbij in de Bijlage vermelde geschriften worden aangetroffen handelt de compagnies- of overeenkomstige commandant als voorgeschreven in het tweede of derde lid van § **3** (zie voorts § 6).

§ 5.

Wanneer in de Bijlage vermelde, per post toegezonden of op andere wijze in de kazerne, enz. bezorgde geschriften den geadresseerde, al dan niet in gesloten omslag-, mochten worden uitgereikt, is deze verplicht, hetzij terstond te weigeren het aan hem gerichte stuk of pakket in ontvangst te nemen — in welk geval dit door den facteur. wachtcommandant, enz. wordt ter hand gesteld aan den commandant van de compagnie of het overeenkomstig onderdeel, waartoe de geadresseerde behoort, die alsdan handelt als bepaald in het derde lid van § 4, — hetzij onmiddellijk na opening van het stuk of pakket van den inhoud mededeeling te doen aan vorenbedoelden commandant, die vervolgens handelt als bepaald in liet tweede of derde lid van § **3.**

§ 6.

1. Andere dan in de Bijlage vermelde geschriften of afbeeldingen, waarvan de inhoud of de strekking ten doel heeft den eerbied van den mindere tegenover den meerdere aan te tasten of de krijgstucht te ondermijnen, moeten, wanneer zij in de kazernes, enz. worden bezorgd of blijken aanwezig te zijn, onverwijld worden ter hand gesteld aan den commandant van de compagnie of overeenkomstig onderdeel. De betrokken regiments- of overeenkomstige commandant doet in dit geval, langs hiërarchieken weg, den Minister van Defensie het voorstel tot opneming van bedoeld geschrift of afbeelding in de Bijlage van deze beschikking.

2. De militaire autoriteiten zullen van de hun in artikel 19*c*, van het Reglement betreffende de krijgstucht verleende bevoegdheid geen gebruik maken, dan na ter zake het welnemen van den Minister van Defensie te hebben gevraagd.

§ 7.

De commandant van compagnieën en overeenkomstige onderdeelen en hunne chefs zijn bevoegd na te gaan, of op hun bepaalden last te

doen nagaan, al hetgeen zich in de kazernes of op hun persoon in het bezit bevindt van de onder hun bevelen staande, in de kazernes, enz. gehuisveste militairen.

§ 8.

In alle gevallen, waarin militairen in het bezit worden bevonden van geschriften of afbeeldingen, waarvan de inhoud of de strekking ten doel heeft den eerbied van den mindere tegenover den meerdere aan te tasten of de krijgstucht te ondermijnen, zal de betrokken regiments- of overeenkomstige commandant, ongeacht de omstandigheid of bedoelde geschriften al dan niet in de Bijlage van deze beschikking zijn vermeld, daaromtrent onverwijld, langs den hiërarchieken weg, rapporteeren aan den Minister van Defensie, onder vermelding van alle ter zake dienende bijzonderheden.

§ 9.

De toepassing van de in deze beschikking vervatte bepalingen sluit een eventueele strafrechtelijke vervolging, indien daartoe overigens termen aanwezig worden geacht, niet uit.

L.O. 1931, nr. 225 O [1]), zooals deze luidt na de sedert daarin aangebrachte wijzigingen en aanvullingen, alsmede de tot onderscheidene autoriteiten en commandanten gerichte brief van 8 Mei 1939, Geheim Litt. B. 157, vervallen.

Volg-nummer		Titels	Orgaan of uitgave van:	Verschijning
A.	1	Het Volksdagblad	C.P.N.	dagelijks
	2	Politiek en cultuur	C.P.N.	maandelijks
	3	Raden-Communisme	Groep voor Internationale Communisten en Raden-Communisten	maandelijks
	4	Kwartaal	C.P.N.	3-maandelijks
	5	De Nieuwe Fakkel	R.S.A.P.	wekelijks
	6	De Rode October	R.S.A.P.	maandelijks
	7	Recht voor Allen	Federatie R.S.A.P. Rotterdam	14-daags
	8	De Arbeid	N.A.S.	wekelijks
	9	Arbeidersjeugd	Leninnistische Jeugd Garde (L.J.G.)	maandelijks (niet geregeld)

[1]) M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXV, 113.
Red. M.R.T.

	Volg-nummer	Titels	Orgaan of uitgave van:	Verschijning
	10	Klassc-solidariteit	Int. Solidariteits-Fonds (F.I.S.)	maandelijks
	11	De Enige Weg	Groep Bolsj. Leninisten	14-daags
	12	De Rood Gardist	Jonge Bolsj. Leninisten	(zeer ongeregeld
	13	De Socialist	Bond van Revol. Socialisten	maandelijks
	14	Vrijheidsstrijd	S.L.A.O.S.	wekelijks
	15	De Vrijdenker	Vrijdenkers Ver. „De Dageraad"	wekelijks
	16	De Arbeider	Groepen rond „De Arbeider"	wekelijks
	17	De Vrije Socialist	Groepen rond „De Vrije-Socialist"	2 × per week
	18	Bevrijding	Bond van Anarcho-Socialisten (B.A.S.)	maandelijks
	19	De Syndicalist	Ned. Synd. Vakverbond (N.S.V.)	wekelijks
	20	Wij Vrouwen	Synd. Vrouwen Beweging	onbekend
	21	Van Jongens en Meisjes	Landelijke Jeugdraad	onbekend
	22	Jong Leven	Landel. Fed. van Ontspanningsscholen	onbekend
	23	De Vrije Jeugd	Actie Comité v. Libertaire Jongeren	onbekend
	24	De Wapens Neder	I.A.M.V.	maandelijks
	25	Persdienst I.A.M.B.	I.A.M.B.	2-maandelijks
B.	36	Volk en Vaderland	N.S.B.	wekelijks
	37	Het Nationale Dagblad	N.S.B.	dagelijks
	38	Nieuw Nederland	N.S.B.	maandelijks
	39	Arbeidsfront	N.S.B.	14-daags
	40	Volk in Nood	N.S.B.	14-daags
	41	De Ploeger	N.S.B. (Agrarische dienst)	wekelijks
	42	Ontwakend Volk	N.S.B. (Vorming)	maandelijks
	43	De Nederlandsehe Nationaal Socialist	N.S.N.A.P. (Groep Kruyt)	wekelijks

	Volg-nummer	Titels	Orgaan of uitgave van:	Verschijning
	44	De Controleur	Dr. v. d. Mijle	14-daags
	45	De Nationaal-Socialist	N.S.N.A.P. (groep v. Rappard)	ongeregeld
	46	Hou en Trou	Nat. Social. Bond van Nederlanders in Duitschland	wekelijks
	47	Zwart Front	Zwart Front	wekelijks
	48	Ons Volk	Verdinaso-Nederland en Nederl. Volkspartij	wekelijks
	49	Uijlenspieghel	Verdinaso (Jeugdorganisatie)	maandelijks
	50	D.P.O.	Dinaso-Propaganda-Orde	maandelijks
	51	Bloed en Bodem	Neder-Duitsche Volksche Beweging	wekelijks
C.	61	Clubgids	V.C.O.O.	ongeregeld
	62	de Stormvogel	Ned. Jeugd Federatie	wekelijks
	63	De Sowjet-Unie	V.V.S.U.	maandelijks
	64	Nederland in gevaar	V.V.S.U. (Colportage orgaan)	ongeregeld
	65	De Seinpost	Orgaan voor Zeelieden en havenarbeiders	ongeregeld
	66	Cultuurfront	Centrale voor volkscultuur	maandelijks
	67	Vrouwen	Wereld Vrouwen Comité tegen oorlog en fascisme (afd. Nederland)	maandelijks
	71	De stormmeeuw	Nat. Jeugd Storm	14-daags
	72	De Nationale Arbeider	Nat. Werknemers-Vereeniging	maandelijks
	73	De Jonge Eik	Nat. Werkn. Vereeniging Jeugdorganisatie	maandelijks
	74	de Misthoorn	Stichting „de Misthoorn"	halfmaandelijks
	75	Volksche Wacht	Stichting „Der Vaderen Erfdeel"	maandelijks

	Volg-numm	Titels	Orgaan of uitgave van:	Verschijning
	76	Dietsche Tijdingen	Stichting Noord-Nederland Vlaanderen	maandelijks
D.	85	Kerk en Vrede	Kerk en Vrede	halfmaandelijks
	86	De Vrouw en de Vrede	Alg. Ned. Vrouwen Vredebond	maandelijks
	87	Vrede en Vrijheid	Ned. Afdeeling Int. Vrouwenbond voor Vrede en Vrijheid	onbekend
	88	Vredesdaad	A.N.V.A., J.V.A. en Vrienden van India	driewekelijks
	89	Vredesactie	Kath. Jongeren Vredes-actie	maandelijks
	90	Gereformeerd Vredesorgaan	Geref. Ver. voor Daadwerkelijke Vredesactie	maandelijks
	91	In de Branding	Vredes Propaganda Bureau	maandelijks
	92	Vrede	Stichting Vredes Studie Bureau	maandelijks
	93	Mededeelingen blad A.O.V.	Anti-oorlogsgroep van verplegenden	onbekend
E.	101	Hei. Vrije Woord	Troelutra-Beweging Nederland	wekelijks
	102	De Nieuwe Kern	J. de Kadt en S. Tas	maandelijks
	103	Fundament	Uitg. „Contact"	maandelijks
	104	De Christen	Christen-democratische Unie	wekelijks
	105	De Jonge Strijd	Jongelieden Geheel onthouders Bond	maandelijks
	106	De Jonge Tempelier	Orde van Jonge Tempelieren	maandelijks
	107	De Jonge Onthouder	Jeugdbond voor Onthouding	maandelijks
	108	Aquarius	Rozekruisers Genootschap	wekelijks
	109	Mededeelingenblad	Amsterdamsche werkloozenvereeniging „Eendracht maakt macht" (E.M.M.)	vrij geregeld

Volg-nummer	Titels	Orgaan of uitgave van:	Verschijning
110	Hollandsche Post	Uitg. Jef Hinderdael	maandblad
111	Deutsche Wochen-zeitung für die Niederlande	Uitg. H. Prell	wekelijks
112	Dietsche Stemmen	J. de Geus, Rotterdam	maandelijks
113	Imperator	Denis Hatenboer, Schiedam	maandelijks

Boekwerken.

Socialistische en Revol. Liederenbundels.
Boeken en Gedichten van *Jef Last.*
Werken van *van 't Reve* (pseud. G. Vanter).
Frank van Wezel's Roemruchte Jaren *A.* M. *de Jong.*
's Keizers koelies *Th. Plevier.*
Geschriften *B. de Ligt.*

Uitgaven van.

Uitg. en Boekhandel *„Pegasus"* te Amsterdam.
Brochurehandel *„Amstel"* te Amsterdam.
Boekh. en Uitg. *„Nieuwe Cultuur"* te Amsterdam.
Uitg. *De Nieuwe Tijd* te Blaricum.
Uitg. *De Ploeger* te Amsterdam.
Uitg. *De Vlam* te Amsterdam.
Vereeniging Anarchistische Uitgeverij te Amsterdam (V.A.U.).
Nederlandsche Nationaal Socialistische Uitg. te Utrecht (Nenasu).
Uitg. *De Ramshoorn* te Oisterwijk.
Uitg. *De Schijnwerper* te Amsterdam.
Uitg. *De Lantaarn* te Amsterdam.

Voorts zijn verboden alle geschriften, die een politiek-propagandistisch karakter dragen, xooals verkiexingscirculaires, van welke politieke richting ook, alsmede convocaties, partij-brochures, enz., die ten doel hebben propaganda te maken voor een politieke groep en met dit doel onder militairen worden verspreid.

Weren van bepaalde geschriften uit de militaire inrichtingen.

(„De open deur".)

Het lid van de Tweede Kamer der Xtaten-Generaal, de heer de Marchant et d'Ansembourg, heeft tot den Minister van Defensie de navolgende vragen gericht (Ingezonden 4 September 1939.):

1. Is het den Minister bekend, dat het blad „De open deur" in de kazernes wordt verspreid en heeft de Minister kennis genomen van het in no. 263 van genoemd blad dd. 28 Juli 1939 voorkomend artikel „Oorlog", waarin het dooden van den vijand in den oorlog als moord en als zonde tegen den Heiligen Geest die nooit vergeven kan worden, wordt bestempeld?

2. Is de Minister bereid de noodige maatregelen te nemen, dat dagbladen, periodieken, pamfletten e.d., welker inhoud, vooral in de huidige omstandigheden, een voor ons land gevaarlijk gewetensconflict voor leden onzer weermacht kan veroorzaken en dus den goeden geest in ons leger kan ondermijnen, uit de militaire inrichtingen worden geweerd?

Antwoord van den heer *Dijxhoorn*, Minister van Defensie. (Ingezonden 26 September 1939.):

1. Het antwoord op vraag **1** luidt bevestigend.

2. Hoewel, naar het oordeel van den ondergeteekende, de inhoud van het artikel „Oorlog", opgenomen in aflevering no. 263 van het evangelisatieblad *De open Deur*, van zoodanigen aard is, dat verspreiding daarvan in de kazernes en aan boord van de schepen en bij de inrichtingen van de zeemacht niet kan worden toegelaten, vindt de ondergeteekende, aangezien hem tot dusver geen klachten omtrent den inhoud van genoemd blad bereikten, vooralsnog geen aanleiding dit te plaatsen op de lijst van geschriften, welke in de kazernes, enz. moeten worden geweerd. Aan de redactie is echter medegedeeld, dat, in geval van herhaling, tot den vorenbedoelden maatregel zal worden overgegaan.

Aangezien de daaromtrent bestaande bepalingen het mogelijk maken dagbladen, periodieken, pamfletten. e.d., als in vraag 2 bedoeld, uit militaire inrichtingen te weren, nieent de ondergeteekende, dat bereids aan het gestelde in vraag 2 is voldaan.

(Aanhangsel Hand. Tweede Kamer, 1939—1940, blz. **3.** No. **1.)**

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Art. 66 der Ambtenarenwet 1929.

Van Mr. J. J. M. van der Pen, Substituut-griffier bij den Centralen Raad van Beroep ontvingen wij ondervolgerzd schrijven:

Zoo juist komt mij onder oogen de aanteekening, welke Uwe Redactie gesteld heeft onder de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage d.d. 28 Juli j.l., welke aanteekening voorkomt op blz. 215 van den loopenden jaargang van het M.R.T. Het wil mij voorkomen, dat *de eerste alinea* dezer aanteekening niet juist is. Het blijkt nl. uit de beroepen uitspraak, dat tegen de heslissing van 24 Oct. 1938 wordt opgekomen, *niet* dat het beroep gericht is tegen een in administratief beroep genomen besluit. Ware dit laatste het geval, dan ware de aanteekening ongetwijfeld juist, doch als het beroep gericht is tegen een beslissing, welke niet in administratief beroep is genomen, doch waartegen wel administratief beroep openstaat (of stond), dan is zulk beroep bij het Ambtenarengerecht evenals bij den C.R.v.B. niet-ontvankelijk en dus voor doorzending door het Ambtenarengerecht naar den C.R.v.B. niet vatbaar. Overbodig is de opmerking van het Ambtenarengerecht dat administratief beroep is ingesteld; hoofdzaak was, dat het besluit, hetwelk bestreden werd, niet het in administratief beroep gevallene was, maar het eerste besluit, waarvan administratief beroep had opengestaan. Een andere vraag is nog, of het beroep wellicht *geacht* moest worden *niet* te zijn gericht tegen het besluit van 24 October 1938, maar tegen liet in administratief beroep genomen besluit. Ter beoordeeling van die vraag zou men de bewoordingen van het aan het Ambtenarengerecht gerichte klaagschrift moeten kennen, en tevens moeten weten, of (hetgeen uit de uitspraak *niet* blijkt, maar kennelijk door U wordt aangenomen) in administratief beroep reeds een besluit was tot stand gekomen ten tijde van het verzenden van dat klaagschrift. Zooals de uitspraak thans luidt, schijnt mij wel zeker, dat zij volkomen juist is. Wellicht vindt U in het bovenstaande aanleiding op het eerste lid van Uwe aanteekening in de volgende aflevering van het M.R.T. terug te komen.

Bij het schrijven van onze opmerking onder de uitspraak van het Ambterzarengerecht hebben wij inderdaad begrepen dat administratief beroep ingevolge art. 97 Reglement rechtstoestand militairen zeemacht u-as ingesteld, daarop ook eene beslissing is gevolgd en in wezen tegen d e x e beslissing beroep bij het Ambtenarengerecht was ingesteld. Beroep tegen de beschikking van 24 Octoher zou immers geen zin hebben gehad, indien het daartegen ingestelde administratief beroep succes voor den klager hadde gehad. De lange tijdsduur, verloopen tusschen de afwijzing van het verxoek door den Commandant der zeemacht (24 October 1938) en de uitspraak van het Ambtenaren-

gerecht (28 Juli 1939), versterkte ons in die opvatting. Wij geven intusschen bij nader inzien toe dat, nu in die uitspraak formeel als besluit waartegen he2 beroep is ingesteld, genoemd wordt de beslissing van 24 October 1935 xonder meer, de opmerkingen van den geëerden inzender juist moeten worden geacht.

Red. M. R.T.

Mobilisatie-aanteekeningen.

Wanneer ik te dezer plaatse een serie opmerkingen ga maken — wellicht zal ik nog de gelegenheid hebben deze te vervolgen — is dit niet om uitspraken te doen, welke als juist moeten worden aangemerkt. Mijn doel is slechts op verschillende punten de bijzondere aandacht te vestigen en aan te geven, welke antwoorden men zich zelf in de lagere regionen der legeraanvoering kan geven op vragen, die men zich kan stellen. Vooral ook hoop ik de gelegenheid te vinden moeilijkheden van practischen aard, welke zich bij de toepassing der militaire straf- en tuchtwetgeving voordoen, te belichten.

1. Onder dagteekening 10 April 1939 verscheen reeds het Koninklijk Besluit (S. 181), waarbij werd bepaald (op grond van art. 194 laatste lid Grondwet), dat oorlogsgevaar aanwezig is. Deze officieele uitspraak is voor tal van administratieve en andere regelingen van belang, b.v. voor artt. 33 Inkwartieringswet, 76*a*, 76*g* Onteigeningswet, *1* Wet Militaire Inundatiën.

2. Art. 87 Sr. houdt in, dat voor het W.Sr. onder „tijd van oorlog" ook wordt begrepen de tijd, waarin oorlog dreigende is, dan wel dienstplichtigen der Koninklijke Landmacht buitengewoon onder de wapenen zijn. Uit hoofde van artt. 1 W.M.Sr. en 72 W.K. geldt hetzelfde voor de militaire straf- en tuchtwetgeving. Bij L.O. 1939 Nr. 211 *O* (M.R.T. XXXV, 18) is hierop de aandacht gevestigd. Voor tal van strafbepalingen heeft dit practische beteekenis [1]), waarvan die op de ongeoorloofde afwezigheid en de desertie (met inbegrip van de mogelijkheid om deze vergrijpen krijgstuchtelijk af te doen) wel de belangrijkste zijn.

3. De omstandigheid. dat deze „tijd van oorlog" dus reeds aanwezig is vanaf de oproepingen B.O.-U.V. in April 1939, maakt, dat de in art. 71 W.M.Sr. bedoelde bekendmakingen achterwege hebben kunnen blijven. Dit artikel heeft toch ten doel ten opzichte van bepaalde troepenafdeelingen aan het begrip „tijd van oorlog" een *verdere* uitbreiding te geven [2]). Hiertoe bestond geen reden meer.

4. Moeten troepenafdeelingen, gelijk het Veldleger, zooals het thans is geconcentreerd, morden aangemerkt als een leger te velde? Er is alle reden deze vraag afzonderlijk te beantwoorden voor het instellen van de Krijgsraden te velde eenerzijds, en voor het toepassen

---

[1]) J. H. Zeeman gaf een opsomming in M.R.T. XXXIV, 509 vlgg.

[2]) Vgl. J. J. C. van Dijk, Wetboek *van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht*, 3e dr. blz. 80,81.

van het stelsel van krijgstuchtelijke straffen te velde anderzijds. Beide regelingen staan op zichzelf; het zijn geheel verschillende nooden, waarin elk beoogt te voorzien.

De Krijgsraden te velde, in 1814 reeds in de R.L. opgenomen. hebben ten doel een snelle berechting van de voorgevallen strafbare feiten dicht bij de strijdende of althans geconcentreerde troepen. Het krijgstuchtelijke straffenstelsel te velde dateert eerst van de W.K. en beoogt, wanneer de toepassing van het „gewone straffenstelsel" op bezwaren gaat stuiten, den strafopleggers de beschikking te geven over een volgens den wetgever meer doeltreffend geheel van straffen.

5. Bij L.O. 1939 Nr. 307 O (M.R.T. XXXV, 115), gedagteekend 24 Juli 1939, was bepaald, dat de onderdeelen, betrokken bij de B.O.-U.V., met betrekking tot de toepassing van de W.K. *niet* als een „leger te velde" moesten worden aangemerkt.

Op 2 September 1939 is nu bij L.O. 1939 Nr. 369 O (M.R.T. XXXV. 220) bepaald, dat de (geheele gemobiliseerde) Koninklijke Landmacht voor wat betreft de toepassing van de W.K. *niet* als „te velde" wordt aangemerkt.

Het Departement van Defensie heeft dus in één jaar tijds tot tweemaal toe gemeend zich te moeten keercn tegen het in toepassing brengen van het straffenstelsel te velde. Bezien vanuit den gezichtshoek der practijk is zulks zeer toe te juichen. Aan het straffenstelsel te velde kleven verschillende bezwaren, waarvan de voornaamste zijn, dat het stelsel — althans strikt genomen — geen kwartierarrest kent (behalve voor officieren), en dat het streng arrest *met* dienstdoen voor verschillende gevallen niet een voldoende zware straf is [3]).

Is het standpunt van het Departement intusschen overeen te brengen met de bedoelingen van den wetgever? Uitdrukkelijk toch is door Prof. van der Hoeven, sprekende namens de Regeering, verklaard, dat ook bij neutraliteitshandhaving het leger te velde zou kunnen zijn [4]).

Belangrijker nog is de vraag, of het niet verstandig zou zijn het straffenstelsel te velde uit de W.K. te schrappen. Moet men niet verwachten, dat de practische bezwaren tegen dit straffenstelsel zich evenzeer zullen doen gevoelen, wanneer de politiek-strategische situatie de handhaving van de Legerorder van 2 September 1939 niet langer mogelijk zal maken? Reeds deed zich in de dagen, waarin (bij sommige onderdeelen) [5]) het straffenstelsel te velde werd toegepast, de geringe differentiatie in de op te leggen straffen als hinderlijk gevoelen.

De juiste en eenvoudige oplossing zou m.i. zijn in de W.K. het straffenstelsel te velde te doen vervallen en daarentegen te bepalen, dat de korps- en hoogere commandanten in tijd van oorlog (en dus

---

3) Teneinde niet in herhalingen te vervallen verwijs ik voor het overige naar mijn beschouwingen in M.R.T. XXXIV, 265.

4) Van der Hoeven III, 275. Deze uitspraak is overgenomen in *Handboek* voor den reserve-officier, Deel A, Hfdst. V blz. 2.

5) Naar ik meen ie dit zoowel voorgekomen bij de B.O.-U.V.-onderdeelen, als bij onderdeelen van het geconcentreerde Veldleger.

ook van dreigenden oorlog enz. — zie hiervoor onder no. 2) de door hen met het oog op de omstandigheden noodig geachte afwijkingen kunnen gelasten van de in artt. 7 vlgg. W.K. gegeven voorschriften op de tenuitvoerlegging van krijgstuchtelijke straffen.

Deze wetswijziging acht ik urgent.

6. Voor wat betreft het instellen van de Krijgsraden te velde, staat de wetgever op het punt van ingrijpen. Het op 15 September 1939 ingediende Ontwerp van Wet *), houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie, zal na inwerkingtreden de instelling van deze Krijsgraden — evenals die der temporaire Krijgsraden — van *imperatief facultatief* maken. Niettemin zou het teleurstelling hebben kunnen wekken, dat niet terstond op de concentratie van het Veldleger het instellen der Krijgsraden te velde is gevolgd, ware het niet, dat de Regeering in de Memorie van Toelichting van dit Ontwerp van Wet verklaart, dat het in haar bedoeling ligt als onderdeel van de oorlogsvoorbereiding zoodanige Krijgsraden te gelegener tijd in te stellen. Men mag dus aannemen, dat de daarvoor in aanmerking komende groote eenheden, wanneer dat noodig is, over een eigen Krijgsraad zullen beschikken. In haar schriftelijk antwoord aan de Tweede Kamer is de Regeering nog een stap verder gegaan door te zeggen, dat het gebrek aan ingewerkte functionarissen het reeds thans instellen van Krijgsraden te velde niet doelmatig doet zijn, doch dat het doel der Regeering is hiertoe zoo spoedig mogelijk te geraken.

7. De temporaire Krijgsraden vonden sedert het inwerkingtreden van de Wet van 23 Mei 1899 S. 128 op den staat van oorlog en den staat van beleg hun wettelijke basis slechts ten deele in de R.L. De tweede grondslag, art. 40, lid 1 der Wet van 1899, zal nu krachtens hetzelfde Ontwerp van Wet komen te vervallen. Hiertegen behoeft m.i. geen bezwaar te bestaan, gezien de ruime redactie van art. 261 R.L.; in dit artikel is onder een in staat van beleg verklaarde „plaats" (of meer dergelijke plaatsen tezamen) gereedelijk ook te verstaan een in staat van beleg verklaard „gedeelte van het grondgebied" (de woorden van het geschrapte art. 40, lid 1).

Deze opvatting wordt hierdoor bevestigd, dat art. 97 Invw. M.S.T.R. ongewijzigd wordt gelaten, ofschoon de woorden „gedeelte *des Rijks*" in dit artikel vrij duidelijk terugslaan op art. 40 lid 1 der Wet van 1899.

8. Het Ontwerp van Wet, dat verder o.m. het instellen van *tijdelijke* gewone Krijgsraden mogelijk maakt en in de Krijgsraden te velde en de temporaire Krijgsraden ook buiten de auditie aan het juridisch element een plaats inruimt, brengt geenerlei verandering in de aanwijzing der autoriteiten, aan wie de verwijzing naar de Krijgsraden is toevertrouwd.

Naar de Krijgsraden te velde blijft deze verwijzing dus geschieden door den Commandant der groote eenheid, waarbij de Krijgsraad is

---

*) In de volgende aflevering hopen wij dit wetsontwerp met de volledige parlementaire stukken op te nemen. Red. M.R.T.

ingedeeld (art. 254 R.L.) [6]). Zeer terecht; hij is verantwoordelijk voor de handhaving van orde en tucht [7]).

Men zal mogen aannemen, dat dezelfde overweging er in 1814 toe heeft geleid de verwijzing naar de gewone Krijgsraden op te dragen aan de Garnizoenscommandanten. Doch practisch genomen kon de Garnizoenscommandant hoe langer hoe minder worden aangemerkt als de verantwoordelijke man voor den gang van zaken bij de korpsen. De R.C. had als chef in de eerste plaats boven zieh den D.C., c.q., den Brig.C. Het waren aangelegenheden van meer ondergeschikte beteekenis (gelijk de verdeeling der schietbanen, de contrôle op het gedrag der militairen aan de stations, representatieve verplichtingen enz.), welke nog de taak van den Garnizoenscommandant uitmaakten. Een toestand was ontstaan, waarbij de bemoeiingen van den Garnizoenscommandant met de verwijzingen naar den Krijgsraad steeds meer gingen gelijken op het zieh mengen in zaken, waarvoor een ander, n.l. de D.C. of Brig.C., verantwoordelijk was.

Thans, nu niet meer Garnizoenscommandanten optreden, maar (tot het instellen der Krijgsraden te velde) Kantonnementscommandanten, is de toestand niet meer zoo onlogisch te noemen. Op commandanten van kantonnementen rust een zeer reëele verplichting tot het houden van toezicht over de in hun kantonnement verblijvende troepen. Doorgaans vormen deze troepen tezamen ook een tactisch verband of een opleidingseenheid. Op dit laatste wordt echter een uitzondering gemaakt door die kantonnementen, waarin verschillende depots zijn gelegerd of een depot tezamen met andere troepenonderdeelen.

Bij L.O. 1939 Nr. 388 O van 12 September (M.R.T. XXXV, 221) zijn nu eenige aanvullingen op de verdeeling in kantonnementen vastgesteld, welke — vooral voor wat betreft de liantonnementen Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage — opnieuw medebrengen, dat in een aantal gevallen moet worden verwezen door autoriteiten, op wie geen belangrijke verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken rust. Bij het bestaande systeem van verwijzing zullen deze afwijkingen van den rationeelen gedachtengang niet te vermijden zijn geweest.

Niettemin is er een weg om te ontkomen aan de bezwaren en wrijvingen, welke uit deze afwijkingen noodzakelijkerwijze zullen voortkomen. Men zou n.l. door wetswijziging alle verwijzingen naar den Krijgsraad reeds thans kunnen opdragen aan de autoriteiten, op wie deze taak na het instellen der Krijgsraden te velde zal rusten. Op deze wijze zou tevens een nog meer geleidelijke overgang naar de rechtspleging te velde morden verkregen. Voor de depots zou de

---

[6]) Onder „Generaal" mag men m.i. in dit artikel ve staan iederen officier, die een functie bekleedt, waaraan internationaal een generaalsrang wordt toegekend, dus b.v. ook den divisiecommandant. In 1814 was het ondenkbaar. dat een officier, die een dergelijk commando voert, slechts kolonel zou zijn.

[7]) Echter staat art. 254 R.L. delegatie van de bevoegdheid tot verwijzing toe. Vgl. verder mijn beschouw-ingen in M.R.T. XXIX, 421.

bestaande toestand kunnen worden gehandhaafd, of zou, liever nog, kunnen worden bepaald, dat steeds wordt verwezen door den Depotcommandant (en niet door den B.C. of Afd. C., tevens Kantonnementscommandant) [8]).

9. Men moet voorts niet vergeten, dat er verschillende kleine kantonnementen zijn. Is het doelmatig, dat de commandanten daarvan zelfstandig over al dan niet verwijzen beslissen?

Men zou ook den weg, die met L.O. 1939 Nr. 388 O (zie onder cijfers 3) (M.R.T. XXXV, 221) reeds eenigermate is betreden, verder kunnen vervolgen en de kleinere kantonnementen voor de R.L. kunnen „achten te behooren" tot enkele grootere. In die richting zijn ook in de jaren na 1914 regelingen getroffen. Maar hieraan zijn als ernstige nadeelen, welke zich in de practijk doen gevoelen, verbonden:

a. dat wederom door niet of weinig verantwoordelijke commandanten moet worden verwezen;

b. dat voortdurend nieuwe Legerorders noodig zijn, die niettemin steeds achter de feitelijke verplaatsingen aanloopen en daardoor permanent moeilijlheden veroorzaken.

10. Aan de verwijzing in kleine kantonnemeiiten knoopt zich als andere vraag vast, of de C.C., tevens Kantonnementscommandant, zelf kan optreden als Commandeerend Officier (= Korpscommandant) ex artt. 6 vlgg. R.L. Het schijnt bij de huidige regeling wel noodzakelijk, ofschoon het met de Wet in de hand, vooral gelet op art. 10 R.L., niet gemakkelijk is te verdedigen.

Eveneens kan m.i. als Commandeerend Officier volgens de R.L. worden opgetreden door de commandanten van in grootere kantonnementen gelegerde troepenonderdeelen, die hetzij volgens de oorlogsorganisatie niet tot andere korpsen behooren (Verbindingsafdeelingen van groote eenheden, Divisiemitrailleurcompagnieën, Compagnieën pioniers, enz.), hetzij ondergeschikt zijn aan Korpscommandanten, die in andere kaxitonnementeii zijn gelegerd (zooals vooral bij afdeelingen artillerie vaak voorkomt). Dubieus is dit alles echter wel. Zou het mogelijk zijn, dat zich in deze een vaste practijk ontwikkelt, welke men veilig kan volgen, zonder dat de wetgever heeft geholpen? In de litteratuur over dc jaren na 1914 vond ik dit punt niet aangeroerd. Of heb ik het over het hoofd gezien?

Het optreden als Commandeerend Officier volgens de R.L. brengt uiteraard niet mede, dat men ook de krijgstuchtelijke strafbevoegdheid zou bezitten, vermeld in art. 39 W.K. Daarvoor geldt de desbetreffende bijlage van het boekwerk „Oorlogsorganisatiën" 9).

---

[8]) De Regeering spreekt (o.a. in de Memorie van Toelichting van het bovenbedoelde Ontwerp van Wet, onder II) over de mogelijkheid, dat de gewone Krijgsraden *geheel* zullen worden vei-vangen door de Krijgsraden te velde. Dan zouden de depots dus worden aangemerkt als „troupen te velde" in den **zin** van art. **243** R.L. (maar daarom nog niet in den zin van artt. **30** vlgg. W.K.!). Stellig heeft deze oplossing haar aantrekkelijke zijde. En bij de huidige wijze van oorlog voeren is er wel het een en ander vóór te zeggen; vgl. hetgeen ik schreef in M.R.T. XXXIV, **269.**

[9]) Vgl. ***De*** *practijk* ***van*** *het militaire tuchtrecht* aant. *16* ad art. **39** W.K.

Wie Commandeerend Officier is volgens de R.L., hangt eenigszins in de lucht, zoodat men zich aan de hand van de practijk een weg zal moeten zoeken. Eigenaardig is nog, dat het er naar uitziet, dat men na het instellen der Krijgsraden te velde het zijn van Commandeerend Officier volgens de R.L. zeer goed kan laten samenvallen met het bezitten van dezelfde functie volgens de W.K. Of men zou moeten prefereeren de Commandanten van onderdeelen gelijk Verbindingsafdeelingen van groote eenheden hun functie van verwijzende autoriteit te laten behouden.

11. Ten gevolge van overplaatsingen deden zich in vredestijd moeilijkheden met de ver ijzingen naar den Krijgsraad vrijwel uitsluitend voor bij overplaatsing van den betrokken militair [10]). Het H.M.G. heeft bij sententie van 9 Juni 1931, M.R.T. XXVII, 250 uitgemaakt, dat na overplaatsing van den beklaagden uitsluitend de *oude* Garnizoenscommandant tot verwijzing bevoegd is [11]). Een steevaste jurisprudentie is naar het mij voorkomt met deze sententie nog niet ingeluid: toch is het uiteraard raadzaam zich ernaar te gedragen. zoolang men niet op practisch onoverwinbare bezwaren stuit.

Onder de huidige omstandigheden moet ook aan de verplaatsing van geheele onderdeelen worden gedacht. Toepassing op deze gevallen van de sententie van 1931 schijnt niet doelmatig. Wat heeft de oude Kantoiinementscommandant nog voor belang bij den gang van zaken bij het onderdeel, dat is vertrokken? En hoe licht kan het voorkomen, dat een geheel kantonnement verdwijnt! Dan zou volgens deze jurisprudentie in het geheel geen Kantonnementscommandant meer tot verwijzen bevoegd zijn, zoodat uit hoofde van art. 13, lid 2 R.L., de Kantonnementscommandant van de plaats, maar de Krijgsraad zitting heeft (welke Krijgsraad, indien er meer zijn?), zou moeten optreden.

Aan deze bezwaren is echter te ontkomen door aan te nemen, dat bij verplaatsing van geheele onderdeelen steeds moet worden verwezen door hem, die op het oogenblik van de verwijzing de Kantonnementscommandant van den Commandeerenden Officier is. Voor deze opvatting is eenige steun te vinden in de bewoordingen van art. 10 R.L. Uiteraard zijn ook aan deze opvatting wel bezwaren verbonden; men denke aan het geval, dat bij een verplaatsing tevens de indeeling in korpsen wordt gewijzigd [12]).

De hier besproken quaestieuse gevallen zouden in aantal sterk verminderen, indien werd verwezenlijkt het in no. 8 uitgesproken desideratum, dat de verwijzingen zouden geschieden door een hoogere autoriteit dan de Kantonnementscommandant.

---

[10]) **Vgl.** de beschouwingen hierover in M.B.T. XXX, **366** vlgg., waar tevens de invloed van overplaatsingen op de krijgstuchtelijke strafbevoegdheid ter sprake wordt gebracht.

[11]) Althans is dit zoo, indien de „ontdekking" en de „aanhouding" vóór de overplaatsing plaats vonden.

[12]) Volgens de door mij in no. 10 verdedigde opvatting nauwkeuriger: het geval, dat een andere commandant als Commandeerend Officier moet gaan optreden, zooals wanneer een afdeeling artillerie in een ander kantonnement komt als de R.C. (D.A.C.) of omgekeerd.

12. Voor demobilisatie schijnt nog een bijzondere voorziening noodig. Wanneer de militairen dan bij vertrek met groot verlof worden overgeplaatst naar hun vredesonderdeelen, zouden volgens de sententie van 1931 de verwijzingen nog moeten geschieden door de oude Kantonnementscommandanten, die inmiddels niet meer bestaan, zoodat art. 13, lid 2 R.L., te hulp zou moeten worden geroepen.

Afgesloten 7 October 1939.

P. J. A. CLAVAREAU

Onderschrift van de Redactie.

Zou niet het beste zijn in de R.L. slechts te spreken van verwijzing door den gerechtsofficier en aan een Koninklijk besluit over te laten de aanwijzing van de ais xoodanig optredende autoriteiten? Dergelijke oplossing vergroot de soepelheid van de regeling: zij is gemakkelijk voor wijziging uatbaar xoodra de formatie van de landmacht deze eischt.

VRAGENBUS.

De verplichting van een burger om in „tijd van oorlog" te voldoen aan bevelen, welke door schildwachten of commandanten van patrouilles ingevolge de hun verstrekte consignes worden gegeven.

Het volgende geval deed zich voor:

Bii een barricade aan de oostgrens van ons land bevindt zich een wacht. Door den wachtcommandant wordt nabij de barricade een patrouille van twee man geplaatst. Een der consignes houdt in, dat zij moeten patrouilleeren op het gedeelte van den weg, gelegen tusschen de barricade en een meer oostelijk van den weg gelegen punt. Een ander consigne luidt: „Verdachte personen aanhouden en zoo noodig naar den wachtcommandant geleiden."

In den nacht nadert een burger per rijwiel de barricade uit westelijke richting en passeert deze. De houding van den man komt den soldaten verdacht voor. Net hun zaklantaarn geven zij het stopteeken. Dc wielrijder doet alsof hij wil afstappen, maar rijdt onverwachts zoo snel mogelijk door.

De commandant der patrouille roept tot twee maal toe: „Halt! of ik schiet". De man rijdt nog door. De soldaten schieten nu op den burger. Eerst de commandant met zijn pistool. richtende op het achterlichtje van het rijwiel van den burger, daarna de andere soldaat, op last van den patrouillecommandant, met zijn karabijn. Intusschen nadert iemand per rijwiel uit oostelijke richting. Ten einde dezen niet te raken wordt er niet meer geschoten. Den volgenden dag wordt de verdachte, een grensbewoner, gearresteerd en door de patrouille herkend. Hij bleek niet geraakt te zijn.

De soldaten hebben, ingevolge het Reglement betreffende de krijgstucht, artikel 26, lid 2, het recht om ter handhaving hunner consignes te schieten.

Een brief van den Territorialen Bevelhebber geeft nader nog aan. dat de posten en patrouilles zich zullen gedragen, zooals is voorgeschreven in de artikelen 40 en 43 van het Reglement op den Garnizoensdienst.

Lid 1. van art. 40 luidt: „De schildwacht moet — indien de omstandigheden dit gedoogen, na waarschuwing — desnoods met kracht van wapenen de hem opgelegde verplichtingen nakomen."

De soldaten mochten dus aanroepen en schieten, maar is de burger verplicht aan hun aanroep gevolg te geven?

Artikel **184** W.v.S. luidende:

„Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of eene vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van eenig toezicht belast of door". . . . enz.,

geeft hem eenige verplichting. Er wordt toch aan art. **184** W.v.S. voldaan, omdat het doorrijden opzettelijk was, hetgeen bleek uit de wijze van doen, eerst doen alsof hij wil afstappen en daarop onver-

wacht toch snel doorrijden. De aanroep was een bevel of een vordering. De patrouille handelt volgens wettelijk voorschrift, omdat het R.K. evenals het Reglement op den Garnizoensdienst een K.B. is, dus een wettelijk voorschrift. (Wet in ruimen zin: Zie Simons II, blz. **383).** Tevens zijn de militairen ambtenaren. Dit volgens artikel 84 W.v.S.

Praag: Is het in „tijd van oorlog" niet gewenscht, ja noodzakelijk, nog een nadere algemeene kennisgeving te doen uitgaan aan de burgerbevolkiiig, inhoudende dat zij verplicht is te voldoen aan de bevelen of vorderingen van schildwachten en patrouilles, zooals ook geschiedt, wanneer eenig gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg is verklaard, volgens artikel 6, eerste lid, van de Instructie, behoorende bij het sedert gewijzigd K.B. van 4 Mei **1933** (Stbl. no. **246).**

(Zie Schuurman en Jordens, Grondwet, 6e druk blz. **280).** [1])

Vorenstaande beschouwingen met de daaraan vastgeknoopte vraag welke de Redactie ontving van den kapitein der infanterie J. W. G. Cornet, geven ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Anders dan de geachte inxender gelooven wij niet dat art. 184 W.v.S. in het hier bedoelde geval van toepassing zal zijn. Daargelaten of de aanroep „halt, of ik schiet" niet meer het karakter draagt van een „waarschuwing" (zie art. 40 1. Reglt. Garn. dienst) dan van een bevel of vordering, uit de bevoegdheid, dat een schildwacht — en ook de met wacht- of patrouilledienst belaste militair — na aanroeping zoo noodig mag schieten, volgt nog niet dat de aangeroepen burger verplicht is aan die aanroeping ook te voldoen en te blijven staan. Die verplichting staat noch in art. 26 R.K. noch in art. 40 Reglt. Garn. dienst te lezen. Men kan niet xeggen dat het „halt" roepen geschiedt „krachtens wettelijk voorschrift". Hoogstens kan men zeggen dat de aangeroepene eeneaanhoudingmoet dulden, zonder dat hij daaraan zelf behoeft mede te werken. Wij vinden voor onxe meening bevestiging in de rechtspraak. Bij sententie van het H.M.G. van 10 December 1897, T.v.S. XI, 32, aant. 60, besliste het Hof dat het niet voldoen door een nznnkeerenden soldaat aan de hem op straat door een sergeant gegeven order om nzet de patrouille mede te gaan naar de kazerne, niet valt onder art. 184 W.v.S. dewijl dit bevel niet op een wettelijk voorschrift berustte. Een nog al geruchtmakend arrest van den H.R. aan 27 Juni 1927, M.R.T. XXIII, 278, besliste dat een verdachte door een opsporingsambtenaar naar zijn naam gevraagd — zie art. 52 W.v.Sv. — en nadat deze antwoord heeft geëischt, weigert zijn naam op te geven, xich niet schuldig maakt aan het misdrijf van art. 184.

Een bevel van een opsporingsambtenaar aan een verdachte (van ongeoorloofd vervoer van mollen), om stil te blijven staan ten einde

---

[1]) Ook *te vinden in* M.R.T. *XXIX, blz. 207. Red.*

dit vervoer te onderzoeken, is niet een bevel als bedoeld in art. 184 (H.R. 16 Jan. 1928, N. J. 1928, blz. 233).

De bij de wet verleende bevoegdheid tot inbeslagneming van een rijwiel, brengt nog geenszins mede dat een vordering tot halt houden door den bevoegden ambtenaar gedaan, zou zijn een vordering als bedoeld in art. 184 (H.R. 16 Juni 1930, N.J. 1930, blz. 1331).

Uit de bovenstaande voorbeelden blijkt wel dat de rechtspraak vrij strenge eischen stelt aan een bevel of vordering, wil gezegd kunnen worden dat bevel of vordering, „krachtens wettelijk voorschrift" is gedaan [1]). Wij zien geen kans die in het geval van een;, patrouille die „halt" roept, te construeeren.

Wat tenslotte de vraag van Inzender betreft, bestaat er naar onze meening geen bezwaar om, indien dit door bijzondere omstandigheden wenschelijk wordt geacht, ten overvloede eene algemeene waarschuwende kennisgeving te doen publiceeren in den geest als ten aanzien van schildwachten en patrouilles is bepaald in de Instructie van 4 Mei 1933. Ten overvloede, immers de inhoud van zoodanige kennisgeving blijft steeds waar, ook in gewone tijden, al zal de toepassing dan allicht minder forsch zijn.

Inzender wil echter in zijne kennisgeving aan de burgerij opnemen, dat zij verplicht is te voldoen aan de bevelen of vorderingen van schildwachten of patrouilles. Dat zou evenwel ook blijkens het bovenstaande, o.i. minder juist zijn en dàt wordt trouwens ook zelfs niet gezegd in art. 6 van de door hem als voorbeeld genoemde, voor het geval van „staat van oorlog" of „staat aan beleg" geldende, Instructie.

---

[1]) Een vonnis van den Haagschen politierechter plv., Prof. van Bemmelen, van 21 Maart 1938 is minder veeleischend. Zie W. en N.J. 1939, No. 587.

BOEKAANKONDIGING.

Mr. J. L. H. Cluysenaer, Daderschap. Academisch proefschrift, Groningen 1939, 79 bladzijden.

„Een wetboek is geen leerboek. Van verdeelingen en omschrijvin-
„gen moet het zich dus onthouden overal waar zij niet bepaald nood-
„zakelijk zijn om de gedachte des wetgevers uit te drukken." Aldus luidt eene algemeene opmerking in § 2 der memorie van toelichting bij het ontwerp van wet tot vaststelling van ons geldend Wetboek van Strafrecht. De ontwerpers van dat wetboek hebben goed gehandeld, deze stelling tot grondslag bij hun arbeid te aanvaarden. Zij hebben getracht de Nederlandsche taal te gebruiken tot het weergeven van hunne gedachten en opvattingen zonder de noodig geachte woorden en termen in andere beteekenis dan de normale te bezigen, een streven, waaraan op verzoek van Minister Smidt de Eeidsche hoogleeraar M. de Vries zijn zeer gewaardeerde medewerking heeft geschonlien en dat ons Wetboek van Strafrecht ook buiten onze landsgrenzen den naam van een waarlijk nationaal wetboek heeft bezorgd. Zoo is een geheel ontstaan, omschrijvende algemeene beginselen en bijzondere strafbaar gestelde handelingen, welks toepassing op concrete gevallen aan den strafrechter is overgelaten. De strafrechter zal dan. na voorafgaand onderzoek. waarin alle details moeten worden nagegaan, aan de hand van die details, als waren die een vertraagde film van hetgeen voorgevallen is, moeten beslissen, of bewezen is, dat het feit door den verdachte is begaan en, zoo ja, welk strafbaar feit het bewezen verklaarde volgens de wet oplevert; indien wordt aangenomen dat het feit bewezen en strafbaar is, dan moet beslist worden over de strafbaarheid van den verdachte en over de oplegging van straf of maatregel (Sv. 350) — of, indien de militaire strafrechter vonnis moet vellen, of het feit al dan niet bewezen is, over de daaraan te geven qualificatie, over het bewezene der schuld van den beklaagde en, na schuldigverklaring, over de strafoplegging (R.L. 193, R.Z. 185). Alle hierin besloten vragen, welke de strafrechter heeft te beantwoorden, onderstellen bij hem een op wetenschap berustend oordeel over de strafbaarheid van het feit en van den dader.

Laat men de beslissing over oplegging van straf of maatregel hier rusten — zij behoort niet thuis bij het leerstuk daderschap — dan komen beide omschrijvingen van de taak des rechters op hetzelfde neer, zij het ook dat de eerste juister is dan de tweede en in meer zuiveren vorm en volgorde de onderwerpen van 's rechters beslissing weergeeft. Daarbij weet de rechter, dat in ons strafwetboek de daarbij te pas komende woorden en uitdrukkingen zooveel mogelijk niet zijn omschreven, in hunne taalkundige beteekenis zijn gebezigd en dit gebruik door het geheele wetboek heen nauwkeurig is gecontroleerd.

Bij deze beoordeeling door den strafrechter van wat, als in concreto voorgevallen, aan zijne kennisneming wordt onderworpen spelen dus de vraagpunten: wat te verstaan is onder een feit, onder een strafbaar feit en of de verdachte van het hem ten laste gelegde feit, indien dit tevens een strafbaar feit is, de dader is. een voorname rol en de schrijver van het proefschrift, dat wij hier aankondigen, heeft het nuttig geacht zijn oordeel over het antwoord op die vraagpunten in bijzonderheden uiteen te zetten, daarbij uitgaande van hetgeen af te leiden is uit de in het bijzonder gedeelte van ons strafwetboek als strafbare gebeurlijkheden omschreven feiten. Hoofdzaak maakt hij hierbij van het daderschap, welk onderwerp hij niet kon behandelen zonder eerst zijn inzicht mede te deelen in de leer der strafbare feiten. Het gaat toch in hoofdzaak over de vraag: wie is naar geldend Nederlandsch recht als dader van een strafbaar feit te straffen? Uit de resultaten van dit onderzoek trekt de schrijver een algemeene conclusie, welke hij vergelijkt met de aanvankelijk door hem buiten beschouwing gelaten bepaling van art. 47 van het strafwetboek en zegt dan: ,,Naar den aard van het daderschap is het derhalve zeer wel mogelijk, zelfs geboden. art. 47 te lezen op de eenig juiste wijze: zoo dat alle in dit artikel genoemde personen dader van het delict *zijn*." (Blz. 46).

Zouden wij eenerzijds, lettende op de zorg aan de redactie van het wetboek besteed, eene andere conclusie niet wel mogelijk geacht hebben, voor de uitvoerige uiteenzetting van zijne overwegingen dienaangaande zijn wij, omdat een wetboek geen leerboek is, den schrijver niettemin dankbaar. Hij heeft in een kort bestek, met weglating van het niet strikt noodige een betoog geleverd, dat men wellicht als een up to date gebrachten wetenschappelijken achtergrond zou kunnen beschouwen, vóór welken de samenstellers van het wetboek hun wetsontwerp te dezen opzichte hebben opgetrokken.

De schrijver vertoont ons het strafbaar feit als samengesteld uit een physiek element (omvattende alle in de omschrijving ervan begrepen physieke bestanddeelen) en eene uit alle psychische bestanddeelen samengesteld psychisch element. Doch het physiek element is op zijn beurt begrepen in de noodzakelijke onrechtmatigheid van het feit, welke de wetgever door de aan het feit verbonden strafpositie heeft vastgelegd. Evenzoo is het psychisch element begrepen in de laakbaarheid of de schuld van den dader.

Een strafbaar feit is dus een onrechtmatig feit, waarbij de schrijver — die zich op positief-rechtelijk standpunt stelt — niet alleen denkt aan een menschelijke gedraging, welke een ,,wetsbevel" overtreedt, maar ook aan eene schending, door het gevolg van de gedraging, van een „rechtsbelang", de combinatie dus van de formeele en de materieele onrechtmatigheid.

De strafbare feiten zijn te onderscheiden in die, welke een bepaalde menschelijke handeling, een ,,doen" onderstellen en die, welke van een menschelijk niet-handelen, een ,,nalaten" uitgaan; een wettelijk verbod tegenover een wettelijk gebod. Het ,,doen" is dan

de uiting van een wilsbesluit, waaronder de schrijver ook brengt het geval dat voor de uitvoering van de handeling gebruik gemaakt wordt van een willoozen mensch of van sen dier. Het ,,nalaten" is aanwezig in gevallen, waarin handelen geboden was. Daarbij sluit zich aan het door het gebeurde veroorzaakte naar normalen loop van zaken voorzienbare gevolg; was het gevolg niet te voorzien, dan was er ook niet een strafbaar feit aanwezig en is er dus ook niet een dader; een standpunt, dat meebrengt het ontnemen van alle beteekenis op strafrechtelijk gebied aan de scheiding van formeele en materieele delicten. Voor ieder delict, zoo besluit de schrijver dit hoofdstuk, past dus de omschrijving: het verrichten van een gedraging, welke adaequaat (d.i. voorzienbaar) veroorzaakt, dat het door de delictsomschrijving beschermde rechtsbelang, eventueel op de aldaar aangegeven wijze wordt geschonden; deze omschrijving legt tevens theoretisch vast, dat dader is hij die dergelijke gedraging verricht.

In het volgend hoofdstuk doet de schrijver uitkomen, dat deze opvatting van het zijn van dader meer omvat dan de engere interpretatie dat dader alleen is degeen, die het strafbaar feit pleegt, voor welke interpretatie men steun meent te vinden in den aanhef van art. 47 ..als daders van een strafbaar feit worden gestraft . . ." waarbij zij die doen plegen. medeplegen en uitlokken, door het gebruik van het woord ,,als" met daders zouden worden gelijk gesteld en dus in beginsel daaraan niet gelijk zouden zijn. Ons wetboek heeft echter, zooals de schrijver o.i. terecht doet uitkomen, deze bedoeling niet gehad; men moet, met de geschiedenis van deze bepaling voor oogen, haar lezen als stond er ,.als zijnde daders enz.".

Na te hebben besproken de verwantschap tusschen medeplegen en medeplichtigheid en de bestaansreden voor art. 48 te hebben vermeld cn behandeld, volgen in het vierde hoofdstuk zijne beschouwingen over de vormen van daderschap, welk bij de wet gemaakt onderscheid den rechter dwingt zich rekenschap te geven van de juiste toedracht van hetgeen voorgevallen is en, indien er meer dan een dader is, van ieders aandeel in het gebeurde, dat ten slotte in het vonnis juist moet worden weergegeven. De schrijver wijst daarbij op de verwantschap tusschen plegen en medeplegen en tusschen uitlokken en doen plegen.

In het vijfde hoofdstuk wijdt de schrijver eenige beschouwingen aan de schuld en de strafbaarheid van den dader, waarvan het begrip en de vereischten evenmin in ons wetboek te vinden zijn. Schuld acht de schrijver met de nieuwere opvattingen daaromtrent aanwezig indien de dader eene bepaalde psychische gesteldheid bezit of behoort te bezitten en het dien dader te verwijten is, dat hij zich door deze gesteldheid niet van het teweegbrengen van het feit heeft laten weerhouden. De psychische gesteldheid moet gericht zijn zoowel op het physiek element als op de onrechtmatigheid. Bij de eerste gaat het om de aanwezigheid van dolus of culpa, bij de tweede wordt, aangezien ieder geacht wordt de wet te kennen, culpa levissima

ondersteld, behoudens tegenbewijs. De dolus of de culpa bij het physieke element neemt de schrijver in beschouwing niet alleen ten aanzien van de daders maar ook ten aanzien van de andere deelnemers, van de medeplichtigen. Rij meer dan een deelnemer vordert de schrijver — behalve bij medeplegers — bovendien de aanwezigheid van schuld op de deelneming, waaronder de schrijver dolus verstaat; desbewust deelnemen alzoo. Iedere dader dient de vereischte schuld te hezitten. d.i. den vereischten dolus of de vereischte culpa op de niet-geobjectiveerde bestanddeelen, de in beginsel steeds aanwezig geachte culpa op de onrechtmatigheid en het schuldverwijt. Deze vereischten werken individueel voor elken dader, zonder dat het ontbreken van schuld bij den een invloed heeft op de schuld bij den ander. Daarbij vestigt de schrijver nog de aandacht op het bepaalde bij het laatste lid van art. 47, dat voor alle daders en niet alleen voor uitlokkers geldt, en op het voor medeplichtigen geldende laatste lid van art. 49.

In het laatste hoofdstuk komt de schrijver terug op eene opmerking in zijne inleiding, dat in de wet en bij de schrijvers het begrip ,,daderschap" in het leerstuk der ,,deelneming" is opgegaan. Hij meent dan in zijn proefschrift het omgekeerde is geschied, dat namelijk de deelneming in hel daderschap (en in het leerstuk der medeplichtigheid) is opgegaan. Wij zouden willen vragen, of hier niet aan woordenspel moet worden gedacht? De term .,deelneming" gebruikt het wetboek, blijkens de memorie van toelichting, toch als een verzamelbegrip van daderschap en medeplichtigheid, twee leerstukken, welke de schrijver blijkens het zooeven door hem tusschen haakjes ingevoegde evenzeer onderscheidt. De schrijver bespreekt hier verder den invloed van persoonlijke omstandigheden in verband met de vraag, of het bezit van zekere hoedanigheid, welke in de delictsomschrijving is vermeld, moet worden beschouwd als een persoonlijke omstandigheid dan wel als een omstandigheid, welke het feit betreft en verwijst daarbij naar de vroeger in de practijk gerezen vraag of een burger kan deelnemen aan een militair delict.

Het boekje bevat, zooals uit het vorenstaande valt af te leiden, een beknopte samenvatting van hetgeen men bij de toepassing van onze strafwet op vraagpunten van daderschap en medeplichtigheid dient te weten omtrent den gedachtengang van den wetgever, die ons wetboek vaststelde en die daarbij het wetboek zelf niet bezigde als leerboek. De schrijver zegt in zijne inleiding, geen nieuwe banen te zijn ingeslagen en vele vraagstukken over verschillende vormen van daderschap te zijn voorbijgegaan. Tot ons leedwezen heeft hij ons tijdschrift, zoover wij kunnen nagaan, niet geraadpleegd. Hij had er wellicht menig, ook hem interesseerend, gegeven in kunnen aantreffen, met name ook over de zooeven vermelde met het militair strafrecht samenhangende vraag. Ook missen wij ongaarne een beschouwing over de negatieve medeplichtigheid, voorkomende in de artikelen 143 en 144 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Als handleiding naast hetgeen in het verzamelwerk van Mr. H. J. Smidt

vuorkomt, heeft het proefschrift wel eenige waarde voor hem, die bij de rechtspraak met vraagstukken van daderschap in aanraking komt.

Ten slotte vermelden wij nog, dat de schrijver zijn standpunt door drie schema's aan het slot van zijn boekje heeft trachten te verduidelijken. Het ware o.i. gewenscht geweest, deze schema's van eenige toelichting te voorzien ten behoeve van hen, die het onderwerp van het proefschrift minder stevig onder de knie hebben dan de schrijver.

Van zijne veertien stellingen vermelden wij er twee:

VII. Ten onrechte heeft de Centrale Raad van Beroep bij zijn beslissing van 22 December 1938, N. J. & W. 1939 nr. 53 (maréchaussée Oss) „uitdrukkelijk in het midden gelaten, of de door gedaagde „medegedeelde feiten en omstandigheden in alle opzichten in over„eenstemming zijn met de waarheid".

XII. Het is wenschelijk alle misdrijven in het strafwetboek op te nemen.

Wij teekenen hierbij aan, dat de aangehaalde passage uit de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep ook te vinden is op blz. 476 van onzen vorigen jaargang. Met de andere stelling beoogt de schrijver blijkbaar instemming te betuigen met het beginsel, waarmede de staatscommissie van 1870 bij de samenstelling van haar in 1875 ingediend ontwerp-wetboek rekening had gehouden, doch dat reeds in het eerste in 1879 ingediende regeeringsontwerp was losgelaten omdat daartegen vele bezwaren bestonden. Eén ervan zou naar onze meening reeds voldoende zijn om het aannemen van deze stelling te ontraden: de Minister van Justitie zou voor elke aanvulling of wijziging van strafbepalingen, van welke het belang in verband met de daarop betrekking hebbende speciale wetgeving niet te zijner beoordeeling staat, het initiatief moeten nemen en wij, beoefenaars van het militair strafrecht, bij welk onderdeel der strafrechtswetenschap het militair belang overweegt, weten bij ervaring hoeveel moeite en tijd het kost om dien minister voor dergelijken wetgevenden arbeid tot handelen te brengen. Die ervaring zou ons eerder tot voorstanders maken van de stelling, dat de militaire strafwetgeving, evenals de strafbepalingen in alle aan andere ministers dan dien van justitie toevertrouwde rechtsbelangen, uitsluitend, althans in de eerste plaats, door den Minister van Defensie zou dienen te worden behandeld en door diens verantwoordelijkheid zou moeten worden gedekt. Niet het minst om deze reden zou o.i. een afzonderlijke militaire strafwetgeving reeds moeten blijven bestaan.

Administratiefrecht, Hand- en leerboek, door Mr. ***Dr.*** H. **J.** *Romeyn*, met medewerking van Mr. **J.** M. ***C.*** Romeyn. Eerste deel. Algemeen gedeelte. Eerste stuk (1934) en Tweede stuk (1939). — Moorman's Periodieke Pers N.V. den Haag. — Prijs onderscheidenlijk f 3.50 en f 4.75.

Ons werd ter recensie toegezonden bovenvermeld thans uit twee stukken bestaand werk, dat ongetwijfeld in de rechtsgeleerde wereld aan eene behoefte heeft voldaan en zal voldoen. Daar dit werk ook voor onze lezers van nut kan zijn, verdient het een aankondiging te dezer plaatse alleszins.

Wat verstaat men onder administratief recht? De schrijver meent: het recht dat zich bezig houdt met de regeling van de staatstaak, na afscheiding van de wetgeving en de rechtspraak. In gedachten gaat men bij deze definitie terug naar de Fransche revolutie met haar leer omtrent de scheiding der machten en men houdt dan, na afscheiding van al wat de wetgevende en de rechterlijke macht betreft, de uitvoerende macht over, gesteund door ministerieele verantwoordelijkheid en onderworpen aan de contrôle van een administratieven rechter. Onder dit derde gedeelte van de revolutionnaire staatsleer brengt de schrijver dan in de eerste plaats het staatsrecht in engeren zin, het recht betreffende den opbouw van den staat en van zijne organen. Dit gedeelte heeft een statisch, een meer constant karakter. Daarna en daarnaast heeft zich ontwikkeld wat men aanvaard heeft als de ambtstaak van den staat en van zijne organen, dat is het arbeidsrecht van den staat, hetwelk een dynamisch en een meer opportunistisch karakter draagt. In dit gedeelte van het recht wil de schrijver zijnen lezers tot gids zijn en het is een te loven stoutmoedig ondernemen om dit te doen op andere wijze dan door het samenstellen van op zich zelve staande monografieën, door ie pogen om zich te stellen op een hooger plan, van hetwelk worden overzien de groote lijnen, welke door dit omvangrijk gebied loopen. De schrijver heeft getracht die groote lijnen in overzichtelijken samenhang te beschrijven en wij meenen te mogen zeggen dat hij hierin zeer goed is geslaagd.

Het administratiefrecht is als onderdeel van de rechtswetenschap van betrekkelijk jongen datum. Wel zijn — de Unie van Utrecht doet ons dat reeds blijken — sommige onderdeelen sedert enkele eeuwen bekend; ook was op het gebied van het staatsrecht in die tijden menig onderwerp reeds bestudeerd en beschreven. Maar de opkomst van grootere staatkundige gemeenschappen bracht de noodzaak tot subordinatie mede van wat vroeger gecoördineerd was; deze beginselen, welke tot uiting kwamen in staatsregelingen en grondwetten, kon men aanvankelijk nog niet los maken van wat er aan rechtsbegrippen leefde in de tot nu toe bestaande menschelijke samenleving en zoo behielp men zich voor hare aanduiding met den naam van „contrat social".

De leer der overeenkomsten bracht een groot deel der nienschelijke

verhoudingen in beeld; is het wonder dat men zich, bij het ontstaan van nieuwe verhoudingen op wat men weldra het terrein van het publiek recht zou gaan noemen, van de door ieder verstaan wordende begrippen van wat nu privaatrecht zou blijven heeten, bleef bedienen?

Ook deze ontwikkeling van het maatschappelijk leven is nu reeds lang geconsolideerd en de toeneming van de staatstaak, de uitgroeiende economische en sociale gedachten uit het vroegere individualisme, gaven het leven aan wat men nu administratiefrecht noemt.

Met deze in enkele woorden geschetste ontwikkeling hield de groei van wetgeving en rechtspraak gelijken tred.

Aanvankelijk gedecentraliceerd over locale gemeenschappen, waren langzamerhand gewestelijke wetgevers ontstaan, aan welker beslissingen lagere colleges en autoriteiten onderworpen werden. Deze colleges bewogen zich echter grootendeels op het gebied van het privaatrecht, van welk terrein het strafrecht, sedert het ontstaan van den publieken aanklager, met eigen opdracht tot waarneming van het recht der hooge overheid, naar dat van het publiek recht verhuisde, al bleven ook de door het strafrecht gediende belangen nog grootendeels van privaatrechtelijken aard. Het toenemen in omvang van het gebied van het publiekrecht bracht mede, dat ook publiekrechtelijke belangen onder de bescherming van het strafrecht moesten worden genomen en zoo ging de wetgever langs den weg van het staats- en het strafrecht meer aandacht schenken aan wat nu collectief het publiekrecht heet. Met dien verstande evenwel, dat de sedert de staatsregeling van 1798 gestelde eisch dat er één algemeen in den lande geldend wetboek van strafrecht zou zijn, reeds in het eerste regeeringsontwerp van het sedert 1886 van kracht zijnde wetboek is losgelaten en voor wat er nieuws kwam de exceptioneele afzonderlijke wetgeving tot regel werd gemaakt: de groote meerderheid van de op administratiefrechtelijk gebied tot stand gekomen wetten hield haar eigen strafbepalingen in.

Iets dergelijks valt bij de rechtspraak waar te nemen. De normale, over alle geschillen oordeelende locale rechter werd in zijne jurisdictie door toeneming van de macht eener centrale overheid eenerzijds onderworpen aan beroep op een hoogeren, gewestelijken en nog later landelijken, rechter en anderzijds beperkt door bijzondere rechters met eigen competentie, waarvan genoemd mogen worden de militaire en de belastingrechters. De belastingrechters zijn sedert het begin van de vorige eeuw weder opgeheven en hun competentie is in hoogste ressort aan den gewonen rechter teruggekeerd. Van de bevoegdheid van den militairen rechter kan hetzelfde gezegd worden voor wat aangaat zijn rechtspraak in burgerlijke zaken, doch zijn bijzondere rechtspraak in strafzaken bestaat nog steeds en kan, wil de weermacht als onderdeel van de landsadministratie aan haar doel bliiven beantwoorden, niet gemist worden. Hierbij heeft zich het eigenaardig, uit streng doorgevoerde subordinatie in de weermacht voortgesproten verschijnsel voorgedaan, dat, ter voorkoming van onnoodige overlading van dien rechter, strafzaken van minder ernstig maar toch van

overwegend militair karakter in eersten aanleg aan die rechtspraak werden onttrokken en ter afdoening werden overgelaten aan hoogere militaire chefs, hoewel, ter bevordering van de rechtszekerheid, beroep op den militairen rechter open bleef. Wij vermelden deze bijzonderheid even, omdat ons zekere analogie trof in de bestaande administratieve rechtspraak, zooals de schrijver die in zijn hier aangekondigd werk overzichtelijk samenvat: aanvankelijk opgedragen aan in den eenheidstaat boven de lagere organen gestelde machten, komt eerst sedert het begin van deze eeuw een eigen rechter op, in hoogste instantie van de administratie even onafhankelijk als de hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, doch wiens procesregeling en bevoegdheid — de laatstgenoemde onderwerp na onderwerp — omschreven en toegekend werd.

De taak van den strafrechter. de eerste rechter op publiekrechtelijk terrein, werd van den aanvang af meer uitvoerig omschreven dan die van den burgerlijken: de vertegenwoordiger van den meer autocratisch aangelegden landsheer kwam immers spoedig in conflict met de uit de burgerij voortgekomen rechters, welker college hij wel leiden mocht, maar waarin hij geen stem had. De locale overheid, van welke aanvankelijk alle wetgeving uitging, had er dus belang bij de procedure cn dus ook de bevoegdheden van hem, die het recht van de hooge overheid in strafzaken waarnam, uitvoerig te omschrijven, opdat het onderzoek in strafzaken zoo goed mogelijk gericht bleef op het verkrijgen van juiste gegevens en aldus zou leiden tol rechtvaardige beslissingen. Deze gedragslijn verkreeg zoozeer burgerrecht dat zij reeds werd overgenomen in dc eerste landswetten op het gebied van strafrechtelijke organisatie en strafvorderirig, de crimineele ordonnantiën van Philips II van 5 en 9 Juli 1570, en onwillekeurig bleef zij ook gelden voor al wat verder op publiekrechtelijk terrein binnen het bereik van centrale wetgevers werd getrokken, de overgang, zooals de schrijver dat noemt, van den politie- of welvaartstaat in den rechtsstaat. Dientengevolge schijnen de producten van wetgeving op publiekrechtelijk gebied meer dan die, welke tot het privaatrecht behooren, het karakter te dragen van voorschriften of bevelen, de strekking hebbende niet alleen om de machtsverhouding van de overheid tegenover de burgerij, maar ook om rechten van de burgerij tegenover de overheid vast te leggen; regelingen, waarmede eene behoorlijke werking van die onderdeelen overeenkomstig de in de samenleving daaromtrent bestaande opvattingen verzekerd wordt.

Tegen dezen in de inleiding afgeteekenden achtergrond. welken wij op onze wijze en onzerzijds eenigszins aangevuld hebben getracht weer te geven, ontwikkelt de schrijver zijn beeld van de algemeene beginselen van het administratiefrecht. Het zou te ver voeren om een gedetailleerd overzicht te geven van hetgeen in dit algemeen gedeelte is saamgebracht. Dit vangt aan met een overzicht van de verhouding tusschen het administratiefrecht tegenover het privaatrecht en het strafrecht. Daarop volgt een hoofdstuk over de bronnen van het administratiefrecht, waarin de schrijver zich ons inziens te veel vast-

houdt aan de verouderde terminologie van de positiefrechtelijke leer met haar rechtsbronnentheorie en daarbij de officieele beschrijving van het recht voor het recht zelf doet doorgaan. De wet is volgens een bekende Engelsche uitspraak, welke vooral geldt bij een door den wetgever nieuw geëntameerde materie, ,,past jurisdiction" en de rechtspraak is hetgeen in bijzondere gevallen geoordeeld werd te zijn ,,present law". Zoo ontmoeten wij ook bij den schrijver de stelling dat de wet rechtsbron is, dat zij recht schept. Mocht er eene volgende uitgave noodig zijn, dan ware deze onjuiste terminologie te vermijden en uit te gaan van de gedachte dat de wet niet meer kan zijn dan de officieele afspiegeling van het recht op het oogenblik van hare vaststelling; dat zij aanstonds aanvangt te verouderen; dat de administraticve en de rechterlijke overheid haar bij de toepassing wel zal en moet raadplegen doch dat die overheid in verband met de verdere ontwikkeling van haar onderwerp in de levende maatschappij haar dienovereenkomstig moet interpreteeren zoodra en zoolang de wetsinhoud niet meer met de werkelijkheid overeenkomt. Dan zullen ook de artikelen **3,** 4, **11,** 12 en 13 van de wet houdende algemeene bepalingen op de wetgeving van het Koningrijk en de methoden van wetsuitlegging een o.i. meer juiste behandeling erlangen.

Daarna volgt het een en ander over wetstechniek, nuttige gegevens voor hen, die wetgevenden arbeid te verrichten krijgen. De rechten en verplichtingen over en weer van overheidsorganen en staatsburgers, alsook de verbindbaarheid en onverbindbaarheid van wettelijke regelingen met het aan den rechter toekomend toetsingsrecht dienaangaande worden daarna in beschouwing genomen, gevolgd door zeer uitvoerige, door aan de practijk ontleende voorbeelden toegelichte opmerkingen over administratieve rechtshandelingen, in zekeren zin evenwijdig loopende aan de verbintenissenleer uit het privaatrecht, waarbij overheid en staatsburgers met contractueele partijen kunnen worden vergeleken, ook al omdat hun wil en wilsverklaring — evenals bij overeenkomsten uit het privaatrecht — daarbij een belangrijke rol spelen.

In het tweede stuk komen de machtsmiddelen van de overheid aan de orde, het goedkeurings- en het vernietigingsrecht van hoogere machten, de maatregelen welke krachtens de belemmeringenwet (verordeningen) en krachtens de waterstaatwet 1900 genomen kunnen worden, het bij het administratiefrecht behoorende gedeelte van het strafrecht, de politie, de politie-maatregelen en het onteigeningsrecht. Daartegenover stelt de schrijver de waarborgen voor de geadministreerden, waartoe hij rekent de inachtneming van procesvormen, voorafgaande aan de te nemen administratiefrechtelijke beslissing, recht op schadevergoeding wegens overheidsdaden, rechtmatige en onrechtmatige, alsook het recht van beroep op eene hoogere instantie of op den administratieven rechter.

Het tweede stuk eindigt met eenige beschoiiwingen over overheidsinstellingen en over tot den openbaren dienst bestemde zaken, een paar onderdeelen, waarin publiek- en privaatrecht nauw samengaan.

Voor de lezers van ons tijdschrift is het eene teleurstelling, dat de schrijver al wat militair administratiefrecht is, buiten behandeling heeft gelaten. Genoemd zijn wel de dienstplichtwet en de oorlogswet maar, naar het ons wil voorkomen, had de materie van de oorlogswet, welke diep in de burgerlijke administratie grijpende maatregelen toelaat, te dezer plaatse grooter aandacht verdiend. De dienstplichtwet zou, evenals de bevorderings- en pensioenwetten, de dienstweigeringswet e.d., wel tot het naar wij hopen nog te verwachten bijzonder gedeelte kunnen blijven rusten.

Ook had wel wat meer aandacht aan militair strafrecht kunnen worden geschonken. Zoo had bij de wet van 21 Juli 1890, Stb. 127 — vermeld op blz. 206, noot 2, en op blz. 210 — wel mogen worden vermeld, dat zij, ingevolge art. 138 Inv. Sv. niet meer geldt voor burgerlijke strafzaken en dus feitelijk een militaire wet is geworden. Ook had wel vermelding verdiend de bepaling uit de Regtsplegingen bij de Land- en bij de Zeemagt, volgens welke de burgemeester of, de commissaris van politie (zoo die er is) verplicht is, aan den officier-commissaris last te geven eene woning tegen den wil van den rechthebbende binnen te treden, indien die officier daarom vraagt; de lastgever mag dan bij dat bezoek tegenwoordig zijn.

Dit zijn echter kleinigheden, welke den algemeenen indruk van het werk niet schaden. Wij bevelen de studie van het werk ook aan onze lezers aan. De officieren onder hen kunnen er een gids in vinden bij bemoeiingen met de burgerlijke administratie en bij samenstelling van eigen verordeningen, welke bemoeiingen in een tijd, als dien wij thans medemaken, zeer goed denkbaar zijn.

Bij den uitgever N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn zijn verschenen:

1°. *Dienstplichtwet,* zooals deze luidt na de wijziging bij de wet van 12 Augustus 1939 (Stbl. No. 503), tevens supplement op „Dienstplichtvoorschriften", door E. H. Schmidt, Referendaris bij het Departement van Defensie. 39 bladzijden. Prijs f 0.60.

2°. *Dienstplichtvoorschriften,* Tweede uitgave September 1939. 306 bladzijden. Prijs f 3.75, eveneens van de hand van den Heer Schmidt, gep. administrateur tit. bij genoemd Departement. Dit werkje, evenals het sub 1°. vermelde, weder voorzien van een alphabetisch register, bevat het „Dienstplichtbesluit" en de „Dienstplichtbeschikking" met overzicht van de veranderingen voortvloeiende uit de wijzigingen van de Dienstplichtwet, aanteekeningen en overzicht van werkzaamheden.

Waar wij reeds herhaaldelijk deze uitgave vermeldden (Zie M.R.T. XXXI, blz. 388 en 465, XXXIII, 682) volstaan wij met bovenstaande korte aankondiging. Voor velen zal het ongetwijfeld zeer welkom zijn deze vooral in de tegenwoordige tijdsomstandigheden ook practisch zoo belangrijke wet en voorschriften, geheel up to date aan de hand van een betrouwbaren gids, te kunnen raadplegen.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 19 April 1939.

President: Mr. A. J. Veldman (fung.)

Leden: kapitein-luitenant ter zee J. C. Cornelis, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse J. C. Beugelink en officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse L. C. Lagaaij.

Fiskaal: officier van administratie 1e klasse Mr. D. R. A. Franken.

Oplichting. Samenweefsel van verdichtsels (Door verschillende leugens, n.l. dat hij vliegenier was en dat hij een tegoed aan geld had wegens gemaakte vlieguren, zijne verloofde bij herhaling bewogen tot afgifte van geld.) Bewijs.

Door het bij herhaling „bewegen tot afgifte" is niet noodig dat beklaagde telkens als hij geld ter leen vroeg, ook telkens weer opnieuw al zijne leugens herhaalde. Voldoende was het wekken van een sfeer van vertrouwen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiscaal tegen: H., matroos der 1e klasse, oud 29 jaren, geboren te Liidenscheid (Duitschland), gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad d.d. 8 Maart 1939;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad d.d. 4 April 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

„dat hij in de maand Juli 1938, althans Augustus 1938. althans omstreeks de maanden Juli en Augustus 1938,–althans op verschillende tijdstippen in de maanden Juli en Augustus 1938 te Velp, althans in Nederland, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door opzettelijk Antonia Ruben bedriegelijk in strijd met de waarheid te vertellen, althans telkens te vertellen, dat hij vliegenier was en dat hij een te goed aan geld had wegens gemaakte vlieguren, welk geld hem spoedig zou worden uitbetaald, genoemde Antonia Ruben heeft bewogen tot afgifte aan hem van een bedrag ad f 10 à f 15, althans genoemde Antonia Ruben telkens heeft bewogen tot afgifte aan hem van een geldsbedrag tot een gezamenlijk bedrag ad f 15, althans f 72;"

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 6 April 1939, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 19en April 1939 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 11 October 1928 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren en hij thans nog dient als matroos der 1e klasse;

O. dat ten processe hebben verklaard als getuigen onder eede:

1e. Antonia Ruben:

dat in Juli 1938 te Velp beklaagde, met wien zij, getuige, verloofd was, haar toestemming vroeg om voor vlieger te morden opgeleid, waarin zij ten slotte toestemde toen beklaagde beweerde dat hij als vlieger door het maken van vliegtochten veel meer geld zou verdienen; dat toen beklaagde zeide: ,,ik zal het je maar zeggen, ik ben al 6 jaar lang vlieger"; dat den volgenden Zaterdag beklaagde verscheen met een onderscheidingsteeken van een vliegbrevet op zijn baadje; dat eenigen tijd daarna ook nog in de maand Juli 1938, beklaagde haar f 10 ter leen vroeg; dat hij zeide geen geld meer te hebben, doch nog een te goed aan geld te hebben wegens gemaakte vlieguren, welk geld hem spoedig zou worden uitbetaald; dat zij hierdoor mede in verband met zijn vroegere uitlatingen dat hij al zes jaar vlieger was, zich heeft laten bewegen aan beklaagde f 10 af te geven; dat omstreeks half Augustus 1938 beklaagde haar te Velp weer geld ter leen vroeg. onder het zeggen dat hij het te goed van de vlieguren wel uitbetaald had gekregen, doch het geld op een spaarbankboekje gezet had, welk boekje voor bijschrijven van rente was opgestuurd zoodat hij niet bij het geld kon komen, doch dat hij het boekje voor 1 September 1938 terug zou krijgen, waarna hij haar zou terugbetalen; dat zij door dit alles, ook weer in verband met zijn vroegere gezegden over het zijn van vlieger, zich heeft laten bewegen om aan beklaagde een bedrag van f 30 af te geven; dat als zij geweten had dat beklaagde geen vlieger was en dus ook geen te goed had wegens gemaakte vlieguren, zij hem zeker geen geld zou hebben gegeven, althans de twee of drie laatste malen niet meer;

2e. H. J. Ruben:

dat ongeveer begin Juli 1938 beklaagde, die met zijn dochter Antonia verloofd was, wanneer hij, beklaagde, in uniform bij hem kwam, op zijn baadje een onderscheidingsteeken droeg, waaruit zij

opmaakten, dat hij bij den vliegdienst diende en beklaagde desgevraagd toen ook vertelde dat hij al een jaar of zes vliegenier was en daarvan een brevet had:

dat in het tijdvak van 9—23 Augustus 1938 beklaagde hem geld ter leen vroeg en toen zeide dat hij nog een f 130 à f 140 te goed had wegens gemaakte vlieguren;

O., dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is H., oud 29 jaren, geboren te Lüdenscheid (Duitschland); dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr. Ms. ,,Wachtschip" als matroos der 1e klasse te Den Helder; dat hij zich op 11 October 1928 in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van 5 jaren als lichtmatroos;

dat hij te Velp tijdens het zomerverlof gedurende het tijdvak van 4—19 Augustus 1938, toen hij met Antonia Ruben verloofd was, een oud onderscheidingsteeken van een brevet vlieger ten huize van zijn meisje op zijn baadje heeft bevestigd en aan haar heeft verteld dat hij al vijf jaar vlieger was, hetgeen in strijd met de waarheid was, dat hij in dienzelfden tijd en ook op verschillende tijdstippen daarvóór, verschillende geldsbedragen van Antonia Ruben heeft geleend;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — inet beklaagde's schuld er aan —:

dat hij op verschillende tijdstippen in de maanden Juli en Augustus 1938 te Velp met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen door opzettelijk Antonia Ruben bcdriegelijk en in strijd met de waarheid te vertellen dat hij vliegenier was en dat hij een tegoed aan geld had wegens gemaakte vlieguren, welk geld hem spoedig zou worden uitbetaald, genoeinde Antonia Ruben telkens heeft bewogen tot afgifte aan hem van een geldsbedrag;

O. dat beklaagde ten processe heeft aangevoerd dat hij wel in strijd met de waarheid aan Antonia Ruben heeft verklaard vlieger te zijn, doch niet door dit onware verhaal haar heeft bewogen tot afgifte van geldsbedragen, terwijl hij pas in September na zijn verlof voor het eerst in een brief aan haar zou hebben gesproken van een tegoed van f 180 aan vlieguren, dat hem zou toekomen;

O. dat tegenover deze laatste bewering staat de positieve verklaring van Antonia Ruben dat reeds in Juli 1938 beklaagde haar f 10 ter leen vroeg en bij die gelegenheid haar vertelde dat hij nog een tegoed aan geld had wegens gemaakte vlieguren, welke verklaring op dit punt bevestigd wordt door die van den getuige H. J. Ruben, houdende dat beklaagde hem in het tijdvak van 4—19 Augustus 1938 vertelde dat hij nog een tegoed wegens vlieguren van f 130 à f 140 had;

dat voor den Krijgsraad door de verklaringen van deze beide getuigen dan ook voldende vast staat dat beklaagde gedurende de maanden Juli en Augustus aan Antonia Ruben in strijd met de waarheid heeft verteld dat hij als vlieger nog een tegoed had wegens gemaakte vlieguren;

dat voorts wat betreft beklaagde's bewering, dat Antonia Ruben niet door zijn onware verhalen zou zijn bewogen tot afgifte ven geldsbedragen, deze afstuit op de zeer duidelijke en pertinente verklaring van Antonia Ruben, dat zij beklaagde die geldsbedragen heeft geleend omdat hij zeide een tegoed wegens gemaakte vlieguren te hebben en dat, hadde zij geweten dat zijn verhalen onwaar waren, zij beslist geen geld meer aan hem zou hebben afgegeven;

dat trouwens de verklaring van Antonia Ruben dat zij door de leugens van beklaagde is bewogen tot afgifte van geld, waar het hier gaat om een innerlijke gesteldheid bij deze getuige, door beklaagde alleen dan met succes zou kunnen worden bestreden indien hij feiten zou kunnen aanvoeren waaruit zou blijken dat deze getuige door andere oorzaken bewogen heeft gehandeld, doch hij hiermede geheel in gebreke is gebleven, zoodat voor den Krijgsraad alleen nog maar de vraag te beoordeelen over blijft of de verhalen van beklaagde tegenover Antonia Ruben onder de gegeven omstandigheden bij haar zóó'n ingang hebben kunnen vinden dat zij daardoor tot de afgifte van geld kan zijn bewogen;

dat de Krijgsraad dit laatste bevestigend beantwoordt;

dat het alleszins begrijpelijk is dat een meisje, dat niet bekend is met marinetoestanden, het verhaal van haar verloofde dat hij vlieger is, hetgeen dan nog waarschijnlijk gemaakt wordt door het dragen van een speciaal onderscheidingsteeken op zijn baadje, en als zoodanig een tegoed heeft aan vlieguren hetgeen hem eerlang zal worden uitbetaald, gelooft en in dat geloof hem verschillende geldsbedragen voorschiet in de verwachting dat hij haar deze gelden na ontvangst van zijn vlieguren-tegoed zal terugbetalen;

dat het nu tenslotte nog wel mogelijk is dat beklaagde telkens als hij van Antonia Ruben geld ter leen vroeg, niet weer opnieuw al zijn leugens heeft herhaald, doch dit voor het bewijs van het „bewegen tot afgifte" ook volstrekt niet noodig is;

dat het voldoende is, dat — gelijk in casu vaststaat — beklaagde door zijn leugenachtige verhalen, die als een samenweefsel van verdichtsels zijn aan te merken, bij Antonia Ruben een sfeer van vertrouwen heeft gewekt die haar konden doen besluiten en ook hebben doen besluiten om naar haar oordeel veilig aan beklaagde geld ter leen te verstrekken, wanneer hij daarom vroeg;

O. dat bij dit alles de Krijgsraad nu nog maar buiten beschouwing heeft gelaten dat beklaagde tegenover de politie heeft toegegeven eenmaal op meergenoemde wijze Antonia Ruben tot afgifte van **f** 10 te hebben bewogen, welke verklaring hij ten processe op overigens weinig geloofwaardige gronden heeft herroepen;

O. dat het bewezen verklaarde moet u-orden gequalificeerd als: .,Oplichting[w];

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van één maand staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het werd gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
326 van het Wetboek van Strafrecht;
185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;
Recht doende in naam der Koningin!
Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;
Verklaart hem daaraan schuldig;
Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;
Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;
Spreekt den bekaagde vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 19 April 1939.

President: Mr. A. J. Veldman (fung.).

Leden: kapitein-luitenant ter zee J. C. Cornelis, kapitein der mariniers T. C. W. Michaëlis, officier van administratie 1e klasse J. C. Beugelink en officier van den marinestoomvaart 1e klasse L. C. Lagaaij.

Fiskaal: officier van administratie 1e klasse Mr. D, B. A. Franken.

Raadsman: Mr. D. H. Ruiskool.

Opaettelijk een minderjarige die zich onttrokken heeft aan het wettig over Izem gestelde gezag, aan de nasporing van de ambtenaren der politie onttrekken, driemalen gepleegd, alle deze feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd (op 13 Augustus, 18 Augustus en 6 October 1938 telkens op de vraag van een politieambtenaar, die een onderzoek instelde naar de verblijfplaats van een 17-jarig meisje dat zich verwijderd had uit het gesticht van een vereeniging, aan welke de voogdij over haar door den rechter was opgedragen, om inlichtingen betreffende die verblijfplaats, in strijd met de waarheid, geantwoord niets van dat meisje of hare verblijfplaats af te weten. [1])

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den fiskaal tegen: H., korporaal der mariniers, oud 27 jaren, geboren te Rotterdam, gerequireerde in persoon,
Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad d.d. 16 Januari 1939:

---

[1]) Dit vonnis is geheel in overeenstemming met de rechtspraak van den Hoagen Raad. Zie arrest 23 Februari 1925, W. 11362; Ned. Jur. 1925, bladz. 609. Red. M.R.T.

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad d.d. 1 April 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

,,dat hij, — nadat Jacoba A., geboren 25 Maart 1921. zich op 9 of 10 Augustus 1938 onttrokken had aan het over haar gestelde gezag der Nederlandsche-Roomsch-Katholieke-Centrale Vereeniging ter bescherming van meisjes, afdeeling 's-Gravenhage, aan welke vereeniging bij beschikking van de Arrondissements-rechtbank te Rotterdam van 29 April 1938 de voogdij over genoemde minderjarige was opgedragen. althans aan het opzicht van Mevrouw M. A. Hiddink—Den Haan, die voor genoemde vereeniging het opzicht over genoemde minderjarige desbevoegd uitoefende — op 13 Augustus 1938 te Rotterdam opzettelijk op de uitdrukkelijk door een inspectrice bij de kinderpolitie te Rotterdam tot hem gerichte vraag naar de verblijfplaats van gemelde minderjarige, in den nacht van 18 op 19 Augustus 1938 te Rotterdam opzettelijk op de uitdrukkelijk door een politiedienaar te Rotterdam tot hem gerichte vraag naar de verblijfplaats van gemelde minderjarige en op 6 October 1938 te Rotterdam opzettelijk op de uitdrukkelijk door een politiedienaar tc Rotterdam tot hem gerichte vraag naar de verblijfplaats van gemelde minderjarige. telkens in strijd met de waarheid heeft geantwoord, dat hem haar verblijfplaats onbekend was, zulks ofschoon hij telkens haar toenmalige verblijfplaats wel wist en hij telkens wist, althans begreep, dat de politie naar de verblijfplaats van die, zich aan het wettig over haar gestelde gezag der voornoemcle vereeniging, althans aan het desbevoegd door Mevrouw M. A. Hiddink—Den Haan over haar uitgeoefend opzicht onttrokken hebbende, minderjarige Jacoba A. een onderzoek instelde:"

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 5 April 1939, waarbij bovenvermeld Gevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn heteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 19en April 1939 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. D. H. Buiskool;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken:

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 14 September 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en hij thans nog als korporaal der mariniers dient;

0. dat ten processe onder eede hebben verklaard de getuigen:

1e. Jacoba A.:

dat zij is geboren op 25 Maart 1921; dat zij in Januari 1938 werd

geplaatst in de St. Annastichting, Mariastraat 2a te 's-Gravenhage, welke stichting behoorde aan de Nederlandsche Roomsch Katholieke Vereeniging ter bescherming van meisjes; dat zij tijdens haar verblijf in die stichting heeft vernomen, dat haar moeder uit de ouderlijke macht over haar was ontzet en dat zij nu onder voogdij stond; dat zij op 9 Augustus 1938 H. te 's-Gravenhage heeft ontmoet; dat zij tegen hem gezegd heeft, dat zij niet meer naar de stichting terug wilde; dat hij zich tegen dit idee heeft verzet; dat zij beslist niet terug wilde; dat zij toen samen naar Rotterdam zijn gegaan; dat H. daar voor haar een kamer heeft gehuurd; dat zij later naar een andere kamer in Rotterdam is verhuisd, welke kamer H. ook weer voor haar had gehuurd;

2e. J. W. Krul:

dat zij gedurende het jaar 1938 presidente is geweest van de Nederlandschc Roomsch-Katholieke Vereeniging ter bescherming van meisjes, afdeeling 's-Gravenhage; dat deze vereeniging te 's-Gravenhage een tehuis voor meisjes, de z.g. St. Annastichting. Mariastraat, heeft; dat in het begin van het jaar 1938 bij een vonnis van de Arrondissements-rechtbank te Rotterdam aan deze vereeniging de voogdij werd opgedragen over een meisje Jacoba h., die toen nog minderjarig was; dat deze voogdij werd uitgeoefend door de Vereeniging als zoodanig, vertegenwoordigd door haar bestuur; dat zij op 9 Augustus 1938 werd gewaarschuwd, dat Jacoba A. was weggeloopen;

3e. A. E. Eijkman:

dat zij inspectrice bij de kinderpolitie te Rotterdam is; dat op 10 Augustus 1938 bij de politie te Rotterdam een verzoek kwam om opsporing van het meisje A., daar zij te 's-Gravenhage zou zijn weggeloopen; dat zij op 13 Augustus 1938 den korporaal H. in verband met het feit dat de politie naar de verblijfplaats van dat minderjarige meisje Jacoba A. een onderzoek instelde, pertinent gevraagd heeft naar de verblijfplaats van dat meisje, doch H. ontkende op haar vragen iets van dat meisje af te weten en te weten waar haar verblijfplaats op dat oogenblik was; dat zij bij die gelegenheid H. duidelijk gezegd heeft, waar het om ging;

4e. L. H. van der Ent:

dat hij in den avond van 18 op 19 Augustus 1938 als majoor van politie te Rotterdam opdracht kreeg om een onderzoek in te stellen naar de verblijfplaats van een minderjarig meisje Jacoba A., die uit een gesticht te 's-Gravenhage zou zijn ontvlucht; dat hij om ongeveer één uur in den nacht van 18 op 19 Augustus 1938 zich aan H. bekend heeft gemaakt als rechercheur van politie en vervolgens met hem over het meisje A. heeft gesproken; dat hij in verband met het feit, dat hij een onderzoek naar haar verblijfplaats moest instellen, tijdens dat onderzoek toen ook aan H. heeft gevraagd of deze hem inlichtingen kon geven over de verblijfplaas van Jacoba A.; dat hij dat aan H. uitdrukkelijk heeft gevraagd, maar deze hem antwoordde. dat hij — H. — heelemaal niets van het meisje wist;

5e. A. Molendijk:

dat hij agent van politie te Rotterdam is, werkzaam bij de afdeeling kinderpolitie aldaar; dat in de maand Augustus 1988 door de politie te Rotterdam bericht werd ontvangen, dat Jacoba A. uit het tehuis van de Nederlandsche Roomsch-Katholieke Vereeniging ter bescherming van meisjes te 's-Gravenhage weggeloopen was; dat hierna aanhoudend te Rotterdam naar haar is gezocht; dat hij zich op 6 October 1938 naar H. in de Marinekazerne te Rotterdam heeft begeven; dat hij bij die gelegenheid uitdrukkelijk aan H. naar de verblijfplaats van dit minderjarige meisje heeft gevraagd, zulks in verband met het feit, dat de politie een onderzoek naar haar verblijfplaats instelde, maar IT. hem antn oordde, dat haar verblijfplaats hem onbekend was;

O. dat ten processe aanwezig is een afschrift van de beschikking van de Arrondissements-rechtbank te Rotterdam d.d. 29 April 1938. betreffende ontzetting van Jannetje Antonia van der L. uit de voogdij over haar kind Jacoba A., geboren te Rotterdam 25-3-1921 uit haar huwelijk mrt thans wijlen Aalbert A., houdende o.a.:

dat Jannetje Antonia van der L. is ontzet uit de voogdij over haar voornoemd minderjarig kind en tot voogdes over gemeld kind is benoemd de Nederlandsche R.K. Centrale Vereeniging ter bescherming van Meisjes, Afd. 's-Gravenhage, te 's-Gravenhage, en afgifte van gemeld kind aan de benoemde voogdes is bevolen, welke beschikking uitvoerbaar is verklaard bij voorraad niettegenstaande voorziening en zulks op de minuut;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is H., oud 27 jaren, geboren te Rotterdam; dat hij het laatst gediend heeft als korporaal der mariniers bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam; dat hij zicli op 14 September 1931 in den zeedienst heeft verbonden als marinier drr 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij een paar dagen na 18 Januari 1938 van den secretaris van den Voogdijraad te Rotterdam hoorde, dat Jacoba A., die hij kende, 16 jaar oud was; dat deze hem ook vertelde, dat het meisje weggehaald zou worden, hetgeen ook inderdaad geschied is; dat hij ongeveer twee maanden daarna vernam, dat Jncoba **h.** in een stichting van een Rooinsch-Katholieke Vereeniging voor Meisjes in de Mariastraat te 's-Gravenhage was ondergebracht; dat hij op 9 of 10 Augustus Jacoba **h.** te 's-Gravenhage ontmoette en hem bleek, dat zij niet meer naar die stichting terug wilde; dat zij met hem in een taxi is gestapt naar het station te 's-Gravenhage en zij samen naar Rotterdam zijn gereisd, alwaar hij een kamer voor haar huurde; dat op 13 Augustus 1938, terwijl Jacoba A. — naar hij wist — nog verbleef op de door hem voor haar gehuurde kamer te Rotterdam, hij op het politiebureau te Rotterdam werd ontboden; dat hij bij een dame kwam, die hem zeide, dat zij inspectrice bij de kinderpolitie was; dat zij hem vertelde, dat de politie naar Jacoba A. zocht en men dacht, dat hij er wel meer van zou weten; dat zij hem

vroeg of hij wist waar Jacoba A. zich toen bevond en of hij misschien iets van haar gezien of gehoord had;

dat hij toen tegenover die inspectrice ontkend heeft iets af te weten van de verblijfplaats van het meisje, hetgeen in strijd met de waarheid was; dat hij die verblijfplaats heel goed wist;

dat niet lang daarna — ook nog in de maand Augustus 1938 — er in de kazerne te Rotterdam iemand bij hem kwam, die zeide, dat hij van de politie was;

dat deze mijnheer hem vroeg of hij wist waar de verblijfplaats van Jacoba A. was en hij toen andermaal in antwoord op die vraag ontkend heeft te weten maar haar verblijfplaats was, hoewel hij' — evenals de eerste maal — heel goed wist waar zij was;

dat hij later te Rotterdam een andere kamer voor Jacoba A. heeft gehuurd; dat in dc maand October 1938 — terwijl Jacoba A. nog steeds verbleef op de weer door hem voor haar gehuurde kamer — er nogmaals iemand van de politie bij hem in de kazerne te Rotterdam kwam en ook deze man hem vroeg of hij wist waar de verblijfplaats van het meisje was; dat hij boen wederom op die tot hem gerichte vraag geantwoord heeft — in strijd met de waarheid — dat hem haar verblijfplaats onhekend as; dat hij, evenals de beide vorige keercn, heel goed begreep, dat de politie een onderzoek naar haar verblijfplaats instelde;

dat hij niet wist wie het ouderlijk gezag over Jacoba A. uitoefende in dien tijd; dat hij alleen wist, dat zij in die stichting te 's Gravenhage geplaatst was, maar hij ook heel goed begreep, dat zij zich onttrokken had aan het over haar gestelde wettig gezag;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — niet beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd, met uitzondering van de woorden: ,,althans aan het opzicht van Mevrouw M. A. Hiddink — Den Haan, die voor gemelde vereeniging het opzicht over genoemde minderjarige uitoefende" en ..althans aan het desbevoegd door Mevrouw M. A. Hiddink — Den Haan over haar uitgeoefende opzicht";

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificccrd als:

,,Opzettelijk een minderjarige, die zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gestelde gezag, aan de nasporing van de ambtenaren der politie onttrekken". drie malen gepleegd, alle deze feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van één maand staat in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten in verband met de omstandigheden waaronder zij werden gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 56 en 280 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand.

Zeekrijgsraad *te* Willemsoord.

Vonnis van 31 Mei 1939.1)

President: Mr. A. J. Veldman (fung.).

Leden: Kapitein-luitenant ter zee J. C. Cornelis, Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse L. C. Lagaay, Luitenant ter zee der 1e klasse J. P. van Doorn en Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse S. P. Visser.

Fiskaal: Officier v. Administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Dr. J. A. E. Buiskool, te Schagen.

Art. 308 W.v.S.

Zwaar lichamelijk letsel door schuld. Ongeval bij het laden van een kanon tijdens het afgeaen van een saluut. Ontijdig, door den wigman weder gedeeltelijk sluiten van het sluitstuk, waardoor de hand van den lader bekneld raakte en ernstig verwond werd.

We l is door beklaagde een fout gemaakt en eenige onvoorzichtigheid valt hem web te verwijten, doch zijn schuld is in deze niet zóó aanmerkelijk dat een veroordeeling op grond van art. 308 gewettigd is. Verzachtende omstandigheden. (Anders de fiskaal in een uitvoerige Memorie van appèl.)

Vrijspraak nu met name niet wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde gelijk hem is ten laste gelegd, hoogst roekeloos, onachtzaam en onvoorzichtig heeft gehandeld.

Nu beklaagde niet geheel vrijuit gaat en zijn handelwijze strijdig is met eenig dienstvoorschrift, kan er wellicht aanleiding bestaan om hem krijgstuchtelijk te straffen. Verwijzing van de zaak naar den comm. officier.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den Fiskaal tegen M. T., oud 28 jaren, geboren te Moordrecht, marinier der 1e klasse. gerequireerde in persoon,

---

1) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 1 Augustus 1939 bevestigd.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 20 April 1939;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 11 Mei 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde:

dat hij op 18 Februari 1939 aan boord van Hr.Ms. ,,Tromp", liggende te Casablanca, tijdens het afgeven van een saluut, waarbij hij dienst deed als wigman van het rechterkanon van dubbelkanon I aan boord van dat schip en nadat hij het sluitstuk van dat rechterkanon had geopend, waardoor, naar hij wist, althans redelijkerwijze moest begrijpen, dit rechterkanon was ontladen en hij wist, althans redelijkerwijze moest begrijpen, dat hij dit sluitstuk van het rechterkanon niet eerder mocht sluiten, althans gedeeltelijk sluiten, dan nadat de lader van dat rechterkanon, de matroos der 1e klasse J. F. W. Louwerens, die dat rechterkanon weer moest laden, ten teeken dat dit laden gereed was ,,ja'' had geroepen, hoogst roekeloos, onachtzaam en onvoorzichtig het sluitstuk van dat rechterkanon weer gedeeltelijk heeft gesloten voordat Louwerens met het laden van dat rechterkanon gereed was en voordat deze ,,ja" had geroepen, waardoor de rechterhand van Louwerens bekneld raakte tusschen dit sluitstuk en den loop van dit rechterkanon en Louwerens dientengevolge een breuk van het tweede kootje van den middenvinger van diens rechterhand bekwam en de weeke deelen van dien middenvinger voor het grootste gedeelte, o.a. ook de buigpees, alsmede de buigpees van dien wijsvinger, werden doorgesneden, welke verwonding geen uitzicht op volkomen herstel overliet, althans zoodanig was, dat Louwerens gedurende langen tijd verhinderd is geworden in de uitoefening zijner amblsbezigheden als matroos der 1e klasse;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 12 Mei 1939. waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 31sten Mei 1939, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem telastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot 1° een gevangenisstraf voor den tijd van één maand, voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren, en 2° een geldboete van vijftig gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den tijd van twintig dagen;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt, dat hij op 23 Februari 1931 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en thans nog als marinier der 1e klasse dient;

O. dat onder eede hebben verklaard de getuigen:

1°. J. F. W. Louwerens:

dat hij is matroos der 1e klasse; dat op 18 Februari 1939 aan boord van Hr.Ms. „Tromp", liggende te Casablanca, een saluut moest worden afgegeven; dat hij lader was van het rechterkanon van kanon I aan boord van dat schip; terwijl de marinier 1e klasse T. als wigman was aangewezen; dat zijn taak als lader bestond in het telkens inbrengen van een nieuwe patroon in den speciaal aangebrachten saluutloop van het kanon; dat de taak van den wigman bestaat in het openen van het sluitstuk nadat het schot is afgegaan en in het sluiten van het sluitstuk nadat hij het kanon opnieuw geladen heeft en een teeken heeft gegeven, dat hij met dat laden klaar is; dat dit teeken in normale gevallen bestaat in het opsteken van één der handen, doch hij in dit geval van tevoren met T. had afgesproken, dat het teeken, dat hij gereed was met laden, niet zou bestaan in het opsteken van de hand, doch in het roepen door hem van „ja"; dat het eerste schot van het saluut is afgegeven door het rechterkanon van kanon I; dat het opnieuw laden van dit kanon niet vlot ging; dat direct nadat T. het sluitstuk geopend had en de leege huls uit het kanon was gevallen, hij met zijn rechterhand het gat van den saluutloop zocht, daar hij door de rookontwikkeling dat gat niet zag, waarna hij — na de plaats van het gat bepaald te hebben — met de linkerhand de volgende patroon inbracht en aandrukte; dat hij hierna ten teeken van gereedheid „ja" riep, waarna T. het sluitstuk wilde sluiten, hetgeen echter niet goed kon, kennelijk omdat de patroon op een of andere wijze niet meer goed in den loop zat; dat hij daarop de patroon weer heeft aangedrukt, waarna het sluitstuk goed gesloten kon worden; dat inmiddels er eenige tijd verloopen was en daarom — nadat het tweede schot van het saluut op normale wijze door dubbelkanon II was afgegeven — het derde schot, dat normaal door rechterkanon I had moeten zijn afgegeven, met het linkerkanon van dubbelkanon I is afgegeven; dat het vierde schot van het saluut weer met dubbelkanon II geschiedde, waarna het vijfde schot uit dubbelkanon I moest vallen; dat T. na het vijfde schot het sluitstuk van het rechterkanon van dubbelkanon I heeft geopend, waarop hij zijn rechterhand bracht in de richting van het laadgat van den saluutloop, terwijl hij met zijn linkerhand klaar stond om de nieuwe patroon in te brengen; dat terwijl hij nog met zijn rechterhand bij het gat van den saluutloop was en nog niet met het laden van het rechterkanon gereed was en ook nog niet ten teeken van gereedheid „ja" had geroepen, hij bemerkte dat T. desondanks toch het sluitstuk sloot; dat'zijn rechterhand bekneld raakte tusschen dat sluitstuk en den binnenkant van den saluutloop van het kanon; dat hij onmiddellijk „au" riep, waarop T. het sluitstuk weer opende en hij zijn hand kon terugtrekken; dat het tweede kootje, zoowel van den wijsvinger als van den middenvinger van zijn rechterhand gebroken was, terwijl deze vingers bijna geheel waren afgekneld; dat hij den wijs- en middenvinger van die hand nog niet kan gebruiken;

2°. G. F. Zegers Veeckens:

dat op een Zaterdag in de maand Februari 1939 aan boord van

Hr.Ms. „Tromp[v]", liggende te Casablanca, een saluut van 7 schoten is afgegeven met de dubbelkanons I en II van dat schip; dat de marinier 1e klasse T. wigman van het rechterkanon van dubbelkanon I was en matroos 1e klasse Louwerens lader; dat bij het openen van het sluitstuk van het kanon de kracht, die door den patroontrekker op de ledige huls wordt uitgeoefend, zoo groot is, dat de huls bij het openen van het sluitstuk met kracht uit den loop wordt getrokken en naar achteren vliegt; dat, daar het sluitstuk door den wigman niet mag worden gesloten voordat de lader geheel klaar is, het een algemeen gevolgde gewoonte is, dat de lader aan den wigman een teeken geeft; dat trouwens ook in het Exercitiereglenient voor geschut staat vermeld, dat de lader aan den wigman een wenk moet geven wanneer de lader gereed is met laden, terwijl dat reglement omtrent de taak van den wigman vermeldt, dat de wigman den lader in het oog moet houden, teneinde te kunnen beoordeelen of het oogenblik om het sluitstuk te sluiten daar is:

3°. J. L. M. de Wolf, tevens als deskundige:

dat hij op een dag omstreeks half Februari 1939 als officier van gezondheid aan boord van Hr.Ms. „Tromp[n]", liggende te Casablanca, werd gewaarschuwd, dat er bij het afgeven van een saluut een ongeluk met een der kanons was gebeurd; dat hij in den ziekenboeg den matroos 1e klasse Louwerens aantrof en bij een daarop door hem ingesteld onderzoek bleek, dat Louwerens een breuk van het tweede kootje van den wijsvinger van de rechterhand en een breuk van het tweede kootje van den middenvinger van diezelfde hand bekomen had, terwijl de weeke deelen van dien middenvinger voor het grootste gedeelte doorgesneden waren evenals van den wijsvinger, alsmede de buigpezen van beide genoemde vingers doorgesneden waren; dat de verwonding die Louwerens bekomen had, zeker geen uitzicht op volkomen herstel overlaat;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is T., oud 28 jaren, geboren te Moordrecht; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr.Ms. „Tromp[w]" als marinier der 1e klasse; dat hij zich op 23 Februari 1931 in den zeedienst heeft verbonden als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat op 18 Februari 1339 aan boord van Hr.Ms. „Tromp[x]", liggende te Casablanca, een saluut van zeven schoten moest worden afgegeven, waartoe tegen dien tijd opgeblazen werd voor de saluutbatterij, divisie B; dat echter niet voldoende personeel van die divisie aanwezig bleek, waardoor hij werd aangewezen bij het afgeven van het saluut dienst te doen als wigman van het rechterkanon van dubbelkanon I van het schip; dat kanon I over bakboord gebakst stond met een kleine elevatiehoek; dat in den loop van het kanon de saluutloop van 5 c.m. was aangebracht; dat zijn taak als wigman bij dat rechterkanon bestond uit het bij den aanvang van het saluut en voorts nadat een schot met het kanon was afgegeven, openen van het sluitstuk om het kanon te kunnen laden, hetgeen door den lader geschiedt; dat de wigman dat openen na het schot eigener beweging doet; dat, nadat het kanon

door den lader geladen is, het sluiten van het sluitstuk ook weer door den wigman geschiedt, nadat hij van den lader een teeken heeft ontvangen dat deze daarmede klaar is; dat dit teeken gewoonlijk bestaat uit het door den dader opsteken van de linkerhand; dat, daar zij echter bij het saluut met het stilliggende schip en een flauwe wind veel rookvorming verwachtten en het blijven hangen van de rook het zicht belemmerde, Louwerens hem gezegd had dat deze bovendien nog ten teeken van gereedheid ,,ja'' zou roepen, waarna dan pas hij als wigman het sluitstuk zou moeten sluiten; dat het eerste schot van het saluut is afgevuurd met het kanon waarbij hij dienst deed; dat hij na het afgeven van het eerste schot het sluitstuk van het kanon geopend heeft, waarna dit door Louwerens geladen is; dat de oneven schoten met dubbelkanon I moesten worden afgegeven; dat bij het laden na het eerste schot van het saluut eenige stagnatie ontstond en Louwerens niet op tijd klaar was met het laden voor het derde schot van het saluut; dat in verband hiermede het derde schot van het saluut toen uit het linkerkanon I is afgegeven; dat het vierde schot van het saluut weer uit dubbelkanon II viel en Louwerens toen inmiddels gereed was met het laden van het rechterkanon van dubbelkanon I; dat er toen een eenigszins zenuwachtige spanning heerschte, daar de tijd tusschen ieder schot van het kanon maar 15 seconden was en het. doordat er veel rook aan de achterzijde van het kanon hing, niet gemakkelijk werken was, terwijl sergeant de Bruin, de stukscommandant, al een paar keer gezegd had ,,schiet op''; dat hij nadat hij de vijfde knal had gehoord, verondersteld heeft dat dit schot uit hun kanon was gedaan; dat hij tengevolge daarvan het sluitstuk heeft geopend; dat hij daarna Louwerens vlak achter het kanon bezig heeft gezien en hij wist, dat hij het sluitstuk van het ontladen kanon niet eerder mocht sluiten dan nadat de lader van dit rechterkanon, de matroos 1e klasse Louwerens, die dat rechterkanon eerst weer moest laden, ten teeken dat dit laden gereed was ,,ja'' had geroepen; dat hij desniettegenstaande toen toch, voordat Louwerens ,,ja'' had geroepen, het sluitstuk van dat rechterkanon weer gedeeltelijk heeft gesloten, doordat, vóór hij het sluitstuk geheel gesloten had, hij Louwerens hoorde schreeuwen ,,au''; dat hij het sluitstuk weer terugtrok, waarna hij Louwerens zag wegloopen; dat het hem zelf onverklaarbaar is dat hij ging sluiten voordat het afgesproken teeken gegeven was en hij Louwerens nog vlak achter het kanon bezig zag; dat het een min of meer onbewuste beweging, een soort reflexbeweging van hem moet geweest zijn in verband met de zenuwachtige spanning;

O. dat naar het oordeel van den Krijgsraad het tenlastegelegde niet wettig en overtuigend is bewezen, met name niet dat beklaagde, gelijk is ten laste gelegd, hoogst roekeloos, onachtzaam en onvoorzichtig heeft gehandeld;

dat wel door den beklaagde een fout is gemaakt en eenige onvoorzichtigheid hem wel valt te verwijten, doch zijn schuld in deze niet

zóó aanmerkelijk is dat een veroordeeling op grond van artikel **308** van het Wetboek van Strafrecht gewettigd is;

dat toch bij de beoordeeling van de mate van schuld de volgende voor beklaagde verzachtende omstandigheden niet mogen worden voorbijgezien:

a. beklaagde is geen kanonnier, hoewel hij tweemalen als wigman bij het afgeven van een saluut had dienst gedaan, echter in een andere divisie; in het onderhavige geval was hij bij de betrokken divisie dien dag als invaller aanwezig. Speciaal aan de artilleristisch onderlegde leden van den Krijgsraad is het bekend, dat het voor een goede en regelmatige actie-van groot belang is dat een kanonbemanning geheel op elkaar is ingesteld, hetgeen slechts wordt bereikt na herhaalde samenwerking. Waar in dit geval beklaagde plotseling dienst moest doen in een voor hem vreemde divisie, was de kans op stagnatie in de samenwerking en eventueel daaruit voortvloeiende ongevallen grooter dan normaal;

b. de stagnatie, welke na het eerste schot uit het kanon, waarbij beklaagde als wigman dienst deed, ontstond en waardoor het kanon voor het volgende schot niet tijdig geladen was, was niet de schuld van beklaagde. Onder de omstandigheden als onder *a* vermeld, is het eenigszins begrijpelijk dat beklaagde door deze stagnatie en in de wetenschap dat bij het afgeven van saluutschoten snel moet worden gehandeld, het hoofd een oogenblik is kwijtgeraakt en in zijn gejaagdheid, waartoe waarschijnlijk ook heeft bijgedragen dat hij door de groote rookontwikkeling minder goed zien kon wat de lader deed, niet voldoende op een teeken van dezen om het sluitstuk te sluiten, heeft acht gegeven en zonder dit af te wachten, het sluitstuk voorbarig heeft gesloten;

c. de lader Louwerens heeft ook niet juist gehandeld. Indien deze den voorgeschreven weg had gevolgd en na het inbrengen van de patroon met de gesloten vuist deze had ingeschoven en aangedrukt gehouden, totdat het sluitstuk was gesloten, had het ongeval zeker niet plaats gehad, daar dan bij dezelfde handelwijze van beklaagde de gesloten vuist van den lader door het sluitstuk zonder letsel was opzij geduwd. Het is alweer den artilleristisch onderlegden leden van den krijgsraad bekend, dat bij de instructie uit den treure er op wordt gewezen om nooit met de vingers in den loop te komen. Van beklaagde kon onder de sub a geschetste omstandigheden niet worden verwacht dat hij rekening zou houden met de mogelijkheid dat de lader van de normale wijze van laden zou afwijken, hetgeen bij de beoordeeling van beklaagde's schuld in aanmerking dient te worden genomen;

O. dat derhalve op grond van het bovenstaande beklaagde van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken;

O. echter waar, gelijk boven overwogen, beklaagde niet geheel vrij uit gaat en zijn handelwijze strijdig is met eenig dienstvoorschrift, wellicht aanleiding kan bestaan om hem krijgstuchtelijk te straffen om welke reden de Krijgsraad de zaak ter verdere behandeling naar

den tot straffen bevoegden commandeei-enden officier zal verwijzen;

Gezien de artikelen 2, aanhef en sub 1°, en 58 van de Wet op de Krijgstucht, 185 van de Rechtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is te laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Spreekt mitsdien den beklaagde vrij, doch verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Willemsoord, den 26sten Juni 1939.

MEMORIE VAN APPÈL in de zaak van den marinier der 1e klasse M. T.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage mede te deelen, dat ik van het vonnis d.d. 31 Mei 1939 inzake den marinier der 1e klasse M. T. in hooger beroep ben gegaan, omdat:

1e. in de overwegingen van het vonnis betreffende de omstandigheden, die beklaagde's daad zouden disculpeeren, herhaaldelijk gesproken wordt van feiten, omstandigheden en conclusies,, welke speciaal aan de artilleristisch onderlegde leden van den krijgsraad bekend zijn. Deze hebben deze feiten, omstandigheden en conclusies blijkbaar in raadkamer te berde gebracht, want in de bewijsmiddelen komen die feiten, omstandigheden en conclusies niet voor.

In een strafproces komen de verklaringen van deskundigen niet van achter- doch van vóór de groene tafel en worden niet afgelegd in Raadkamer, doch ter openbare terechtzitting of voor den Officier-Commissaris. Bovendien behooren die verklaringen,, willen zij tot overtuiging of niet overtuiging van schuld kunnen medewerken, beëedigd te zijn.

Deze processueele fout kan in hooger beroep worden hersteld, waarbij dan deskundigen en eventueele tegen-deskundigen op bedoelde punten, die mijns inziens alles behalve notoir zijn, kunnen worden gehoord en de vervolgingsambtenaar niet in zijn recht wordt bekort.

2e. ik het met den inhoud der overwegingen niet eens ben.

Wat het onder *a* vermelde betreft:

,,Beklaagde is geen kanonnier''. Een wigman behoeft geen kanonnier te ziin!

,,Hij heeft twee malen als wigman bij het afgeven van een saluut dienst gedaan, echter in een andere divisie''. In de eerste plaats behoort er op te worden gelet, dat beklaagde *aan hoord* van *Hr.Ms. Tromp* tweemalen als wigman bij het afgeven van een saluut heeft dienst gedaan, doch daarnaast ook aan boord van andere schepen bij het afgeven van een saluut, welk uiteraard niet verschilt van het afgeven van een saluut a/b Hr.Ms. Tromp, heeft dienst gedaan.

Voorts moet niet uit het oog worden verloren, dat het afgeven van een saluut in de Marine geen dagelijks voorkomende bezigheid is, doch betrekkelijk sporadisch voorkomt, zoodat tweemaal dienst doen bij een saluut in relatieven zin eerder veel dan weinig te noemen is. Maar naast het dienst doen bij het afgeven van een saluut bestaat nog ***het oefenen*** voor het afgeven van een saluut en dat gebeurt in de Marine zoo veelvuldig en zoo grondig, dat men er gerust op moet kunnen vertrouwen, dat zelfs hij, die voor de eeerste maal dienst doet bij een saluut, dit volgens de voorschriften zal doen.

Ook het feit, dat beklaagde dienst deed in een andere divisie, en de verdere conclusies, die daaraan in de overwegingen worden verbonden, snijden geen hout.

De voorschriften der K.M. toch zijn ***uniform*** voor alle schepen en inrichtingen der Zeemacht, waaraan het groote voordeel is verbonden, dat, waar de schepeling ook wordt geplaatst, hij steeds dezelfde voorschriften vindt, waaraan hij is onderworpen, en dus nooit als een kat in een vreemd pakhuis staat. Ook worden die voorschriften uniform op alle schepen toegepast en, mogen bij die toepassing persoonlijke eigenaardigheden van dengeen, die met die toepassing belast is, een rol spelen, dan geldt dit in casu niet, omdat of nu divisie h, B of C het saluut afgaf, de leiding steeds bij denzelfden officier van de artillerie berustte.

Bovendien was in casu het ongeval niet een gevolg van stagnatie in de samenwerking van de stukbemanning, doch enkel en alleen van het afwijken door beklaagde van een kernvoorschrift, hetwelk voor hem als het A-B-C van zijn dienst gold.

Wat het onder h vermelde betreft:

„De stagnatie, welke na het eerste schot uit het kanon, waarbij beklaagde als wigman dienst deed, ontstond en waardoor het kanon voor het volgende schot niet tijdig geladen was, was niet de schuld van beklaagde".

Niemand heeft beweerd, dat deze stagnatie de schuld van beklaagde was. Vandaar, dat van deze stagnatie of van schuld aan deze stagnatie met geen woord is gerept in de telastelegging.

Hetgeen verder in de overweging onder b volgt, berust op een denkfout of een niet goed begrijpen van de telastelegging.

Immers op stagnatie was van te voren gerekend. Vandaar dat het linkerkanon van dubbelkanon I als reserve-kanon was aangewezen, patronen bij dat kanon waren geplaatst en een reserve-bemanning daarbij dienst deed Nu eischt een goede vuurdiscipline, en niets wijst er op, dat daarvan bij het betreffende saluut is afgeweken, dat, wanneer eenmaal op het reserve-kanon is overgegaan, dat kanon verder dienst blijft doen. Vandaar dat het al een fout van beklaagde was, dat hij na het vijfde schot denkt, dat dit schot uit zijn kanon is afgegeven en het sluitstuk daarom opent. Deze fout wordt hem echter niet verweten. Maar nu komt het. Door het openen van het sluitstuk *is* het kanon ontladen. Beklaagde weet dat ook, evenals het slachtoffer Loumerens. Daar het saluut nog niet afgeloopen is, ***moet*** het

rechterkanon weer geladen worden. Logisch is dus, dat Louwerens het kanon weer gaat laden. Dit is geen bijzonderheid van Louwerens, welke op een gebrek aan samenwerking wijst, doch een typisch normale handeling van Louwerens. Een lader van beklaagde's eigen divisie, ja elke svillekeurige lader, zou hetzelfde gedaan hebben als Louwerens. Bovendien ziet beklaagde ondanks de rook, dat Louwerens bezig is het kanon te laden. Iedere willekeurige wigman zou nu gedaan hebben, wat de taak des wigmans was, n.l. wachten met het sluiten van het sluitstuk totdat het kanon werkelijk geladen was, ten teeken waarvan hij niets anders had af te wachten dan de roep ,,klaar". Beklaagde echter, *die ziet, dat de lader bezig is met laden* en dus daardoor alleen al wist. dat hii het sluitstuk niet mocht sluiten. doet dit toch, hetgeen een ernstige fout is, welke nog des te ernstiger wordt, omdat hij het voor het gereed zijn van het laden vastgestelde teeken, n.l. de roep: ,,klaar", *welke hij verplicht was af te wachten,* niet heeft afgewacht. De rook als disculpeerende factor, hoewel reeds niet zoo erg, dat beklaagde den lader minder goed kon zien, kan in casu geheel worden geëlimineerd, daar beklaagde niet verplicht was een teeken af te wachten, dat hij kon *zien,* doch een, hetwelk hij kon *hooren.*

Dat de stagnatie en andere enerveerende omstandigheden het voorbarig afsluiten al begrijpelijk maken, is overigens volkomen irrelevant, want het gaat er niet om of de fout begrijpelijk, doch of zij vergeeflijk is. Of men nu onder normale of enerveerende omstandigheden uitrekent, dat 2 plus 2 gelijk is aan **3,** in het een zoowel als in het andere geval is deze fout te wijten aan grove onachtzaamheid en niet één examinator zal, al vindt hij die fout misschien in het laatste geval begrijpelijker, deze vergeven.

Wat het onder *c* vermelde betreft:

,,De lader Louwerens heeft ook niet juist gehandeld. Indien deze den voorgeschreven weg had gevolgd en na het inbrengen van de patroon met de gesloten vuist deze had ingeschoven en aangedrukt gehouden totdat het sluitstuk was gesloten, had het ongeval zeker niet plaats gehad, daar dan bij dezelfde handelwijze van beklaagde de gesloten vuist van den dader door het sluitstuk zonder letsel was opzij geduwd."

Dit is juist, maar de lader ***had*** de patroon nog niet ingebracht, doch zocht nog naar het laadgat en de patroon was nog buiten den loop. Het moge verder waar zijn, dat dit laden formeel niet juist is geweest, doordat Louwerens met de vingers in den loop is geweest, maar deze manier van laden was onder de gegeven omstandigheden — de rookontwikkeling — feitelijk de eenig juiste.

,,Er wordt bij de instructie uit den treure op gewezen om nooit met de vingers in den loop te komen", doch zou er ook niet uit den treure op gewezen worden, dal juist met het oog op het gevaar voor den lader deswege, het sluitstuk vooral niet gesloten wordt voordat de lader een teeken gegeven heeft, dat hij met het laden gereed is?

,,Van beklaagde kon onder de sub *a* geschetste omstandigheden niet

worden verwacht, dat hij rekening zou houden met de mogelijkheid, dat de lader van de normale wijze van laden zou afwijken, hetgeen bij de beoordeeling van beklaagde's schuld in aanmerking dient te worden genomen."

Gaat men hier in afwijking van de vaststaande rechtspraak het begrip schuld niet al te veel zoeken in subjectieven zin instede van in objectieven zin? Voor mij grenst de schuld van beklaagde meer aan voorwaardelijk opzet dan aan casus.

Bij voorwaardelijk opzet heeft men het gevolg niet beoogd, men deed de handeling niet met het zekerheidsbewustzijn, dat het gevolg zou intreden, doch wel met het *mogelijkheidsbewustzijn*, dat het gevolg zou intreden. Als voorbeeld van dezen opzetgraad wordt dan steeds als boekenvoorbeeld gegeven: „Men schiet op een schijf om deze te raken. vóór die schijf bevindt zich wel niet een mensch, doch het sein van veilig is nog niet gegeven, zoodat tijdens het schot een mensch over de baan loopt en wordt verwond." De vraag, die nu moet worden gesteld of deze verwonding opzettelijk of culpoos is veroorzaakt, wordt dan beantwoord met de formule van Frank, n.l. „Als de dader had geweten, dat er een mensch over de baan zou loopen, had hij zich daardoor van het schieten al dan niet laten weerhouden?" Zoo neen, dan is er opzet, zoo ja dan schuld. Het geval van beklaagde en dit voorbeeld lijken op elkaar als twee druppels water. Beklaagde sluit het sluitstuk voordat het sein van veilig is gegeven. Bij schuld bestaat dus de objectieve mogelijkheid van het intreden van het gevolg, doch het inzicht in de mogelijkheid is subjectief niet bij den dader aanwezig, doch hij had — en dit is zijn fout — dat gevolg kunnen en moeten inzien.

Wat dit kunnen en moeten betreft, gaat het er nu om of men het kunnen en moeten mag eischen van den meest voorzichtigen, nadenkenden en bekwamen mensch (objectieve schuld) of van den dader persoonlijk (subjectieve schuld). De praktijk neemt een tusschenweg en eischt ,,het kunnen en moeten", welke van den gemiddelden verkeersmensch moet worden geëischt.

Wanneer men nu in tegenstelling met den Krijgsraad eischt, dat hij de verwonding had kunnen en moeten inzien, dan stelt men beklaagde niet gelijk met een willekeurigen, gemiddelden verkeersmensch, — b.v. een koekenbakker — doch met een gemiddeld *wigman*. En men mag van een gemiddeld wigman eischen, dat hij ook onder de omstandigheden als waaronder het ongeval plaats vond, ja juist onder de omstandigheden waaronder het ongeval plaats vond — de rookontwikkeling, waardoor het laden vooral van een saluutloop met een klein laadgat, terwijl niet-puntige patronen worden gebruikt, zeer moeilijk is, een ieder gemiddeld wigman weet, dat de lader dan wel in feite met niet aangesloten vuist in den loop moet werken — had kunnen en moeten voorzien, dat een verwonding bij het voortijdig sluiten van het sluitstuk mogelijk is.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,
D. FRANKEN.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 14 Juni 1939.

President: Mr. A. J. Veldman (fgd.)

Leden: Kapitein der Mariniers T. C. W. Michaelis, Officier van Administratie der 1e klasse J. C. Beugelink, Luitenant ter zee der 1e klasse J. P. van Doorn en Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse S. P. Visser.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. J. Mulder, te den Helder.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van, oorlog (op 26 April 1939 bij de uitbetaling aan soldij de voor hem bestemde soldij niet in ontvangsk willende nemen, op de order van den met die uitbetaling belasten. officier: „ik gelast je het geld op te nemen". geantwoord: „dat doe ik niet").

De Zeekrijgsraad te Willemsooord,

In de zaak van den fiskaal tegen: D., zeemilicien-matroos der 3e klasse, oud 20 jaren, geboren te Rotterdam, gedetineerd in het Marine-provoosthuis te Den Helder,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 11 Mei 1939;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 30 Mei 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelcgde:

„dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „Hydra", liggende te Vlissingen, aldaar op den 26sten April 1939, in tijd van oorlog, zijnde immers bij Koninklijk Besluit van 10 April 1939 no. 182, al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping-uitwendige-veiligheid, in werkelijken dienst geroepen en sindsdien gehouden, nadat de luitenant ter zee der 3e klasse Koninklijke Marine-Reserve J. J. Walpoott, in verband met het feit, dat hij, beklaagde, tijdens de uitbetaling de voor hem, beklaagde, bestemde soldij niet in ontvangst wilde nemen, hem, beklaagde, de order had gegeven: „Ik gelast je het geld op te nemen", opzettelijk dien officier op diens order heeft geantwoord met de woorden: „Dat doe ik niet", althans met de woorden van dergelijke strekking";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 2 Juni 1939, waarbij bovenrermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag den 14en Juni 1939 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. J. Mulder;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van zeven weken met aftrek der voorloopige hechtenis;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt;

dat hij op 9 September 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige der lichting 1938 II en thans nog als zeemilicien-matroos der 3e klasse dient;

O. dat ten processe onder eede heeft verklaard de getuige J. J. Walpoott:

dat hij luitenant ter zee 2e klasse der Koninklijke Marine-Reserve is; dat hij op 26 April 1939 aan boord van Hr. Ms. ,,Hydra", liggende te Vlissingen, belast was met de uitbetaling van de zeemiliciens; dat, toen de naam van beklaagde werd afgeroepen, deze aanvankelijk niet verscheen en zeide: ,,Ik kom niet, want ik doe niets meer"; dat, toen D. tenslotte aan de uitbetalingstafel was verschenen, hij een gulden en twee dubbeltjes voor hem, beklaagde, op de tafel neerlegde, daarbij zeggende ,,Hier is je geld", waarop beklaagde antwoordde: ,,Ik wil het geld niet hebben, want ik doe toch niets meer"; dat hij daarna beklaagde de order gaf: ,,D., neem het geld op", waarop deze weer hetzelfde antwoord gaf; dat hij beklaagde, die tijdens de uitbetaling de voor hem bestemde soldij niet in ontvangst wilde nemen, wederom de order gaf: ,,Ik gelast je het geld op te nemen", op welke order beklaagde antwoordde met de woorden: ..Dat doe ik niet";

O. dat beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is D., oud 20 jaren, geboren te Rotterdam;

dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr. Ms. ,,Hydra" als zeemilicien-matroos der 3e klasse; dat hij op 9 September 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige voor den tijd van 20 maanden;

dat hij op 26 April 1939 als zeemilicien-matroos der 3e klasse diende aan boord van Hr. Ms. „Hydra", liggende te Vlissingen; dat op dien datum aan boord van dat schip soldij aan de miliciens werd uitbetaald;

dat, toen hij voor het in ontvangst nemen van de voor hem bestemde soldij in aanmerking kwam, de oudste officier één gulden en twee dubbeltjes op de tafel legde, welk bedrag hij echter niet opnam;

dat, de oudste officier hem toen de order gaf: ,,Ik gelast je het geld op te nemen"; dat hij op die order opzettelijk heeft geantwoord met de woorden: ,,Ik neem het niet op, ik moet geen geld hebben";

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd;

0. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog";

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van zeven weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd, en de persoonlijkheid van den beklaagde;

dat er voorts termen aanwezig zijn om de voorloopige hechtenis vanaf den 26sten April 1939 geheel in mindering te brengen;

Gezien de artikelen: 1, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 27 en 87 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van zeven weken;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert 26 April 1939 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandseh-Indië.

Sententie van 25 Juni 1937.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. Y. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers.

Raadsman: Mr. A. P. Funke.

Het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten xijn (als bestuurder van een motorrijwiel met zijspan en duorijder bij het nemen van een bocht een Inlander aangereden met doodelijk gevolg.)

Zelfs al zou de sergeant-duorijder als instructeur, dus als bestuurder van het motorrijwiel in den zin der Wegverkeersordonnantie zijn aan te merken geweest — waarvan i.c. geen sprake is — zou beklaagdes strafrechtelijke aansprakelijkheid niet xijn uitgesloten; bovendien heeft hij zelf opgegeven bij de bocht geen vaart te hebben verminderd, nietlegenstaande de sergeant hem tot langzaam rijden aanmaande.

Ook *het* beroep op *ambtelijk* bevel gaat niet op. Wel sloot het bevel van *zijn* meerdere om in de colonne mee te rijden, in, dat *hij* bij de colonne opgesloten moest blijven en *tevens, achtergeraakt zijnde* en geen tegenbevel ontvangen hebbende, *zoodanig* te *rijden,* dat hij zoo spoedig mogelijk die colonne inhaalde, doch hieraan kon beklaagde niet het recht ontleenen *bij* het nemen van een bocht te *rijden* met *grooter* snelheid *dan waartoe hij* in verband met de plaatselijke situatie *en zijn* eigen geringe *bekwaamheid* in slaat was.

Uitvoerige motiveering *van* de straf. Verzachtende omstandigheden. Eén maand hechtenis, voorwaardelijk. Proeftijd *2* jaren.

SENTENTIE in de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjihahi, ratione officii, geappelleerde, en O.. stamboeknummer ...., oud .... jaren, geboren te Soerahaja, laatstelijk dienende als militie-brigadier-titulair bij de Afdeeling Wielrijders te W., op vrije voeten, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 7 Mei 1937 en uitgesproken op 12 Mei 1937, waarvan appèl, waarbij beklaagde ter zake van het hem telastegelegde is schuldig verklaard aan het misdrijf van: ,,Het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met bepaling, dat de veroordeelde de hem opgelegde straf niet zal ondergaan, tenzij bij rechterlijke uitspraak later anders mocht worden gelast op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit, aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder No. 1 van artikel 2 van het Wetboek van Krijgstucht dat van ernstigen aard is, dan wel aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder Nos. 2–6 van artikel 2 van genoemd wetboek heeft schuldig gemaakt;

Gelet op de door den beklaagde op 3 Juni 1937, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep d.d. 14 Juni 1937 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 16 Juni 1937;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië Heester J. E. Jonkers, genomen, daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 25 Juni 1937, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf;

voornoemden beklaagde O., stamboeknummer ...., terzake van het feit, waaraan hij daarbij is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot hechtenis voor den tijd van twee maanden:

zal bevelen, dat de opgelegde hechtenis voor den tijd van twee maanden niet zal worden ondergaan. tenzij de rechter later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde zich binnen den proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit of krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in artikel 16 van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft schuldig gemaakt;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde heeft verzocht in persoon ter terechtzitting in hooger beroep te mogen verschijnen, weshalve hij daartoe is opgeroepen en ter terechtzitting is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman, weshalve hem is toegevoegd de advocaat en procureur hij het Hooggerechtshof Mr. A. P. Funke, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O.. dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat door de volledige bekentenis van beklaagde en de overige gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, wettig en overtuigend is bewezen:

dat beklaagde op 7 Augustus 1936 als feitelijk bestuurder van het motorrijrviel met zijspan R 5517 nieuw model Harley Davidson. terwijl op de duozitting één passagier had plaats genomen en de zijspan was beladen met een mitrailleur en terwijl hij beklaagde deel uitmaakte van een colonne motorwielrijders onder bevel van den 1sten luitenant der Infanterie getuige S.. op den openbaren weg van B. naar Bz. nabij Kedoenghalang hij het nemen van een bocht naar links rijdende met een snelheid van ± 50 K.M. per uur te veel rechts heeft gehouden, daarbij aan de rechterzijde van de verkecrsstreep is geraakt, het stuur van zijn motorrijwiel niet meester is gebleven, op welk moment hij niet heeft geremd en evenmin gas heeft afgesloten, en vervolgens het motorrijwiel langs de verhoogde berm van den weg schuurde en daarna over de berm heen het ravijn inreed, met het gevolg, dat twee zich op of bij die berm bevindende Inlanders, S. en getuige E., werden aangereden, hijzelf en de zich op de duozitting van het rijwiel bevindende sergeant, getuige M.. van het motorrijwiel werden geslingerd, terwijl S. bovendien de in de telastelegging genoemde verwondingen bekwam, tengevolge waarvan hij nog dienzelfden dag is overleden;

dat mede door de erkentenis van beklaagde, bevestigd door de middelen in het vonnis opgenomen. vaststaat, dat beklaagde als motorrijder nog onvoldoende was geoefend, nog niet eerder met dit nieuwe type motorrijwiel en nog nooit op den openbaren weg had gereden, nog geen militair of burgerlijk rijbewijs bezat en op tijd en plaats als voormeld als bestuurder is opgetreden op bevel van getuige S., hebbende hij ter verklaring van zijn wijze van rijden nog opgegeven, dat hij snel heeft gereden om de colonne in te

halen, mede omdat hij zich dan veiliger voelde, voorts, ofschoon hij tijdens de opleiding ervoor was gewaarschuwd bij het nemen van bochten naar links met een motorrijwiel als het onderwerpelijke steeds vaart te minderen, daaraan op het oogenblik van het ongeval niet heeft gedacht, omdat hij van streek was, en hij om dezelfde reden er niet aan gedacht heeft, tijdens het nemen van de bocht, toen hij meende te voelen, dat de zijspan van den grond werd *ge*licht, te remmen en gas af te sluiten, terwijl hem onmiddellijk vóór het plaats grijpen van het ongeval de tijd daartoe heeft ontbroken;

O., dat beklaagde heeft verklaard, van meening te zijn, dat hem aan het ongeval wel eenige schuld treft, doch niet een zoodanige, dat hij daarvoor strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld en zijn raadsman dit standpunt nader heeft toegelicht met het betoog, dat beklaagde, nu hij niet op eigen initiatief, doch krachtens ambtelijk bevel als bestuurder optrad, niet voor zijn onkunde, onervarendheid en gemis aan tegenwoordigheid van geest verantwoordelijk mag worden gesteld, temeer, waar achter hem op de duozitting was gezeten een in het motorrijden ervaren en in het bezit van een militair rijbewijs zijnde sergeant, getuige M., die hem volgens diens eigen verklaring geen aanwijzingen heeft gegeven, zoodat hij mocht aannemen, dat zijn snelheid verantwoord was: [1])

O., dat dit betoog faalt, vermits beklaagde's eigen opgaven een volledige bekentenis van schuld inhouden, immers beklaagde daarin toegeeft, dat het ongeluk en de daardoor veroorzaakte dood van S. zijn te wijten aan zijn hoogst onoordeelkundig rijden en gebrek aan tegenwoordigheid van geest;

dat, zelfs al zou getuige M. op dat oogenblik als beklaagde's instructeur zijn opgetreden en getuige M. als bestuurder van het motorrijwiel in den zin der Wegverkeersordonuantie aan te merken zijn geweest — waarvan in casu geen sprake is — daardoor beklaagde's strafrechtelijke aansprakelijkheid bij het begaan van een schuldmisdrijf niet zou zijn uitgesloten; en bovendien beklaagde zelf — zij het in tegenstelling met de verklaring van getuige M. — heeft opgegeven, dat hij geen vaart heeft geminderd bij de bocht, niettegenstaande getuige M. hem tot langzaam rijden aanmaande;

O., dat thans behoort te worden onderzocht, of beklaagde, vermits hij aan het stuur heeft; plaats genomen op bevel van zijn meerdere,

---

[1]) Deze sergeant is bij vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi van 7 Mei 1937 wegens: „Het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn, in de uitoefening van eenig ambt gepleegd", veroordeeld tot één maand gevangenisstraf, voorwaardelijk. Proeftijd één jaar. De Krr. overwoog o.a. dat het motorongeval mede aan diens schuld te wijten is; „dat ook O. schuld draagt aan den dood van S., doch zulks de schuld van beklaagde niet uitsluit. moetende ieder van hen worden beschouwd als dader, wiens op zich zelf staande nalatigheden en tekortkomingen in onderling verband met die van den dader (ander? Red.) hebben geleid tot het veroorzaakte gevolg; dat de mate van schuld van den beklaagde dusdanig is, dat aan hem straf moet worden opgelegd."

De sergeant had én als ervaren motorrijder én als meerdere tijdig moeten ingrijpen.

getuige S., op grond van het bepaalde bij art. 51 van het Wetboek van Strafrecht terzake niet strafbaar is;

O. te dien aanzien:

dat, gelijk de Krijgsraad met juistheid heeft overwogen, een zoodanig door den bevoegden meerdere gegeven bevel niet insluit het maken van verkeersfouten en geen vrijbrief geeft voor roekeloosheid;

dat weliswaar naar 's Hofs oordeel in het onderwerpelijk geval het bevel aan beklaagde, om in de colonne mee te rijden, insluit het rijden met zoodanige snelheid, dat hij bij de colonne opgesloten blijft en tevens, achtergeraakt zijnde en geen tegenbevel ontvangen hebbende, zoodanig te rijden, dat hij zoo spoedig mogelijk die colonne inhaalt, doch ook hieraan beklaagde niet het recht kan ontleenen, bij het nemen van een bocht te rijden met grooter snelheid dan waartoe hij in verband met dc plaatselijke situatie en zijn eigen geringe bekwaamheid in staat is;

dat mitsdien de strafuitsluitingsgrond, vervat in evengenoemde wetsbepaling, niet aanwezig is en ook overigens geen feiten of omstandigheden zijn gebleken welke zijn strafbaarheid ter zake uitsluiten;

O., dat mitsdien de ecrstc rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd. beklaagde terecht aan het hem telastegelegde heeft schuldig verklaard — welk feit in dat vonnis juist is omschreven — en hij terecht te dier zake tot straf is veroordeeld;

O. ten aanzien van de straf:

dat het Hof ten gunste van beklaagde bij de straftoemeting rekening wenscht te houden met de navolgende uit het onderzoek in beide instantiën gebleken omstandigheden:

1o. dat beklaagde pas 19 jaren oud is en nog niet eerder met den strafrechter in aanraking is gekomen;

20. dat hij door het afleggen van een in feite volledige bekentenis het onderzoek ten zeerste heeft vergemakkelijkt en heeft getoond den ernst van het misdrijf ten volle te beseffen;

30. dat beklaagde niet eigener beweging, doch krachtens ambtelijk hevel als bestuurder van het motorrijwiel is opgetreden — zijnde het Hof, anclers dan de Krijgsraad, van oordeel, dat beklaagde geenszins verplicht was, aan zijn meerdere, getuige S., die hem persoonlijk eenige malen voor het maken van oefenritten heeft aangewezen en eenige van die oefenritten heeft bijgewoond en van wien hij dus moest veronderstellen, dat deze zijn bekwaamheid kon beoordeelen, na het ontvangen van het dienstbevel, om als bestuurder in de colonne mee te rijden, kenbaar te maken, dat hij, bcklaagde. naar zijn eigen oordeel daartoe onvoldoende in staat was;

40. dat getuige M., die, daargelaten of beklaagde hem op eenigerlei wijze heeft doen blijken, dat hij zich zelf onvoldoende geoefend achtte voor de richtige uitvoering van het ontvangen bevel, reeds uit het tot tweemaal toe falen van beklaagde bij het starten, hetgeen naar het oordeel van dien getuige zelf te wijten

was aan te vlug inkoppelen, aanstonds had moeten begrijpen dat beklaagde onvoldoende geoefend was, hem niettemin geen genoegzame instructie tijdens den rit heeft gegeven;

50. dat het bevel om als bestuurder op te treden aan beklaagde is gegeven op een betrekkelijk moeilijk te berijden gedeelte van den weg en op een plaats, waar verkeer van voetgangers was te verwachten;

dat op deze gronden het Hof niettegenstaande de groote mate van schuld van beklaagde aan het ongeval en deszelve noodlottige gevolgen de in eerste instantie opgelegde vrijheidstraf naar soort en duur te zwaar acht, doch wel met den Krijgsraad termen aanwezig acht tot toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling, waartegen het militair belang zich niet verzet;

O., dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten moeten worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 18 van het Wetboek van Strafrecht. alsmede art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, de artt. 51 **(3)** ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, zoomede art. 9 van Staatsblad 1934 No. 175;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 7 Mei 1937 gewezen. op 12 Mei 1937 buiten tegenwoordigheid van den beklaagde uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te T., waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde straf:

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde *O.,* stamboeknummer ...., terzake van het misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot hechtenis voor den tijd van één maand;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad te Tjimahi later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde zich binnen een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit of krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 16 van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft schuldig gemaakt;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep zullen worden gebracht ien laste van den Lande.

In het vonnis komen ten aanzien van de strafrechtelijke aansprakelijkheid de volgende overwegingen voor:

„O. voor wat betreft de vraag of beklaagde. in aanmerking genomen de omstandigheden, dat hij zelf niet in het bezit van eenig rijbewijs was en vergezeld werd door een op de duo gezeten zijnden ervaren motorrijder tevens meerdere in rang, wien een rijbewijs was uitgereikt, in strafrechtelijken zin aansprakelijk kan worden ge-

steld voor zijn onjuiste wijze van rijden en handelen met de daaraan verbonden gevolgen, dat, indien beklaagde bepaaldelijk onder toezicht en instructie van sergeant M. had gereden, slechts in den zin van de Wegverkeersordonnantie genoemde meerdere en niet beklaagde als bestuurder zou zijn aangemerkt, hetgeen evenwel beklaagdes verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, als feitelijk bestuurder voor *eigen* roekeloosheid en onvoorzichtigheid krachtens artikel 359 van het Wetboek van Strafrecht, niet opheft of vermindert, doch bovendien is gebleken, dat van eenig bepaald toezicht of eenige bepaalde instructie van de zijde van den duorijder niet bepaaldelijk kan worden gesproken, hebbende beklaagde er zich bovendien, noch in het vooronderzoek noch in het gerechtelijk onderzoek, uitdrukkelijk op beroepen, dat hij het motorrijwiel bestuurd heeft in het bewustzijn, dat hij reed onder het toezicht van den ervaren motorrijder en meerdere, tevens rijbewijshouder M., blijkende integendeel uit zijn opgaven voldoende dat hij, nagelaten hebbende den sergeant M. mede te deelen, dat hij zich als bestuurder niet safe voelde en te verzoeken op zijn rijden toezicht uit te oefenen, zich zelf ten opzichte van sergeant M. als verantwoordelijk bestuurder heeft beschouwd;

O., dat evenmin het feit, dat beklaagde als bestuurder is opgetreden in opvolging van een door zijn colonne-commandant gegeven bevel, hem strafrechtelijk vermag tc disculpeeren, aangezien dit bevel aan beklaagde geenszins de verplichting oplegde om met de snelheid te rijden, die hij heeft ontwikkeld en bochten in den weg met niet te verantwoorden siielheden te nemen, blijkende toch uit de opgaven van den beëedigden getuige P., dat den bestuurder een voldoende mate van vrijheid van handelen en van beoordeeling inzake het besturen der motorrijwielen was gelaten, terwijl het voorts van zelf spreekt, dat een dergelijk bevel tevens verplichting oplegt om zoo goed mogelijk te rijden en geen vrijbrief geeft voor roekeloosheid."

Ten aanzien van de op te legger, straf overwoog de Krijgsraad:

„O., dat wat betreft de aan beklaagde toe te meten straf, als verzachtende omstandigheden kunnen worden aangenomen, dat zijn meerdere en duorijder, die zelf een volleerd motorrijder was, nagelaten heeft hem eigener initiatief te instrueeren en dat hij zelf ingevolge *opdracht* als bestuurder is opgetreden, waarbij hij echter nagelaten heeft: *a.* zijn luitenant — hetgeen tot op zekere hoogte kan worden begrepen —, in kennis te stellen met zijn geringe ervarenheid en geoefendheid op dit gebied, en b. — hetgeen onvergeeflijk is — zijn meerdere sergeant M. te verzoeken op zijn rijden toe te zien en hem instructies te geven."

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 13 Augustus 1937.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers.

Raadsman: Mr. Th. J. F. A. ter Haar.

Het als militair opzettelijk een mindere uitschelden, in dienst gepleegd (toevoeging aan een arrestant van de woorden „ploert" en „schoft").

Beklaagde heeft door zijn gedrag duidelijk getoond onwaardig te zijn een rang te bekleeden en deze conclusie is te eerder gewettigd nu hij zich de laatste jaren herhaaldelijk bij het vervullen van de functie van commandunt van een wacht of geleide aan schromelijke plichtsverxaking heeft schuldig gernuakt. Verlaging van brigadier tot soldaat, infanterist 1e klasse.

Het arrest bedoeld in art. 29 W.v.M.S. voor N.I., kan naar zijn aard niet in mindering worden gebracht van een vrijheidstraf. Strekking van dat arrest. Die regel moet echter uitzondering lijden als dat arrest is ondergaan in xoodanigen vorm, dat daardoor een vrijheidsberooving heeft plaats gehad u-elke in wezen gelijkstaat met preventieve hechtenis data wel met streng of verzwaard arrest. Dit is i.c. het geval, xoodat dit arrest door de wijze waarop het is ondergaan, moet worden gelijkgesteld met de verzekerde bewaring in de R.L. bedoeld, en mitsdien als straf behoort te worden toegerekend, waardoor de hoofdstraf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan. Een bevel tot invrijheidstelling kan echter niet worden gegeven, daar dit arrest zal hebben voort fe duren ook na de uitspraak der sententie, zoolang deze niet is ten uitvoer gelegd.

SENTENTIE in de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, geappelleerde, en S., algemeen stamboeknummer ...., oud .. jaren, geboren te U., laatstelijk dienende als Europeesch brigadier bij het 10de Bataljon Infanterie te W., *op* vrije voeten, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 18 Juni 1937 en uitgesproken op 2 Juli 1937, waarvan appèl, waarbij

beklaagde ter zake van het hem telastegelegde [1]) is schuldig verklaard aan het misdrijf van: ,,Het als militair opzettelijk een mindere uitschelden, in dienst gepleegd" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee weken, met verlaging tot den stand van soldaat, met dien verstande, dat hij zal behooren tot de klasse van infanterist 1ste klasse;

Gelet op de door den beklaagde op 24 Juli 1937, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 4 Augustus 1937 en het relaas van heteekening daarvan dd. 6 Augustus 1937;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 13 Augustus 1937, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen, met bepaling, dat de opgelegde straf van twee weken gevangenis in verband met het dooi beklaagde ingevolge artikel 29, lid 2 en 3, van het Wetboek van Militair Strafrecht ondergane arrest, geacht zal worden geheel te zijn ondergaan;

Gelet op de door en namens beklaagde ter 's Hofs terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde heeft verzocht, in persoon ter terechtzitting in hooger beroep te mogen verschijnen, weshalve hij daartoe is opgeroepen en ter terechtzitting is verschenen;

O., dat aan beklaagde op zijn desbetreffend verzoek als verdediger is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. Sh. J. F. A. ter Haar, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat beklaagde in hooger beroep op zijn algeheele ontkentenis van het hem telastegelegde ten deele is teruggekomen en in die instantie heeft opgegeven:

dat hij op 17 April 1937 was commandant van het militair geleide, dat den Europeeschen fuselier, getuige S. als arrestant moest overbrengen van Batavia naar de Militaire Strafgevangenis te Tjimahi;

dat hij getuige S. de handboeien had aangedaan;

1) De telastelegging luidde:

„dat hij op 17 April 1937 in den sneltrein om 4 uur des namiddags van Batavia Centrum vertrokken, gedurende de reis van Batavia naar Tjimahi commandant zijnde van het militaire geleide van den Europeeschen fuselier S., algemeen stamboeknummer . . . ., die als arrestant bestemd was om te worden overgebracht naar de militaire strafgevangenis te Tjimahi, tijdens zijn functie van transportcommandant, alzoo in dienst, opzettelijk genoemden mindere, den fuselier S., heeft uitgescholden dan wel beschimpt en in zijn tegenwoordigheid heeft bespot door hem herhaalde malen toe te voegen de beleedigende woorden: ,,ploert" en ,,schoft", en hem aan den neus te trekken."

dat hij, alvorens met den arrestant en het geleide in den trein plaats te nemen, dien dag eenige flesschen bier had gedronken en wel kon voelen, dat hij bier op had, doch niet bepaald onder den invloed van sterken drank was;

dat hij gedurende de reis met getuige S. in gesprek is geraakt en hem gezegd heeft, dat hij het schofterig en ploerterig vond van S., dat deze, door eenige malen uit hel. hem opgelegd arrest uit te breken, zijn kameraden overlast bezorgde, en dat daardoor getrouwde mannen gedurende hun vrije uren van hun gezin weg moesten;

dat hij zich niet kan herinneren S. bepaald voor ,,ploert'' en ,,schoft[n] te hebben uitgescholden;

dat het mogelijk is, dat hij door het schokken van den trein eenigszins bij het loopen heeft gewaggeld en, zich willende vastgrijpen, S. bij den neus heeft gegrepen, doch zich niet kan herinneren, dat hij dit opzettelijk heeft gedaan;

dat hij erkent een ernstig vergrijp te hebben begaan en te begrijpen, dat hem daarom de bijkomende straf van verlaging in voege als in het beroepen vonnis omschreven is opgelegd, doch deze gaarne ongedaan zou zien gemaakt;

dat hij op **3** Juli 1937 in arrest is gesteld en derhalve reeds langer tijd in gevangenschap heeft doorgebracht dan de duur der hem door den Krijgsraad opgelegde hoofdstraf bedraagt;

O., dat deze opgaven geen pertinente ontkentenis van het aan beklaagde telastegelegde inhouden, doch het Hof op grond van de verklaringen der getuigen S. en Kraus overtuigd is, dat de feiten zich geheel hebben toegedragen, zooals zij door deze getuigen zijn beschreven en mitsdien op grond van de getuigenverklaringen, in het beroepen vonnis opgenomen, en de opgaven van beklaagde in hooger beroep, wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde het hem telastegelegde heeft gepleegd, welk feit in het beroepen vonnis juist is omschreven;

O., dat de opgelegde hoofdstraf naar 's Hofs oordeel in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene, in aanmerking genomen, dat de bijkomende straf beklaagde reeds zwaar treft;

dat het Hof met den eersten rechter de oplegging der bijkomende straf noodzakelijk acht;

dat toch een brigadier, die zich niet ontziet, tijdens het vervullen van de verantwoordelijke taak van transportcommandant, belast met het overbrengen van een gestrafte naar de strafgevangenis, zooveel sterken drank te gebruiken, dat aanstonds waarneembaar is, dat hij onder den invloed daarvan verkeert, en in dien toestand een geboeiden mindere uitscheldt en beleedigt, door een zoodanig gedrag duidelijk toont, onwaardig te zijn een rang te bekleeden, en deze conclusie te eerder gewettigd is, nu, zooals uit beklaagde's strafboek blijkt, hij zich gedurende de laatste jaren herhaaldelijk bij het vervullen van de functie van commandant van een wacht of geleide aan schromelijke plichtsverzaking heeft schuldig gemaakt;

O., dat blijkens de inlichtingen, door den Advocaat-Fiskaal ter

's Hofs terechtzitting verstrekt, en de mededeelingen van den raadsman, die beklaagde in het lokaal, alwaar hij in arrest was gesteld, heeft bezocht, is komen vast te staan, dat beklaagde inderdaad, zooals hij heeft opgegeven, op 3 Juli 1937 in arrest is gesteld krachtens het bepaalde bij art. 29, lid 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en dat hij dit arrest ondergaat in afzondering in een klein lokaal met zeer weinig bewegingsvrijheid;

dat het vorenbedoeld arrest, hetwelk blijkens het 3de lid van evengemeld wetsartikel wordt ondergaan op de wijze, door den commandeerenden officier te bepalen, naar zijn aard niet in mindering kon worden gebracht van een vrijheidstraf;

dat evenwel dit arrest blijkens genoemd 3de lid geen andere strekking heeft dan te voorkomen, dat de veroordeelde gedurende dien tijd in aanraking komt met andere militairen, derhalve niet ten doel heeft, den veroordeelde bepaaldelijk leed toe te brengen, dan wel hem in zijn vrijheid te beperken in sterker mate dan ter bereiking van voorschreven doel noodzakelijk is;

dat derhalve, indien blijkt, dat het arrest is ondergaan in zoodanigen vorm, dat daardoor een vrijheidsberooving heeft plaats gehad, welke in wezen gelijkstaat met preventieve hechtenis dan wel met streng of verzwaard arrest — hetgeen in verband met de plaatselijke omstandigheden wellicht soms onvermijdelijk is — bovenomschreven regel uitzondering moet lijden;

dat het Hof van oordeel is, dat het onderwerpelijk arrest, ofschoon opgelegd krachtens art. 29 van het Wetboek van Militair Strafrecht, niettemin door de wijze, waarop het is ondergaan, moet worden gelijkgesteld met de verzekerde bewaring, in de Rechtspleging bij de Landmacht bedoeld, en mitsdien als straf behoort te worden toegerekend;

dat voormeld arrest langer dan 14 dagen heeft geduurd, zoodat de hoofdstraf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan, doch een bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling niet kan worden gegeven, daar krachtens het bepaalde bij voornoemd art. 29 het arrest op de wijze, door den commandeerenden officier bepaald, zal hebben voort te duren ook na de uitspraak der sententie, zoolang deze niet is ten uitvoer gelegd;

O., dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, weshalve de daaraan verbonden kosten moeten worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 33 van het Wetboek van Strafrecht en art. 29 van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en de artt. 51 (3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, zoomede art. 9 van Staatsblad 1934 No. 173;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 18 Juni 1937 gewezen, op 2 Juli 1937 buiten tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij.

opgelegde bijkomende straf van verlaging tot den stand van soldaat, met bepaling, dat hij zal behooren tot de klasse van infanterist lste klasse;

Bepaalt, dat de opgelegde hoofdstraf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan door het in den vorm van verzekerde bewaring ondergaan arrest ex art. 29, 2de lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep zullen worden gebracht ten laste van den Lande.

Volgens art. 29, 2e lid, W.v.M.S. Ind. is o.a. ook de bij rechterlijke uitspraak met verlaging gestrafte militair, indien hij zich niet voorloopig in verzekerde bewaring bevindt, totdat die straf tegen hem ten uitvoer is gelegd, van rechtswege in arrest. Eene hiermede correspondeerende bepaling komt in het Ned. W.v.M.S. niet voor. Wèl ten aanzien van de disciplinaire straf van verlaging in art. 17 W.K. Wij wezen op dit ongemotiveerde verschil, als eene leemte, reeds in M.B.T. XXIV blz. 536. De Indische wetgever heeft terecht die leemte aangevuld. Zie de M.v.T. op art. 29, M.B.T. XXVIII, blz. 234.

Ofschoon vooropstellend dat dit arrest van art. 29 „naar zijn aard niet in mindering kon worden gebracht van een vrijheidstraf", vindt het H.M.G. toch vrijheid om dat ten slotte wèl te doen, omdat n.l. dit arrest i.c. IN WEZEN gelijkstond met preventieve hechtenis. Dat zal echter wel altijd het geval zijn. Consequent gedacht schijnt de motiveering ons niet toe. *Red. M.R.T.*

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 27 Augustus 1937

President: Mr. H. W. B. Thien.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der genie J. P. L. Tulfer, eerste-luitenants der infanterie L. N. F. van den Kolk en P. L. Verschoor.

Als bevelhebber van eenige wacht eene als xoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (slapen als commandant van de kampementswacht).

De in eerste instantie gewijzigde strafreden was door den krijgsraad weder gewijzigd, nochtans niet strekkende ten gunste van klager, in: „Als bevelhebber van eenige wacht zich door te slapen in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kon verrichten.". Deze strafreden als ook minder juist, door het H.M.G. weder, niet strekkende ten gunste van klager, gewijzigd als boven vermeld, nu klager zich niet willens en wetens in

den toestand heeft gebracht welke hem de uitoefening van zijn dienst onmogelijk maakte, integendeel hij, vermoeid als hij was, zich daartegen juist heeft verzet, maar hij niettemin niet de uiterste voorzichtigheid heeft betracht door niet de i.c. geboden voorzorgsmaatregelen te treffen.

Beklag ongegrond met last dat de gewijzigde strafreden zal worden ingeschreven in klagers strafhoek instede van die waarover beklag.

Art. 62 W.v.K. (art. 65 Ned. W.K.) is, wat de wijze van hooren van klager betreft, wel niet' met juistheid nagekomen (zijne verklaring was reeds dadelijk en tegelijk met het verzoek om beklag zelf ingezonden), doch dit verzuim geeft geen aanleiding tot nietig-verklaring van de genomen beslissing, daar de zoet het niet op juiste u-ijze nakomen van het in art. 62 voorgeschrevene niet uitdrukkelijk met nietigheid heeft bedreigd. (In gelijken zin beschilcking H.M.G. van N.I. van 11 October 1935. Anders toen Krr. M.R.T. XXXII, 386).

BESCHIKKING genomen door den Krijgsraad tc Tjimahi inzake B., algemeen stamboeknummer ...., oud 31 jaren, geboren te Groesbeek (Gd.), laatstelijk dienende als Europeesch sergeant van het 13de Bataljon Infanterie te Malang, tevoren van het Garnizoens-Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Detachement te Kandangan.

Klager over de straf van ,,vier dagen streng arrest", met de omschrijvende reden: ,,Als waclitcommandant slapende aangetroffen zonder dat daaruit nadeelige gevolgen zijn voortgcvlocid, onder verzachtende omstandigheden", hem opgelegd op den 25sten Maart 1937 door zijn detachementscommandant, den 1sten Luitenant der Infanterie E. R. d'Engelbronner, welke straf door den Chef van den strafoplegger, den Commandarit van het Garnizoens-Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo tevens Gewestelijk Militair Commandant te Bandjermasin, den Kolonel der Infanterie E. A. Steinmetz, is gehandhaafd, terwijl de strafreden is gewijzigd in: ,,Als wachtcommandant slapende aangetroffen zonder dat daaruit nadeelige gevolgen zijn voortgevloeid en onder aanneming van eenigszins verzachtende omstandigheden."

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend Randjermasin 15 April 1937, van den Commandant van het Garnizoens-Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo tevens Gewestelijk Militair Commandant aldaar, den Kolonel der Infanterie E. A. Steinmetz, waaruit blijkt, dat klager op den 12den April 1937 de beslissing van den Krijsgraad heeft ingeroepen;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder een beschikking van den Gewestelijk Militair Commandant der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo te Bandjermasin ddo. 3 April 1937, een afschrift-verklaring van den strafoplegger, product

i-rood, en een verklaring van den strafoplegger dat hij niet uitdrukkelijk wenscht ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord:

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 van het Wetboek van Krijgstucht gehouden verhooren van den klager, den strafoplegger en de getuigen Moedjiman, Sanrasit, Ronodiwirijo, Tajik en Semihardjo, en hetgeen klager daartegen heeft aangevoerd;

O., dat blijkens de notulen van het verhandelde in de zitting in deze zaak gehouden op Woensdag, den 28sten April 1937, de Krijgsraad alstoen o.m. heeft overwogen, dat klager met zijn verzoek ontvankelijk verklaard dient te worden, weshalve dit alsnog moet geschieden;

O., dat klager heeft verklaard:

dat hij zich zoowel over de straf als over de strafreden beklaagt. omdat hij, volgens zijn gevoelen, geen straf verdiend heeft, gezien de omstandigheden n.l. dat, niettegenstaande hij in twee achtereen volgende nachten zoo goed als niet geslapen had, hij toch op wacht moest trekken, waardoor hij in den nacht van zijn wachtdienst door slaap werd overmand, iets waartegen hij niets kon doen;

dat hij tijdens de nachtoefening van 23/24 Maart 1937 zijn detachementscommandant had medegedeeld, dat hij in twee achtereenvolgende nachten geen voldoende nachtrust had genoten en er bij gezegd, dat hij in den nacht van 24/25 Maart 1937 op wacht moest;

dat hij in den nacht van zijn wachtdienst alle mogelijke moeite gedaan heeft om wakker te blijven, door buiten het wachtlokaal in de frissche lucht heen en weer te loopen, door zoo min mogelijk te gaan zitten en door koffie te drinken, en zijn plichten nauwgezet is nagekomen;

dat hij zelfs meer dan zijn voorgeschreven rondes heeft geloopen, n.l. volgens de wachtconsignes moest hij er minstens vier loopen en hij minstens vijf rondes geloopen heeft, maar door oververmoeidheid door slaap is overvallen tegen ongeveer 4.45, en vindt dat hem geen schuld treft;

dat hij niet door den chef van den strafoplegger persoonlijk is gehoord;

dat hij in den nacht van 22/23 Maart 1937 van 22.00 tot 4.00 nachtpatrouille heeft gehad en in den nacht van 23/24 Maart 1937 van 0.30 tot 7.00 deelgenomen heeft aan een nachtelijke V.P.T.L. oefening;

dat hij dus in twee achtereenvolgende nachten geen voldoende nachtrust heeft gehad, terwijl hij over dag niet kon slapen, daar hij last van de warmte had;

dat hij zijn detachementscommandsnt, den lsten Luitenant der Tnfanterie E. R. d'Engelbronner, tijdens de nachtelijke V.P.T.L. oefening had medegedeeld, dat hij in twee achtereenvolgende nachten niet kon slapen door zijn diensten, en er bij zei: ,,Luitenant, hoe moet het van nacht worden, want dan zit ik op wacht";

dat de luitenant hierop antwoordde: ,,Als de gewestelijk militair commandant op inspectie komt, ga ik ook een paar avonden laat naar

bed. Jullie hebben lang zooveel verantwoording uiet als ik en denk er om, ik kom van nacht aan de wacht":

dat hij dus wist dat de luitenant des nachts bij zijn wacht zou komen. dus alle reden had om wakker te blijven, waarvoor hij dan ook zijn uiterste best gedaan heeft, maar door oververmoeidheid toch in slaap is gevallen;

dat hij op 24 Maart 1937 te 17.00 op wacht is gekomen als commandant van de kampementswacht tc Kandangan en deze wachtdienst heeft geduurd tot 25 Maart 1937 12.00, op welk uur hij afgelost en in arrest gesteld werd om de hem opgelegde straf van vier dagen streng arrest te ondergaan;

dat hij dus al dien tijd wakker moest blijven, wat hem niettegenstaande al zijn pogingen hiertoe, helaas niet gelukt is;

dat hij over dag niet kon slapen, daar hij last van de warmte had;

dat Kandangan een zeer warm klimaat heeft en hij gauw last van de warmte heeft:

dat hij tegen 4.15 25 Maart 1937 op een stoel is gaan zitten en dc courant heelt zitten lezen en toen op een gegeven moment, na 4.30, want toen was hij nog wakker en heeft hij de bel van de wacht nog hooren luiden, in slaap is gevallen;

dat hij op een gegeven moment wakker schrok, daar hij iemand vlak bij zich hoorde loopen en opkijkende den detachementscommandant, den lsten luitenant d'Engelbronner, voor hem zag staan:

dat hij toen de opdracht van den luitenant kreeg om de galerijwachten te waarschuwen. dat zij iedereen moesten mekken voor een alarmoefening;

dat er een alarmoefening werd gehouden en daarna niets meer is gebeurd;

dat de brigades zoo eenigszins mogelijk brigadesgewijze onder hun eigen brigadecommandant op wacht komen;

dat de wacht sterk is een man kader of infanterist lste klasse als wachtcommandant, 5 soldaten en 1 hoornblazer;

dat de wachtdienst duurt 24 uur en te 17.00 aanvangt;

dat de wachthebbenden steeds uit dezelfde brigade zijn;

dat vóór zijn straf per brigade *2* man waren, die als wachtcommandant optraden, n.l. de brigadecommandant en de reserve-brigadecommandant en zoo een van deze 2 niet ter beschikking was, dan een infanterist lste klasse inviel;

dat na indiening van zijn reclame bij zijn korpscommandant over de hem opgelegde straf en strafreden is bepaald, dat het aantal wachtcommandanten per brigade uitgebreid werd tot 3, zoodat de wachtcommandanten meer wachtvrije nachten kregen;

dat hij graag al de machthebbenden als getuigen zou willen doen hooren, want dat zij kunnen verklaren, dat hij alle moeite gedaan heeft om wakker te blijven tijdens zijn wachtdienst;

dat hij het minder aangenaam vond, dat de korpscommandant op het tiendaagsche rapport gedreigd had met zijn terugstelling;

O., dat de strafoplegger, de lste Luitenant der Infanterie E. R. d'Engelbronner, heeft verklaard:

dat hij klager reeds vanaf ultimo 1934, toen hij bij het Detachement te Bandjermasin werd ingedeeld kent en hem naderhand gedurende ongeveer anderhalf jaar onder zijn bevelen heeft gehad bij het Detachement te Kandangan;

dat hij zich op den 25sten Maart 1937 om 4.45 v.m. per rijwiel naar het wachtgebouw van zijn onderhebbend Detachement begaf, teneinde een alarm-oefening te gelasten;

dat hij aldaar aangekomen, den wachtcommandant, den Europeesch sergeant B., alg. stb.nr. ...., in slapenden toestand, in zittende houding op een stoel aantrof, die voorzoover hij zich kan herinneren achterover in zijn stoel lag met zijn hoofd rustende op de achterleuning;

dat de deur van het wachtlokaal was geopend, terwijl voornoemde stoel vlak bij de deuropening stond;

dat hij zonder verder het wachtlokaal binnen te treden, hem met luider stemme bij den naam heeft geroepen, waarop hij wakker schrok;

dat hij hem vervolgens heeft gelast de maatregelen voor stil-alarm te treffen, maar hem over 't slapen, op dat oogenblik niet verder heeft onderhouden, in verband met de aanwezigheid van mindere militairen:

dat hij in den loop van den ochtend bedoelden wachtcommandant op het Detachementsrapport heeft laten verschijnen en hem over het gebeurde heeft onderhouden en ter zake heeft gecorrigeerd;

dat alle brigades op dat oogenblik thuis waren en de organieke sterkte vier brigades bedraagt;

dat de wacht bij zijn Detachement beurtelings door de verschillende brigades wordt betrokken en dit geschiedt onder hun eigen kader;

dat de sterkte van de wacht bedraagt des nachts een gegradueerde, vijf minderen en overdag een gegradueerde, drie minderen en een hoornblazer:

dat in den nacht van 24 op 25 Maart inderdaad in wezen de mogelijkheid bestond om een ander man kader tot wachtcommandant aan te wijzen doch in verband met het bepaalde in punt 43 (2) van het Reglement op den Garnizoensdienst, en bovendien in verband met het feit, dat al het overige kader met de nachtelijke oefening van 23 op 24 Maart was medegeweest. hij geen termen heeft gevonden om hiertoe over te gaan;

dat deze sergeant aanvankelijk een zeer goeden indruk bij hem maakte, naderhand hem evenwel tegenviel en 't hem n.l. opviel, dat genoemde sergeant door zijn zenuwachtig en soms onhandig optreden, van zijn minderen minder gedaan kreeg, dan zulks normaal zou kunnen geschieden:

dat als voorbeeld moge dienen het feit waarvoor hij op den 6den October 1936 door hem gestraft werd;

dat evenwel hierbij vermeld moet worden, dat sergeant B. een hard werker was en zelf de handen flink uit de mouwen kon steken en zich

bijvoorbeeld als commissie-lid van de veekraal op zeer goede wijze van zijn taak heeft gekweten;

dat klager niet officieel zijn bezwaren tegen de aanwijzing als wachtcommandant bij hem heeft toorgebracht;

dat hij zich wel weet te herinneren, dat de sergeant B. gedurende de nachtoefening van **23** op **24** Maart, tijdens een rust, terloops een opmerking maakte ten aanzien van het feit, dat hij het ,,beroerd" trof met zijn drie achtereenvolgende niet-vrije nachten;

dat aangezien dergelijke omstandigheden bij een klein Detachement veelvuldig voorkomen, hij hier geen verdere aandacht aan besteed heeft;

O., dat de getuige Moedjiman onder eede heeft verklaard:

dat hij niets bijzonders van sergeant B. heeft gemerkt en deze na het doen van rondes in het wachtlokaal heeft zitten lezen;

O., dat de getuige Sanrasit onder eede heeft verklaard:

dat klager hem dien avond, toen hij aan de wacht zat, vertelde, ,,dat hij hoofdpijn had en van slaap bijna zijn oogen niet kon open houden;

,,dat hij **2** nachten tevoren een nachtpatrouille en de vorige nacht een nachtelijke oefening had gehad;"

dat klager hem toen opdroeg een vuurtje te maken om de muskieten weg te jagen;

dat hij daarna weer het wachtlokaal is binnen gegaan;

dat hij er niet meer van weet, want dat hij dien nacht ± 6 maal aan het achterhek op post heeft gestaan;

dat sergeant B. ± **3** maal is langs geweest bij het maken van een ronde;

O., dat de getuige Ronodiwirijo onder eede heeft verklaard:

dat hij niets bijzonders aan sergeant B. heeft gemerkt;

dat na afloop van elke ronde sergeant B. het wachtlokaal is binnen gegaan;

O., dat de getuige Tajik onder eede heeft verklaard:

dat hij zich omtrent den nacht, waarin dat geval met sergeant B. gebeurde, niets meer kan herinneren;

O., dat de getuige Semihardjo onder eede heeft verklaard:

dat hij gezien heeft dat sergeant B. heeft zitten lezen en verscheidene keeren de wacht heeft overgedaan om de ronde te doen;

dat hij tijdens het lezen sergeant B. enkele malen heeft zien opstaan, om voor de wacht op en neer te loopen;

O., dat de Chef van den strafoplegger in zijn beschikking ddo. **3** April **1937** (product h-rood)heeft vermeld dat klager door hem is gehoord, maar klager zelf ter zake ondervraagd heeft medegedeeld dat hij niet door den Chef van den strafoplegger persoonlijk is gehoord;

O., dat de Krijgsraad terzake een onderzoek heeft ingesteld en blijkens de verklaring ddo. **23** Juni **1937** (product c-rood; zie ook product d-rood) in deze zou zijn gehandeld ingevolge het daarbij in

afschrift overgelegde rondschrijven [1]) van den Gewestelijk Militair Commandant tevens Commandant van het Garnizoensbataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ddo. 14 Juli 1936 Nr. 464/I inzake Reclames bij opgelegde straffen;

O., dat de Krijgsraad van oordeel is, dat in deze niet met juistheid is gehandeld op de wijze als in artikel 62 van het Wetboek van Krijgstucht inzake het hooren van den klager imperatief is voorgeschreven, maar de Krijgsraad op grond van dit verzuim de beslissing van den strafoplegger niet nietig kan verklaren, daar de wet het niet op juiste wijze nakomen van het in genoemd artikel voorgeschrevene niet uitdrukkelijk met nietigheid heeft bedreigd;

O., dat uit een en ander blijkt, dat het feit waarvoor klager is gestraft, oplevert het misdrijf van artikel 118 van het Wetboek van Militair Strafrecht en de tot straffen bevoegde meerdere tot wiens kennis het is gebracht heeft geoordeeld, dat dit door klager begane feit van zóó lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kon blijven, weshalve de zaak ingevolge artikel 2 sub 2a van het Wetboek van Krijgstucht krijgstuchtelijk is afgedaan:

O., dat het feit, dat klager als wachtcommandant slapende is aangetroffen vaststaat en ook niet door hem zelf wordt ontkend:

O., dat klager zich op oververmoeidheid heeft beroepen, maar hetgeen hij zelf terzake heeft aangevoerd en ook overigens is gebleken, den Krijgsraad niet de overtuiging heeft kunnen bijbrengen, dat hij niet terecht terzake is gestraft, terwijl voorts bij het bepalen der strafmaat in zóó ruime mate met de aanwezige verzachtende omstandigheden is rekening gehouden — moetende immers een veel zwaardere straf in zoo een geval normaal worden geacht — dat de hem opgelegde straf, zooals die door den Chef van den strafoplegger is gehandhaafd. in de gegeven omstandigheden geacht kan worden in juiste verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde feit en mitsdien moet worden gehandhaafd;

O., dat uit het bovenoverwogcne echter reeds blijkt, dat in de omschrijving van de strafreden eenige wijziging moet plaats hebben, strekkende deze wijziging nochtans niet ten gunste van klager;

O., dat uit een en ander volgt, dat het beklag ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Ontvangt de klacht, maar verklaart die ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden;

Bepaalt, dat deze zal luiden: ,,Als bevelhebber van eenige wacht zich door te slapen in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kon verrichten.";

---

[1]) Hierbij is bepaald al dadelijk, ingevolge art. 62 W.v.K., verklaringen van gestrafte en getuigen te doen opmaken en tegelijk met het verzoek om beklag in te dienen.

(Noot inzender).

Gelast, dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden in stede van de oorspronkelijke zal worden ingeschreven in de straflijst van den klager onder vermelding van deze beschikking.

Vorenstaande beschikking heeft het H.M.G. van N.I. bij beschikking van 1 October 1937 goedgekeurd behalve wat betreft de omschrijving van de strafreden. Te dien aanzien overwoog en besliste het Hof als volgt:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Krijgsraad op de gronden in de onderwerpelijke beschikking aangevoerd terecht heeft aangenomen, dat het feit waarvoor klager is gestraft oplevert het misdrijf van art. 118 van het Wetboek van Militair Strafrecht, welk feit naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere, tot wiens kennis het is gebracht, van zoo lichten aard werd geacht, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kon worden afgedaan, weshalve het ingevolge art. 2 sub 2a van het Wetboek van Krijgstucht als een krijgstuchtelijk vergrijp is aangemerkt en als zoodang afgedaan;

O.. dat de Krijgsraad terecht zich niet heeft vereenigd met de omschrijving van de strafreden, zooals die door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd, doch ook die van den Krijgsraad minder juist is, daar toch klager zich niet willens en wetens in den toestand heeft gebracht, welke hem de uitoefening van zijn dienst als bevelhebber van de wacht onmogelijk maakte, integendeel hij, vermoeid als hij was, doordat hij in twee achtereenvolgende nachten geen voldoende nachtrust had genoten, zich juist met hand en tand heeft verzet. tegen het zich verwezenlijken van dien toestand i.c. het inslapen tijdens die wacht, door onder meer zich in de frissche lucht te bewegen, koffie te drinken en extra rondes te loopen, doch het Hof mede van oordeel is, dat klager niet de uiterste voorzichtigheid heeft betracht, meer in het bijzonder niet die voorzorgsmaatregelen heeft getroffen, welke voor hem. in de omstandigheden, waarin hij verkeerde, geboden waren;

O., dat in ieder geval, mede door klagers erkentenis vaststaat, dat hij als wachtcommandant, op plaats en uur als door den Krijgsraad nader is aangeduid, heeft geslapen, melk feit het Hof wenscht te omschrijven als hieronder is vermeld:

O., dat de wijziging niet ten gunste van klager strekt en de straf den Hove niet te zwaar is voorgekomen;

Gelet op art. 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 27 Augustus 1937 op het onderwerpelijke beklag genomen, ten aanzien van de omschrijving der strafreden:

Wijzigt de strafredcn, zooals die door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd, zoodat die komt te luiden:

,,Als bevelhebber van eenige macht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen.";

Beveelt, dat deze strafreden zal worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag onder vermelding dezer beschikking;

Keurt overigens die beschikking goed;

Verstaat, dat dezelve naar haren inhoud behoorlijk zal worden ten uitvoer gelegd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van **30** September 1938.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) **J.** H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. **F. J.** Metsers en de lste luitenants der infanterie E. A. Latuperisa (plv.) en H. C. Bajetto (plv.).

Auditeur-militair.: Mr. **J.** Barendrecht.

Diefstal bij nacht in een woning door iemand die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt, gepleegd door een ambtenaar die bij hef begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken (wegneming van eert horloge met ketting en een portemonnaie met geld, gedurende den nacht. uit een kamer in het artilleriekampement, tijdelijk bewoond door een aldaar toen slapenden sergeant).

Krijgsraad: Dat het feit is gepleegd door een militair in een militair kampement, zonder meer, kan niet worden aangemerkt als gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt geschortken, als bedoeld in art. 52 W.v.S. (art. 44 Ned.)

Anders H.M.G.: Beklaagde moest zich in verband met zijn dienst als hofmcesfer iederen morgen omstreeks 4 uur naar het artilleriekampement begeven en kon zich aldaar in uniform vrij en volkomen ongehinderd bewegen zonder argwaan te wekken, zoodat de stalwacht die beklaagde de kamer had zien binnengaan, daaraan geen aandacht had geschonken, omdat hij aannam dat beklaagde ter zake van den dienst die onderofficierskamer binnentrad. Derhalve dient de strafverzwarende omstandigheid van art. 52 i.c. in aanmerking te worden gebracht en mitsdien de qualificatie te worden verbeterd.

DE KRIJGSRAAD TE SJIMAHI, zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimalii, in de zaak tegen: S., algemeen stamboeknummer ...., oud f 22 jaren, geboren te Gedong Loerah (K.), laaistelijk dienende als Javaanschc kanonnier 2dc klasse bij het Korps Luchtdoelartillerie te S., op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Militair Commandant te S. dd. 9 Mei 1938 Nr. 8;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenroepen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Tjimahi d.d. 14 September 1938, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde, luidende als volgt:

dat hij in den nacht van 5 op 6 April 1938 des voormiddags te omstreeks 4 uur in het artilleriekampement D. te S. in de door den Javaansch sergeant 1e klasse B., algemeen stamboeknummer 97577 tijdelijk bewoonde kamer, waarin beklaagde zich bevond buiten weten van den rechthebbende sergeant B., met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening en gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt van militair geschonken, heeft weggenomen een horloge merk „Cyma" met ketting ter gezamenlijke waarde van ongeveer f 15 (vijftien gulden) en een portemonnaie ter waarde van ongeveer f 0,50 (vijftig cent) inhoudende een geldsbedrag ter grootte van ongeveer f 1 (een gulden) alle u-elke goederen en gelden toebehoorden aan genoemden sergeant B., die zich tijdens het plegen van vooromschreven feit slapende in de kamer bevond;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 16den September 1938, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om tc verschijnen ter terechtzitting van den Krijgsraad te Tjimahi op Vrijdag, den 30sten September 1938 des voormiddags te 8 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van beklaagde aan het hem telastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden;

O., dat uit het in afschrift bij de stukken aanwezig extract uit beklaagde's stamboek blijkt, dat hij, thans oud ± 22 jaren, geboren is te Gedong Loerah (K.), zich op den 14den Juli 1936 verbonden heeft voor den dienst bij de Koloniale troepen en thans nog als kanonnier 2de klasse bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië dient;

O., dat beklaagde heeft bekend schuldig te zijn aan het hem telastegelegde en terzake opgegeven, in hoofdzaak:

dat hij 6 April 1938 te ongeveer 4 uur v.m. van zijn slaapplaats in het infanteriekampement op D. — als iederen dag — zich heeft begeven naar het artilleriekampement aldaar om in de eetzaal voor Europeanen van het korps Luchtdoelartillerie zijn dienst als hofmeester te verrichten;

dat hij dezen ochtend na het wachtgebouw te zijn doorgegaan niet den weg insloeg naar genoemde eetzaal, doch zonder bepaalde reden, terwijl hij liep te denken aan zijn kort te voren overleden vrouw, linksaf sloeg en komende bij de onderofficierskamers van het korps Luchtdoelartillerie, de deur van een dier kamers open zag en in die kamer iemand, die lag te slapen;

dat hij toen plotseling op de gedachte kwam dat daar wel iets van waarde zou zijn weg te nemen, naar binnen is geloopen en er heeft weggenomen een horloge met ketting, dat aan de waschtafel hing en een portemonnaie uit een zak van een over een stoel hangende grijsgroene jas;

dat de inhoud van de portemonnaie bestond uit ongeveer een gulden, doch hij het juiste bedrag niet meer weet;

dat hij den volgenden dag, te ongeveer 7 uur 's ochtends het horloge met ketting aan de draadomheining van de affuitloods, waar zijn slaapplaats was, heeft overhandigd aan zijn broer S. om dit voor hem naar het pandhuis te brengen en er f 1,50 voor te vragen, zooals hij den vorigen avond met S. had afgesproken;

dat hij nooit geld voor het horloge heeft gekregen;

dat hij het geld in de portemonnaie heeft gebruikt;

dat zijn vrouw 30 Januari 1938 is overleden en hem een kind heeft achtergelaten van vijf maanden, welk kind hij bij de grootmoeder van zijn vrouw heeft gebracht, en voor welks onderhoud hij 50 of 70 cents betaalde van wat hij overhield van zijn soldij à f 1,60 per week;

dat het kind vermagerde, omdat het de voeding van de moeder niet meer had, en hij daar veel over liep te piekeren;

dat hij nooit heeft gestolen of er aan gedacht heeft iets te stelen, doch de verleiding plotseling tot hem is gekomen voor de kamer van sergeant B.;

dat hij het hem ter terechtzitting voorgehouden horloge met ketting en portemonnaie herkent als de door hem in die kamer weggenomen voorwerpen;

ten slotte nog ter terechtzitting:

dat hij in het kampement zijn schoenen heeft uitgetrokken, doch toen nog niet van plan was iets weg te nemen;

O., dat de getuige Javaanseh sergeant lste klasse B., algemeen stamboeknummer ...., heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij in den morgen van 6 April 1938 om 4.30 wakker werd in de kamer van den sergeant van de week van het Korps Kustartillerie in het Artillerie-kampement D.;

dat hij op zijn horloge wilde kijken, hetwelk door hem aan de waschtafel was opgehangen ongeveer een halve meter van zijn bed af en bemerkte dat dit horloge niet meer aanwezig was;

dat hij toen naai den stalwacht is gegaan om dezen te vragen of deze iets gezien had:

dat de stalwacht zeide, dat hij omstreeks 4 uur een soldaat met een kwartiermuts op, zonder schoenen in zijn, getuige's kamer had zien gaan, doch omdat hij geen vermoeden had, dat deze man een dief zou zijn, er verder geen aandacht aan geschonken had;

dat de stalwacht niet wist wie deze soldaat was;

dat hij, toen hij daarna weer in de kamer terugkwam, bemerkte dat ook zijn portemonnaie verdwenen was;

dat hij dezen diefstal heeft gemeld aan den administrateur en vrij heeft gevraagd om naar de politie te mogen gaan;

dat hij bij de politie dezen diefstal heeft aangegeven en daarna op aanraden van de politie naar het pandhuis is gegaan om daar aangifte van de vermissing van het horloge te doen;

dat hij den volgenden dag op het pandhuis werd geroepen en dat zijn horloge toen terecht bleek te zijn;

dat een Inlandsche burger getracht had het te beleenen;

dat hij dien Inlander heeft gezien, doch dezen niet kent;

dat later bleek, dat de politie zijn portemonnaie had gevonden bij den kanonnier 2de klasse S. van het Korps Luchtdoelartillerie;

dat hij de hem als stukken van overtuiging voorgehouden voorwerpen, het horloge met ketting en de portemonnaie, herkent als zijn eigendom;

dat voorts aan de binnenzijde van den achterwand van het horloge zijn naam staat;

dat aan het horloge het glas mankeert en een visch, die aan de ketting hing;

dat hij het horloge 11 jaar geleden heeft gekocht voor f 27,50 en de ketting voor f 10;

dat door de politie de waarde thans werd geschat op f 15;

dat de portemonnaie f 1,50 heeft gekost, doch deze nu oud is en niet veel meer waard is;

dat in de portemonnaie een bedrag van ongeveer f 1 aan klein geld was;

dat de kamer, welke door hem gebruikt werd, ongeveer 115 meter van den ingang van het kampement is gelegen;

dat de deur, welke naar de open galerij leidt, dien nacht open stond;

O., dat op grond van beklaagde's volledige bekentenis, welke is vergezeld gegaan van een bepaalde en nauwkeurige opgave van omstandigheden en bevestigd door de beëdigde verklaring van getuige B. het telastegelegde met beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen — met dien verstande dat de Krijgsraad de omstandigheid dat het feit is gepleegd door een militair in een militair kampement, zonder meer, niet kan aanmerken als een gebruikmaking van gelegenheid door beklaagde's ambt geschonken, als bedoeld in artikel 52 van het Wetboek van Strafrecht;

O., dat dit bewezene oplevert het hieronder te kwalificeeren misdrijf, dat is omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 363, lid 1 ten 3° van het Wetboek van Strafrecht en beklaagde terzake hiervan tot straf moet worden veroordeeld;

O., dat de als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen behooren te worden teruggegeven aan den rechthebbende Javaansch sergeant 1ste klasse B., algemeen stamboeknummer ....;

Gelet behalve op bovenaangehaald wetsartikel op de artikelen 194a, 195, 199, 200 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 10 en 12 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militair Rechter en 292 e.v. van het Inlandsch Reglement;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het telastegelegde wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezenverklaarde als het misdrijf van: ,,Diefstal bij nacht in een woning door iemand, die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt.";

Veroordeelt beklaagde deswege tot de straf van vier maanden gevangenis;

Gelast de teruggave, na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, van de als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen aan den Javaanscheu sergeant lste klasse R., algemeen stamboeknummer ...., tenzij daarop door den eigenaar of rechthebbende onder den Secretaris van den Krijgsraad binnen voormelden termijn beslag zij gelegd.

Vorenstaand vonnis is als wel en terecht gewezen door het H.M.G. bij sententie van 2 December 1938 bevestigd behalve wat betreft de qualificatie, welke door het Hof is verbeterd in:

,,Diefstal bij nacht in eene woning door iemand, die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken", zulks met de volgende overwegingen:

„O., dat de Krijgsraad, die het aan beklaagde ten laste gelegde voor het overige op juiste gronden heeft bewezen geacht, ten onrechte niet heeft aangenomen, dat beklaagde bij het plegen van het feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt van militair geschonken;

O. toch dat beklaagde, die in verband met zijn dienst van hofmeester in de eetzaal voor Europeanen van het Korps Luchtdoelartillerie zich iederen morgen om ongeveer 4 uur naar het Artilleriekampement op D. te S. moest begeven, zich aldaar in uniform vrij en volkomen ongehinderd kon bewegen, hetgeen dan ook is gebleken uit de mededeeling van den stalwacht W. aan den bestolene, dat hij dien bewusten morgen te f 4 uur een soldaat in uniform de kamer van B. had zien binnengaan, doch daaraan geen aandacht had geschonken, omdat hij geen vermoeden had, dat deze man een dief zou zijn m.a.w. hij aannam, dat die militair terzake van den dienst de onderofficierskamer binnentrad;

O., dat derhalve de strafverzwarende omstandigheid van art. 52 W.v.S. in aanmerking dient te worden gebracht en mitsdien de qualificatie behoort te worden verbeterd."

Vindt art. 44 W.v.S. betrekkelijk weinig toepassing, ook in de militaire rechtspraak [1]), herhaaldelijk bleek ons dat het daarmede

[1]) Zie voorbeelden M.R.T. XXXI, 33; XXXIII, 57 en 375; XXXIV 39 en 282.

correspondeerende art. 52 van het Indische W.v.S. in den laatsten tijd door den militairen rechter aldaar, en wel door het H.M.G., in tegenstelling met het oordeel van den Krijgsraad te Sjimahi, in aansluiting aan de telastelegging, toepasselijk werd verklaard. Naast de vorenstaande uitspraken geven wij hieronder nog een drietal andere voorbeelden van recenten datum, waarbij het eveneens weder betrof de beteekenis van de woorden: ,,gebruik maken van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken".

a. Diefstal in het kampement van het hospitaalpersoneel van een militair hospitaal nl. in het door een soldaat-ziekenverpleger bewoonde vertrek.

De Krijgsraad achtte de verzwarende omstandigheid van art. 52 niet bewezen omdat de omstandigheid dat beklaagde met den bestolene op dezelfde chambrée was gelegerd, in den zin der wet niet als een zoodanige gelegenheid kan worden aangemerkt.

Het H.M.G. echter (Sent. 30 Dec. 1938) besliste, in overeenstemming met de conclusie van den A.-F., dat beklaagde het feit had begaan onder de verzwarende omstandigheid van art. 52, nu hij immers ,,daarbij gebruik heeft gemaakt van de uitzonderlijk gunstige gelegenheid hem geschonken door zijn ambt van korporaalziekenverpleger, waaraan de legering op de chambrée, alwaar de diefstal heeft plaats gevonden, was verbonden."

b. Vijf diefstallen op verschillende tijdstippen gepleegd in het kampement van het detachement te Lahat, twee daarvan in de keuken van het kampement, alle ten nadeele dan kameraden.

Verduistering in een bivak van f 1 uit een blik met klein geld hem gedurende een marsch ter bewaring ter hand gesteld door een sergeant.

De Krijgsraad oordeelde weer in al die gevallen niet gebleken dat de beklaagde bij het plegen van die diefstallen in het bijzonder gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt van militair geschonken.

Het H.M.G. daarentegen (Sent. 12 Mei 1939) besliste overeenkomstig de conclusie van den A.-F., dat op de beide in de keuken gepleegde diefstallen art. 52 van toepassing is, als zijnde begaan ,,op een plaats waar alleen militairen toegang hebben". Ook bij de verduistering heeft beklaagde van de in art. 52 bedoelde gelegenheid gebruik gemaakt, ,,immers niet is aan te nemen dat de Europeesche sergeant H. het blikje met geld aan ieder willekeurig iemand zou hebben afgegeven, zoodat beklaagde dit blikje onder zich kreeg omdat hij militair was."

c. Diefstal, van een militairen mantel toebehoorende aan een kameraad, gepleegd in een kampement, op de chamhrée waarin de bestolene gehuisvest was.

De Krijgsraad overwoog ,,dat de omstandigheid dat de mantel is

weggenomen op een soldatenkamer, waar beklaagde als militair toegang had, doch overigens niets had te maken, naar den zin der wet niet kan worden aangemerkt als een gelegenheid beklaagde door zijn ambt van militair geschonken."

Het H.M.G. (Sent. 10 Febr. 1939) was het hiermede weder niet eens en besliste, ovreeenkomstig de meening van zijn A.-F., dat de Krijgsraad ten onrechte art. 52 W.v.S. niet had toegepast; daarbij overwegende:

,,dat toch beklaagde tijdens het plegen van het feit buiten de kazerne was gelegerd en het binnentreden in de soldatenkamer aan hem slechts mogelijk was middels zijn militaire functie, welke evenzeer geldt voor het vertoeven in de nabijheid van deze soldatenkamer tot de gclcgenheid gunstig was, het wegnemen in die kamer van den militairen mantel, het zich verwijderen met dit militaire kleedingstuk en het zich later daarvan ontdoen;

dat dan ook het plegen van het feit onder zoodanig omstandigheden is geschied, dat beklaagde bij het beramen en uitvoeren daarvan met deze bijzondere gelegenheid welbewust rekening heeft moeten houden."

In al de gevallen hierboven vermeld heeft het Hof de in eersten aanleg opgelegde gevangenisstraffen onveranderd gehandhaafd. Te dien aanzien heeft zijne van het oordeel van den Krijgsraad afwijkende beslissing derhalve geen beteekenis. Strafrechtelijk komt 's Hofs sententie dus bloot neer op een wijziging van de qualificatie. Van gebruikmaking van de bevoegdheid in art. 44 (52) gegeven, om de strafmaat boven het gewone maximum te verhoogen, is ons geen enkel voorbeeld bekend. In dat opzicht — ten slotte de hoofdzaak — schijnt het artikel wel een doode letter te zijn en had het dus veilig achterwege kunnen blijven. Voor de militaire rechtspraak heeft het voorschrift intusschen, tuchtrechtelijk, wel degelijk ook practische beteekenis, omdat er door belet wordt dat bijv. diefstal en verduistering — de misdrijven waarom het meestal gaat — langs disciplinairen weg worden afgedaan [1]). Uitsluiting van die mogelijkheid achten wij een bepaald nadeel en daarom betreuren wij het, dat het Indische H.M.G. aan art. 52 (44), o.i. onnoodig, een zoo *ruime* uitlegging geeft, welke op den duur natuurlijk ook op de opvatting van den tuchtrechter en op de adviezen van de auditeurs-militair (en den fiskaal te Soerabaja) haar invloed zal doen gelden. Wèl heeft het vervolgend orgaan door de formuleering van de telastelegging het grootendeels in de hand om toepassing van meergenoemde artikelen buiten beschouwing te doen blijven, doch dit wordt toch moeilijk wanneer zich een vaste jurisprudentie van den hoogsten militairen rechter, daarmede in strijd, gevormd heeft.

Red. M.R.T.

---

[1]) Verg. nog de bijdrage van den eerste-luitenant J. Gerritsen met ons onderschrift in M.R.T. XXXII, blz. 25.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 4 November 1938 [1]).

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (res. kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers, kapitein der genie A. S. Webb en eerste-luitenant der infanterie H. A. J. Duchateau.

Auditeur-militair: Mr. J. Barendrecht.

Het door een toespraak de tucht onder de krijgsmacht trachten te ondermijnen. (toen de compagnie was opgesteld bij de keuken voor Izet in ontvangst nemen van het eten, xich tot de om hem staande manschappen gericht nzet de woorden: „Siapa jang tida toeroet reclameer boeat datang sama kapitein, saja poekoel" [2]).

De toevoeging van dexe woorden was niet een aansporing om te reclameeren over het eten, zonder meer, doch beklaagde verbond daaraan een bedreiging met mishandeling voor ieder die zich aan het gaan reclameeren over het eten zou willen onttrekken, en in dit verband genomen vormen die woorden een toespraak, welke kennelijk was gericht op ondermijning van de krijgstucht, immers op het aanzetten, onder bedreiging met geweid, van de geheele compagnie tot het gezamenlijk uiten van ontevredenheid over het haar verstrelcte middagmaal.

Het misdrijf draagt een ernstig karakter en waar beklaagde voorts halsstarrig is blijven ontkennen, behoort een gevoelige straf te worden opgelegd.

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHI,

zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi. in de zaak tegen: L., algemeen stamboeknummer ...., oud 28 jaren. geboren te Porto (Saparoea) Molukken, laatstelijk dienende als Amboineesch fuselier bij het XIde Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den fungeerend Plaatselijk Commandant te Meester-Cornelis d.d. 20 Mei 1938 No. 17;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Tjimahi d.d. 19 October 1938,

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het H.M.G. van N.I. van **14** April **1939** bevestigd, behalve wat betreft de straf, welke aan het Hof te zwaar is voorgekomen en verminderd is tot drie maanden gevangenisstraf.

[2]) Al wie niet meedoet om te reclameeren om bij den kapitein te komen, zal ik slaan.

en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde, luidende als volgt:

dat hij op 29 April 1938 in het schietbivak Tjikadoe nabij Meester-Cornelis op het tijdstip dat de compagnie waartoe hij behoorde was opgesteld bij de keuken voor het in ontvangst nemen van het te nuttigen eten, zich met woorden heeft gericht tot de om hem staande manschappen en hen als volgt heeft toegesproken: „Siapa jang tida toeroet reclameer boeat datang sama kapitein, saja poekoel", in ieder geval woorden van gelijke strekking en beteekenis, ten doel hebbende de manschappen die het eten ontvingen aan te zetten tot reclame over het eten, door welke toespraak hij getracht heeft de tucht onder dit deel der krijgsmacht te ondermijnen;

Gezien enz.

O., dat de Krijgsraad het aan beklaagde telastegelegde met zijne schuld daaraan — in weerwil van zijne ontkentenis — wettig en overtuigend bewezen acht op groncl van de beëdigde verklaringen der getuigen Oppier, Oendenaoeng en Sinanu voormeld, met dien verstande, dat daardoor is komen vast te staan, dat beklaagde de in de telastelegging gerelateerde woorden aan de compagnie heeft toegevoegd;

O., dat deze toevoeging niet is een aansporing om te reclameeren — en wel een aansporing om (zooals de omstandigheden duidclijk aantoonen) te reclameeren over het eten — zonder meer, doch beklaagde daaraan verbond een bedreiging met mishandeling voor ieder, die zich aan het gaan reclameeren over het eten zou willen onttrekken, en in dit verband genomen deze moorden vormen een toespraak;

O., dat deze toespraak kennelijk was gericht op ondermijning van de krijgstucht, immers op het aanzetten onder bedreiging met geweld van de heele compagnie tot het gezamenlijk uiten van ontevredenheid over het haar verstrekte middagmaal;

O., dat derhalve het bewezene oplevert het hieronder te kwalificeerrn misdrijf, dat is omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 136, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht (art. 147, 1e lid Ned. ***Red.)***;

O., dat daar dit misdrijf — onder de omstandigheden waaronder het is begaan, welke het doen zien als een poging om te dwingen tot een algemeene ontevredenheidsbetuiging — een ernstig karakter draagt, en voorts beklaagde halsstarrig is blijven ontkennen het te hebben gepleegd, ter zake eene gevoelige straf behoort te worden opgelegd;

Gelet behalve op bovengenoemde wetsbepaling op de artikelen 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 1, 6 en 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militairen Rechter cn 292 e.v. van het Inlandsch Reglement;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het telastegelegde wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezenverklaarde als het misdrijf van: „Het

door een toespraak de tucht onder de krijgsmacht trachten te ondermijnen";

Veroordeelt beklaagde deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 27 October 1938.1)

President: Mr. H. van Apeldoorn.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers, kapitein der genie A. S. Webb en 1ste luitenant der infanterie H. A. J. Duchateau.

In stede van zijn klachten langs legalen weg voor te brengen, op een ledenvergadering van de Militaire Belangenvereeniging „de Amboinees", met het oogmerk dat het afdeelingsbestuur zijn klachten bij den betrokken gezaghebbende zou voorbrengen, in tegenwoordigheid van zijn meerderen in rang over een dienstaangelegenheid zich onvergenoegd betoond, zijnde mede uit het onderzoek gebleken, dat de gegeven voorstelling van zaken niet juist was; voorts gedurende het onderzoek tegenover zijn compagnies-contmandant een ongepasten toon gebezigd.

De in eerste instantie reeds gewijzigde oorspronkelijke strafreden behoeft nognzaals eenige wijziging.

Nu deze wijziging — zij het ook in geringe mate — strekt ten gunste van klager, behoort het beklag gedeeltelijk gegrond te worden verklaard. De straf echter gehandhaafd.

De gewijzigde strafreden zal in stede van de oorspronkelijke worden ingeschreven in klagers straflijst onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

Ook de korporaal-voorzitter der vergadering heeft verkeerd gehandeld door klagers klachten in behandeling te nemen. Voor de gevolgen hiervan mag klager echter niet aansprakelijk worden gesteld.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi, inzake H., algemeen stamboeknummer. . . . , oud 35 jaren, geboren te Roemahtiga (Amboina), laatstelijk dienende als Amboineesch infanterist 1ste klasse bij het XIde Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis,

klager over de straf van ,,tien dagen verzwaard arrest", met de omschrijvende reden: ,,Op een ledenvergadering van de vereeniging ,,de Amboinees", als lid van deze vereeniging, vragen gesteld aan hel, bestuur dier vereeniging over maatregelen door zijn Compagnies-

---

1) Deze beschikking is goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.I. van 2 December 1938, Nr. 81.

commandant, den dienst betreffende, genomen, uit welke vragen is gebleken, dat hij zich niet vereenigen kon met de door zijn chef genomen maatregelen, hebbende hij hiermede getoond geen juist begrip van de krijgstucht te bezitten; bovendien gedurende het compagniesrapport een ongepasten toon tegenover zijn Compagniescommandant gebezigd", hem opgelegd op den 7den Juni 1938 door zijn Compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie N. F. E. Jansen, welke straf door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie Jhr. W. Boreel, Commandant van het XIde Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, is gehandhaafd, terwijl de strafreden is gewijzigd in: „In stede van zijn klachten langs legalen weg voor te brengen, op een ledenvergadering van de Militaire Belangenvereeniging „de Amboinees", met het oogmerk, dat het afdeelingsbestuur zijn klachten bij den betrokken gezaghebbende zou voorbrengen, in tegenwoordigheid van zijn meerderen in rang over een dienstaangelegenheid zich onvergenoegd betoond; mede daardoor aanleiding gegeven dat meerdere van zijn kameraden over dezelfde dienstaangelegenheid van hun misnoegen blijken gaven, zijnde mede uit het onderzoek gebleken, dat de gegeven voorstelling van zaken niet juist was; voorts gedurende het onderzoek tegenover zijn Compagniescommandant een ongepasten toon gebezigd."

De Krijgsraad,

Gezien de verklaring, gedagteekend Meester-Cornelis 28 Juni 1938, van den Commandant van het XIde Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, den Majoor der Infanterie Jhr. W. Boreel, waaruit blijkt, dat klager op den 27sten Juni 1938 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 25sten Juni 1938 de afwijzende beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een verklaring van den strafoplegger dat hij niet uitdrukkelijk wenscht ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord, een rapport gedagteekend 21 Mei 1938 van den Kapitein der Infanterie N. Touwen, een exemplaar van statuten en reglement van de Amboineesche korporaals- en soldaten-vereeniging „de Amboinees" en eene verklaring van den Chef van den strafoplegger ddo. 9 Juli 1938;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 e.v. van het Wetboek van Krijgstucht te Meester-Cornelis, Gombong en Soekahoemi afgenomen verhooren, onderscheidenlijk van klager, strafoplegger, Chef van den strafoplegger en de getuigen D. Latupeirissa, Amboineesch korporaal, algemeen staniboeknummer 3843, J. Saya, Amboineesch infanterist 1ste klasse, algemeen stamboeknummer 23353, J. A. Teterissa, Arnboineesch fuselier, algemeen stamboeknummer 26098, en F. Algera, sergeant-majoor-instructeur, algemeen stamboeknummer 85999;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers

strafboek en het bij de stukken aanwezige afschrift van de beschikking van den Chef van den strafoplegger ddo. 24 Juni 1938 betreffende de afdoening van het beklag blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft opgegeven dat hij zich over de strafreden en de zwaarte van de straf beklaagt:

omdat de kapitein hem op het compagniesrapport, toen hij zich verdedigde, niet liet uitspreken, maar hem het zwijgen oplegde met de mededeeling ,,tien dagen verzwaard arrest";

omdat hem op dat rapport de strafreden niet is medegedeeld:

omdat hij op grond van het bepaalde in artikel 2 der statuten van de vereeniging ,,de Amboinees" voornoemd meent het recht te hebben om — als hij op de ledenvergadering van die vereeniging van den 16den Mei 1938 heeft gedaan — bezwaren gerezen bii den dienst van kainerwacht via het bestuur dier vereeniging voor te brengen;

omdat hij vermeent gedurende het onderzoek tegenover zijn compagniescommandant geen ongepasten toon te hebben gebezigd:

O., dat klager voorts omtrent zijn optreden op de bovengenoemde vergadering een relaas heeft gegeven, dat in hoofdzaak overeenstemt met het desbetreffend gedeelte van het rapport van kapitein N. Touwen voornicld en de verklaring van den getuige D. Latupeirissa, voorzitter der vereeniging;

O.. dat door een en ander is komen vast te staan:

a. dat klager op genoemde vergadering in tegenwoordigheid van meerderen in rang — onder wie de kapitein der infanterie N. Touwen, die op verzoek van den fgd. Plaatseliik Commandant te Meester-Cornelis — beschermheer der vereeniging — de vergadering bijwoonde — bij de rondvraag het bezwaar naar voren heeft gebracht dat op de soldatenkamers ten behoeve van de kamerwachten bij de compagnie geen voldoende materiaal aanwezig was om de soldatenkamers te reinigen, zoodat die kamerwachten zelf de noodige reinigingsmiddelen moesten aanschaffen, daarbij heeft aangevoerd dat hem dit is gebleken op den 13den Mei (d.i. drie dagen te voren) toen hij zelf kamerwacht was en om te kunnen zwabberen een handdoek of een tricothemd van hemzelven moest gebruiken. en het verzoek heeft gedaan dat de voorzitter dit zou bespreken met den Compagniescommandant;

b. dat de voorzitter der vereeniging daarop aan de aanwezigen heeft gevraagd of anderen hetzelfde hadden ondervonden als klager, waarop meerderen hunner wat luidruchtig dit hebben bevestigd en hun instemming met de klacht hebben betuigd;

O., dat klager heeft staande gehouden, dat hij op den 13den Mei 1938, toen hij kamerwacht was, aan den dd. korporaal van de week, den thans als getuige gehoorden Amboineeschen infanterist 1ste klasse Saija, om reinigingsmiddelen heeft gevraagd en dat deze hem heeft geantwoord dat deze er niet waren, doch de getuige Saija onder eede

heeft verklaard, dat klager hem nimmer om reinigingsmiddelen heeft verzocht, en dat hij zelf, kamerwacht zijnde altijd reinigingsmiddelen heeft kunnen krijgen van het kader van de week, en de getuige Teterissa eveneens heeft verklaard, dat wanneer reinigingsmiddelen ontbreken dit den sergeant van de week wordt gemeld, die ze dan bij den fourier laat halen:

O., dat de strafoplegger, kapitein Jansen voornoemd, omtrent klagers toon tegenover hem als Compagniescommandant op het compagniesrapport, heeft verklaard, dat hij klager heeft gehoord op het compagniesrapport van 7 Juni 1938 naar aanleiding van het rapport van kapitein Touwen (welke officier op verzoek van den fgd. Plaatselijk Commandant van Meester-Cornelis de vergadering van „de Amboinees" had bijgewoond en daarvan het bovengenoemd rapport had uitgebracht) en aan de hand van een onderzoek dat hij naar het vermelde in genoemd rapport had doen instellen;

dat hij klager daarbij onder het oog heeft gebracht. dat hij zaken den dienst betreffende langs den hiërarchieken weg bij hem, Compagniescommandant, behoorde voor te brengen;

dat klager hierop heeft geantwoord, dat hij de mogelijkheid om een dergelijke kwestie naar voren te brengen grondde op artikel 2 van de statuten van de vereeniging „de Amboinees" en op het feit dat verzoeken vaak op deze manier werden voorgebracht;

dat klager hierbij op een volgens hem, strafoplegger, zeer ongepaste wijze de statuten van „de Amboinees" uit zijn jaszak haalde om hem op artikel 2 daarvan te wijzen;

dat klager op het rapport op een zeer ongepasten en luiden toon tot hem heeft gesproken, en hij hem tweemaal heeft moeten waarschuwen om zich te beheerschen en niet op zoo'n luiden toon tot hem te spreken:

O., dat de strafoplegger voornocind, gehoord op klagers bewering dat hij op het compagniesrapport niet had mogen uitspreken in zijn verdediging, en dat hem de strafreden op dien dag niet was meegedeeld. heeft verklaard, dat klager zoo opgewonden was dat hij wilde praten over dingen, die niets met de zaak te maken hadden. en dat hij zelf klager de lange strafreden heeft voorgelezen;

O., dat klager op het proces-verbaal van verhoor van den strafoplegger gehoord en gevraagd of hij hiertegen iets had in te brengen. heeft volhard bij zijn bewering dat de Compagniescommandant hem de strafreden niet heeft meegedeeld, doch overigens niets tegen de verklaring van den strafoplegger heeft ingebracht;

O., dat de op verzoek van klager gehoorde getuige Teterissa voornoemd heeft verklaard dat hij van het gesprek tusschen den Compagniescommandant en klager op het compagniesrapport van 7 Juni j.l. niets heeft gehoord, omdat hij toen buiten stond;

Gelezen het gedeelte van artikel 2 van de statuten van „de Amboinees", waarop klager zich beroept, hetgeen luidt als volgt:

Het doel der vereeniging is:

I. Het behartigen van de belangen van de korporaals en soldaten van Amboineeschen landaard:

n. door het doen van billiike verzoeken aan de betrokken militaire autoriteiten of lichamen waarvan de inwilliging de positie van de korporaals en soldaten verbetert, zoowel op huishoudelijk als op maatschappelijk gebied;

O., dat uit het in het gehouden onderzoek geblekene — boven sub a weergegcvcn — is komen vast tc staan, dat klager inderdaad als met juistheid in de gewijzigde strafreden is omschreven, op een ledenvergadering van de korporaals- en soldaten-vereeniging „de Amboinees", in tegenwoordigheid van meerderen in rang, onder wie de bovengenoemde kapitein Touwen, zich heeft beklaagd over eene dienstaangelegenheid der compagnie met de uitgesproken bedoeling, dat het bestuur dier vereeniging deze klacht bij de betrokken autoriteit — den Cornpagniescoinmaiidant — zoude voorbrengen, en aldus van zijn onvergenoegd zijn over die dienstaangelegenheid uitdrukkelijk heeft doen blijken;

O., dat de Krijgsraad van oordeel is. dat klager deswege terecht is gestraft;

dat immers het voor iederen militair duidelijk behoort te zijn dat een ledenvergadering van een militaire belangerivereeniging als „de Amboinees" is, niet is de plaats maar klachten over dienstaangelegenheden der compagnie kunnen worden behandeld, noch de tusschenkomst van het bestuur van zulk een vereeniging mag worden aangezocht om zoodanige klachten voor te brengen bij den betrokken compagniescommandant, en dus ook klager beter heeft moeten weten, hetgeen hij zelfs uit het artikel 2 van de statuten van „de Amboinees", waarop hij zich. doch zeer ten onrechte, beroept, kon begrijpen;

dat hieruit weder volgt dat de voorzitter van de vergadering, de korporaal Latupeirissa voornoemd, wijzer had moeten zijn dan klager en — zooals hem ook zeer terecht door den kapitein Touwen werd voorgehouden — een en ander aan klager te kennen had moeten geven in stede van zooals boven is gebleken — vide sub b — de aangelegenheid in behandeling te nemen, daarbij (vide boven sub b) de heele vergadering te betrekken en daarna — hetgeen uit zijne verklaring blijkt — toe te zeggen dat hij die bij den Compagniescommandant zou voorbrengen;

O., dat verder is komen vast te staan — als boven sub b aangegeven — dat meerderen van klagers kameraden op de vraag van den voorzitter of anderen hetzelfde hadden ondervonden, zich bij klager hebben aangesloten en dus ook van misnoegen over de door klager te berde gebrachte dienstaangelegenheid deden blijken;

O., dat de Krijgsraad zich echter in dezen niet geheel met de strafreden, zooals die door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd, kan vereenigen, daar dit rechtstreeks is veroorzaakt door de verkeerde leiding van den voorzitter der vergadering, weshalve het College het minder juist acht om klager, die slechts indirect daartoe aanleiding

gaf, behalve voor zijn eigen fout, ook voor die van den voorzitter aansprakelijk te stellen;

O., dat de strafreden op dit punt dus eenige wijziging behoeft, hetgeen kan geschieden door het eerste gedeelte van de tweede zinsnede met de eerste komma te doen vervallen;

O., dat de Krijgsraad door de verklaring van getuige Saija in verband met die van Teterissa ook de overtuiging heeft verkregen, dat klager op de vergadering van „de Amboinees" van de hem daar voorgebrachte aangelegenheid geen juiste voorstelling van zaken heeft gegeven;

O., ten slotte, dat waar klager de verklaringen van den strafoplegger omtrent den ongepasten toon, dien hij tegenover den Compagniescommandant zou hebben gebezigd, niet heeft weersproken. ook de iuistheid van het in de laatste zinsnede der strafreden omschrevene behoort tc worden aanvaard met passeering van klagers overige door den strafoplegger weersproken grieven betreffende het niet mogen uitspreken en het niet meedeelen van de strafreden;

O., dat de Krijgsraad zich behoudens ten aanzien van het boven aangegeven eerste deel der tweede zinsnede. met de strafreden als overigens bevattende eene juiste omschrijving der daarin opgenomen feiten wel kan vereenigen, en ook de opgelegde straf daaraan, en aan de persoonlijkheid van den klager — die zooals uit zijn strafboek blijkt zich vaker aan een ongepast optreden schuldig maakte — wel evenredig acht;

O., dat het beklag — nu de in de strafreden aan te brengen wiiziging — zij het ook in geringe mate — strekt ten gunste van klager, gedeeltelijk gegrond behoort te worden verklaard, met handhaving van de straf en wijziging van de strafreden, zooals deze onderscheidenlijk door den Chef van den strnfoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltclijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf, zooals deze ook is gehandhaafd dooiden Chef van den strafoplegger;

Wijzigt de strafreden, zooals deze door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd;

Bepaalt, dat deze zal luiden: „In stede van zijn klachten langs legalen weg voor te brengen, op een ledenvergadering van de Militaire Belangenvereeniging „de Amboinees", met het oogmerk, dat het afdeelingsbestuur zijn klachten hij den betrokken gezaghebbende zou voorbrengen, in tegenwoordigheid van zijn meerderen in rang over een dienstaangelegenheid zich onvergenoegd betoond, zijnde mede uit het onderzoek gebleken, dat de gegeven voorstelling van zaken niet juist was; voorts gedurende het onderzoek tegenover zijn compagniescommandant een ongepasten toon gebezigd";

Gelast, dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden in stede van de oorspronkelijke zal worden ingeschreven in de straflijst van den klager onder vermelding van deze beschikking.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 24 Augustus 1939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Balenburg.

Weigering door den Minister van Defensie, om aan klager, kapitein der infanterie, toestemming te geven om nevenwerkzaamheden als tandarts uit te oefenen.

Het weigeringsbesluit was van 1 November 1938, waarna, in verband met een nader door klager ingediend aerxoek, hem in dato 7 December is medegedeeld dal dit den Minister geen aanleiding gaf om zijne beslissing van 1 November te herzien.

Klagers beroep ingesteld bij klaagschrift gedateerd 2 Januari 1939 is, voor zoover gericht tegen 's Ministers besluit van 1 November, als te laat ingediend, door het Militair Ambtenarengerecht niet-ontvankelijk verklaard. Aan den C.R. staat niet ter beoordeeling de juistheid van de opvatting van het Ambtenarengerecht, dat geen termen vond voor toepassing van art. 60, 3e lid Ambtenarenwet.

***Hef** beroep tegen 's Ministers besluit van 7 December is terecht ongegrond verklaard. Anders xou den ambtenaar feitelijk de bevoegdheid worden gegeven eigenmachtig den termijn gesfeld in art. 60 te verlengen, indien de rechter op een tegen een andermaal over dezelfde quaestie aan hetzelfde administratieve orgaan uitgelokte beslissing ingesteld beroep, ten gronde xou moeten onderzoeken hetgeen bij de eerste beslissing bereids was beslist.*

Klagers subsidiaire vordering, (nl., te verstaan dat art. 84 Regl. mil. ambtenaren Kon. landmacht zich niet tegen de nevenbetrekking verzet) terecht niet-ontvankelijk verklaard, bevattende de Ambtenarenwet niet eenige bepaling, krachtens welke xoodanige vordering, nopens een geheel op zichzelf sfaande verklaring, aan het oordeel van den ambtenarenrechter kan worden onderworpen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake A., wonende te Arnhem, eischer in hooger beroep. in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. W. F. Donath, advocaat te Arnhem, tegen den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden B. R. P. F. Hasselman, kapitein van den generalen staf, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beslissing van 1 November 1938 — naar aanleiding van eischers kennisgeving, als bedoeld in L.O. 1934, nr. 309, dd. 20 September 1938 — heeft beslist eischer, kapitein bij het 8ste regiment infanterie, op grond van het bepaalde bij artikel 84, eerste lid, aanhef en sub a, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, geen toestemming te geven om nevenwerkzaamheden als tandarts uit te oefenen;

O., dat eischer zich vervolgens op 9 November 1938 schriftelijk tot gedaagde heeft gewend met een uiteenzetting van de financieele moeilijkheden, welke gedaagdes voormelde weigering van toestemming voor hem medebracht en met het verzoek in aanmerking te mogen komen voor een eventueele betrekking van controleerend tandarts bij den geneeskundigen dienst der landmacht;

O. dat gedaagde bij schrijven van 7 December 1938 aan eischer onder meer heeft medegedeeld, dat eischers verzoek dd. 9 November 1938 hem geen aanleiding geeft zijn beslissing van 1 November 1938 te herzien:

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage. rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 16 Maart 1939 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — klager, thans eischer. in zijn beroep, voor zoover hij vordert vernietiging der voormelde beslissing van 1 November 1938, niet-ontvankelijk heeft verklaard. zijn beroep, voor zoover gericht tegen opgemelde beslissing van 7 December 1938, ongegrond heeft verklaard en hem in zijn subsidiaire vordering (namelijk: te verstaan dat artikel 84 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht zich niet tegen de nevenbetrekking verzet) niet-ontvankelijk heeft verklaard;

O. dat eischer van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en op de bij beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en opnieuw rechtdoende het besluit van 7 December 1938, houdende afwijzing om de beslissing van 9 (kennelijk is bedoeld: 1) November 1938 te herzien, en het besluit van 1 November 1938 te vernietigen en subsidiair te verstaan, dat artikel 84 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht zich niet tegen de nevenbetrekking verzet;

In rechte:

O. dat eischers grief tegen de beroepen uitspraak in hoofdzaak hierop berust, dat hij dadelijk na ontvangst van het schrijven van 1 November 1938 zich tot den Minister van Defensie heeft gewend om wijziging van het besluit te verkrijgen; dat hij, uiteraard, nadat* de Secretaris-Generaal hem op 23 November 1938 in een onderhoud naar aanleiding van een hernieuw onderzoek te kennen gaf, dat op

zijn hernieuwd verzoek wel gunstig zou worden beschikt en het verbod zou worden ingetrokken, geen aanleiding had om zich tot het Ambtenarengerecht te wenden; dat hij pas, nadat de Minister op 7 December 1938 bericht had, geen aanleiding te hebben het besluit te herzien, beroep heeft moeten instellen, en dat het Ambtenarengerecht artikel 60, lid 3, der Ambtenarenwet — gezien den loop der gebeurtenissen — ten deze zeer zeker toepasselijk had moeten verklaren, nu eischer binnen een maand na ontvangst van het schrijven van 7 December 1938 zijn beroep heeft ingesteld;

O. dat deze grief echter moet worden verworpen;

O. immers dat vaststaat, dat eischer het beroep tegen de beslissing van **1** November 1938 heeft ingesteld bij klaagschrift dd. 2 Januari 1939, derhalve niet binnen 30 dagen na den dag, nadat dezelve is genomen, hebbende de eerste rechter — aan wien alleen. en niet aan dezen Raad, zulks ter beoordeeling staat — blijkbaar geen termen aanwezig geacht voor toepassing van het bepaalde in artikel 60. lid **3.** der Ambtenarenwet 1929 ten gunste van eischer, al is zulks niet uitdrukkelijk in de beroepen uitspraak overwogen, waarbij de Raad ten allen overvloede nog wil opmerken, dat eischer, blijkens zijn brief van 9 November 1938, reeds toen bekend was met de bestreden beslissing van **1** November 1938 en dat, wat er ook moge zijn van de hem door den Secretaris-Generaal verstrekte mededeeling, eischer het in elk geval in eigen hand had in casu tijdig van het hem toekomende beroepsrecht gebruik te maken, welk beroep hij eventueel had kunnen intrekken overeenkomstig het bepaalde in artikel 55, lid **2** en 3, van vorenbedoelde wet. indien gedaagde op dat aangevallen besluit zou zijn teruggekomen, waarna dan artikel 57, lid 5, dier wet had kunnen zijn toegepast;

O. dat eischer voorts heeft betoogd, dat de beslissing van 7 December 1938 in wezen was een handhaving van het verbod en dus een verbod inhield om nevenwerkzaamheden als tandarts uit te oefenen, en dat, indien het verbod zelf strijdig is met artikel 84 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, een handhaving van het verbod met het artikel evenzeer strijdt, aangezien de Minister alleen op grond van dat artikel een verbod kan opleggen en handhaven, zoodat het Ambtenarengerecht „de kwestie" ten gronde had moeten onderzoeken;

O. dat de Raad eischer ook hierin niet kan volgen;

O. immers dat het verbod van de uitoefening van nevenwerkzaamheden als tandarts was gegeven bij beslissing van gedaagde van **1** November 1938, waartegen eischer tijdig bij het Ambtenarengerecht in beroep had kunnen komen, waardoor de mogelijkheid was geschapen, dat voor eischer een uitspraak omtrent de hoofdzaak werd gedaan, doch dat den ambtenaar niet in eenige wettelijke bepaling de bevoegdheid is gegeven eigenmachtig den in artikel 60 der Ambtenarenwet 1929 gestelden termijn van beroep te verlengen, hetgeen in feite het geval zoude zijn, indien op een door hem tegen een andermaal over dezelfde quaestie van hetzelfde administratieve

orgaan uitgelokte beslissing ingesteld beroep de rechter ten gronde zoude moeten onderzoeken hetgeen bij die eerste beslissing bereids was beslist;

O. dat de Raad zich dan ook geheel vereenigt met de gronden der beroepen uitspraak, ook met dien, welke heeft geleid tot niet-ontvankelijk-verklaring van eischer, toenmaals klager, in zijn, ook in hoogcr beroep gedane, subsidiaire vordering — met dien verstande dat in de laatste rechtsoverweging in plaats van 41 (kennelijk een tikfout) wordt gesteld 47 — bevattende de Ambtenarenwet 1929 niet eenige bepaling, krachtens welke zoodanige vordering, nopens een geheel op zich zelf staande verklaring aan het oordeel van den ambtenarenrechter kan worden onderworpen;

O. dat mitsdien de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

WETGEVING.

Met eerste Nederlandsche Wetboek.

De behoefte aan eenheid in rechtsopteekeningen, eenheid in wetgeving is ook in ons land vrij oud. Localc wetgevingen waren er bij massa, stedelijke en landelijke, welker inhoud wel verwantschap toonde, doch in allerlei opzicht toch ook verschil liet bestaan. Koning Philips II, aan wien het plan wordt toegeschreven om onze provinciën van een verzameling souvereine gewesten tot een staatkundig geheel te maken, had aan zijn Stadhouder, den Hertog van Alva, opgedragen om gegevens bijeen te brengen tot het doen samenstellen van een algemeen in die gewesten geldige wetgeving. Aan deze opdracht gaf Alva uitvoering door aan alle locale overheden te verzoeken, afschriften te willen inzenden van hun wettelijke verzamelingen, voornamelijk handvesten en costumen. Aan die uitnoodiging is slechts in geringe mate voldaan. al heeft zij aanleiding gegeven, dat op tal van plaatsen op schrift werd gebracht wat in het nog vrij primitieve maatschappelijk leven als gebruiken en gewoonten was erkend. Doch verder is slechts tot stand gebracht een tweetal ordonnantiën bevattende een beschrijving van wat wij nu zouden noemen het formeele strafrecht, van de rechterlijke organisatie en van het strafproces in hoofdzaak, gedagteekend 5 en 9 Juli 1570, welke overal in ons land werden afgekondigd met de bedoeling, den inhoud als overal geldig te doen beschouwen. Toen wij ons echter van Spanje hadden losgemaakt, schonk men aan deze ordonnantiën niet meer de aandacht. welke haar inhoud in hooge mate verdiende en bleven veelal praktisch de locale bepalingen gelden.

Een andere, iets later aangewende poging, met niet zoo algemeene strekking opgezet, gaf het aanzijn aan de zoogenaamde Politieke ordonnantie van 1 April 1580, welker inhoud voornamelijk gevormd werd door huwelijks- en versterfrecht en zou moeten gelden voor Holland en Zeeland. Maar ook hier bleef te veel verschil bestaan. zoodat in 1599 bij eene nieuwe ordonnantie omschreven werd een versterfrecht voor Noord-Holland en West-Friesland en daarna nog enkele uitzonderingen werden erkend ten behoeve van een gedeelte van Zuid-Holland gelegen ongeveer tusschen Rotterdam en Leerdam.

Ook na dien tijd, in de 17e en in de 18e eeuw, is er wel sprake geweest van het brengen van eenheid in onze wetgeving, doch het bleef bij pogingen en zoo is wel te verklaren dat reeds voordat nog de eerste Staatsregeling ontworpen was, waarin de eenheid en ondeelbaarheid van de Bataafsche Republiek zou worden vastgelegd. er reeds eene commissie was samengesteld tot het ontwerpen van cene algemeene burgerlijke en lijfstraffelijke wetgeving, welke die een- en ondeelbaarheid zou hebben te bevestigen en te steunen. Het is dan ook niet te verwonderen, dat in de Staatsregeling, welke

4 Mei 1798 in werking trad, eene bepaling was opgenomen — art. 28 van de Burgerlijke en Staatkundige grondregels, welke aan de eigenlijke acte voorafgingen — volgens welke er een wetboek gemaakt zou worden, zoowel van burgerlijke als van lijfstraffelijke wetten op gronden, door de Staatsregeling verzekerd, en algemeen voor de gansche Republiek, in te voeren uiterlijk binnen twee jaren na de invoering van de Staatsregeling zelve.

Dat deze bepaling niet in vervulling is gegaan, is algemeen bekend, doch de commissie is er door den ijver en de bijzondere kennis van een harer leden, den vroegeren auditeur-militair Petrus *Wiertsma,* in geslaagd om ongeveer één jaar later bij het Wetgevend Lichaam in te dienen het ontwerp van een Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat, een ontwerp, dat zoowel het materieele als het Pormeele militair straf- en tuchtrecht voor de landmacht bevatte en dat in eene toevoeging aan art. 299 van de Staatsregeling zijn schaduw reeds vooruitgeworpen had. Dit Wetboek, het eerste in zich zelf volledige, hetwelk wij bezeten hebben, werd na korte behandeling in dc Eerste en in de Tweede Kamer (de nummering is juist omgekeerd met die welke wij thans hebben) op 22 Juni 1799 aangenomen en op 26 Juni d.a.v. bij publicatie van het Uitvoerend Bewind afgekondigd.

Dit Wetboek is weinig, wij mogen wel zeggen te weinig bekend. Wij weten, dat een belangrijk deel van onze nog geldende militaire strafwetgeving voor hare verlilaring en toepassing aangewezen is op wat in de achttiende en in het begin van de negentiende eeuw recht was. Eerst in 1924 verdween uit de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof de toepasselijlcverklaring van den stijl en praktijk, bij den Hove van Holland tot in den jare 1810 in gebruik geweest zijnde, eene strafvordering, welker grondslagen ook in dit wetboek van 1799 worden aangetroffen. En wij weten ook dat de behoefte aan kennis van meer bijzonderheden over onze wetgeving van 1814 en 1815 aanleiding heeft gegeven tot publicatie van de vóórgeschiedenis daarvan, wetsontwerpen en rapporten daarover.

Wij hebben het nuttig geacht om, nu er voorloopig geen kans bestaat, dat wij een nieuwe codificatie van het formeel militair strafrecht tegemoet kunnen zien, ook onder het bereik van onze lezers te brengen, hetgeen in het oude Dagverhaal der handelingen van het Vertegenwoordigend Lichaam des Bataafschen Volks over dit eerste van onze wetboeken voorkomt. [1]) Daaronder behoort ook — en dit geven wij eveneens in extenso — het ontwerp, zooals dat werd ingediend. Daarentegen hebben wij van den officieelen tekst van het wetboek, gedrukt in 1799 in den Haag ter 's Lands Drukkerij, slechts datgene opgenomen, waarin afwijkingen van dat ontwerp voorkomen. Ook vernuminering van artikelen als gevolg van in-

---

[1]) Zie Deel IV blz. 543, 555, 719-723, 767, 852-891, en Deel V blz. 4, 75 v., 201 v., 338 v.

voering of weglating van bepalingen uit dat ontwerp gaven wij daarbij aan.

De zooeven vermelde officieele tekst is zeldzaam. De Koninklijke Bibliotheek bezit die niet en hij komt ook niet voor in de boekerij van het Algemeen Rijksarchief. Wij troffen een exemplaar aan in een tot het archief van den Raad van State behoorend dossier no. 98, dat gegevens bevat, welke gediend hebben voor de samenstelling van het door Prof. Mr. G. W. Vreede in 1842 uitgegeven Ontwerp van een Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande (1807), in welk dossier nog een ander exemplaar aanwezig is, dat gediend heeft om met de pen te worden verbeterd ten behoeve van het verkrijgen van de nieuwe redactie.

Bij de raadpleging van deze en andere teksten van dit wetboek houde men in het oog, dat de spelling van vele woorden verschillen vertoont verband houdende met de spellingen, welke de wetgever of de uitgever voor zijn gebruik van onze taal had aanvaard. Ook vertoonen verschillende uitgaven een min of meer overmatig gebruik van hoofdletters. Dit achtte men in dien tijd geoorloofd en wij hebben met deze verschillen dan ook geen rekening gehouden.

Eerste Kamer.

19 April 1799.

Dezelfde burger *[Van Leyden]* produceert namens de Commissie tot de organisatie der rechterlijke macht het door haar vervaardigd Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat. Besloten om dit rapport te doen drukken en de tweede lezing van hetzelve te bepalen op den derden dag na de distributie van hetzelve.

23 April 1799.

Waarna door den voorzitter, ter gelegenheid van de eerste verjaaring van de aanneeming der acte van staatsregeling voor het Bataafsche volk de navolgende aanspraak wordt gedaan: . . .

Slaan wij voor eenige oogenblikken een vlugtig oog terug op het pad, door ons tot heden afgeloopen! . . . Voor het volk van oorlog te lande is een algemeen wetboek aan uwe overweging onderworpen. . . O! mochten deeze groote onderwerpen door de beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam in het groot worden overwogen, mocht men daarbij en voornamentlijk onderzoeken en naargaan, of dezelve met de Staatsregeling en de waare beginselen van Republicanisme overeenkomstig zijn en dezelve voorts met voorbijzien van alle kleinigheden, welker overweeging in tijden als deeze niet anders dan nadelig zijn kan, ten spoedigsten worden vastgesteld. Dit vordert het belang des lieven vaderlands, dit vordert het groote doel van onzen lastbrief, waarbij het Bataafsehe volk ons voorschreef de Staatsregeling onverwijld in werking te brengen. . .

8 Mei 1799.

Een rapport van de burgers-representanten ***van der*** Mey ***van der Linden*** c.s., daarbij overgelegd hebbende een Reglement van Krijgstucht of Crimineel Militair Wetboek.

De President brengt hetzelve bij afdeelingen in deliberatie.

Op de eerste afdeeling zegt *van Galen:*

Op pag. **13** art. **7** en **8** houdende: [zie blz. 325] moet ik remarqueeren, dat het naar mijn inzien allergevaarlijkst is, zodanige misdaaden, die in het geheel geene puure militaire delicten maar burgerlijke misdaaden zijn, aan den militairen rechter over te laaten, vooral indien ik dezelve vergelijk met pag. **23** art. 16 en **17** en pag. **40** art. **2** [1]), waar dit zelfs tot finaal oproer en plunderinge wordt uitgestrekt; de ondervinding heeft ons helaas te veel geleerd, de tijden van **1787** zijn ons te versch in het geheugen om dit geringe niisdaaden te noemen en de cognitie daarvan geheel en al aan den militairen rechter over te laten.

En in art. **12,** *in verbis:* [zie blz. 325] begrijp ik niet hoe den Agent van Oorlog alhier in aspect kan komen en wel ten zulken effecte, om daardoor aanleiding te geeven, dat eene eerst nieuw gemaakte wet, die voor het toekomende tot een richtsnoer moet verstrekken, uit hoofde van een gemaakt misbruik derzelve al weder ras zoude worden gealtereert; er diende veel eerder voor derzelver instandhouding te worden gewaakt.

En ad art. **13:** [zie blz. 326] wordt de burgerlijke rechter te veel in het waarnemen zijner functie geborneert en te veel aan den militair overgelaten. Men weet hoe dikwerf het gebeurt, dat jonge officiers of onderofficiers detachementen commandeeren en zal men aan de zodanige de cognitie over de apprehensie zelfs van enorme delicten, waarover de militaire rechter niet eens mag erkennen, verleenen.

Daar zelfs de voorgaande Nationale Vergadering eene condescendence in dezen door de voormalige Staten van Stad en Lande op instantie van den Generaal *Dumonceau* gebruikt, ten kwade hebben geduidt en het is ook voor de militaire discipline voldoende, indien maar worde gezorgt, dat de burgerlijke rechter niet bevoegt is zodanig een militair onder de wapenen of op de wacht in actueelen dienst zijnde, buiten toestemming van den commandeerenden officier in apprehensie te neemen.

Leemans zegt, dat er te veel magt aan de militaire rechtbank word overgelaten; dat hij vermeend, dat dit Reglement er ver af is om in deze Republiek te kunnen dienen.

Pompe van *Meerdervoort* zegt, dat hij in dit stuk heeft vinden uitblinken den man van kunde, doch dat hij gelooft, als de deliberatien zo worden voortgezet, er een wetboek zal worden gemaakt, welk door de zamenhang der afdcelingen een wangedrogt zal worden en dat hij daarom voorstelt, dat alle de reflectirn der leden aan de Commissie worden schriftelijk overgegeven en dat dezelve ook worden gedrukt en aan de leden gedistribueerd, te meer daar het een zaak is van 't uiterste belang, die niet met overijling kan worden besloten en hij ook nu niet in staat is om er zich over te expliceeren.

---

[1]) Achtereenvolgens **Afd.** II. cap. 2 (blz. 331) en Afd. III. cap. **1** (blz. **341).**

Vitringa appuyeert dit.

Van Hall zegt dit mede wel te zullen appuyeeren, maar dat hij niet voorziet, dat na dit alles zal zijn gebeurd, de discussien zullen veranderen; dat hij voorziet, als het stuk van de rechtbank ook zo wordt behandeld, er wel twee jaaren mede zullen verloopen en dit voor het algemeen belang teveel leiden zal.

Pornpe van Meerdervoort herhaalt zijne voorige propositie en zegt dit te moeten doen, te meer omdat deeze vergadering meest bestaat uit politicque of rechtsgeleerde perzoonen en dus niet genoeg dit stuk kan beoordeeld worden zonder dat er gelegenheid wordt gegeeven om met deskundigen daarover te hebben geconfereerd.

De Sonnaville zegt dat hem het gedaane voorstel van den Burger Representant *Pompe van Meerdervoort* zeer geschikt voorkomt, doch met die bijvoeging, dat door de Commissie een bepaalden tijd wordt gefixeerd om de reflectien op te geeven en met hun daarover te handelen.

Appelius zegt dat hij, om veele discussien af te sneyden, daarvoor zoude zijn, doch wat zullen er de gevolgen van zijn wanneer dit gebeurd? Die reflectien zullen wederom, doordat zij zomtijds zodanig zullen verschillen, moeten worden bediscutieerd en dan is er geen afkomen aan. Dus is hij vóór het dadelijk afdoen.

Van Hall zegt: Het stuk zelve is de vrugt van het vernuft van een man, die 40 jaaren de militaire rechte heeft bestudeerd. Deeze vrugten zijn door de 10 leden, uitmaakende de commissie, beoordeeld. m-elke hunne tegenbedenkingen aan hem weder terug hebben gezonden, welke weder met weinige veranderingen zijn teruggekomen. Waarom hij dus begrijpt, dat de vergadering zonder veele langwijlige discussien deze zaak wel kan afdoen.

Verhoysen zegt, dat het best geschikt zal zijn om volgens het voorgestelde van den Burger Representant *Pornpe van Meerdervoort* te handelen, waardoor de commissie in staat wordt gesteld om de nodige veranderingen te kunnen bijvoegen.

Steyn Parvé zegt dat deze zaak dadelijk zoude kunnen worden: bediscutieerd en afgedaan.

Van Galen zegt: Ik ben integendeel met den Burger *Pompe van Meerdervoort* van gevoelen, dat het veel beter is dat de leden hunne gemaakte reflectiën op 't rapport aan de commissie suppediteeren, want, alhoewel ik met de commissie hulde moet doen aan de kunde en ondervinding van den insteller en vrijmoedig kan verklaaren, dat die man zich door het vrijwillig leenen van zijnen arbeid en 't deployeeren van ziine kunde in deze aan 't vaderland heeft verdienstig gemaakt en ook met hun moet instemmen dat een veertigjaarige ondervinding veel kan en moet toebrengen tot het voltooyen van zo een gewigtig en moeielijk werk, zo ben ik nogthans mede van gevoelen, dat een veertigjarige ondervinding, gebaseerd op verouderde wetten en gewoontens, ook een veertigjarig vooroordeel in zommige gevallen met zich sleept en daar nu de oude wetten, die thans exteeren, vol gebreken zijn, want anders behoefden wij geene nieuwe te

maaken, zo neemt die ondervinding en de bekende kunde der Commissie, die avoueert, meestal. uitgezonderd in eenige kleinigheden, de maaker te zijn gevolgd, niet weg, dat, hoe lofwaardig dat werk anders ook moge wezen, daarop ook nog door andere leden gegronde reflexiën zouden kunnen worden gemaakt. Ik ten minsten voor mij vermeen er verscheide op te hebben, die ik als zodanig considereer, en indien wij nu alle die reflectiën der leden dezer vergadering *articulatim* zullen behandelen, moet het notoir gevolg daarvan zijn, dat er dagen met de discussiën daarover kunnen verloopen en dat er zommige van die reflectiën door de vergadering gegrond beschouwd en geadmitteerd, en wederom anderen, die dikwerf daarmede in verband staan, bij een oppervlakkige voordragt ongegrond beschouwd en gerejecteerd worden, hetgeen dit gewigtig werk, waaraan de kundige maker zoveel tijds heeft besteed, defectueus zoude maken, 'tgeen, bijaldien die reflexiën door de Commissie in verband worden beschouwd, kan worden voorgekomen. En daar de Commissie van de reflectiën, hunl. door den Burger *Vitringn* gesuppaditeerd, heeft gebruik gemaakt, vind ik gene redenen, waarom zij zulks mede niet van die der andere leden zoude kunnen doen.

Van Hall zegt: De oude costumen komen hier niet te pas alzo in dit stuk niet dan nieuwe en republikeinsche gevoelens doorstraalen, waarop hij de getuigenis van deskundige leden inroept.

Van Leyden zegt, dat de Commissie gelegenheid genoeg heeft gegeeven aan de leden om met hun te consuleeren en dat hij er dus vóór is om bij afdeelingen *en gros* dit af te handelen.

Leemans zegt, dat hij niet in de gelegenheid is geweest om in dien korten tijd genoeg daarover te kunnen oorrespondeeren en dus zich voegt bij het voorgestelde door den Burger *Pompe van Meerdervoort.*

Pornpe van Meerdervoort zegt, dat zijn doelwit is geweest om voor te komen, wanneer hetzelve *articulatim* wordt behandeld, hetzelve niet uit zijn verband zoude worden gerukt en dus vreesde hetzelve eindelijk aan een appèl nominal te vertrouwen. Zo de Commissie hem van het tegendeel konde verzekeren, hij wel van zijne propositie af wilde zien.

De President stelt voor om het rapport aan de Commissie terug te geeven en conform 't voorstel van den Burger *Pornpe van Meerdervoort* te besluiten.

Couperus zegt, dat, als er dan weder nieuwe reflectiën kunnen worden gemaakt, dit niets zal helpen.

Pompe van Meerdervoort zegt, dat het tegendeel hierbij moest bepaald worden.

Van Leyden zegt, dat er alsdan ten minsten 8 à 10 dagen moeten worden bepaald om de reflectiën aan de Commissie te suppcditeeren.

Van de Kasteele zegt, dat, als men in aanmerking neemt, dat ten aanzien van het Wetboek zelve de zaak niet kan uit zijn verband worden gerukt; daar zijn 64 leden, welke met de Commissie daarvoor kunnen zorgen, en heeft de Commissie dan gelegenheid om, na met de bijzondere leden te hebben geconfereerd, de remarques be-

hoorlijk te wikken en te wegen en wil dat de leden zich bij het suppediteeren van hunne adviezen zich alleen op de hoofdzaak bepalen.

Couperus zegt: Het is juist het geavanceerde door den Burger *van de Kasteele*, dat mij doet beeven voor het lot van dit voorlianden zijnde Wetboek. Het aantal kundigheden, welke ieder die dit stuk zal beoordeelen. in verscheidene vakken moet bezitten en vereenigen om hetzelve in alle deszelfs uitgebreidheid en betrekkingen te kunnen doorzien, is zo groot, dat er eenc opzettelijke en daartoe alleen bepaalde werkzaamheid, gepaard met langdurige ondervinding wordt vereischt. Die bedenkingen, welke bij sommige leden zulk eenen sterken indruk gemaakt hebben, dat zij daarom huiverig zijn om het rapport thans ter conclusie te helpen brengen, zullen hun duidelijk en klaar zijn en het zal hun dus gemakkelijk vallen om dezelve voor te dragen, vooral indien zij daartoe drie dagen tijd hebben. Maar het komt mij, onder verbetering, niet raadzaam voor, dat elk onzer daarover eonsulteere met diegeenen, welke onder den militairen stand zijne vrienden of bekenden zijn. Dit zoude gemakkelijk aanleiding kunnen geeven, dat wij in een oceaan van aanmerkingen, uit de verschillende wijze van zien van verscheidene individus voortkomende, verdwaald geraaken, dat het geheele stuk uit zijn verband gerukt worde en dat men dus het spreekwoord bevestigd ziet, *dat een al te fijne schaaf het werk kan bederven*. Indien er een tijd van agt dagen bepaald wordt om de remarques aan de Commissie te suppediteeren. zal er mogelijk nog agt dagen nodig zijn om het nader rapport te formeeren en wanneer wij dan de wijze van delibereeren nagaan die ook hier zal plaats hebben, zullen er weeken verloopcn eer er een wetboek bestaat. En zoude het niet mogelijls kunnen zijn dat 's Lands dienst eischte, dat de armée er spoediger van wierde voorzien? Ik stem dus vóór het oogenblikkelijk afdoen of ten minsten voor het eerste praeadvis van de President om namentlijk niet meer dan drie dagen tot het suppediteeren der remarques te stellen

De Sonnaville zegt. dat wanneer de tijd van 8 *R* 10 dagen wordt bepaald, daardoor de vergadering genoeg zal worden vrijgesteld en dat dan die leden, welke met de Commissie niet kunnen eens worden echter vrij moeten worden gelaaten om zich te mogen opposeeren.

En wordt heslooten om den tijd van 8 dagen te bepalen, in welke de leden hunne reflectiën aan de Commissie kunnen suppediteeren.

***15** Mei 1799.*

Voorts was aan de orde van den dag het rapport van de Burgers Representanten van *der Mey van der Linden* c.s., daarbij overgelegd hebbende een ontwerp van een Reglement van Krijgstucht en Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat te Lande.

Dan op heden geëxpireerd zijnde de termijn, binnen welke de leden hunne consideratiën deswegens aan de Commissie zouden opgeven, wordt de Cornmissie verzogt daaromtrent eene nadere voordragt te

27 *Mei 1799.*

Word in deliberatie gebragt het rapport van de Burgers Representanten *van der Mey van* ***der Linden*** c.s., zynde van den volgenden inhoud:

Burgers Representanten!

Het 28 art. der burgerlijke en staatkundige grondregels vóór de acte van staatsregeling bepaald, dat er een wetboek gemaakt zal worden zowel van burgerlijke als lijfstraffelijke wetten tegelijk met de wijze van rechtsvordering op gronden door de staatsregeling verzekerd, en algemeen voor de gantsche Republiek. Maar die articuls van den titul der rechterlijke macht, welke over het volk van oorlog spreeken, geven genoegzaame blijken, dat omtrent deze byzondere bepalingen zullen gemaakt worden, voor zoveel de militaire delicten betreft, en dit heeft aanleiding gegeeven dat in het decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam, uit krachte van welk het Uitvoerend Bewind de Commissie tot het vervaardigen van het Wetboek heeft benoemcl, van de militaire wetten niet wordt gesproken en uwe medeleden op den 1 en 8 Augustus 1798 met den moeylijken taak belast om u te dienen van consideratiën en advis over hetgeen betrekking heeft tot het in werking brengen der rechterlijke macht overeenkomstig de staatsregeling, zijn daarom reeds sedert een geruimen tijd bedagt geweest, u eenen voordragt te doen betrekkelijk de militaire wetten.

Thans, burgers wetgevers! zij het ons vergund aan uwe goedkeuring te onderwerpen een Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat te Lande, hetgeen, gelijk wy u hetzelve aanbieden, bijna geheel het werk is van eenen man, aan wiens verdiensten en veeljaarige ondervinding het ons aangenaam is bij deze gelegenheid hulde te doen, den Burger, P. *Wiertsma*, auditeur-militair te Leeuwaarden en thans lid der Commissie, benoemd tot het vervaardigen van het civiel en crimineel wetboek.

Wij hebben het als een aangenaame werkzaamheid beschouwd, 's mans nuttigen arbeid met den vereischten aandagt te overweegen en zijn zeer zelden en meest in zaaken van weinig belang van zyne gedachten afgegaan. De billijkheid vordert, dat wij ook onzen dank betuigen aan de hulp van ons geacht medelid *Vitringa*, die ons de vruchten van zijne ondervinding heeft meedegedeeld.

Ons oogmerk is niet bij onze voordragt u alle de redenen en motiven op te geven. die den kundigen steller en ons, die zijnen arbeid overwogen hebben, gebragt hebben tot hetgeen in het conceptreglement is ter neder gesteld. Wij zullen ons vergenoegen inet eenige hoofddenkbeelden voor te dragen, die ter inlichting der voornaamste pointen kunnen strekken.

Wij vertrouwen dat in dr eerste afdeeling, handelende over de militaire jurisdictie, juist de geschiktste middenweg is in het oog gehouden om voor te komen de door de Staatsregeling verboden en aan onzen landaart onaangenaame uitbreiding der militaire juris-

dictie, zowel als eene al te naauwe beperking, die voor den krijgsdienst nadeelig zijn zoude. De moeilijkheid om juiste en duidelijke bepaalingen te maaken is aan ieder bekend die geen vreemdeling is in de geschiedenissen van ons vaderland. Dan wij verheelden ons, dat er niet wel beter middelen zijn uit te denken dan die door den steller van het ontwerp zijn opgegeeven, wanneer onder de militaire delicten zodanige worden gerangschikt, die hetzij uit derzelver aart, hetzy door bijkomende omstandigheden alleen door militairen kunnen worden bedreven, of wel zodanige kleine delicten, welker correctie, wil men de militaire krijgstucht doen uitoeffenen, door den militairen rechter moeten worden gestraft. De zorg om den loop der justitie door geen oponthoud te vertragen en om voor te komen, dat de militaire rechter zijne jurisdictie niet te ver uitstrekke, heeft aan den burgerlijken rechter het oordeel in geval van geschil doen verblyven, terwijl men ook bedacht geweest is om, wanneer iemand van twee misdaden van verschillenden aart is beschuldigd, de uitspraak aan ééne rechtbank over te laaten. Ook is gezorgt, dat de burgerlijke en militaire rechters elkander onderling bijstand zouden bieden.

De tweede afdeeling handeld over de misdaden en straffen in liet algemeen en vervolgens over de onderscheidene zoorten van misdaaden met de op dezelve gestelde straffen. Die straffen worden opgegeeven: de klinkslagen, de gevangenis, de cassatie en de dood. Wij zullen niet uitweiden in wijsgeerige bespiegelingen over de onderscheidene soorten van straffen. Het is mogelijk niet alleen, maar zeer waarschijnelijk, dat ook bij andere leden dezer vergadering dezelfde bedenkingen zijn opgekomen, die ons wel eens eenige ogenblikken hebben teruggehouden. Dan wij verzoeken die onzer medeleden de zaaken in hunnen zamenhang en niet in het afgetrokkene te beschouwen. Wij hebben gemeend nimmer uit het oog te moeten verliezen, dat zommige denkheeldcn hij den krijgsman, al maren het vooroordeelen, nuttig zijn kunnen en ten minsten niet door eene met kunnen worden uitgeroeid. De kundige staatsman gevoeld wel eens. dat een kortstondig ongerief te verkiezen is boven eenen angstvalligen schroom, die zo vaak de verderfelijkste gevolgen naar zich sleept. Dan de wijze wetgever weet tevens, dat in het moreele zowel als in het physicque eene zagte wijziging veelal betere uitwerkingen heeft dan voorbarige veranderingen.

Eene vergadering als deze zal gemaklijk beseffen de noodzaaklijkheid van voorzorgen als bij het tweede hoofdstuk der tweede afdeeling voor de discipline worden aan de hand gegeeven. Het kan zijn dat uwe Commissie, die de gevoelens van den steller van het ontwerp heeft overgenomen, zommige zaaken niet wel getroffen heeft, maar hij, die zioh geen hersenschimmige gedachten van vrijheid en gelijkheid maakt, hij die beseft dat zonder orde geen vrijheid bestaan kan, dat de ware gelijkheid zelfs vordert de onderwerping aan de wet en hen die overeenkomstig de wet zijn aangesteld en handelen, zulk eene zal de bepaalingen, bij dit hoofdstuk voorkomende, niet

strijdig houden met de onvervreemdbaare rechten van den mensch en burger, met de gronden van ons maatschappelijk verdrag, tot hetwelk de militairen mede behooren.

Het derde hoofdstuk begint met deze gulde les: dat de subordinatie de ziel is van den militairen dienst en dat bij elk voor eenen generaalen regel moet worden gehouden, dat men moet beginnen met te obedieeren en zich eerst daarna mag heklaagen. Zachtere zeden mogen het gedrag van den Romeinschen veldheer laaken, die zijnen eigenen zoon ter dood liet brengen omdat hij de bevelen van zynen vader en bevelhebber had overbreeden. Hoe lofwaardig anderzins zijn gedrag ook zoude geweest zijn, zeker is het dat het handhaven der strengste krijgstugt een der voornaamste oorzaaken geweest is van den onafgebroken loop van zegepraalen, door het oude Romen behaald. Dat denkbeeld te doen verflaauwen zoude naar ons inzien de verderfelijkste gevolgen hebben.

Wanneer men dit in het oog houdt, wanneer men bedenkt, hoe nuttig militairen zijn wanneer de krijgstucht bij hun wordt onderhouden, maar hoe verderfelijk voor de maatschappij wanneer dezelve eenigzins is ontbonden, zal men de straffen, bij dit hoofdstuk bepaald, niet te zwaar vinden. Men bedenke de schromelijkste gevolgen van daden van geweld van onderofficieren of gemeene militairen tegen hunne meerderen en men zal erkennen, dat de vrees voor de zwaarste straf geschikt is om dat onheil voor te komen.

Over het vierde en vijfde hoofdstuk zullen wij alleen aanmerken, dat het vierde, naar ons inzien, zeer juiste bepaalingen geeft van de onderscheidene graaden van desertie en de daarmede evenredige straffen. en het vijfde van de verschillende soorten van misdaaden van verraad in den oorlog.

Het zesde capittel handelt van zodanige misdaaden, welke ook door andere kunnen worden gepleegd maar echter best aan de uitspraak van den militairen regter worden overgelaaten. Men zal, geloven wij, niet ligt de noodzakelijkheid tegenspreken, dat, wanneer het leger te velde is. alle delicten door den militairen rechter moeten beoordeeld worden, en deze vergadering zal, zo wij meenen, met ons hulde doen aan de juistheid der wetten, die strekken om alle officieren en andere militairen hunnen pligt in het voorkomen van plundering te doen gevoelen. In datzelfde hoofdstuk wordt ook gesprooken van een der moeilijkste deelen der criniineele wetten, de tweegevegten. Het ontwerp, dat wij u aanbieden, geeft eenige articulen op. Mogt het ons gelukt zijn het waare getroffen te hebben, mogt de vrees van door eenen rechtvaardigen rechter voor eerloos verklaard te worden, meer invloed hebben dan de vrees van voor het wanbegrip der merischen zijne eer te hebben vcrlooren.

De laatste articulen spreeken van die zoorten van dieverij, die alleen door militairen worden gepleegd.

De derde afdceling, handelende over de rechtspleging, verdient aan derzelver steller, naar ons inzien, geen minderen lof dan de twee voorgaande, daar zij eenen juisten middenweg aanwijst tussehen

schadelijke vertragingen en gevaarlijke overhaasting. Ieder die niet, geheel vreemd is in hetgeen het krijgswezen betreft, gevoelt, dat het ongerijmd zijn zoude, voor misdaden tegen dc krijgstucht guarnisoenskrijgsraaden bijeen te roepen. Teder gevoelt, dat het eenen hoogeren officier moet vrijstaan om voldoende redenen dengeenen die onder hem gesteld is, arrest aan te zeggen en dat de commandeerende officier het recht moet hebben straffen wegens misdaaden tegen de krijgstucht op te leggen. Maar tevens is zorg gedragen, dat geen billijke klachten zouden worden afgewezen en geen krijgsraad geweigerd en dat dus niemand zijne macht zoude kunnen misbruiken.

Het 301 art. der Staatsregeling, bepaald, dat in militaire vonnissen zonder confessie, door guarnisoenskrijgsradcn gewezen, een hoogcr beroep zijn zal op eene hooge vierschaar, bestaande uit vijf hoofdofficieren en een fiscaal; zullencle de wet de werkzaamheden van den agent van oorlog gelijk mede de wijze van zamenstelling der vierschaar bepaalen. Dit articul brengt het Vertegenwoordigend Lichaarri in de verplichting, verscheidene bepaalingen te maaken omtrent de zamenstelling der vierschaar. Wij hebben ons zeer wel kunnen vereenigen met het denkbeeld om vijf officieren uit de dienst doende armée te nemen. door het Uitvoerend Bewind te benoemen. De bepaaling toch van hoofdofficieren kan niet wel op gepensioneerden worden toegepast en daarenboven kan het tot bezuiniging van de financiën strekken, daar de gepensioneerden eene aanzienlijke vermeerdering zouden kunnen vorderen. hetgeen bij de dienstdoende officieren of geheel niet of van weinig belang zijn zoude. Manr hieruit volgt de noodzaakelijkheid om de leden van dezen vierschaar niet voor altijd te doen aanblijven maar te bepaalen, dat zij om de twee jaaren voor anderen plaats zullen maken, hetgeen daarenboven de nuttigheid kan hebben van bij zommigcn de vrees weg te nemen, dat die vierschaar haare macht te verre zoude willen uitstrekken. De fiscaal zal, overeenkomstig den geest der Staatsregeling, door het Uitvoerend Bewind moeten aangesteld worden. Wij zouden het als zeer gevaarlijk en met de grondbeginzelen strijdig beschouwen, bijaldien de fiscaal sessie hadt in de vierschaar. Het natuurlijk gevolg daarvan zoude zijn, al hadt hij maar eene adviseerende stem, dat dezelve van veel invloed op de leden zoude zijn, hetgeen wel eens zeer schadelijk zijn kan.

Er is tevens gezorgt voor de rechtspleeging geduurende den tijd dat het leger te velde is, wanneer de guarnisoens-krijgsraaden niet gemakkelijk bij den ander zouden kunnen worden beroepen en wanneer ook moet gezorgt worden, dat de macht van den commandeerenden generaal aan geen schadelijke belemmeringen blootgesteld zij.

Mtanneer het leger niet te velde is en echter de vierschaar van herziening, ingevolge het 300 art. der Staatsregeling, niet in werking is, is het natuurlijk dat aan die hooge vierschaar beroep zij van de vonnissen, door de guarnisoens-krijgsraaden zonder confessie gewezen, maar wij hebben getracht alle voorzorg te gebruiken ten einde geen langduurigr procedures een wezentlijk nadeel aan den

krijgsdienst toebragten. Er kunnen gevallen zijn dat de termijnen te kort zijn, als bijvoorbeeld in de winter. Maar dan kan de rechter dezelve verlengen.

Daar het 300 Art. de wijze bepaald, op welke in tijd van vreede de herziening der vonnissen van guarnisoens-krijgsraaden zal kunnen worden gevorderd, was het noodig, dat voorrecht op eene andere wijze aan hun die bezwaard zijn mogten, te doen genieten zoolang het 300 articul niet in werking kan worden gebragt en men kan gemaklijk nagaan hoe moeilijk zulks zijn zoude, zoolang er geen vaste guarnisoenen zijn. De hooge vierschaar is terecht, naar ons inzien, als daartoe geschikt geoordeelt en wij verbeelden ons, dat deeze vergadering met ons zal goedkeuren de voorzichtige en op rechtvaardigheid gegronde wijze, op welke deeze zaak wordt voorgedragen.

In het, derde hoofdstuk gehandeld wordende van de guarnisoens-krijgsraaden, moeten wij u doen opmerken, dat het ontwerp derzelver zamenstelling eenigzints verschilt van die, welke plaats lieeft bij het placaat van den 8 Mey 1795, ingevolge welk twee gcmeenen in dien krijgsraad zitting zouden hebben. Het oogmerk van cene diergelijke zamenstelling kan nooit verondersteld worden te zijn om een zeker overwigt ten voordeele of ten nadeele van den beschuldigden te doen plaats hebben, maar wel om te zorgen, dat er iemand zij. die zich geheel in de plaats van den beschuldigden en de verleidingen, aan welke zijne stand is blootgesteld, zoude kunnen stellen. En wij gevoelen met den steller van het ontwerp, dat door zijne schikking de twee commissarissen van de informatie welke gewoonlijk lieutenants zijn, leden van den krijgsraad zijn kunnen zonder dat de capiteins worclen uitgesloten.

Hoewel hetgeen in de eerste afdeeling van den agtsten titul der Staatsregeling houdende algemeene bepaalingen van de rechterlijkc macht welligt zoude kunnen worden beschouwd niet geheel toepasselijk te zijn op dit militair wetboek. hebben wij echter gemeend zoo na mogelijk hij dezelve te moeten blijven en daarom dezelfde bepalingen te moeten maken wegens de ongeoorloofde graaden van bloedverwantschap of zwagerschap tusschen leden eener krijgsraad. Maar het 256 articul, bepalende dat geene rechterlijke bediening zal worden waargenoomen dan door burgers, die den ouderdom van **30** jaaren hebben bereikt, kan niet toepasselijk zijn op krijgsraden, in welken jongere officieren zitting hebben. Daarenboven is er een merkelijk onderscheid tusschen eene rechterlijke bediening, die voor eenen zekeren tijd wordt waargenomen, en eenen krijgsraad, die wegens eene enkele zaak is bijeengeroepen.

Zeer breedvoerig en naauwkeurig wordt in het vierde hoofdstuk der derde afdeeling de manier van proeedeeren voor de guarnisoens-krijgsraaden voorgesteld. Bijaldien wij op dezelve iets hadden aan te merken, zoude het de vrees zijn, of welligt dezelve niet te lang zoude ophouden. Dan wij hebben gemeend geen verandering te moeten maken omdat altijd in het oog moet worden gehouden, dat ge-

noegzaame middelen van defensie aan den beschuldigden worden gelaten.

Wij zullen ons daarom ook alleen vergenoegen door u met een woord te spreken van hetgeen wij gemeend hebben te moeten voordragen betrekkelijk de gevallen dat iemand nalatig is gebleven op de successive indagingen te verschijnen en dientengevolge de defaulten zijn verleend. Meer overeenkomstig het gewoon gebruik zoude het zijn, dat, wanneer de beschuldigde niet verscheen, tegen hem zoude worden geprocedeerd en hij verklaard contumax en mitsdien verstoken van alle exceptiën. terwijl de auditeur zodanige conclusiën zoude nemen als hij meende te behooren. Dan hieruit zoude tevens volgen dat, wanneer de contumax verscheen, opnieuw op de gewoone wijze zoude worden geprocedeerd en dan zoude toch eigentlijk het voorig vereischte vergeefsch zijn terwijl wij niet kunnen zien. dat het voortzetten der proceduren van eenigen nuttigen invloed, tot afschrik van anderen, zijn zoude.

En het is daarom dat het ons geschikter is voorgekomen, dat, wanneer de beschuldigde niet verscheen binnen den hem gepraefigeerden tijd, de proceduren wierden geschorst en dan alleen voortgezet wanneer de beschuldigde verscheen of in handen der justitie geraakte.

Het is ons echter nodig voorgekomen, uitdrukkelijk te bepaalen, dat dadelijk de post, welken de beschuldigden mogt bekleeden. zoude worden vervuld en dat, wanneer hij niet verscheen, tegen hrm ook als deserteur zoude worden geprocedeerd. Daardoor wordt gezorgd, dat hij, die zich aan het onderzoek van den bevoegden rechter tracht te onttrekken, in stede van voordeel eene welverdiende verzwaring van straf erlange.

Het vijfde capittel handelt over een der moeilijkste deelen van het crimineel proces, de kracht der bewijzen. Dan daaromtrent zijn de algemeene wetten, welke plaats hebben of die wij van de Commissie daartoe benoemd verwagten, ook op militaire gevallen toepasselijk. Echter zal, geloven wij, ieder gemakkelijk nagaan. dat. gelijk in het ontwerp wordt voorgesteld, een meerder geloof moet worden gegeven aan eenen militair. die door iemand. welke hem gesubordonneerd is, wordt aangevallen of aan eenen schildwacht. die aangevallen wordt.

Meer zal het niet noodig zijn over dit belangrijk onderwerp te zeggen en wij gaan alsnu over om aan uw meer verlicht oordeel te onderwerpen het volgend *besluit:*

De Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam, gehoord hebbende het rapport eener personeele commissie. daarbij overleggende een

Ontwerp *van een Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat.*

Eerste Afdeeling.

Militaire jurisdictie.

Art. 1. Aan de militaire jurisdictie zullen alleen onderworpen zijn *militaire persoonen* en die alleen in *militaire delicten.*

2. Voor militaire *persoonen* zullen worden gehouden alle hooge en laage officieren, onderofficieren en gemeenen, die in actueelen dienst zijn, daaronder de doctoren, chirurgijns en musicanten mede begrepen.

3. Voor militaire *persoonen* zullen ook worden gerekend de recruten, zodra de wettigheid van hun engagement vast staat.

4. Voor *militaire* delicten zullen worden gerekend zodanige feiten, die in den dienst en door den krijgsman alleen kunnen worden bedreeven, zullende daaromtrent de volgende bepalingen ten aanzien der gevallen, waarop die regel toepasselijk zij, moeten worden in acht genomen.

5. Onder de classe dier misdaaden zullen behooren alle zulke daaden. die in zich zelven van dien aart ziin. dat ze alleen door militairen begaan kunnen worden; dus alle misdaden tegen de discipline en subordinatie. de misdaad van desertie. in alle deszelfs bijzondere trappen, mitsgaders het verraad in den oorlog gepleegd, zoals de misdaaden in de afzonderlijke capittels der volgende afdeeling breder zijn beschreven.

6. Onder die classe zullen ook worden gerekend de duellen mitsgaders zodanige andere misdaden, welke ten aanzien van de omstandigheden en betrekkingen alleen door eenen militair kunnen morden begaan.

7. Al verder zullen onder die classe worden gerekend te behooren alle kleine delicten, als baldadigheden, straatschenderij, het insmijten of inslaan van glazen en diergelijke geringe excessen, wordende de correctie daarvan aan den militairen rechter overgelaten, dewijl zonder dat de militaire Krijgstucht onniogelijk uitgeoeffend zal kunnen worden.

8. Indien nogthans zodanige kleine delicten en excessen door verlofgangers gepleegd worden op plaatsen waar geen guarnisoen is. zullen dezelve door den burgerlijken rechter der plaatse gecorrigeerd en gestraft kunnen worden.

9. Indien het gebeuren mogt, dat door een militair persoon een geringer misdaad was begaan, waarvan de cognitie aan den burgerlijken rechter behoort, en tevens een zwaarder delict, waarover de erkentenis aan den militairen rechter toekomt, zoo zal de burgerlijke rechter den delinquant aan den militairen rechter moeten overlaaten.

10. Insgelijks zal de militaire rechter dien delinquant aan den burgerlijken rechter moeten overlaatcn, indien de misdaad, waarover de burgerlijke rechter de judicature toekomt, even zwaar als de andere of de zwaarste van beiden zijn mogt.

11. In beide gevallen zal de militaire of de burgerlijke rechter, aan welke de delinquant zal zijn overgelaten, moeten vonnissen over alle de misdaaden bij zulk een delinquant begaan.

12. Indien er disput ontstaan mogt, of de eene misdaad wel zwaarder dan de andere was en welke in dat geval voor de zwaarste moest worden gehouden, zal het oordeel in dat geval staan aan den burgerlijken rechter en zal de militaire rechter zich daaraan moeten onder-

werpen; doch zo hij vermeend, dat zulks bij den burgerlijken rechter kwalijk is begrepen, zal hij daarvan kennis moeten geven aan den Agent van Oorlog om langs dien weg te effectueeren, dat daaromtrent voor het toekomende, zo het nodig wordt geoordeeld, eenige nadere bepaling worde gemaakt.

13. Wanneer de burgerlijke rechter goedvind een militair persoon in zijn guarnisoen of .gedetacheerd of op marsch zijnde, te doen apprehendeeren, zal dezelve daartoe requisitie doen aan den commandeerenden officier, welke daarop verplicht zal zijn om den gerequireerden delinquant zonder eenig tijdverzuim in apprehensie te doen neemen en zodra immers mogelijk aan den burgerlijken rechter, die hem gerequireerd heeft, over te geven.

14. Indien echter een militair persoon op de daad betrapt wordt, of buiten zijn guarnisocn of detachement, of, niet op marsch zijnde, iets bedrijft, zal de burgerlijke rechter of diegeen, aan wien de handhaving der justitie in zodanige plaats is aanbevolen, dcnzelven aanstonds in hechtenis kunnen neemen, mits daarvan den commandeerenden officier, waaronder dezelve behoort, de noodige kennis gevcndc.

15. Wanneer de militaire rechter eenige burgerlijke persoonen tot getuigen noodig heeft, zal hij dezelve, indien zij vrij illig genegen zijn vóór hrm te compareeren, mogen verhooren.

16. Maar wanneer de burgerlijke persoonen ongenegen zijn om voor den militairen rechter te compareeren, zal hij dezelve bij requisitoriën door den burgerlijken rechter, waaronder zij gezeeten zijn, op interrogatoriën moeten doen verhooren en zullen de burgerlijke rechters gehouden zijn, de militairen daarin ten behoeve der justitie alle hulp en adsistentie te verleenen.

17. Indien echter de militaire rechter oordeelt, dat er eene confrontatie van de getuigen tegen den beschuldigden of van de getuigen tegen elkander vereischt wordt en tot dat einde noodig is tie burgerlijke getuigen vóór den militairen rechter compareeren, zoo zal hij dezelve daartoe bij reyuisitoriën door den burgerlijken rechter doen citeeren en zal de burgerlijke rechter in dat geval die citatiën moeten doen exploicteeren niet alleen, maar ook de persoonen, die onwillig zijn mogten om te compareeren, daartoe moeten constringeeren.

18. De militairen, welke als getuigen voor den burgerlijken rechter geciteerd zijn, zullen vóór denzelven moeten compareeren, doch alvorens van de aan hun gedaane citatie kennis moeten geeven aan den commandeerenden officier, waaronder zij behooren.

19. Dc militaire rechters zullen in gevallen, waarin zulks noodig mogten oordeclen, hunne delinquanten buiten dc Republiek mogen bannen.

20. Het geval konnende exteeren, dat zich in tijd van oorlog een veldleger in of buiten de Republiek bevond, hetzij campeerende of op marsch, zal in zulk een geval, onverminderd al hetgeene voorschreeven is, aan den militairen rechter worden overgelaaten om ook alle gemeene delicten zoo tegen militairen als tegen in- cri opgezete-

nen door persoonen tot dat veldleger behorende begaan, te erkennen en te straffen evenalsof zij zich aan pure militaire delicten hadden schuldig gemaakt; mits dat, het leger gescheiden zijnde, al het hiervóór gestatueerde weder zal stand grijpen.

21. Onder de gemelde restrictie zullen ook in dat geval en geduurende den tijd dat het leger te velde zijn zal. aan de militaire justitie onderworpen zijn alle die het leger volgen, vrouwen, marketenters. ambachts- en werklieden, de knechts en andere domestiquen van officiers, ook dezulken, die geheel geen betrekking tot het leger hebben maar bevonden zullen zijn te weezen spions of zich aan het debaucheeren der militie of aan eenige andere misdaad ten nadeele van het Gemeenebest te hebben schuldig gemaakt.

22. In dien tijd zal ook de commandeerende generaal van de arrné bevoegd zijn om hij voorkomende omstandigheden te doen uitgaan zoodanige ordrcs en bevelen als hij tot voorkoming van desorders en ongeregeldheden en ter onderhouding van een goede krijgstucht in 't leger noodig en dienstig zal oordcclcn, zoo nogthans dat dczclvc niet tegen deeze wetten inloopen maar zooveel mogelijk met derzelver zin en bedoeling overeenkomstig zijn. En zal de krijgsraad verplicht zijn die ordres te respecteeren en daarop in die gevallen recht te doen.

Tweede Afdeeling. *Eerste capitteb.*

Misdaaden en straffen in 't algemeen.

Art. 1. Alle overtreding van de wet is strafbaar en als zodanig onder het getal der misdaaden te rekenen. Maar alle misdaaden van dien aart zijn geene eigenlijk gezegde *delicten.* Een boos opzet gepaard met de daadlijke uitvoering kan ze alleen daartoe brengen.

2. Alle misdaden, waaraan zulks ontbreekt, zijn slechts fauten, uit losbandigheid of onachtzaamheid voortgekoomen, welke uit hun aart niet tot de *justitie* maar tot de *krijgstucht* behooren.

3. De justitie en de krijgstucht komen echter hierin volmaakt overeen, dat in de uitoeffcning van beiden een gelijke voorzichtigheid. onpartijdigheid en billijkheid moet plaats hebben.

4. Alle die met de behandeling en uitvoering dezer wetten belast zijn, zijn verplicht de grondregels in deze articulen vervat, naar te komen.

5. Elk rechter draagt bovenal zorg, dat er geene onschuldigen gestraft worden! Maar hij zorge ook zoovecl hem mogelijk zij, dat de misdaad daar ze gevonden wordt niet ongestraft blijvc.

6. Ten einde dat heilzaam oogmerk te bereiken, zullen alle militairen van den hoogsten tot den laagsten in rang verpligt zijn zich in allen opzichte naar deze wetten te gedragen, daaraan bij alle gelegenheden de hand te houden, dezelve te handhaven en de strikte naarkoming daarvan op alle mogelijke wijze te bevorderen.

7. Alle militairen van den hoogsten tot den laagsten zullen ook aan deze wetten onderworpen zijn, zodanig dat elk, die zich aan eene

misdaad daarbij verboden heeft schuldig gemaakt, zal moeten ondergaan de straf daarop gesteld, ten ware eenige wettige reden ter verschooning of verontschuldiging hem daarvan in 't geheel of ten deele zoude kunnen bevrijden.

8. Daar het dronken drinken op zichzelf strafwaardig is, zal de dronkenschap niet als een wettige reden van verschooning ten opzichte van gepleegde misdaaden mogen aangenomen worden.

9. Ten einde echter alle aanleiding daartoe zooveel mogelijk worde voorgekomen, wordt aan alle officiers en onderofficiers ten sterksten geordonneerd om met dezulken. die zich door den drank onbekwaam hebben gemaakt, voorzichtig te handelen, zich met hun in geen woordenwisseling in te laten, veel min hun te slaan of te mishandelen om ze langs dien weg niet tot toorn of verwoedheid te brengen en daardoor oorzaak te geven, dat ze onbedacht hun leven zouden verspelen. Zulk een persoon zal men integendeel zoo mogelijk met goede woorden, anders met dwangmiddelen in een der machten moeten brengen om des anderen daags, nugteren geworden, voor de dronkenschap en begaane excessen beide gestraft te worden.

10. Ook zullen niet alleen de principale overtreeders maar ook de medeplichtigen en die hun ter hulpe geweest zijn, gestraft worden. De helper zal even schuldig worden gerekend als de daader.

11. Alle, die met de uitvoering dezer wetten belast zijn, zullen in het straffen eenc volmaakte gelijkheid betrachten, geen onderscheid van persoonen, geen hoogeren of lageren rang in aanmerking nemen, ook zich door geen vrees, gunst, haat, medelijden of eenige andere reden van de strikte naarkoming dezer wetten laten aftrekken.

12. Men zal zich in het bepalen der straffen stiptelijk houden aan de zodanigen, die bij deze ordonnantie zijn vastgesteld, zonder van eenige andere gebruik te mogen maken.

13. De in dit wetboek voorkomende straffen bepalen zich tot *de klingslagen, de gevangenis, de cassatie* en *den dood.*

14. Zoo dikwijls bij de volgende wetten de straffe des doods zonder eenige nadere bepaling op de misdaad gesteld is, zal daardoor moeten worden verstaan *de straf met den kogel dat er de dood op volgt.*

15. De cassatie zal plaats hebben bij de officiers in dier voege, dat zij zullen worden gecasseerd of gecasseerd met infamie en inhabiliteit om den Lande ooit wederom te kunnen dienen, naar dat het in de bijzondere gevallen bij de wet bepaald zal zijn.

16. De cassatie zal ook bij de onderofficiers en gemeenen plaats hebben bij onderscheiding, zo dat zij met een brief je van ontslag zullen worden weggezonden, dat zij zullen worden gecasseerd met of zonder inhabiliteit of voor schelm zullen worden weggejaagd.

17. Door de gevangenis wordt ten aanzien van de officiers naar de omstandigheden verstaan het arrest van den provoost, met of zonder acces voor eenige dagen, weken, maanden of langer, het arrest op hun kamer met of zonder schildwagt in de kamer, voor de kamerdeur of voor de deur van 't huis, op of buiten hunne kosten.

18. Tndien den gearresteerden officier een schildwagt wordt toe-

gevoegd ***op zijne kosten,*** zal hij uit zijn tractement aan de schildwagten voor ieder uur schilderen moeten betaalen zooveel als hem door den commandeerenden officier naar redelijkheid zal worden opgelegd.

19. De gevangenis zal aan de wagtmeesters, sergeanten en die met dezelve in gelijken rang staan, worden uitgeoeffend door hun voor zekeren tijd te plaatsen bij den geweldigen provoost met of zonder acces, met of zonder sluiting aan handen en voeten, of aan de eene hand en voet, naar de omstandigheden het zullen medebrengen.

20. Ten aanzien van de corporaals en de gemeenen zal de gevangenis bestaan in geplaatst te worden op de hoofdwagt of bij den provoost, in de ordinaris gevangenis of in een gat op de gewoone kost of te water en brood, gesloten of ongesloten naar de omstandigheden.

21. De klingslagen zullen alleen geappliceerd kunnen worden aan de corporaals en gerneenen ten zulk een getale als in de voorkomende gevallen naar de omstandigheden bepaald zal worden, zo echter dat dezelve in getal nooit hoger dan tot vijftig toe gegeven zullen mogen worden.

22. Geene andere soorten van straffen dan de hiervoren gemelde zullen kunnen of mogen worden geappliceerd, uitgenomen alleen in de gevallen waarin bij de volgende wetten andere soorten van straffen bepaald zijn.

23. De krijgsgerechten, commandeerende officiers en die het verder zouden mogen aangaan, zullen zich niet alleen ten aanzien van de soort maar ook in betrekking tot den *tijd,* trap en *wijze,* indien zulks bij de wet bepaald is, strict naar de wet moeten reguleeren zonder daarvan het geringste te mogen afgaan.

24. Daar het echter ten aanzien van de straf der gevangenis eene volstrekte onmogelijkheid is om in de menigvuldige gevallen, waarop dezelve bij de wet geappliceerd wordt, den tijd, de trap, de wijze te bepaalen, te minder daar de omstandigheden van gelijkzoortige misdaaden zo oneindig kunnen verschillen, dat ze voor geene gelijke misdaaden kunnen worden gehouden en er om die reden noodzakelijk altijd iets aan het oordeel van den rechter moet worden overgelaaten, zo zullen de gerechten en commandeerende officiers in de gevallen daar de wet zwijgt, ten aanzien van de straf, de plaats, den tijd, de trap en de wijze kunnen en moeten bepaalen naardat de verligtende en verzwaarende omstandigheden zullen vereischen.

25. Wanneer bijvoorbeeld bij de wet tot straf gesteld is een gevangenis van agt dagen, zo zal de rechter naar de omstandigheden kunnen en moeten bepaalen, hoe de gevangenis zijn zal, of naamlijk dezelve zijn zal in de ordinaris gevangenis of in het gat, of het zal zijn op gewoone kost dan of het geheel of gedeeltelijk zal zijn te water en te brood, gesloten of ongesloten enz.

26. De krijgsgerechten en commandeerende officiers zullen echter daarin met voorzichtigheid moeten te werk gaan en wel moeten toezien, dat het sluiten niet te nauw of te langduurig zij, en ook het zetten te water en te brood voor een langen tijd niet dan niet behoorlijke

intermissien geschiede, opdat des lijders gezondheid daardoor aan geen gevaar worde blootgesteld.

27. Indien er eenige fauten of misdaden mogten voorkomen, die in deze wetten niet bij naame bekend staan, zal men zich in het straffen en beoordeelen van dezelve zooveel doenlijk moeten schikken naar de wetten, waarin gesproken wordt van zulke misdaden, die met de voorgekomene *ten aanzien van het misdadige* de meeste overeenkomst hebben, terwijl men voor het overige in alles de rechtvaardigheid, billijkheid, menschlievenheid, gepaard met een gepaste gestrengheid nooit uit het oog zal moeten verliezen.

Tweede Afdeeling. *Tweede capittel.*

Misdaaden tegen de discipline.

Art. **1.** Elk officier, die uit losheid of onachtzaamheid zal verzuimen uit te voeren datgeene waartoe hij gecommandeerd is, of te volbrengen de orders ontfangen van diegeerie, die boven hem gesteld zijn, zal deswegens met een gevangenis van agt dagen gestraft worden.

2. Elk onderofficier of gemeenen, zich aan dezelfde misdaad schuldig maliende. zal met eene gevangenis van vier dagen worden gestraft.

3. Elk officier, die geene genoegzame vigilantie betoont om zich in cas van alarm direct onder de wapenen te begeeven, zal deswegens met eene gevangenis bij den provoost gestraft worden naar de omstandigheden.

4. Elk onderofficier of gemeene, zich aan dezelfde misdaad schuldig mankende, zal met eene gevangenis van vier dagen wordengestraft.

5. Een officier, die uit onachtzaamheid de wagt, waartoe hij gecommandeerd is, verzuimd, zal met een gevangenis van vier weken gestraft worden.

6. Elk onderofficier of gemeene, die zich aan dezelfde misdaad schuldig maakt, zal met een gevangenis van agt dagen gestraft worden.

7. Elk onderofficier of gemeenr, die zich, zonder in den dienst geëmployeerd te zijn, nadat de taptoe geslagen is, op straat zal laaten vinden. zal met eene gevangenis van vier dagen worden gestraft.

8. Een officier, die op zijn wacht beschonken zal zijn, zal met eene gevangenis van vier weken gestraft worden.

9. Een onderofficier of gemeenc, die op zijn wagt beschonken zal zijn, zal met een gevangenis van agt dagen gestraft worden.

10. Een schildwagt in tijd van vreede op zijn post slapende of beschonken gevonden, zal met een gevangenis van agt dagen gestraft worden.

11. Een schildmagt, die in tijd van vreedc aan zijn consigne niet zal hebben voldaan, zal inet een gevangenis van agt dagen gestraft worden.

12. Elk militair, die een schildwagt op zijn post met woorden of gesten geïnsulteerd zal hebben, zal daarover naar omstandigheden,

indien 't een officier of onderofficier is, met gevangenis, en indien het een gemeene is, met gevangenis of klingslagen gestraft worden.

13. Alle officieren en onderofficieren, die hunnen meerderen oneerbiedig behandelen, kwalijk bejegenen, tegen dezelve morren of zich over derzelver behandeling met woorden of gesten onvergenoegd toonen, zullen deswegens met gevangenis gestraft worden naar de omstandigheden.

14. Indien de gemeenen zich daaraan schuldig maken, zullen dezelve met gevangenis of klingslagen worden gecorrigeerd.

15. Alle kijverijen en vechterijen tusschen de militairen onderling of tusschen de militairen en burgers zullen in de militairen met gevangenis of klingslagen worden gestraft naar de omstandigheden.

16. Ongeregeldheden op straat gepleegd, hetzij met het inslaan van glazen, ruïneeren van goederen en alle andere insolentiën, van wat natuur die zijn mogen, zullen naar de omstandigheden met klingslagen of gevangenis geboet worden.

17. Wanneer zodanige ongeregeldheden aan iemand binnen deszelfs huis geschied zijn, zal de straf des te zwaarder moeten worden genomen.

18. Bovendien zal de delinquant gehouden en verpligt zijn de schade, door hem veroorzaakt, te vergoeden en zal hun die, indien de beledigde het verzoekt, bij dragelijke payen van hunne soldij of tractement worden afgehouden.

19. Het verkoopen, verpanden, ruïneeren of verwaarloozen van de wapens, monteeringsstukken of andere compagniesgoederen zal met gevangenis of klingslagen gestraft worden naar de omstandigheden.

20. Alle misbruik van den sterken drank en een liederlijke conduite zal in de militairen ten kragtigsten moeten worden tegengegaan en alle die zich daaraan schuldig maken, hij zij wie hij zij, zal men deswegens reprimendeeren en tot verbetering vermanen.

21. Indien mondelinge correctien en vermaningen vruchteloos zijn, zal men den schuldigen bij voorkomende gelegenheeden ernstig straffen, zoo het een officier is door eene gevangenis van een, twee of drie maanden; zoo het een onderofficier is door een gevangenis van eenige weeken met of zonder sluiting, naar de omstandigheeden, en zoo het eene gemeene is door klingslaagen of het zetten te water en te brood voor eenige dagen.

22. En zoo alle pogingen tot verbetering van dezulken aangewend, onvoldoende zijn bevonden, zal men zich van zulke onnutte en onwaardige voorwerpen ontdoen, indien het onderofficiers of gemeenen zijn, door hun met een briefje van ontslag weg te zenden en indien het officiers zijn, door hunne slegte conduite te brengen ter kennisse van den Agent van Oorlog met verzoek om te effectueeren, dat hunne commissiën worden ingetrokken.

23 Ditzelfde zal ook in allen opzichte plaats hebben en geobserveerd worden ten aanzien van zulke officieren en onderofficieren, die zich door grof speelen, onmaatige of ongeoorloofde verteeringen of op eenige andere wijze in de noodzaaklijkheid brengen om meerdere

schulden te maken dan ze betalen kunnen en zich daardoor aan de vervolging hunner crediteuren en de verachting van alle de onder hun dienende blootstellen.

24. Alle commandeerende officieren der corpsen zullen in zooverre voor de conduite van hunne onderhebbende officiers en gemeenen verantwoordelijk zijn, dat zij zich door eene te groote toegevendheid in de gemelde stukken zelf schuldig en reprochabel zullen stellen.

Tweede Afdeeling. *Derde Capittel.*

Misdaaden tegen de subordinatie.

Art. **1.** De subordinatie de ziel van den militairen dienst zijnde, moet bij elk voor een generalen regel worden gehouden, *dat men moet beginnen met te obedieëren en zich eerst daarna mag beklagen.*

2. Elk militair zal derhalven gehouden zijn de ordres, die hem door iemand, in den dienst boven hem gesteld, in dienstzaken gegeven worden, direct en zonder daartegen te redeneeren te gehoorzamen en getrouwelijk te volbrengen, behoudens zijn recht om, wanneer hij zich daarover bezwaard vindt, van achteren daarover zijne klachten in te brengen.

3. Een officier, die opzettelijk verzuimt of uitdrukkelijk weigert de orders van degeene, die boven hem gesteld zijn, naar te komen of zich daartegen met woorden verzet, zal deswegens met cassatie gestraft worden.

4. Een onderofficier of gemeen militair, die opzettelijk verzuimt of aan zijnen officier of onderofficier uitdrukkelijk weigert den hem aanbevolen dienst waar te neemen of zich daartegen met woorden verzet, zal gestraft worden met een gevangenis te water en te brood voor den tijd van agt dagen, waarvan hij de vier laatste aan de eene hand en voet in den vierden schakel zal zijn gesloten en na ontfangen straf met een briefje uit 's Lands dienst worden ontslagen en onbekwaam worden verklaard om het Land in den tijd van zes jaaren weder als militair te kunnen dienen.

5. Wanneer zulk eene opzettelijke desobedientie gebeurt in den tijd van oorlog, in een affaire tegen den vijand of in een plaats welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, zal de delinquant, hetzij dezelve een officier, onderofficier of gemeenen is, inet den dood worden gestraft.

6. Een officier, die zijnen meerderen dreigt of scheld. zal van zijne militaire charge gecasseerd, eerloos en infaam verklaard worden.

7. Een onderofficier of gemeen militair, die zijnen officier of onderofficier dreigt of scheld, zal met een gevangenis van agt dagen en op den voet als bij het 4de art. gemeld is, worden gestraft en bovendien voor schelm worden weggejaagd en onbekwaam worden verklaard om het Land ooit weder te kunnen dienen.

8. Een onderofficier of gemeen militair, die zich tegen zijnen

meerderen, hij zij een officier of onderofficier, met'erdaad verzet, het geweer tegen denzelven trekt, denzelven aangrijpt, slaat, kwetst of eenige andere daaden van geweld tegen denzelven pleegt, zal met den dood worden gestraft.

9. Een officier, onderofficier of gemeenen, die in tijd van oorlog, in een plaats welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het leger te velde in cas van alarm zich met opzet niet direct onder de wapenen zal hebben begeeven, zal voor schelm worden weggejaagd.

10. Een schildwagt in tijd van oorlog, in een plaats welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het leger te velde op zijn post slapende of beschonken gevonden, zal met den dood worden gestraft.

11. Een schildwagt, die in tijd van oorlog, in een plaats welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in het leger te velde aan zijn ordre of consigne niet zal hebben voldaan, zal met den dood worden gestraft.

12. Elk militair die overtuigd zal worden een schildwagt op zijn post gewelddadig aangevallen of denzelven op eenige andere wijze daadlijk te hebben mishandeld, zal deswegens zonder onderscheid of zulks in tijd van vrede of van oorlog gebeurd zij, met den dood worden gestraft.

13. Elk militair, die in tijd van oorlog zijn post za1 hebben verlaten om voor zijn eigen veiligheid te zorgen, zal met den dood worden gestraft.

14. Elk militair, die in een plaats, welke stormenderhand is ingenomen, zijn post zal verlaten om zich aan het plunderen te begeven, zal met den dood worden gestraft.

15. Elk militair, die overtuigd zal zijn, dat hij in een actie met den vijand zijne wapenen lafhartig neergeworpen of verlaten heeft, zal met den dood worden gestraft.

16. Wanneer er een geweldigen opstand van de minderen tegen de meerderen mogt plaats hebben, hetzij zulks in een tijd van vrede of van oorlog gebeure, zullen de aanleggers en opstookers daarvan zonder oogluiking met den dood en de andere naar de omstandigheden gestraft worden.

17. In een geval van zamenrotting zullen de meerdere ordonneeren dat men zich scheide en elk zijns wegs ga, en indien zij daarin op staande voet niet gehoorzaamd worden, zullen zij eenige bij namen noemen en indien die genoemde niet direct hun plicht betrachten, zullen dezelve als aanleggers van den opstand gerekend en met den dood gestraft worden.

18. Indien de zamenrotting zich op dat bevel niet scheid, zullen de meerderen geauthoriseerd zijn zodanige middelen van geweld te gebruiken als zij zullen nodig oordeelen en zullen in dat geval al de zamengerotte persoonen voor aanleggers van den opstand worden gerekend en als zoodanig worden gestraft.

Tweede Afdeeling. *T'ierde Capittel.*

Misdaad van desertie.

Art. 1. Desertie is eene moedwillige verlating van den dienst van den Lande, waartoe de militaire persoonen zich van den hoogsten tot den laagsten toe in derzelver onderscheidene betrekkingen hebben verbonden.

2. Een militair zonder onderscheid van rang, die na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft van zijn corps langer dan de tijd van zes weeken in tijd van vreede of van veertien dagen in tijd van oorlog, zal voor een deserteur gehouden en als zoodanig gestraft worden; ten ware hij voldoende reden van zijn afwezigheid kan inbrengen.

3. Almede zal aan de misdaad van desertie schuldig zijn een onderofficier of gemeen militair, die zonder een behoorlijk paspoort bekomen te hebben, in eene andere compagnie of in 's Lands zeedienst zich zal engageeren.

4. Een militair zonder onderscheid van rang, die in een tijd wanneer de Staat met eenige Mogendheid in oorlog is, uit het leger, uit een campement, uit een cantonnement of ook op marsch zijnde om op eenigerhande wiize ten dienste van dit Gemeenebest of deszelfs bondgenoten tegen den vijand gebruikt te worden of uit eene vesting aan de grenzen, daar het toneel van den oorlog is, deserteert, zal met de kogel gestraft worden dat er de dood na volgt.

5. Insgelijks zal met de kogel worden gestraft een militair zonder onderscheid van rang, die uit een stad of vesting, welke dadelijk belegerd of in staat van beleg gesteld is, deserteert.

6. Een militair zonder onderscheid van rang, die in tijd van oorlog deserteert en wiens desertie gepaard gaat met overloopen tot den vijand of met ontvreemding van eens anders goed of, een cavallerist zijnde, met zijn compagnies- of met zijn cameraads paard, zal gestraft worden met de koorde dat er de dood na volgt.

7. Een militair zonder onderscheid van rang, die deserteert uit een leger of van een corps, hetwelk cantonneert. campeert of op marsch is, om op eenigerhande wijze ten dienst van dit Gemeenebest of deszelfs bondgenooten tegen den vijand gebruikt te worden, zal op dezelfde wijze gestraft worden alsof hij in een tijd van dadelijken oorlog ware gedeserteerd.

8. Een officier, die in tijd van oorlog uit een guarnisoen, campement of cantonnement binnenslands, van het toneel des oorlogs verwijdert, deserteert, zal worden gecasseert van zijne miltaire charge in dienst van dezen Staat bekleed, voorts verklaard eerloos en infaam en wijders gebannen uit dit Gemeenebest zonder ooit daar weder in te mogen komen op poene van zwaarder straf.

9. Een onderofficier of gemeen militair, die in tijd van oorlog uit een g-uarnisoen, campement of cantonnement binnenslands en van het toneel des oorlogs verwijdert, deserteert, zal worden verklaard eerloos en infaam en dienvolgende onwaardig om het Land ooit als militair

te dienen en zal voorts worden geconfineerd om met zijner handen arbeid de kost te minnen op zodanige wijze als door het Uitvoerend Bewind zal morden bepaald, en zulks voor den tijd van zes jaaren en daarna gebannen uit dit Gemeenebest zonder ooit daar wederom in te komen op poene van zwaarer straf.

10. Een militair zonder onderscheid van rang, die in tijd van vreede deserteert doch wiens desertie gepaard gaat met geweld of met ontvreemding van eens anders goed of, een cavallerist zijnde, met zijn compagnies- of met zijn cameraads paard, zal met een geesseling worden gestraft en vervolgens geconfineerd om met zijner handen werk de kost te winnen op zodanige wijze als door het Uitvoerend Bemind zal worden bepaald gedurende zodanigen tijd als de rechter naar omstandigheden van zaaken zal oordeelen te behooren.

11. Een officier, die in tijd van vreede deserteert zonder dat zijne desertie met verzwaarende omstandigheden gepaard gaat, zal worden gecasseerd van zijne militaire charge in dienst van dezen Staat bekleed. voorts verklaard eerloos en infaam en dienvolgende inhabiel om het Land ooit weder te kunnen dienen.

12. Een onderofficier of gemeen militair, die in tijd van vreede deserteert. zonder dat dezelve desertie met verzwarende omstandigheden gepaaid gaat, zal worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig te zijn om den Lande ooit als militair te kunnen dienen en voorts voor den tijd van drie jaaren worden geconfineerd om met zijner handen arbeid de kost te winnen op zodanige wijze als door het Uitvoerend Bewind zal worden bepaald.

13. Een onderofficier of gemeen militair, die in tijd van vreede deserteert en eenige zijner compagniesgoederen, behalven hetgeene hij te dier tijd aan heeft, medeneemt, zal in voorgemelden voege worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig en geconfineerd voor den tijd van vier jaaren.

14. Een onderofficier of gemeen militair, die in tijd van vreede deserteert geduurende hij de wacht heeft, zal in voegen voormeld worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig en geconfineerd voor den tijd van zes jaaren.

1 . Een gemeen militair, die in vredestijd van zijn post of schildwagt deserteert, zal in voorgenielden voegen worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig en geconfineerd voor den tijd van agt jaaren.

16. Een onderofficier of gemeen militair, die met geweer en wapenen deserteert, zal in alle de gevallen, hiervóór bepaald, twee jaar langer worden geconfineerd.

17. Een onderofficier of gemeen militair, die met geladen geweer deserteert, zal in alle de gevallen, hiervóór bepaald, zes jaaren langer morden geconfineerd.

18. Een militair zonder onderscheid van rang, die in tijd van vrede deserteert zonder dat zijne desertie met eenige verzwarende omstandigheid is gepaard, en die zich binnen den tijd van drie weken na zijne desertie vrijwillig in arrest begeeft, zal worden gestraft met zodanige straf als de commandeerende officier van het guarnisoen

naar maate der omstandigheden zal oordeelen te behooren, mits een officier in zoodanig geval niet zwaarder zal worden gestraft dan met eene detensie ten zijnen koste bij den geweldigen provoost voor den tijd van drie maanden; en een onderofficier of gemeen militair niet zwaarder dan met vijf en twintig klingslagen voor het front van de parade; doch zal geene vrijwillige terugkomst baaten, indien de tijd van drie weken na de desertie verloopen is, of ook niet ingeval de desertie met eenige de minste verzwaarende omstandigheid is gepaard geweest.

19. Dit zelfde zal plaats hebben indien de desertie in tijd van oorlog uit een guarnisoen, campement of cantonnement, van het toneel des oorlogs verwijderd, geschied en met gecne verzwaarende omstandigheden verzeld is.

20. Een officier, die na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft en in tijd van vreede binnen zes weken na de expiratie van zijn verlof of in tijden van oorlog veertien dagen na het eindigen van zijn verlof in zijn guarnisoen of bij zijn corps is teruggekeerd, zal worden gestraft met zodanige straf als de commandeerende officier van het guarnisoeii of van het corps naar omstandigheden van zaaken zal goedvinden; mits de straf niet excedeere eene detensie bij den geweldigen provoost ten kosten van den delinquant voor den tijd van zes maanden; doch zal een officier, die andermaal boven verlof absent blijft. na behoorlijk onderzoek van zaaken met cassatie worden gestraft.

21. Een onderofficier of gemeen militair, die boven verlof afwezig blijft en in tijd van rreede binnen zes weken, of in tijd van oorlog binnen veertien dagen in zijn guarnisoen of bij zijn corps terugkomt, zal worden gestraft met zodanige straf als de commandeerende officier van het guarnisoen of van het corps naar mate der omstandigheden zal goedvinden, mits die straf niet zwaarder zij dan die van vijf en twintig klingslagen voor het front van de parade en het wegzenden met een briefje van ontslag uit 's Lands militairen dienst.

22. Een militair zonder onderscheid van rang, die eenen ander tot de misdaad van desertie verleidt, of aanraadt, of niet een of meerder militairen eene afspraak maakt of samenspant om te gaan deserteeren, zal met de kogel worden gestraft dat er de dood na volgt, al ware het dat de verleiding of afspraak geen de minste uitwerking had gehad en zonder onderscheid van tijden van oorlog of vreede.

23. Een officier, die in tijd van vrede dadelijk gepoogd heeft oni te deserteeren, doch in de uitvoering der misdaad is verhinderd geworden, zal worden gecasseerd van zijne militaire charge, in dienst van den Staat bekleedt, en inhabiel worden verklaard om het Land wederom als militair te kunnen dienen, en in tijd van oorlog bovendien worden verklaard eerloos en infaam.

24. Een onderofficier of gemeen militair. die in tijd van vreede dadelijk gepoogd heeft te deserteeren, doch in de uitvoering dier misdaad is verhinderd geworden, zal gestraft worden met vijftig klingslagen voor het front van de parade en daarna met een briefje van ontslag uit 's Lands militairen dienst worden weggezonden. In tijd

van oorlog zal dezelve insgelijks met vijftig klingslagen worden gestraft en vervolgens verklaard een schelm te zijn en als zoodanig zonder briefje van ontslag, worden weggejaagd.

25. Indien iemand binnen een half uur van zijn guarnisoen of cantonnement in zijn desertie verhinderd of gestoord wordt, zal het voor een dadelijke poging worden gehouden, maar zodra hij zich verder zal hebben verwijderd, zal het voor een compleete desertie worden gerekend.

26. Wanneer een officier zich aan desertie heeft schuldig gemaakt en zich binnen de drie weeken na zijne desertie niet sisteert, zal hy openbaar worden ingedaagd en voorts zodanig tegen hem worden geprocedeerd als bij het vierde capittel der derde afdeeling omtrent diegeen is bepaald geworden, die op de indagingen niet verschijnen.

27. Wanneer een militair, hetzv een officier. onderofficier of gemeenen gedeserteerd zijnde, naderhand met de wapenen in de hand tegen deze Landen op de daad zal worden gevat of anders overtuigd zal worden de wapenen na zijne desertie tegen dit Gemeenebest te hebben gevoerd, zal dezelve met de dood worden gestraft.

Tweede Afdeeling. *Vijfde capittel.*

Misdaad van verraad in den ***oorlog.***

Art. 1. Elk militair of ander persoon tot de armée van den Staat behoorende, van wat conditie, rang of graad dezelve zijn mag, welke in tijd van oorlog van verraad overtuigd wordt, zal met den dood gestraft worden.

2. Aan verraad zal schuldig worden gerekend elk, die overtuigd zal zijn, in tegenwoordigheid van den vijand een geroep of geschreeuw gemaakt te hebben, waardoor een schrik en desordre in de troupes zoude hebben kunnen veroorzaakt worden.

3. Insgelijks zal daaraan schuldig worden gehouden elk commandant van een post en elk schildwagt, die een valsche ordre of consigne zal hebben overgegeven en daardoor de veiligheid dier post in gevaar gebragt heeft.

4. Aan verraad zal ook schuldig staan elk commandant van een patrouille ter recognosseering uitgezonden, die niet punctueelijk zal hebben voldaan aan de hem gegeeven ordres of de ontdekkingen, by hem gedaan, zal hebben verborgen gehouden en alzoo door zyne ongehoorzaamheid of onachtzaamheid eene militaire operatie aan het gevaar van te mislukken zoude hebben blootgesteld.

5. Ook zal aan die misdaad schuldig zijn elk commandant van een post, die bij de aflossing aan den volgenden commandant niet zal hebben gecommuniceerd alle wezentlijke ontdekkingen, die er gedaan zijn of bij hem zelven of bij zijne patrouilles of bij iemand tot de defensie der post betrekking hebbende, en alzo door zijn stilzwijgen de veiligheid der post aan gevaar zoude hebben blootgesteld.

6. Elk militair, die overtuigd zal zijn, het geheim van de post of het ordrewoord aan den vijand geopenbaard te hebben, zal ook gerekend worden, die misdaad begaan te hebben.

7. Elk militair of ander persoon, tot de armée behorende, die in de vijandelijke armée eenige correspondentie gehouden heeft of doen houden, zonder daartoe een schriftelijk consent van zijn commandant te hebben, zal ook daaraan schuldig zijn.

8. Ook zal daaraan schuldig staan elk militair of ander persoon, tot de armée behoorende, die zonder ordre of zonder wettige reden een canon, mortier, affuit of ander werktuig van den oorlog vernageld ofte onbruikbaar gemaakt zal hebben.

9. Insgelijks zal daaraan schuldig worden gerekend elk commandant van een belegerde plaats, die zonder hoge order en zonder 't advis in te neemen van den krijgsraad of tegen hei advies der meerderheid van den krijgsraad der plaats (waarin de chefs van de artillery en genie altijd zullen moeten zijn geroepen) toegestemd zal hebben in de overgave van de plaats voordat de vijand een bruikbare bres gemaakt of de belegerden een storm uitgestaan zullen hebben.

10. Aan de misdaad van verraad zal ook schuldig worden gehouden elk generaal van de armée, commandant van een divisie of commandant van eene gefortificeerde plaats, welke de noodwendigheden, hetzy aan vivres, fouragie of krijgsbehoeften niet intijds zal hebben te kennen gegeeven, indien daardoor het behoud van de plaats of het geluk der militaire operatiën in gevaar zal zijn gebragt.

11. Ook zal daaraan schuldig beschouwd worden elk generaal of commandant van een devisie, wellie overtuigd zal zijn gelegenheid gegeeven te hebben dat eenige magazijns-convoyen of krijgsbehoeften in 's vijands handen gevallen zijn.

12. Wyders zal ook aan verraad schuldig worden gerekend elk generaal of commandant van een devisie, welke overtuigd zal zijn dat hij alle middelen, welke in zijn vermogen zijn, niet te werk gesteld heeft om de magazijnen, convoyen en krijgsbehoeften, die geheel of gedeeltelijk in 's vijands handen gevallen zijn, te bewaaren en te beveiligen.

13. Elk, hij zij wie hij zy, die overtuigd zal zijn van den vijand als spion gediend te hebben, zal met de koorde gestraft worden.

14. Elk daartoe niet bevoegd zijnde, die, het leger te velde zijnde, bevonden wordt bezig te zijn met het aftekenen van campementen, cantonnementen, fortificatiën, canaalen, rivieren en in 't algemeen van iets, hetwelk ter bewaaring en verdediging dient, zal als spion gerekend en met den dood gestraft worden.

15. Elk, die aanleiding zal hebben gegeeven dat eenige aftekeningen van campementen, cantonnementen, fortificatiën, hetzy van vestingen of anderen, canaalen, rivieren en in 't algemeen van iets, hetwelk ter bewaring en verdediging dient, aan den vijand geworden, zal als spion gerekend en met de koorde gestraft worden, hetzy dezelve aftekeningen den vijand in handen zijn gekomen of hij in zyn voornemen zy verhinderd.

Tweede Afdeeling. *Zesde capittel.*

Andere soort van misdaaden.

Art. **1.** Het volk van oorlog blijft zonder onderscheid van rang in alle civiele zaken en voorts in commune delicten alleenliik onderworpen aan den burgerlijken regter.

2. In zoverre evenwel zodanige delicten in tijden wanneer het leger te velde is, ingevolge het 18 art. [1]) der eerste afdeeling zoude kunnen komen ter judicature van de Hoge Militaire Vierschaar, zullen dezelve in de militairen gestraft worden naar de burgerlijke wetten. ten ware daarop bij deze wetten eene zwaardere straf gesteld zii.

3. In zooverre ook eenige misdaden, die in hun nart met de commune delicten overeenkomen. doch uit hoofde der omstandigheden en betrekkingen (volgens het 6 art. der eerste afdeeling) voor militaire delicten moeten worden gerekend, zullen kunnen komen ter judicature der militaire rechter, zullen dezelve in de militairen op gelijke wijze worden beoordeeld en zorge moeten worden gedragen dat dezelve in een militair niet ligter, maar veeleer, uit hoofde van deszelfs meerdere verplichting, zwaarder dan in een burger gestraft worden.

4. Alle die zich, het leger te velde zijnde, aan plundering, verwoesting, brandstigting. het gaan op maraude, het stroopen van gekwetste of gesneuvelde of andere soortgelijke misdaden schuldig maaken, zullen naar de omstandigheden aan lijf of leven rigoureuslijk gestraft worden.

5. Alle militairen, die onder het voorwenden van een recht van requisitie van de in- en opgezetenen iets eissrhen, waartoe zij geen recht hebben, of door onaangename behandelingen of bejegeningen de burgers en ingezetenen zoeken te induceeren om hun meer te geven dan ze vcrpligt zijn, zullen deswegens rigoureuslijk gestraft worden naar de omstandigheden.

6. Alle geweld cn plundering, waaraan de militie zich troupsgewijze zoude kunnen schuldig maken, zullen zowel in tijd van vreede als in tijd van oorlog, zoowel in de guarnisoenen en in de cantonnementen als in het leger, in alle, die zich daaraan schuldig maken, rigoureuslijk aan den lijve en in die, welke er de aanleggers en voornaame uitvoerders van zijn, zonder eenige oogluiking met den dood gestraft worden.

7. Alle officieren en onderofficieren van den hoogsten tot den laagsten in rang zullen gehouden zijn zoodanige plunderingen, zoodra zij dezelve bespeuren of daarvan geïnformeerd worden, dadelijk tegen te g-aan en te beletten en alle die overtuigd zullen worden daartoe hunne uiterste pogingen niet aangewend te hebben, zullen als medepigtigen gerekend en naar de omstandigheden rigoureuslijk

---

[1]) Lees: **20** art.

moeten en zelfs met den dood kunnen gestraft worden, zullende een zwaarere straf naar gelang van den hogeren rang den schuldigen worden opgelegd.

8. Alle ongegronde, onwaare en valsche klachten en beschuldigingen zullen in de militairen ten sterksten te keer gegaan en naar de omstandigheden rigoureuslijk gestraft worden.

9. Elk militair, die eenen anderen van minderen rang voor den rechter beschuldigd van zich tegen hem met er daad verzet, het geweer tegen hem getrokken, hem aangegreepen, geslagen, gekwetst of eenige andere daaden van geweld tegen hem gepleegd te hebbeii en bevonden wordt in die beschuldiging valschelijk te hebben gehandeld, zal zoodanig gestraft worden als de beschuldigden, indien de beschuldiging in waarheid bestond, gestraft zouden moeten worden.

10. Elk militair, die een ander militair van gelijken of minderen rang dan hij is, uitdaagt om met hem te vechten, zal infaam verklaard en gecasseerd worden.

11. Elk militair, die een ander militair van hoogeren rang dan hij is, uitdaagt om met hem te vechten, zal infaam verklaard en gecasseerd worden mitsgaders met een confinement voor eenen door den rechter te bepalenen tijd worden gestraft.

12. Elk militair, die een ander militair van hoogeren rang dan hij is, uitdaagt om met hem te vechten ten einde langs dien weg satisfactie te zoeken van eenig ongelijk, hem naar zijn verbeelding in den dienst of dienstzaaken aangedaan, zal met den dood gestraft worden.

13. Elk militair, die door een ander is uitgedaagd, zal verpligt zijn het duël te sveigereii en svel verre dat hij daardoor zal worden gerekend in eenig opzigt aan zijne eer te kort te hebben gedaan, zal hij ingeval dat hij het duël aanneemt, als eerloos worden verklaard en uit 's Lands dienst gecasseerd.

14. Indien echter een uitgedaagde de zwakheid heeft om te volgen, zodat liet tot een wezenlijk gevegt komt en een van beide daarbij het leven verliest, zal de andere met den dood gestraft worden.

15. Indien het wel tot een gevegt komt doch geen van beide daarbij het leven verliest, zo zal het naauwkeurigst onderzoek moeten geschieden oin te ontdekken. wie van beiden de eerste oorzaak tot het duël heeft gegeeven, en, zulks blijkende, zo zal die zonder eenige verschoning met den dood en de andere met een mindere straf naar de omstandigheden gestraft worden.

16. Elk militair, die dengeenen, bij welken hij op schildwagt gesteld is of bij welke hij op publiek gezag ingequartierd is. besteelt, zal met den dood gestraft worden.

17. Elk militair, die zijnen cameraad in het slaapyuartier of in de chambrée besteelt, zal, hoe gering de ontvreemding ook zijn moge, voor schuldig aan zwaare dieverij worden gehouden en als zodanig ten minsten met openbaare geesseling en confinement voor eenige jaaren worden gestraft.

18. Elk militair. die in het Committé van Administratie gesteld of met eene andere militaire commissie, administratie of bewind van penningen belast zijnde, daarin opzettelijk ontrouw handeld, zal infaam verklaard en weggejaagd worden.

19. En zo het blijke, dat de opzettelijke ontrouw gediend heeft om hem te verrijken, zal hij niet alleen tot vergoeding verpligt zijn, maar ook wegens zijne ontrouw ten minste met openbaare geesseling en confinement voor eenige jaaren worden gestraft.

Derde Afdeeling. *Eerste Capittel.*

Rechtspleging in 't algemeen.

Art. 1. De krijgstucht zal worden uitgeoeffend door de commandeerende officiers. De justitie zal worden geadministreerd door de Hooge Militaire Vierschaar en door de guarnisoens-krijgsraaden.

2. Tot de krijgstucht of discipline zullen worden gerekend te behooren alle de misdaden, die in het tweede capittel der tweede afdeeling gemeld zijn. en alle andere, die in soort en natuur met de aldaar gemelde overeenkomen.

3. Alle andere misdaden, die in dit wetboek voorkomen, gelijk mede alle andere misdaden, die van meerder gewigt zijn dan die, waarvan in 't gemelde tweede capittel gesproken is, zullen staan ter cognitie en judicatiire van den militairen rechter.

4. Elk officier en onderofficier zal in het algemeen het recht hebben om dezulken, die van minderen rang zijn, het arrest aan te zeggen.

5. Elk officier en onderofficier zal bovendien verpligt zijn om van dat recht gebruik te maaken zoodra hem bekend is of bij hem op waarschijnlijke gronden vermoed wordt, dat de mindere in rang zich aan een notabele faut of aan eene misdaad van aanbelang heeft schuldig gemaakt.

6. Elk militair, die het arrest door iemand van meerderen rang is aangezegd, zal gehouden zijn direct te gehoorzamen en zich onmiddelijk te begeeven naar de plaats, die hem door den meerderen in rang voor zijn arrest zal zijn aangeweezen. Indien hij zulks weigert of niet doet of het arrest daarna violeert, zal hij aan disobedientie schuldig worden gerekend en deswegens naar de wet gestraft worden.

7. Tot die gehoorzaamheid zal elk, die 't arrest is aangezegt, verpligt zijn zonder zelfs daarover eenige woorden te maken, al was het ook dat hij vermeende geheel onschuldig te zijn, behoudens hem het recht om naderhand daarover zijne klagten in te brengen.

8. Indien zulks in het leger te velde of op marsch geschied is. zal de officier of onderofficier, die iemand van minderen rang in arrest gezet heeft, daarvan direct rapport moeten doen aan den commandeerenden officier van het corps, waartoe de gearresteerde behoort, en zullen dan verder daaromtrent de bepalingen bij de volgende articulen gemaakt, in het geval dat zulks in een der guarnisoenen was voorgevallen, in zooverre toepasselijk, moeten worden geobserveerd.

9. Indien het in een der guarnisoenen is voorgevallen. zal hij die het arrest geordonneerd heeft, daarvan direct rapport moeten doen aan den commandeerenden officier van het guarnisoen en aan den commandeerenden officier van het corps, waartoe de gearresteerden behoort, en aan den laatsten moeten overgeevcn eene schriftelijlre klagte, behelzende de reden waarom het arrest geschied is, met bijvoeging der bewijzen of aanwijzing der getuigen daartoe betrekkelijk.

10. De commandeerende officier van 't corps, waartoe de gearresteerde behoort, zal daarop de zaak ondrrzocken en van zijne bevinding rapport moeten doen aan den commandeercnden officier van 't guarnisoen.

11. Indien bij dat onderzoek geblerken is, dat de gearresteerde onschuldig is, za1 dezelve direct moeten worden ontslagen.

12. Indien daarentegen bij dat onderzock gebleeken is, dat de gearresteerde vermoedelijk aan de hem te last gelegde faut of misdaad schuldig staat, zal de commandeerende officier van 't guarnisoen bepaalen, of de verdere cognitie en judicatuure aan den krijgsraad behoort, dan of de zaak buiten krijgsraad zal kunnen worden afgedaan.

13. De commandeercnde officier zal echter daarin niet willekeurig mogen handelen, maar zich moeten reguleeren naar de onderscheidene bepalingen dienaangaande hiervóór in de 2 en **3** articulen gemaakt, en zal dezelve in cas van tmijffel daarop kunnen eischen een schriftelijk advis van den auditeur-militair, waardoor hij in alle gevallen gedekt zal zijn.

14. Indien de commandeerende officier van liet guarnisoen oordeelt, dat de zaak van dien aart is, dat dezelve door een krijgsraad moet worden onderzogt en beoordeeld, zal hij den gearresteerden bij den geweldigen provoost doen overbrengen, ten einde vervolgens door den auditeur-militair tegen denzelven geprocedeerd worde naar behooren.

15. Indien de commandeercnde officier daarentegen de zaak van die natuur vindt, dat dezelve buiten krijgsraad kan worden afgedaan, zal hij zelf, nadat hem de schuld genoegzaam zal zijn gebleeken, de straf kunnen en moeten bepaalen, indien de misdaad de guarnisoensdienst betreft. Maar wanneer de misdaad de regimentsdienst aangaat, zal hij de bepaaling der straf aan den commandeerenden officier van het corps moeten overlaaten.

16. De commandeerende officier van 't corps zal echter in het laatste geval de bij hem bepaalde straf aan de gearresteerclen niet mogen opleggen of doen executeeren dan met voorkennis en approbatie van den commandeerenden officier van 't guarnisoen.

17. In gevallen waarin de wet geen bepaalde straf dicteert, zal de commandant van 't guarnisoen of de commandeerende officier van 't corps een officier in huisarrest of bij den geweldigen provoost niet langer mogen stellen dan voor veertien dagen. Een onderofficier of gemeene in arrest op de hoofdwagt of bij den provoost niet langer dan voor veertien dagen; bij den provoost te water en te brood niet langer dan voor agt dagen; te water en te brood, gesloten aan

de eene hand en voet in den vierden schakel niet langer dan voor twee dagen. Ook zal dezelve een delinquant op de parade met niet meer dan vijfentwintig klingslagen mogen corrigeeren.

18. Indien een gearresteerde zich over het arrest of over de hem opgelegde straf bezwaard vindt. zoodat hij meent ten onrechte gearresteerd of onschuldig of te zwaar gestraft te zijn, zal hij daarover zijne klachten kunnen inbrengen en zelfs daarover een krijgsraad kunnen verzoeken.

19. Wanneer in zulk een geval een krijgsraad verzogt wordt, zal de commandeerende officier van 't guarnisoen dezelve niet mogen weigeren, mits dat de klager zich alvorens in arrest begeve.

20. Die krijgsraacl zal vervolgens de zaak moeten onderzoeken en indien dezelve des klagers klachte wettig bevindt, zal dezelve moeten bezorgen, dat den klager het aangcdaane ongelijk behoorlijk gebeterd worde.

21. Maar wanneer de krijgsraad de gedaane klachten ongegrond en onwettig heeft bevonden, zal de klager aan verregaande irreverentie en disobedicntie schuldig worden gehouden en deswegens worden gestraft zooals de krijgsraad in goede justitie verstaan zal te behooren.

22. Wanneer ook een militair (buiten het voorschreve geval) vermeent door iemand van gelijken of hogeren rang met woorden of daden verongelijkt te zijn, zal hij deswegens zijne klachten aan den commandeerenden officier van 't corps vrijelijk mogen inbrengen, des dat zulks met alle decentie geschiede.

23. De commandeerende officier zal in dat geval gehouden zijn de zaak te onderzoeken en langs geschikte middelen moeten trachten te bewerken, dat het verschil in der minne worde bijgelegd, in het oog houdende zijne verplichting om boven al zorge te dragen dat de minderen door de meerderen niet onderdrukt of mishandelt worden.

24. Indien alle poogingen tot eene vriendelijke vereffening vruchteloos zijn bevonden, zal de commandeerende officier kunnen, en wanneer het door den een of den anderen van de partijen verzogt wordt, moeten bezorgen, dat er een krijgsraad gecommandeerd morde, welke daarin decideere zooals dezelve in goede justitie verstaan zal te behooren.

25. Ditzelfde zal ook in allen opzichte plaats hebben. wanneer iemand na het volbrengen van de eene of andere ordre, hem door zijnen meerderen in dienstzaaken gegeeven, daarover naderhand eenigc klachte inbrengt, gelijk zulks bij het tweede articul van het derde capittel der tweede afdeeling aan een ieder vrijgelaten.

26. Indien de klagers in het een of ander geval langs den voorschreeven weg geen recht kunnen bekomen, gelijk ook in het geval dat zij mogten sustineeren door den commandeerenden officier zelve beledigd te zijn, zullen zij zich daarover kunnen adresseeren aan de Hooge Militaire Vierschaar, die hun in dat geval recht zal verschaffen.

27. Alle oneerbiedige, lichtvaardige en ongegronde klachten

zullen echter in allen opzichte zorgvuldig vermijd dienen te worden en ten hoogsten strafbaar zijn.

28. Wanneer de beschuldigde ter verzekering van zijn persoon bij den provoost of elders in arrest gesteld is, zal deszelfs gevangenis zooveel mogelijk voor hem dragelijk moeten gemaakt worden en vooral zorge worde gedragen, dat hij daardoor in zijne gezondheid geen he4 minste nadeel lijde.

29. Ten einde niemand langer verstoken blijve van zijne vrijheid dan volstrekt nodig zijn zal, zal de rechtspleeging in 't algemeen wel met eene bedaarde voorzigtigheid en zonder verhaasting, doch tevens met de meest mogelijke spoed en zonder eene nodelooze vertraging worden uitgeoeffend.

30. Om daaraan de vereischte klem te geven, zal door 's Lands fiscaal, in de maanden January, April, July en October aan den Agent van Oorlog moeten worden gezonden een lijst van alle zaaken, welke in de drie maanden te vooren bij de Hooge Militaire Vierschaar zijn afgedaan en welke aldaar nog aanhangig zijn, welke lijsten zullen moeten inhouden, de naamen der beschuldigden benevens een korte opgaaf der beschuldiging, of de beschuldigde in arrest is en wanneer hij daarin is gekomen. wanneer de procedure is begonnen en wanneer dezelve is geëindigd en hoever de nog aanhangende zaaken gevorderd zijn.

31. In dezelfde maanden zullen de auditeurs-militair van de respective districten een dergelijke lijst van de zaaken, die geduurende de drie laatste maanden voor de krijgsraaden in hun district zijn afgedaan en aldaar nog aanhangig zijn, aan den Agent van Oorlog en een dergelijke aan 's Lands fiscaal moeten inzenden.

32. De Agent van Oorlog en 's Lands fiscaal zullen die lijsten moeten examineeren en zorgo dragen, dat in de rechtspleeging geen onbehoorlijke en nadeelige vertraaging plaats hebbe.

Derde Afdeeling. *Tweede capittel.*

Hooge *Militaire Vierschaar.*

Art. 1. Er zal zijn een Hooge Militaire Vierschaar, bestaande uit 5 hoofdofficieren, hebbende de vereischten voor de rechters in het algemeen bij de Staatsregeling bepaald, waarvan de eerste of oudste in rang president zal zijn.

2. Gemelde hoofdofficiers zullen daartoe uit de dienstdoende hoofdofficieren van de geheele armée door het Uitvoerend Bewind op voordragt van den Agent van Oorlog worden aangesteld voor den tijd van twee jaaren.

3. Jaarlijks zullen daarvan beurtelings twee of drie aftreeden cn door een gelijk getal nieuwe leden vervangen worden.

4. Dezelve zullen geadsisteerd zijn door een griffier, die de vergaderingen bijwoonen, de notulen houden, de sententien, resolu-

tien en missiven stellen en expedieeren en verder verrichten zal hetgeen tot deze post betrekkelijk zal zijn.

5. De leden van die Hooge Vierschaar zullen, zolang zij daarin sessie hebben, van de regiments- en guarnisoensdiensten gedisperiseerd zijn en de chefs der halve brigades, waartoe zij behooren, zorge moeten dragen, dat die diensten intusschen door anderen voor hun worden waargenomen.

6. Wanneer het leger te velde is, zal deze Hooge Vierschaar zich altijd in het generaale hoofdquartier onthouden.

7. Voor die Hooge Vierschaar zullen geduurende dien tiid terecht staan alle die tot het leger behooren en hetzelve volgen, mitsgaders alle, welke in zulk een tijd aan de militaire jurisdictie onderworpen zijn.

8. Gemelde Hooge Vierschaar zal in dien tijd recht doen in alle crimineele en commune delicten, die in 't leger voorvallen, zonder eenige uitzondering.

9. Alle zaaken voor dezelve zullen in dien tijd beleid worden door 's Lands fiscaal in der tijd of een auditeur te velde ter zijner adsistentie of in zijn plaats, door 't Uitvoerend Bewind aangesteld.

10. Alle rcchtzaaken zullen voor gemelde Hooge Vierschaar worden beleid en behandeld op dezelfde wijze als in 't volgende vierde kapittel ten aanzien van de manier van procrdeeren voor de guarnisoenskrijgsraaden bepaald is.

11. Wanneer een zaak in staat van wijzen is gebragt, zal de Hooge Vierschaar nog twee officiers uit het corps of regiment, waartoe de beklaagde behoort, adsumeeren en alzo een Krijgsraad formeeren, uit een president en zes leden bestaande, welke de zaak zullen clecideeren en afdoen.

12. De vonnissen bij dien krijgsraad te velde gewezen zullen echter niet ter executie gelegd mogen worden dan nadat dezelven aan den commandeerenden generaal van het leger gepresenteerd zullen zijn en door denzelven daarop *fiat executie* verleend zal zijn.

13. De commandeerende generaal zal in dien gevalle, wanneer hij zulks nodig of raadzaam oordeelt, de executie kunnen schorssen en ophouden niet alleen, maar ook in critique omstandigheden en wanneer hij, generaal, zoude mcenen, dat de uitoeffening der gcdccerneerde straf voor het geluk der wapenen van dit Gemeenebest van een nadeligen invloed zoude kunnen zijn, op zijne bijzondere verantwoordelijkheid bevoegd zijn om de geheele sententie buiten effect te stellen en een anderen krijgsraad te benoemen, door welke de zaak opnieuw onderzogt en beoordeeld wordt.

14. Wanneer zich de militie niet te velde maar in guarnisoen of cantonnementeii binnenslands bevind, zal deze Hoge Vierschaar zich bestendig in den Haag moeten ophouden.

15. In dien tijd zullen daarvoor in de eerste instantie geene andere terecht staan dan de generaals, de colonels en de verdere hoofdofficieren der halve brigades, benevens de hoofdofficiers van de andere corpsen der Bataafsche arméc mitsgaders de adjudanten-gene-

raal en dezulken, die in de eene of andere qualiteit aan de generaals en de colonels zijn toegevoegd.

16. Alle andere militairen, van wat rang of conditie dezelve zijn, zullen in dien tijd terecht gesteld worden voor de guarnisoenskrijgsraaden.

17. Van alle vonnissen echter door de guarnisoens-krijgsraaden zonder confessie geslagen, zal aan deze Hoge Vierschaar geappelleerd kunnen worden en zal in de manier van appelleeren gevolgd moeten worden de form, in het 6 capittel voorgeschreven.

18. In dat geval zal het requcst om mandament in cas d'appèl binnen de veertien dagen na de datum van het vonnis, waarvan geappelleerd is, moeten zijn ingeleverd, op poene dat het appel voor desert zal worden gehouden.

19. Wanneer het mandament van appèl verleend is, zal de guarnisoens-krijgsraad alle de stukken, behoorlijk gecanceleerd, overzenden en zullen geene nieuwe stukken mogen worden geproduceerd dan zodanige, die de appellant buiten de mogelijkheid geweest was ter eerster instantie te produceeren, van welke onmogelijkheid ten genoegen van den rechter zal moeten blijken.

20. Binnen de veertien dagen nadat het mandament zal zijn verleend, zal de appellant zijne grieven moeten inleveren.

21. Binnen den tijd van agt dagen nadat de grieven zijn ingeleverd, zal de geappelleerde, des nodig oordeelende, debatteeren en zal vervolgens op de ingeleverde stukken door den rechter uitspraak tot bekrachtiging, vernietiging of verandering van het vonnis worden gedaan.

22. Ingeval er door den gecondemneerden geappelleerd is, zal ook de fiscaal van zijnen kant grieven a *minima* kunnen proponeeren en dus niet alleen tot persistement, maar ook tot een zwaarer straf dan in de eerste instantie gedecerneerd of zelfs geeischt is, mogen concludeeren, doch zal de fiscaal verbonden zijn aan dezelfde termijnen als de appellant.

23. Het zal echter aan den rechter vrijstaan om gewigtige redenen prolongatie van termijnen te verleenen.

24. Ter tijd en zolange het 300 art. der Staatsregeling niet in werking zal zijn gebragt, zullen ook alle crimineele vonnissen bij de guarnisoens-krijgsraaden gewezen, die niet appellabel zijn of van welke, schoon appellabel zijnde, niet geappelleerd is, met de stukken van 't proces aan deze Hooge Vierschaar ter *herziening* moeten worden overgezonden.

25. Gemelde Hooge Vierschaar zal echter in deze gevallen geen gratie of mitigatie mogen verleenen maar alleen hebben het recht van approbatie of improbatie.

26. De Hooge Vierschaar zal ook geene zodanige vonnissen mogen improbeeren dan in deze vier gevallen:

1°. indien de krijgsraad, die het vonnis gewezen heeft, niet competent wordt geoordeeld;

2°. indien de krijgsraad, die het vonnis gewezen heeft, niet is gecomposeerd geweest volgens de wet;

3°. indien de form bij de wet voorgeschreven in het neemen der informatiën of in de instructie der procedures niet is in acht genomen; en

4°. indien geoordeeld wordt, dat het vonnis niet overeenkomstig de wet of de mérite van de zaak gewcest is.

27. In het eerste geval zal de Hooge Vierschaar de zaak verwijzen naar de rechtbank, welke daarin competent zal worden geoordeeld.

28. In het tweede en in het derde geval zal de Kooge Vierschaar de vonnissen met de stukken van het proces terugzenden aan den krijgsraad, die dezelve gewezen heeft, met melding van de reden der improbatie, ten einde de daarin gevondene abuizen, defecten en informaliteiten geredressseerd worden en wel ten koste van den auditeur-militair, door wien de procedures beleid zijn, indien dezelve aan zijn schuld of onachtzaamheid zijn toe te schrijven.

29. In het vierde geval zal de Hooge Vierschaar de zaak bij evocatie aan zich trekken, ten dien einde de stukken stellen in handen van den fiscaal om daarin te handelen zoals dezelve zal vermeenen te behooren en daarvan communicatie geeven aan den krijgsraad, die het vonnis gewezen heeft.

30. De fiscaal zal dan vervolgens bij eene nieuwe gemotiveerde conclusie van eisch zodanige conclusie neemen als hij zal vermeenen met de wet en de mérite van de zaak overeenkomstig te zijn.

31. Op dien eisch zal dan door diengeen, die zich belast heeft met de defensie des beschuldigden (na communicatic der stukken) worden geantwoord en contrarie-conclusie genomen.

32. En zal daarop de zaak uit dezelfde acten bii de Hooge Vierschaar worden gedecideerd en daarin gevonnisd, zoals dezelve in goede iustitie verstaan zal te behooren.

33. Deze zelfde herziening zal plaats hebben in de vonnissen. waarvan geappelleerd, doch waarvan het appèl door den appellant niet vervolgd is, hetzij de appellant daarvan gedesisteerd heeft, of hetzelve desert heeft laaten loopcn.

34. Het vonnis door de Hooge Vierschaar bij herziening gewezen, zal dan vervolgens worden gezonden aan den guarnisoens-krijgsraad, die het voorige vonnis geweezen hadt. om door die gepronuneieerd en geëxecuteerd te worden.

35. Indien de Hoogc Vierschaar in eenige van de hiervóóren gemelde redenen geen termen vindt om het aan haar ter herziening gezonden vonnis te improbeeren, zal hij hetzelve binnen de veertien dagen na den ontvangst terugzenden aan den krijgsraad, ten einde het zonder eenig verwijl ter executie worde gelegd.

36. De Hoogc Vierschaar zal in deeze en alle andere zaaken, indien ze hun bedenkelijk voorkomen, gebruik kunnen maken van het advis van een of twee ervaarene en onpartijdige rechtsgeleerden ten koste van den Lancle.

37. In den tijd dat het leger te velde zijn zal, en gevolgelijk dceze

Hooge Vierschaar zich ook derwaards za1 hebben begeven, zal deeze herziening der crimineele vonnissen, welke in dien tijd in de guarnisoenen mogten vallen, geschieden in zoodanige commissie of collegie als daartoe door het Uitvoerend Bewind *ad interim* gequalificeerd zal zijn.

Derde Afdeeling. *Derde capittel.*

Guarnisoens-krijgsraaden.

Art. **1** Alle guarnisoens-krijgsraaden zullen bestaan uit zeven leden, die gecomposcerd zullen zijn uit alle rangen in dezer voegen: De president zal zijn een hoofdofficier of bij gebreke dies de commandeerende officier van het guarnisoen of van het corps, en de leden zullen bestaan uit een capitein, twee eerste- of tweede-lieutenants, een wachtmeester of sergeant, een corporaal en een gemeen militair, die ten minsten zes jaaren zal moeten hebben gediend.

2. Gemelde krijgsraaden zullen worden gecommandeerd door den commandant van het guarnisoen der plaatse, daar de krijgsraad gehouden wordt, en zullen worden genomen uit de bijzondere corpsen, onder zijne ordres staande, door elkanderen genomen.

3. Indien echter een officier voor een krijgsraad moet worden terechtgesteld, zal, wanneer hij tot de cavallerie behoort, altijd ten minsten één officier van de cavallerie, zoo hij tot de infantery behoort, ten minsten één officier van de infantery en zoo hij tot de artillery of mineurs behoort, ten minsten Pén officier van de artillery of mineurs lid van den krijgsraad moeten zijn, indien er de zoodanige in 't guarnisoen gevonden worden, terwijl men andersints daaraan niet gehouden zal zijn.

4. Indien er een onderofficier of gemeen militair terecht moet worden gesteld, zal één van de onderofficiers of de gemeene militair, die leden van den krijgsraad zullen zijn, moeten zijn van die zoort, waartoe de terechtgestelde onderofficier of gemeene militair behoort. ten ware er de zoodanige in 't guarnisoen niet gevonden wierden, wanneer ze van een ander zoort zullen kunnen worden genomen.

5. De commandeerende officiers der guarnisoenen zullen in 't commandeeren zich wijders naar een zekeren tourbeurt of rooster (daartoe in de guarnisoens te houden) reguleeren, opdat de eene niet boven den anderen bezwaard worde en tegelijk alle vermoeden van partijdigheid worde voorgekomen.

6. De beide officiers, die tot commissarissen bij de informatie zijn gecommandeerd geweest, zullen echter altijd leden van den krijgsraad moeten zijn, ten ware zulks door de een of andere gewigtigc reden verhinderd wierd.

7. Zodanige officieren, onderofficieren of gemeene militairen, die in de zaaken der beschuldigden eenigzins zijn geraakt of schriftelijke klagten tegen de beschuldigden hebben onderteekend of afgeleverd, zullen nooit sessie in de krijgsraaden mogen hebben.

8. In geen krijgsraad hebben tegelijk leden zitting, die aan elkander bestaan in de opklimmende of nederdalende linie, noch ook als broeders of als oom en neef, hetzij door bloedverwantschap of huwelijk.

Ook zullen in éénen krijgsraad niet mogen zitten dezulken, die door bloedverwantschap of huwelijk aan den auditeur of aan den beschuldigden bestaan in of binnen den derde graad.

9. In de gemelde gevallen, gelijk ook wanneer een aan de tourbeurt staande buiten het guarnisoen is of door andere omstandigheden wettig verhinderd wordt, zal de volgende in deszelfs plaats moeten worden gecommandeerd.

10. Wanneer ook een beschuldigde mogt vermeenen, dat één der gecommandeerde leden uit hoofde van haat, vijandschap of om eenige andere reden geen bevoegd rechter in zijne zaak zoude kunnen zijn, zal hij zijn bezwaar met behoorlijke decentie in den krijgsraad mogen voordragen en verzoek tot recusatie mogen doen.

11. In dat geval zal de gerecuseerde zich uit den krijgsraad moeten absenteeren en de wettigheid der redenen van recusatie door de overige leden moeten worden beoordeeld.

12. Indien de redenen tot recusatie onvoldoende worden geoordeeld, zal de gerecuseerde weder plaats neemen.

13. Maar indien de redenen van recusatie wettig zijn geoordeeld, zal daarvan door den president en auditeur kennis worden gegeeven aan den commandeerenden officier, die in dat geval een ander in des gerecuseerdens plaats zal commandeeren.

14. Alle de krijgsraaden zullen geadsisteerd zijn door den auditeur-militair van het departement of district, waartoe het guarnisoen, alwaar de krijgsraad gehouden wordt, behoord, of door die, welke des auditeurs functie waarneemt, en, wanneer er geen auditeur of fungeerenden auditeur gevonden wordt, zal de adjudant bij den krijgsraad het werk van den auditeur moeten verrigten.

15. Alle krijgsraaden zullen moeten worden gehouden in de plaats, waar de gedetineerde geapprehcndeerd is, indien aldaar gevonden wordt een provoostenhuis, waarin de gearresteerde met genoegzame zekerheid bewaard zal kunnen worden.

16. Indien in 't guarnisoen der apprehensie zulk een huis niet is maar hetzelve gevonden wordt in een plaats van hetzelfde district, alwaar het hoofdquartier van de halve brigade is, zo zal de geapprehendeerde tegelijk met zijne beschuldiging gezonden worden naar die plaats, ten einde aldaar voor een krijgsraad, uit de militairen van het guarnisoen dier plaats gecomposeerd, terechtgesteld te worden.

17. Indien ook het hoofdquartier der halve brigade niet in hetzelfde district gevonden wordt of ook aldaar geen provoostenhuis is. zo zal de commandeerende officier der halve brigade zodanige schikkingen, ten aanzien van de plaats tot het houden der krijgsraad moeten maaken als convenabelst zal worden geoordeeld.

18. De auditeurs of deszelfs functie waarnemende zullen de krijgsraaden in alles behulpzaam zijn. deszelfs president en verdere

leden behoorlijk respecteeren, dezelve in de omstandigheden voorlichten, over het algemeen zorg dragende, dat de zaken in de behoorlijke form worden behandeld, en voor zoveel van hun zal afhangen, de justitie zuiver en overeenkomstig de wetten geadministreerd worde.

19. Indien een proces in dien staat gebragt is, dat daarop een vonnis kan worden geveld, zullen de leden van den krijgsraad daarover besoigneeren eerst delibereerender en dan adviseerender wijze.

20. in het delibereeren zullen zij met elkanderen over het geval en deszelfs verlichtende en verzwarende omstandigheden spreken en hunne bedenkingen en consideratien aan elkanderen communiceeren om in het decideeren op alles wat er vóór en tegen is te beter gevat te zijn. En zal de auditeur ook vcrpligt zijn de leden van den krijgsraad door zijne consideratien alle inlichting in 't geval te geven.

21. Indien het geval in zijn aart zeer bedenkelijk is of de bewijzen zeer intricaat zijn zullen de leden des krijgsraads bevoegd zijn in te neemen het advis van een of twee ervarenc en onpartijdige rechtsgeleerden om hun te dienen tot elucidatie, ten einde met te meerder grond hunne stemmen ter decisie te kunnen uitbrengen. En zullen in dat geval de kosten van het advis door den provoost betaald en in deszelfs rekening ten lasten van den Lande gebragt worden.

22. In het decideercn zal elk zijn stem uitbrengen hetzij tot *absolutie* of *condemnatie*, zooals hij in gemoede en naar zijn beste kennis overeenkomstig de wet zal vermeenen tc bohooren.

23. De stemmen der leden zullen opgenomen worden door den president, van onderen af beginnende, zoodat de eerste stem zal worden gegeven door den gemeenen, de tweede door den corporaal, de derde door den sergeant en zoo vervolgens.

24. De president zal het laatste adviseeren en na zulks de conclusie formeeren naar de eenparigheid of meerderheid van stemmen.

25. Indien de stemmen zoodanig uit elkanderen lopen, dat er geen blijkbare meerderheid voor de bepaalde straf gevonden word, zal de meerderheid moeten worden gezogt door zamenvoeging van stemmcn naar den regel: *die het meerdere wil. wil ook het mindere.*

26. De sententie zal vervolgens naar de conclusie door den auditeur worden opgesteld en na zulks bij de leden worden geresumeerd en gearresteerd.

27. De auditeur zal van de besoignes houden notulen, waarin gemeld zal zijn, wat door den krijgsraad in het hehandelen der procedures van dag tot dag gedaan is, ook in hei bijzonder, hoe door elk der leden gestemd is, opdat het duidelijk hlijke, wat advis door elk lid zal zijn gegeven.

28. De geweldige provoost zal de krijgsraaden ten dienste staan als deurwaarder, de gevangenen op requisitie moeten binnenleiden en weder weg-brengen, ook de citatiën, iiisinuatiën en andere exploicten moeten doen en verrigten en in alles de leden van den krijgsraad met behoorlijk respect moeten behandelen.

Derde Afdeeling. *Vierde capittel.*

Manier van procedeeren voor de guarnisoens-krijgsraaden.

Art. **1.** Zoodra een militair als een crimineel gevangen bij den provoost gebragt is, zal de provoost gehouden zijn daarvan bij een schrifteliik billiet kennis te geven aan den auditeur-militair.

2. Ook zal de commandeerende officier van 't guarnisoen in dat en andere gevallen, waarin hij meent, dat tegen een beschuldigden gerechtelijk zal moeten worden geprocedeerd, gehouden zijn om de klagten met de daartoe behoorende stukken aan den auditeur-militair zoodra mooglijk doen te hand stellen.

3. De auditeur, de klagten ontvangen hebbende. zal dezelve gehouden zijn, de procedure direct te beginnen, ten spoedigsten voort te zetten en zodra naar de omstandigheden mogelijk zal zijn, ten einde te brengen, steeds in het oog houdende hetgeen daaromtrent bij het 29 en de volgende articulen van het eerste capittel dezer afdeeling bepaald is.

4. In het geheele beleid der procedures zal de auditeur zich in het algemeen voorstellen, dat zijne bedoeling niet zijn moet om den beklaagden schuldig of onschuldig te doen voorkomen, maar alleen om de waarheid uit tc vorschen en daarvan te doen blijken.

5. De procedure zal zijn aanvang neemen met den beschuldigden op de tegen hem ingebragte klagten summier te verhooren, hetwelk geschieden za1 ten overstaan van commissarissen. daartoe door den commandeerenden officier des guarnisoens gecommandeerd.

6. Tot commissarissen zullen niet mogen worden gecommandeerd dezulken, die volgens het 7 en 8 articul van het naastvoorige capittel geen rechters in des beschuldigdens zaak mogen zijn.

7. De auditeur zal in dit en alle andere verhooren met alle oprechtheid en naauwkeurigheid te werk gaan, de confessie zoveel mogelijk in dezelfde bewoordingen als bij den beschuldigden gebezigd zijn, moeten uitdrukken en getrouwelijk aantekenen alles wat de beschuldigde ter zijner verschoning of verontschuldiging bijbrengt, al was het dat hij, auditeur, mogt oordeelen, dat het van geen gewigt was, en al wist men zelfs ook, dat zijne gezegdens tegen de waarheid aanliepen.

8. De commissarissen zullen nauwkeurig toezien, dat de auditeur in dien opzigte zijn pligt betragten; ook zullen de commissarissen den beschuldigden zelfs mogen examineeren en de auditeur zal gehouden zijn des beschuldigdes verklaaring op die pointen aan te tekenen.

9. De commissarissen en de auditeur zullen zich zorgvuldig moeten wagten om den beschuldigden met strikvraagen voor te koomen of denzelven door belofte of bedreigingen tot confessie te breng-en, maar de auditeur zal eenvoudig moeten optekenen hetgeen de beschuldigde opgeeft.

10. Indien de beschuldigde ter zijner verschooning of verontschuldiging eenige faiten allegeert. zal de auditeur hem afvraagen, door

wat stukken of getuigen die faiten kunnen worden bewezen en dat alles in 't verhoor moeten vermelden.

11. Het verhoor op die wijze in geschrifte gesteld zijnde, zal de auditeur hetzelve langzaam, duidelijk en distinct aan den beschuldigden moeten voorlezen en ingevallen dezelve bij zijne gezegdens persisteert, zal de auditeur daarvan melding maaken en het verhoor door den beschuldigden nevens hem en de beide commissarissen doen ondertekenen.

12. Wanneer de beschuldigde bij de voorlezing iets herroept of veranderd, zal de auditeur daarvan agteraan of onder het vorig antwoord melding maaken en daarvóór stellen: *segt nader bij voorlezing,* zonder in het geschrevene door royeering of bijvoeging iets te veranderen.

13. Indien de beschuldigde bij het summier verhoor de hem te last gelegde misdaad bekend en daarbenevens het *corpus delicti* consteert, zal direct krijgsraad worden belegd en daarin de zaak worden afgedaan.

14. Indien er de confessie van den beschuldigden wel is maar de bewijzen van het *corpus delicti* niet voldoende zijn, zal de auditeur dezelve tot de meest mogelijke klaarheid moeten brengen en na zulks bij een krijgsraad daarin worden gevonnisd naar behooren.

15. Indien een beschuldigde den hem te last gelegde misdaad wel bekend, maar daartegen allegeert faiten, die het misdadige daarvan wegnemen of verminderen, zal de auditeur die faiten moeten onderzoeken en de daarvóór of -tegen bekomene bewijzen bij de procedures moeten voegen, ten einde daarop bij den krijgsraad behoorlijk geregardeerd zal kunnen worden.

16. Wanneer een beschuldigde de hem te last gelegde misdaad ontkend, zal de auditeur-militair ten overstaan van commissarissen direct de bewiizen vóór en tegen moeten inwinnen en zullen de auditeur en commissarissen daarin eene strikte onpartijdigheid moeten in acht neemen.

17. De auditeur zal gevolgelijk de getuigen, die tot bewijs der misdaad zouden kunnen dienen, ten overstaan van commissarissen moeten verhooren, hunne getuigenissen in geschrift moeten stellen en na duidelijke voorlezing door de getuigen doen vertekenen.

18. De auditeur zal insgelijks de getuigen, die de beschuldigde ter zijner verdediging heeft opgegeven, op gelijke wijze verhooren.

19. Wanneer door die getuigenissen nieuwe omstandigheden aan 't licht komen, zal de auditeur-militair den beschuldigden, na hem alles wat zo ter zijner bezwaring als tot zijne ontlasting is ingekomen, te hebben gecommuniceerd, over het geheel beloop der zaak ten overstaan van commissarissen moeten verhooren op articulen en zulks zo dikwils nodig zal zijn met inachtneeming van alles, wat hiervóór ten aanzien van het summier verhoor bepaald is.

20. De articulen-examinatoir zullen met alle mogelijke omzichtigheid en klaarheid gesteld moeten worden, zodat ieder articul niet meer dan één fait zal mogen behelzen.

Ook zullen deze articulen geen strikvraagen mogen behelzen, noch zo ingerigt mogen zijn dat men den heschuldigden in den mond geeft wat hij moet antwoorden.

21. De antwoorden van den beschuldigden zullen insgelijks met alle mogelijke nauwkeurigheid en zo na mogelijk met dezelfde woorden, die de beschuldigde gebruikt heeft, op ieder articul gesteld moeten worden, en wel bij omschrijving zonder dat men zal kunnen volstaan om slechts de woorden ja of neen te gebruiken, tenzij de beschuldigde zich bij dezelve in zijne antwoorden hebbe bepaald.

22. Indien bij dit verhoor op articulen zich nieuwe faiten opdoen, zal de auditeur ten overstaan van commissarissen ook daaromtrend informatiën moeten neemen, die dan almede bij de procedures gevoegd zullen moeten worden.

23. Wanneer de beschuldigde, nadat de auditeur zal hebben eisch gedaan, verkiest met een advocaat of iemand anders te raade te gaan, zal hij daartoe verzoek aan den krijgsraad moeten doen, maar dat verzoek aan hem niet mogen worden afgeslaagen.

24. Indien door den beschuldigden of deszelfs consulent eenige stukken ter zijner verdediging aan den krijgsraad worden gepresenteerd, zullen dezelve aangenomen en bij de procedures gevoegd moeten worden nadat dezelve met *exhibitum* in de margine getekend zullen zijn.

25. Dit alles geschied zijnde, zal er een krijgsraad door den auditeur verzogt en op zijn verzoek door den commandeerenden officier gecommandeerd moeten worden.

26. In die krijgsraad zullen alle de stukken door den auditeur moeten worden voorgeleezen en daarop door den krijgsraad worden geoordeeld of de procedures voor voldongen zullen kunnen worden gehouden en de zaak daarop zal kunnen worden afgedaan, dan of de beschuldigde nog nader gehoord of eenige poincten nog nader onderzogt zouden kunnen en behooren te worden. Ook of er eenige confrontatie van den beschuldigden tegen de getuigen of van de beschuldigde of de getuigen onderling noodig zoucle zijn of van dienst zoude kunnen weezen.

27. Zulk een confrontatie zal niet slegts dienstig maar nodig zijn en moeten geschieden, wanneer twee of meer medepligtigen bij hunne confessiën merkelijk verschillen of ook de getuigen in hunne depositien met den beschuldigden of onderling niet overeenkomen.

28. Indien de krijgsraad oordeelt, dat de gedetineerde nog nader gehoord of op eenige poincten nader onderzoek zoude moeten geschieden, zal zulks of door den krijgsraad of door den auditeur ten overstaan van commissarissen moeten geschieden, nadat zulks bij den krijgsraad gevoeglijlzst zal worden geoordeeld.

29. Indien de krijgsraad oordeelt, dat er eenige confrontatie zoude nodig zijn, zal zulks in den vollen krijgsraad moeten geschieden en de daarvan gehoudene besognes, door den president getekend en door den auditeur gecontrasigneerd, bij de procedures gevoegd moeten worden.

30. In die te houdene besognes zal duidelijk en bij onderscheiding moeten worden aangetekend, wat door de geconfronteerden ieder afzonderlijk gezegd is, in hoeverre zij van hunne voorige gezegden al of niet zijn teruggekomen en wat zij ter nadere opheldering hebben bijgebragt.

31. Indien de krijgsraad oordeelt, dat de procedures voor voldongen kunnen worden gehouden, zal men verder procedeeren tot de noodige recollementen, die in den vollen krijgsraad op de volgende wijze zullen moeten geschieden.

32. Indien een beschuldigde tot confessie gekomen is, zal hij in zijne confessie worden gerecolleerd en daarvan achter de confessie worden gesteld de acte van recollement, waarin gezegd word, *dat de gedetineerde, nadat hem zijne confessie nogmaals in den krijgsraad duidelijk is voorgeleexen, verklaard heeft daarbij alsnog te persisteeren, zonder dat hij begeerde daarbij iets gevoegd of daarvan iets afgenomen te hebben.*

33. Indien de beschuldigde bij het recollement iets herroept of veranderd of iets nader ter zijner verschooning inbrengt of ook op bedenkingen, die men maakt, eenige nadere opheldering geeft, moet zulks alles naauwkeurig in de acte van recollement vermeld worden.

34. Indien de beschuldigde niet tot confessie is gekomen en gevolgelijk de zaak op de bewijzen zal moeten worden afgedaan, zullen de daartoe nodige getuigen moeten worden gerecolleerd.

35. Ten dien einde moet bij den krijgsraad worden geoordeeld en bepaald, welken de getuigen zijn, die gerekend worden het bewijs uit te maaken.

36. Die getuigen moeten vervolgens worden gedagvaard om voor den krijgsraad te compareeren.

37. Ten dage dienende moeten de gedagvaarde getuigen één voor één in den krijgsraad binnen staan en aldaar in tegenwoordigheid van den beschuldigden aan elk deszelfs gegeven getuigenis ten duidelijksten worden voorgeleezen. Na zulks aan den getuigen afgevraagd, of hij daarbij persisteert, en hem alsdan den eed op dezelve worden afgenomen; en aan den beschuldigden, of hij ook iets op de persoonen der getuigen of op derzelver getuigenissen heeft in te brengen, hem vrij laatende om aan de getuigen dit of dat te vraagen, of aan dezelven eenige bedenkingen te maken, mits dat alles met behoorlijke decentie geschiede.

38. Indien de beschuldigde een advocaat of ander persoon tot consulent heeft en hij verzoekt, dat de consulent bij het recollement der getuigen tegenwoordig zij, zal zulks niet mogen worden geweigerd en in zulk een geval aan den consulent ook vrij staan om het een en ander met behoorlijke discretie aan de getuigen voor te stellen of af te vragen, even gelijk zulks bij het voorig articul aan den beschuldigden gepermitteerd is geworden.

39. Indien de beschuldigde en deszelfs consulent verklaren, niets tegen de getuigen of derzelver getuigenis te hebben in te brengen, zal zulks in de acte van recollement vermeld moeten worden.

40. Indien de beschuldigde of deszelfs consulent iets tegen de persoonen der getuigen of derzelver getuigenis hebben ingebragt, zal zulks tegelijk met hetgeen bij de getuigen daarop geantwoorcl is, mede in de acte van recollement gemeld moeten worden.

41. Wanneer het door den beschuldigden of deszelfs consulent tegen de getuigen of derzelver getuigenis ingebragte van dat gewigt is, dat het, waarheid zijnde, de kragt van het getuigenis zoude verminderen of wegneemen, zal zulks mede onderzogt en tot alle mogelijke evidentie gebragt moeten worden.

42. Indien de getuigen bij 't recollement hun getuigenis herroepen of iets in hunne getuigenissen veranderen of bijvoegen of eenige nadere opheldering geven, moet zulks alles nauwkeurig in de acte van recollement gemeld worden.

43. In het algemeen zullen geene getuigenissen dan beëdigde in iechten worden aangenomen en zullen de getuigen onder eed worden genomen alvorens dezelve hunne verklaring afleggen. En zal deezcn eed moeten ingericht zijn naar de godsdienstige gevoelens van diengeen, van wien dezelve word afgenomen, zodanig dat hij, die dezelve aflegt, zijnc verpligting gevoele om der waarheid met de meeste naauwgezetheid hulde te doen.

44. Al het voorschrevene in orde geschied ziinde. zal de auditeurmilitair zijnc conclusie van eisch formeeren, dezelve in geschrifte stellen en daarbij concludeeren, zooals hij in officio zal oordeelen verpligt te zijn.

45. De inhoud dier conclusie moet bestaan in een eenvoudig doch duidelijk en onderscheiden verhaal van het geval, zooals het naar de stukken en bewijzen blijkt te zijn, met een geargumenteerd betoog van des gedetineerdens schuld of onschuld en allegatie der wetten. die in de decisie van applicatie zouden kunnen zijn.

46. Indien de onschuld van den gedetineerden blijkt, moet de auditeur *pro innocentia* concludeeren: *ten einde dezelve aan de hem te laste gelegde beschuldiging zal worden geabsolveerd.*

47. Wanneer de onschuld niet blijkt maar ook de bewijzen niet voldoende zijn om den gedetineerden schuldig te houden, dan moet hij coiicludeeren: *ten einde de gedetineerde ter xaake aan de hem te last gelegde beschuldiging zal worden geabsolveerd ab instantia.*

48. Maar wanneer de auditeur vermeent, dat de gedetineerde schuldig is, dan moet hij concludeeren, dat de gedetineerde gecondemncerd zal worden tot zulk een bepaalde straf als hij oordeeld, dat op de bewezen misdaad bij de wet gesteld of met de mérite der zaak overeenkomstig is.

49. Hij moet in dit laatste geval, wanneer naamlijk tot condemnatie geconcludeerd word, altijd mede concludeeren: *ten einde de gedetineerde wijders xal worden gecondemneerd in de kosten en misen der justitie en in de kosten van den processe ter tauxatie van den krijgsraad.*

50. Ook kunnen in 't tweede geval (art. 48) [1]) de omstandigheden

[1]) Lees: (art. **47).**

zodanig zijn, dat, ofschoon de gedetineerde *ab instantia* wordt ontslagen, echter billijk is, dat hij niettemin in de kosten gecondemneerd worde, en dan moet de auditeur ook daartoe conclusie neemen.

51. In alle drie de gevallen moet hij er bij doen de *salutaire clausule,* door in de beide eerste gevallen agter de conclusie van absolutie te voegen deze woorden: *of dat bij den krijgsraad in dezen zodanig zal worden gesententieerd, als dexelve in goede justitie verstaan xal te behooren.* En in 't laatste geval agter de conclusie tot straf deze woorden: *of tot zulk een andere straf als de krijgsraad in goede justitie verstaan zal te behooren.*

52. Indien de auditeur-militair het nodig of dienstig oordecld, kan hij nog bij de procedures voegen eene deductie, waarbij hij de gronden van zijne conclusie nader en meer uitgewerkt voorstelt en aandringt.

53. Des beschuldigdens consulent, indien hij er een heeft, zal ook, indien hij het nodig oordeelt, een deductie ten voordeele van den beschuldigden bij de procedures mogen voegen, mits dat zulks geschiede binnen agt dagen nadat de procedures bij den krijgsraad voor voldongen zullen zijn gehouden. En indien dezelve daartoe visie van de stukken begeert, zal zulks niet geweigerd mogen worden.

54. De auditeur zal bij zijne conclusie van eisch moeten voegen alle de verhooren, bewijzen en verdere stukken, welke tot de zaak maar eenige betrekking hebben en of tot bezwaar of tot verligting zouden kunnen dienen en van dat alles moeten maaken en bij 't proces moeten voegen een inventaris van stukken, waarop alle de geproduceerde bewijzen kortelijk beschreven en met hunne letters en nummers gemeld zullen moeten zijn, met aanwijzing van de articuls der conclusie, die door zulke, welke onder *dezelfde letter* gebragt zijn, bij hem voor bewezen worden grhouden.

55. Indien een beschuldigde zich buiten banden mag defendeeren, moet in alles op gelijkt. wijze worden geprocedeerd, met dit onderscheid echter, dat de beschuldigde dan geen *gedetineerde,* maar *gerequireerde* genoemd moet worden.

56. Van alle verhooren, informatiën en andere besognes, welke geduurende den loop der procedures door den auditeur-militair ten overstaan van commissarissen gehouden worden, zal telken reize door den auditeur en commissarissen rapport aan den commandeerenden officier van het guarnisoen moeten worden gedaan.

57. Insgelijks zal van ieder sessie, die de krijgsraad houdt, door den president en auditeur rapport aan den commandeerenden officier van het guarnisoen moeten geschieden.

58. Op voorgemelde wijze zal het proces aangevangen en voldongen moeten worden, indien de beschuldigde in handen der justitie gevallen is. Maar wanneer een beschuldigde voortvlugtig is en de daad van dien aart is, dat tegen denzelven bij indaging behoort geprocedeerd te worden, zal de auditeur daartoe verzoek aan den Krijgsraad moeten doen.

59. Dat verzoek bij den krijgsraad geaccordeerd zijnde, zal de

beschuldigde, op daartoe door den krijgsraad verleende acten, bij tromslag of trompettengeschal door den geweldigen provoost en met affixie van de acten, bij den krijgsraad verleend, van veertien dagen tot veertien dagen worden ingedaagd tot drie maalen toe en dan nog eens *ex supra abundanti* ten vierden maal.

60. Indien de gedaagde daarop verschijnt, zal tegen hem in voegen voorschreven worden geprocedeerd.

61. Maar indien hij wegblijft, zullen de procedures worden gestateerd doch dadelijk zijnen post, zo hij officier of onderofficier is, door eenen anderen worden vervuld en zal, wanneer hij zich vervolgens mogt sisteeren, niet alleen tegcn hem worden geprocedeerd wegens den hem te last gelegde misdaad, maar ook wegens de misdaad van desertie.

Derde Afdeeling. *Vijfde capittel.*

Kracht der bewijzen.

r . **1** In het oordeelen over de validiteit en de kracht der bewijzen zullen gevolgd moeten worden de bepaalingen, daaromtrent bij de gemeene rechten gemaakt, en daarbenevens in acht genomen moeten worden hetgeen hierna bepaald is.

2. Op getuigenissen, die betrekking hebben tot de schuld of onschuld van eenen beschuldigden, zal geen recht mogen worden gedaan, tenzij dezclve door de getuigen met solemneelen eede zijn bevestigd.

3. Indien een militair door eenen aan hem gesubordineerden in dienstzaaken gedesobedieerd, tegengesproken, gescholden, gedreigd. geslagen of anderzins mishandeld zijn mogt, zal dezelve daarin op zijn eed geloofd moeten worden en zijn getuigenis alleen in dien opzichte voor vol bewijs worden gehouden, indien de getuige naar rechte irreprochabel is en deszelfs getuigenis door andere bewijzen niet wordt verzwakt of tegengesproken.

4. Onder dezelfde bepalingen zal ook het relaas van een geweldigen provoost, deurwaarder of bode wegens hetgeen hun *in officio* wedervaaren is, volledig bewijs uitleveren.

5. Indien ook een schildwagt, op zijn post aangevallen of mishandeld zijnde, den aanvaller ter zijner verdediging geslagen, gekwetst of zelfs gedood heeft, zal zijn bcëedigd getuigenis *ter zijner ontlasting* genoeg zijn, zonder dat daarvan verder bewijs vereischt zal worden, ten ware het tegendeel door volledig bewijs kwame te bliiken

6. Indien de aanvaller ook een militair zijn mogt en die daarover terechtgesteld wordt, zal ook het getuigenis van den schildwagt *ten laste van den beschuldigden* van een groot gewicht zijn en indien eenige bijkomende omstandigheden hetzelve begunstigen, voor vol bewijs kunnen worden gehouden, zullende echter in dien opzichte met alle omzichtigheid moeten worden te werk gegaan.

7. Wanneer een met verlof absent geweest zijnde is agtergebleven en deswegens als deserteur geactioneerd word, zal hij niet kunnen volstaan met voor te geeven, dat hij door ziekte verhinderd is, dat hij door vreemde wervers is weggenomen of door eenig ander beletsel in de onmooglijkheid geweest is om op zijn tijd terug te komen, maar gehouden zijn dat voorgeven te bewijzen of ten minsten door bewijs hoogstwaarschijnlijk te maaken, zonder dat men in dien opzichte het bewijs naar de striktste regels zal behoeven te beoordeelen, inzonderheid niet wanneer de agtergeblevene naderhand vrijwillig is opgekomen.

Derde Afdeeling. *Zesde capittel.*

Sententie, appèl, herziening en executie.

Art. 1. Alle sententiën zullen moeten behelzen den voor- en toenaam mitsgaders den ouderdom en de geboorteplaats van den beschuldigden mitsgaders de militaire charges, welke door hem zijn bekleed.

2. Alle condemnatoire sententiën zullen verder moeten inhouden de misdaad, waaraan de gecondemneerde geoordeeld is schuldig te staan, met alle de omstandigheden, in zooverre die voor erkend of voor bewezen zijn gehouden, en de straf waarin de gecondcmneerde verweezen is.

3. Alle condemnatoire sententiën zullen ook moeten inhouden condemnatie in de kosten cn misen der justitie en in de kosten van den processc tot tauxatie van den rechter.

4. In de absolutoire vonnissen zal men konnen volstaan met alleen kortelijk te melden de misdaad, waarvan de beklaagde beschuldigd en geabsolveerd is.

5. Alle, zoo condemnatoire als absolutoire vonnissen zullen moeten inhouden de plaats, waar, en de datum, wanneer dezelve geweezen zijn, en zullen daarachter worden gevoegd de naamen van den president cn leden, welke hebben uitgernaakt het gerichte, waarin dezelve gewezen zijn.

6. Bij alle sententiën zal recht worden gesproken *in den naam en van wegens het Rataafsche volk*.

7. De Hooge Militaire Vierschaar zal wijzen bij arrest, zoodat derzelver vonnissen aan geen appèl of herziening onderworpen zullen zijn.

8. Alle vonnissen bij de guarnisoens-krijgsraaden op confessie geweezen zullen ook geen appèl onderhevig zijn.

9. Maar van alle vonnissen bij de guarnisoens-krijgsraaden geheel of gedeeltelijk zonder confessic geslagen, zal aan de Hooge Militaire Vierschaar geappelleerd kunnen worden.

10. Te dien einde zal de condemnatie bij zulk een vonnis gedecerneerd, immediaat, nadat hetzelve gearresteerd zal zijn, door twee commissarissen van den krijgsraad, geadsisteerd met den auditeurmilitair, aan den gecondemneerden worden gecommuniceerd, met

onderrichting van denzelven aangaande het recht van appèl hem competeerende.

11. Indien dan de gecondemneerde daarvan zal willen appelleeren, zal dezelve gehouden zijn, hinnen de drie dagen daarna van zijn voornemen aan de gemelde commissarissen kennis te geven.

12. De commissarissen zullen dan daarvan direct rapport moeten doen aan den president van den krijgsraad, welke in dien gevalle de krijgsraad zal doen vergaderen.

13. In die vergadering zal dan de sententie ten aanhoore van den gecondemneerden met opene deuren worden gepronuncieerd en na zulks daarvan door den gecondemneerden in forma worden geappelleerd.

14. Vervolgens zal daarvan aanteekening in de notulen en achter de sententie worden gemaakt en na zulks de sententie met alle de stukken van 't proces door den krijgsraad aan de Hooge Militaire Vierschaar worden overgezonden. ten einde door dezelve in cas d'appèl daarin gevonnisd worde, zooals in goede justitie verstaan zal worden te behooren.

15. In dat geval zal de auditeur daarvan met toezending van een copie authenticq van de sententie direct kennis geven aan den fiscaal, ten einde die in cas d'appèl het recht van het Bataafsche volk waarneme.

16. De auditeur zal in dat geval ook moeten zorgen, dat door den appellant ten spoedigsten voor hem, ten overstaan van twee leden van den krijgsraad, gepasseerd worde een procuratie op zoodanigen procureur, als hij tot voortzetting van zijn appèl zal verkiezen, en dat die procuratie benevens een copie authenticq van het vonnis aanstonds aan dien procureur worde gezonden.

17. Maar indien van zoodanig een sententie binnen den bepaalden tijd niet geappelleerd zal zijn, zal dezelve direct executabel zijn, tenware dezelve uit zijn aart (naar de bepaalingen dien te nevens in de volgende articulen gemaakt) aan eene herziening onderworpen ware.

18. Alle vonnissen, bij ginarnisoens-krijgsraaden in crimineele gevallen gewezen, zullen (zoolange het 300 articul der Staatsregeling niet in werking zal zijn gebragt) aan eene herziening van de Hooge Militaire Vierschaar onderworpen zijn, en tot dat einde met alle de stukken van het proces aan gemelde vierschaar moeten worden overgezonden.

19. Voor vonnissen in crimineele gevallen zullen in dien opzichte worden gehouden alle de vonnissen, bij welke de gecondemneerden ter dood, tot geesseling, tot het merken in een tucht- of rasp-huis of eenige andere infameerende straf gecondemneerd zijn; ook alle vonnissen, waarbij iemand mrt of zonder infamie of inhabiliteit gecasseerd of voor schelm weggejaagd is, zoiidcr dat echter daaronder begreepen zullen zijn de vonnissen waarbij iemand alleen met een briefje uit 's Lands dienst ontslagen zal zijn.

20. Wanneer de auditeur bij zijne conclusie een van de gemelde straffen geëischt heeft, al is het dat daarop eene mindere condemnatie

of zelfs absolutie gevallen is, zullen de vonnissen echter aan de herziening onderworpen zijn en tot dat einde als vooren aan de Hooge Vierschaar overgezonden moeten worden.

21. Indien iemand beschuldigd is van een misdaad, waarop uit zijn aart een van de genoemde straffen zoude moeten volgen, al is 't dat de auditeur uit hoofde van verligtende omstandigheeden eene mindere straf geëischt heeft, en er ook eene mindere condemnatie of zelfs absolutie gevallen is, zal echter het vonnis aan de Hooge Vierschaar ter herziening moeten worden overgezonden.

22. Indien van een vonnis. *zonder* confessie geslaagen, (volgens art. 9) geappelleerd is en de appellant mogt goedvinden, zijn appèl niet te vervolgen maar daarvan te desisteeren of hetzelve desert te laaten loopen, zal daardoor de zaak weder gebragt zijn in die termen alsof het vonnis niet gepronuncieerd was en er niet van geappelleerd waare geweest, gevolglijk de sententie daardoor niet zijn bevrijd van de herziening, indien dezelve naar de hiervóór gemaakte bepaalingen, daaraan onderworpen zijn mogt.

23. Indien een ter herziening overgezondene sententie om een der redenen bij het 25 art. [1]) van het tweede capittel dezer afdeeling gemeld, geïmprobeerd is, zal dezelve voor vernietigd worden gehouden, zonder dat daartegen eenig verzet zijn zal.

24. Indien eene ter hierziening overgezondene sententie door de Hooge Militaire Vierschaar om de tweede of derde reden hij het gemelde 25 articul 1) opgegeven, geïmprobeerd is, zullen direct na het terugontvangen der stukken de defecten moeten worden geredresseerd en door een nieuwe krijgsraad in die zaak opnieuw worden gevonnisd, zooals in goede justitie verstaan zal worden te behooren.

25. Indien die nieuwe krijgsraads-sententie weder valt in de termen dat dezelve aan de herziening onderworpen is, zal dezelve tot dat einde weder aan de Hooge Militaire Vierschaar moeten worden overgezonden.

26. Wanneer en zoodra de krijgsraad kennis bekoomt, dat de Hooge Militaire Vierschaar een ter herziening overgezonden zaak om de vierde of laatste reden in 't meergeinelde 25 articul [1]) van het voorige 2 capittel opgegeven, bij evocatie aan zich heeft getrokken, zal de audiicur-militair moeten bezorgen, dat door den beschuldigden voor hem en twee commissarissen worde gepasseerd een procuratie op zoodanig een procureur als hij ter zijner defensie zal verkiezen; dat die procuratie ten spoedigsten aan dien procureur worde toegezonden en dat daarvan aan 's Lands fiscaal kennis morde gegeeven.

27. Alle vonnissen aan de Hooge Vierschaar overgezonden en met approbatie teruggezonden, zullen door den Krijgsraad zoo spoedig mooglijk ter executie gelegd moeten worden.

28. Alle vonnissen van de guarnisoens-krijgsraaden, waarin condeninatie tot een straf minder dan de hiervóór opgenoemde geëischt en gevallen is. zullen niet ter herziening behoeven overgezonden te

---

[1]) Lees: het 26 art.; zie het nader rapport blz. **365.**

worden, ten waare de misdaad uit zijn aart eene der opgenoemde straffen ten gevolge zouden moeten hebben, zooals hiervóór art. **21** gezegd is.

29. Alle zodanige vonnissen, die aan geene herziening van de Hooge Vierschaar onderworpen zijn, zullen direct executabel wezen en zodra mogelijk geëxecuteerd moeten worden.

30. Voordat een vonnis van de Hooge Militaire Vierschaar ter executie wordt gesteld, zal hetzelve in de vergadering dier vierschaar ten bijweeze van den fiscaal met opene deuren aan den gecondemneerden worden voorgeleezen en gepronuncieerd.

31. Rij de openbaare executie van zulk een vonnis zal de drossaard dier vierschaar adsisteeren en zorge moeten dragen, dat de straf overeenkomstig met de sententie worde geëxecuteerd.

32. Voordat een vonnis van een guarnisoens-krijgsraad ter executie wordt gelegd, zal hetzelve door den auditeur in den krijgsraad met opene deuren gepronuncieerd en aan den gecondemneerden voorgeleezen moeten worden.

33. Indien het vonnis op de guarnisoens-parade of een andere openbaare plaats zal moeten worden ter executie gesteld, zal ook het vonnis aldaar door den auditeur of door den provoost ten aanhooren van een iegelijk gelezen moeten worden.

34. Alle lijfstraffelijke executiën op sententiën door de guarnisoens-krijgsraaden geweezen, zullen geschieden ten overstaan van commissarissen, daartoe door den krijgsraad benoemd, welke zullen moeten zorge dragen, dat de gedecerneerde straf naar de letter der sententie ter executie worde gesteld.

35. Wanneer een sententie, waarbij een misdadige door de Hooge Militaire Vierschaar ter dood verweezen is, door die vierschaar moet worden geëxecuteerd, zal ten minsten vier en twintig uuren vóór de executie de dood aan den gecondemneerden worden aangezegd door den fiscaal, geadsisteerd met den griffier dier vierschaar.

36. Wanneer een doodvoniiis door een guarnisoens-krijgsraad moet worden geëxecuteerd, zal de aanzegging des doods op gelijke tijd en wijze aan den gecondemneerden geschieden door twee officieren-commissarissen, geadsisterrd met den auditeur-militair des guarnisoens.

37. Van dien tijd af aan en vervolgens zal bij den gecondemneerden worden toegelaaten een leeraar van die kerkgemeenschap, waartoe hij behoort, ten ware hij iemand van een andere gezindheid mogt verkiezen, zullende in dezen volkomen naar zijne keuze kunnen en moeten gehandeld worden.

38. Wanneer iemand zit onder de beschuldiging van een misdaad, waarop vermoedelijk de doodstraf zal volgen, zal ook, indien zulks door hem begeerd wordt, na voltrokken verhoor van tijd tot tijd bij hem worden toegelaaten een leeraar van zulk een gezindheid als hij zal verkiezen.

Besluit: hetzelve Reglement van Krijgstucht en Crimineel Wet-

boek voor de Militie van den Staat te arresteeren, gelijk hetzelve gearresteerd wordt bij deze.

En zal dit besluit aan het Uitvoerend Bewind worden gezonden om aan hetzelve de nodige publiciteit te geeven.

En zal dit besluit met en benevens het rapport der personeele commissie aan de Tweede Kamer ter bekrachtiging worden gezonden.

Onderwerpende enz.

Nader Rapport der commissie op de remarques van zommige leden op het eerste rapport aan haar geszcppediteerd, gedaan op den 23 deezer.

De Commissie tot organisatie der rechterlijke macht heeft, ingevolge het besluit dezer Kamer ontfangen onderscheidene aanmerkingen van eenige leden over liet door haar ingeleverd Ontwerp van een Militair Wetboek en dezelve met allen aandacht overwogen. Zij heeft gelegenheid gehad om over dezelve met den steller van het ontwerp te raadplcegen, hetgeen haar des te aangenamer was, daar deze best kon oordeelen, of eenige bedenkingen, hoewel op zichzelfs beschouwd van gewigt voorkomende, welligt in den zamenharig moeilijkheid zoude veroorzaaken.

Zij brengt hiermede ter tafel dezer vergadering de door haar voorgestelde veranderingen en onderwerpt dit ontwerp nu nader aan derzelver meer verlicht oordeel.

Eerste afdeeling, art. 3, agteraan te voegen: cn hun de krijgsarticulen zullen zijn voorgelezen.

Art. 6 te lezen: Onder die classen zullen ook worden gerekend de misdaaden, welke ten aanzien van de omstandigheden en betrekkingen alleen door eenen militair kunnen worden begaan.

Art. 7 te lezen: Al verder zullen onder die classe worden gerekend te behoorcn alle geringe excessen. baldadigheden en insolentiën. op straat of in iemands huis gepleegd, in zoverre die uit dronkenschap, brooddronkenheid of losbandigheid geschied zijn en uit dien hoofde tot de eigenlijke delicten niet gebragt kunnen worden, maar tot de militaire discipline behooren.

Art. 8 te lezen: Indien nogthans zodanige excessen, baldadigheden of insolentiën door verlofgangers enz.

Art. 13, agteraan te voegen: zonder dat de commandeerende officier bevoegd zal zijn om eenig onderzoek naar de reden waarom de requisitie geschied, te doen of de apprehensie en overgaaf onder cenig voorwendsel hoegenaamd uit te stellen of te weigeren.

Art. 17 te lezen: Indien echter een militaire rechter oorderlt. dat er eene confrontatie van de getuigen tegen den beschuldigden of van de getuigen tegen elkander vereischt wordt, of dat er een of meer getuigen zullen moeten worden gerecolleerd. en tot dat einde nodig is, dat de burgerlijke enz.

Tweede afdeeling, Eerste capittel, art. 1 te leezen: Alle overtreeding van de wet is strafbaar en als zodanig onder het getal der mis-

daaden te rekenen; maar alle misdaaden van dien aart zijn geene eigentlijk gezegde delicten. Een daarmede gepaard gaand boos opzet kan ze alleen daartoe brengen.

Art. 13 te lezen: De in dit wetboek voorkomende straffen bepaalen zich voornamelijk tot slagen, de gevangenis, de cassatie en den dood.

Art. 14. Het Uitvoerend Bewind zal zorgen, dat aan alle corpsen en coinmandeerende officieren de nodige aanschrijving geschiede, ten einde de slagen, hetzij dezelve niet de kling of op eenige andere wijze plaats hebben, niet worden gedecerneerd in zodanig aantal, noch geappliceerd op zodanige wijze dat door dezelve nadeel aan de gezondheid van den gecondemneerden worde toegebragt, alles echter met dien verstande, dat geene stokslagen zullen mogen worden gegeeven, als blijvende die straf geabrogeerd.

De nummers der andere art. te veranderen.

Art. 21. De slagen in plaats van klingslagen.

Tweede capittel. Art. 9 te leezen: Een onderofficier op zijn wagt beschonken zijnde, zal niet een gevangenis van veertien dagen, en een gemeene op zijn wagt beschonken zijnde, zal met een gevangenis van agt dagen gestraft worden. Doch een onderofficier commandant van een wagt zijnde, zal in zulk een geval met een gevangenis van vier weken gestraft worden.

Art. 10 agteraan te voegen: of zelfs naar oinstandigheden met den dood kunnen gestraft worden.

Art. 12. Slagen in plaats van klingslagen.

Art. 14. Slagen in plaats van klingslagen.

Art. 16. Slagen in plaats van klingslagen.

Art. 19. Slagen in plaats van klingslagen.

Art. 21. Slagen in plaats van klingslagen.

Derde capittel. Art. 4. Een onderofficier of gemeen militair, die opzettelijk verzuimd of aan zijnen officier of onderofficier uitdrukkelijk weigert den hem aanbevolen dienst waar te nemen of zich daartegen met woorden verzet, zal gestraft worden met een gevangenis te water en te brood voor den tijd van 8 dagen, waarvan hij de vier laatste aan de eene hand en voet in den vierden schakel zal zijn gesloten; zullende hij bovendien, de omstandigheden zulks medebrengende, met een briefje uit 's Lands dienst worden ontslagen en onbekwaam verklaard om het Land voor den tijd van zes jaaren als militair te kunnen dienen.

Art. 9 agteraan te voegen: of zelfs naar omstandigheden met den dood kunnen gestraft worden.

Vierde capittel. Art. 2 agtcraan te voegen: zullende het Land in oorlog worden gerekend zodra het Uitvoerend Bewind het besluit van 't Vertegenwoordigend Lichaam tot oorlog zal hebben kennelijk gemaakt, hetzij die oorlog te land of te water worde gevoerd.

Op *Art. 9, 10* ***en 12*** in plaats van de woorden: om met zijner handen arbeid de kost te winnen op zodanige wijze als door het Uitvoerend Bewind zal worden bepaald.

te lezen: om in 's Lands dienst hetzij binnen de Republiek hetzij in haare buitenlandsche bezittingen op zodanige wijze te worden geëmployeerd als door het Uitvoerend Bewind zal worden bepaald.

Tusschen art. **9** *en 10:*

Art. **10.** Indien in tijd van oorlog de desertie uit zulk een plaats van de wagt geschied, zal de delinquant op gelijke wijze gestraft worden, doch voor tien jaaren worden geconfineerd.

Art. 11. Indien iemand in tijd van oorlog uit zulk een plaats van zijn post of schildwagt deserteert, zal hij insgelijks op zulk eene wijze worden gestraft, doch voor den tijd van twaalf jaren worden geconfineerd.

Art. **10.** *word Art.* **12** *en zoo vervolgens.*

Art. **18,** *nu* **20.** Een officier, onderofficier of gemeene, die in tijd van vrede deserteert, zonder dat zijne desertie met eenige verzwarende omstandigheid is gepaard, en die zich binnen den tijd van drie weken in arrest begeeft, zal, zoo het een officier is, uit 's Lands dienst worden gedimitteerd; zoo het een onderofficier is, zal hij zoolang als soldaat moeten dienen totdat hij zich door een goed gedrag en bewezene trouw in den dienst eene bevordering opnieuws heeft waardig gemaakt; doch zoo het een gemeen militair is, zal hij niet zwaarder dan met vijf en twintig slagen voor het front van de parade gestraft worden. En zal geen vrijwillige terugkomst baaten, indien de tijd van drie weken na de desertie verlopen is, en ook niet ingevalle de desertie met eenige verzwarende omstandigheid is gepaard geweest.

Art. **19** *word* **21.** Dit zelfs zal ten aanzien van een onderofficier of gemeen militair plaats hebben, indien enz.

Zesde capittel. Art. **14** *en 15* weglaten.

Art. 16 word 14 en zoo vervolgens.

Derde afdeeling. Eerste capittel. Art. **21** te leezen: Maar wanneer de krijgsraad de gedaane klachten zoodanig ongegrond en lichtvaardig heeft bevonden, dat dezelve niet anders dan aan eene verregaande irreverentie en disobedientie kan worden toegeschreeven, zal de klager deswegens worden gestraft zooals de krijgsraad in goede justitie verstaan zal te behooren.

Derde afdeeling. Tweede capittel. Art. **13:** De commandeerende generaal zal in dien gevalle, wanneer hij zoude meenen, dat de uitoeffening der gedecerneerde straf voor het geluk der wapenen van dit Gemeenebest van eenigen nadeeligen invloed zoude kunnen zijn, op zijne bijzondere verantwoordelijkheid bevoegd zijn de executie te schorsen; en van de zaaksomstandigheden kennis te geven aan het Uitvoerend Bewind, ten einde dienaangaande zoodanige maatregulen worden genomen als met het meeste belang van het vaderland overeenkomstig zullen worden geoordeeld.

Art. 18: dertig in plaats van veertien dagen.

Art. **19:** Er zullen geen nieuwe stukken mogen worden geproduceerd dan de zoodanige, welke de appellant buiten zijne schuld niet heeft geproduceerd, waarvan ten genoege van den rechter zal moeten blijken.

Vierde capittel. Art. **3** *en de volgende articulen weg te laten.*

Art. ***13*** te leezen in plaats van direct, ten spoedigsten.

Art. ***23.*** In plaats van: nadat de auditeur zal hebben eisch gedaan. te leezen: nadat de verhooren zullen zijn voltrokken.

Art. **37** weg te laaten de woorden: en hem alsdan de eed op dezelve worde afgenomen.

Art. ***50*** staat: art. 48, lees: art. 47.

Zesde capittel. Art. ***23,*** *24 en 26* staat: art. 25, lees: 26.

Niemand over het rapport en gros het woord vraagende, wordt het als zodanig gearresteerd.

Vervolgens wordt hetzelve bij capittelen in deliberatie gebragt.

De President brengt daarop de geheele *Eerste afdeeling* in omvrage.

Van Galen zegt: Ik zoude mij wel ten opzichte van het 7 articul dezer afdeeling met de nadere redactie als nu door de Commissie opgegeeven kunnen vereenigen, bijaldien dezelve zig bepaalde tot een of enkelde militairen, die uit hoofde van dronkenschap of losbandigheid hier of daar een glas insloegen of kleine baldadigheeden pleegden, maar niet wanneer het bij troubel door een menigte in oproer geschied, welk tijdstip mede alhier diend te worden geëxipieerd en de cognitie deswegens bij uitsluiting aan de burgerlijke rechter gedemandeerd; dan is het een commune delict, dat nimmer onder de militaire discipline kan gereekend worden te behooren.

Indien het egter zoo generaal gelaaten morclt en het altijd moeielijk te bepaalen is, of zulks uit brooddronkend- of losbandigheid al of niet is geschied, zal er ook altijd een conflict tusschen den burger en militair blijven. De militair zal zeggen: het behoort onder de discipline van den dienst en de burgerlijke rechter zal vasthouden: hij moet bij ons gestraft worden.

Van Leyden zegt: De zwarigheid van den Burger *van Galen* schijnt mij toe voornamelijk te zien op die delicten, welke behoren tot de *vis publica* (publicq geweld) en welke geensints door de Commissie zijn bedoeld. Wanneer men leest de nadere redactie door de Commissie voorgesteld, ziet men dat aldaar gesproken word van zodanige geringe excessen, baldadigheden en insolentiën, die uit dronkenschap, brooddronkenheid of losbandigheid geschied zijn, en onder deze behoort zeker niet het plunderen.

De President zegt: Ik zal bij het geavanceerde van den Burger Representant *van Leyden* nog voegen, dat de nadere veranderingen door de Commissie opgegeven, daaromtrent duidelijk zijn.

Van Galen zegt: Van die *vis publica*, daar de Burger *van Leyden* van spreekt, wordt in de nadere redactie niet gerept. Ondertusschen blijkt het duidelijk en daarom is men bij de voorige discussien voornamentlijk mede tegens deezen articul, dat bijaldien dezelve met eenige andere in dit wetboek wierd geconfronteerd, de Commissie die misdaden toen niet onder de *vis publica* heeft gereekend. En ofschoon de Commissie declareert, dat dit nu haar intentie is geweest, is zulks

niet genoeg. De letter van de wet dicteert het contrair, die haart. intentie, die ik wel wil gelooven, moet thans klaar worden geëxprimcerd.

De President stelt voor om de *Eerste afdeeling* conform te arresteeren. En concludeert alzo.

Het eerste capittel der Tweede Afdeeling wordt in omvrage gebragt.

De Sonnaville zegt dat, bij aldien het 18 articul van dit capittel bleef zoals het gesteld was, er alsdan willekeurig omtrent dc betaaling van het schilderloon zou kunnen grhandeld worden; waarom hij voorstelt om daaromtrend eene vaste bepaaling te maaken, als bij voorbeeld dat hoofdofficieren in het uur een stuiver en de verdere officieren de helft behoorden te heiaalen.

Van Leyden zegt: Ik geloof dat de zwarigheid van den Burger *de Sonnaville* wordt weggenomen door het woord *voornamelijk*, dat door de Commissie bij haar nader voorstel is ingelascht, en waaruit ook volgt, dat geene straffen, welke in dit wetboek of bij nadere wetten mogten worden vastgesteld, worden uitgesloten.

De Sonnnviile herhaalt in substantie zijn vorige.

Doelman zegt: Ik had onderscheidene reflexien aan de Commissie opgegeven, welke ook gevolgd en geplaatst zijn. Dan van dit art. 18 niets vindende veranderd. zoude ik aan de vergadering voorstellen, dezelve geheel te royeeren, alzo de subordinatie, mijns bedunkens, niet lijdt, dat een officier aan een soldaat het schilderen betaale. Hij wordt hierdoor veragtelijk, hetgeene zorgvuldig moet vermijd worden. Daarbij is het strijdig met eene goede dienstorder, dat een soldaat den dienst, welke dezelve op bevel van zijn chef moet verrigten, worde betaald. Het is hem of moet hem 'tzelfde wezen, of hij voor een arrestant of voor een magazijn etc. op schildwagt wordt geplaatst.

Van Leyden zegt: Ik kan mij met het denkbeeld van den Burger *Doelman* niet vereenigen omdat ik het betaalen van de wagten niet beschouw als eene belooning voor hem die de wagt heeft, maar veeleer als een trap in de straf, welke wordt gedeeerneerd, en door eenige verzwarende omstandigheden kan worden veroorzaakt. En die vrijheid te laaten kan zijne nuttigheid hebben. Maar ik vind personeel geen bedenking tegen het voorstel van den Burger *de Sonnaville*, bijaldien men bevreesd is voor willekeur van de zijde van den officier. Zo de vergadering zich met dat denkbeeld vereenigd, zal het best zijn nader in handen der Commissie te stellen, welke precicse bupaalingen dienaangaande behoorden gemaakt te worden.

Van Hall zegt: Het is mij op het ogenblik onmogelijk om te beoordeelen of de bijvoeging van den Burger *de Sonnaville* nuttig en nodig is. De Commissie heeft alvorens haare rapporten omtrent deze materie uit te brengen, geconfereerd met den steller van dit militair wetboek en er is dus met rijp beraad en onderling goedvinden daaromtrent te werk gegaan. Het zoude zeer gemakkelijk kunnen zijn,

dat, ofschoon ik op dit ogenblik niet beoordeelen kan, door de bijvoeging van den Burger *de Sonnaville* te admittecren, het verband van een aantal andere articulrn met dat articul wordt genomen. Ik ben er dus vooralsnog tegen.

De Sonnaville zegt: Indien het geavanceerde van den Burger *van Hall* doorgaat, dan mag men er niets bijvoegen of weglaaten en dan zijn de deliberatiën van het Wetgevend Lichaam hierover onnodig.

De President geeft de meening van den Burger Representant *van Hall* duidelijk op.

Pan Hall avoueert de juistheid daarvan en voegt erbij, dat hij vermeent vrijheid te hebben om zijne opinie te zeggen.

Appelius zegt: Ik geef bij wijze van conciliatoir in bedenking, of de vergadering ook zoude kunnen goedvinden, de beschikking over de betaling van de schildwagten te laten aan het Uitvoerend Bewind.

Het eenige oogmerk toch van den Burger Representant *de Sonnaville* kan zijn om te zorgen, dat willekeur worde geweerd en alles alomme op een gelijken voet behandeld en geenzints dat zich de vergadering zoude inlaten in de naauwkeurige overweeging en bepaling van hetgeen door ieder officier in evenredigheid van zijn rang voor een uur schilderens behoord te worden betaald. Dat oogmerk nu wordt ten vollen bereikt, wanneer de détails aan het Bewind worden overgelaten, hetgeen tevens een nader commissoriaal ten fine van redaetie overbodig maakt, vermits het slot van dit articul zeer wel aldus zoude kunnen worden gelezen: „zooveel als hen door den commandecrenden officier volgens een tarif bij het Uitvoerend Bewind te arrestecren, zal worden opgelegd", waartoe ik bij deze concludeer.

De President stelt voor om met de door den Burger *Appelius* geproponeerde bijvoeging dit capittel te arresteeren. En wordt alzo geconcludeerd.

Het tweede capittel van de tweede afdeeling wordt in omvrage gebraegt.

De Sonnaville zegt: Het komt mij voor, dat de straf van eene gevangenis van agt dagen, waarvan in het *eerste articul* van dit capittel wordt gesproken, omtrent iemand, die zijn ordres niet volvoert, te gering is voor de generaale misdaad van verzuim.

Van Leyden zegt: Wanneer men dit articul in zijne zamenhang met andere beschouwd, blijkt het duidelijk, dat hier alleen van die verzuimen wordt gesproken, die uit onbedachtzaamheid of losheid voortvloeien; en dus. wanneer er verzwarende omstandigheden plaats hebben, een ander articul moet worden gevolgd.

De Sonnaville zegt: Op het 16 art. van dit cap. moet ik remarqueeren, dat, daar dit art, het inslaan van glasen, ruïneeren van goederen en dus het zogenaamd plunderen betreft, het mij voorkomt, dat slagen of gevangenissen omtrent dit laatste te geringe straffen zijn en daarom proponeer ik hier nog bij te voegen: of *na omstandigheden*

door den burgerlijken of militairen rechter aan den lijve of desnoods met den dood te worden gestraft.

Van Leyden zegt: Ik moet hier wederom hetzelfde aanmerken als op art. 1 van dit capittel, dat men hetzelve niet in het afgetrokkene maar in zijne zamenhang moet beschouwen. Dit articul moet noodwendig in verband gesteld worden met het 7 van de eerste afdeeling en even weinig als bij hetzelve plundering of diergelijke excessen, welke met den dood zouden gestraft worden, onder dit articul zijn begreepen, even weinig ook onder dit 16.

De Sonnaville zegt, dat men dan bij dit articul behoort uit te drukken, dat hier van misdaden gesprooken wordt, welke in het zevende articul der eerste afdeeling vermeld staan.

Appelius zegt: Ik appuyeer het laatst geadviseerde van den Burger *de Sonnaville,* daar alle dubbelzinnigheid wordt weggenomen, zo men slechts op de woorden: *van wat natuur die ook zijn mogen,* laat volgen: *voor zover dezelve behooren onder de kleine delicten, bij den 7 art. der eerste afdeeling omschreven.*

Be President stelt voor om het 16 articul met de bijvoeging te arresteeren, concludeerd dien conform en vraagt vervolgens, of men ook nog meer remarques op dit capittel heeft?

Van Galen zegt: Op art. 22 en 23, met art. 20 en 21 in verband beschouwd, moet ik remarqueeren, dat bij dezelve eene politieke dispositie tot intrekking der commissiën en dus tot finaale demissie, zowel van officieren als gemeenen, die meermaalen over dronkenschap, grof speelen als anders zijn gecorrigeerd, aan het Uitvoerend Bewind wordt toegekend, hoedanige politicque dispositie altijd hatelijk en met den aart en natuur der zaaken strijdende zijn. De wet moet de straf tegen die misdrijven bepaalen en kan dezelve tot eene demissie uitstrekken, maar de rechter moet de straf ingevolge de wet op de daad toepassen en beoordeelen, of de beschuldigde in de termen van de wet valt. Al wat daarin door de uitvoerende macht wordt verrigt, is willekeur en zoude volstrekt strijden met de reeds gemanifesteerde intentie van deze vergadering, daar bij de instructiën aan de Agenten van Oorlog en Marine wel aan de uitvoerende macht is toeërkend het verleenen van demissien, m-aarom zij aangezogt worden, maar in geenen deele uit eigen motief, 'tgeen mij ook nog zeer wel voorstaat dat gijl. *ex post* in zaaken van den zeeofficier *Bakker* genaamd, ingevolge een rapport, door mij als eerst-benoemde in de commissie uitgebragt, hebt begrepen.

Van Leyden zegt: Ik meen, dat men als zeker mag stellen, dat er gevallen zijn kunnen, dat een officier zeer ongeschikt is om het Land te dienen, zonder dat er bewijzen zijn, welke hem door den rechter zouden doen dimitteeren. In het militaire evenals in het politieke kunnen er gevallen zijn, dat iemand van zijn post behoort te worden ontzet zonder dat men hem *in judicio contradictorio* zoudc kunnen bewijzen, dat hij zulks heeft verdiend.

De zwarigheid van den Burger *van Galen* wordt ook naar mijn inzien daardoor weggenomen, dat aan den Agent van Oorlog niet

wordt toegekend de magt, aan zodanig een officier zijn demissie te geeven, maar alleen dat hij verzoekt te effectueeren, dat deszelfs commissie wordt ingetrokken. De Agent van Oorlog zal dan daarop de aandagt van het Uitvoerend Bewind vestigen, hetgeen de zaak zal beslissen.

Van Galen zegt: Ik wil den Burger *van Leyden* gaarne toestemmen. dat zulks in enkele gevallen zijn nuttigheid kan hebben, maar dit kan bij mij geen oorzaak geeven om de wet te veranderen, vooral niet daar zulk eene wet veel nadeeliger gevolg kan hebben en geheel impolitiek is. Want welk braaf officier verkiest zich aan willekeur te exponeeren? En alhoewel de Agent zulks maar bewerkstelligt, er gaat egter geen rechtelijke cognitie over en wij hebben de gevolgen van die politieke cassatien bij het desorganiseeren van onze zeemagt ondervonden.

Niemand het gevoelen van den laatsten spreeker appuyeerende en niemand verder op dit capittel iets aanmerkende, wordt hetzelve met de in articul 16 vastgestelde verandering gearresteerd.

Het derde capittel der tweede afdeeling wordt in deliberatie gebragt.

Krieger geeft in consideratie om in het 3 en 4 articul van dit capittel de woorden *uitdrukkelijk* en *opzettelijk* te doen wegvallen, vermits men dit aan questie onderhevig zou kunnen maken.

Van Leyden zegt: Ik zoude er niet gaarn de woorden opzettelijk en uitdrukkelijk uitlaaten omdat het juist deze zijn. welke het onderscheid kenmerken tusschen dit art. en het eerste van het vorig capittel en er dus gevaar zijn zoude, dat op hetzelfde geval onderscheiden straffen toegepast zouden kunnen worden.

De President zegt, dat de Bdrger *Krieger* daarmede zeker wel genoegen zal nemen.

Van Leyden zegt: Voorts moet ik voor inijzelven op art. 7 van dit cap. aanmerken, dat in hetzelve eene diergelijke verandering zal moeten gemaakt worden als hij de nadere voorslag der Commissie op het 5 art. van ditzelfde capittel is voorgedragen en daarom is bijgebragt ten einde voor te komen, dat iemand zich aan de hem aanbevolen dienst zoude onttrekken met oogmerk om daardoor van den dienst te worden ontslagen.

En Gordt daartoe geconcludeerd.

De Sonnaville zegt, dat bij het 2 articul van dit capittel gezegd wordt, dat elk militair de orders aan hem gegeeven door iemand, dewelke in dienst boven hem gesteld is, direct en zonder daartegen te redeneeren zal moeten volbrengen. Dat hij tegen dit articul niets had dan alleen dat er omtrent de veiligheid van het gouvernement eenige voorziening behoorde gemaakt te worden, vermits zich de commandeerende officier altoos meester van hetzelve maken kon; dat hij hier niet zou bijbrengen de gebeurtenissen van den 12 Juny laatstleden; dat hij voor zich zelfs. als een goed geweten hebbende, niets vreesde noch eenige zwarigheid maakte en altoos op zijnen post gerust was doch dat men altoos zooveel mogelijk alle voorzorgen moest nemen om, ware het mogelijk, diergelijke onheilen voor te komen; dewijl

heden deze en morgen eenen anderen aan het hoofd was. Dat hii daarom in overweging gaf om tot veiligheid van het gouvernement te bepalen, dat geen militair immer eenige orders tot het arresteeren van leden van het Uitvoerend Bewind zou gehoorzamen, dan wanneer daartoe eenc schriftelijke order door de twee presidenten der beide Kamers zal gegeven zijn, zullende aan de orders tot het arresteeren van het Wetgevend Lichaam nimmer eenig gehoor mogen gegeven worden.

De President zegt, dat naar zijn inzien eene zodanige bepaling hier niet wel konde plaats hebben.

Pompe van Meerdervoort zegt: Ik kan mij ook niet conformeeren met het idée van den Burger *de Sonnaville*. In het militaire toch komt het alleen aan op de eerlijkheid, braafheid en getrouwheid der personen en in dit geval is er geen gevaar te vreezen, terwijl eene bepaling omtrent het tegenovergestelde weinig nut zou doen. De Burger *de Sonnaville* allegueert tot een voorbeeld het gebeurde op den 12 Juny, doch ik zoude op mijn beurt kunnen aanvoeren de gebeurtenis van den 22 January des voorleden jaars, als wanneer ik biljetten door eenen *Midderigh* getekend, gezien heb, inhoudende een last om de leden der Commissie van Bnitenlandsche Zaaken te doen arresteeren.

Verhoysen zegt: Wij schijnen thans geheel van 't point in deliberatie af te wijken en om daartoe terug te keeren moet ik remarqueeren dat het mij voorkomt, dat er de zwarigheid, welke de Burger *de Sonnaville* hierin vermeent te vinden, in geenen deele opgeslooten legt.

De President stelt voor om met de kleinere verandering door den Burger Representant *van Leyden* geproponeerd, ook dit articul te arresteeren. En concludeert conform.

Het vierde capittel der tweede afdeeling wordt in omvrage gebragt.

Van Galen zegt: Het 9 en 12 art. van dit capittel zijn wel veranderd, maar niet voldoende. Het Uitvoerend Bewind kan nooit de wijze van straf bepaalen, want het is niet evenveel of een gecondemneerde binnen- of buitenlandsch tot 's Landswerken wordt geëmployeerd. De wet kan vaststellen dat de gevangenen tot 's Lands dienst op de Kust van Guinea, in de Oost, West of hier te lande zullen worden geëmployeerd, maar den rechter moet na onderzoek van zaaken en beoordeeling van alle de daartoe betrekkelijke omstandigheden in ieder geval de tijd en plaats bepaalen; dit is eene rechterlijke daad.

Van Leyden zegt: Het oogmerk van diergelijke straffen is, dat iemand geduurende den door den rechter te bepalenen tijd met zijner handen arbeid de kost winne en dat het gewin ten voordeele van het Land strekke: maar dit werk kan zeer onderscheiden zijn en de Commissie heeft zich buiten staat bevonden te bepalen alle die onderscheidene soorten van werk, welke van verschillende omstandigheden afhangen. Het Uitvoerend Bewind heeft voor zich het vonnis van den rechter terwijl het aan de andere zijde ingevolge de vermaning, in andere articulen voorkomende, de behoorlijke zorg zal dragen, dat

door de straf geen onherstelbaar nadeel aan de gezondheid van den gecondemiieerden werde toegebragt.

Ban Galen zegt: Het Uitvoerend Bewind kan of mag geen cognitie van de zaak neemen, dit is een rechterlijke daad; indien hun dus de hepaaling van de plaats wierd ioeërkend, zoude zij na geslagen vonnis nog het recht hebben hetzelve te verzwaaren of te mitigeeren, welk laatste een daad van wetgeving is.

Van Hall zegt: Ik zal bij het geavanceerde van den Burger *van Leyden* nog voegen, dat het oogmerk niet is geweest om aan 't Uitvoerend Bewind te geven de magt om onbepaald de gevangenen te mogen condemneeren om of naar de Oost of West te gaan of binnenslands te verblijven. Neen, de schuldigen zullen door den rechter gevonnisd worden en de te vervaardigen formulen zullen inhouden den tijd van confinement en de plaats, werwaards hij vervoerd zal worden, terwijl alleen aan 't Uitvoerend Bewind wordt overgelaaten om naar tijdsomstandigheden deze menschen zodanig in 's Lands dienst te employeeren als zal kunnen geschieden.

Van Galen zegt, dat zulks dan naar zijn inzien nader en duidelijker behoort te blijken.

Van Leyden zegt: Mij dunkt dat de plaatsing van de woorden in de nadere redactie der Commissie de zaak duidelijk genoeg maakt.

De President herhaalt zijn voorstel om dit capittel te arresteeren. En concludeert alzo.

Het vijfde capittel wordt conform gearresteerd.

Het zesde capittel wordt in omvrage gebragt.

Pompe van Meerdervoort zegt: Ik heb eenigermate met genoegen gezien, dat de Commissie bij haar nader rapport heeft geadviseerd om het **14** en 15 articul van dit capittel te royeeren, doch ik hadt even zo graag gezien, dat ook het 13 was weggevallen, waarbij is bepaald, dat hij die tot een duël is uitgedaagd en hetzelve aanneemt, voor eerloos zal verklaard worden, omdat ik niet gaarne zou zien, dat de Vertegenwoordigende Vergadering een wet maakte, welke volstrekt niet geobserveerd kan morden, een wet, welke iemand eerloos verklaard, welke bij geene mogendheid van geheel Europa daarvoor zal worden gehouden. Ik concludeer dus ook tot weglating van het **13** articul.

Ban Leyden zegt: De Commissie heeft bij haaren naderen voorslag gemeend, het onderwerp der duëllen alleen te moeten beschouwen met betrekking tot de subordinatie en het is ook, geloof ik, daarom, dat zij gemeend heeft dat het **13** articul kon worden behouden. Personeel kan ik mij zeer wel met het denkbeeld van den Burger *Pornpe* vereenigen. Alleen moet ik nog aanmerken, dat het oogmerk van de Commissie bij deze voordragt niet geweest is dat er geen wetten omtrent de duëllen zullen worden gemaakt, maar wel dat er geen bijzondere voor de militairen gemaakt zullen worden. De Vergadering zal nader in de gelegenheid zijn zich te bepaalen, of en welke algemeene wetten dienaangaande zullen worden ge-

maakt, wanneer zij het rapport zal hebben ontfangen van de Commissie met het concipieeren van een wetboek belast.

Kramer vermeent, dat het **13** articul er wel degelijk behoort in te blijven om zodoende een afschrik voor de tweegevegten in te boezemen.

St'eyn Parvé zegt: Ik moet mij conformeeren met het geadviseerde van den Burger *Pornpe van Meerdervoort,* te meer nog, daar er anders geen onderscheid zou gemaakt worden tusschen den uitdager en den uitgedaagden.

Van Leyden zegt: Al wordt ook dit **13** art. geroyeerd, dan nog wordt daardoor niet te kennen gegeeven, dat er hoegenaamd geene wetten omtrent de duëllen zullen gemaakt worden; integendeel, het is hoogstwaarschijnelijk, dat daaromtrend eene algemeen werkende wet zal daargesteld worden.

Eenige leden zijn vóór en andere tegen het **13** articul.

Kramer blijft sustineeren, dat hetzelve behoort te blijven, te meer nog daar het als een gevolg van articul **12** moest beschouwd worden. hetwelk buiten dat geen zamenhang zoude hebben.

Van Rees zegt: Ik moet zeer appuyeeren het geavanceerde van de Burgers *Pompe van Meerdervoort* en *van Leyden* en aanmerken, dat het geremarqueerde van den Burger *Kramer,* namelijk dat dit **13** articul als een gevolg zou moeten beschouwd worden van het voorgaande **12** art., dat het gemelde **12** art. spreekt van de subordinatie, terwijl het duëlleeren eigentlijk is een commun delict, hetwelk dooi. den burgerlijken rechter behoort gestraft te worden.

Hettema zegt, dat hij ook vermeent, dat het articul behoort te hlijven, vermits anderzints aan de militairen meer voorrecht dan aan de burgers zou toegekend worden.

Pan de Kasteele zegt: Ik ben als lid der Conimissie ervóór geweest om eenige bepalingen tegen de duëllen in dit Reglement in te voegen, maar dewijl men zulks niet heeft goedgevonden en art. **14** en **15** uit hetzelve geroyeerd wordt, meene ik dat art. 13 ook moet worden weggelaten. De vrees van den Burger *Hettema,* dat de militairen meer voorrecht zouden hebben dan andere burgers is daarom. naar 't mij toeschijnt, ongegrond, omdat de intentie is, het duël als een commun delict van de militairen te doen straffen. terwiil de bedenking van den Burger *Kramer* hierdoor vervalt, omdat hetgeen in de voorige artirulen omtrent de uitdaaging bepaald wordt, alleciilijlí betrof de misdrijven tegen den dienst en subordinatie. Daar het 13 articul alleenlijk zijn grond heeft in het duël, als een delict beschouwd, en vermits men toont door 't royeeren der volgende articulen, in dit Reglement daarvan niets te willen bepalen, zoo ben ik uit dit inzicht er ook voor om het 13 art. te royeeren.

De President proponeert daarop om het **13** articul te royeeren.

Van Hall zegt: Ik ben van een geheel ander gevoelen dan de voorige sprekers. Alle de redenen door hun aangevoerd om het **13** art., 6 capittel, **2** afdeeling weg te laaten zijn bij mij onvoldoende. Het is, naar mijn inzien, wel aangenomen maar niet bewezen, dat het voor-

oordeel, 't welk militairen aanspoort om zich in een tweegevecht te begeeven, door geene gepaste wetten zoude zijn weg te neemen. Het *duël*, dat rampzalig geschenk der middeleeuwen, verdiend al den aandagt eener verstandige wetgeeving. Het 13 art. bevat juist dat in zich, hetwelk de waare kennis van het menschelijk hart in dit moeilijk geval aan de hand geeft: immers de nog overgebleven geest van *chevalerie* (men schijnt zich over deze uitdrukking te verwonderen, maar ik ineen niet nodig te hebben om uit de geschiedenis te bewijzen, dat juist de zogenaamde riddertijden dien verderffelijken geest hebben doen geboren worden) is de bron van het tweegevecht. Men hecht het denkbeeld van eerloosheid aan het weigeren van een tweegevegt. Wat is derhalven beter, wat geschikter om zodanig vooroordeel en wanbegrip weg te neemen dan dat de met ook eerloosheid stelt op het aanneemen van het *duël*? Dit nu is hij dit articul in het oog gehouden en het is clan ook op deze en andere gronden, welke ik *thans* niet breder kan ontwikkelen. dat ik mij verklaare vóór het behoud van dit art.

Appelius zegt: Het schijnt mij toe, dat alles hier aankomt op de vraag: zal men ten aanzien van de duëllen, welke toch in de militairen evenals in alle andere ingezetenen strafbaar zijn en waaromtrent de meening van het Vertegenwoordigend Lichaam niet kan gerekend worden dubbelzinnig te zijn, bijzondere bepaling omtrent de uitgedaagde worden gemaakt en in dit militair wetboek ingelascht. En zulks komt mij onvoegzaam voor nadat de vergadering besloten heeft art. 14 en 15 te royeeren, waarom ik met den Burger Reprcsrntant *van* de *Kasteele* van oordeel ben, dat de Commissie bij abuis heeft nagelaten art. 13 mede te royeercn en mij volkomen vereenig met het voorstel van den Burger Representant *Pompe van Meerdervoort*, door onderscheiden leden geappuyeerd.

Wat vervolgens het geadviseerde van den Burger Representant *van Hall* betreft, welke dit articul wil behouden, om in de aart van de straf juist het evenwigt te vinden voor het vooroordeel, hetwelk men wil bestrijden, hetzelve gaat volkomen door bijaldien men zich zulk een gevolg van de te nemen maatregelen kan voorstellen, dat het vooroordeel met wortel en tak zal worden uitgeroeid. Bijaldien de wetgever daarentegen bevreesd is, dat een vooroordeel te diep is ingeworteld om in eens te ɪɪ-orden tegengegaan, kunnen zulke middelen als de Burger Representant *van Hall* voorstelt, niet anders dan eene verergering van het kwaacl veroorzaken en mitsdien is het misschien voorzigtiger in die gevallen geheel te zwijgen dan eene wet te promulgeeren, welke in de uitvoering aan al te groote zwarigheid zoude kunnen worden onderhevig gerekend.

In zulk een geval geloof ik dat wij thans verseeren en, hoezeer ik het zoo schadelijke als schandelijke vooroordeel omtrent de duëllen ten hoogsten afkeur, hoezeer ik wenschte hetzelve spoedig geheel en al te zien uitgeroeid, vinde ik in de stand der zaake een nieuwe drangreden om art. 13 te royeeren.

Van de Kasteele zegt: Schoon ik reeds eenmaal op deze zaak ge-

sprooken heb, vindt ik mij verplicht andermaal het woord te vragen. De zaak trouwens is van zeer veel gewigt. Ik heb, toen ik de eerste maal sprak, gemeend, dat er ergens in dit Reglement uitdrukkelijk bepaald wierd, dat de duëllen zelf als commune delicten volgens de burgerlijke wetten aan de militairen zouden gestraft worden. Ik meende, dat de Commissie ergens dit bijgevoegd had, maar ik merk dat zulks niet is geschied. Het komt mij nogthans voor dat dit noodzaaklijk is. Het is wel waar dat eene dusdanige bijvoeging overtollig zou mogen schijnen omdat het van zelfs spreekt en omdat zulks van andere commune delicten niet gemeld is. Maar de aanleiding om zulks omtrent de *duëllen* te kennen te geven, vindt men hierin. dat er in de voorige articulen van de uitdaagingen gesproken is. Wij moeten door te zwijgen in den zamenhang geen aanleiding geven om te denken, dat de tegenwoordige wetgeving omtrent die dwaasheid facieler zou wezen. De Burger *van Hall* heeft, dunkt mij, het terecht aangemerkt als een *esprit de chevalerie.* 't Zou onzen leeftijd tot schande zijn. dat ridderlijk gedrocht te koesteren. Ik vertrouw van onze braave militairen, dat het denkbeeld van 't schandelijke der *misdaad* boven vooroordeel zal heerschen en dat de beginzelen van *waare eer* het voor hun afschuwelijk zal maken zich te bezoedelen door iets, 'twelk als een *commun delict* wordt aangemerkt. Ik zou daarom proponeeren, dat er ergens of een expres articul geplaatst of bijgevoegd wierdt, dat de *duëllen* als *commune delicten* bij de militairen beschouwd en gestraft zullen worden.

Couperus zegt: Na het geadviseerde van den Burger *van de Kasteele* zoude ik van het woord kunnen afzien. Ik had het alleen gevraagd om aan de vergadering te herinneren, dat, toen voor eenigen tijd door mij wierd aangedrongen om gratie te bekomen voor een militair, die, uitgedaagd zijnde, zijnen tegenstrever had overhoop gestoken, een van de voorname redenen, om welke hieromtrent wierd zwarigheid gemaakt, bestond in de vrees, dat men daaruit zoude kunnen opmaken, alsof de vergadering op het stuk van de duëllen eenigzins toegevend ware. Wanneer men nu overweegt, dat in de voorige articulen de straf op de duëllen alleen is bepaald, omdat in die gevallen tegen de subordinatie gezondigd wordt, dan zoude men ook hieruit gemakkelijk kunnen elicieeren, dat de geest van de vergadering was om de duëllen niet te verbieden, indien de subordinatie daardoor niet wierdt geschonden, en dus zoude een volkomen stilzwijgen hieromtrent aanleiding tot eene verkeerde interpretatie geeven. Dit wordt voorgekomen, wanneer het denkbeeld of de veronderstelling, van den Burger *van de Kasteele* wordt gevolgd. Men stelt dan aan de eene zijde paal en perk aan de onverdraaglijke brutaliteit van sommige twistzieke menschen, die meenen, dat eene meerdere habiliteit in de behandeling van de pistool of van den degen hun het recht geeft om hunne medebroeders, wier omstandigheden niet toelaaten, uit hoofde van elk klein verschil of valsch punt van eer een vechtpartij te beginnen, straffeloos tusschen twee verdrietige keuzen te brengen, en aan den anderen kant blijft de weg niet gesloten om den ongelukkigen of onschuldigen van den

opzettelijken en kwaadwilligen *bruteur* te onderscheiden. En dit zal naar mijn inzien, van beter uitwerking zijn dan de maatregel in de bedoelde articulen vervat. Het is beter een wet agterwege te laaten. dan eene wet te maken, aan welkers uitvoerlijkheid men twijffelt, en het punt van eer moge bij de militairen een vooroordeel zijn, of niet, maar het is zeer zeker eene zaak, die men wel door opvoeding en het zuiveren van beginsels kan verbeteren. maar nimmer door eene wet van het Vertegenwoordigend Lichaam kan of zal uitroeyen. Indien er dierhalven een algemeen articul wordt bijgevoegd, in dier voege als het door den Burger *van de Kasteele* is voorgeslagen, zoude ik vóór het royeeren der bedoelde articulen adviseeren.

Costerus zegt: Ik moet op het gezegde van den Burger *van Hall* remarqueeren, dat ik het met dien burger niet eens ben, dat het goed zij in dit geval de straf van eerloosheid bij de wet te bepaalen om dezelve gelijk te stellen met het verlies van eer, 'tmelk de publicque opinie hecht aan de weigering van in een tweegevegt reparatie van gedane beledigingen te geven. In mijn hart toch ben ik volkomen overtuigd, dat niemand een militair of ander persoon, die door de wet eerloos verklaard was alleen omdat hij een tweegevegt had aangenomen, voor *moraliter eerloos* zoude houden en dus staat de straf der wet niet gelijk met het verlies van eer, 'twelk de publicque opinie ingeval van weigering op iemand doet kleeven. Zoolang men dus het gevoel van het zogenaamde punt van eer niet uit de harten der menschen kan roeyen, zoolang zal deze wet geen effect kunnen sorteeren en is dus, naar mijn inzien, niet gegrond op de kennis van 't menschelijk hart. Wat voorts de remarque betreft, dat de tweegevegten alleen zedert de tijden der *chevallerie* zouden hebben plaats gehad en daaruit oorspronglijk zijn, zoo moet ik, ofschoon zulks hier eigenlijk de qucstie niet is, op hetzelve aanmerken, dat het bekende geval der *Horatii* en *Curiatii* ons in veel vroeger tijden reeds een voorbeeld oplevert van een volksduël op publieke autoriteit aangegaan.

De President stelt voor om het 13 articul ten fine van eene nadere redactie, conform het voorgestelde van den Burger Representant *van de Kasteele* in handen der Commissie te stellen en voor het overige dit capittel te arresteeren. En concludeert dien conform.

Vervolgens wordt in oinvrage gebragt het *eerste capittel* der *derde afdeeling*.

Van Galen zegt: Ik heb bedenking op articul 16 tot 21 cn, ofschoon de Commissie hieromtrent eenige veranderingen bij articul 21 heeft geproponeerd, kan ik er mij nogthans niet mede conformeeren, want hier wordt den commandeerenden officier eerst als richter gequalificeerd en nadat de sententie door hem geveld zijn volle beslag heeft bekomen en ter executie is gelegd, wordt aan den gecondemneerden nog vrijgelaaten zich daarover te beklagen en den krijgsraad is verpligt daarover te erkennen. Dit wilde ik toegeven bijaldien door den gecondemneerden konde worden beweezen, dat hij ter kwaader trouw te zwaar was gestraft; maar niet in alle gevallen, want het is niet

mogelijk, dat de officier altijd de zaak uit een gelijk oogpunt met den krijgsraad beschouwt: dit gebeurd wel in cas d'appèl en revisie van sententiën van geheele collegiën, dat dezelve gereformeerd morden. schoon de leden ter eerster instantie dezelve alle ter goeder trouw hebben geslagen. Dit kan ook het geval der commandeerende officieren weezen en zo desniettemin de krijgsraad van andere gedagten is, moet hij zich aan een te geven satisfactie resiqueeren. Dit is allerschadelijkst voor de discipline, want welk commandant zal het durven wagen van de hem aanbevolen macht ter goeder trouw gebruik te maken?

Van Leyden zegt: Ik geloof dat de Burger Representant *van Galen* zal toestemmen, dat er gevallen zijn, in welke het beter is dat een officier de straf bepale, dan dat er krijgsraad wordt belegd en dat zulks den gearresteerden aangenaainer is. Het kan dus zeer wel zijn, dat hij dan eerst meent grond te hebben, zich te beklagen, wanneer de straf is bepaald en niet wanneer hem arrest is aangezegd. Bij de nadere redactie van art. 21 heeft de Commissie, uit aanleiding van een zeer gegronde remarque van een der leden voorgesteld, dat de klager dan eerst wegens zijne klachte zal worden gestraft, wanneer dezelve zoo ongegrond is, dat die alleen aan disobedientie kan worden toegeschreven. Uit dit een en ander wordt, geloof ik, de zwarigheid van den Burger Representant *van Galen,* zoo ik hem wel heb begrepen, opgelost.

En wordt het capittel zoals het is leggende gearresteerd.

Het *tweede capittel* der *derde afdeeling* wordt in omvrage gebragt en zoals het is leggende gearresteerd.

Vervolgens brengt *de President* het *derde capittel* der *derde afdeeling* in omvrage.

Van Galen zegt: Op art. 19 en 20, luidende [enz.] zoude ik van gedachten zijn dat eer *ver-* dan *geboden* behoorde te worden, want zodanige deliberatiën komen wel in een politiek collegie maar geenzints in een gericht, waar over de eer en het leven van iemand wordt geoordeeld. Hieromtrent komt geen afspraak te pas, een ieder moet na zijn beste kennis en wetenschap na lectuur van alle de stukken oordeelen, wat er behoort beslist te worden.

En art. 22 en 23 [enz.] zijn *inverso ordine;* in alle wel geregelde rechtbanken begint de omvraag met de oudsten, die notoir gepraesumeerd worden het meest kundig te zijn en door welkers adviesen de jongeren, die geoordeeld worden min kundig te weezen, worden voorgeligt en hetgeen niet geschiedende vooral in krijgsraden, welkers leeden geen rechtsgeleerde kunnen weezen, verwarde sententien moet geeven, om welkers conclusie in crostilieuse gevallen, waarin zij merkelijk uit clkandercn loopen, zelfs voor den auditeur of secretaris al zeer moeielijk zal weezen. Ik weet wel dat zulks op een verouderde gewoonte, bij de krijgsraaden altijd gesubsisteert hebbende, berust maar daar wij nieuwe wetten maaken, behoeven wij die oude verkeerde gewoontens niet te volgen.

Van Leyden zegt: De grond der twee denkbeelden, dat bij de stemming de minste in rang de eerste stemt, en dat er alvorens tot de eindelijke stemming wordt overgegaan, gedelibereerd word, moet gezogt worden in de zanienstelling dier krijgsraden. Ik stem den Burger *van Galen* toe, dat er in de meeste rechtbanken wordt gestemd te beginnen van den oudsten af, maar dit heeft bij de militaire rechtbanken ten minsten in Frankrijk en Engeland geen plaats. En wanneer men het menschelijk hart raadpleegt, zal men gemakkelijk beseffen, dat wanneer de drie oudste officieren hun gevoelen hebben geuit, de andere leden zwarigheid zullen maken van hetzelve af te gaan, niet uit vrees van daardoor ongenoegen te krijgen, maar omdat zij zich voorstellen, dat de voorstemmende leden door meerder kunde en ondervinding de zaak beter vatten. Maar hieruit volgt, dat het delibereeren nodig is, alzo anderzins de jongste leden zich veelal zouden richten alleen naar de voordragt van den auditeur, die daardoor eenen te grooten invloed zoude krijgen.

Deze consideratiën, welke voor en tegen den beschuldigden worden gewisseld, stellen ieder lid van den krijgsraad in staat zijn gevoelen te bepaalen.

Pan Galen zegt: Het deliberceren influenscert nog meer dan het adviseeren, want dan wordt er omtrent afgesprookcn, wat men met den beklaagde doen zal. En het bût dat de Commissie daarbij heeft om de min kundige voor te ligten, hierin word in moeielijke gevallen, wanneer zij op het hooren leezen der stukken, die tog altijd in den krijgsraad moeten worden voorgeleezen, niet kunnen decideeren, bij art. 21 veel beeter voorzien. Dan kunnen zij ten kosten van den Lande het advies van een of twee kundige, onpartijdige rechtsgeleerde inneemen, welke zij, eerlijke lieden zijnde, eerder dan het praeadvies van haare meerdere in rang zullen volgen.

Pompe van Meerdervoort zegt: *Ik* moet alleszins appuieeren het geadviseerde van den Burger *van Leyden* en dat zal een ieder moeten doen. die eenige kennis heeft van het militaire en weet. hoeveel invloed de meerdere op de minderen hebben.

Eenige leden appuieeren dit.

De Sonnaville zegt dat ieder dewelke in een krijgsraad zitting hadt, behoorde te kunnen lezen en schrijven en daarom voorstelde, bij het eerste articul van dit derde capittel ten opzigte van een gemeen militair te voegen: *mits kunnende leezen en schrijven.*

De President stelt voor om dit capittel met de door den Burger *de Sonnaville* geproponeerde bijvoeging conform te arresteeren. En concludeert alzo.

Het *vierde capittel* van de *derde afdeeling* wordt in deliberatie gebragt.

Van Galen vraagt op articul 36, 37 en 38 het woord en zegt: Hier heb ik veel tegen en dit heeft nog relatie met een articul in een vorig hoofddeel, dat getuigen tegen getuigen zoude kunnen worden geconfronteerd. Dit vinde ik allergevaarlijkst en, ofschoon ik wel weet dat

dit in Duitschland is gestatueerd, zo zulks echter aldaar niet geschied dan onder aanmerkelijke precautiën. En bijaldien dit, zoals in art. 38 aan den consulent van den gevangene wordt gepermitteerd om mondelinge tegenwerpingen aan de getuigen *in judicio* te doen en dat die moeten worden aangetekend, dan kan geen één eenvoudig getuige, hoe oprecht en naar waarheid hij ook mogt hebben gedeponeerd, een eerlijke en irreprochabele getuige blijven. Alle advocaaten, immers de meeste, zijn wel zo slim, dat zij zulke tegenwerpingen en strikvraagen aan eenvoudige persoonen, die niet met de practijk bekend zijn, kunnen doen, dat de geheele kragt van haare vorige getuigenissen, hoewel allezins waarheden behelzende, daardoor komen te verdwijnen.

Van Leyden zegt: Ik weet niet wat hieromtrent in Duitschland plaats heeft maar verbeelde mij, dat het gevoelen van den Burger *van Galen* iets zoude verminderen van de plenaire defensie, welke aan den beschuldigden moet worden overgelaten, omdat er zaken zijn kunnen, die den beschuldigden ontgaan, hoewel voor hem van gewigt en door den consulent. die kennis van rechten heeft. worden opgemerkt.

Van Galen zegt: *Om* de gevangene alle mogelijke defensie te geeven, hiertoe zijn andere middelen overig, die kan de getuigen op contra-interrogatoriën bij reproductie hooren; men behoeft daartoe zulke ongepermitteerde middelen niet aan de hand te geeven, die tot nadeel van het algemeen verstrekken en de justitie alle veerkragt beneemen.

Overigens moet ik op art. 47 tot 50 van dit hoofddcel „wanneer „de onschuld niet blijkt, maar ook de bewijzen niet voldoende zijn „om den gedrtincerden schuldig te houden, dan moet hij concludre- „ren: *ten einde de gedetineerde ter zaake van de te last gelegde be- „schuldiging zal worden geabsolveerd* ab instantia".

„Ook kunnen in 't tweede geval (art. 48, *hetgeen moet zijn 47)* de „omstandigheden zodanig zijn dat, ofschoon de gedetineerde *ab in- „stantie* worde ontslagen, echter billijk is, dat hij niettemin in de „kosten gecondemneerd wordt en dan moet de auditeur ook daartoe „conclusie neemen."

nog aanmerken, dat wanneer ik dezelve in het verband beschouw met een voorig articul, waarbij gestatueerd bevonden wordt, dat de gevangenen of ontslagen of bij finaal vonnis zullen moeten schuldig verklaard en gestraft worden. dan een aanmerkelijk defect in dit wetboek beschouw, 'tgeen ik echter nog in geen een wetboek, hetgeen ik tot heden gelezen heb. geömitteerd is namentliik de derde manier. waarop een gevangene bij alle welgeregelde wetten uit zijne detensie wordt gerelaxeerd. Ik meen het ontslag onder handtasting *sub poena confessi et convicti,* die dan te pas komt. wanneer er wel geen termen genoeg voorhanden zijn om den gevangene voor het jegenswoordige te straffen of vrij te kennen, maar er egter nog hoop is. dat zich zodanige bewijzen in tijd en wijlen zullen komen voor te doen en daartoe sterke presumptiën en indiciën voorhanden zijn, en welke manier van procedeeren deze vergadering ook nog onlangs bij haare subsidiaire manier van procedeeren, die voor de pijnbank is gesubintreerd, ge

introduceerd heeft. En om daarvan nu in deze af te wijken, vind ik volstrekt geen reden, en het absolveeren *ab instantia* met condemnatie van den beschuldigde in de kosten, hetgeen men daarvoor in de plaats schijnt te willen stellen, kan nimmer dat oogmerk bereiken; want behalven dat dit strijd tegens de gronden van de eerste principes in rechten, ingevolge welke nimmer een gedetineerde *ab instantia* wordt geabsolveerd met condemnatie van denzelven in de kosten, maar wel wanneer de aanklager, die die instantie heeft verwerkt, in de kosten wordt gecondemneerd, zo kan bovendien zulk een aanklager nimmer weer zijne instantie beginnen of snoet eerst de kosten hebben gerefundeerd.

Van Hall zegt: In burgerlijke crimineele rechtzaken word een beschuldigde, wanneer van zijne onschuld niet blijkt maar ook de bewijzen zijner schuld niet voldoende zijn, gewoonlijk *ontslagen onder handtasting* en dit heeft dan tengevolge dat de beschuldigde van onderscheiden maatschappelijke rechten wordt uitgesloten en van zodanige ambten of bedieningen, welke hij bekleed, hangende de reatus wordt ontzet. Zodra de beschuldiger nieuwe bewijzen van schuld ontfangt, kan hij opnieuw tegen den alzo ontslagenen ageeren. Dit laatste nu heeft ook plaats volgens dit 47 art. Het eenige onderscheid, hetgeen er tusschen het *absolveeren ab instantia,* zoals het hier voorkomt, en *het gewoon ontslag onder handtasting* bestaat, zal dan hierop nederkomen, dat in het eerste geval geen eerloosheid of ontzetting van den dienst zoals in het laatste geval plaats heeft en dat dit ten opzigte van militairen moet in het oog gehouden worden, zal geen betoog behoeven.

Pan Galen zegt: Men mag daarvan zeggen wat men wil, maar indien deze articulen zo blijven als zij hier leggen, is het zeker, dat, wanneer een aanklager eens zodanige instantie zonder refus van kosten zal komen te hervatten, den beklaagden *de exceptio non refusarum expensarurn* zal objicieeren en den rechter dezelve aan hem. ingevolge de wetten, toewijzen.

En wat aangaat dat een militair, zo hij *sub reatu* wierde ontslagen, niet meer zoude mogen dienen, hierin staat hij met een burger gelijk. Die mag alsdan zijn stemrecht ook niet uitoeffenen en ik zie niet, waarom een militair hierin een voorrecht boven een burger zou moeten genieten.

Ban Hall zegt: De Burger Representant *van Galen* ontleent alle zijne argumenten uit de gewoonc bij hem bekende en alleen in burgerlijke en lijfstraffelijke rechtszaken gebruikelijke manier van procedeeren. Doch dit is naar mijne gedachten zeer ve keerd. Elk gevoelt het onderscheid dat er tusschen militaire en zogenaamde *commune delicten* plaats heeft. De eerste begaat alleen de militair, de tweede alleen hij, die zulks niet is of ten minsten geen militair behoeft te zijn om dezelve te perpetreeren. Dit onderscheid moet men bij deze discussiën nimmer uit het oog verliezen. De soldaat, die onder handtasting ontslagen wierdt, zoude ophouden soldaat te zijn. En hoe zoude de auditeur-militair, nadere bewijzen van schuld ont-

fangen hebbende. tegen hem dan toch kunnen ageeren daar hij nog de militaire rechter ten opzichte van den ontslagene niet meer competent zouden zijn? Maar de soldaat, geabsolveerd wordende van de instantie, blijft soldaat. De auditeur-militair, nadere bewijzen van schuld hebbende ingewonnen, kan mitsdien altijd tegen hem ageeren. En het is verkeerdelijk, dat men zulks een voorrecht van den militair boven den burger zoude noemen. De burger toch kan geen militaire misdaaden bedrijven en de soldaat, wanneer hij zich aan een gemeene misdaad schuldig maakt, heeft niets boven den burger vooruit. Wanneer dit door den Burger *van Galen* in het oog word gehouden en hij zich voor den geest brengt het notabel onderscheid tusschen burgerlijke en militaire delicten, zoowel in deszelfs aart als gevolgen, dan zal hij, alle verdere bedenkingen vergetende, hulde doen aan de wijze beschikking van dit articul.

Van de Kasteele zegt: Schoon ik mij met opzicht tot het 47 art. ten volle conformeere met het geadviseerde door den Burger *van Hall*, en ten dien opzichten de bedenking van den Burger *van Galen* voor opgelost houde, nogthans kan ik niet ontveinzen, dat de aanmerking van denzelfden burger op art. **38** mij zeer gegrond voorkomt. Reeds is het een groot faveur, 'twelk aan den beschuldigden militair wordt toegekend, wanneer men hem vergunt zelf de getuigen vragen voor te stellen; maar om dit uit te breiden tot een advocaat of consulent van den beschuldigden, dit schijnt mij toe zeer gevaarlijk te zijn en aanleiding te kunnen geven om de oprechtste getuigen in de war te brengen. Zoo men al iets diergelijks vergunnen wil, moet men alleen de vrijheid laten oni *vragen te suppediteeren,* maar niet *om vragen zelf te doen.*

Appelius zegt: Mij zeer wel kunnende vereenigen met het laatst geadviseerde, geef ik in bedenking, of, ten aanzien van dit articul niet hetzelfde heeft plaats gehad als omtrent den **13** articul van het tweede capittel der tweede afdeeling en of de Commissie niet zoude hebben behoren voor te stellen, hetzelve geheel te royeeren nadat in art. 23 van dit cap. is voorgesteld ,,dat een advocaat aan den ,,gearresteerden niet zal worden vergund voordat de verhooren ge-,,slooten zijn." Want zal deze bepaaling effect sorteeren in zover dat het inquisitoir proces door de raadgeevingen van een consulent niet kunnen worden elusoir gemaakt, dan is het vooral ook nodig, dat de advocaat niet worde geadmitteerd vóórdat de confrontatie tegen de getuigen heeft plaats gehad, te meer nadien deze slechts wordt gebruikt, als een gearresteerde niet heeft *geconfesseerd* en dus juist dan als de raad van een advocaat, bijaldien deze de redding van zijn client alleen op het oog hebben mogt, het meest geschikt kan zijn om de waarheid niet te ontdekken, zoals ook inderdaad de verhooren niet zijn gesloten zolang nog confrontatiën in het inquisitoire proces plaats hebben.

Ik concludeere dus om het geheele 38 articul uit dit capittel weg te laaten.

Veele leden appuyeeren dit denkbeeld.

Schluiter zegt: Ik kan het gevoelen van den Burger *Appelius* ook wel appuyecren, doch dan moet ik in consideratie geven, of ook niet in het 39, 40 en 41 articul de woorden: *en deszelfs consulent* zullen behooren geroyeerd te worden.

Van de Kasteele appuyeert deze reflectie.

Van Leyden zegt: Daar het 38 art. wordt weggelaaten, mag ik zeer wel leiden dat de woorden: of *deszelfs consulent* uit art. 39 en 40 worden geligt, maar vinde eenige zwarigheid omtrent art. 41 en zoude daarom veiligst rekenen, dat dit nader in handen der Commissie wierd gesteld.

De Sonnaville zegt: Aan eenen gedetineerden behoort alle mogelijke vrijheid tot zijne verdediging te worden toegelaaten. Doch bij het *53* articul van dit vierde capittel, derde afdeeling, wordt aan eenen gedetineerden wel vergunt om visie der stukken te hebben, doch geenzins wordt hem de vrijheid gelaaten om copiën te mogen eischen. En geve daarom in bedenking om hierbij te voegen, dat aan hem des begeerende ten redelijken koste copie uit zodanige stukken zal gegeeven worden als hij zal verkiezen.

De President stelt voor conform het geproponeerde van den Burger *van Leyden* deeze articulen ten fine van nadere redactie commissoriaal te maken en wijders om dit capittel met het geproponeerde bijvoegzel van den Burger *de Sonnaville* in liet 53 articul te arresteeren. En concludeert conform.

Voorts wordt ook het *vijfde capittel* zoals het legt gearresteerd.

Het *zesde capittel* wordt in deliberatie gehragt.

Van Galen zegt: Nu moet ik de Commissie nog vragen, wie eigentlijk die drossaart is, waarvan in het 31 articul van dit capittel gesproken wordt, wijl in het geheele wetboek niets van hem wordt gerept en de werkzaamheden. die hem hier worden aanbevolen, eigentlijk aan commissarissen uit den krijgsraad of aan den fiscaal behooren.

Van Leyden zegt: Hoewel het waar is, gelijk de Burger *van Galen* zegt, dat er in dit wetboek van geen drossaard wordt gesprooken, verbeeld ik mij echter. dat er een wezen zal moeten ziin om dit werk. waarvan hier gesprooken wordt, te verrichten en vindt daarom geen zwarigheid hetzelve art. alzo te laaten.

Van Galen zegt: Indien daaromtrent nog een nadere voordragt aan deze vergadering moet geschieden, zouden wij dit articul dienen in advis te houden tot dezelve bij deze vergadering zal zijn geconcludeerd. Want zoolang als wij zijne werkzaamheden niet kennen, kunnen wij ook niet wel besluiten, dat er overal zodanige drossaarden, die soms onnodig zullen wezen, aangesteld zullen worden tot merkelijke kosten van den Lande.

Van Hall zegt: Daar hier van een drossaard wordt gesprooken *alleen*

in 't geval van Hooge Militaire Vierschaar, zal de zwaarigheid van den Burger *van Galen* zeker weggenomen zijn.

De President stelt voor om dit capittel te concludeeren zoals hetzelve is liggende. En concludeert conform, wordende daarmede dit wetboek, behoudens eene nadere redactie van eenige articulen, gehouden voor gearresteerd.

Tweede Kamer.

1 Juni 1799.

De navolgende ingekomen stukken worden gelezen en ter deliberatie gebragt: ....

Een besluit van de Eerste Kamer ten geleide van het bij de Eerste Kamer gearresteerd Crimineel en Civiel Wetboek voor de militaire magt dezer Republiek. Gesteld in handen van de Burgers Representanien *Siderius*, *Auffmorth*en *Baesten*, zonder resumtie.

7 Juni 1799.

Worden in deliberatie gebragt de navolgende voor de derde lezing aan de orde van den dag zijnde besluiten der Eerste Kamer, als: ....

Een van den 29 Mey ten geleide van een Reglement van Krijgstucht voor de militairen dezes Lands. In advis gehouden totdat de Commissie deswegens zal hebben gerapporteerd.

22 Juni 1799.

De President [*Siderius*] doet rapport in naam der personeele Commissie, in wier handen was gesteld het besluit der Eerste Kamer, waarbij dezelve ter bckragtiging inzendt het door haar gearresteerd Crimineel Wetboek voor de militairen van den Staat, adviseerende om, niettegenstaande er eenige gewigtige remarques op te maken zijn, hetzelve wetboek te bekragtigen.

De President stelt vervolgens voor om conform hei door hem uitgebragt rapport te besluiten.

Hoitsma zegt: De zaak komt mij zo belangrijk voor, dat ik gaarne zou zien dat het rapport wordt gedrukt en aan de orde van de dag gesteld.

Linthorst zegt: De Commissie heeft zeer veele gewigtige bedenkingen op dit besluit gemaakt en adviseert echter om aangevoerde redenen tot bekragtiging van hetzelve en om die redenen alleen zal ik mij ook tegen het bekragligen van dit besluit niet verzetten.

Ondorp appuyeert het geproponeerde van den Burger Representant *Hoitsma* om het rapport te doen drukken, vermits zulks, indien het zonder resumtie ter drukkerij bezorgd en tot Dingsdag in advis gehouden werdt, niet veel tijd kosten zou.

Aufmorth zegt: Ik wil mij tegen het drukken van hel rapport niet verzetten, doch daar de zaak den meesten spoed vordert, geef ik in

consideratie om conform het rapport te besluiten en helzelve als een bijlaag tot de decreeten te doen drukken.

Busch appuyeert dit en voegt erbij, dat ook zulks nog onlangs hadt plaats gehad.

Bacot zegt: Daar zozeer op de spoedige afdoening dezer zaak wordt aangedrongen, wil ik ook overeenkomstig 't advis der Commissie in de bekrachtiging wel toestemmen, schoon ik met dezrlve ook het gewigt van veele althans der tevens door haar bijgebragte zwarigheden levendig gevoele. Dan wanneer er zich ook geene vooraf aan de beschouwing opdeeden, zou de ondervinding er waarschijnlijk nog wel ontdekken, die de verbeterende hand des wetgevers zouden vereischen en deze blijft voor de geopperde zwarigheden, voor zoverre dezelve genoegzaam gegrond en gewigtig mogten worden bevonden, mede overig, terwijl ook ecnigen daarvan juist daardoor reeds iets van derzelver waare of schijnbaare afzichtlijkheid verliezen, dat het hier geene gemeene burgerlijke wetten maar de uit haar aart of noodwendigheid altijd strengere krijgswetten geldt. Daar het geheele bestaan van het krijgswezen alleen de handhaving der gemeene zekerheid tegen vijandelijk geweld ten doel heeft en daar de 41 der Burgerlijke en Staatkundige Grondbeginselen, welke den eisch dezer zekerheid met recht ten grondslag en maatstaf der staatsbepaalingen aanduidt, zo ontvangt vooral deze eisch, met opzicht tot het krijgswezen eene als 't waare verdubhelde kracht. Indien het dan bijvoorbeeld in oorlogstijd dieswegens volstrekt noodwendig en door dien onvermijdelijken nooddrang geoorloofd zij te keuren eenen op zijn post in slaap gevallen schildwagt zelfs met de dood te straffen, dan kunnen er ook in tijd van vreede wel eens samenloopende omstandigheden zijn, waarbij het gevaar der gemeene zekerheid geen minder dringende vorderingen voorstelt. Wie weet niet, hoe vooral bij een gedreigde vredebreuk het verraad wel eens de kwaade trouw door omkooping tot brandstichting zoeken te vervoeren van 's Lands voorraad-huizen voor land- en zeekrijg, kruid-magazijnen en wat dies meer is, door het springen van welke laatste tevens steden en sterkten ten deele vernield kunnen worden. De slaap is geen misdaad van opzetlijkheid, waaraan de lijfstraf der gemeene wetten zich met reden bepaald, maar den mensch wordt door denzelven ook niet zo volstrekt lijdelijk als door eene beroerte overvallen, waarbij geen strafbedreiging, hoe zwaar een middel van voorkoming en dus even nutteloos als wreed, dwaas en onrechtvaardig zoude wezen. Men kan toch door zich in beweeging en staande te houden, hetgeen van onzen wil afhangt, den slaap voor eenen tijd van zich weeren en de vrees voor een persoonlijk dreigend gevaar heeft hiertoe ook een bijzondere kracht. Deze aanmerking zal ten minsten iets van hardheid en waare of schijnbaare overdrevenheid leenigen, welke vast de gemelde wet in veeler oogen moest hebben; en zo zou men op eenige andere en minder treffend schijnende zwarigheden ook nog wel iets ter geheele of gedeeltelijke verdeediging kunnen aanmerken. Ik stem om de redenen, door de Commissie opgegeeven, vóór de bekrachtiging.

De President proponeert daarop om conform het rapport te besluiten en diensvolgens het besluit der Eerste Kamer te bekragtigen, voords om het rapport als een bijlaag in de decreetcn te doen drukken. En wordt dien conform geconcludeerd.

Eerste Kamer.

8 *July 1799.*

Nog zijn geleezen en ter deliberatie gebragt de navolgende ingekomen stukken ....

Eene missive van 't Uitvoerend Bewind, daarbij inzendende een exemplaar van de publicatie wegens het Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de militairen van den Staat. Aangenomen voor notificatie en copie der missive gesteld in handen der Commissie tot de rechterlijke macht.

Gelijkheid, Vrijheid, Broederschap.

Publicatie.

Het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, doet te weeten: dat het Vertegenwoordigend Lichaam. op de wijze bij de Staatsregeling vastgesteld, hij Decreet van den 22 Juny deezes Jaars. heeft gearresteerd het hierna volgende

Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat. [1])

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		Eerste Afdeeling. *Militaire jurisdictie.*
3	3	Voor *militaire persoonen* zullen ook worden gerekend de recruten, zoo dra de wettigheid van hun engagement vast staat, *en hun de krijgs-articulen zullen zijn voorgelezen.*
6	ti	Onder die classe zullen ook worden gerekend, *de misdaden,* welke ten aanzien van de onistandigheden en betrekkingen alleen door eenen militair konnen worden begaan.
7	7	Al verder zullen onder die classe worden gerekend te behooren, alle *geringe excessen, baldadigheden en insolentiën, op straat of in iemands huis gepleegd, in zoo verre die uit dronkenschap, brooddrowkenheid of losbandigheid gesclzied zijn en uit dien hoofde* tot *de eigentlijke delicten niet gebrayt konnen worden, maar tot de militaire discipline behooren.*
8	8	Indien nogthans zoodanige *excessen, baldadigheden of insolentiën* door verlofgangers gepleegd worden, op plaatsen, waar geen guarnisoen is. zullen dezelve door den burgerlijken rechter der plaatse gecorrigeerd en gestraft kunnen worden.
13	13	Wanneer de burgerlijke rechter goedvindt een militair persoon, in zijn guarnizoen, of gedetacheerd, of op marsch zijnde, te doen apprehendeereii, zal dezelve daartoe requisitie doen aan den commandeerenden officier; welke daarop verplicht zal zijn, om den gerequireerden delinquant, zonder eenig tijdverzuim, in apprehensie te doen nemen, en zoodra immers mogelijk aan den burgerlijken rechter, die hem gerequireerd heeft. overtegeven; *zonder dat de commandeerende officier bevoegd zal zijn, om eenig onderzoek naar de reden,, waarom de reyuisitie geschied, fe doen, of de apprehensie en overgaaf onder eenig voorwendsel hoegenaamd uittestellen of te weigeren.*
17	17	Indien echter de militaire rechter oordeelt, dat er eene confrontatie van de getuigen tegen den beschuldigden of van de getuigen tegen elkander vereischt wordt, *of dat er een of meer getuigen zullen moeten worden gerecolleerd,* en tot dat einde noodig is, dat de burgerlijke getuigen voor den militairen rechter compareeren, zoo zal hij dezelve

[1]) Hierna worden slechts overgenomen die artikelen, welke afwijken van den tekst in het hiervóór opgenomen ontwerp, of daarin nieuw zijn opgenomen. Ook blijkt, welke artikelen uit het ontwerp in het vastgestelde Reglement niet zijn overgenomen. De afwijkingen in den tekst zijn door cursiveering aangeduid.

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		daartoe bij requisitoriën door den burgerlijken rechter doen citeeren en zal de burgerlijke rechter in dat geval die citatiën moeten doen exploicteercn niet alleen, maar ook de persoonen, die onwillig zijn mogten om te compareeren, daartoe moeten constringeeren.
		Tweede Afdeeling. *Eerste Capittel.* *Misdaaden en straffen in het algemeen.*
1	1	Alle overtreding van de wet is strafbaar, en als zoodanig onder het getal der misdaaden te rekenen. Maar alle misdaaden van dien aart, zijn geene eigenlijk gezegde *delicten.* Een *daar mede gepaard gaande boos opzet* kan ze alleen daartoe brengen.
13	13	De in dit wetboek voorkomende straffen, bepaalen zich tot *slagen, de gevangenis, de cassatie* en *den dood.*
—	14	*Het Uitvoerend Bewind zal zorgen, dat aan alle corpsen en commandeerende officieren de noodige aanschrijving geschiede, ten einde de slagen, hetzij dezelve met de kling of op eenige andere wijze plaats hebben, niet worden gedecerneerd in xoodanig aantal, noch geappliceerd op zoodanige wijze, dat door dexelce nadeel aan de gezondheid van den gecondemneerden worde toegebragt; alles echter met dien verstande, dat geen stokslagen zullen mogen worden gegeven, als blijvende die straf geabrogeerd.*
14	15	
15	16	
16	17	
17	18	
18	19	Indien den gearresteerden officier een schildwagt wordt toegevoegd, *op zijne kosten,* zal hij, uit zijn tractement, aan de schildwagten, voor ieder uur schilderen moeten betaalen, zoo veel, als hem door den commandeerenden *officier zal worden opgelegd volgends het tarif, hetwelk daaromtrent door het Uitvoerend Bewind zal worden gearresteerd.*
19	20	
20	21	
21	22	De *slagen* zullen alleen geappliceerd kunnen worden aan de corporaals en gemeenen, ten zulk een getale als in de voorkomende gevallen, naar de omstandigheden bepaald zal worden, zoo echter, dat dezelve in getal nooit hooger dan tot vijftig toe, gegeven zullen mogen worden.
22	23	
23	24	
24	25	
25	26	
26	27	
27	28	

Artikelen

Ontwerp	Reglement	
		Tweede Afdeeling. *Tweede Capittel.* *Misdaaden tegen de Discipline.*
9	9	Een onderofficier op zijn wacht beschonken zijnde, zal met eene gevangenis van *veertien dagen,* en een gemeene op zijn wacht beschonken zijnde, zal met eene gevangenis van agt dagen gestraft worden. *Doch een onderofficier, commandant van een wacht zijnde, zal in zulk een geval met eene gevangenis* van *vier weeken gestraft worden.*
10	10	Een schildwagt in tijd van vrede op zijn post slaapende of beschonken gevonden, zal met eene gevangenis van agt dagen, *of zelfs naar omstandigheden met den dood konnen* gestraft worden.
12	12	Elk militair, die een schildwagt op zijn post met woorden of gesten geïnsulteerd zal hebben, zal daar over naar omstandigheden, indien 't een officier of onderofficier is, met gevangenis, en indien het een gemeene is, met gevangenis of *slagen* gestraft worden.
14	14	Indien de gemeenen zich daaraan schuldig maken. zullen dezelve met gevangenis, of *slagen* worden gecorrigeerd.
15	15	Alle kijverijen en vechtcrijen tusschen de militairen onderling, of tusschen de militairen en burgers, zullen in de militairen met gevangenis of *slagen* worden gestraft naar de omstandigheden.
16	16	Ongeregeldheden op straat gepleegd, het zij met het inslaan van glazen, ruïneeren van goederen en alle andere insolentiën. van wat natuur die zijn mogen, *mids begreepen onder diegeen, welke bij* **het** *7de Art. der Eerste Afdeeling zijn bedoeld,* zullen naar de omstandigheden met *slagen* of gevangenis geboet worden.
19	19	Het verkoopen, verpanden, ruïneeren of verwaarloozen van de wapens, monterings-stukken of andere compagniesgoederen, zal met gevangenis of *slagen* gestraft worden naar de omstandigheden.
21	21	Indien mondclinge correctien en vermaningen vruchteloos zijn, zal men den schuldigen bij voorkomende gelegenheden ernstig, straffen. zoo het een officier is door eene gevangenis van een, twee of drie maanden. Zoo het een onderofficier is, door eene gevangenis van eenige weeken, met of zonder sluiting, naar de omstandigheden. En zoo het eene gemeene is door *slagen,* of het zetten te water en te brood voor eenige dagen.
23	23	Dit zelfde zal ook in allen opzichte plaats hebben en geobserveerd worden. ten aanzien van zulke officieren en onderofficieren, die zich door grof speelen, onmaatige en ongeöorloofde verteeringen. of op eenige andere wijze in de noodzaaklijkheid brengen, om meerdere schulden te maken, dan ze betalen kunnen, en zich daar door aan de

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		vervolging hunner crediteuren, en de verachting van alle de onder hun *dienende* blootstellen.
		Tweede Afdeeling. *Derde Capittel. Misdaaden tegen de subordinatie.*
4	4	Een onderofficier of gemeen militair, die opzettelijk verzuinit. of aan ziinen officier of onderofficier uitdrukkelijk weigert, den hem aanbevolen dienst waar te nemen, of zich daartegen niet woorden verzet, zal gestraft worden met eene gevangenis te water en te brood, voor den tijd van agt dagen, waarvan hij de vier laatste aan de eene hand en voet, in den vierden schakel zal zijn gesloten; *zullende hij bovendien, de omstandigheden zulks medebrengende,* niet een briefje uit 's Lands dienst worden ontslagen, en onbekwaam worden verklaard, om het Land in den tijd van zes jaren als militair te konnen dienen.
7	7	Een onderofficier of gemeen militair, die zijnen *officier* dreigt of scheld, zal niet eene gevangenis van agt dagen, en op den voet als bij het 4de articul gemeld is, worden gestraft, en *zal hij bovendien, de omstandigheden zulks medebrengende,* voor schelm worden weg gejaagd. en onbekwaam worden verklaard, om het Land ooit weder te konnen dienen.
9	9	Een officier, onderofficier of gemeene, die in tijd van oorlog, in een plaats, welke dadelijli belegerd of in staat van beleg gesteld is, of in liet leger te velde, in cas van alarm zich met opzet niet direct onder de wapenen zal hebben begeeven, zal voor schelm worden weggejaagd, *of zelfs, naar omstandigheden, met den dood kunnen gestraft worden.*
15	15	Elk militair, die overtuigd zal zijn, dat hij in een actie met den vijand, *zijn wapen* lafhartig neergeworpen of verlaten heeft, zal met den dood worden gestraft.
		Tweede Afdeeling. *Vierde Capittel. Misdaad van desertie.*
	2	Een militair, zonder onderscheid van rang, die. na het eindigen van zijn verlof, afwezig blijft van zijn corps, langer dan den tijd van zes weken in tijd van vrede, of van veertien dagen in tijd van oorlog, zal voor een deserteur gehouden en als zoodanig gestraft worden, ten ware hij voldoende reden van zijn afwezigheid kan inbrengen; *zullende het Land in oorlog worden gerekend, zoo dra het Uitvoerend Bewind het besluit van het Vertegenwoordigend Lichaam tot oorlog zal hebben. kennelijk gemaakt, het zij die oorlog te lande of te water worde gevoerd.*
	9	Een onderofficier of gemeen militair, die, in tijd van

Artikelen

Ontwerp	Reglement	
		oorlog, uit een guarnisoen, campement of cantonnement, binnen 's Lands en van het toneel des oorlogs verwijderd, deserteert, zal worden verklaard eerloos en infaam, en dienvolgende onwaardig om het Land ooit als militair te dienen, en zal voorts worden geconfineerd, om *in 's Lands dienst, het zij binnen de Republiek, het zij in haare buitenlandsche bezittingen, op zoodanige wijze te worden geëmployeerd,* als door het Uitvoerend Bewind zal worden bepaald, en zulks voor den tijd van zes jaaren; en daarna gebannen uit dit Gemeenebest, zonder ooit daar wederom in te komen, op poene van zwaarder straf.
—	10	*Indien in tijd van oorlog de desertie uit zulk een plaats van de wacht geschied, zal de delinquant op gelijke wijze gestraft worden, doch voor tien jaaren morden geconfineerd.*
—	11	*Indien iemand, in tijd van oorlog uit zulk een plaats van zijn post of schildwacht deserteert, zal hij insgelijks op zulk eene wijze worden gestraft, doch voor den tijd van twaalf jaaren worden geconfineerd.*
10	12	Een militair, zonder onderscheid van rang, die in tijd van vrede deserteert, doch wiens desertie gepaart gaat met gemeld, of niet ontvreemding van eens anders goed, of een cavallerist zijnde, met zijn compagnies-, of met zijn cameraads paard, zal met een geesseling worden gestraft, en vervolgens geconfineerd, om *in 's Lands dienst, het zij binnen de Repztbliek, het zij in haare buitenlandsche bezittingen, op xoodanige wijze te worden geëmployeerd geduurende zoodanigen tijd, als den rechter* naar omstandigheden van zaaken zal oordeelen te behoorcn.
11	13	
12	14	Een onderofficier of gemeen militair, die in tijd van vrede deserteert, zonder dat dezelve desertie met verzwaarende omstandigheden gepaard gaat, zal worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig te zijn om den Lande ooit als militair te kunnen dienen, en voorts voor den tijd van drie jaaren worden geconfineerd, om *in 's Lands dienst, het zij binnen de Republiek, het zij in haare buitenlandsche bezittingen, op zoodanige wijze te worden geëmployeerd,* als door het Uitvoerend Bewind zal worden bepaald.
13	15	
14	16	
15	17	
16	18	
17	19	
18	20	Een *officier, onderofficier* of *gemeene,* die in tijd van vrede deserteert, zonder dat zijne desertie met eenige verzwaarende omstandigheid is gepaard, en die zich *binnen*

Artikelen Ontwerp	Regl.	
	ment	*den tijd van drie weken in arrest begeeft, zal, zoo het een officier is, uit 's Lands dienst worden gedimitteerd; zoo het een onderofficier is, zal hij zoolang als soldaat moeten dienen, totdat hij zich door een goed gedrag en bewezene trouw in den dienst, eene bevordering op nieuws heeft waardig gemaakt; doch zoo het een gemeene militair is, zal hij niet zwaarder dan met vijf-en-twintig slagen voor het front van de parade, gestraft worden. En* zal geene vrijwillige terugkomst baaten, indien de tijd van drie weken na desertie verloopen is, *en* ook niet ingevalle de desertie *met eenige* verzwaarende omstandigheden is gepaard geweest.
19	21	Dit zelfde zal *ten aanzien van een onderofficier of gemeen militair, plaats hebben,* indien de desertie, in tijd van oorlog, uit een guarnisoen, campement of cantonnement, van het toneel des oorlogs verwijderd, geschied en met geene verzwaarende omstandigheden verzeld is.
20	22	
21	23	
22	24	
23	25	
24	26	
25	27	
26	28	
27	29	
		Tweede Afdeeling. *Vijfde Capittel.*
		Misdaad van verraad in den oorlog.
		Tweede Afdeeling. *Zesde Capittel.*
		Andere soort van misdaaden.
13	13	*De duëllen zelfs worden bij militairen als burgerlijke misdaaden beschouwd en gestraft.*
14	—	
15	—	
16	14	
17	15	
18	16	
19	17	
		Derde Afdeeling. *Eerste Capittel.*
		Rechtspleeging in het algemeerz.
21	21	Maar wanneer de krijgsraad de gedaane klachte *zoodanig ongegrond en ligtvaardig* heeft bevonden, *dat dezelve niet anders dan aan eene verregaande irreverentie en disobedientie kan worden toegeschreeven, zal de klager*

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		deswegens worden gestraft, zoo als de krijgsraad in goede justitie verstaan zal te behooren.

Derde Afdeeling. *Tweede Capittel.*

Hooge Militaire Pierschaar.

13	13	De commandeerende generaal zal in dien gevalle. wanneer hij *zoude menen, dat de uitoeffening der gedecerneerde straf, ooor het geluk der wapenen van dit Gemeenebest, van eenigen nadeeiigen invloed zoude kunnen zijn,* op zijne bijzondere verantwoordelijkheid bevoegd zijn, *de executie te schorssen en van de zaaksomstandigheden kennis te geven aan het Uitvoerend Bewind, ten einde dien aangaande zodanige maatregulen worden genomen, als met het meeste belang van het vaderland overeenkomstig zullen worden geoordeeld.*
15	15	In dien tijd zullen daarvoor in de eerste instantie geen andere terecht staan dan de generaals, de colonels en de verdere hoofdofficieren der halve brigades, benevens de *officiers* van de andere corpsen der Bataafsche Armée, mitsgaders de adjudanten-generaal en dezulken, die in de eene of andere qualiteit aan de generaals en de colonels zijn toegevoegd.
18	18	In dat geval zal het request om mandament in cas d'appèl, binnen de *dertig* dagen na de datum van het vonnis, waarvan geappelleerd is, moeten zijn ingeleverd, op poene dat het appèl voor desert zal worden gehouden.
19	19	*Er zullen geen nieuwe stukken* mogen worden geproduceerd, dan *de* zodanige *welke de appellant buiten zijne schuld niet heeft geproduceerd, waarvan* ten genoege van de rechter zal moeten blijken.

Derde Afdeeling. *Derde Capittel.*

Guarnisoens-krijgsraaden.

1	1	Alle guarnisoens-krijgsraaden zullen bestaan uit zeven Leden, die gecomposeerd zullen zijn uit aller rangen in deezer voegen. De praesident zal zijn een hoofdofficier, of bij gebreke dies, de commandeerende officier van het guarnisoen of van het corps, en de leden zullen bestaan uit een capitein, twee eerste of tweede lieutenants, een wagtmeester of sergeant, een corporaal en een gemeen militair, die ten minsten zes jaaren zal hebben gediend, *mits kunnende leezen en schrijven.*

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		Derde Afdeeling. *Vierde Capittel.*
		Manier van procedeeren voor de guarnisoens-krijgsraaden.
3	**3**	De auditeur, de klagten ontvangen hebbende, zal dezelve gehouden zijn, de procedure direct te beginnen, ten spoedigsten voort te zetten en, zoodra naar de omstandigheden mogelijk zal zijn, ten einde te brengen, steeds in het oog houdende het geen daaromtrent bij *het* 29 *Articul* van het eerste eapittel deezer afdeeling bepaald is.
13	**13**	Indien de beschuldigde bij het summier verhoor de hem te last gelegde misdaad bekend en daar benevens het corpus delicti consteert, zal *ten spoedigsten* krijgsraad worden belegt en daarin de zaak worden afgedaan.
18	18	De auditeur zal insgelijks, de getuigen die *een* beschuldigde ter zijner verdediging heeft opgegeven, op gelijke wijze verhooren.
23	**23**	Wanneer de beschuldigde, nadat *de verhooren zullen zijn voltrokken*, verkiest niet een advocaat of iemand anders te raade te gaan, zal hij daartoe verzoek aan den krijgsraad moeten doen, maar dat verzoek aan hem niet mogen worden afgeslaagen.
37	**37**	Ten dage dienende, moeten de gedagvaarde getuigen, één voor één, in den krijgsraad binnen staan en aldaar in tegenwoordigheid van den beschuldigden aan elk deszelfs gegeeven getuigenis ten duidelijksten worden voorgeleezen. Na zulks aan den getuigen afgevraagd, *of hij daar bij persiseerd;* en aan den beschuldigden, of hij ook iets op de persoonen der getuigen, of op derzelver getuigenissen heeft intebrengen, hem vrij laatende, om aan de getuigen dit of dat te vraagen, of aan dezelven eenige bedenkingen te maaken, mits dat alles met behoorlijke decentie geschiede.
38	—	
39	38	Indien de *beschuldigde verklaart* niets tegen de getuigen of derzelver getuigenis te hebben intebrengen, zal zulks in de acte van recollcment vermeld moeten worden.
40	39	Indien de *beschuldigde* iets tegen de persoonen der getuigen, of derzelver getuigenis *heeft* ingebragt, zal zulks te gelijk met hetgeen bij de getuigen daarop geantwoord is, mede in de acte van recollement gemeld moeten worden.
41	40	Wanneer *het bij het recollement door den beschuldigden*, tegen de getuigen of derzelver getuigenis ingebragte van dat gewigt is. dat het, waarheid zijnde, de kragi van het getuigenis zoude verminderen of wegneemen, zal zulks mede onderzogt en tot alle mogelijke evidentie gebragt moeten worden.

Artikelen Ontwerp	Reglement	
42	41	
43	**42**	
44	**43**	
46	**45**	
47	46	
48	47	
49	*48*	
50	49	Ook kunnen in 't tweede geval *(Art. 47)* de omstandigheden zodanig zijn, dat ofschoon de gedetineerde, ab instantia wordt ontslagen, echter billijk is, dat hij niettemin in de kosten gecondemneerd worde, en dan moet de auditeur ook daartoe conclusie neinen.
51	50	
52	51	
53	52	Des beschuldigdens consulent, indien hij er een heeft, zal ook, indien hij het nodig oordceld, een deductie ten voordeele van den beschuldigden, bij de procedures mogen voegen; mids dat zulks geschiede binnen agt dagen na dat de procedures bij den krijgsraad voor voldongen zullen zijn gehouden. En indien dezelvc daartoe *visie, of* **copie** *ten zijnen redelijke kosten* begeert, zal zulks niet geweigerd mogen worden.
54	53	
55	54	
56	55	
57	56	
58	57	Op voorgemelde wijze zal het proces aangevangen en voldongen nioeten worden, indien de beschuldigde *in handen* gevallen is. Maar wanneer een beschuldigden voortvluchtig is en de daad van dien aart is, dat tegen denzelven bij indaging behoort geprocedeert te worden, zal de auditeur daartoe verzoek aan den krijgsraad moeten doen.
59	58	
60	59	
61	60	Maar indien hij wegblijft, zullen de procedures worden gestateerd, doch dadelijk zijnen post, zoo hij officier of onderofficier is, door eenen anderen worden vervuld en zal, wanneer hij zich vervolgens mogt sisteeren *of* op *eene andere wijze in handen der justitie geraaken,* niet alleen tegen hem worden geprocedeert wegens den hem te last gelegde misdaad. maar ook wegens de misdaad van desertie.

Artikelen Ontwerp	Reglement	
		Derde Afdeeling. *Vijfde Capittel.*
		Kracht der bewijzen.
		Derde Afdeeling. *Zesde Capittel.*
		Sententie, appèl, herziening en executie.
1	1	Alle sententiën zullen moeten behelzen den voor- en toenaam, mitsgaders den oaderdoin en de geboorteplaats van den beschuldigden, *en* de militaire charges, welke door hem zijn bekleed.
20	20	Wanneer de auditeur bij zijne conclusie een van de gemelde straffen gcëischt heeft, al is het dat daarop eene mindere condemnatie of zelfs absolutie gevallen is, zullen de vonnissen echter aan de herziening onderworpen zijn, en tot dat einde als vooren, aan de Hooge Vierschaar *ter herziening moeten worden overgezonden.*
23	23	Indien eene ter herziening overgezondene sententie om een der redenen bij het *26 art.* van het tweede capittel deezer afdeeling gemeld, geïmpïobeerd is, zal dezelve voor vernietigd worden gehouden, zonder dat daartegen eenig verzet zijn zal.
24	24	Indien eene ter herziening overgezondene sententie door de Hooge Militaire Vierschaar, om de tweede of derde reden, bij het gemelde *26 articul* opgegeven, geïmprobeerd is, zullen direct, na het terugontvangen der stukken, de defecten moeten worden geredresseerd, en door eene nieuwe krijgsraad in die zaak opnieuw worden gevonnisd, zooals in goede justitie verstaan zal worden te behooren.
26	26	Wanneer en zodra de krijgsraad kennis bekoomt, dat de Hooge Militaire Vierschaar eene ter herziening overgezonden zaak om de vierde of laatste reden in 't meergemelde *26 Articul* van het voorige tweede capittel, opgegeeven, bij evocatie aan zich heeft getrokken, zal de auditeur militair moeten bezorgen, dat door den beschuldigden voor hem en twee commissarissen worde gepasseerd eene procuratie op zoodanig een procureur, als hij ter zijner defensie zal verkiezen; dat die procuratie ten spoedigsten aan dien procureur worde toegezonden en lat daarvan aan 's Lands fiscaal kennis worde gegeven.
	39	*Het Vertegenwoordigend Lichaam behoud aan zich de faculteit, om dit Reglement te ampliëeren, te expliceeren en te veranderen, zoo en in dier voege, als hetzelve zal meenen te behooren.*

Artikelen

Ontwerp | Reglement

En opdat niemand hiervan eenige onwetenheid zoude kunnen voorwenden, gelast het voornoemde Bewind, in naam des Vertegenwoordigenden Lichaams, dat deeze zal worden afgekondigd en aangeplakt alommc waar zulks behoort.

In den Haage, den 26 Juny 1799. Het vijfde jaar der Bataafsche Vrijheid.

(Was geparapheert:) A. W. HOETH, vt.

(Onder stond:) Ter ordonnantie van hetzelve,

(Was getcckend:) C. G. HULTMAN.

OFFICIEEL GEDEELTE.

—

Hoog Militair Gerechtshof.

Herdenking van het 125-jarig bestaan.

Bij den aanvang van de op 17 Octobcr j.l. gehouden openbare terechtziting van het Hoog Militair Gerechtshof heeft 's Hofs President, Mr. E. JELLINGHAUS, in verband met het zilveren lustrum van dit College, de volgende rede uitgesproken.

„Alvorens met de gewone werkzaamheden van de zitting een aanvang te maken, wensch ik enkele oogenblikken de aandacht tr vestigen op het feit, dat het heden 125 jaren geleden is, dat het Hoog Militair Gerechtshof plechtiglijk namens den Soevereinen Vorst werd geïnstalleerd.

Aan zijn voornemen om op een plechtige, uitsluitend met dat doel te beleggen terechtzitting dit voor ons Hof zoo belangrijke feit te herdenken en de militaire en civiele autoriteiten, die in de Militaire Justitie belang stellen, gelegenheid te geven op dezen dag van die belangstelling door hun aanwezigheid te doen blijken, meende het Hof geen gevolg te moeten geven.

Evenals zulks 25 jaar geleden het geval was, toen dit College een eeuw lang bestaan had, zijn ook thans de politieke omstandigheden in Europa van dien aard. dat voor een opgewekt herdenken van dezen dag geen aanleiding bestaat.

Ook was het Hof van oordeel, dat op den thans zoo kostbaren tijd van de autoriteiten, wier tegenwoordigheid op hoogen prijs zou zijn gesteld, zoo min mogelijk beslag behoorde te worden gelegd.

Dringender pliohten vergen al hun tijd en kracht. Dringende plichten ook wachten dit College en vergen de uiterste krachten van zijn leden en plaatsvervangende leden, van zijn parket en van zijn griffie.

Doordat de Weermacht meer dan tienmaal zoo groot is geworden, zijn ook de werkzaamheden van dit Hof zeer vermeerderd.

Het moge hier met dankbaarheid geconstateerd worden, dat de maatregelen, die het Hof noodig oordeelde om aan den nog steeds wassenden stroom van zaken het hoofd te bieden, bij de betrokken autoriteiten instemming gevonden hebben en zijn tot stand gekomen.

En thans wil ik dan een kort — een zeer kort — overzicht geven van de geschiedenis van dit College en van het daarmede ten nauwste samenhangende recht, dat het had toe tc passen.

Een der eerste regeeringsdaden van onzen lateran Koning Willem I was de benoeming van eene commissie, aan welke werd opgedragen het samenstellen van wetten betreffende de Regtsplegingen voor de Landmacht en voor de Zeemacht. ten einde tc geraken tot een waarlijk nationaal Militair Straf- en Tuchtregt.

Bij Soeverein Besluit van 27 December 1813 werd die commissie

ingesteld, en tot haar President werd benoemd de hoogst bekwame Mr. F. A. MOORREES, die in 1814 de eerste President van het Hoog Militair Gerechtshof is geworden en die te voren als lid van de Hooge Militaire Vierschaar reeds jaren de vernieuwing van het militaire recht in studie had genomen.

Reeds spoedig was deze commissie met haren arbeid gereed.

Om niet te uitvoerig te zijn, zal ik over hare werkzaamheden en adviezen niet uitweiden; slechts dit wil ik daaruit aanstippen, dat zij de keuze van den naam Hoog Militair Gerechtshof motiveerde, door als haar oordeel te kennen te geven, ,,dat aan het Militaire wezen geenen minderen rang in de societeit kan gegeven worden dan aan het Burgerlijke", zoodat het te scheppen college ,,als gelijke in rang moest worden ingesteld naast het Hooggerechtshof", het gerechtshof dat thans nog voortbestaat in het Gerechtshof te 's-Gravenhage en tot 1838, toen de Hooge Raad der Nederlanden als cassatierechter in het leven geroepen werd, het hoogste burgerlijke rechtscollege hier te lande is geweest.

Op 20 Juli 1814 werden dan bij besluiten van den Soevereinen Vorst de militaire wetten vastgesteld en het Hoog Militair Gerechtshof als hoogste Rechter in militaire zaken aangewezen, terwijl bij gelijk besluit van 28 Juli reeds de president en de leden werden benoemd, met vaststelling van voor dien tijd zeer hooge salarissen; zoo kreeg de President Mr. MOORREES een salaris van f 6000.— en de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, als hoedanig Mr. S. W. H. CONRADY werd benoemd, een salaris van f 5000.— per jaar.

Utrecht werd bestemd als ,,Plaats van Residentie van het Hooge College". terwijl werd bepaald, dat de benoemde Ambtenaren aldaar den eed zullen afleggen in handen van — en als zoodanig zullen worden geïnstalleerd door — den zeer bekenden — ik mag wel zeggen beroemden — Mr. CAROLUS FELIX VAN MAANEN, die van 1811 tot 1838 is geweest 1ste President, eerst van de te 's-Gravenhage gevestigde Cour Impériale en daarna — na het einde van de Fransche overheersching — van het bij Besluit van 1 December 1813 voor die Cour in de plaats gestelde, reeds vermelde Hooggerechtshof te 's-Gravenhage, dat toen nog den naam voerde van Hooggerechtshof der Vereenigde Nederlanden.

Ingevolge Besluit van 3 October 1814 had die beëediging en installatie plaats op Maandag den zeventienden van de maand October van dat jaar in het vroegere Paleis van Koning Lodewijk Napoleon aan de Drift te Utrecht, dat aan het Hof als verblijfplaats was aangewezen.

Meer dan een eeuw, immers tot I Januari 1925, toen om bezuinigingsredenen de zetel van het Hof is verplaatst naar het Paleis van Justitie te 's-Gravenhage, is het Hof daar gevestigd gebleven.

Het voorschrift van gemeld besluit, dat de beëediging en de installatie door voornoemden Hoogen Functionaris in opdracht van den Vorst ,,met gepaste plegtigheid" zou moeten geschieden, werd

ten volle nagekomen, zooals blijkt uit het in de notulen van ons College in extenso opgenomen proces-verbaal daarvan, door dien Functionaris zelf opgemaakt, waarin wij lezen hoe dit alles met de in die dagen gebruikelijke deftigheid en vormelijkheid is geschied.

Ik wil U niet verhelen, hoe na een plechtige receptie door een daartoe door het Hof uit zijn midden aangewezen commissie gemelde Kooge Ambtenaar geleid is naar een der „Vertrekkamers" binnen het Locaal voor de vergaderplaats van hetzelve Hof gedestineerd, waar zich bevonden de President en verdere leden, mitsgaders de Advocaat-Fiskaal van de Zee- en Landmagt en de Griffier, hoe zij gezamenlijk in optocht zijn gegaan naar ,,het vertrek tot installatie gedestineerd" en de hooge verbalisant aldaar ..sessie" genomen heeft in den ,,Fauteuil" van den President, en daar toen vele en lange redevoeringen zijn gehouden, o.a. door den nieuwbenoemden President, die uiting gaf aan de hartelijkc gevoelens van Trouw aan Zijne Koninklijke Hoogheid en aan het Vaderland, en in naam van liet college de belofte aflegde ,,met opregtheid, eerlijkheid en ijver waar te nemen de aanzienlijke en gewichtige Functies, hun door 's Vorsten vertrouwen opgedragen. — Slechts meen ik met bescheiden trots te mogen constateeren. dat het Hof gedurende zijn lange leven in die trouw aan Vorstenhuis en Vaderland niet heeft gewankeld en voormelde belofte van zijn eersten President steeds is nagekomen.

Vele en deftig-benoemd waren de beambten. die liet Hof in zijn dienst aanstelde; naast den kamerbewaarder-concierge benoemde het een lsten bode-exploiteur en een 2en bode. voorts een provoost-geweldige-generaal bij de Zee- en Landmagt en een provoost-geweldige binnen de stad, terwijl een zestal hellebaardiers. waarvan de commandant den rang bekleedde van sergeant-majoor, voor de rust en orde op de terechtzittingen moesten waken.

Deze toentertijd vanzelfsprekende omslag en deftigheid weerspiegelden zich ook in het nieuw ingevoerde militaire recht, dat ons thans vreemd aandoet.

Met deze voor den tijd der invoering zelfs moderne, maar mettertijd verouderende wetgeving heeft de militaire rechtspraak bijna 100 jaar moeten voorttobben en de in 1814 voor dit Hof in werking getreden Provisioneele Instructie, waarin werd bepaald dat, tot daarin nader zou worden voorzien, ten aanzien van de manier van procedeeren moest gevolgd worden de stijl van praktijk, welke bij den Hove van Holland tot in den jare 1810 in gebruik was, is wel een treffend voorbeeld hoelang het provisioiieele in ons vaderland duren kan.

Gelukkig is thans — al is de titel ongewijzigd gebleven -— die Provisioneele Instructie — althans partieel —- herzien, maar in de hoofdzaken heeft zij nagenoeg ongewijzigd gegolden tot de wetten van 1912 niet alleen deze Instructie, maar de geheele militaire regtspleging van de meest in het oog springende en grootste misstanden kwamen bevrijden.

Zoo werden o.a. — ik noem enkele der voornaamste verbeteringen — ingevoerd het beginsel van de openbaarheid der terechtzittingen en het recht van verdediging voor de beklaagden.

Nog vele zijn echter de fouten in het formeele Militaire Recht, die verbetering behoeven, en vele de lacunes daarin, die moeten worden aangevuld.

Een van die lacunes moet ik hier noemen, omdat aanvulling der wet op dit punt m.i. zoo dringend noodig is.

Geen Rechter in strafzaken, die bij beslissingen over liet al of niet schuldig of bij het kiezen tusschen een meer of een minder bezwarende kwalificatie, niet meermalen twijfel bij zich voelt oprijzen, gedachtig aan den ook voor hem geldenden regel „errare humanum est".

Drukkend — zeer drukkend — kan die twijfel worden voor den hoogsten Militairen Rechter, die weet dat hij in zijn sententie het laatste woord spreekt in de strafzaak, welke aan zijn oordeel is onderworpen, en dat gratie het ***eenige*** middel blijft om bij eenr veroordeeling althans in de straf wijziging te brengen, doch dat zelfs al zou later blijken, dat hij zich heeft vergist en ten onrechte een onschuldige heeft veroordeeld, er geen middel bestaat om zijn uitspraak ongedaan te maken en den veroordeelde te bevrijden van de hem ten onrechte drukkende schande.

De mogelijkheid van zulk een hemeltergend onrecht moet worden uitgesloten.

Eene regeling voor het Militaire Recht analoog aan die in den Achtsten Titel van het Derde Boek van het Wetboek van Strafvordering gegeven voor het Burgerlijke Strafrecht, waardoor in bepaalde gevallen herziening van arresten of vonnissen, die in kracht van gewijsde zijn gegaan, mogelijk is gemaakt, moge zoo spoedig mogelijk worden ingevoerd. [1])

Ook het ontbreken van het middel van cassatie in het Militaire Recht wordt door sommigen als een lacune in dat recht aangevoeld.

Met dezen kan ik het niet eens zijn.

De bestemming van den cassatierechter is eenheid te brengen in de rechtspraak.

Die eenheid brengt in militaribus het Hoog Militair Gerechtshof, bij welk college van *alle* zaken, door de Krijgsraden beslist, appèl mogelijk is.

Dat daarbij het Hoog Militair Gerechtshof niet alleen is beperkt tot een onderzoek of wetsschennis heeft plaats gehad — gelijk met den Hoogen Raad het geval is — maar tevens mag oordeelen over de feiten, is meer als een voordeel dan als een nadeel te beschouwen.

Laat ons thans een blik werpen op het matcrieele Militaire Strafrecht.

Na een lange — zeer lange — lijdensgeschiedenis trad eindelijk op 1 Januari 1923 in werking een nieuw Militair Straf- en Tucht-

---

1) Een desbetreffend ontwerp rust al meer dan 10 jaren ten Departemente van Justitie. Verg. nog M.R.T. XXXII, 456. Red. M.R.T.

recht, dat in een reeds lang gevoelde behoefte aan vernieuwing van dat recht voorzag.

De grondslagen hiervoor waren de ontwerpen van den bekenden Leidschen Hoogleeraar in het Strafrecht, mijn geëerbiedigden leermeester Mr. H. VAN DER HOEVEN, welke ontwerpen deze ingevolge de hem van Regeeringswege in 1886 en 1891 gegeven opdrachten had vervaardigd en op hun langen weg langs commissies, Raad van State en Kamers vele jaren lang onder zijn beschermende hoede heeft gehad, waardoor hij den naam van „Vader van het nieuwe Militaire Straf- en Tuchtrecht" ten volle heeft verdiend.

Ook een nieuw „Reglement betreffende de krijgstucht" werd op 1 Januari 1923 ingevoerd.

Wat betreft de geschiedenis van het College, zij het mij vergund nog even terug te komen op de verhuizing op 1 Januari 1925 naar 's-Gravcnhage, waar het in dit gebouw een onderkomen vond.

Deze verhuizing beperkte de wetgever niet tot eene verplaatsing van de Residentie van het Hof; zij geschiedde om bezuinigingsredenen: de thans een utopie gebleken hoop, dat voor eene herhaling van den kortgeleden beëindigden grooten oorlog geen vrees bestond, had in ons Paderland — evenals in zoovcel andere landen -— tot gevolg, dat de Weermacht tot een minimum werd teruggebracht, hetgeen een inkrimping van de met de militaire rechtspraak belaste colleges tengevolge had; het aantal Krijgsraden voor de Landmacht werd tot één teruggebracht, terwijl, wat het Hoog Militair Gerechtshof betreft, werd bepaald, dat het Parket van het Gerechtshof te 's Gravenhage en de Griffie van dat Hof, zoomede het klerken- en beambtenpersoneel daarvan tevens bij het Hoog Militair Gerechtshof zouden fungeeren, en dat de President en het andere regtsgeleerde lid zal zijn een raadsheer, hetzij in den Hoogen Raad der Nederlanden, hetzij in het Gerechtshof te 's-Gravenhage, daartoe door den Vorst op gemeenschappelijke voordracht van de Minister!: van Justitie, van Marine en van Oorlog aan te wijzen.

Eén groot voordeel had deze wijziging voor het Hoog Militair Gerechtshof. Zij maakte het mogelijk, als President aan te wijzen het lid van den Hoogen Raad der Nederlanden Mr. Dr. C. J. H. SCHEPEL, die van December 1913 tot zijne benoeming in voormeld College op 1 November 1921 in de jaren van de mobilisatie en van de demobilisatie reeds President van het Hoog Militair Gerechtshof geweest was en in die drukke jaren getoond had een uitstekend President te zijn.

Nog ruim 11 jaar tot zijn te vroeg verscheiden had hij te 's-Gravenhage als President. de leiding van dit College en mocht ik, eerst als plaatsvervangend-lid en daarna als lid van dit College, zijn leiding en zijn grondige kennis van het militaire recht bewonderen.

En thans, mijne heeren leden van dit College en van het daaraan verbonden Parket, mijnheer de waarnemend-Griffier, kom ik weer terug op wat ik bij den aanvang van mijn rede aanroerde, omdat de

gedachte daaraan ons niet loslaat: Wij staan voor een zelfde taak als die, waarvoor ons Hof stond bij zijn honderdjarig bestaan. Wederom is er mobilisatie, omdat wederom een wereldoorlog is uitgebroken; evenmin als 25 jaar geleden weten wij wat ons te wachten staat. Laat ons met denzelfden moed en dezelfde vastberadenheid de zware taak. die vóór ons ligt, aanvatten in de hoop en de verwachting in staat te zullen zijn, die op dezelfde uitstekende wijze tot een einde te brengen. als onze voorgangers dat hebben gedaan.

Dit is, wat ik U te zeggen heb bij de herdenking van het 125-jarig bestaan van ons College."

De Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht Mr. X. BRANTS. hierna het woord verzocht en verkregen hebbende, sprak als volgt:

Hoogedelgestrenge Heeren,

Bij besluit van den Souvereinen Vorst van 1 Octobrr 1814 werd goedgevonden en verstaan:

1° Dat de bij Ons besluit van 25 July jongstleden N° 30 aan den Eersten President van het Hoog Gerechtshof opgedragen installatie van het Hoog Militair Geregtshof, op Maandag den 17 dezer Maand October met gepaste plegtigheid binnen Utrecht plaats hebben zal,

2° Dat hetzelve Geregtshof zich dadelijk zal gedragen naar de Provisionele Instructie, bij Ons besluit van den 20sten July jongstleden N° 27 gearresteerd,

enzoovoorts.

Uw Hoog College is derhalve gerechtigd, op dezen 17den October 1939 den dag te herdenken, waarop het vòòr 125 jaren werd geinstalleerd.

Die herdenking geschiedt krachtens besluit van Uw Hof terecht zonder feestelijkheid; want evenals tijdens de herdenking van den honderdsten geboortedag van Uw College op 17 October 1914, striemt de geesel van den oorlog over de wereld, evenmin als toen leenen zich de tijdsomstandigheden tot eenig vreugdebetoon.

Maar niettemin is het juist gezien, dat deze dag niet onopgemerkt behoort voorbij te gaan; immers die dag veroorlooft U, terug te zien op een eervolle geschiedenis, op een tijdperk gedurende hetwelk het Hof door de kenmerken, die zijnen arbeid sieren, alom in den lande den eerbied van alle tot oordeelen bevoegden heeft verworven.

En die eerbied is volkomen verdiend, omdat de taak, die het Hof vervuld heeft en nog vervult. verre van licht is te achten.

Want wel verre daarvan, dat het Hof voor de vervulling dier taak kan steunen op een samenstel van welomschreven duidelijke en volledige wetsbepalingen, die in overeenstemming zijn met de toestanden en omstandigheden, die in den tegenwoordigen tijd de heerschende zijn. moet het een aantal wetboeken en wettelijke maat-

regelen toepassen, die, al is daarin in den loop der tijden partieele verbetering en wijziging aangebracht, toch in sterke mate het beeld van veroudering en achterlijkheid blijven vertoonen, en in velerlei opzicht niet meer toegepast kunnen worden.

Teekenend is in dit opzicht wel, dat de aan het Hof opgedragen taak nog steeds omschreven blijft in de „Provisionele Instructie". vastgesteld bij besluit van den Souvereinen Vorst van 20 Juli 1814, welke nooit door eene definitieve instructie is vervangen.

Het gevolg hiervan is, dat aan het Hoog Militair Gerechtshof zeer hooge eischen van wijsheid en beleid moeten worden gesteld.

Want eensdeels moet de wet geëerbiedigd worden door den Rechter, die haar toepast; anderdeels heeft de Rechter zich te hoeden voor een slaafsche wetstoepassing, die het summum jus tot eene summa injuria maakt. Meer dan eenig burgerlijk rechtscollege heeft het Hof met dit dilemma te worstelen. Waarbij nog komt, dat het Hof zijne sententiën wijst in hoogste instantie en in sommige gevallen in eenige instantie, zonder eenige mogelijkheid van beroep.

Voorwaar, een uiterst zware verantwoordelijkheid, zwaarder dan die van eenig ander rechtsprekend orgaan, rust op dit hooge college; eene verantwoordelijkheid, slechts te dragen door mannen, bezield door hoogen ernst en diepgevoeld plichtsbesef, en in het bezit van groote bekwaamheid en van de beste karaktereigenschappen.

Op 1 Januari 1923 zijn eindelijk en ten laatste het thans geldend Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, het levenswerk van wijlen VAN DER HOEVEN, na jaren talmen, in werking getreden en is daarmede het materiëele militaire strafrecht voorzooveel mogelijk en wenschelijk, in overeenstemming gebracht met het gemeene strafrecht.

Ongetwijfeld is dientengevolge de taak van het Hoog Militair Gerechtshof in vele opzichten minder zwaar geworden.

Niettemin is zijn taak een gewichtige en verantwoordelijke gebleven.

In tijden van crisis en gevaar, waarin de innerlijke kracht van leger en vloot, voor een goed deel bestaande in een goede en op juiste wijze gehandhaafde discipline, schijnt. tc wankelen, is het het Hoog Militair Gerechtshof, dat door zijn rechtspraak krachtig leiding heeft te geven aan lagere organen.

Ik heb het voorrecht gehad, er getuige van te zijn, hoe dat geschiedde in eene periode, waarin, tengevolge van verkeerd inzicht van sommigen en verdwazing van anderen, in het leger en bij de vloot toestanden waren ontstaan, die onduldbaar waren en tot de meest funeste gevolgen hadden kunnen leiden. Daaraan paal en perk te hebben gesteld, is de onvergankelijke eer van Uw Hoog College.

Niet verzuimd mag worden, bij eene gelegenheid als deze, te wijzen op eene werkzaamheid van het Hof, die buiten Leger en Vloot vrijwel onbekend. maar niettemin van het hoogste gewicht is.

Van elke opgelegde disciplinaire straf berust de eindbeslissing bij het Hoog Militair Gerechtshof.

Elk militair, die meent ten onrechte disciplinair gestraft te zijn, heeft het recht, die eindbeslissing in te roepen.

En het Hof geeft zijne eindbeslissing niet, dan na met de grootste nauwgezetheid onderzoek te hebben gedaan.

Dit is een instelling van onschatbare waarde. Want het feit, dat de eenvoudigste soldaat in het leger en de jongste matroos op de vloot weten, dat zij, zoo zij zich door een disciplinaire straf verongelijkt achten, het recht hebben zich te beroepen op hun hoogsten Rechter, en dat die Rechter met den meesten ernst en met onuitputtelijk geduld hun zaak onderzoekt, alvorens zijn weloverwogen beslissing te geven, is meer dan iets anders in staat om ontevredenheid en verbittering te voorkomen, en om den zoo hoog noodigen goeden geest in de Weermacht te onderhouden.

Op 1 Januari 1925 vond de reorganisatie van liet Hoog Militair Gerechtshof krachtens de Wet van 21 November 1924, Staatsblad No. *533.* plaats.

Naast afschaffing der tot dusverre bestaande approbatie van de vonnissen der lagere colleges, bepaalde deze wet, dat de zetel van het Hof voortaan zou zijn 's-Gravenhage, en belastte zij den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage met de functie van Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, een eeretitel, waarvan de oorsprong ligt in den tijd der Graven van Holland. Het zij mij vergund, de hoop uit te spreken, dat de tegenwoordige drager van dit ambt in de vervulling van zijn taak niet te zeer is te kort geschoten.

Hoogedelgestrenge Heeren!

Deze herdenking vindt plaats in een hoogst ernstigen tijd. De vooruitzichten ziin voor het grootste deel der menschheid somber. en donkere wolken pakken zich samen aan den gezichtseinder, ook voor ons Vaderland. Ook voor het Hof breken tiiden aan van groote inspanning, tijden waarin op Uw kalme vastberadenheid en Uwe leiding een ernstig beroep zal worden gedaan.

Aan anderen zal Uw rustige zelfverzekerdheid ten voorbeeld moeten zijn.

Ik betwijfel niet, dat dit zoo zijn zal. En in die overtuiging heb ik de eer, U mijne gelukwenschen aan te bieden bij gelegenheid van dezen dag, en de hoop en het vertrouwen uit te spreken, dat Uwe werkzaamheid ook in de toekomst aan de Weermacht van ons volk, aan Koningin en Vaderland, ten goede moge komen.

Namens de Balie werd ten slotte het woord gevoerd door Mr. J. H. ROLANDUS HAGEDOORN, die zijn groote bewondering voor het College uitte, waarmerle hij zoovele jaren in contact is geweest.

Spreker richtte drieërlei soort gelukwenschen, niet tot het Hof zelf, doch tot den Advocaat-Fiskaal, die met dit voortreffelijk College mag samenwerken, tot de advocaten, die hun zaken voor dit College bepleiten, en tot hen. wier zaken voor dil College worden

behandeld, omdat zij weten, dat het Hof deze rechtvaardig en nauwkeurig beoordeelt.

Spreker besloot met den wensch, dat de tijd spoedig moge komen, dal, bet aantal zaken voor het Hof weer zal verminderen.

Nadat de President de sprekers en de aanwezigen had dank gezegd en de zitting enkele oogenblikken was geschorst, werd tot de gewone behandeling van zaken overgegaan.

Onder de aanwezigen werden opgemerkt Mevrouw de Wed. Mr. Dr. C. J. H. SCHEPEL, de plaatsvervangende Leden van het Hof de Schout-bij-Nacht-tit. b.d. E. G. DE WIJS, Jhr. Mr. Dr. TH. W. C. CALKOEN, de Vice-Admiraal b.d. T. L. KRUYS, de Schout-bij-Sacht b.d. D. VREEDE, de Luitrnant-Generaal b.d. F. J. QUANJER, de Luitenant-Generaal-tit. b.d. T. DE GOEYEN, Mr. G. A. SERVATIUS en Mr. J. K. ONNEN; voorts de fungeerende Advocaten-Fiskaal Mrs. L. B. J. VERMEULEN en J. U. POLMAN, de oud-Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht Jhr. Mr. P. A. J. VAN DEN BRANDELER, de bij het Bof gedetacheerde Reserve-Tweede-Luitenants voor Algemeenen Dienst Mrs. W. TONCKENS en Jhr. J. VAN DOORN, de Plaatselijke Adjudant Kapitein E. C. C. W. L. BARON VAN HEECKEREN VAN BRANDSENBURG namens den Garnizoens-Commandant, de Officier-Commissaris in de 1ste Militaire Afdeeling Kapitein Mr. P. M. C. J. HAMER, en vele advocaten.

—

Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Koninklijk Besluit van 19 September 1939 No. 41 is Mr. J. K. ONNEN, Raadsheer-plaatsvervanger in het Gerechtshof te 's-Gravenhage, (oud-President van het Hooggerechtshof in Nederlandsch-Indië en van het Hoog Militair Gerechtshof aldaar) aangewezen tot Raad (plaatsvervangend-Lid) in het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage, als bedoeld in het eerste lid van artikel 28 van de Provisioneelc Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Mr. Onnen is ter openbare terechtzitting van het Hof van Dinsdag 26 September 1939 beëedigd en geïnstalleerd.

Staat van oorlog en staat van beleg.

Nadat bij Kon. besluit van 1 September 1939 (Stbl. no. 187) het geheele grondgebied des Rijks *in* staat *van* ***oorlog*** werd verklaard, zijn bij Kon. besluit van 1 November 1939 (Stbl. no. 189) een groot aantal gemeenten in verschillende provinciën, benevens eenige watergebieden ***in*** staat *van beleg* verklaard. [1])

[1]) Hieraan is nog uitbreiding gegeven bij K.B. van 6 November **1939 (Stbl. No. 189 A).**

De praktijk van het militair tuchtrecht. (Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.

Ministerieele kennisgeving **van 6 October 1939, IIde Afd.B, nr. 107. (Zie L.O. 1932, nr. 222; 1933, nr. 197; 1934, nr. 269; 1935, nrs. 44 en 186; 1936, nr. 224; 1937. nr. 230; 1938, nr. 266).** [1])

Legerorders 1939, Nr. 470.

Bij de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co., Herderstraat 5, te 's-Gravenhage, zal eerstdaags verkrijgbaar worden gesteld de **„Tweede** *verstrekking vat-aanvullingen"* op den Tweeden druk van het boekwerk **„De praktijk van het militaire tuchtrecht",** ter grootte van ongeveer 30 bedrukte bladzijden, tegen den prijs van ƒ 0.50.

Het bepaalde in liet tweede lid van L.O. 1932, nr. 222, is op den bedoelden aanvullingsbundel mede van toepassing.

De prijs van het genoemde boekwerk in twee deelen (Tweede druk), blijft. met inbegrip van den lsten en den 2den Aanvullingsbundel. ongewijzigd bepaald op ƒ 8,25.

Executie van opgelegde straffen.

Ministerieele kennisgeving **van 17 October 1939, Litt. IJ 318.**

Legerorclers 1939, Kr. 494.

Ter kennis wordt gebracht, dat, gedurende den duur der huidige mobilisatie, de executie van alle aan militairen der Koninklijke landmacht door den militairen rechter opgelegde straffen ***zoo spoedig mogelijk*** zal plaats hebben.

Rapporteering over voorwaardelijk veroordeelden, die onder de wapenen zijn.

Bij circulaire van 11 September 1939. 3e afdeeling D. No. 1129. heeft de Minister van Justitie aan de Reclasseeringsinstellingen het volgende medegedeeld:

In verband met de bijzondere tijdsomstandigheden wordt door mij bepaald. dat rapporteering over voorwaardelijk veroordeelden, die

---

[1]) Zie resp. M.R.T. XXVIII, **254;** XXIX, **208;** XXX, 349 en **561;** XXXI, **109;** XXXII, **229; XXXIII, 331 en** XXXIV, **178.**

[2]) Is inmiddels verschenen.

zich in werkelijken militairen dienst bevinden, voor den duur der mobilisatie is achterwege te laten.

In verband met het tweede lid van art. 26 van de Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling [1]) blijven maatregelen Uwerzijds ten aanzien van de bedoelde personen voor evengenoemden tijdsduur eveneens beter achterwege.

Ik verzoek U, Uwe afdeelingen hiervan wel met spoed in kennis te willen stellen.

De Minister van Justitie,

P. S. GERBRANDY.

Regtspleging bij de landmagt.

Ministerieele beschikking van 2 November 1939, IIde Afd. R, nr. 128.

Legerorders 1939, Nr. 530.

In L.O. 1939. nr. 388 O., wordt de volgende wijziging aangebracht:

bladzijde 2, regels 1 tot en met 6 v. b. lezen als volgt: [2])

Provinciën.	Kantonnementen.
Friesland, Groningen. Drenthe en Overijssel, benevens hei gedeelte van Gelderland. gevormd door de gemeenten Elburg, Doornspijk, Epe, Apeldoorn, Rozendaal, Arnhem. Elst, Valburg, Beuningen, Wijchen en Overasselt en het ten Oosten van die gemeenten gelegen gebied.	*Apeldoorn.*
Utrecht en het overige gedeelte van Gelderland.	*Amersfoort.*
Zuidholland en Noordholland.	*'s-Gravenhage.*
Zeeland, Noordbrabant en Limburg.	*'s-Hertogenbosch.*

[1]) Zie M.R.T. XXX, 559. „De praktijk van het militaire tuchtrecht", W.K. art. 37, Aant. 18. Red. M.R.T.

[2]) M.R.T. XXXV, *222,* regels 1 tlm 5 van boven.

Rechtstoestand Marinepersoneel in de overzeesche gewesten.

Departement van Defensie,
IIe Afd. A. Nr. 7.

De Minister van Defensie,

Overwegende, dat het gewenscht is zoo spoedig mogelijk een afdoend~wettelijke regeling ie treffen ointrent de verhouding van meerdere tot mindere in den zin van de militaire strafwetgeving van de in de overzeesche gewesten aanwezige militairen der Zeemacht tot de militairen, behoorende tot de krijgsmacht in die gewesten, de onderwerping van voornoemd marinepersoneel aan de locale strafwetgeving der overzeesche gewesten en de in verband met de huidige tijdsomstandigheden noodig geachte wijzigingen in de rechtspleging hij de Zeemacht,

Benoemt in Commissie:

Dr. L. M. Rollin Couquerque,

oud-lector in het militaire strafrecht hij de gemeente-Universiteit te Amsterdam. als voorzitter.

H. J. G. van Giessen,

officier van administratie der 1e klasse bij de Koninklijke Marine, en

P. Smit,

officier van administratie der 1e klasse bij de Koninklijke Marine, als leden,

met opdracht na te gaan, welke wijzigingen en aanvullingen der militaire strafwetgeving voor een doelmatige regeling van de verhouding van meerdere tot mindere in den zin van de militaire strafwetgeving van de in de overzeesclie gewesten aanwezige militairen der Zeemacht tot de militairen, behoorende tot de krijgsmacht aldaar, de onderwerping van het marine-personeel aan de locale strafwetgeving der overzeesche gewesten en de in verband met de huidige tijdsomstandigheden noodig geachte wijzigingen in de rechtspleging bij de Zeemacht, noodig zijn en in aansluiting daarop een voorstel tot herziening dier strafwetgeving te ontwerpen;

Bepaalt, dat de op deze aangelegenheid betrekking hebbende bescheiden door de zorg van het Hoofd van de IIe Afd. A van het Departement van Defensie in handen van den voorzitter zullen worden gesteld.

's-Gravenhage, 14 November 1939.

De Minister voornoemd,
A. Q. H. DIJXHOORN.

Lector Militair Strafrecht.

In zijne vergadering van 20 September 1939 heeft de Gemeenteraad van Amsterdam met ingang van 18 September 1939 op zijn verzoek aan Dr. L. M. Rollin Couyuerque eervol ontslag verleend als lector aan de Gemeente-Universiteit.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 18 Nou. **1939,** IIIde Afd. **A,** nr. 92.*

Vlootorders 1939, Nr. 3. [1])

*(**De** inhoud van deze Vlootorder komt mutatis mutandis overeen met de Legerorder **1939,** Nr. **440,** M.R.T. XXXV, **224,** xoodat wij hier wel kunnen volstaan met daarnaar te verwijzen. Red. M.R.T.)*

[1]) Bij Min. bcsch. van 16 November 1939, IIIde Afd. A, No. 41, V.O. 1939, Nr. 1, is bepaald dat in den vervolge, ter bespoediging en ter besparing van arbeid, voor de zeemacht hier te lande *Vlootorders* zullen worden uitgegeven, welke rechtstreeks aan de belanghebbende autoriteiten worden toegezonden.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Wettelijke uoorschriften in **Frankrijk** *in verband met den oorlogstoestand.* [1])

Weder door de vriendelijke hand van onzen militair-attaché te Parijs mocht de Redactie den tekst ontvangen van verschillende wettelijke voorzieningen door de Fransche Regeering bij het intreden van den oorlogstoestand of in verband daarmede getroffen. Zij zijn alle vastgesteld bij decreet van den President der Republiek, zulks, direct of indirect, met gebruikmaking van de algemeene machtigingswet van 19 Maart 1939 „accordant au Gouvernement, des pouvoirs spéciaux" en „autorisant le Gouvernement à prendre par décrets les mesures nécessaires à la défense du pays".

Wij vermelden:

Décret relatif aux interdictions et restrictions de rapports avec les ennemis et les personnes se trouvant sur un territoire ennemi ou occupé pav l'ennemi. Eene regeling, zooals de Ministers in hun rapport aan den President der Republiek betoogen, bijzonder delicaat omdat „il faut qu'elle soit à la fois adaptée au cadre du droit des gens, aux besoins de la défense nationale et à la politique générale à l'égard notamment des neutres." Met gebruikmaking van de bevoegdheid verleend bij dit „décret-loi" zijn verder bij décret simple [2]) verschillende voorschriften uitgevaardigd. Zoo o.a. betreffende „Declaration et mise sous seyuestre des biens appartenant à des ennemis."

Décret relatif à la suspension de l'exécution des condamnations à l'emprisonnement en cas de mobilisation générale.

Tenzij de betrokken prefect op voorstel van den procureur de la République anders beveelt, worden Fransche onderdanen op wie militaire verplichtingen rusten en gedetineerd als gevolg van rene door den gewonen rechtrr uitgesproken veroordeeling tot minder dan zes maanden gevangenisstraf (emprisonnement), in vrijheid gesteld, zulks met schorsing van hun straf, welke schorsing echter herroepen kan worden bij beschikking van den Minister van Justitie, in afzonderlijke gevallen ook door den prefect. Geldt het eene veroordeeling van Fransche onderdanen tot meer dan zes maanden, of van vreemdelingen gestraft met gevangenisstraf die zich bij het leger verbinden willen, dan is het hovcnstaandr ook van toepassing, met dien verstande echter dat alsdan voor elk geval noodig is eene be-

[1]) Zie voor België Rechtskundig Weekblad van 17 September 1939, N.J.B. 1939, blz. 734.

[2]) Hierop behoeft de Raad van Ministers niet te worden gehoord. Men gaat in Frankrijk tegenwoordig wel zeer ver met delegatie van bevoegdheid. I.c. zelfs een dubbele delegatie, terwijl het bij tweede delegatie gegeven décret simple niet eens, zooals het geval is met een *décret-loi, aan* de goedkeuring van de Volksvertegenwoordiging onderworpen is.

slissing van den prefect op voorstel van den procureur de la République.

Décret réprimanf le pillage en temps de guerre.

Volgens dit decreet-wet worden de misdrijven van plundering (pillage) genoemd in de artt. 440, 441 en 442 van den Côde pénal met den dood gestraft.

Dezelfde straf is gesteld op elken diefstal begaan in een woonhuis of in een gebouw, door de gebruikers als gevolg van oorlogsomstandigheden verlaten.

Décret modifiant ie décret-loi du 12 avril 1939 sur Zes associations étrangères.

Dit decreet strekt om de liquidatie van vreemde vereenigingen welker ontbinding is bevolen, te versnellen. Tot dusver gold daarvoor een termijn van een maand, thans moet zij onmiddellijk plaats vinden.

Décret reiatif aux actions en justice et aux prescriptions et détails de procedure intéressant les mobilisés.

Dit decreet heeft ten doel de gemobiliseerde militairen te beschermen tegen gerechtelijke acties op het gebied van het burgerlijke, het handels- en het administratieve recht en om ook verder te dien aanzien voor hunne belangen te waken. [1])

Décret réprimant la publication d'informations de nature à exercer une influence fâcheuse sur l'esprit de l'armée et des populations.

Artt. 1 en 2 van dit decreet luiden:

Art. ler. — Dès que la mobilisation générale est décrétée, il est interdit de publier, par l'un des moyens énumérés à l'article 23 [2]) de la loi du 29 iuillet 1881 sur la liberté de la presse. toute information de nature à favoriser les entreprises d'une puissance étrangère contre la France, ou à exercer une influence fâcheuse sur l'esprit de l'armée et des populations.

Art. 2. — Sous réserve des dispositions spéciales prévues en inatière d'état de siège, les infractions aux clispositions de l'article précédeiit sont déférées aux tribunaux correctionnels et punies d'un emprisonnement d'un an à dix ans et d'une amende de 1.000 à 10.000 fr.

Al verder zijn vastgesteld:

Décret reiatif aux prises maritimes.

Bij den aanvang van den wereldoorlog in 1914 was het Prijsrecht in Frankrijk nog geregeld bij twee oude verordeningen n.l. van 9 ventôse au IX en van 2 prairial an XI. Deze zijn afgeschaft en ver-

[1]) Gewijzigd bij 2 decreten van 3 November 1939.

[2]) N.l. soit par des discours, cris ou menaces proférés dans des lieux au réunions publics, soit par des écrits, des imprimés vendus ou distribués, mis en vente ou exposés dans les lieux ou réunions publics, soit par des placards ou affiches, exposés au regard du public. De Franche rechter oordeelt hier streng. Zoo werd in November j.l. door de 2e militaire rechtbank van Parijs tot 5 jaar gevangenisstraf veroordeeld een 23-jarig communist die „dans la rue, avait tenu des propos défaitistes".

vangen door de wet van 15 Maart 1916, welker werking echter beperkt was tot dien oorlog, zoodat er na 1918 eene regeling niet meer bestond. In deze lacune is nu voorzien bij decreet van 1 September 1939.[1])

Volgens bovengenoemde verordeningen van an IX en an XI kwam de waarde van een genomen prijs, zelfs als deze een oorlogsvaartuig was, geheel ten voordeele van de nemers. Thans worden vooreerst alle op den vijand genomen oorlogsvaartuigen eigendom van den Staat. De netto-opbrengst van andere door de Fransche marine ter zee genomen schepen en hunne lading komt nu voor drie kwart ten bate van de schatkist. voor een kwart ten voordeele van de nemers of hunne erfgenamen. Van dit kwart komt weder een kwart aan di. officieren en drie kwart aan de Cquipage. Een uitgewerkte schaal regelt dan nog de verdere verdeeling. Zoo ontvangt een kapitein ter zee 10 porties, een luitenant ter zee 2e klasse 2 porties van dat kwart. Een in 's vijands handen geraakt Fransch koopvaardijschip dat door de Fransche zeemacht is hernomen, wordt aan de eigenaars teruggegeven, met dien verstande echter dat $^1/_{30}$ der waarde van schip en lading ten goede komt aan het schip dat aan de herneming heeft deelgenomen.

Décret suspendant *le* fonctionnement des *conseils d'enquête pendant* Za durée de la guerre.

Door dit decreet van 8 September 1989 worden deze raden van onderzoek welker advies in gewone tijden moet worden ingewonnen, voor den duur van den oorlog, buiten werking gesteld. Dientengevolge kunnen nu bijv. officieren worden ontslagen en op pensioen gesteld bij decreet genomen op voorstel van den Minister van Oorlog, geadviseerd door den bij het decreet aangewezen commandeerenden generaal. Betreft het een beroepsonderofficier dan komt dii. bevoegdheid direct toe aan den Minister van Oorlog. Ten aanzien van onderofficieren en korporaals worden soortgelijke bevoegdheden toegekend aan de korpscommandanten, na advies van de lagere chefs van den betrokkene.

Décret relatif *à l'amnistie* pour les *insoumis* et les deserteurs des armées de *terre*, de *mer* et de *l'air*.

Bij dit decreet. van 9 September 1939, wordt, evenals bij de wet van 5 Augustus 1914 is geschied, algeheele amnestie toegestaan aan alle „insoumis" [2]) en deserteurs van leger, vloot en luchtmacht, alsmedr van de handelsvaart, die zich binnen een bepaalden tijd, voor het binnenland binnen 4 dagen, vrijwillig hebben aangemeld. Voor

[1]) Zie voor Nederland het Kon. besluit van 13 December 1818, Stbl. No. 44.

[2]) „Insoumis", dat zijn zij die zich aan hun dienstplicht hebben onttrokken, in de eerste plaats dus zij die niet hebben voldaan aan eene oproeping voor den werkelijken dienst. Op 31 December 1925 bedroeg hun aantal 93119. (Huguenev. Traité théorique et pratique de droit pénal et de procédure pénale militaires, blz. 467). Nog onlangs lazen wij in een Fransch dagblad dat drie kwart van de zaken die de Parijsche militaire

de deserteurs strekt deze aninestie zich ook uit tot alle militaire misdrijven en tot alle met desertie gepaard gegane („connex") delicten. In de eenigszins lyrisch getinte motiveering van dit decreet zegt de Regeering in haar rapport aan den President der Republiek:

„Il importe de donner en temps de guerre à tout Français qui a pu commettre antérieurement une faute contre le devoir militaire les moyens de se réhabiliter en servant son pays avec honneur. La patrie menacée se doit d'ailleurs de ne refuser le service d'aucun de ses enfants en état de la défendre, et d'accueillir, avec un geste de pardon pour les fautes passées, les concours qui peuvent s'offrir."

Décret ayant pour objet de permettre en temps de guerre ie mariage par procuration des militaires et marins présents sous les drapeaux.

Tijdens den oorlog 1914—1918 kon een onder de wapenen zijnde militair, en ook een Fransche krijgsgevangene, die een huwelijk wilde sluiten, zich doen vertegenwoordigen door een daartoe bepaaldelijk gevolmachtigde. [1]) De praktijk hiervan gaf talrijke moeilijkheden. Daarom is die volmacht thans — om ernstige redenen en op machtiging van den betrokken Minister — vervangen door een, in den door de wet voorgeschreven vorm opgemaakte verklaring waarin de toekomstige echtgenoot, zonder in persoon te behoeven te verschijnen, zijn toestemming geeft tot zijn eigen huwelijk. welke verklaring dan door den ambtenaar van den burgerlijken stand bij de sluiting van het huwelijk plechtig moet worden voorgelezen.

Ook ten aanzien van andere rechtshandelingen, bijv. de huwelijkstoestemming aan kinderen. geldt eenzelfde regeling.

Het begrip „ernstige redenen" („causes graves") zal zeer ruim geïnterpreteerd worden. De „verklaring", is vrij van zegel- en registratierecht.

Eene „Instruction" ter uitvoering van het dit decreet is vastgesteld bij ministerieele beschikking van 21 November 1939.

Décret portant dissolution des organisations communistes.

26 September 1939.

Niet alleen worden de communistische partij en alle met de Derde internationale in betrekking staande organisaties in Frankrijk door dit decreet van rechtswege ontbonden, elke communistische actie, in welken vorm ook, wordt er op straffe, 1 tot 5 jaren hechtenis (emprisonnement) en 100 tot 5000 francs boete, door verboden. [2])

---

rechtbanken ter behandeling krijgen, deze „insoumis" betreffen. Gelijk onze lezers zich zullen herinneren is bij de mobilisatie onzer weermacht in 1914 amnestie verleend aan vrijwillig terugkeerende deserteurs, zoowel hier te lande als overzee. (Zie de wetten van 6 Augustus 1914, Stbl. 376, en 4 September 1914, Stbl. 443, M.R.T. X. blz. 76-80. Zie ook nog het gratiebesluit van 4 November 1919, Stbl. 649, M.R.T. XV. blz. 319).

[1]) In dien zin is, volgens de dagbladpers, onlangs in Duitschland eene regeling getroffen.

[2]) Ook al vóór dat decreet was de Fransche rechter zeer gestreng tegenover de communisten. Zoo kreeg een arbeider die zijn kameraden uitnoodigde „à ne pas se battre pour les capitalistes" twee jaren gevangenisstraf.

Zonder daarbij te behoeven gebruik te maken van de machtigingswet van 19 Maart 1939, heeft de Regeering nog eenige bijzondere maatregelen getroffen. Wij wijzen op het decreet van 26 September 1939 betreffende

Extension pour le temps de guerre, des dispositions visant les crimes et délits contre la sûreté extérieure de l'Etat, aux actes visés par ces dispositions qui seraient commis contre les puissances alliées de la France.

Dit decreet berust op de bevoegdheid van de Regeering verleend bij art. 86 van den Code pénal, zooals dit gewijzigd is bij decreet van 29 Juli 1939. Als bondgenooten worden met name genoemd Groot-Brittannië, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika. het Britsche Rijk in zijn geheel beschouwd, en Polen.

Tribunaux militaires permanents pour le temps de guerre.

(Decreet van 10 September 1939).

Volgens art. 124 van den Code de justice militaire pour l'armée de terre behoort er in tijd van oorlog ten minste een permanente militaire rechtbank te zijn ter hoofdplaats van elke militaire afdeeling (région militaire). [1]) In vredestijd wordt echter het aantal permanente rechtbanken en haar zetels bij decreet van den Ministerraad vastgesteld. Dit aantal is laatstelijk voor Frankrijk bepaald op 10, dat is minder dan het voor oorlogstijd bepaalde minimum. Dientengevolge moesten alsnog permanente rechtbanken worden ingesteld, hetgeen nu bij bovenbedoeld decreet is geschied in alle hoofdplaatsen die er van verstoken waren, n.l. in acht militaire afdeelingen en bovendien ook nog twee supplementaire rechtbanken in het région Parijs.

Officiers défenseurs près les tribunaux maritimes siégant à bord en temps de guerre.

Ter verzorging van een behoorlijke verdediging, ook bij het leger te velde, voorziet art. 156 van den Code voor de landmacht in de vorming van een korps „officiers defenseurs" [2]) wier aantal bij decreet wordt bepaald, en vastgesteld is op 100.

Op gelijke wijze gereeruteerd als in dat art. 156 voor de landmacht is bepaald, kunnen ook, krachtens art. 182 van het Wetboek voor de zeemacht. bij de boordgerechten in oorlogstijd raadslieden worden aangewezen, eveneens met den titel „officiers défenseurs". [3]) Bij decreet van den President der Republiek van 10 September 1939 is hun aantal nu bepaald op vijftien. Bij een decreet van denzelfden datum is verder nog het statuut van deze officieren-raadslieden summier geregeld. Zij zijn geassimileerd aan den rang van lieutenant de vaisseau (luitenant ter zee 1e klasse). Bevordering is uitgesloten.

[1]) De militaire rechtbanken bij het leger te velde staan hier dus buiten.
[2]) Zie ook M.R.T. XXVI, 415.
[3]) Zie ook M.R.T. XXXIV, 89. De daar in noot [2]) aangehaalde bladzijde moet zijn niet 145, maar 415.

Officiers assimilés spéciaux de justice maritime.

Blijkens art. 24 van het Wetboek voor de zeemacht. moet het kader van de officieren van maritieme justitie in oorlogstijd naar mate van de behoefte worden gecompleteerd door: 1° les officiers de réserve provenant du cadre actif des officiers de justice maritime: 2° les assimilés spéciaux.

Een decreet van 16 September 1939 heeft ten doel de recruteering en het statuut van deze laatste categorie nader te regelen.

Décret relatif aux crimes et délits contre la sûreté de l'Etat (protection des ouvrages fortifiés et des établissements militaires et maritimes).

Dit decreet, in dato 4 October 1939, bepaalt:

Art. ler. — En temps de guerre, les généraux commandant de région militaire ou aérienne et les préfets maritimes peuvent créer, autour des ouvrages fortifiés, des ouvrages d'art importants et des établissements militaires ou maritimes, des zones de protection, dont il leur appartient de préciser le périmètre.

Dans les agglomérations, cette zone sera fixée après accord avec le préfet du département intéressé.

Art. 2. — L'autorité militaire ou rnaritime peut interdire à toute personne, dont la présence lui paraît contraire aux intérêts de la défense nationale, de séjourner dans les zones de protection ainsi définies.

Art. 3. — Quiconyue demeurera ou s'introduira dans une zone dont le séjour lui aura été interdit par une notification préalable de l'autorité militaire ou maritime dans les conditions prévues à l'article 2 du présent décret, sera justiciable des tribunaux militaires ou maritimes et puni des peines portées à l'article 88 du code pénal. [1])

België.

(Krijgsraden te velde.)

Bij Kon. besluit van 30 September 1939 is, gelet op art. 61 Wetboek van militaire strafrechtspleging, een krijgsraad te velde ingesteld bij elk van de volgende legeronderdeelen:

1° Bij het le Legerkorps;
2° Bij liet 2e Legerkorps;
3° Bij het 3e Legerkorps;
4° Bij het Cavalerirkorps.

---

[1]) Zie M.R.T. XXXIV, blz. 411. Bij decreet van **3 November 1939** is nog bepaald dat, tijdens den duur van den oorlog, de veroordeelden wegens „crimes et délits contre la sûreté extérieure de l'Etat ou pour infraction commise dans un but d'espionnage, sont soumis au régime de l'emprisonnement individuel de jour et de nuit, quelle que soit leur peine." De bepaling heeft terugwerkende kracht, geldt n.l. ook voor hen die bezig zijn hunne straf te ondergaan.

Naar aanleiding van bovenstaand Kon. besluit zijn bij twee Kon. besluiten van 18 October 1939 benoemd:

vier rechtsgeleerden tot krijgsauditeur te velde en

twaalf rechtsgeleerden tot substituut-krijgsauditeur te velde.

Verder:

vier griffiers bij een krijgsraad te velde (allen reeds adjunct-griffier bij het militair auditoraal te Antwerpen en Luik) en

zestien adjun t-griffiers.

Al deze benoemden zijn voor den duur van hun mandaat bij het krijgsgerecht te velde, van alle militaire verplichtingen ontslagen.

Lijfstraf in *Engeland.*

Changing discipline.

Abolition of flogging.

The legislation now being promoted to abolish flogging from the crimina1 laws as they affect the civilian population has not enjoyed an easy passage, its most powerful opponents having included some of the leading judges ancl magistrates. The Admiralty sprang a surprise by requesting the Navy to be included in the amendments under consideration, although it must be a good many yrars since any of the Services dealt out a flogging in the true sense of the term.

Corpora1 punishment of the type still favoured by the majority of schools has certainly been administered when thought necessary, and thcre must be many prople who would regret the abolition of such a corrective to youthful spirits.

It was only a short time ago that questions were askrd in Parliament about „flogging" in the Army. As it happens, Army flogging went out of fashion more than fifty years ago, and even corpora1 punishment of youngsters cannot be given without their parents' consent. In one case a commanding officer had written to parents for permission to chastise thrir offspring for smoking against the regulations, but even that was enough to raise a cry of protest.

Service discipline is a thorny subject, but there is little doubt that the present regulations are much less severe and more humane than they have ever beer, in history.

So far as flogging is concerned, both the Army and the Navy have gone a long way since the early part of last century. In 1846 a soldier received 150 lashes for striking his sergeant and died soon aí'terwards; in the Navy the punishment was on a similar scale.

„*Flogging through fleet*". „Flogging through the fleet" was a regular practice for a long period, with the offender being rowed from one ship to another and flogged on board each. On one occasion a seaman was stone dead by the time he reached within 50 lashes of his pnnishment, but these were religiously dealt out on his corpse.

Times have changed out of recognition since those days, and men are now treated like human beings instead of animals. No longer do we hear of men being cast away on a desert island for broaching stores, or branded on the body for descrting. „Keelhauling" and other practices of a previous age have disappeared, regretted by nobody.

It must be remembered that cruelty of this kind was by no means confined to the Services. The ordinary criminal laws were even more severe, with horse-stealing and other petty offences rewarded by hanging. Transportation overseas, usually under the worst possible conditions, survived until the middle of last century.

On the other hand it would never do to let zealous reformcrs — most of whom have little or no knowledge of Service conditions — get a free hand in their ambitious schemes. Human nature is still the same as it has always been, and provision must be allowed to deal with its failings.

Het bovenstaande namen wij ocer uit „The United Services Review" van 27 April 1939, blz. 14. De lijfstraf „flogging" reeds lang hij leger en vloot in onbruik geraakt, moge dan nu ook definitief en wettelijk uit de lijst der straffen zijn geschrapt, daarmede schijnt toch nog niet elke lijfstraf in Engeland te zijn verdwenen. Zoo deelt de toenmalige kapitein-luitenant ter zee van Asbeck, die in 1937 een bezoek bracht aan de plaatsen wam- de aanstaande Engelsche zeeofficier zijne vorming krijgt, ons mede dat bij de opleiding van de cadetten de Dartmouth nog lijfstraffen worden toegepast, n.l. in den vorm van „caning" (het rietje). „Volgens de inlichtingen — voegt de Schrijver hieraan toe — zou men deze correctie-maatregel niet gaarne missen" (Marineblad, Augustus 1937. blz. 443/444.) *Red. M.R.T.*

Strafrecht en krijgstucht voor marinepersoneel in de overzeesehe gewesten.

Uit het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Defensiebegrooting voor 1940 nemen wij het volgende over:

Strafrecht en krijgstucht voor marinepersoneel in de overzeesche gewesten.

Gevraagd werd hoever men gevorderd is met de voorbereiding van wettelijke voorzieningen om een einde te maken aan den voor de goede gezagsverhoudingen ongewenschten toestand, dat het personeel der Koninklijke Marine in de overzeesche gewesten strafrechtelijk en krijgstuchtelijk uitsluitend onderworpen is aan het Nederlandsch Wetboek van Militair Strafrecht en de Nederlandsche Wet op de Krijgstucht.

De Minister van Defensie heeft hierop in zijne Memorie van Antwoord het volgende geantwoord:

De in de militaire strafwetgeving, ten aanzien van het in de overzeesche gewesten dienend personeel der Koninklijke Marine bestaande leemten, hebben geruimen tijd een onderwerp van bespreking uitgemaakt tusschen de Departementen van Justitie, Koloniën en Defensie. Thans is overeenstemming bereikt en is door ondergeteekencle een commissie benoemd [1]), met opdracht op korten termijn de noodige voorstellen tot wijziging van de militaire strafwetgeving te ontwerpen.

Fungeerend griffier Hoog Militair Gerechtshof.

Bij K.B. van 21 October 1939. Nr. 49, is op het daartoe door hem gedaan verzoek met ingang van 1 November d.a.v. aan den Kapitein A. SPRUIJT, van het 9e Regiment Motorartillerie, eervol ontslag uit den militairen dienst verleend, met gelijktijdige benoeming en aanstelling tot Reserve-Kapitein bij het dienstvak der reserve-officieren voor algemeenen dienst.

Voorts is Drs. A. SPRUIJT bij beschikking van den Minister van Justitie d.d. 30 October 1939, Kabinet No. 1535 V.. met ingang van 1 November d.a.v. in vasten clienst aangesteld bij het Hoog Militair Gerechtshof.

De Heer SPRUIJT, die reeds geruimen tijd als Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof heeft gefungeerd, blijft dus door deze oplossing als zoodanig voorgoed werkzaam.

Door deze benoeming is de continuiteit in de uitoefening van het griffiersambt verzekerd, terwijl zij ook in volkomen overeenstemming is met de wenschen van den benoemde.

[1]) Zie hiervóór blz. 408.

VRAGENBUS.

Art. 143 Wetb. v. Militair Strafrecht.

De Redactie ontving onderstaand verzoek van een kapitein der artillerie:

Uw belangstelling voor alles wat de practische handhaving van de krijgstucht betreft kennende, veroorloof ik mij U eenige inlichtingen omtrent de jurisprudentie van art. 143 W.v.M.S. te vragen.

Het gebruik van de woorden „de door het belang der zaak gevorderde" laat nogal eenig verschil in appreciatie open.

Uit gesprekken met collega's maak ik op dat de meeste officieren, in het bijzoncler in het geval van wat ik zou willen noemen „passieve dienstweigering" niet goed weten hoever men kan gaan. Dergelijke gevallen beginnen er meestal mee dat een meerdere een mindere die niet behoorlijlr groet, aanhoudt. waarop de mindere een ongepaste houding aanneemt. Daarop volgt dan een bevel om in de houding te gaan staan en naam en onderdeel op te geven, welk bevel niet naar bchooren wordt opgevolgd, ook nadat het zoo duidelijk herhaald is dat ieder misverstand is uitgesloten en wellicht bovendien op de strafbaarheid is gewezen.

Natuurliik zal de mun dan ook niet voldoen aan de ondracht zich in arrest te begeven, zoodat daadkrachtige arrestatie plaats zal moeten hebben. Is politiemacht in de buurt dan is zulks vrij eenvoudig, maar dit zal veelal niet het geval zijn. Het te hulp roepen van andere minderen maakt, indien men die minderen niet persoonlijk kent. de zaak dikwijls eerder erger dan beter.

Is de onwillige te voet dan bestaat de mogelijkheid hem te volgen totdat men alsnog ergens politiepersoneel tegen komt; bezit hij echter een rijwiel en is de meerdere te voet dan vervalt ook deze mogelijkheid. Bovendien kan een dergelijk passief volgen door een meerdere weinig bevorderlijk zijn voor het hooghouden van het respect van het militair gezag tegenover omstaande burgers of militairen.

De vraag is dus hoever de meeräere in een zoodanig geval met het toepassen van geweld kan gaan; hierbij zouden een drietal mogelijkheden kunnen worden onderscheiden:

a. de meerdere is, hetzij door zijn lichaamsbouw[1]), hetzij door bedrevenheid in bokskunst of derg., in staat den onwillige neer te slaan;
b. de meerdere is in het bezit van een slagwapen;
c. de meerdere is uitsluitend in het bezit van een vuurwapen.

[1]) Zelfs in een de gelijk geval schijnt het met de vuist opbrengen van den mindere door den meerdere mij een voor de krijgstucht weinige ve - heffende methode. r

De Redactie heeft hierop als volgt geantwoord:

Gaarne willende voldoen aan Uw verzoek dd. 4 October j.l. vreezen wij toch op Uwe concrete vragen niet een geheel bevredigend antwoord te kunnen geven.

Jurisprudentie betreffende art. **143** W.v.M.S. kunt **U** vinden in M.R.T. XXII, **377,** XXTII, **167,** XXX, **375** en **477,** XXXI, **466.** Verder mogen wij U wel verwijzen naar het U natuurlijk bekende Handboek „De praktijk van het militaire tuchtrecht", in het bijzonder naar de aanteekeningen op art. **27** R.E. en de daar ook vermelde rechtspraak en litteratnur. Voor de juiste bedoeling van het artikel is uiteraard ook de geschiedenis van belang, te vinden bij Van der Hoeven II, blz. 364—376.

De gevallen waarin eene *vervolging* is ingesteld wegens niet aanwenden van maatregelen van geweld, betroffen alle misdrijven van zéér ernstigen, collectieven aard. Uit dc geschiedenis blijkt ook dat men in het bijzonder bij de redactie van het artikel soortgelijke misdrijven op het oog had. Zie Van der Hoeven II, **372.** Voorbeelden van berechting in omstandigheden als door U bedoeld, zijn ons niet bekend.

De moeilijkheden waarin een meerdere, vooral in het openbaar, tegenover een zich misdragenden, recalcitranten mindere komt te verkeeren, en die betreffende de dan te nemen maatregelen, worden door U, ook o.i. volkomen juist gesignaleerd. De krijgstucht, het prestige van den meerdere zullen meermalen ernstig geschaad kunnen worden, als hij niet bij machte is daartegen krachtig op te treden.

De vraag blijft nu of de meerdere, indien een andere weg niet openstaat, in die gevallen den mindere desnoods met de vuist mag neerslaan of wel van een in zijn bezit zijnd slag- of vuurwapen mag gebruik maken. Daargelaten nog dat dit, vooral in het publiek, dikwijls op groote praktische bezwaren zal stuiten en een weinig verheffend schouwspel zou opleveren, betwijfelen wij bovendien sterk of hier ook wettelijk wel gesproken kan worden van een „door het belang der zaak gevorderden maatregel van geweld". ***Vordert*** het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid, van toch op zich zelf niet ernstig karakter, door een eenling wel dat de meerdere dien mindere neerslaat of misschien zelfs neerschiet? Wij gelooven het niet.[1]) Er valt hier analogie op te merken met noodweer van art. **41** W.v.S. Bekend is het voorbeeld, dat dit artikel, redelijk opgevat, geen vrijbrief geeft aan den eigenaar van een vruchtenboomgaard om te schieten op een in zijn tuin appelen stelenden jongen; al zou dit optreden verdediging van zijn goed betreffen, „noodzakelijk" was *zoodanige* verdediging niet. De verdediging was n.l. niet naar verhouding van het aangerande belang. Een dergelijke redeneering geldt eveneens voor art. **143** W.v.M.S.

Te betreuren is het dat nu somtijds een ernstige schending van

[1]) § 124 **van het** Duitsche Militärstrafgesetzbuch **spreekt van „in Fall der** äuszersten **Noth und dringendsten Gefahr."**

de krijgstucht ongestraft zal blijven. Wij zien echter daartegen geen voor alle gevallen afdoend middel. Een handige wijze van optreden herinneren wij ons van een onderofficier die, op straat, gebrutaliseerd door een hem onbekenden matroos, naar diens naam vroeg doch een weigerend antwoord kreeg. Hij pakte daarop de muts van den mindere van diens hoofd en nam die mee óf noteerde het daarin voorkomende stamboeknummer (dat herinneren wij ons niet meer). Langs dien weg werd de schuldige toen opgespoord. Mocht in zùlk een geval daadwerkelijk verzet van den mindere het gevolg zijn, dan zullen natuurlijk alle middelen van tegenweer van de zijde van den meerdere geoorloofd zijn.

BOEKAANKONDIGING.

Bij den uitgever N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn is een tweede druk verschenen van „De mobilisatie-vrijstellingen".

Het mobilisatie-vrijstellingsbesluit en de mobilisatie-vrijstellingsbeschikking, voorzien van toelichtingen. 1939. 40 bladzijden. Prijs f 0,90.

Bij denzelfden uitgever heeft mede het licht gezien eene tekstuitgave in zakformaat van de Wet op den staat van oorlog en den staat van beleg met uitvoeringsbesliriten. voorzien van marginale aanteekeningen, onderlinge ver\$-ijzingen en alphahetisch register. November 1939, 114 bladzijden. Prijs f 1,25.

Dit handige boekje zal zeker in de tegenwoordige tijdsomstandigheden menigeen van nut kunnen zijn. Naast de gewone uitvoeringsbesluiten treft men er onder meer ook in aan de Neutraliteitsproclamatie van 3 September 1939, verscheidene algemeene bekendmakingen van het Militair gezag als uitvloeisel van het Kon. besluit van 1 September 1939, waarbij het geheele grondgebied des Rijks in staat van oorlog is verklaard. alsmede de Kon. besluiten van 1 en 6 November 1939 vermeldende de verschillende gemeenten, terreinen en watergebieden, welke daarbij in staat van beleg zijn verklaard.

Opgemerkt worde dat, na de verschijning van liet werkje, bij art. I der wet van 30 Novemher 1939 (Stbl. no. 206) houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie, het eerste lid van art. 40 der Oorlogswet is vervallen.

Eveneens bij denzelfden uitgever is ook nog verschenen ***„Rostwinnersvergoeding"*** in gewone en bijzondere tijdsomstandigheden. Wettelijke bepalingen en maatregelen ter uitvoering, een beredeneerd overzicht van de geldende regelen en een gedetailleerde behandeling der mobilisatie-vergoedings-beschikking. 1939. 162 bladzijden. Prijs f 2,90.

Zoo noodig zulleri. in verband met in de praktijk rijzende vragen aanvullingen op dit werkje worden verstrekt.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 20 Juni 1939.[1])

President: Mr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: Majoor Jhr. Y. D. C. Quarles van Gfford, Ritmeesters P. M. H. Tielens en H. Wilbrenninck en Kapitein P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. E. W. R. M. van der Kun (plv.).

Raadsman: Mr. M. Adelmeijer, te 's-Hertogenbosch.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog, tweemaal gepleegd; 2°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, alles ééne voortgezette handeling uitmakende (nalaten te voldoen aan de bevelen om de houding aan te nemen en te zwijgen, tevens den meerdere toevoegen dat, als hij, beklaagde. in den burgerstand was geweest, hij hem al lang had neergeslagen.)

(In de telastelegging kwam wat betreft „tijd van oorlog" niets voor.)

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens **J. J.** G oud 20 jaar, geboren te Heerlen, gewoon dienstplichtig-soldaat bij het 7e Regiment Veldartillerie te Bergen op Zoom, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENROSCH,

Gezien de processale stukken door den eischen r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 10 October **1938** is ingelijfd bij het 7e Regiment Veldartillerie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 5 Mei **1939,** door den Batterij-Commandant te Bergen op Zoom opgemaakt, beklaagde op 10 October **1938** op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het **Hoog** Militair Gerechtshof d.d. 22 Augustus 1939 bevestigd.

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 10 Juni 1939 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 2 Mei 1939 te Bergen op Zoom, als militair:

1°. nadat zijn meerdere, de dienstplichtige korporaal J. W., hem had gelast de houding aan te nemen en te zwijgen, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan die dienstbevelen te gehoorzamen;

2°. opzettelijk denzelfden ineerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, door hem toe te voegen, dat, als hij, beklaagde, in den burgerstand was geweest, hij hem al lang had neergeslagen, althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij, aangezien hij gestraft was met verzwaard arrest, zich in den avond van 2 Mei 1939 in een der cellen van het arrestantenlokaal van de kazerne Groot-Srsenaal te Bergen op Zoom bevond; dat hij in den loop van den avond den wachtcommandant door middel van een schel waarschuwde; dat de korporaal W. bij hem in de cel kwam en dat hij, beklaagde, hem vroeg naar het privaat te mogen gaan; dat hij na gemaakt gebruik zijn overjas, die in de cellengang lag, wilde aantrekken; dat de korporaal hem gelastte de jas weer terug te leggen; dat hij, beklaagde, erover mopperde, dat hij zijn jas niet aan mocht houden; dat de korporaal hem toen gezegd heeft, dat hij moest zwijgen en de houding aannemen; dat hij hieraan geen gevolg heeft gegeven; dat hij eerst toen de korporaal dreigde van zijn wapens gebruik te maken, zijn overjas heeft uitgetrokken en de cel weer is binnengegaan, zeggende: ,,Wanneer ik in den burgerstand was, had ik je al lang een klap gegeven";

O. dat J. W., 23 jaar, korporaal bij 2-7 R.V.A. te Berpen op Zoom, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij, getuige, op 2 Mei 1939 op wacht was in de kazerne Groot-Arsenaal te Bergen op Zoom; dat de wachtcommandant in dien avond een ronde liep en dat deze hem, getuige, had opgedragen zoolang de functie van wachtcommandant waar te nemen; dat beklaagde gestraft was en in een der cellen zat; dat de beklaagde hem door middel van een schel te kennen gaf, dat deze hem wilde waarschuwen; dat, toen hij, getuige, bij beklaagde kwam, deze hem vroeg gebruik te mogen maken van het privaat; dat beklaagde, na hiervan gebruik te hebben gemaakt, de cellengang inliep; dat hij beklaagde zeide de cel weer in te gaan, doch dat beklaagde zeide, dat hij zijn overjas ging halen, die in de celgang lag; dat hij beklaagde verbood dat te doen; dat beklaagde hierover begon te mopperen, waarop hij, getuige, hem gelast heeft de houding aan de nemen, aan welk bevel beklaagde niet voldeed; dat beklaagde zijn overjas pakte en die aantrok; dat eerst nadat hij, getuige, hem gedreigd had van zijn wapens te zullen gebruik maken, beklaagde zijn jas uittrok en op zijn plaats legde, zeggende: ,,Wanneer ik in den burgerstand was, had ik je al lang ondersteboven geslagen"; dat hij beklaagcle nog-

maals gelastte zijn mond dicht te houden en in de houding te gaan staan, als hij tegen hem, getuige, sprak; dat beklaagde dit echter niet deed, zeggende: ,,Ik zou wel eens willen weten, wie mij kan verplichten hier in zoo'n hok de houding aan te nemen, ik heb niets met je te maken, man";

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — de o ertuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem tcnlastegelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, ad lum dat beklaagde opzettelijk heeft nagelaten aan de dienstbevelen te gehoorzamen en ad 2um, dat beklaagde woorden van gelijke beteekenis als in de tenlastelegging vermeld, heeft gebezigd;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij éénc voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62. 108 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht [1]), 76 en 93 der Tnvoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 56, 87 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, Koninklijk Besluit van 10 April 1939 Stbl. No. 181, en artikel P97 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomedr de schuld van beklaagde daaraan:

Qualificeert het als:

I. Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog, tweemaal gepleegd;

II. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordighcid mondeling met eenig kwaad bedreigen;

alles ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt den beklaagde tot cene gevangenisstraf van veertien dagen.

Op blz. 541 van den vorigen jaargang van dit tijdschrift maakten wij enkele opmerkingen in verband met de omstandigheid dat van 27 September tot 27 October 1938 „tijd van oorlog" in strafrechtelijken zin had bestaan, doch de militaire rechter toen aan dien buitengewonen rechtstoestand geen aandacht had geschonken. Wij opperden daarbij tevens de vraag of het geoorloofd zou zijn een strafbaar feit te qualificeeren als gepleegd in tijd van oorlog wanneer daaromtrent in de telastelegging niets wordt gezegd, daarin alleen natuurlijk de datum vermeld wordt waarop het feit gepleegd zou zijn. Blijkens bovenstaand vonnis heeft de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch die vraag thans bevestigend beantwoord. Blijkbaar alleen op

[1]) Ook art. 1 W.v.M.S. moet hier „gezien" zijn in verband n.l. met het wèl aangehaalde art. 87 W.v.S. („tijd van oorlog".)

Red. M.R.T.

grond dat ten Easfe gelegd en bewezen is dat de ongehoorzaamheid is gepleegd op 2 Mei 1939 heeft de Raad, met aanhaling van art. 87 W.v.S. en van het K.B. van 10 April 1939, Stbl. 181, houdende de bepaling dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden oorlogsgevaar inhouden. het misdrijf gequalificeerd als gepleegd „in tijd van oorlog". En het H. M. G. heeft die beslissing stilzwijgend gesanctionneerd.

Opmerking verdient nog dot de auditeur-militair in zijn eisch niet had geconcludeerd tot toevoeging aan de qualificatie van de verzwarende omstandigheid „in tijd van oorlog". De fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord — zie bijv. vonnis van 14 Juni 1939, hiervoor blz. 272 — maakt reeds in zijne telastelegging gewag van tijd van oorlog en vermeldt daarbij dan het Kon. Besluit van 10 April 1939 Stbl. 182. houdende oproeping in werkelijken dienst van al het personeel bestenzd voor B.O.U.V. Red. M.R.T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 September 1939.[1])

President: Mr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: Gepensionneerd Kolonel A. van Lieshout, gepensionneerd Luitenant-kolonel J. T van Beyeren, Luitenant kolonel J. Polvliet en gepensionneerd Majoor H. W. G Holland.

Auditeur-Militair: Mr. E. W. R. M. van der Kim, (plv.).

Raadsman: Mr. G. van Zinnicq Bergmann, te 's-Hertogenbosch.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog, van den duur van niet langer dan vier dagen (op 7 Juli 1939 zijn korps ongeoorloofcl verlaten en op 10 Juli d.a.v. daarbij teruggekeerd.)

Straf: 14 dagen gevangenisstraf, in appèl gewijzigd in voorwaardelijk. Proeftijd één jaar.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens H. M., oud 33 jaar, geboren te Deurne c.a., gewoon dienstplichtig-soldaat bij den Staf van het IIe Bataljon van het 38e Regiment Infanterie, beklaagde cn gerequireerde in persoon.

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 October 1939 bevestigd mrt dien verstande, dat de straf voorwaardelijk werd opgelegd met een proeftijd van één jaar.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 3 April 1925 is ingelijfd bij het Regiment Wielrijders, op datum met groot verlof is vertrokken, op 5 October 1925 in dienst is gekomen voor eerste oefening, op 13 Maart 1926 met groot verlof is vertrokken en laatstelijk op 11 April 1933 daarvan is teruggekeerd;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 24 Augustus 1939 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op 7 Juli 1939 zijn korps te Breskens, althans ia Nederland, zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, totdat hij op 10 Juli 1939 bij zijn korps is teruggekeerd;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij erkent van 7 Juli tot en met 10 Juli 1939 afwezig te zijn geweest; dat hij op 7 Juli, des morgens te 7 uur uit Breskens naar Helmond is vertrokken; dat hij op 6 Juli 's-avonds in Breskens verschillende café's heeft bezocht en dientengevolge onder den invloed van drank was; dat hij zich den volgenden morgen niet lekker voelde en een sterk verlangen naar huis kreeg. aan welk verlangen hij geen weerstand heeft kunnen bieden;

O. dat M. M. L., oud 31 jaar, sergeant-majoor-administrateur der Infanterie, wonente te Axel, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hem uit administratieve bescheiden bekend is, dat beklaagde op 7 Juli van zijn korps te Breskens is vertrokken en eerst op 10 Juïi bij het avondappel weer aanwezig was; dat beklaagde ongeoorloofd afwezig is geweest;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat hij zijn korps te Breskens zonder verlof heeft verlaten;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62, 97 en 106 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 87 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, het Koninklijk Besluit van 10 April 1939, Stbl. No. 181. en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in

tijd van oorlog, van den duur van niet langer dan vier dagen";
Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 September 1939.[1])

President: Mr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: gepensionneerd Kolonel *h.* van Lieshout, gepensionneerd Luitenant-Kolonel J. T. van Beyeren, Luitenant-Kolonel J. Polvliet en gepensionneerd Majoor H. W. G. Holland.

Auditeur-Militair: Mr. E. W. R. M. van der Kun (plv.).

Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met eenig kwaad bedreigen, één voortgezette handeling uitmakende (als sergeant tegen een sergeant-wachtcommandant dreigend een mes opgeheven houden en hem toevoegen: „Ik heb hier een stuk staal en daar kan ik mede steken," eerder tegen dien wachtcommandant zijn vuist ballen, hem toevoegende: „Die zijn hard" en „Ik zal jouw je kiezen eens uit je mond slaan.")

Beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig en ongeschikt geacht om in den door hem bekleeden rang van dienstplichtig sergeant te blijven dienen. Verlaging tot den stand van soldaat.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens W. R. K., oud 27 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-sergeant van het 5e Regiment Infanterie, thans bij het Grenswachtdetachement te Hoogerheide, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O., dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O., dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 2 November 1931 is ingelijfd bij het 5e Regiment Infanterie, op 31 Juli 1932 is bevorderd tot sergeant, en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 11 Juli 1939, door den Detachements-

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 October 1939 bevestigd.

commandant te Ossendrecht opgemaakt, beklaagde op dien datum nog in werkelijken dienst was;

O., dat den beklaagde aan den voet van het hem op 24 Augustus 1939 beteekend schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd. dat hij op of omstreeks 6 Juli 1939 te Osscndrecht opzettelijk in het lokaal van de wacht aldaar zijn meerdere, den dienstplichtigen sergeant Somers, den conimandant dier wacht, in zijne tegenwoordigheid mondeling en door gebaren met eenig kwaad heeft bedreigd, door een mes dreigend tegen dien meerdere opgeheven te houden en hem toe te voegen: ,,Ik heb hier een stuk staal en daar kan ik mede steken", en zijn vuist tegen dien meerdere ballende, hem toe te voegen: ,.Die zijn hard" en ,,Ik zal jouw jc kiezen eens uit je mond slaan.", althans woorden van gelijke beteekenis;

O., dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 5 Juli met sergeant Hardus naar Putte was geweest; dat hij daar bij kennissen bier had gedronken; dat zij naar de wacht teruggingen en zich bij den wachtcommandant Somers terugmeldden; dat er een woordenwisseling tusschen den wachtcommandant en hem. beklaagde, ontstond; dat de verstandhouding tusschen hem en den wachtcommandant al lang niet goed was; dat hij, beklaagde, voordat hij uit het wachtlokaal wegging, nog met zijn vuist op de tafel klopte; dat bovenbedoelde woordenwisseling ontstond in het wachtlokaal van de wacht te Ossendrecht;

O., dat de navolgende getuigen — ieder voor zich — hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. J. A. J. Somers, 27 jaar, dienstplichtig-sergeant Grenswachtdetachement te Hoogerheide:

dat hij in den nacht van Woensdag 5 op Donderdag 6 Juli 1939 als wachtcommandant op wacht was op de hoofdwacht te Ossendrecht; dat in die wacht aanwezig waren de dienstplichtige soldaten Gijzen, Rosch en van der Velde, terwijl de soldaat Teuns post voor het geweer was; dat beklaagde te ongeveer 0.15 uur voor de eerste maal binnenkwam in gezelschap van den sergeant Hardus; dat beklaagde zich niet bij hem. getuige, behoefde te melden; dat beklaagde ongeveer een kwartier later weer binnenkwam en vroeg oni een stuk brood; dat beklaagde volgens zijn, getuige's, bevinding verkeerde onder den invloed van sterken drank; dat beklaagde wartaal sprak en raar deed; dat beklaagde de orde verstoorde, door luid wartaal te spreken; dat hij beklaagde verzocht de wacht te verlaten; dat beklaagde tegen hem, getuige, persoonlijk begon te schelden, waarbij hij, getuige, het woord ,,boer[n] opving; dat beklaagde hem, getuige, bedreigde met een mes, door met dat mes in dc rechterhand in zijn, getuige's, richting te komen, daarbij zeggende: ,,Anders zal ik dit eens op jou probeeren"; dat hij, getuige, op dat moment bang werd en beklaagde gelastte oogenblikkelijk de wacht te verlaten; dat beklaagde doorging met schelden en hem, getuige, daarop met de rechtervuist bedreigde, zeggende, dat hij hem, getuige, de tanden uit den mond zou slaan en dat hij, getuige, een voorbeeld Bon nemen

aan dien soldaat met die kapotte lip; dat beklaagde, op tafel slaande met de vuist, zeide: ,,Want die zijn hard"; dat beklaagde tegen hem, getuige, gezegd heeft: ,,Ik zal jou je kiezen eens uit je mond slaan";

2°. W. H. Gijzen, 25 jaar, kellner, wonende te Bergen op Zoom:

dat hij te Ossendrecht op wacht stond; dat te ongeveer 0.30 uur beklaagde dronken de wacht binnenkwam; dat beklaagde om brood vroeg, dat daarna beklaagde den wachtcommandant met een mes bedreigde; dat de wachtcommandant wit werd; dat beklaagde o.a. zeide: .,Hier heb ik een mes en daar kan ik mee steken"; dat beklaagde hard met de vuist op tafel sloeg en den wachtcommandant bedreigde; dat de wachtcommandant tegen beklaagde zeide, de wacht te verlaten; dat claarover een twistgesprek ontstond;

O., dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feitcn zijn gepleegd, — door den inhoud van vorenstaaiide bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft, — de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem tenlastegelegde heeft begaan, met dien verstaande, dat beklaagde woorden heeft toegevoegd van gelijke beteekenis als in de tenlastelegging genoemd;

O., dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij Céne voortgezette handeling uitmaken:

O., dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig en ongeschikt acht om in den door hem bekleeden rang van dienstplichtig-sergeant — onderofficier — te blijven dienen;

Gezien de artikelen 6, 10. 25, 60 62 en 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht. 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert liet als: ,,Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met eenig kwaad hedreigen. ééne voortgezette handelinq uitmali-ende":

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van vier maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht. bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 6 tot 24 Juli 1939 in mindering zal worden gebracht;

Verlaagt hem tob den stand van soldaat.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenhosch.

Vonnis van 5 September 1939.[1])

President: Mr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: Gepensionneerd Kolonel A. van Lieshout. gepensionneerd Luitenant-kolonel J. T. van Beyeren, Luitenant-kolonel J. Polvliet en gepensionneerd Majoor H. W. G. Holland.

Auditeur-Militair: Mr. E. W. R. M. van der Kun (plv.).

Raadsman: Mr. L. P. L. Peeters, tc 's-Hertogenbosch.

Diefstal (wegneming door een korporaal der politietroepen van een aan een anderen korporaal toebehoorende portemonnaie met f 12, door hem gevonden in de keuken van het posthuis.)

Beklaagde op grond van het begane feit onwaardig en ongeschikt geacht om in den door Item bekleeden rang van korporaal te blijven dienen. Verlaging tot den stand van soldaat.

In dr zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter stanclplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischei-, op en jegens M. A. P., oud 21 jaar, geboren te Maastricht, korporaal bij de 5e Afdeeling Politictroepen, Groep Roosteren, beklaagdc en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT V0011 HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. rnct zijne genome conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend. dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 1 Maart 1937 als vrijwilliger is verbonclen bij het 3e Regiment Veld-Artillerie, op 26 April 1938 is verbonden als vrijwilliger bij de Landmacht met bestemming voor den dienst bij het Korps Politietroepen en zijn looprnde verbintenis verbroken, en op 29 Januari 1939 is bevorderd tot korporaal;

O. dat den beklaagde aan den voet van liet hem op 21 Augustus 1939 beteekende schriftelijke bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 16 Juni 1939 te Echt heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening ren portemonnaie, inhoudende ongeveer f 12.—, althans eenig geld, toebehoorende aan

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Octobeï 1939 bevestigd.

den korporaal Wouterse. althans aan een ander dan aan hem, beklaagde; althans dat hij destijds aldaar opzettelijk bedoelde portemonnaie met inhoud, die hij ter bewaring onder zich had genomen, teneinde die later aan den eigenaar terug te geven, welke portemonnaie met inhoud toebehoorde aan den korporaal W., althans aan ren ander dan aan hem, beklaagde. wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij zich op 15 Juni 1939 te ongeveer 20 uur bevond in het posthuis Asterberg onder de gemeente Echt; dat hij, toen hij zich in de keuken ging wasschen, naast den waschbak een portemonnaie zag liggen; dat deze porternonnaie van den korporaal Wouterse was; dat hij die portemonnaie in zijn acte-tasch borg; dat hij, toen hij eenige oogenblikken later op post moest, de portemonnaie uit de acte-tasch haalde en in zijn zak stak; dat hij, toen hij bij de brug op post stond, het geld, dat in de portemonnaie van korporaal W. zat, uit de portemonnaie haalde en in zijn eigen porternonnaie deed; dat er in de portemonnaie van den korporaal W. een briefje van tien gulden, *2* guldens en eenig kleingeld zat; dat hij de portemonnaie van den korporaal W. daarna in het Julianakanaal wierp; dat hij, toen de korporaal W. den volgenden dag bij het opstaan de portemonnaie miste, deed of hij. beklaagde, er niets van wist;

dat hij van niemand toestemming had gekregen om die portemonnaie weg te nemen en zich toe te eigenen;

O. dat A. W., 23 jaar, korporaal bij de Politietroepen te Roosteren, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 15 Juni 1939 op post was in het posthuis Asterberg; dat hij te ongeveer 20 uur een flesch limonade kocht en deze flesch uit zijn portemonnaie betaalde; dat hij die flesch op den aanrecht in de keuken neerzette; dat beklaagde zich toen in het posthuis bevond; dat beklaagde eenige oogenblikken later het posthuis verliet om bij de brug op post te staan; dat hij, getuige, te 23 uur met beklaagde in het slaaplokaal naar bed ging; dat zij op 16 Juni 1939 te ongeveer 6.30 uur werden gewekt; dat hij, getuige, bij het aantrekken van zijn broek bemerkte, dat hij zijn portemonnaie miste; dat hij overal naar de portemonnaie zocht, waarbij dc andere korporaals hem behulpzaam waren; dat die porternonnaie zijn eigendom was en een briefje van tien gulden, 2 à 3 guldens en ongeveer 40 cent aan klein geld bevatte; dat hij aan niemand toestemming had gegeven deze portemonnaie weg te nemen;

O. dat — nu het oogmerk van wcderrechteliike toeëigening voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem primair ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dal de portemonnaie inhield ongeveer f 12.— en toebehoorde aan den korporaal W.;

O. dat — nu het primair ten laste gelegde feit bewezen is — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde feit overbodig is;

O. dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane feit onwaardig en ongeschikt acht om in den door hem bekleeden rang van korporaal te blijven dienen:

Gezien de artikelen 2, 6, 25 eri 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10 en 310 van liet Wetboek van Strafrecht. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan:

Qualificeert het als: .,diefstal[n]:

Veroordeelt den beklaagde tot ernr gevangenisstraf van drie weken;

Verlaagt hem tot den stand van soldaat.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 September 1939.

President: Vr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. J. 31. Peter.

Advocaat-fiskaal: Mr. H. van Santwijk.

1° Valschheid in geschrift; 2° Opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht. zijnde tijdens hel plegen van deze misdrijven nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige een hem wegens een der in art. 421 W.v.S. genoemde misdrijven opgelegde gevangenisstraf geheel heeft ondergaan (een cantinebon valschelijk met den naam van een anderen schepeling onderteekend, vervolgens met gebruikmaking van dien bon eenige daarop vermelde dranken uit de cantine verkregen).

De door den A.-F. in hooger beroep verzochte aanvulling van de telastelegging met de verzwarende omstandigheid van recidive, waartegen beklaagde geen bezwaar heeft ingebracht, is toelaatbaar. Bewijs hiervan geleverd door den inhoud van zijn conduiteboekje en zijne erkentenis.

Ten onrechte heeft de Krr. de heide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd. Hiervan is geen sprake in verband met het bepaalde bij art. 56, 2e lid W.v.S. j° het 1e lid.

Verder nog de preventieve hechtenis in mindering gebracht.

Mede met het oog op de recidive beklaagde op grond van de thans door hem begane feiten ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië. tusschen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te

Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en W.. stamboeknummer ....., oud 23 jaren, geboren te Geleen, laatstelijk gediend hebbende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. ,,Java" te Soerabaja, Lìeklaagcle-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 13 Juni 1939 en op clcnzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken, waarvan appèl, waarbij beklaagde, met vrijspraak van hetgeen hem anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard, ter zake van het hem overigens tenlastegelegde[1]) is schuldig verklaard aan: a. „Valschheid in geschrift"; *b.* „Opzettelijk gebruik maken van het valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht", beide feiten als één voortgezette handeling beschouwd, en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bevel tot de vernietiging van den ten processe aanwezigen credietbon. welke tot het plegen van het misdrijf heeft gediend;

Gelet op de door den beklaagde op 22 Juni 1939, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 21 Augustus 1939 en liet relaas van beteekening daarvan ddo. 23 Augustus d.o.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester H. van Santwijk, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 1 September 1939, daartoe strekkende:

dal het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van liet appèl, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja zal verbeteren ten aanzien van de bewezen- en de schuldigverklaring alsmede de qualificatie daarvan door de ten laste gelegde

1) De tenlastelegging luidde:
,,dat hij te Soerabaja in den avond van den 26sten December 1938 in de Marine-cantine, gelegen aan de Aloon-Aloonstraat aldaar,
o. een credietbon van voormelde cantine, genummerd 14272, valschelijk heeft opgemaakt door deze bon, waarop o.m. door hem eenige consumptieartikelen waren geschreven, opzettelijk te onderteekenen met den naam van den geschutmakersmaat *G.* Menijn, stbno. 11242 met het oogmerk om deze bon, waaruit eenig recht of eenige verbintenis kon ontstaan, althans welke bestemd was om tot bewijs te dienen van het feit, dat hij wiens handteekening op deze bon gesteld was de op die bon vermelde artikelen van genoemde cantine had ontvangen, als echt en onvervalscht te gebi-uiken, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan;
b. nadat hij de onder *a* bedoelde credietbon valschelijk had opgemaakt opzettelijk hiervan gebruik heeft gemaakt als ware deze echt en onvervalscht door deze in voormelde cantine aan iemand van het aldaar bedienende personeel af te geven en door de daarop vermelde dranken in ontvangst te nemen, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan."

Van het sub *a* vermelde is het primair tenlastegelegde bewezen verklaard.

recidive alsnog bewezen en beklaagde daaraan schuldig te verklaren;

het bewezen verklaarde zal qualificeeren als:

a. Valschheid in geschrift;

b. Opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht,

zijnde tijdens het plegen van deze misdrijven nog geen vijf jaren vcrloopen sedert de schuldige een hem wegens een der in artikel 421 W.v.S. genoemde misdrijven opgelegde gevangenisstraf geheel heeft ondergaan;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen, met handhaving van de opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheicl om bij de gewapende macht te dienen en met bepaling, dat de tijd van 31 December tot 21 Februari in voorloopige bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gelet op hetgeen door brlílaagde ter 's Hofs terechtzittinq is aangevoerd;

Gezien de stukkcri:

O., dat beklaagde niet het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een raadsman in appèl;

O., dat de Advocaat-Fiscaal ter terechtzitting in hooger beroep aanvulling der tenlastrlegging heeft verzocht, in dier voege, dat hieraan worden toegevoegd de woorden: „zijnde tijdens het plegen van deze feiten nog geen vijf jarrn verloopen sedert hij de hem bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 4 Maart 1938 wegens het misdrijf diefstal opgelegde gevangenisstraf voor den duur van vier maanden geheel had ondergaan".

O., dat deze aanvulling met de strafverzwarende omstandigheid van recidive. waartegen beklaagde geen bezwaar heeft ingebracht, toelaatbaar is en rechtens is komen vast te staan door de aan beklaagde ter terechtzitting in hooger beroep voorgehouden inhoud van zijn conduiteboekje dienaangaande en zijn erkentenis bij bovengenoemde sententie wegens het daarin vermelde feit tot de daarin opgenomen straf te zijn veroordeeld en die te hebben ondergaan;

O., dat verder ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad op de gronden en middelen in het beroepen vonnis ve - meld, welke het Hof overneemt en tot de zijne maakt, terecht. met gedeeltelijke vrijspraak van het hem tenlastegelegde, een schuldigverklaring en veroordeeling terzake van het hem overigens tenlastegelegde feit heeft uitgesproken en een hoofd- en bijkomende straf [1])

[1]) Ten aanzien der bijkomende straf had de Krijgsraad overwogen:

„dat beklaagde, die op 4 Maart 1938 door het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië wegens diefstal tot 4 maanden gevangenisstraf werd veroordeeld, zich thans weer aan oneerlijkheid heeft schuldig gemaakt;

dat de Krijgsraad mede met het oog hierop den beklaagde op grond **van** de thans door hem begane feiten dan ook ongeschikt acht om langer in den militairen dienst te blijven."

heeft opgelegd, welke in juiste verhouding staan tot den ernst der gepleegde feiten, doch de qualificatie van het misdrevcne niet kan worden gehandhaafd;

O. hieromtrent, dat op grond van het bovenstaande de qualificatic moet worden uitgebreid met de gebleken strafverzwarende omstandigheid van recidive. doch de Krijgsraad ook overigens het bewezen verklaarde niet naar behooren heeft omschreven nu hier geen sprake is van een voortgezette handeling in verband met liet bepaalde bij art. 56 tweede lid W.v.S. juncto het eerste lid van dat artikel;

O.. dat derhalve het beroepen vonnis t.a.v. de qualificatic moet u-orden vernietigd, doch overigens als zijnde wel en terecht gewezen dient te worden bevestigcl, zulks rnet behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den mililairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O., dat den Hove termen zijn voorgekomen den tijd, door beklaagde van 31 December 1938 tot 21 Februari 1939 in voorloopige bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangeiiisstraf geheel in mindering te brengen;

Gelet, behalve op bovenaangehaald wetsartikel, op de in het beroepen vonnis vermelde wetsbepalingen, op art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de art. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor liet Hoog Militair Gerechtshof in Nederlaricl:

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart toelaatbaar dc aangebrachte aanvulling der tenlastelegging;

Vernietigt het op 13 Juni 1939 gewezen en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabapa, waarvan beroep, ten aanzien van de qualificatie:

Verklaart den in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde W.., stamboeknummer ....., schuldig aan de misdrijven van:

a. „Valschheid in geschrift";
b. „Opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht".

zijnde tijdens het plegen van deze misdrijven nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldigde een hem wegens een drr in artikel 421 W.v.S. genoemde misdrijven opgelegde gevangenisstraf geheel heeft ondergaan;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde van 31 December 1938 tot 21 Februari 1939 in voorloopige bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 30 September 1938.

Presiclent: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. IT. Cox, gep. luitenant#-kolonelder infanterie T. F. J. Metsers. eerste-luitenants dei infanterie E. A. Latuperisa (plv.) en H. t. Rajetto (plv.).

Auditeur-militair: Mr, J. Barendregt.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (opzettelijk niet voldaan aan het bevel om den volgenden dag op de wachtparade te verschijnen ten einde op wacht te trekken).

Beklaagde heeft zich niet tevens schuldig gemaakt aan het hem mede ten laste gelegde zich opzettelijk ter sluik onttrekken aan de vervulling van den wachtdienst, nu hij daaraan niet heimelijk of door iets voor te wenden, heeft trachten, te ontkomen. (Anders A.-F.)

(De Krr. had verzuimd beklaagde van dit deel der telastelegging vrij te spreken. welk verzuim alsnog door lzet H. M. G. wordt hersteld.)

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHI,

Zitting houdende in het Krijgsraadlolraal te Tjimabi, in de zaak tegen: V.. algemeen stamboeknummer ....., oud 22 jaren, geboren te Hasselt (O.), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het XVde Bataljon Infanterie te Bandoeng, op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Randoeng ddo. 16 Mei 1938 Nr. 15:

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatsclijk Commandant te Tjimahi ddo. 14 September 1938. en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde, luidende als volgt:

dat hij op Zaterdag 23 April 1938 te Bandoeng opzettelijk het hem op Vrijdag 22 April 1938 door zijn meerclere, den sergeant van de week, den Europeeschen sergeant J. van Rhee, algemeen stamboeknummer 82461, gegeven dienstbevel om den volgenden dag. zijnde Zaterdag 23 April 1938 op de wachtparade te verschijnen teneinde op wacht te trekken bij het paleis van den Legercommandant, niet heeft opgevolgd door opzettelijk weg te blijven van de wachtparade en den bevolen wachtdienst niet te verrichten, hebbende hij aldus handelende zich tevens opzettelijk ter sluik tijdelijk onttrokken aan de vervulling van den wachtdienst, zijnde een bepaalde soort van dienstverplichtingen;

Gezien enz.

O., dat de Krijgsraad op grond van de verklaringen der getuigen van Rhee en de Haas — in het bijzonder op grond van de verklaring van eerstgeiioemde, dat beklaagde Zondagmorgen 23 April hem op zijn vraag naar de reden van zijn verzuim heeft opgegeven, dat hij reeds vier dagwachten achtereen had gehad en nu toch wel eens recht had op een nachtwacht, en toen in het geheel niet over een salversan-injectie heeft gesproken, welke verklaring overeenkomt met die van getuige de Haas, dat beklaagde des Vrijdags — toen de wachtdiensten waren gecommandeerd — uiting heeft gegeven aan zijn ontevredenheid over de hem bevolen dagwacht — van oordeel is, dat is komen vast te staan, dat beklaagde toen hij wegbleef van de wachtparade en van den hem bevolen wachtdienst. ***niet*** in de meening heeft verkeerd, dat de hem toegediende injectie vrijstelling daarvan gaf en ook toen hij ter verantwoorcliiig wercl geroepen die meening niet heeft geuit, doch enkel uit ontevredenheid is weggebleven. en rcrst in het later ingesteld onderzoek zich op die injectie is gaan beroepen, de onhoudbaarheicl van welk beroep hij feitelijk ten slotte heeft erkend door op te geven, dat hij later heeft vernomen, dat de dokter had moeten beslissen of de injectie vrijstelling gaf van diensten;

O., dat uit het vorenoverwogene volgt, dat beklaagde zich toen hij de hem tenlastegelegde feiten pleegde, niet tevens ***ter sluik*** aan de vervulling van den wachtdienst heelt onttrokken, immers hij daaraan niet- heimelijk, of door iets voor te wenden, heeft trachten te ontkomen:

O., dat voor het overige het tenlastegelegde met beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen door beklaagde's bekentenis vergezelcl van een bepaalde opgave van de omstandighedeti. waaronder de feiten zijn gepleegd en bevestigd door de beëedigde verklaringen der getuigen van Rhee en de Haas voornoemd;

O., dat dit bewezene oplevert het hieronder te kwalificeeren misdrijf, dat is omschreven en strafbaar gesteld hij artikel 103 lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht (114, 1e lid Ned. Red.):

O., dat ook de Krijgsraad van oordeel is. dat aan beklaagde ter zake van het gepleegde feit in verband met zijn doorgaand gedrag. zooals daarvan blijkt uit de verklaring van zijn compagnies-commandant, getuige de Lange, en uit zijn strafregister een gevoelige vrijheidsstraf behoort te worden opgelegd:

Gelet op bovengenoemd wetsartikel en voorts op de artikelen 194a. 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 1, 6 en 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militairen Rechter en 370 e.v. van het Reglement op de Strafvordering,;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het tenlastegelegde — in voege als bovenaangegeven — wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezenverklaarde als het misdrijf van: „Opzettelijke ongehoorzaamheid";

Veroordeelt beklaagde trr zake daarvan tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden.

Vorenstaand vonnis is bij sententie van het H.M.G. van K.-T. van 18 November 1938 bevestigd met dien verstande dat het Hof beklaagde alsnog van het hem in de tweede plaats tenlastegelegde, als niet wettig en overtuigend bewezen, heeft vrijgesproken, hetgeen de Krijgsraad, hoewel van oordeel dat een element van art. 120 W.v.M.S. niet bewezen was, had verzuimd tr doen.

De A.-P. had geconcludeerd tot bewezenverklaring van de geheele tenlastelegging en tot de qualificatie: 1° „Opzettelijke ongehoorzaamheid" en 2° „Het als militair zich opzettelijk ter sluik tijdelijk aan de vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen onttrekken."

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 24 September 1938. [1])

Presiderit: Mr. M. van Aprldoorri.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luiteriant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers. kapitein der genie h. S. Webb en perste-luitenant der infanterie H. h. J. Duchateau.

Nadat de sergeant-geweermaker hem verboden had zijn karabijn schoort te maken in de mitrailleurloods. zich in bijzijn van twee brigadiers en een fuselier zeer oneerbiedig uitgelaten over dien sergeant-geweermaker, door te zeggen: „Hij is een groote klootzak, dat durf ik op het compagniesbureau hem wel in zijn gezicht te zeggen." (Den auditeur-militair gehoord).

Ofschoon klager verzocht heeft persoonlijk door den Krijgsraad te worden gehoord en aangeboden op eigen kosten naar Tjimahi te gaan, heeft de Krr. de overkomst van klager geheel onnoodig geoordeeld.

Beklag ongegrond, met handhaving van straf en strafreden.

Klager bovendien door den Krr. een nevenstraf van 4 dagen streng arrest opgelegd wegens: „Oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag door dit te bemoeilijken door te liegen en gebrek aan medewerking van zijne meerderen te insinueeren, waarbij hij den officier wien in deze zaak was opgedragen een voorloopig onderzoek te

[1]) Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.-I. van 4 November **1938.**

houden, heeft beschuldigd van pressie op zijn verklaringen en die van een getuige."

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad tc Tjimahi, inzake: R., algemeen stamboeknummer . . . . , oud 21 jaren, geboren te 's Gravenhage (Zuid-Holland), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het XIXde Bataljon Infanterie te Malang,

Klager over de straf van „Tien dagen verzwaarcl arrest". met de omschrijvende reden: „Nadat de sergeant-geweermaker hem verboden had zijn karabijn schoon tc maken in de mitrailleurloods, zich in bijzijn van twee brigadiers en ren fuselier zeer oneerbiedig uitgelaten over dien sergeant-geweermaker, door te zeggen: „Hij is een groote klootzak, dat durf ik op het Compagniesbureau hem wel in zijn gezicht ie zeggen." (Den Auditeur-Militair gehoord), hem opgelegd op drn 29sten Maart 1938 door zijn waarnemend Compagniescommandant, drn lsten Luitenant der Infanterie O. A. A. Kesselring, welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Kapitein clcr Infanterie F. C. Scheffrahn. wnd. Commandant van het XIXde Bataljon Infanterie te Malang, zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend Malang, den 8sten April 1938 van den Commandant van het XIXde Bataljon Infanterie aldaar, den Luitenant-Kolonel der Infanterie W. A. van der Beek, waaruit blijkt, dat klager op den 2den April 1938 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over dr hem op den 29sten Maart 1938 opgelegde straf van tien dagen verzwaard arrest met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de beslissing van den Chef van den strafoplegger, waarbij de straf en de strafrcden zijn gehandhaafd. ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden. waarbij ren rapport van den sergeant-geweermaker Hanekamp, algemeen stamboeknummer 89878, gedagteekend Malang 19 Februari 1938;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 j°. 62 e.v. van het Wetboek vari Krijgstucht te Malang afgenomen verhooren van den klagrr, den strafoplegger en de getuigen W. J. Hanekamp, W. Bruynius, E. Hamstra en W. G. Plink:

O., dat uit bovenaangehaalde verklaring, de bij de stukken aanwezige beschikking van den Chef van den strafoplegger ddo. 2 April 1038, en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft verzocht persoonlijk door den Krijgsraad te worden gehoord, en aangeboden om op eigen kosten naar Tjimahi te gaan, doch de Krijgsraad de overkomst van klager naar Tjimahi geheel onnoodig heeft geoordeeld:

O., dat klager als reden voor zijn beklag heeft opgegeven. dat straf en strafreden zijns inziens volkomen ongemotiveerd zijn;

O.. dat klager in het gehouden onderzoek slechts heeft erkend dat hem — als in de strafreden is omschreven — door den sergeant-geweermaker is verboden om zijn karabijn in de mitrailleurloods schoon te maken — hebbendr hij ter zake opgegeven dat hij ± 26 Maart 1938 in de mitrailleurloods onder commando van den Europeeschen fuselier Helder was gecommandeerd voor het schoonmaken van de stukken, en — daar moest worden gewacht voor inspectie van de mitrailleurs — toen ziin karabiin heeft opgehaald om die eveneens in te vetten, doch in de loods aangekomen door den sergeant-gewrermaker Hanekamp is aangehouden die hem te kennen gaf dat hij dat niet in de mitrailleurloods mocht doen, zulks niettegenstaande in de onmiddellijke nabijheid van den geweermaker verschillende personen bezig waren hun karabijn schoon te maken;

dat hij, toen hem dit verboden werd. zonder de minste tegenspraak zijn karabijn onmiddellijk naar de sectie heeft teruggebracht en vervolgens nadat inspectie was gehouden met de anderen is begonnen dc mitrailleurs schoon te maken:

O., dat klager ontkent dat hij zich vervolgens over den sergeant-geweermaker heeft uitgelaten als in de strafrrden weergegeven, rn daartegen heeft aangrvoerd dat hij wel — kort nadat hij aan den fuselier Helder op diens vraag waarom hij zijn karabijn niet had ingevet had geantwoord, dat hem dit door den srrgeant-gewrermaker was verboden geworden — heeft gezegd ,.het is een groote klootzak, dat durf ik op het compagniesbureau wel in zijn gezicht te zeggen", doch daarmede in geen geval heeft gedoeld op den sergeant-geweermaker, maar op den Europeeschen fuselier van der Wal, op wien het gesprek gekomen was;

dat een brigadier, die dit vernam. aan den sergeant-geweermaker heeft gemeld dat hij dat gezegde vermoedelijk op hem was bedoeld, en de sergeant-geweermaker dat heeft gerapporteerd aan den Compagniescommandant:

dat hij n.l. had gesproken over de verkeering van van der Wal met een meisje. welke vrrkeering na enkele dagen was afgeloopen, en welk meisje nog correspondentie bleef voeren met de ouders van van der Wal, hetgeen dezen last bezorgde;

dat hij in dit verband het woord ,.klootzak" zal hebben gebezigd;

O., dat klager geen getuigen heeft wenschen te doen hooren, doch nog heeft aangevoerd dat er tusschen hem en den sergeant-geweermaker Hanekamp een persoonlijke veete bestond als gevolg van vroegere voorvallen, hetgeen de sergeant hem geregeld duidelijk heeft laten merken, en dat in het voorloopig onderzoek gehouden door den 2en Luitenant Hamstra een zekere pressie is uitgeoefend zoowel op zijn verklaringen als op die van den getuige Helder,

ten slotte nog dat hij persoonlijk voor den Krijgsraad wenscht te verschijnen, daar hij van meening is, dat hij van zijne superieuren niet de gewenschte medewerking heeft ontvangen;

O., dat bovenaangehaald rapport van den sergeant-geweermaker Hanekarnp luidt als volgt:

,,Gedurende het schoonmaken van hei Mitrailleur-materieel in de loods, werd de Eur. fus. R. Alg. Stb. Nr. ..... door mij verboden zijn karabijn daar in te vetten.

Nadat ik mij verwijderd had, uitte genoemde fus. hierover zijn ongenoegen, met de volgende woorden: ,,Hij is een groote klootzak, dat durf ik op het Compagniesbureau hem wel in zijn gezicht te zeggen, sergeant Wildenboer mag het wel en ik niet."

Dit werd gezegd in bijzijn van de brigadiers Bruynius Alg. Stb. Nr. 88757 en Hogerhorst Alg. Stb. Nr. 88523";

O., dat genoemde sergeant-geweermaker in het gehouden onderzoek dit rapport onder eede uitvoerig heeft bevestigd en daarbij nog heeft meegedeeld, dat klager na de karabijn te hebben teruggebracht, naar hem is toegekomen en heeft gevraagd waarom hij in de mitrailleurloods geen karabijn mocht schoonmaken, en of dit persoonlijk dan wel algemeen was. waarop hij heeft geantwoord dat hij daarmee niets had te maken:

en voorts op de vraag of er vroeger a1 iets tusschen hem e11 klager was voorgevallen heeft verklaard, dat hij hem destijds op het rapport heeft gebracht omdat hij met een klewang op een blik sloeg;

O., dat de in het rapport van den sergeant-gewerrmaker Hanekamp genoemde brigadier W. Rruvnius als getuige onder eecle heeft verklaard, dat hij klager 19 Februari 1938 te ± 9 uur in opgewonden toestand in de mitrailleurloods heeft aangetroffen, en deze hem op zijn vraag wat hij nu neer had, heeft geantwoord dat sergeant Hanekarnp hem verboden had ren karabijn schoon te maken in de mitrailleiirloods. terwiil een onderofficier dat wel mocht doen:

dat hij klager er toen op heeft attent gemaakt dat er in de mitrailleurloods geen karabijnen mochten worden schoongemaakt, en dat als de sergeant Hanekamp dat tegen hem gezegd had, hiermede alles ophield;

dat klager onmiddellijk daarop zeide ,,ik vind hem een groote klootzak en durf dat op het compagniesbureau hem ook wel vertellen":

dat hij vermoedt dat de brigadier Hogerhorst deze woorden ook heeft gehoord;

dat kort daarop sergeant Hanekamp binnenkwam en hom gelastte het gebeurde te vertellen;

O., dat de brigadier Hogerhorst voornoemd — wegens verlof naar Europa — niet als getuige onder eede is gehoord, doch volgens het bij de stulikrn aanwezig proces-verbaal van het in deze zaak gehouden voorloopig onderzoek de verklaring heeft afgelegd, dat hij sergeant Hanekamp aan klager heeft hooren verbieden zijn karabijn in de mitrailleurloods schoon te maken, en dat hij klager nadat deze zijn karabijn daarop had weggebracht en in de loods was teruggekomen. heeft hooren zeggen ,,hij is een groote klootzak en dat durf ik hem op het compagniesbureau ook in zijn gezicht te zeggen";

dat hij heeft vermoed dat deze woorden sloegen op sergeant Hanekamp en dezen heeft gewaarschuwd;

O., dat de strafoplegger voornoemd heeft verklaard dat klager op het compagniesrapport niet heeft opgegeven dat hij met het woord klootzak den Europeeschen fusclier van der Wal bedoelde;

O.. dat de getuige reserve 2e Luitenant Y. Hamstra onder eede heeft verklaard dat hij klager heeft gehoord in het door hem gehouden voorloopig- onderzoek, dat klager toen in het geheel niet over den fuselier van der Wal heeft gesproken. voorts dat hij niet de minste pressie heeft uitgeoefend op de afgelegde verklaringen, noch op die van klager noch op die van den fuselier den Helder, die ook den naam van den fuselier van der Wal niet heeft genoemd en toen een verklaring heeft afgelegd tegen klager;

O., dat de Krijgsraad door het gehouden onderzoek met name op grond van de verklaring van getuige Bruynius en de omstandigheid blijkende uit de verklaringen van den getuige Hamstra en van den strafoplegger dat klager op het compagniesrapport en in het gehouden voorloopig onderzoek *niet* heeft gezegd dat de door hem geuite woorden — in de strafreden geincrimineerd — sloegen op den fuselier van der Wal — welke voorstelling van zaken door klager ook geheel onaannemelijk en als achteraf te zijn gefantaiseerd is voorgekomen — volkomen is overtuigd geworden dat klager kort nadat de sergeant-geweermaker hem had verboden zijn karabijn in de mitrailleurloods schoon te maken, zich over dezen sergeant heeft uitgelaten als in de strafreden omschreven, en zulks in tegenwoordigheid van de brigadiers Bruynius en Hogerhorst en den fusclier den Helder;

O., dat deze uitlating oplevert een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp, dat met juistheid in de strafreden is omschreven en waarvoor klager geenszins te zwaar is gestraft. weshalve het beklag ongegrond moet worden verklaard met handhaving van straf en strafreden;

O., dat de Krijgsraad voorts alleszins termen aanwezig acht voor het opleggen van een nevenstraf op grond van oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag, nu is gebleken dat hij dit onderzoek heeft bemoeilijkt door ergerlijk te liegen en te draaien, en door geheel zonder grond te insinueeren, dat er door den officier wien was opgedragen in de zaak een voorloopig onderzoek te houden, pressie zou zijn uitgeoefend op de door hem en den fuselier den Helder afgelegde verklaringen, en dat hij van zijne rncerdcren niet de gewenschte medewerking heeft ontvangen;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden, zooals die ook zijn gehandhaafd door den Chef van den strafoplegger;

Straft klager voorts met vier dagen streng arrest wegens „oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag door dit te bemoeilijken

door te liegen en gebrek aan medewerking van zijne meerderen te insinueeren. waarbij hij den officier wien in deze zaak was opgedragen een voorloopig onderzoek tc houden, heeft beschuldigd van pressie op zijn verklaringen en die van een getuige";

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 10 December 1938. [1])

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers. kapitein der genie X. S. Webb en kapitein der infanterie W. F. Weiffenbach.

Gebrek aan eerbied getoond jegens zijn meerderen door een reeds driemalen afgewezen verzoek om ontheffing van zijn tewerkstelling zonder voldoende gronden wederom voor te brengen.

Afgezien van den indruk dat klagers zoo hardnekkig terugkomen met dezelfde bezwaren niet daaraan moet worden geweten, dat hem arbeid was opgedragen welke zijne krachten te boven ging, doch veeleer aan ontevredenheid en(of) tegenzin als gevolg van zijn niet slagen in zijne pogingen tot overgang bij hef korps hulpschrijvers en tot toelating op de kaderschool, is de Krijgraad van oordeel dat klager zich onkrijgstuchtelijk heeft gedragen door ondanks herhaalde afwijzing voort te gaan met het voorbrengen op dezelfde gronden bij dezelfde meerderen van eenzelfde verzoek.

Beklag ongegrond, met handhaving van de straf — 4 dagen verzwaard arrest, welke de Krr. zeker niet te zwaar acht — en van de in eerste instantie (ten ongunste van klager) gewijzigde strafreden.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad tc Tjimahi, inzake R., algemeen stamboeknummer ...., oud 26 jaren, geboren te Tinoör (T. Sarongsong) Manado, laatstelijk dienende als Manadorieesch infanterist 1ste klasse bij het VIIde Bataljon Infanterie te Tarakan, klager over de straf van „vier dagen verzwaard arrest", met de omschrijvende reden: „Een verzoek dat reeds tweemaal was afgewezen. opnieuw voorgebracht", hem opgelegd op den 25sten Mei 1938 door zijn Korpscommandant, den Luitenant-Kolonel der Infanterie A. Struyvenberg, welke straf door den Chef van den strafopleggrr. den Kolonel der Infanterie E. A. Steinmetz, Gewestelijk Militair Commandant te Bandjermasin, is gehandhaafd, terwijl de strafredcri

[1]) Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.-I. van 6 Januari 1939.

is gewijzigd in: „Gebrek aan eerbied getoond jegens zijn meerderen, door een reeds driemalen afgewezen verzoek om ontheffing van zijn tewerkstelling zonder voldoende gronden wederom voor te brengen."

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend Tarakan 1 Augustus 1938, van den Commandant van het 7de Bataljon Infanterie aldaar, den Luitenant-Kolonel der Infanterie A. Struyvenberg, waaruit blijkt, dat klager op den 20sten Juli 1938 de beslissing van den Krijsgraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen bag de afwijzende beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht:

Gezien de overige op de zaak betrekking hebbende bescheiden. waarbij eene verklaring van den strafoplegger dat hij niet uitdrukkelijk wenscht ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord, en een afschrift van de beschikking van den Chef van den strafoplegger voornoemd ddo. 4 Juli 1938 betreffende de afdoening van het beklag;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 e.v. van het Wetboek van Krijgstucht te Tarakan van klager en de getuigen A. L. Franken, 1e Luitenant der Infanterie, A. C. Mustamu, Europeesch brigadier stafschrijver, en R. Soukotta, Amboineesch infanterist lste klasse, algemeen stamboeknummer 5942. afgenomen verhooren;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en de beschikking van den Chef van den strafoplegger vermeld blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft opgegeven:

dat hij klaagt over straf en strafreden beide, omdat hij de straf z.i. niet heeft verdiend;

O., dat klager heeft erkend, dat hij — als in de gewijzigde strafreden is weergegeven — een reeds drie malen afgewezen verzoek om ontheffing van zijne tewerkstelling wederom heeft voorgebracht;

O., dat in het gehouden onderzoek, te weten uit de opgaven van klager zelven en de daarmede overeenstemmende verklaring van den getuige Franken, is komen vast te staan:

dat de bedoelde tewerkstelling betrof eene tewerkstelling als hulpschrijver tevens facteur bij den Kleinen Staf van het VIIde Bataljon Infanterie te Tarakan;

dat de verzoeken om ontheffing daarvan — nadat klager deze functies van af begin April 1937 had vervuld — zijn voorgebracht in 1938, en wel — nadat klager eerst in Februari of Maart (volgens getuige Franken op 9 Maart) ontheffing had gevraagd alleen van zijn functie als facteur — achtereenvolgens ontheffing van beide tewerkstellingen heeft verzocht, op 31 Maart op het korpsrapport, in begin

April op het rapport bij den Gewestelijk Militair Commandant, toen deze te Tarakan vertoefde, waar hij overplaatsing verzocht o.r. het werk van hulpschrijver samen met dat van facteur hem te zwaar was. en op 25 Mei weder op het korpsrapport;

dat klager telkenmale als reden heeft opgegeven, dat het werk hem te zwaar viel;

dat de Korpscommandant op de eerste twee verzoeken en de Gewestelijk Militair Commandant op het derde verzoek steeds afwijzend hebben beschikt;

dat getuige Franken als bataljonsadjudant bij het tweede verzoek een staatje van klagers werkzaamheden heeft opgemaakt en aan den Korpscommandant overgelegd [thans als bijlage bij de beklagbescheiden (eerste verzoek)];

dat klager bij zijn verhoor ook zelf een staat van zijn werkzaamheden heeft opgemaakt (product E);

dat de Korpscommandant, toen klager op den 25sten Mei wederom op zijn verzoek terugkwam, dit als een zoo verregaande onhebbelijkheid heeft aangemerkt dat hij klager deswege de straf heeft opgelegd. thans in beklag;

dat klager van zijn heide functies in Juli 1938 is ontheven:

O.. dat uit de omschrijvingen van de oorspronkelijke en de gewijzigde strafreden blijkt, dat de strafoplegger twee en de Chef van den strafoplegger drie voorafgaande verzoeken van klager in aanmerking heeft genomen;

O., dat de Krijgraad met den Chef van den strafoplegger van oordeel is, dat klager zijn telkens herhaald verzoek ook bij zijn verzoek om overplaatsing aan den Gewestelijk Militair Commandant, derhalve drie keeren heeft voorgedragen, alvorens hij — bij de vierde keer — werd gestraft;

O., dat klager voorts opgeeft, dat hij reeds bij drie voorgangers van den bataljonsadjiidant Franken — ofschoon niet officieel — ontheffing heeft verzocht van zijn functie van facteur, en volhoudt dat dc combinatie van de twee tewerkstellingen, — waarop hij niet had gerekend toen hij zich in 1937 te Malang opgaf voor hulpschrijver — hem te zwaar was, zeggende dat zijn schrijfwerk bleef liggen, wanneer hij dienst deed als facteur;

O., dat de getuige Franken voornoemd heeft verklaard:

dat klager kort na de afwijzing van zijn eerste verzoek den indruk heeft gemaakt, dat hij in zijn werk begon te verslappen, door hem opgedragen tikwerk niet op tijd gereed te maken en werk in te leveren met meer fouten dan te voren van hem gewend was;

dat klager hierover door den Korpscommandant is onderhouden;

dat de Korpscommandant klager er van langs heeft gegeven, toen deze zijn verzoek de tweede maal voorbracht, en ook de Gewestelijk Militair Commandant klager heeft voorgehouden, dat hij meer fut moest hebben en niet bang zijn voor een beetje werk;

dat getuige zelf van oordeel is, dat klagers werk niet te zwaar voor hem was:

dat klager het lichter had dan zijn voorganger, een Europeesch kanonnier. die ook particuliere post had rond te brengen;

dat zijn opvolger, een Javaansch fuselier, niet klaagt, zijn werk op vlotte wijze verricht, en ook nog in de gelegenheid is andere opdrachten goed ten uitvoer te brengen;

O., dat de getuigen Mustamu en Soukotta voornoemd in hoofdzaak hebben verklaard dat klager eerst nadat hem was geweigerd om over te mogen gaan bij het korps schrijvers en om deel te nemen aan het voorexamen kaderschool in 1938 — aldus teleurgesteld — bezwaren is gaan maken tegen zijn dubbele functie, en dat zijn werk als zoodanig in het algemeen niet zwaar kan worden genoemd, laatstgenoemde getuige bovendien dat klager voor zijn schrijfwerk geen verantwoording droeg, omdat dit door hem en Mustamu wercl nagekeken en ingediend;

O., dat de Krijgsraad — die mede heeft gelet op de door getuige Franken en klager overgelegde staatjes van werkzaamheden, en op hetgeen klager tegen de getuigenverklaringen heeft ingebracht — concludeert dat geenszins is komen vast te staan, dat aan klager als hulpschrijver tevens facteur arbeid was opgedragen, welke zijne krachten te boven ging, en daarbij uit de verklaringen der getuigen den indruk heeft gekregen, dat zijn zoo hardnekkig terugkomen met dezelfde bezwaren niet daaraan moet worden geweten, doch veeleer aan ontevredenheid en (of) tegenzin als gevolg van zijn niet slagen in zijne pogingen tot overgang bij het korps schrijvers, en lot toelating op de kaderschool;

O. dat de Krijgsraad ook afgezien van bovenvermelden indruk, van oordeel is, dat klager zich onkrijgstuchtelijk heeft gedragen door ondanks herhaalde afwijzing voort te gaan met het voorbrengen op dezelfde gronden bij dezelfde meerderen van eenzelfde verzoek, en voorts dit gedrag met juistheid in de gewijzigde strafreden acht te zijn onischreven en gekwalificeerd en zich ook met de deswege opgelegde straf — welke het College zeker niet te zwaar acht — kan vereenigen;

O., dat het beklag mitsdien ongegrond moet worden verklaard met handhaving van de straf en de strafreden, zooals deze onderscheidenlijk door den Chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf met strafreden, zooals deze onderscheidenlijk door den Chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 13 Januari 1939. [1])

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. P. J. Metsers, kapitein der genie A. S. Webb en kapitein der infanterie de Vos tot Nederveen Cappel (plv.).

Des nachts geurineerd op een niet daarvoor bestemde plaats en door liegen het onderzoek bemoeilijkt.

Ondanks klagers pertinente ontkenning en zijne verdachtmaking van den getuige-rapportmaker, zijn diens verklaring en persoon den Krijgsraad geloofwaardig voorgekomen. De in de strafreden genoemde feiten behooren dus op de beëedigde (alleenstaande) verklaring van dien getuige ais vaststaande te worden aangenomen.

Beklag ongegrond. met handhaving van straf en strafreden.

BESCHIKKING genomen door den Krijgsraad te Tjimahi, inzake S., algemeen stamboeknuinmer ...., oud naar schatting 29 jaren, geboren te Eahoen (Ringgauw) Rotti Timor- en Onderhoorigheden, laatstelijk dienende als Timoreesch fuselier bij het IVde Bataljon Infanterie te Tjimahi, klager over de straf van .,acht dagen verzwaard arrest", met de omschrijvende reden: „Des nachts geurineerd op een niet daarvoor bestemde plaats en door liegen het onderzoek bemoeilijkt", hem opgelegd op den 14den December 1938 door zijn Wd. Compagniescommandant, den 1sten Luitenant der Infanterie H. A. J. Duchateau. welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie H. Frenks, zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend Tjimahi 29 December 1938, van den Coinniandant van het IVde Bataljon Infanterie aldaar, den Majoor H. Frenks, waaruit blijkt, dat klager op den 24sten December 1938 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vernield, nadat hem op den 22sten December 1938 de afwijzende beslissingen van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een verklaring van den Commandant van het IVde Bataljon Infanterie voornoemd dat de strafoplegger niet verlangt te worden gehoord en een schriftelijke toelichting van den strafoplegger ddo. 29 December 1938;

[1]) Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.-I. van 10 Maart 1939.

Gehoord den klager en als getuige den Timoreeschcn Infanterist lste klasse Daoed Koilal, algemeen stamboeknummer 20883;

O., dat uit boven eerstgenoemde verklaring en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager zich beklaagt over de hem opgelegde straf met strafreden als zijnde hij onschuldig aan het in de strafreden omschreven feit, zeggende in den bewusten nacht — d.i. de nacht van 13 op 14 December 1938 — van af dat hij zich te halftien ure ter ruste begaf tot aan de reveille zijn bed niet te hebben verlaten en dat hij den galerijwacht Daoed Koilal, die hem heeft gerapporteerd, verdenkt hem valschelijk te hebben beschuldigd naar aanleiding van een ruzie over diens vrouw, waarvoor hij in Augustus j.l. werd gestraft;

O., dat de getuige Daoed Koilal voornoemd onder eede heeft verklaard dat hij klager op den 14den December 1938 te 6 uur 's ochtends aan den korporaal van de week heeft gerapporteerd ter zake van het ondervolgende:

dat hij in den afgeloopen nacht van 2—4 uur galerijwacht zijnde, om tien minuten voor vieren eene ronde makende. ieinand zag staan bij de deur van de sectie, en dezen in de gaten houdende. hem ± 7 meter naar buiten zag gaan. zijn broek losmaken en urineeren op het grint;

dat die inan ± 14 meter van hem verwijderd stond op een eenigszins verlichte plaats;

dat hij hem heeft aangeroepen, waarop die persoon, die gekleed was in een donkere sportbroek en tricothemd met sloffen, in wien hij thans klager herkende, snel zijn broek opheeseh, die dichtknoopte, en hard naar binnen liep;

dat hij hem heeft achtervolgd op een afstand van f 12 meter, en nog juist zag, dat hij naar bed ging met zijn eene been nog buiten de slaapplaats;

dat dit de slaapplaats was van klager, zijnde een eenmansslaaptafel met klamboe;

dat hij hem heeft gevraagd waarom hij zonder voorkennis van den galerijwacht naar buiten was gegaan. doch geen antwoord kreeg;

dat hij zich nog heeft overtuigd van de plaats, waar klager geurineerd had. en deze plek later aan oiiderluitenant Beck heeft aangewezen;

voorts: dat hij vroeger ruzie met klager had gehad over zijn (getuige's) vrouw, doch nu geen wrok meer lioestert tegen klager, die deswege is gestraft;

dat het dus ook geen zin meer heeft om klager valschelijk te beschuldigen;

dat klager bekend staat als iemand voor wien getrouwde vrouwen niet veilig zijn;

dat hij geen schriftelijk rapport van het gebeurde heeft opgemaakt, omdat hij niet schrijven kan:

O., dat klager op de verklaring van getuige gehoord. bij zijne opgaven heeft volhard en slechts heeft opgegeven dat getuige, thans voor wat betreft de plaats waar hij, klager, zou hebben geurineerd na anders verklaard heeft dan vroeger, hetgeen getuige hierop gehoord, heeft ontkend:

O., dat klager blijkens het bij de beklagbescheiden aanwezig afschrift-strafboek op den 16den Augustus 1938 door zijn Compagniescommandant is gestraft met drie dagen verzwaard arrest met de strafreden „zich in een afgesloten vertrek van een kamponghuis — niet naar behooren gekleed zijnde — opgehouden niet de vrouw van een collega en door dezen collega toen aangetroffen" en dat zoowel klager als getuige hebben meegedeeld, dat dit de straf is waarop hunne verklaringen voor den Krijgsraad betrekking hebben:

O., dat de verklaring en de persoon van den getuige, den galerijwacht infanterist lste klasse Daoed Koilal ondanks de pertinente ontkenning van klager en diens verdachtmaking van dezen getuige. den Krijgsraad geloofwaardig zijn voorgekoinen. waarbij het College in het bijzonder niet kan aannemen, dat de vier maanden te voren plaats gehad hebbende oneenigheicl tusschen klager en getuige. welke betrekking had op hetgeen klager zich toen jegens de vrouw van getuige had veroorloofd en waarvoor klager in Augustus j.l. werd gestraft met drie dragen verzwaard arrest, getuige heeft bewogen om klager thans *valschelijk* te rapporteeren;

O., dat de Krijgsraad mitsdien van oordeel is. dat het in de strafreden waarover beklag omschreven feit en de bemocilijking van het onderzoek ter zake door te liegen. op grond van de onder eede afgelegde verklaring van den galerijwacht voornoemd als vaststaande behooren te worden aangenomen:

O., dal het College zich kan vereenigen met de omschrijving daarvan in de strafreden en ook met de deswege opgelegde straf:

O., dat het beklag derhalve ongegrond moet worden verklaard mei handhaving van de straf en de strafreden, zooals deze ook zijn gehandhaafd door den Chef van den strafoplegger:

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht.

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond:

Handhaaft de opgelegde straf en strafreden, zooals deze ook zijn gehandhaafd door den Chef van den strafoplegger.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 28 Januari 1939. [1])

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers, kapitcin der genie A. S. Webb en kapitein der infanterie S. H. Spoor (plv.).

Als commandant van een zelfstandig patrouilleerende brigade onvoldoende plichtsbetrachting getoond door onvoldoende gemotiveerd van een gegeven opdracht en voorgeschreven bepalingen af te wijken en in de uitvoering van een opdracht om een sedert veertien dagen in een bosch- en moerasterrein verdwaalden pastoor te zoeken, onvoldoende voortvarendheid en ijver getoond.

*De chef van den strafoplegger had, vóórdat hij kennis had gekregen van het beklag, met gebruikmaking van de hem bij art. **45** W. v. K. (zie art. **50** Ned. W.K.) toegekende bevoegdheid, de opgelegde straf van **6** dagen verxwaard arrest willen wijzigen in 14 dagen cel-zwaard arrest. hetgeen door tusschenkomst van den strafoplegger is voorkomen.*

*De chef van den strafoplegger heeft gehandeld in strijd met art. **62** W.v.K. (art. **65** Ned. W.K.) door niet, na ontvangst van het beklag. klager in persoon te ondervragen of te doen ondervragen, doch de zaak af te doen op klagers beklagschrift, de toelichting van den strafoplegger en de patrouilleverslagen, zulks in verband met een door hemzelven, ter bespoediging van de beklagprocedure, uitgevaardigd rondschrijven. Dexe handelwijze is echter niet met nietigheid bedreigd. terwijl klager daardoor i.c. practisch ook niet werd benadeeld. Evengenoemd rondschrijven (commandementsorder) kan, naar het oordeel van den Krijgsraad. ongewijxigd, niet gehandhaafd blijven.*

*Beklag gedeeltelijk gegrond. De strafreden op één punt eenigszins verzacht. De straf, zuelke in eerste instantie was verxwaard van 6 dagen tot **14** dagen verzwaard arrest, door den Krr. weder, als voldoende straf, teruggebracht tot **6** dagen.*

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi in zake R.. algemeen stamboeknunimer ...., oud 33 jaren, geboren te Tomohon (Manado), laatstelijk dienende als Manadoneesch sergeant 2de klasse bij het Garnizoens Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Detachement te Poeroek Tjahoe,

Klager over de straf van „zes dagen verzwaard arrest", met de omschrijvende reden: „Als patrouillecommandant op eigen gezag een opdracht om te patrouilleeren voor machtsvertoon in verband met een

[1]) Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.-I. van 17 Februari 1939.

amokzaak uit losheid niet uitgevoerd. omdat het onderdistricishoofd ter plaatse aanwezig hem had medegedeeld, dat alles rustig was. Bovendien tijdens zijn patrouille tijdens een detacheeriiig weinig voortvarendheid betoond". hem opgelegd op den 3den Januari 1938 door zijn Detachementscommandaiit, den Kapitein der Infanterie B. C. D. Drejer, welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Kolonel der Infanterie E. A. Steinmetz, Commandant van het Garnizoem-Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo tevens Gewestelijk Militair Commandant te Bandjermasin. zijn gewijzigd in ,.veertien dagen verzwaard arrest" met de omschrijvende reden: ,,Als commandant van een zelfstandig patrouilleerende brigade onvoldoende plichtsbetrachting getoond door onvoldoende gemotiveerd van een gegeven opdracht en voorgeschreven bepalingen af te wijken en in de uitvoering van een opdracht om een sedert veertien dagen in een bosch- en moerasterrein verdwaalden pastoor te zoeken, onvoldoende toewijding. voortvarendheid en ijver getoond."

De Krijgsraad,

Gezien de verklaring, gedagteekend Bandjermasin 11 Juli 1938. van den Commandant van het Garnizoens Bataljon der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. tevens Gewestelijk Militair Commandant aldaar, waaruit blijkt dat klager op den 21sten Juni 1938 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een verklaring (beklagschrift) van den klager afgelegd op 11 Januari 1938, drie patrouillerapporten met opdrachten, toelichtingen van den strafoplegger ddo. 8 Januari 1938 en een aan den Krijgsraad gericht schrijven ddo. 29 October 2938 van den Chef van den strafoplegger;

Gehoord den strafoplegger;

Gezien het proces-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 e.v. van het Wetboek van Krijgstucht te Poeroek Tjahoe afgenomen verhoor van klager;

O., dat uit bovenaangehaalde verklaring en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd. weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag:

O. eerst en vooraf:

dat uit de verklaringen en mededeelingen van den strafoplegger en den Chef van den strafoplegger is gebleken:

1. dat de strafoplegger, detachementscommandant te Poeroek Tjahoe, klager op den 3en Januari 1938 heeft gestraft na ontvangst van een schrijven van den Gewestelijk Militair Commandant te Bandjermasin, thans Chef van den strafoplegger, n-aaihij de ver-

slagen van de op deze zaak betrekking hebbende patrouilles van klager hem werden aangeboden, en waarin hij werd gewezen op de tekortkomingen van klager, en dat de Chef van den strafoplegger *vóórdat hij kennis had gekregen van het beklag* gebruik heeft willen maken van de bevoegdheid hem als hiërarchiek boven den strafoplegger gestelden meerdere toegeliend bij artikel 45 van het Wetboek van Krijgstucht, door de opgelegde straf te wijzigen in veertien dagen verzwaard arrest, hetgeen door de tusschenkomst van den rtrafopleggrr is voorlioinen;

2. dat de Chef van den strafoplegger, na ontvangst op 21 Januari d.a.v. van de beklagbescheiden niet heeft gehandeld als in artikel 62 van het Wetboek van Krijgstucht is voorgeschreveii door vervolgens den klager in persoon te ondervragen of door een tot straffen bevoegden meerdere te doeri ondervragen, doch het beklag heeft afgedaan na kennisneming van het beklagschrift van klager, de toelichtingen van den strafoplegger en de patrouilleverslagen. en deze wijze van afdoening heeft gemotiveerd met een door hem zelven in verband met de zeer groote afstanden, de slechte en primitieve verbindingsmiddelen in zijn ressort en de veelvuldige en langdurige afwezigheid van den Gewestelijk Militair Commandant van zijn standplaats, — teneinde de beklagprocedure niet uitermate langdurig te doen zijn, — uitgevaardigd rondschrijven (product p rood):

O., dienaangaande: dat de Krijgsraad ook thans — evenals in de beklagzaak van B. (beschikking van 27 Augustus 1937. door het Hoog Militair Gerechtshof goedgekeurd bij dispositie ddo. 1 October 1937, Nr. 62) [1] — van oordeel is dat de Chef van den strafoplegger, handelende als boven sub 2°. vermeld, ten onrechte van het imperatief voorschrift van artikel 62 van het Wetboek van Krijgstucht is afgeweken, welke handelwijze echter niet met nietigheid is bedreigd. terwijl klager in casu door deze afwijking van de voorschriften practisch ook niet n-erd benadeeld. daar de feiteii waarvoor hij werd gestraft uitsluitend zijn geput uit de door klager zelveii opgeinaakte patrouilleverslagen;

dat de gang van zaken boven sub 1°. vermeld. en de afwijking van de voorgeschreveii procedure bij bovengenoemde commandementsorder — welke order naar het oordeel van den Krijgsraad ongewijzigd, niet gehandhaafd kan blijven — echter als in deze zaak thans niet van practisch belang buiten beschouwing kunnen blijven;

O., dat klager thans als motieven voor zijn beklag heeft opgegeven dat hij de straf te zwaar meent te zijn en de strafreden geen juiste weergave acht van hetgeen is voorgevallen:

O., dat klager zich voorts verdedigt ten aanzien van de eerste en de derde patrouille waarop de strafreden betrekking heeft, te weten patrouilles door hem gemaakt als commandant van de 6e brigade van het detachement te Pocroek Tjahoe, onderscheiderilijk van en met den 13en Augustus 1937 tot en niet den 23sten Augustus 1937 van Poeroek

[1]) Zie M.R.T. XXXV, blz. 285.

Tjahoe naar Long Iram, en van en met 21 t/m 23 October 1937 naar het terrein gelegen tusschen Long Irain, Tering en Toekoel;

ad I. O., dat klager erkent dat hij op 16 Augustus 1937 in de kampong Njiang Njaling is afgeweken van de hem door zijn detachementscommandant gegeven opdracht (vide punt- 9 van de aan zijn verslag gehechte schriftelijke opdracht) om in de omgeving van genoemde kampong twee dagen te patrouilleereii in verband met een amokzaak, en zoo mogelijk den amokmaker — Thie Kie San — op te vatten, en voorts overdreven verhalen bij de bevolking tot de ware proporties terug te brengen ter voorkoniing van onrust, doch als motief voor deze afwijking heeft opgegeven dat hij. ter plaatse gearriveerd. van het onderdistrictshoofd heeft vernomen dat de bedoelde amokmaker zich reeds had gemeld en dat er van onrust geen sprake was. zoodat hij niets beters wist te doen dan den marsch te vervolgen omdat nu het hoofddoel was geworden om de te Long Iram gedetacheerde brigade af te lossen;

O., dat de strafoplegger en de Chef van den strafoplegger di? verweer niet hebben aanvaard, de strafoplegger niet hoewel het onderdistrictshoofd hem heeft verklaard dat hij klager inderdaad had gezegd dat alles rustig was, omdat gedurende twee dagen Lianp Njaling de hoofdopdracht was, immers klager twee dagen vroeger dan voorgeschreven was uitgerukt, terwijl de Chef van den strafoplegger deze afwijking ongemotiveerd acht omdat hij niet ter geruststelling van de bevolking twee dagen is blijven patrouilleeren;

O.. dat de Krijgsraad zich kan vereenigen met het oordeel van den strafoplegger en diens Chef. dat de omstandigheid dat de amokmaker was opgevat en de mededeeling van het onderdistrictshoofcl dat alles rustig was, geen voldoende motief voor klager mocht zijn om van de gegeven opdracht af te wijken. daar een en ander geen voldoende grond opleverde om aan te nemen dat de bevolkiiig in het algemeen reeds wist dat het gevaar voor den amokmaker geweken was, en klager juist door de verspreiding van het bericht dat de misdadiger was opgevat tot de kalmeering van de bevolking had kunnen bijdragen. terwijl het machtsvertoon ook afgezien van de arrestatie waarde bleef behouden;

O.. dat het College ook accoord kan gaan met de omschrijvirig van de strafreden ter zake zooals deze door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd;

ad II. O., dat klager een omstandig relaas heeft gegeven van de omstandiglieden waaronder hij van den Controleur te Long Iram opdracht ontving voor het maken van de derde patrouille, houdende dat hij die opdracht kreeg ongeveer **3** dagen na thuiskomst van een zware patrouille van anderhalve maand naar het Apo-Kajansche (dc patrouille waarop het tweede verslag betrekking heeft) waarbij een van ziin soldaten overleed:

dat de controleur hem opdroeg een sedert veertien dagen vermisten pastoor te zoeken, die verondersteld werd verdwaald tc zijn in de moerassen ten Zuid-Westen van Long Tram, en naar wien volgens den

controleur de bevolking ten getale van 500 man het bedoelde terrein reeds veertien dagen lang tot op iedere m² had doorzocht;

dat de controleur het daarom onnoodig achtte weder in herhaling te treden en hem verzocht heeft alleen de riviertjes Bahanda en Menihing langs de oevers af te loopen;

dat het nog niet geheel uitgerust zijn van de doorgestane vermoeienissen en het vooruitzicht op nog een veertiendaagsche patrouille redenen waren dat de controleur volstond met een driedaagsche opdracht. en hem tevens heeft verzocht die opdracht zelf op te stellen. en hem ter teekening aan te bieden;

dat hij in de haast die opdracht verkeerd heeft opgesteld door o.a. een heele terreinstrook op te geven, wat absoluut niet in de bedoeling van den controleur had gelegen;

dat hij niettemin getracht heeft de door hem foutief opgestelde opdracht zoo goed mogelijk te volvoeren, en het terrein in groepjes van drie man met een tusschenruimte van 50 meter zooveel in hun vermogen was heeft doorzocht waarbij meermalen tot kniehoogte een pad moest worden gekapt door de modder:

dat hij onder deze omstaiidiglieden heeft getracht den pastoor terug te vinden. waarbij de gedachte zich bij hem had vastgezet dat het resultaat wel nihil zou zijn, aangezien kort te voren 500 man ditzelfde moeras veertien dagen lang hadden doorzocht. terwijl nu een brigade vaii 17 karabiinen het morst doen:

dat later gebleken is dat de pastoor steeds in het bosch had gedwaald, zoodat de patrouille dan ook niet het geluk heeft gehad hem ie vinden op de plaats waar hij later is teruggevonden, hoewel zelfs vele malen van de oevers werd afgeweken om sporen van den gezochte ie ontdekken, welke maatregelen in de bedoeling van den controleur hadden gelegen. doch in de haast in de opdracht niet duidelijk werden vermeld:

ten slotte dat hij in de vaste meening verkeert dat hij juist voortvarendheid heeft getoond, en zijn uiterste best heeft gedaan oin den geestelijke terug te vinden;

O., dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven dat het verslag vaii de patrouille. uitgezonden voor het zoeken van Pastoor van Rossum. hem de overtuiging heeft gegeven dat klager onvoldoend voortvarend en weinig actief is geweest, daar, wanneer men bij een dergelijke opdracht om 7 uur uitrukt en om 16 uur in bivak gaat. en den laatsten dag om 13,30 reeds terugkeert. de patrouillecommandant er niet alles op heeft gezet om aan zijn opdracht te voldoen:

dat hij klager duidelijk heeft gezegd, dat hij hem corrigeerde in verband met die uren van afmarsch en van in bivak gaan;

dat het heel goed denkbaar is dat de patrouille den pastoor heeft voorbijgeloopen;

dat dc pastoor een paar dagen nadat de patrouille was teruggekomen is aangetroffen, en later iri Bandjermasin is overleden tengevolge van de geleden ontberingen;

dat hij bij de oplegging van de straf ten aanzien van de derde

patrouille de (voorafgegane) vermoeiende tweede patrouille in aanmerking heeft genomen;

O., dat ook de Chef van den strafoplegger ten aanzien van de derde patrouille zijn oordeel heeft gebaseerd op de uren van afmarsch en in bivak gaan, en onder mededeeling dat de pastoor den 21sten dag door een paar visschers hoogstens 100 meter van de soengei Menihing is gevonden, heeft geconcludeerd dat de patroiiillecommandant hier wel ten zeerste in gebreke is gebleven;

O., dat de Krijgsraad ten aanzien van de derde patrouille — waar het hier een vraag van leven of dood betrof — zich kan vereenigen met het oordeel van den strafoplegger dat uit de door klager zelven opgegeven uren van afniarsch en bivakbetrekken blijkt, dat hij zich in de opsporing van den pastoor niet voldoende moeite heeft gegeven;

O., dal de Krijgsraad zich ook met de omschrijving van de strafreden ten aanzien van deze patrouille, zooals deze door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd, kan vereenigen, doch klagers gebrek aan plichtsbetrachting ter zake voldoende acht uitgedrukt door onvoldoende voortvarendheid en ijver, en mitsdien die strafreden op dit punt eenigszins wenscht te verzachten;

O., dat klager — als blijkt uit de toelichtingen van den strafoplegger en diens Chef — mede is gestraft met betrekking tot de tweede patrouilletocht, die is gemaakt van 3 September tot en inet 17 October 1937 van Long Iram naar de boven-Kaian:

O., dat de strafoplegger dienaangaande heeft opgegeven dat deze patrouille slordig is geloopen als hem is gebleken uit het verslag en de verklaringen van klager op het rapport;

dat de zieke hij een atliterspits werd achtergelaten onder een liorpornal die eigenlijk steeds met den zieke heeft opgetrokken, terwijl klager vooruit liep, soms uren ver;

dat hij van oordeel is dat klager zelf bij den zieke had moeten blijven en den korporaal vooruit had moeten laten gaan met een aparte opdracht;

dat de uren van afmarsch hem doen concludeeren. dat klager het te luchtig heeft opgevat, en te *weinig* ***voortvarend*** is geweest:

dat hij na de twee dagen rust zoo snel mogelijk had moeten doorgaan om een dokter te bereiken;

O., dat de Chef van den strafoplegger ten aanzien van de tweede patrouille klager heeft aangemerkt onvoldoende marschdiscipline en marschcontrole (22 en 23 September), en overmatig aantal rustdagen. ook toen dit niet meer gemotiveerd was door den ziektetoestand van den (later overleden) infanterist Sihasalij — en dit oordeel in de strafreden heeft uitgedrukt door ,,afwijking van voorgeschreven bepalingen";

O., dat de klager zich op dit deel van de strafreden niet in het bijzonder heeft uitgelaten, en de Krijgsraad zich ook op dit punt met de gewijzigde strafreden kan vereenigen;

O., dat de Krijgsraad zich wat de opgelegde straf betreft kan vereenigen met het oordeel van den strafoplegger dat zes dagen ver-

zwaard arrest een voldoende straf is voor de tekortkomingen van den klager, daarbij in aanmerking genomen zijn doorgaand goed gedrag en de gunstige beoordeeling van den strafoplegger — houdende dat klager, behoudens een zekere mate van onverschilligheid, een zijner beste onderofficieren is — en ten aanzien van de derde patrouille wil aannemen dat hierop vooral het nog niet bekomen zijn van de vermoeienissen en ontberingen opgedaan gedurende de tweede patrouille, en de indruk van het daarbij meegemaakte sterfgeval, een zeer belemmerenden invloed hebben uitgeoefend;

O., dat het beklag derhalve gedeeltelijk gegrond moet worden verklaard mei nadere wijziging van de straf en strafreden, zooals deze door den Chef van den strafoplegger zijn gewijzigd;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Brengt de straf. zooals deze door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd, terug tot zes dagen verzwaard arrest,;

Verstaat, dat klager deze straf geheel heeft ondergaan;

Wijzigt de strafreden. zooals deze door den Chef van den strafoplegger is gewijzigd en bepaalt dat deze zal luiden:

„Als commandant van een zelfstandig patrouilleerende brigade onvoldoende plichtsbetrachting getoond door onvoldoende gemotiveerd van een gegeven opdracht en voorgeschreven bepalingen af te wiiken en in de uitvoering, van een opdracht om een sedert veertien dagen in een bosch- en moerasterrein verdwaalden pastoor te zoeken, onvoldoende voortvarendheid cn ijver getoond.";

Gelast, dut hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 31 Mei 1939. [1])

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: gep. luitenant-kolonel der infanterie (reserve-kolonel tit.) J. H. Cox, gep. luitenant-kolonel der infanterie T. F. J. Metsers, kapitein der genie A. S. Webb en kapitein der infanterie W. F. Weiffenbach.

Een onbetamelijke houding aangenomen tegenover den sergeant van de week. Verklaarbaar is i.c. dat klager op het hem door den sergeant van de week gegeven bevel om zich voor de middagexercitie klaar te maken, heeft te kennen gegeven dat hij daaraan niet behoefde

---

1) Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.-I. van 19 Mei 1939.

mee te doen. ***Hij heeft dat echter*** *niet op een duidelijke en* ***behoorlijke*** *wijze gedaan.*

Beklag ongegrond, met *handhaving van* ***straf en*** *strafreden.*

(Klager had den dag na hel *gebeurde waarvoor hij* ***is gestraft. compagniesrapport aangevraagd,*** *omdat hij* ***zich*** *bezwaard* ***voelde over de behandeling bij dat gebeurde*** *ondervonden van* ***den sergeant van de week-rapportmaker. Dexe reclame is echter niet in behandeling genomen. Vergelijk*** *onze opmerkingen M.R.T. XXVII, blz.* ***542*** *en XXXIV.* ***blx. 70. Red.).***

BESCHILKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi, inzake: H., algemeen stamboeknummer ..... oud 28 jaren, geboren tc Wamel (Gelderland), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het XVde Bataljon Infanterie te Bandoeng,

Klager over de straf van „Twee dagen verzwaard arrest". inet de oinschrijvende reden: .„Een onbetamelijke houding aangenomen tegenover den sergeant van de week", hem opgelegd op den 16den Januari 1939 door zijn Compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie R. G. de Lange, welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie C. H. Statius Muller, Commandant van het XVde Bataljon Infanterie te Bandoeng, zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend Bandoeng 10 Februari 1939, van den Commandant van het XVde Bataljon Infanterie aldaar, den Majoor der Infanterie C. H. Statius Muller, waaruit blijkt, dat klager op den 4den Februari 1939 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij eene verklaring van den strafoplegger dat hij niet uitdrukkelijk ter terechtzitting van den Krijgsraad wenscht te worden gehoord, een ongedateerd bezwaarschrift van klager, en eene schriftelijke toelichting van den strafoplegger gedateerd 26 Februari 1939;

Gehoord den klager, en de getuigen L. van de Rhee, sergeant, A. Hovenkamp, Th. J. Reintjes en Fr. Poell, Europeesche fuseliers, allen in garnizoen te Bandoeng;

O., dat uit de boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek, en de bij de heklagbescheiden aanwezige beschikking van den Chef van den strafoplegger ddo. 2 Februari 1939 Nr. 88/E/Kr. inzake de afdoening van het beklag blijkt, dat de bij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en dat klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager ter terechtzitting als reden voor zijn beklag heeft

rrieegedeeld, dat hij geen onbetamelijke houding tegenover den sergeant van de week heeft aangenomen en heeft volhard bij de toedracht van het tusschen hem en bedoelden sergeant voorgevallene, zooals hij die in zijn bezwaarschrift heeft opgegeven;

O., dat klager dienaangaande in zijn bezwaarschrift heeft meegedeeld:

dat hij te ongeveer 16.50 op den 20sten Januari 1939 is gegaan naar de kamer van den sergeant van de week om zich te overtuigen van de diensten van den volgenden dag;

dat hij bij die kamer den sergeant van de week heeft ontmoet, dezen vóór zich de weekkamer heeft laten binnengaan, heeft aangeklopt, de houding heeft aangenomen en den militairen groet gebracht, en daarna heeft gevraagd: „sergeant mag ik mij overtuigen van den dienst voor morgen, in geval van nachtelijke oefening moet ik vroeger in de keuken TI-ezen";

dat de sergeant heeft geantwoord: ..de geëmployeerden hebben heden middag exercitie";

dat hij daarop heeft gezegd „sergeant, ik ben daar vrij van, omdat ik keukendienst heb gehad tot kwart voor vier (15.45):

dat de sergeant hierop geen antwoord gaf, doch is weggegaan in de richting van de compagnie, waarop hij, klager, naar den hofmeester is gegaan;

dat de sergeant van de week vervolgens op hem is komen toeloopen en hem heeft gevraagd of hij 's morgens een uur bij de exercitie was geweest, waarop hij heeft geantwoord „neen. sergeant";

dat de sergeant daarop zeide .,dan ga je nu als de G. v. d. je puttees omdoen en je omkleeden. en onmiddellijk met deze exercitie meedoen":

dat hij toen zeide: ..maar. sergeant, ik hen toch vrij van exercitie?";

dat de sergeant daarop met den vinger de corridor afwees zeggende „geen woord meer en onmiddellijk af";

dat hij, klager, aan deze opdracht gevolg willende geven, met den sergeant de corridor afloopende, dezen heeft meegedeeld „sergeant, mijn diensten zitten er feitelijk nog niet geheel op, want ik moet nog brood bestellen bij Ellenbroek voor 's morgens";

dat hij hierop geen antwoord kreeg;

dat hij vervolgens per rijwiel in de richting van de achterpoort gaande den reserve-1sten luitenant der Infanterie Laverman heeft ontmoet, en voor dezen is afgestapt om opheldering te vragen, doch de luitenant, voor hij nog iets gevraagd had, hem vroeg „hoe zit dat met die exercitie, H.?";

dat hij heeft geantwoord „ja, luit. dat wou ik juist even vragen.";

dat de luitenant toen vroeg „wie is nix bij de exercitie?", en hij heeft geantwoord „Hovenkamp" en heeft meegedeeld, dat hij. klager keukendienst had gehad van 's morgens 6 tot 's avonds kwart voor vier:

dat de luitenant toen heeft gezegd ,,nu, H., dan ben jij hier vrij van; je kan je gang gaan, je hoeft niet mee te doen";

dat sergeant van de Rhee hier bij stond, en toen aan den luitenant vroeg ,,hoe kom ik dan te weten of H. hier vrij van is". en de luitenant antwoordde ,,daar zal de brigadier-kok wel aanteekening van houden";

dat hij, klager. den volgenden dag compagniesrapport heeft aangevraagd, omdat hij zich bezwaard voelde over de ondervonden behandeling;

dat deze reclame echter niet in behandeling is genomen;

O., dat klager ter terechtzitting bij deze voorstelling van het gebeurde heeft volhard, en daaraan heeft toegevoegd:

dat hij zich wilde beklagen over de uitdrukking van den sergeant ,.dan ga je als de G. v. d. je puttees omdoen. omkleeden en doe je nu onmiddellijk mee met deze exercitie.";

dat hij zich dit aantrok. omdat iedereen er bij stond;

dat de sergeant behoorlijk kwaad was, hoewel hij heelemaal geen aanleiding had gegeven, en steeds correct en beleefd was gebleven;

dat hij naar luitenant Laverman is gegaan, omdat deze den weekdienst had;

dat hii dezen luitenant tegenkwam. en dat die luitenant hem toen heeft gevraagd hoe het met die exercitie zat;

O., dat de getuige sergeant van de Rhee voornoemd onder eede ter terechtzitting heeft volhard bij het door hem ingediend en bij de beklagbescheiden aanwezig rapport (product h-rood) ddo. 21 Januari 1939, dat in hoofdzaak luidt:

dat klager dien dag te 16.50 in de weekkamer bij hem kwam informeeren naar de diensten ,,wat voor dienst er was, nachtelijke oefeningen of zoo iets", waarop hij hem heeft geantwoord. dat het van middag exercitie was;

dat klager hierop heeft gezegd ,,bah, daar doe ik niet aan mee, ik kom pas uit de keuken";

dat hij, sergeant, op dit ongepast gezegde geen antwoord gevende, terstond naar den res. luitenant van de week Laverman is gegaan, die betreffende de excercitie van H., besliste dat deze daaraan wel moest meedoen;

dat hij daarop H. bij zich heeft geroepen en na van hem vernomen te hebben, dat hij niet aan den morgendienst had deelgenomen, hem heeft opgedragen zich zoo snel mogelijk klaar te maken voor de exercitie;

dat klager heeft geantwoord ,,ik ben pas uit de keuken en moet nog brood bestellen";

dat hij toen zijn opdracht heeft herhaald;

dat klager hem toen aankeek alsof hij wilde zeggen ,,moet je hem hooren" en zich op eene een militair onwaardige wijze heeft verwijderd;

dat H. zich ook den 19den Januari op onmilitaire wijze heeft gedragen door op zijn opdracht om gewapend aan te treden, nog wat

te vertellen en pas weg te gaan met de sarcastisch geuite woorden .,andere meesters. andere wetten";

dat hij hem hiervoor mondeling heeft gecorrigeerd;

O., dat de getuige van de Rhee hieraan ter terechtzitting nog heeft toegevoegd dat H. zich, na de opdracht te hebben bekomen schoorvoetend en zonder den militairen groet te brengen heeft verwijderd;

dat luitenant Laverman later, door H. aangesproken, heeft beslist. dat H. *niet* aan de exercitie behoefde mee te doen;

dat hij *niet* tegen klager heeft gezegd ,,dan ga je nu als de G. v. cl. je puttees omdoen, je omkleeden, en onmiddellijk meedoen aan de exercitie" :

dat hij slechts heeft gezegd .,jij gaat je klaarmaken voor de exercitie";

dat de regeling van den compagniescommandant getroffen omtrent het meedoen van de bijkoks aan de exercitie hem niet bekend was;

dat het de eerste keer was, dat hij den weekdienst had, terwijl deze regeling bestond;

dat bij het eenige dagen te voren (19 Januari) voorgevallen incident K. aanmerkingen heeft gemaakt op het gewapend aantreden voor het handgranaatwerpen, en zeide, dat hij gewend was om ongewapend te gooien;

dat hij overigens geen last heeft gehad van H., omdat deze bijkok is, en hij dus in den dienst weinig met hem had te maken;

O., dat klager en getuige van de Rhee voorts over en weer gehoord ieder bij hunne voorstelling van het gebeurde hebben volhard:

O., dat de getuigen voornoemd onder eede hebben verklaard:

Reintjes:

dat hij sergeant van de Rhee op de galerij tegen klager heeft hooren zeggen: ,,Je moet je direct omkleeden en aantreden voor den dienst om 5 uur" en klager heeft hooren antwoorden: ,,het gaat niet, want ik ben pas klaar in de keuken en moet nog brood fourageeren";

dat de sergeant toen zeide ,,daar heb ik niets mee te maken, drijf";

dat H. hierop naar luitenant Laverman is gegaan, die zich voor de derde sectie bevond;

dat de sergeant nog al heftig was;

dat hij niet heeft gehoord, dat deze vloekte;

dat de houding van H. niet sarcastisch was of ongepast;

Hovenkamp:

dat hij heeft gezien, dat sergeant van de Rhee klager bij zich riep en hoorde, dat hij hem bevel gaf zich klaar te maken voor den dienst;

dat de sergeant zeide: ,,dan ga je onmiddellijk naar huis en je klaarmaken voor den dienst";

dat hij niet heeft gehoord, dat de sergeant hierbij een vloek bezigde;

dat hij ook niet heeft gehoord wat H. daarop antwoordde;

dat het geval geen bijzonderen indruk op hem heeft gemaakt, en hij de houding van beiden normaal vond;

dat klager inderdaad vrij was van de exercitie, omdat, volgens de bepaling gemaakt door den Compagniescommandant, degene, die tot 4 uur in de keuken had gewerkt, daarvan vrij was;

dat hij, getuige, die ook bijkok was en niet zoolang had gewerkt mee moest doen, en H. dus vrij was;

Poell:

dat hij den sergeant van de week op de galerij H. heeft hooren roepen en gelasten: ,,H., jij moet mee gaan exerceeren", en H. hooren antwoorden ,.ik moet nog fourageeren";

voorts dat de sergeant toen zeide: ,,jij hoort bij de geëmployeerden en gaat mee exerceeren, ik heb speciale order van den Compagniescommandant gekregen dat alle geëmployeerden daar zoo veel mogelijk bij moeten zijn";

dat de sergeant H. drie of vier maal heeft aangezegd om mee te doen, doch dat H. telkens een uitvlucht had;

dat hij H. niet heeft hooren spreken over een regeling voor de koks;

dat sergeant van de Rhee altijd nogal ,,hard ter tale" is, maar voor zijn doen normaal sprak;

dat H. niet in de houding stond toen de sergeant hem aansprak;

dat H. zijn fiets aan de hand had, en liet merken, dat hij geen zin had in de exercitie, doch niet brutaal was;

dat hij niet groette toen hij wegging:

dat hij H. later bij een lsten Luitenant zag staan;

dat hij sergeant van de Rhee niet heeft hooren vloeken;

O., dat het gehouden onderzoek heeft uitgewezen, dat het tusschen klager en den sergeant van de week van de Rhee voorgevallene verband houdt met de omstandigheden, dat het aan laatstgenoemde niet bekend was, dat bijkoks, die van 's morgens tot vier uur 's middag in de keuken hadden gewerkt, door den Compagniescommandant vrijgesteld waren van de middagexercitie voor geëmployeerden:

dat het dus verklaarbaar is. dat klager op het hem door den sergeant van de week gegeven bevel om zich voor de exercitie klaar te maken, heeft te kennen gegeven, dat hij daaraan niet behoefde mee te doen;

O., dat echter ook is komen vast te staan — door de verklaringen van de getuigen van de Rhee, Reintjes en Poell, dat klager dit ***niet*** op een duidelijke en behoorlijke wijze heeft gedaan, en de Krijgsraad op grond van de verklaringen van den sergeant van de Rhee en van den fuselier Poell de overtuiging heeft verkregen, dat hij zich integendeel op een eenigszins verachtelijke, van zich werpende. manier over de middagexercitie heeft uitgelaten, en daardoor, èn door het niet aannemen van de militaire houding, toen hij terzake bij den sergeant werd geroepen en door, na den last te hebben ontvangen weg te gaan van dezen zonder den militairen groet te bren-

gen, inderdaad als in de strafreden met juistheid is omschreven, een onbetamelijke houding tegenover den sergeant van de week heeft aangenomen;

O., dat klager deswege terecht is gecorrigeerd en ook de opgelegde straf niet te zwaar en wel evenredig aan klagers gedrag is voorgekomen, kunnende de Krijgsraad zich geheel vereenigen met de zienswijze van den strafoplegger, neergelegd in diens schriftelijke toelichtingen omtrent klagers mentaliteit en doorgaand gedrag, en met het rekening houden bij de strafoplegging met zijn strafregister en de kort te voren door hem ontvangen aanmerking, welker juistheid ter terechtzitting door klager is erkend;

O., dat het beklag mitsdien ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en strafreden, zooals deze ook zijn gehandhaafd door den Chef van den strafoplegger.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 28 JUNI 1939.

Verzwaring van straf met toepassing van art. 50 W. K.

22 uur te laat van permissie aan boord teruggekeerd. De strafreden is juist, maar het feit is gepleegd in tijd van oorlog; hoewel de zaak van dien aard is, dat zij buiten den rechter kan worden afgedaan, is de soort van de opgelegde straf te licht. 14 dagen licht arrest gewijzigd in 8 dagen verxwaard arrest, met bepaling dat 4 dagen van het reeds ondergane deel der oorspronkelijke straf in mindering zullen worden gebracht.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gelezen het ingevolge artikel 8 van de „Regtspleging bij de zeemagt" ingediende en op 20 Juni 1939 gedateerde rapport van den commandant van Hr.Ms. „Schorpioen", den kapitein-luitenant ter zee J., houdende mededeeling, dat hij op 20 Juni 1939 den matroos der 3e klasse z.m. P. v. E., stamboeknummer ...., heeft gestraft met veertien dagen licht arrest wegens „22 uur te laat van permissie aan boord teruggekeerd";

Gehoord den strafoplegger en den gestrafte;

O., dat de gestrafte den 11en April 1939 ingevolge de B.O.-U.V. in werkelijken dienst is opgekomen;

O., dat is vast komen te staan:

dat de gestrafte 22 uur te laat van permissie aan boord van Hr.Ms. „Schorpioen" te Den Helder is teruggekeerd;

dat mitsdien de strafreden juist is gesteld;

dat op grond van het bepaalde in artikel 87 van het Wetboek van Strafrecht vanaf 10 April 1939 ten 24 uur ,,tijd van oorlog'' geacht wordt te bestaan voor een ieder die deel uitmaakt van de krijgsmacht;

dat gestrafte het hooger omschreven feit heeft gepleegd op 19 Juni 1939, alzoo in ,,tijd van oorlog'';

dat de zaak van dien aard is, dat dezelve buiten den rechter kan worden afgedaan;

O. voorts, dat — gelet op de betrekkelijke zwaarte van het begane feit en op de persoonlijkheid van gestrafte — de soort der aan betrokkene opgelegde straf te licht voorkomt;

Gelet op het door gestrafte reeds ondergane deel van zijn straf van ,,veertien dagen licht arrest'';

Gezien de artikelen 50 en 51 van de wet op de krijgstucht:

Wijzigt de op 20 Juni 1939 aan den matroos der 3e klasse z.m. P. v. E. opgelegde straf van ,,veertien dagen licht arrest'' in ,,acht dagen verzwaard arrest'', met bepaling, dat bij de uitvoering van deze straf in verband met het reeds ondergane deel der oorspronkelijke straf, vier dagen in mindering zullen worden gebracht;

Handhaaft de strafreden;

Bepaalt, dat van deze beschikking afschriften zullen worden gezonden aan den commandant van Hr.Ms. ,,Schorpioen'' (den kapiteinluitenant ter zee J.) en gestrafte.

De commandant der marine voornoemd,
H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 12 SEPTEMBER 1939.

1°. Op 8 Juli 1939 30 minuten te laat van passagieren aan boord teruggelceerd;

2°. Op 10 Juli 1939 van permissie in Den Helder teruggekeerd (9 Juli l.g.) eerst ten 4 h 15 zich aan boord gemeld.

Klagers verweer telkens onwel te zijn geworden en dáárdoor te laat te zijn terzcggekeerd zeer in twijfel getrokken en ook al zou dit worden aangenomen, het niet als verontsclzuldiying kan worden aanvaard, nu klager passagierde op een wijze niet in overeenstemming met zijn gezondheidstoes fand.

Belclag ongegrond verklaard met handhaving van straf en strafreden.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege tegelijkertijd gestraft met één dag streng arrest.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gelezen het beklag ddo. 15 Juli 1939 van L., matroos z.m. stamboeknuminer .... Z, destijds dienende aan boord Hr.Ms. ,,Gelder-

land", thans dienende aan boord Hr. Ms. „Schorpioen", houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 10 Juli 1939 door den commandant van eerstgenoemden bodem, den kapitein-luitenant ter zee J. L. K. Hoeke, opgelegde krijgstuchtelijke straf van veertien dagen licht arrest en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

1°. Op 8 Juli 1939, 30 minuten te laat van passagieren aan boord teruggekeerd;

2°. Op 10 Juli 1939 van permissie in Den Helder teruggekeerd (9 Juli l.g.) eerst ten 4 h 15 zich aan boord gemeld.

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat klager erkent zich te hebben schuldig gemaakt aan de in de strafreden omschreven feiten;

dat hij echter van meening is, dat hij voor deze gedragingen niet behoort te worden gestraft. omdat zij veroorzaalit zijn door de omstandigheid, dat hij — op weg naar zijn schip — buiten kennis is geraakt;

O., dat klager met betrekking tot dit laatste opgeeft:

dat hij op 17 Juni 1939, toen hij met permissie ging naar Hoorn, op het perron te Haarlem is gevallen, waardoor hij een lichte hersenschudding kreeg, tengevolge waarvan hij twee weken thuis moest blijven;

dat hij zich op 3 Juli 1939 heeft gemeld aan boord Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord, omdat Hr.Ms. „Gelderland" toen nog buitengaats verbleef;

dat hij zich op 6 Juli d.a.v. na binnenkomst aan boord van laatstbedoelden bodem heeft gemeld;

dat hem aan boord van beide schepen door den officier van gezondheid „lichte dienst" werd voorgeschreven met vrijstelling van wacht;

dat hem echter vergund werd om te passagieren;

dat hij op vrijwel alle dagen tot omstreeks middernacht heeft gepassagierd;

dat hij eenige malen de Heldersche kermis heeft bezocht; dat hij dan verscheidene glazen bier dronk en ook aan het dansen deelnam;

dat klager op 7 Juli 1939 des avonds de kermis heeft rondgeloopen en ten ongeveer 20 h 45 naar het „Kegelhuis" is gegaan om te dansen; dat hij daar 3 of 4 glazen bier heeft gedronken; dat hij mocht passagieren tot 24 h 00 van dien 7en Juli 1939;

dat hij — toen hij ten ongeveer 23 h 15 het „Kegelhuis" verliet — zich reeds niet goed voelde worden; dat hij op weg naar zijn schip onpasselijk werd, moest overgeven en buiten kennis is geraakt; dat hij, weer bijgekomen, naar Hr.Ms. „Gelderland" is gegaan, alwaar hij zich ten 0 h 30 heeft gemeld;

dat klager op 8 Juli 1939 per eerste gelegenheid met permissie naar Hoorn is gegaan, zonder zich — na het voorval van den vorigen avond — in den ziekenboeg te hebben gemeld; dat hij dien dag thuis bleef, doch den volgenden dag (Zondag) heeft gepassagierd;

dat hij met den trein van 0 h 05 op 10 Juli 1939 van permissie in

Den Helder terugkeerde: dat dit echter nog niet de laatste gelegenheid was en aangezien hij eerst dan aan boord behoefde terug te keeren. begaf hij zich naar het „Kegelhuis", waar hij bier dronk en danste; dat hij kort na 1 h 00 (op welk tijdstip de laatste trein in Den Helder aankomt) uit het „Kegelhuis" naar zijn schip is gegaan, onderweg weder niet goed werd en zonder te moeten overgeven flauw viel; dat hij, weer bijgekomen, naar Hr.Ms. „Gelderland" is gegaan. alwaar hij zich ten 4 h 15 heeft gemeld;

dat hij zich den volgenden morgen na baksgewijs in den ziekenboeg heeft gemeld;

O., dat uit een verklaring van den burgergeneesheer J. Romeyn te Hoorn blijkt, dat klager zich op 17 Juni 1939 onder diens behandeling heeft gesteld, omdat klager dien avond op het perron te Haarlem was uitgegleden, op zijn achterhoofd was geslagen, niet bewusteloos was geweest, doch wel heftige hoofdpijn had gekregen. duizelig was geworden en had moeten braken;

dat de geneesheer klager voorloopig bedrust heeft voorgeschreven;

O.. dat de officier van gezondheid van Hr.Ms. „Gelderland" verklaart, dat klager zich op 7 Juli 1939 van ziek thuis bij hem heeft gemeld; dat klager klaagde over lichte hoofdpijn;

dat de officier van gezondheid bij klager echter niets bijzonders bemerkte. doch hem met nadruk er op wees, dat hij zich in alle opzichten moest ontzien; dat voor klager „lichte dienst" werd voorgeschreven met vrijstelling van wacht; dat hem echter vergund werd om te passagieren;

dat klager zich wederom bij hem heeft gemeld op 10 Juli 1939 met klachten over hoofdpijn onder mededeeling, dat hij wat had overgegeven en van zich zelf was gegaan; dat door den officier van gezondheid na een grondig onderzoek wederom geen afwijkingen werden geconstateerd; dat echter met behoud van „lichte dienst" en „vrij van wacht" aan klager niet langer werd vergund om te passagieren;

dat klager daarna nog driemaal met dezelfde klachten is gekomen, doch dat ook toen niets kon worden ontdekt;

dat het hem onwaarschijnlijk voorkomt, dat klager zou zijn flauw gevallen, indien hij tijdens het passagieren zich had ontzien door geen misbruik te maken van sterken drank en zich niet te veel in te spannen:

O., dat voorts is gebleken, dat noch op 8 Juli noch op 10 Juli 1939 aan klager bij zijn aan-boord-komst iets bijzonders was te bemerken, dat zou kunnen wijzen op een toestand, welke een kort tevoren ondergane flauwte zou kunnen rechtvaardigen (b.v. vuile kleeding tengevolge van het op den grond vallen);

O., dat op grond van het bovenstaande de meening van klager, als zoude hij voor zijn gedragingen, zooals omschreven in de strafreden. niet strafbaar zijn, niet wordt gedeeld;

dat klagers bewering, dat hij op weg naar zijn schip buiten kennis is geraakt, zeer in twijfel wordt getrokken, gezien den toestand, waarin hij aan boord terugkeerde: dat, ook al wordt aangenomen, dat klager buiten kennis is geraakt, dit niet als verontschuldiging wordt

aanvaard; dat klager immers, terwijl hij lichte dienst had en vrijgesteld werd van wacht, niettemin passagierde op een wijze, welke niet in overeenstemming was met zijn gezondheidstoestand;

dat de toestand, waarin klager de strafbare feiten heeft gepleegd, derhalve te wijten is aan eigen schuld en klager daarvoor ten volle verantwoordelijk moet worden gesteld;

O., dat klager derhalve terecht is gestraft en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot den aard en den ernst van het gepleegde verzuim;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden;

Verklaart voorts het beklag zoodanig onredelijk, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met één dag streng arrest;

Bepaalt, dat deze straf en strafreden in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte zullen worden ingeschreven;

Bepaalt, dat afschriften van deze beschikking zullen worden uitgereikt aan den strafoplegger — den kapitein-luitenant ter zee J. L. K. Hoeke, commandant Hr.Ms. „Gelderland" —, den commandant Hr.Ms. „Schorpioen" en den gestrafte.

De commandant der marine voornoemd.
H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 3 OCTOBER 1939.

Nadat hem op zijn verzoek door den Commandant der Marine te Willemsoord was toegestaan bij een der kanons aan boord van Hr. Ms. „Tromp" een foto te laten maken van een cabaretgezelschap, op voorwaarde dat de vrouwelijke leden van dat gexelschap daarbij behoorlijk gekleed zouden zijn, de hem verleende toestemming overschreden door toe te laten dat, tijdens het nemen van de foto, die vrouwelijke leden, gezeten op het lange veld van een der kanons, waren gekleed in blouse en kort broekje.

De oorspronkelijke strafreden, het feit niet juist omschrijvende, gewijzigd, echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond met handhaving van de straf.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege tegelijkertijd gestraft met één dag streng arrest.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gezien het beklag van S., luitenant ter zee der 1e klasse, dienende

aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord van den 17en Juli 1939, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 14 Juli 1939 door den commandant van dat Wachtschip opgelegde straf van ,,berisping" en de daarbij behoorende strafreden, luidende:

,,Als intermediair bij het maken van foto's van een revuegezelschap, aan boord van een oorlogsschip, niet juist gehandeld, door toe te laten dat van dit gezelschap een opname werd genomen, die, naar hij diende te begrijpen, niet de goedkeuring van de hoogere militaire autoriteit kon hebben.";

Gehoord den gestrafte:

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat uit de verklaringen der getuigen B. J. Velderman luitenant ter zee der 1e klasse, adjudant van den commandant der marine te Willemsoord en A. H. J. van dei Schatte Olivier, luitenant ter zee der 2e klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. ,,Tromp" en de opgaven van klager is komen vast te staan:

dat op Maandag 3 Juli 1939 des namiddags een cabaretgezelschap, voor een groot deel uit vrouwelijke artisten bestaande, was opgetreden aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;

dat na afloop van de voorstelling klager door tusschenkomst van den in de eerste plaats genoemden getuige, den commandant der marine te Willemsoord toestemming heeft verzocht om van dat cabaretgezelschap aan boord van Hr. Ms. ,,Tromp" bij een der kanons een foto te mogen laten maken. onder mededeeling, dat hij — klager — meeging;

dat de commandant der marine daartoe zijn toestemming heeft verleend op voorwaarde, dat de vrouwelijke leden van het gezelschap bij het nemen dier foto behoorlijk gekleed zouden zijn;

dat aan klager deze toestemming en de daarbij gestelde voorwaarde zijn medegedeeld;

dat aan boord van Hr. Ms. ,,Tromp" een foto is genomen van dat cabaretgezelschap, waarbij de vrouwelijke leden van dat gezelschap, behoorende tot de dansgroep daarvan, zich schrijlings op het lange veld van een der kanons hadden gezet, gekleed in revue-kleeding t.w. een blouse en kort broekje;

dat die foto werd genomen in tegenwoordigheid en onder toezien van den klager;

O., dat klager de feiten niet bestrijdt en tot zijn verweer opgeeft:

dat hij zich bewust is geweest, dat over de te nemen foto's verschil van inzicht zou kunnen bestaan;

dat hij daarom den leiders van het gezelschap, vóór het nemen van de foto's, de voorwaarde heeft gesteld. dat alle opnamen eerst den commandant der marine zouden worden voorgelegd, ter beslissing welke daarvan zouden mogen worden gepubliceerd;

dat hij een zoodanige order niet had ontvangen;

dat hij meent de door den commandant der marine gestelde voorwaarde van behoorlijke kleeding in het oog te hebben gehouden, hetgeen o.a. daaruit moge blijken, dat toen een der vrouwelijke leden van het gezelschap niet behoorende tot de dansgroep, aanstalten maakte om zich in badcostuum — in welk costuum zij te voren als acrobate was opgetreden — te laten fotografeeren, hij dit voorkomen heeft;

O., dat het verweer klager niet kan baten;

dat immers in tegenstelling met hetgeen de hoogste militaire autoriteit ter plaatse iuist wenschte te voorkomen, t.w. dat aan boord van een van Hr. Ms. schepen van oorlog bij een der kanons een foto zou worden gemaakt van een cabaretgezelschap, waarvan vele vrouwelijke artisten deel uitmaakten, waarbij die vrouwelijke leden niet behoorlijk, niet voldoende gekleed zouden zijn;

dat klager, gezien zijn leeftijd en ancienniteit had 'dienen te begrijpen, dat revue-kleeding, bestaande uit een blouse en kort broekje, i.c. niet kan worden beschouwd als een passende, behoorlijke kleeding;

dat de door klager, met overschrijding van de hem verleende toestemming, getroffen maatregel, t.w. het voorleggen van de genomen foto's aan den cominaiidant der marine te Willemsoord. niet kan worden aanvaard en misplaatst en onjuist is. daar zij den door den commandant der marine bedoelden preventieven maatregel verving door een repressieven en mitsdien het nemen van een foto van vrouwelijke leden van een cabaretgezelschap in niet behoorlijke kleeding bij een der kanons aan boord van een oorlogsschip, niet kon voorkomen en zooals is gebleken, dan ook niet voorkomen heeft, terwijl — zooals hooger reeds werd opgemerkt — juist de bedoeling was zulks te voorkomen;

O., dat de strafreden het door klager gepleegde feit niet juist omschrijft;

dat de strafreden dient te worden gewijzigd, zoodat deze komt te luiden:

.,Nadat hem op zijn verzoek door den commandant der marine te Willemsoord was toegestaan bij een der kanons aan boord van Hr. Ms. ,,Tromp" een foto te laten maken van een cabaretgezelschap. op voorwaarde dat de vrouwelijke leden van dat gezelschap daarbij behoorlijk gekleed zouden zijn, de hem verleende toestemming overschreden, door toe te laten dat tijdens het nemen van de foto, die vrouwelijke leden, gezeten op het lange veld van een der kanons, waren gekleed in blouse en kort broekje'';

dat deze wijziging van de strafreden niet strekt ten gunste van klager;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf:

Wijzigt de omschrijving der strafreden als hooger is aangegeven;

Verklaart voorts het beklag zoodanig onredelijk, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met één dag streng arrest.

Bepaalt dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger. één aan klager en één aan den minister van defensie.

De commandant der marine voornoemd.

H. JOLLES.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 19 October 1939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beklag over conduiterapport.

De door den Commandant der Marine op ket ingediende bezwaarschrift genomen beslissing is een „besluit" in den zin van art. 24 Ambtenarenwet en i.c. een besluit waardoor de betrokkene rechtstreeks in zijn belang kan worden en wordt getroffen, onder meer door de beoordeeling „voor bevordering tof den naast hoogeren rang ongeschikt".

Wat er ook moge zijn van de stelling van den Commandant der Marine dat zijn besluit niet zou zijn een in administratief beroep genomen besluit. zijn besluit is in elk geval wèl een besluit als bedoeld in art. 3, lid 2, sub b van de Ambtenarenwet, gelijk de C.R. in analoge zaken reeds herhaaldelijk heeft beslist. Hieraan staat geenszins in den weg dat verweerder hef besluit heeft genomen als de „boven den commandant van den beoordeelde geplaatste militaire autoriteit der zeemacht", aangezien daarmede slechts wordt te kennen gegeven wie bevoegd is om als het ten dexe bedoelde orgaan te beslissen, doch daardoor aan de hoedanigheid van hetzelve i.c. als administratief orgaan, geen afbreuk wordt gedaan. Perweerders standpunt zou ook moeilijk te rijmen zijn met den tekst van art. 97 Reglt. rechtstoestand militairen zeenzacht, waaruit volgt dat de „militaire autoriteit" en de „militaire meerdere" optreden als administratief orgaan. Ook uit de geschiedenis der Militaire Ambtenarenwet blijkt dat de toenmalige Minister van Defensie den C.R. als het in zaken als de onderhavige bevoegde college heeft aangemerkt.

Wat de hoofdzaak betreft heeft de C.R. op grond van de gedingstukken de overtuiging bekomen, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten dexe over hem uitgebrachte beoordeelingen in het conduite-rapport. Ook geen verkeerd gebruik van bevoegdheid.

Beroep ontvankelijk doch ongegrond verklaard.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

D., wonende te den Helder, klager. in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen:

den Commandant der Marine te Willemsoord, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: H. h. Westerouen van Meeteren, officier van administratie der 2de klasse bij de Koninklijke Marine, geplaatst hij het Commandement der Marine te Willemsoord en gevestigd te den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O.. dat de Schout-bij-Nacht, Commandant der Marine te Willemsoord, bij beslissing van 21 Juni 1939. No. 040117 G. Geheim Int. 1938 — gelezen het bezwaarschrift, gedateerd 29 November 1938, van den luitenant ter zee der 2e klasse D.. thans ter beschikking, voordien dienende aan boord Hr. Ms. „Nautilus", over de beoordeelingen, voorkomende in de rubrieken 6a, 6e, 6g, 8, 9, 10a, 10c en „voor bevordering tot den naast hoogeren rang" van het door den commandant van Hr. Ms. „Nautilus", den luitenant ter zee der 1e klasse J. X. Gauw, over het tijdvak van 15 Juni 1938 tot 10 November 1938 over hem opgemaakte conduiterapport en welke beoordeelingen hem zijn medegedeeld op grond van artikel 12(1) der „Bep. conduiterapporten"; en gelezen de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder het schriftelijk advies, uitgebracht door de bij zijn beschiklring van 6 December 1938 no. 040117 G. Geheim Int. benoemde commissie — beschikkende op voormeld bezwaarschrift, dit ongegrond heeft verklaard; het gedeelte der in rubriek 6e voorkomende beoordeeling, luidende: „volkomen onbetrousvbaar op het punt van de erkenning van gemaakte fouten" heeft gewijzigd in „onbetrouwbaar op het punt van de erkenning van gemaakte fouten"; de beoordeclingen voor het overige heeft gehandhaafd en heeft bepaald, dat op de in bijlage III sub 4 van ..Bep. conduiterapporten" aangegeven wijze van deze beschikking aanteekening zal worden gehouden op het conduiterapport; zulks: op grond van de in die beslissing vermelde overwegingen, naar melker inhoud hierbij wordt verwezen;

O., dat voornoenide D. bij klaagschrift, hetwelk blijkens den poststempel op de enveloppe, waarin het was vervat, op 20 Juli 1939 per post aan dezen Raad is verzonden, van vorenbedoelde beslissing van 21 Juni 1939 in beroep is gekomen en op de bij dat klaagschrift aangevoerde gronden heeft verzocht het in die beslissing bedoelde conduite-rapport, althans de hierin voorkomende ongunstige beoordeelingen, nietig te verklaren, subsidiair, voor het geval deze Raad zich in dezen niet bevoegd mocht achten, te bepalen, dat het bij den Minister van Defensie aangevraagde, doch niet toegestane beroep moet worden geacht te zijn een administratief beroep in den zin der Ambtenarenwet 1929 en alsnog behoort te worden toegelaten;

O., dat verweerder op de in de contra-memorie gestelde gronden het oordeel is toegedaan, dat het beroep van klager niet-ontvankelijk moet worden verklaard en voorts dat deze Baad zich niet bevoegd zal dienen te verklaren en, voor het geval deze Raad klagers beroep ontvankelijk en zichzelf bevoegd mocht verklaren, heeft geconcludeerd tot ongegrond-verklaring van het door klager ingestelde beroep;

In rechte:

O. dat verweerder voor zijn oordeel. dat het beroep van klager niet-ontvankelijk moet m-orden verklaard, als grond heeft aangevoerd, dat zijn, verweerders, beslissing niet is aan te merken als een besluit, handeling of weigering, als bedoeld in artikel 24 der Ambtenarenwet 1929, wijl de ongegrondverklaring van een beklag over beoordeelingen in een conduiterapport niet eenig rechtsgevolg met zich meebrengt, evenmin trouwens als deze beoordeelingen zelve;

O. dat aan verweerder kan worden toegegeven, dat de door hem genomen beslissing niet is een weigering of handeling, als bedoeld in vermeld artikel 24, doch de Raad voor het overige het door verweerder ingenomen standpunt niet vermag te deelen;

O. toch dat geen nader betoog behoeft, dat een beslissing — gelijk trouwens, blijkens den aanhef daarvan, verweerder zelf het stuk heeft betiteld — als in casu genomen, is een besluit en dat het voorts duideliik is. dat het is een besluit. waardoor de betrokkene rechtstreeks in zijn belang kan worden en wordt getroffen, vermits toch onder meer door een beoordeeling „voor bevordering tot den naast hoogeren rang ongeschikt" het belang van den betrokkene is geschaad, hetwelk immers meebrengt, dat aan mogelijke bevordering tot een hoogeren rang geen beletsel, als ten deze door het aangevochten besluit aanwezig, in den weg staat:

O. dat klager, zonder aanvoering van eenigen grond, de mogelijkheid ziet van een onbevoegd-verklaring ten deze door dezen Raad, en dat verweerder zoodanige onbevoegd-verklaring als noodwendig beschouwt, daarvoor als gronden aanvoerende, dat de beschikking inzake klagers beklag niet als een besluit in administratief beroep kan worden beschouwd, omdat het beklag was ingesteld op grond van bijlage III, sub 2 van de „Bepalingen betreffende de conduiterapporten", zooals deze zijn opgenonien in de Verordeningen Kon. Marine, deel **I,** hoofdstuk X, en de behandeling van dit beklag dan ook is geschied volgens de voorschriften in deze bijlage III gegeven; en dat ten deze ook niet kan worden gezegd, dat een besluit door een administratief orgaan is genomen, nadat een krachtens algemeen verbindende regels optredende commissie in de zaak een advies of uitspraak heeft gegeven, wijl verweerder niet is een administratief orgaan, nu hij slechts bevoegd is een beslissing in zake een klacht over een conduite te nemen in zijn bevoegdheid van „boven den ..commandant van den beoordeelde geplaatste *militaire autoriteit* der zeemacht". zooals dat is voorgeschreven in vorengenoemde bijlage III;

O. dat — wat er ook moge zijn van verweerders stelling, dat zijn besluit niet zou zijn een in administratief beroep genomen besluit — zijn besluit in elk geval wèl is een besluit, als bedoeld in artikel 3, lid 2, sub b, van de Ambtenarenwet 1929, gelijk deze Raad in analoge zaken reeds herhaaldelijk heeft beslist;

O. dat hieraan geenszins in den weg staat. dat verweerder het besluit heeft genomen als de ,,boven den commandant van den beoordeelde geplaatste militaire autoriteit der zeemacht", aangezien daarmede slechts wordt te kennen gegeven wie bevoegd is om als het ten deze bedoelde orgaan te beslissen, doch daardoor aan de hoedanigheid van hetzelve in casu als administratief orgaan geen afbreuk wordt gedaan;

O. dat met het standpunt van verweerder ook moeilijk te rijmen is, dat blijkens artikel 97 van het ,,Reglement rechtstoestand militairen zeemacht" een beroep van een besluit, als daarin bedoeld, ten aanzien van een militair door een ***militaire*** autoriteit genomen — hetwelk naar door de Kroon te stellen regelen, waar noodig gehoord een commissie van onderzoek en advies, wordt behandeld door den militairen meerdere, als daarin aangegeven — wordt aangeduid als een administratief beroep, dat wil zeggen als een beroep door de militaire administratie zelve af te doen, waaruit volgt, dat de .,militaire autoriteit" en de ,,militaire meerdere" in zulk een geval optreden als administratief orgaan;

O. dat ook de toenmalige Minister van Defensie dezen Raad als het in zaken als de onderhavige bevoegde college heeft aangemerkt, gelijk blijkt uit de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het ontwerp van wet houdende regelen betreffende den rechtstoestand van militaire ambtenaren (Handelingen der Staten-Generaal 1931—1932 II, blz. 254) [1]) waaruit, voorzoover ten deze van belang — en dit belang betreft in het bijzonder het feit, dat het ook daar ging om beoordeelingen van officieren door hun meerderen, zij het dat aldaar waarschijnlijk zijn bedoeld die bij de landmacht — het volgende worde aangehaald:

,,Het komt meermalen voor, dat een officier bezwaar heeft tegen .,een beoordeeling van zijn militaire bekwaamheid. Met die be-,,zwaren komt hij niet in eerste instantie bij het Ambtenarenge-..recht. Zii worden beoordeeld door een militair lichaam. een com-,,missie, die daarvoor is aangewezen, die zijn bezwaren onderzoekt .,en daaromtrent rapport uitbrengt. Blijft de beoordeeling niettemin .,ongewijzigd of is de beoordeelde over de aangebrachte verandering ,,nog niet tevreden, dan kan hij in beroep gaan bij den Centralen ,.Raad van Beroep, waarin geen officieren zitting hebben.";

O. dat deze Raad derhalve het te dezen bevoegde college is — gelijk terecht aan klager, namens den toenmaligen Minister van Defensie, bij schrijven van 14 Juli 1939 is te kennen gegeven — zoodat er geen termen zijn klager niet-ontvankelijk te verklaren in

[1]) **Zie M.R.T. XXVII, blz. 431. E. *G.* de Wijs. „Militaire Ambtenarenwet 1931", blz. 47. Red. M.R.T.**

zijn beroep, wij1 deze Raad onbevoegd zoude zijn daarvan kennis te nemen en dat den Raad ook overigens niet is gebleken van het bestaan van eenigen grond, welke tot niet-ontvankelijkverklaring van het beroep — hetwelk tijdig is ingesteld — zoude moeten leiden;

O. alsnu ten aanzien van de hoofdzaak, dat behoort te worden beantwoord de vraag, of op een der gronden, bedoeld in artikel 58 der Ambtenarenwet 1929 kunnen worden aangevochten het besluit van verweerder en daarmede de beoordeelingen in het door den commandant van Hr. Ms. ,,Nautilus", den luitenant ter zee der 1e klasse, J. A. Gauw, over het tijdvak van 15 Juni 1938 tot 10 November 1938, op laatstgenoemden datum over klager opgemaakte conduite-rapport;

O. dat de Raad op grond van de gedingstukken — waaronder in het bijzonder de schriftelijke beschouwingen nopens klagers bezwaarschrift van 29 November 1938 van vorenbedoelden Commandant van Hr. Ms. „Nautilus", dd. 5 December 1938, de verschillende processen-verbaal van verhooren, gehouden door vorenbedoelde Commissie en het door deze Commissie dd. 5 April 1939 uitgebrachte advies, alsmede hetgeen door verweerder in het bestreden besluit is overwogen — de overtuiging heeft bekomen, welke overtuiging door het door klager aangevoerde niet is kunnen worden geschokt, en dan ook aanneemt, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten deze over klager uitgebrachte beoordeelingen in het conduiterapport, gelijk dezelve, met wijziging als in het beroepen besluit aangegeven, door verweerder zijn gehandhaafd;

O. dat derhalve de niet inachtneming van de desbetreffende voorschriften genomen bestreden beslissing feitelijk noch rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften;

O. dat ook niet is gebleken van eenige omstandigheid, welke zoude kunnen leiden tot de gevolgtrekking, dat verweerder bij het nemen van zijn besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat derhalve klagers beroep ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep ontvankelijk doch ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 26 October 1939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Eervol ontslag van een kapitein ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen. Kon. besluit 7 Juni **1939.**

Het beroep bij klaagschrift op **17** *Juli* **1939** *ter griffie ingelcomen, is wel niet tijdig binnen den termijn van art.* **60** *Ambtenarenwet ingesteld, maar i.c. toch ontvankelijk, nu de C.R. door klager aangetoond acht dat eerst op* **27** *Juni* **1939** *aan hem rnededeeling is gedaan van het K.B. van* **7** *Juni, zoodat het beroep derhalve is ingesteld binnen* **30** *dagen nadat hij van dat besluit redelijkerwijs heeft kunnen kennis dragen.*

De commissie van onderzoek bedoeld bij Kon. besluit van **20** *Januari* **1903** *(Stbl. no. 35), houdende regelen. voor het onderzoek naar de onbekwaamheid of ongeschiktheid van officierender landmacht, heeft, in strijd met art.* **18** *van dat K.B.,* **2** *personen gehoord* ***niet*** *in het bijzijn van klager en hij is* ***niet*** *in de gelegenheid gesteld tot hen vragen te richten; staande voorts vast dat de commissie ook niet heeft beslist dat die* **2** *personen buiten tegenwoordigheid van klager zouden worden ondervraagd en evenmin dat hij niet het recht zou hebben zelf vragen tot die personen te richten.*

Dit verzuim betreft niet enkel een bloote formaliteit, nu het toch zeer wel mogelijk zou zijn geweest, dat klager sommige door hen gedane mededeelingen direct kon ontzenuwen of aanleiding had gevonden tot nadere vragen en mededeelingen zijnerzijds, waardoor misschien grond zou hebben bestaan voor de commissie tot het verstrekken van een ander advies.

Het ontslagbesluit is derhalve genomen na een niet-rechtsgeldig advies en moet op dien grond, als rechtens strijdend met het K.B. van **20** *Januari* **1903** *nietig worden verklaard.*

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake W., wonende te Hoek van Holland, klager. in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. R. A. James, advocaat te Apeldoorn, tegen den Minister van Defensie, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, verweerster, zijnde voor dien vertegenwoordiger ter openbare terechtzitting als gemachtigde opgetreden T. Paauwe, hoofdcommies bij het Departement van Defensie, wonende te Voorburg.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen, alsmede als getuigen, vanwege klager gedagvaard of mede-

gebracht, J. N. Teer, H. J. Haykens en R. W. Plokhooy, allen wonende te Hoek van Holland, L. Kosters, P. Frederiks en F. J. Mink, respectievelijk verblijf houdende te Amsterdam, Wateringen en Vlissingen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 7 Juni 1939, Nr. 27, — op de voordracht van den Minister van Defensie van 31 Mei 1939, Geheim Litt. V[178] en gelet op de bepalingen der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902 — met ingang van 1 Juli 1939 eervol ontslag uit den militairen dienst is verleend aan den Kapitein W, van het Regiment kustartillerie, ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen, en aleoo met toepassing van de artikelen 39, punt 5e, en 40 der hiervoren aangehaalde wet;

O. dat klager bij klaagschrift, hetwelk op 17 Juli 1939 ter griffie van dezen Raad is ingekomen, tegen vorenbedoeld besluit in beroep is gekomen en op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht hetzelve te vernietigen:

In rechte:

O. dat het bestreden besluit is genomen, nadat de bij Koninklijk Besluit van 17 Maart 1939 — krachtens artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 (Staatsblad no. 35) houdende regelen voor het onderzoek naar de onbekwaamheid of ongeschiktheid van officieren der landmacht — aangewezen Commissie van onderzoek op 13 Mei 1939 te dezer zake een advies had uitgebracht, zoodat deze Raad het ten deze bevoegde College is;

O. dat het beroep niet is ingesteld binnen den bij artikel 60, lid 1. der Ambtenarenwet 1929 jo. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 voorgeschreven termijn:

O. dat de Raad echter door klager aangetoond acht, dat eerst op 27 Juni 1939 aan hem rnededeeling is gedaan van vorenbedoeld besluit en dat klager derhalve het beroep heeft ingesteld binnen 30 dagen, nadat hij van het besluit redelijkerwijs heeft kunnen kennis dragen;

O. dat er mitsdien, gelet op het bepaalde in lid 3 van voormeld artikel 60, geen grond bestaat tot niet-ontvankelijk-verklaring van het beroep wegens te late instelling daarvan — waarbij met betrekking tot het ter zake in het klaagschrift aangevoerde worde opgemerkt, dat klager daarmede ten onrechte een beroep heeft meenen te kunnen doen op dat derde lid, zooals dit *oorspronkelijk* luidde — zijnde den Raad ook niet gebleken van het bestaan van eenigen anderen grond, welke tot niet-ontvankelijk-verklaring van het beroep zoude moeten leiden;

O. dat alsnu moet worden beantwoord de vraag of het bestreden besluit op een der gronden, bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 kan worden aangetast;

O. dat artikel 18 van voormeld Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 (Staatsblad no. *35)* — gelijk dit is gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk Besluit van 31 Januari 1905 (Staatsblad no. 32) — in zijn derde en vierde lid luidt als volgt:

,,Indien de betrokken officier vervolgens den wensch te kennen ,,geeft, dat in zijn belang door hem aan te duiden in den militairen ,,dienst zijnde personen zullen worden gehoord en de commissie van ,,oordeel is, dat hunne getuigenissen van genoegzaam belang kunnen ,,zijn, dan wel indien de commissie tot hare nadere voorlichting van ,,zoodanige personen inlichtingen, verklaringen of getuigenissen ,,wenscht te ontvangen, zullen deze personen door den voorzitter langs ,,den hierarchieken weg worden opgeroepen om voor de commissie te ,,verschijnen of door haar schriftelijk worden gehoord.

,,Personen, als in de derde zinsnede van dit artikel bedoeld, zullen, ,,voor zoover zij mondeling worden gehoord, in tegenwoordigheid van ,,den betrokken officier worden ondervraagd, ten ware de commissie ,,anders mocht beslissen. Onder gelijk voorbehoud heeft de betrokken ,,officier het recht zelf vragen tot die personen te richten.";

O. dat uit de verslagen van de vergadering van vorenbedoelde Commissie van 24 April 1939 blijkt, dat de Majoor G. Fabius en de Kapitein Mr. P. M. W. J. van der Slikke door de Commissie zijn gehoord ***niet*** in het bijzijn van klager en dat klager *niet* in de gelegenheid is gesteld aan hen vragen te richten; staande voorts vast, dat nòch in die vergadering, nòch in de niet-officieele vergadering der Commissie van 17 April 1939 is beslist, dat genoemde Majoor en Kapitein buiten tegenwoordigheid van klager zouden worden ondervraagd en dat evenmin is beslist, dat klager niet het recht zou hebben zelf vragen tot die personen te richten;

O. dat hierdoor in strijd is gehandeld met vorengenoemd artikel 18 en dat zulks niet enkel een bloote formaliteit betreft;

O. toch dat het zeer wel mogelijk zoude zijn geweest, dat het hooren van die personen, in tegenwoordigheid van klager, er toe had geleid, dat hij sommige door hen gedane mededeelingen direct kon ontzenuwen of wel, dat hij in de hun gestelde vragen aanleiding had gevonden tot het stellen van vragen en doen van mededeelingen zijnerzijds, waardoor misschien grond zou hebben bestaan voor de Commissic tot het verstrekken van een ander advies dan in casu is gegeven;

O. dat derhalve het bestreden besluit is genomen na een advies — waartoe in dezen krachtens de desbetreffende wettelijke bepalingen opdracht kon worden en is verstrekt — hetwelk niet rechtsgeldig is en dan ook op dien grond bedoeld besluit, als rechtens strijdend met meerbedoeld Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 (Staatsblad no. 35), moet worden nietig verklaard;

O. dat de Raad de kosten tot dagvaarding of medebrenging en schadeloosstelling van de te zijner terechtzitting gehoorde getuigen noodeloos gemaakt acht en dus, krachtens artikel 33, lid 2, der Ambtenarenwet 1929, daarmede ten deze geen rekening wordt gehouden;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het Koninklijk Besluit van 7 Juni 1939, Nr. 27, nietig.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,

Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 31 October 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: K. J. F. M. A. von Frijtag Drabbe en D. W. Kwak;
leden: S. P. Baart en Mr. P. Meijjes.

Beklag over vermeende onbillijke en krenkende behandeling ondervonden van den Commandant der zeemacht in N.I. (art. 9(4) R.K.).

De Minister van Defensie had dit beklag niet voor behandeling vatbaar verklaard als zijnde het bezoaarschrift in strijd met de voorschriften niet door tusschenkomst van klagers commandant ingediend.

Beroep bij het Ambtenarengerecht tegen 's Ministers beslissing staat niet open, omdat hef hier betrof een beroep ingevolge het bepaalde bij art. 9(4) R.K., derhalve betreffende eene beslissing gegeven ingevolge krachtens de W.K. gegeven regels, als hoedanig de regelen in het R.K. ingevolge het bepaalde bij art. 73 W.K. vastgesteld, ongetwijfeld zijn aan te merken. Blijkens art. 3 Militaire Ambtenarenwet is beroep ingevolge deze wet dus uitgesloten.

De door klager ook nog gestelde vordering tot vergoeding van f 30 als gevolg van gemaakte en naar schatting te maken onkosten in de onderhavige zaak, is eveneens niet-ontvankelijk, omdat de wet een aoodanige vergoeding, buiten de gevallen geregeld in artt. 33 en 57 der Ambtenarenwet, niet kent.

Klagers beroep in zijn geheel niet-ontvankelijk.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: S., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, Den Helder, klager, niet verschenen ter openbare terechtzitting, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen P. Smit, officier van administratie der lste klasse, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 's-GRAVENHAGE, Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Gezien de stukken;

Gehoord den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 11 October 1939;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager, luitenant ter zee der lste klasse, op 13 December 1938 zich schriftelijk en rechtstreeks heeft gewend tot den Commandant

der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, ten einde zich over deze autoriteit te beklagen op grond van artikel 9, lid 4, van het Reglement betreffende de Krijgstucht; dat verweerder bij schrijven van 31 Maart 1939 aan klager o.m. heeft medegedeeld, dat zijn bezwaarschrift dd. 13 December 1938 wegens vermeende krenkende en onbillijke behandeling, van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië ondervonden, niet voor behandeling vatbaar was, omdat het in strijd met de bestaandr voorschriften rechtstreeks aan den Commandant der Zeemacht werd ingediend in plaats van door tusschenkomst van den commandant van Hr. Ms. „Soemba" onder wiens bevelen klager was gesteld tot het vertrek van het M.S. „Indrapoera" op 14 December 1938;

O. dat klager zich bij schrijven dd. 23 Mei 1939 wederom met een bezwaarschrift betreffende dezelfde aangelegenheid, als waarop zijn bezwaarschrift dd. 13 December 1938 betrekking had, heeft gewend tot den commandant van Hr. Ms. Wachtschip „Willemsoord" als de hierarchisch boven hem staande militaire autoriteit;

dat verweerder naar aanleiding van dit laatste bezwaarschrift bij schrijven dd. 19 Juni 1939, ter kennis van klager gebracht op 28 Juni 1939, den Commandant der Marine te Willemsoord heeft verzocht klager te doen mededeelen, dat zijn op 13 December 1938 aan den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië toegezonden bezwaarschrift door tusschenkomst van den commandant van Hr. Ms. „Soemba" had moeten worden ingediend, „aangezien officieren, die uit *Nederlandsch-Indië* repatrieeren, tot den datum van het vertrek van het mailschip, waarmede zij de thuisreis aanvaarden, — in casu 14 December 1938 — gesteld blijven onder de bevelen van den commandant van het schip of de inrichting, waarop of waarbij zij laatstelijk waren geplaatst (1 V.K.M. IX art. 12 j° 1 I.V. XVITI art. 14)," en dat deze zaak door verweerder, die geen aanleiding vond voormeld bezwaarschrift alsnog in behandeling te nemen, als afgedaan werd beschouwd;

O. dat klager tegen deze beslissingen van verweerder, vervat in diens voormelde brieven dd. 31 Maart 1939 en 19 Juni 1939 beroep heeft ingesteld en bij daartoe strekkend klaagschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft gevorderd:

1. Nietigverklaring van de weigering van verweerder, vervat in diens schrijven van 31 Maart 1939, om het bezwaarschrift van klager van 13 December 1938 inzake onbillijke en krenkende behandeling, ondervonden van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië in behandeling te nemen;
2. Nietigverklaring van de weigering van verweerdrr, vervat in diens schrijven van 19 Juni 1939, om de bezwaarschriften van klager van 13 December 1938 en van 23 Mei 1939, wegens onbillijke en krenkende behandeling, ondervonden van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië in behandeling te nemen;

3. Nietigverklaring van de beslissing van verweerder, vervat in diens schrijven van 19 Juni 1939, dat aan de bewoordingen „in de rol" eene zoodanige ruime interpretatie behoort te worden gegeven, dat deze uitdrukking mede zou inhouden: „gesteld onder de bevelen van";
4. Eene vergoeding van f 30,— (dertig gld.) als gevolg van gemaakte en naar schatting te maken onkosten in de onderhavige zaak;

O. dat verweerders gemachtigde een contra-memorie heeft ingediend en daarbij o.m. heeft aangevoerd dat klager in zijn beroep niet-ontvankelijk is, aangezien liet zich richt tegen beslissingen van verweerder, genomen ingevolge de krachtens de Wet op de Krijgstucht en het Reglement op de Krijgstucht gegeven regelen, en dergelijke beslissingen, ingevolge het bepaalde bij artikel 3 der Militaire Ambtenarenwet 1931, behalve in een hier niet aanwezig geval, niet voor beroep op den ambtenarenrechter vatbaar zijn;

In rechte:

O. dat de beslissingen, vervat in de brieven van verweerder dd. 31 Maart 1939 en 19 Juni 1939, zijn gegeven naar aanleiding van bezwaarschriften, die klager ingevolge het bepaalde bij artikel 9, lid 4, van het Reglement op de Krijgstucht had ingediend en waarop een beslissing moest volgen, en derhalve zijn aan te merken als beslissingen gegeven ingevolge krachtens de Wet op de Krijgstucht gegeven regels, als hoedanig de regelen, in het Reglement op de Krijgstucht ingevolge het bepaalde bij artikel 73 der Wet op de Krijgstucht vastgesteld, ongetwijfeld zijn aan te merken;

O. dat klagers beroep tegen de voormelde beslissing derhalve ingevolge het bepaalde bij artikel 3 der Militaire Ambtenarenwet 1931 niet-ontvankelijk is;

O. dat klager in zijn sub 3°. en 4°. ingestelde vorderingen eveneens niet-ontvankelijk is, wat betreft die sub 3°., omdat de verwijzing van verweerder in diens schrijven dd. 19 Juni 1939 naar een aantal voorschriften, waarop hij zijn beslissing kennelijk doet steunen, niet als een zelfstandige beslissing is te beschouwen, en wat betreft die sub 4°., omdat de wet een vergoeding voor kosten terzake van de voor den ambtenarenrechter gevoerde procedure, buiten de afzonderlijke gevallen geregeld in artikel 33 en in artikel 57, lid 4 en 5, der Ambtenarenwet 1929 j° artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931, niet kent;

O. dat derhalve klagers beroep in zijn geheel niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Wetgeving.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1938—1939. **545.** Zitting 1939—1940. **141.**

Nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.

Bij Koninklijke boodschap van 15 September 1939 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het volgende ontwerp van wet ter overweging aangeboden:

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA. BIJ DE GRATIE GODS. KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ.. ENZ.. ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te **weten**:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie wenschelijk zijn:

Zoo is het, dat Wij. den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal. hebben goedgevondeii en verstaan. gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

A.

In de wet van **23** Mei 1899, Staatsblad no. 128, (Wet op den staat van oorlog en beleg) wordt de volgende wijziging gebracht.

Artikel I.

Het eerste lid van artikel 40 vervalt.

B.

In de Regtspleging bij de Eandmagt worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel II.

Artikel 210 wordt gelezen:

„Artikel 210.

Van de bepaling van het voorgaande artikel zijn echter uitgezonderd de vonnissen gewezen:

1°. bij de Krijgsraden te velde ter zake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan;

2°. bij de Krijgsraden in eene belegerde of berende stad of plaats buiten het geval, bedoeld in artikel **273.**"

Artikel III.

In het eerste lid van artikel 243 wordt. in plaats van ,,zullen", gelezen:

..kunnen".

Artikel IV.

In artikel 244 vervallen de woorden:

.. . alle Officieren".

Artikel V.

Aan artikel 245 worden vier leden toegevoegd:

,,Indien mogelijk. wordt tot President benoemd een Hoofd-Officier, die aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit heeft verkregen:

hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap,

hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht.

Mocht geen Hoofd-Officier in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid.

Is ook geen zoodanig Officier beschikbaar, zoo kan in tijd van vrede ten hoogste één burger-rechtsgeleerde in den Krijgsraad worden opgenomen.

Afgezien van het bepaalde in het voorgaande lid, bestaat de Krijgsraad uitsluitend uit Officieren."

Artikel VZ.

In artikel 246 wordt, in plaats van ,.President en", gelezen:

,,Militaire".

Artikel VII.

In artikel 256 wordt, in plaats van ,,Alle vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen", gelezen:

,,De vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen terzake van strafbare feiten. in tijd van oorlog begaan".

Artikel VIII.

In artikel 257 wordt, in plaats van ,,de vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen", gelezen:
,.deze vonnissen".

Artikel IX.

In artikel 259 wordt. in plaats van .,de door den Krijgsraad gewezene vonnissen", gelezen:
,,vonnissen, als bedoeld in artikel 256,".

Artikel X.

Artikel 261 wordt gelezen:

,,Artikel 261.

Indien eene stad of plaats dadelijk belegerd, berend of in staat van beleg gesteld is, kan de Commandeerende Generaal of Officier een temporairen Krijgsraad benoemen, voor wat den President en andere Militaire Leden betreft samengesteld uit onder zijn orders staande Officieren. De artikelen 244 en 245 zijn mede op dezen Krijgsraad van toepassing, niet dien verstande. dat de President zoo mogelijk ren Hoofd-Officier moet zijn."

Artikel XI.

De eerste volzin van het eerste lid van artikel 262 wordt gelezen:
,,Hij benoemt in dit geval mede een Auditeur-Militair bij den Krijgsraad."

Artikel XII.

In artikel 265 wordt. voor ,,Leden". ingevoegd
..Militaire".

C.

Bijzondere bepaling.

Artikel XIII.

Met afwijking in zooverre van den eersten volzin van het eerste lid en van het tweede lid van artikel 121 en van artikel 124 van de Regtspleging bij de Landmagt kunnen bij een of meer Krijgs-

raden Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers worden benoemd voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken.

Indien gedurende dezen tijdsduur Krijgsraden te velde worden ingesteld, kunnen deze Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers, met afwijking voor zooveel noodig van artikel 245 van de Regstspleging bij de Landmagt, tot President of President-plaatsvervanger van zoodanigen Krijgsraad worden benoemd; in dit geval moeten de beide andere Leden van dien Krijgsraad Officieren zijn.

De overige voorschriften van artikel 121 zijn op hen van toepassing, ook in geval zij optreden als President of President-plaatsvervanger van een Krijgsraad te velde.

D.

Slotbepaling.

Artikel XIV.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen. dat deze in het *Staatsblad* zal worden *ge*plaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurgie uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van *Justitie,*

De Minister van Defensie,

MEMORIE VAN TOELTCHTING.

Het wetsontwerp stelt, met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, nadere voorzieningen voor betreffende de militaire justitie. Het betreft alleen de landmacht, daar gelijke voorzieningen bij de zeemacht deels niet noodig zijn, deels niet inogelijk.

Het ontwerp beoogt drieërlei:

I. het openen van de mogelijkheid om, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, *tijdelijk* meerdere gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen;

II. het wijzigen van de imperatieve voorschriften omtrent instelling van krijgsraden te velde en van temporaire krijgsraden;

III. versterking van de processueele waarborgen voor verdachten bij de beide laatste soorten van krijgsraden.

Het is het eenvoudigst deze drie doeleinden hieronder afzonderlijk toe te lichten.

I.

Meerdere gewone krijgsraden.

Het zal zonder meer duidelijk zijn, dat onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden niet langer kan worden volstaan met den eenigen thans bestaanden krijgsraad voor de landmacht te 's-Hertogenbosch. Het ligt daarom in het voornemen op korten termijn twee andere gewone krijgsraden in te stellen in beginsel van een *tijdelijk* karakter, daar onzeker is, of niet eerlang krijgsraden te velde zullen worden benoemd en in ieder geval bij afloop van de tegenwoordige omsiandigheden de militair-rechterlijke organisatie opnieuw zal moeten worden vastgesteld.

Deze tijdelijke opzet eischt intusschen voorziening. Artikel 134 van de Regtspleging bij de Landmagt laat alleszins toe, dat de Kroon meerdere krijgsraden instelt. Alleen aan tijdelijke instelling is blijkbaar niet gedacht: immers artikel 121 van dezelfde Regtspleging houdt in, dat de presidenten van de gewone krijgsraden voor het leven moeten worden benoemd. Het voorschrift bedoelt naar alle waarschijnlijkheid deze functionarissen onafhankelijk te maken van de Regeering.

Zoodanige benoeming kan voor tijdelijke colleges uiteraard niet worden aanvaard. Daarom stelt artikel XIII, lid 1, van het ontwerp voor de mogelijkheid te openen bij een of meer krijgsraden presidenten te benoemen ,,voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken". Aldus wordt eenerzijds het bezwaar ondervangen, dat het Rijk binnenkort presidenten zou bezitten, waarvoor geen arbeid aanwezig zou zijn, en wordt anderzijds zoo min mogelijk inbreuk gemaakt op de op zichzelf wenschelijke onafhankelijkheid van de nieuwe functionarissen. Zij zullen toch voor een bepaalden tijd worden benoemd en, tenzij op eigen verzoek, tusschentijds niet kunnen worden ontslagen (men zie het derde lid van artikel XIII).

II.

Geen imperatieve instelling van krijgsraden te velde en temporaire krijgsraden.

De bestaande wetgeving bevat verschillende imperatieve bepalingen betreffende de instelling van krijgsraden te velde en temporaire krijgsraden, als bedoeld in den Derden en den Vierden Titel van de Regtspleging bij de Landmagt: artikel 40, lid I, van de Wet van 23 Mei 1899, Staatsblad no. 128 (Wet op den staat van oorlog

en beleg), artikelen 243 en 261 van de genoemde Regtspleging.

De imperatieve aard van deze voorschriften is onwenschelijk. In beginsel moeten deze krijgsraden, welke een bijzondere procesorde medebrengen, slechts bij bepaalde behoefte worden ingesteld. Het ontwerp stelt dienvolgens voor artikel 40, lid I. van Wet van 23 Mei 1899, Staatsblad no. 128, welk lid kan worden gemist en ook in 1914 buiten werking is gesteld (wet van 16 October 1914, Staatsblad no. 490), geheel te doen vervallen (artikel I van het wetsontwerp) en de artikelen 243 en 261 van de Regtspleging bij de Landmagt facultatief te redigeeren (artikelen III en X van het ontwerp).

Aan het vorenstaande zij nog toegevoegd, dat het, onvoorziene omstandigheden voorbehouden, niet in het voornemen van de Regeering ligt om, wordt het wetsontwerp aanvaard, eerlang de instelling van temporaire krijgsraden te bevorderen. Anders staat de Regeering tegenover krijgsraden te velde. Het ligt in de bedoeling, als onderdeel van de oorlogsvoorbereiding, tot zoodanige krijgsraden te gelegener tijd over te gaan. Nader zal worden overwogen, of deze krijgsraden zullen worden ingesteld naast de drie dan bestaande gewone krijgsraden of dat zij deze laatste geheel zullen vervangen. Met deze mogelijkheid hangt tezamen het tweede lid van artikel X111 van het ontwerp.

III.

Versterking **processueele waarborgen.**

Het laatste voornemen maakt de vraag acuut, of de processueele waarborgen voor verdachten bij de krijgsraden te velde en de temporaire krijgsraden kunnen worden versterkt. Het behoeft geen betoog, dat een krachtige, doch tevens rechtvaardige justitie voor den goeden geest in de weermacht van het hoogste belang is. Overleg tusschen de beide ondergeteekenden heeft gevoerd tot de voorstellen vervat in de artikelen II, IV—IX, X (gedeeltelijk), XI en XII van het ontwerp.

De voorgestelde artikelen beoogen nieuwe waarborgen in tweeërlei richting:

1°. door versterking van het juridische element in de krijgsraden (artikelen IV—VI, X gedeeltelijk, XI en XII);

2°. door het openen van de mogelijkheid van appèl van de vonnissen van de krijgsraden te velde in tijd van vrede: in tijd van oorlog is gelijk beroep om voor de hand liggende redenen niet mogelijk (artikelen TI en VIT—IX: men vergelijke het bestaande artikel 273 van de Regtspleging).

Artikelen.

De volgorde van het ontwerp is deze, dat onder A en B zijn opgenomen de definitieve wijzigingen, voorgesteld voor de wet van

23 Mei 1899, Staatsblad n°. 128, (Wet op den staat van oorlog en beleg) en de Regtspleging voor de Landmagt, onder C de tijdelijke voorzieningen, voorgesteld voor de tegenwoordige buitengewone omstandigheden.

Artikel I. Zie het algemeen gedeelte onder II, eerste en tweede alinea.

Artikel **1** Het artikel opent de mogelijkheid van appel van vonnissen van de krijgsraden te velde in tijd van vrede. Zie het algemeen gedeelte onder III.

Eenige toelichting behoeft enkel nog het begrip „in tijd van oorlog", opgenomen onder 1°. Dit begrip moet naar zijn eigenlijke beteekenis worden opgevat; het vereischt dus, dat Nederland op eenigerlei wijze werkelijk in oorlog is geraakt. De uitbreidingen, opgenomen in artikel 87, lid **3,** van het Wetboek van Strafrecht en in de artikelen 71 en 73 van het Wetboek van Militair Strafrecht en uitsluitend bedoeld voor die wetboeken (vergelijk artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 74 van het Wetboek van Militair Strafrecht), gelden dus hier niet.

Artikel III. Zie het algemeen gedeelte onder II, eerste en tweede alinea.

Artikel IV. De wijziging hangt samen met de mogelijkheid van opneming in tijd van vrede van een burger-rechtsgeleerde in den krijgsraad: zie artikel V.

Artikel V. Zie het algemeen gedeelte onder III en. voor de woorden „in tijd van vrede", boven bij artikel IS.

Artikel VI. Zelfde opmerking als bij artikel IV.

Artikelen VII—IX. Zie artikel II. Bij vonnissen, aan appèl onderworpen, bestaat geen aanleiding voor de bijzondere regeling van de artikelen 256—259 van de Regtspleging.

Artikel X. Zie voor den eersten volzin van het voorgestelde artikel 261 van de Regtspleging het algemeen gedeelte onder II, eerste en tweede alinea. voor den tweeden volzin het algemeen gedeelte onder III.

Artikel XI. De wijziging heeft geen materieele beteekenis. Zij hangt tezamen met de nieuwe redactie, voorgesteld voor artikel 261 (artikel X).

Artikel XII. Soortgelijke opmerking als bij artikel IV.

Artikel XIII. Zie voor het eerste en derde lid het algemeen gedeelte onder I, voor het tweede lid het algemeen gedeelte onder II, laatste alinea.

De Minister van Justitie,

P. S. GERBRANDY.

De Minister van Defensie,

A. Q. H. DIJXHOORN.

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp verklaarde men algemeen zich met de strekking daarvan te kunnen vereenigen. Men achtte het noodzakelijk het aantal krijgsraden bij de landmacht thans tot drie te vermeerderen en men stemde in met het denkbeeld, deze vermeerdering geen definitief karakter te geven. Gaarne zou men vernemen, in welke plaatsen de Regeering de beide nieuw in te stellen krijgsraden denkt te vestigen.

Men kon zich eveneens vcrecnigen met het voorstel de imperatieve voorschriften betreffende het instellen van krijgsraden te velde en temporaire krijgsraden te veranderen in facultatieve. Sommige leden voegden hieraan toe, dat zij gaarne zouden vernemen, hoe de Regeering zich den overgang van de gewone krijgsraden — den bestaanden raad en de beide voor den duur dezer mobilisatie nieuw in te stellen raden — naar eventueele krijgsraden te velde voorstelt. Zij achtten het van veel belang dezen overgang rustig voor te bereiden. Opgemerkt werd, dat volgens artikel XIII van het ontwerp Presidenten kunnen worden benoemd voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en *Nederland niet in een oorlog wordt betrokken*. De hier gecursiveerde woorden zullen ten gevolge hebben, dat de aldus benoemde Presidenten plotseling hun functie verliezen op het oogenblik, waarop Nederland onverhoopt in oorlog mocht geraken. Men heeft dan nog wel krijgsraden, maar geen Presidenten meer. Dit gevolg heeft de Regeering blijkbaar niet voorzien. Moeilijkheden kunnen zich eveneens voordoen, wanneer bij het einde der algemeene mobilisatie deze Presidenten plotseling hun functie verliezen en er — wat te verwachten is — nog een niet gering aantal zaken op afdoening wacht. Ontbreekt verder niet een overgangsbepaling, inhoudende wat er moet geschieden met de zaken aanhangig bij één der „vaste" krijgsraden, ingeval deze mochten worden vervangen door krijgsraden te velde? En zullen, indien de „vaste" krijgsraden te zijner tijd door krijgsraden te velde worden vervangen, de Presidenten dezer „vaste" raden verplicht kunnen worden een benoeming tot President van een krijgsraad te velde te aanvaarden? Het ontwerp bepaalt daaromtrent niets.

Ook van de voorstellen tot versterking van de processueele waarborgen had men met instemming kennis genomen. Dat de voorzitters van alle krijgsraden zooveel mogelijk juristen zullen moeten zijn, achtte men juist. Sommige leden drongen er op aan, ook tot leden van de krijgsraden zooveel mogelijk officieren te benoemen, die de hoedanigheid van meester in de rechten of een juridischen doctorstitel bezitten. Zij meenden, dat er in ons leger genoeg officieren zijn, die aan deze eischen voldoen. Huns inziens is er bij de samenstelling van den bestaanden krijgsraad tot dusverre te weinig op gelet, of de leden van dezen raad wel voldoende juridische scholing bezaten.

Enkele leden waren van oordeel, dat ook officieren, die, hoewel niet de hoedanigheid van meester in de rechten bezittend, toch een juridische opleiding aan een universiteit hebben genoten (vgl. artikel

115 van hoofdstuk VIII der Rijksbegrooting, zoowel voor 1939 als voor 1940), niet slechts voor een benoeming tot lid van een krijgsraad, doch ook voor een benoeming tot voorzitter van zulk een raad, althans te velde, in aanmerking behoorden te komen.

Opgemerkt werd, dat op grond van artikel 120, lid 3, van de Regtspleging bij de Landmagt de militaire leden van de krijgsraden beroepsofficieren moeten zijn. Reserve-officieren komen voor een benoeming niet in aanmerking. Echter zullen juist onder deze laatste categorie eerder dan onder de beroepsofficieren personen voorkomen, die op grond van hun opleiding en hun functie in de burgermaatschappij zeer geschikt zijn om tot lid van een krijgsraad te worden benoemd. Bij handhaving van de bepaling van artikel 120, lid 3, zullen voor de bezetting der krijgsraden een aantal van de toch reeds schaarsche beroepsofficieren aan hun dienst onttrokken moeten worden. Bovendien bestaat bij de tegenwoordige legerformatie een zóó overwegend deel van het kader uit reserve-officieren, dat het een onbillijkheid lijkt het geheele reserve-personeel bij deze tijdelijke voorziening van het lidmaatschap der krijgsraden uit te sluiten.

Sommige leden stelden de vraag, of het wellicht in de bedoeling ligt tot voorzitters van de beide voor den duur der mobilisatie nieuw in te stellen krijgsraden gepensionneerde officieren, tevens juristen, te benoemen. Hiertegen zouden zij bezwaar hebben; zij gaven de voorkeur aan benoeming van juristen uit de burgermaatschappij, speciaal leden van de gewone rechterlijke macht.

Verscheidene leden drongen er verder bij de Regeering op aan de voorzitters van de nieuw in te stellen tijdelijke krijgsraden niet te benoemen dan nadat voor de vervulling van deze betrekking sollicitanten zullen zijn opgeroepen.

Mochten te zijner tijd krijgsraden te velde worden ingesteld, dan zouden sommige leden tot voorzitters dezer raden bij voorkeur aangewezen willen zien officieren met ruime ervaring van het leven in den troep, dus niet officieren, die hun loopbaan in hoofdzaak op een bureau hebben doorgebracht.

Van verschillende zijden werd er de aandacht op gevestigd, dat de laatste tekstuitgave van de Regtspleging bij de Landmagt van het jaar 1922 dateert, en dat deze wet sedertdien herhaaldelijk is gewijzigd. Men achtte het dan ook noodig een nieuwe uitgave van den tekst dezer wet spoedig te doen verschijnen. Eenige leden zouden gaarne zien, dat van deze uitgave aan die leden der Kamer, die daartoe den wensch te kennen mochten geven. een exemplaar werd toegezonden.

Artikel XI. Opgemerkt werd, dat het niet geheel duidelijk is, waarop de moorden ,.in dit geval" betrekking hebben. Bedoeld moet zijn het geval, genoemd in den eersten zin van artikel 261; de toevoeging van een tweeden zin doet echter de vraag rijzen of wellicht alleen gedacht is aan het geval, dat de President een Hoofd-Officier is. Men meende, dat de moorden ,.in dit geval" gemist kunnen worden.

Artikel XIII. Men had er zich over verwonderd, dat de Regeering in dit artikel niet alleen afwijking van den eersten volzin van het eerste lid van artikel 121 mogelijk wil maken, doch ook afwijking van het tweede lid, zonder dat de wenschclijkheid om deze laatste afwijking mogelijk te doen zijn is toegelicht. Het betreft hier de bepaling, welke voorschrijft, dat aan den voorzitter van een krijgsraad ontslag moet worden verleend met ingang van het jaar na dat, waarin hij den leeftijd van 70 jaar heeft bereikt. Vrijwel algemeen was men van oordeel, dat er geen reden bestaat om voor den bestaanden en de beide nieuw in te stellen krijgsraden af te wijken van de algemeene leeftijdsgrens van 70 jaar, die voor de geheele rechterlijke macht geldt. Er zijn tal van juristen, die volkomen geschikt zijn om tot voorzitter van een krijgsraad te worden benoemd. Het is volstrekt niet noodig personen te benoemen, die den 70-jarigen leeftijd hetzij reeds hebben bereikt, hetzij binnenkort zullen bereiken. Daartoe bestaat te minder reden nu het een zeer drukken werkkring betreft; daartoe dienen bij voorkeur personen in de kracht van hun leven geroepen te worden. Men meende dan ook, dat de woorden „en van liet tweede lid" in den aanvang van artikel XIII moeten worden geschrapt. Niettemin zou men over de motieven, welke de Regeering tot dit voorstel hebben gebracht, gaarne alsnog worden ingelicht.

Overigens werd opgemerkt, dat, voor het geval men de leeftijdsgrens voor de aldus te benoemen presidenten van krijgsraden inderdaad buiten werking wil stellen, de redactie te wenschen overlaat. Men zal dan immers deze presidenten kunnen benoemen met afwijking van het tweede lid van artikel 121. Dit lid nu handelt niet over benoeming, doch over ontslag. De bedoeling van de bepaling is duidelijk, doch de formuleering zou moeten worden veranderd.

Vertrouwende, dat de Regeering bereid zal zijn het bovenstaande vóór den aanvang van de openbare behandeling van het wetsontwerp schriftelijk te beantwoorden, is de Commissie van Rapporteurs van oordeel, dat daarmede die behandeling voldoende zal zijn voorbereid.

Aldus vastgesteld 23 September 1939.

MACKAY—KATZ.
BAJETTO.
DUYMAER VAN TWIST.
BONGAERTS.
VAN DIJKEN.

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 30 September 1939.)

Het was den ondergeteekenden aangenaam te vernemen, dat men bij het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp algemeen verklaarde zich met de strekking daarvan te kunnen vereenigen.

Het ligt in het voornemen de beide nieuw in te stellen krijgsraden te vestigen te 's-Gravenhage en te Utrecht. Gedacht wordt hierbij aan een indeeling van ons rechtsgebied in groote lijnen als volgt:

krijgsraad te 's-Gravenhage: gebied van de vesting Holland en van de stelling van Den Helder;

krijgsraad te Utrecht: het overige gebied. voor zoover gelegen benoorden de groote rivieren;

krijgsraad te 's-Hertogenbosch: het overige gebied, voor zoover gelegen bezuiden de groote rivieren.

Met betrekking tot den overgang te zijner tijd van de drie gewone krijgsraden naar krijgsraden te velde, is gelijk reeds in de memorie van toelichting is aangeduid, tweeërlei mogelijk.

Het kan zijn. dat de Regeering in de toekomst tot instelling van krijgsraden te velde besluit naast de gewone krijgsraden. In dit geval is de overgang, voor wat de aanhangige zaken betreft. eenvoudig, daar de nieuwe krijgsraden te velde een eigen bevoegdheid zullen verkrijgen, uitsluitend geldend voor bepaalde nieuw aan te brengen zaken; de reeds aanhangige zaken worden in dit geval dus afgedaan door de oude colleges.

Een andere mogelijkheid is, dat de gewone krijgsraden te eeniger tijd worden omgezet in krijgsraden te velde, al dan niet onder toevoeging van nieuwe colleges. Ook in dit geval zullen de eenmaal aanhangige zaken bij de oude colleges worden afgedaan. zij het dat deze ondertusschen een anderen naam zullen hebben verkregen.

In dit verband worde nog een enkele opmerking gemaakt omtrent de groote lijnen van de toelromstige ontwikkeling in deze, gelijk de Regeering zich die denkt. Doel van de Regeeïing is zoo spoedig mogelijk te komen tot een organisatie, welke voldoende is te achten, ook in geval ons land onverhoopt in oorlog mocht geraken. Een zoodanige organisatie vereischt een betrekkelijk groot aantal krijgsraden te velde, al dan niet naast een of meer gewone krijgsraden. Het zou echter niet doelmatig zijn deze krijgsraden te velde reeds thans in te stellen, daar de voor deze colleges benoodigde ingewerkte functionarissen ontbreken, evenals trouwens voldoende ingewerkt lager personeel. Heb Rijk beschikt wel over vele vooraanstaande juristen en militairen, voor een deel, mede door de daarvoor geschapen opleidingen, in het bezit ook van een zekere theoretische kennis van het militair strafrecht, doch personen, ook met de practijk van de militaire rechtspleging vertrouwd, zijn, door de bezuinigingen in 1923 aangebracht bij de militair-rechterlijke macht, uiterst spaarzaam. Wat de hoogere functionarissen betreft, is slechts één volkomen ingewerkte president aanwezig (de fungeerende president te 's-Hertogenbosch) en slechts twee ingewerkte auditeurs-militair. Voorts zijn, in het bijzonder de laatste jaren, enkele andere rechtsgeleerden te 's-Hertogenbosch meer tijdelijk werkzaam geweest. Soortgelijk is de situatie ten aanzien van het lager personeel. Alles bijeen moet worden geconcludeerd, dat voor het tegenwoordige

slechts een klein corps van werkelijk ingewerkte krachten beschikbaar is. Het zal dan ook niet de laatste bestemming zijn van de beide thans op te richten gewone krijgsraden naast den krijgsraad te 's-Hertogenbosch kweekplaats te worden op korten termijn van geschikte krachten ter bezetting van krijgsraden te velde. Het ligt in de bedoeling bij elk der drie krijgsraden meerdere nieuwe personen als plaatsvervanger aan te stellen, opdat dezen. onder de leiding van de thans ingewerkte functionarisseii, zich de practijk van de militaire rechtspleging zullen kunnen eigen maken. Voor deze functie wordt mede gedacht aan reserve-officieren, wien dan. in verband met de artikelen 120, 124 en 126 van de Regtspleging, voor den tijd van hun toevoeging als plaatsvervanger aan een gewonen krijgsraad groot verlof zal worden verleend.

Het vorenstaande zal tevens reeds een antwoord behelzen op verschillende vragen, in het Verslag verder op gesteld.

De overgang van gewone krijgsraden naar krijgsraden te velde zal tevens vergemakkelijkt worden door de omstandigheid, dat de artikelen V en XIII van het wetsontwerp het mogelijk maken goeddeels dezelfde functionarissen bij beide soorten van krijgsraden te doen optreden. Trouwens ook de thans bestaande procedure-verschillen worden in het ontwerp, althans voor tijd van vrede, zeer verzacht.

In het Verslag wordt nog de vraag gesteld, wat moet geschieden. indien Nederland onverhoopt in een oorlog geraakt; de presidenten, bedoeld in artikel XIII, vallen dan weg. Het antwoord op deze vraag luidt als volgt: twee casusposities moeten worden onderscheiden: òf de oorlog breekt uit na de bovenomschreven instelling van krijgsraden te velde: in dit geval worden de wegvallende presidenten, voor zoover het burgers zijn, vervangen door het inmiddels opgekweekte nieuwe personeel; òf de oorlog breekt vroeger uit: dan worden met spoed krijgsraden te velde opgericht en geschiedt overigens hetzelfde; in dit verband zij nog aangeteekend, dat de krijgsraad te 's-Hertogenbosch, indien de oorlog mocht uitbreken vóór 1 Januari a.s., zijn president voorloopig wel behoudt.

Moeilijkheden bij het einde van de algemeene mobilisatie behoeven niet te worden gevreesd. De algemeene mobilisatie zal vermoedelijk niet plotseling, doch geleidelijk eindigen. In het overgangstijdperk zal de nieuwe vredesorganisatie van de militair-rechterlijke macht kunnen worden voorbereid.

Be bevoegdheid van de gewone krijgsraden en van de krijgsraden te velde zal ingevolge de artikelen 134 cn 243 van de Regtspleging bij de Landmagt nader geregeld worden bij Koninklijk besluit. De betreffende besluiten zullen mede een regeling voor aanhangige zaken kunnen inhouden van de strekking, reeds boven omschreven.

Het is inderdaad wenschelijk uitdrukkelijk vast te leggen, dat de nieuwe presidenten der gewone krijgsraden verplicht kunnen worden een benoeming tot president van een krijgsraad te velde te aan-

vaarden. De toegevoegde nota van wijzigingen bevat een desbetreffende aanvulling.

Het denkbeeld tot leden van den krijgsraad zooveel mogelijk officieren te benoemen, die de hoedanigheid van meester in de rechten of een juridischen doctorstitel bezitten, verdient alleszins overweging. Hoewel de militaire leden van den krijgsraad allereerst het militair element in den krijgsraad vertegenwoordigen, tegenover den president en den auditeur-militair die bij de gewone krijgsraden jurist zijn — een soortgelijke regeling wordt thans voorgesteld voor de krijgsraden te velde —, is juridische scholing ook van de militaire leden zonder twijfel aanbevelenswaardig. De ondergeteekenden denken hierbij mede aan de juridische opleiding, waarmede artikel 115 van hoofdstuk VIII der Rijksbegrooting verbandt houdt, zonder nochtans deze opleiding met name voor wat het voorzittersschap van krijgsraden te velde betreft geheel met de hoedanigheid van meester in de rechten op één lijn te willen stellen.

Met het denkbeeld niet slechts bij de krijgsraden te velde doch ook bij de gewone krijgsraden reserve-officieren als leden toe te laten, kan veel minder worden ingestemd. Reserve-officieren komen voor deze functie bepaald minder in aanmerking clan beroepsofficicien. De militaire leden van den krijgsraad hebben onder meer tot taak zorg te dragen, dat de hoogte van de straf in overeenstemming zij met de bijzondere verhoudingen van de weermacht. Dit eischt een jarenlange vertrouwdheid niet deze verhoudingen, welke hei-oepsofficieren uiteraard bezitten, in veel minder mate echter enkel tijdelijk opkomende reserve-officieren.

Gelijk reeds uit de boven gegeven uiteenzettingen zal zijn gebleken, ligt het niet in de bedoeling gepensionneerde officieren, tevens juristen, tot voorzitter van de nieuwe krijgsraden te benoemen. Ook cumulatie met lidmaatschap van de rechterlijke macht ligt, wat het presidentschap betreft, niet in het voornemen; men vergelijke in dezen ook de artikelen 8 van de met op de rechterlijke organisatie en 122 van de Regtspleging bij de Landmagt. Waar de benoemingen op korten termijn moeten geschieden, doen personen, die zich te dezen beschikbaar willen stellen, goed zich reeds thans aan te melden.

De presidenten van de krijgsraden te velde zullen, als gezegd, voor een goed deel worden gerecruteerd uit de presidenten en presidenten-plaatsvervangers van de vaste krijgsraden. En bij hen én bij de overige presidenten zal ervaring van het leven in den troep tot aanbeveling strekken.

Een nieuwe uitgave van de militaire wetten. ruim voorzien van verwijzingen. is in voorbereiding. Het manuscript is gereed en wordt op het oogenblik ter Landsdrukkerij gedrukt. Het ligt in het voornemen niet slechts aan de leden van de nieuwe krijgsraden, doch ook aan alle officieren en reserve-officieren van staatswege een exemplaar te verschaffen. Ook aan de leden van de Staten-Gene-

raal, die daartoe den wensch te kennen geven, zal gaarne een exemplaar worden toegezonden.

Artikel XI. Aan de geniaakte opmerking is in de nota van wijzigingen door een nieuwen tekst gevolg gegeven.

Artikel XIII. Het voorstel de mogelijkheid te openen tijdelijk ook tot zekere hoogte af te wijken van het tweede lid van artikel 121, hangt te zamen met den leeftijd van den eenigen ingewerkten krijgsraadpresident, waarover heb Rijk op liet oogenblik beschikt. De betrokken functionnaris heeft in den loop van dit jaar den ouderdom van 70 jaren bereikt; hem zou dus met ingang van 1 Januari a.s. ontslag moeten worden verleend. Dat zoodanig ontslag onder de bestaande omstandigheden ongewenscht moet worden geacht, zal, na de boven gegeven algemeene uiteenzetting, geen betoog behoeven. De groote nood van het oogenblik is juist het gebrek aan ingewerkte functionarissen en in een zoodanige situatie schijnt het allerminst aangewezen de weinige functionarissen, die men dan nog heeft, ook nog te laten gaan.

Het ontwerp stelt in verband hiermede voor het voorschrift van het tweede lid van artikel 121 op zichzelf te handhaven; dit voorschrift behoudt zijn belang voor normale tijden en ook voor het geval. dat de mobilisatie vóór 1 Januari eindigt. Daarnevens bedoelt het ontwerp de mogelijkheid te openen den president te 's-Hertogenbosch met ingang van 1 Januari a.s. opnieuw, doch thans voor tijdelijli te benoemen. Op zichzelf zou de buitenwerkingstelling van den eersten volzin van het eerste lid dit wellicht reeds mogelijk maken. Waar echter de herbenoeming van een functionaris van 70 jaar in strijd geacht zou kunnen worden met den geest van het tweede lid van artikel 121, is dit lid in artikel XIII, overigens met de beperking „in zooverre", uitdrukkelijk vermeld.

De Minister van Justitie,
P. S. GERBRANDP.

De Minister van Defensie,
A. Q. H. DIJXHOORN.

141. 3.

NOTA VAW WIJZIGINGEN.

(Ingezonden hij brief van 30 September 1939.)

In het ontwerp van wet worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel XI wordt gelezen:

„Artikel XI.

De eerste volzin van bet eerste lid van artikel 262 wordt gelezen:

.,Hij benoemt bij zoodanigen Krijgsraad mede een Auditeur-Militair." ··

In **artikel XIII** wordt het derde lid vervangen door de beide volgende leden:

,,De tijdelijk benoemde Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers kunnen door Ons worden ontslagen, indien zij eene benoeming, als bedoeld in het voorgaande lid, niet aanvaarden.

Overigens zijn de voorschriften van artikel 121 op hen van toepassing, ook in geval zij optreden als President of President-plaatsvervanger van een Krijgsraad te velde."

141. 4.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU. ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen. saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan. gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

A.

In de wet van **23** Mei 1899, Staatsblad no. 128, (Wet op den staat van oorlog en beleg) wordt de volgende wijziging gebracht.

Artikel I.

Het eerste lid van artikel 40 vervalt,.

B.

In de Regtspleging bij de Landmagt worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel II.

Artikel 210 wordt gelezen:

,,Artikel 210.

Van de bepaling van het voorgaande artikel zijn echter uitgezonderd de vonnissen gewezen:

1°. bij de Krijgsraden te velde ter zake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan;

2°. bij de Krijgsraden in eene belegerde of berende stad of plaats buiten het geval, bedoeld in artikel 273."

Artikel III.

In het eerste lid van artikel 243 wordt, in plaats van .,zullen[v], gelezen:

.,kunnen[x].

Artikel IV.

In artikel 244 vervallen de woorden:

.,. alle Officieren".

Artikel V.

Aan artikel 245 worden vier leden toegevoegd:

,,Indien mogelijk, wordt tot President benoemd een Hoofd-Officier, die aan ecne Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit heeft verkregec:

hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap,

hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht.

Mocht geen Hoofd-Officier in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid.

Is ook geen zoodanig Officier beschikbaar. zoo kan in tijd van vrede ten hoogste één burger-rechtsgeleerde in den Krijgsraad warden opgenomen.

Afgezien van het bepaalde in het voorgaande lid. bestaat de Krijgsraad uitsluitend uit Officieren."

Artikel VI.

In artikel 246 wordt, in plaats van ..President en ", gelezen: ,,Militaire".

Artikel VII.

In artikel 256 wordt, in plaats van ,.Alle vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen", gelezen:

,,De vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen terzake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan".

Artikel VIII.

In artikel 257 wordt, in plaats van ..de vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen". gelezen:

.„deze vonnissen".

Artikel IX.

In artikel 259 nordt, in plaats s'an ,.de door den Krijgsraad gewezene vonnissen'?. gelezen:

.„vonnissen. als bedoeld in artikel 256,".

Artikel X.

Artikel 261 wordt gelezen

„Artikel 261.

Indien eene stad of plaats dadelijk belegerd, berend of in staat van beleg gesteld is, kan de Commandeerende Generaal of Officier een temporairen Krijgsraad benoemen, voor wat den President en andere Militaire Leden betreft samengesteld uit onder zijn orders staande Officieren. De artikelcri 244 en 245 zijn mede op dezen Krijgsraad van toepassing, met dien verstande, dat de President zoo mogelijk een Hoofd-Officier moet zijn."

Artikel XI.

De eerste volzin van het eerste lid van artikel 262 wordt gelezen:

„.Hij benoemt hij zoodanigen Krijgsraad mede een Auditeur-Militair."

Artikel XII.

In artikel 265 wordt, voor „.Leden". ingevoegd:

..Militaire".

C.

Bijzondere bepaling.

Artikel XIII.

Met afwijking in zooverre van den eersten volzin van het eerste lid en van het tweede lid van artikel 121 en van artikel 124 van de Regtspleging bij de Landmagt kunnen bij een of meer Krijgsraden Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers worden benoemd voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken.

Indien gedurende dezen tijdsduur Krijgsraden te velde worden ingesteld, kunnen deze Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers. met afwijking voor zooveel noodig van artikel 245 van de Regtspleging bij de Landmagt. tot President of President-plaatsvervanger van zoodanigen Krijgsraad worden benoemd: in dit geval moeten de beide andere Leden van dirn Krijgsraad Officieren zijn.

De tijdelijk benoemde Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers kunnen door Ons worden ontslagen. indien zij eene benoeming. als bedoeld in het voorgaande lid, niet aanvaarden.

Overigens zijn de voorschriften van artikel 121 op hen van toepassing. ook in geval zij optreden als President of President-plaatsvervanger van een Krijgsraad te velde.

D.

Slotbepaling.

Artikel XIV.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen. dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten. Colleges en Ambtenaren, mie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie.

De Minister van Defensie,

141. 5

AMENDEMENTEN VAN DEN HEER SCHAEPMAN.
Ingezonden 4 October 1939.

De ondergeteekende heeft de eer de navolgende amendementen op **Artikel V** voor te stellen:

I.

In het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid morden de woorden „ . mits deze graad of" vervangen door het woord .,en'.

Toelichting.

De toevoeging aan artikel 243 begint niet een voorbehoud. nl.

„Indien mogelijk", zoodat het niet juist is in dien zin op dat voorbehoud nog eens een voorbehoud te laten volgen, hetwelk gelegen is in het woord „mits", dat ook voorkomt in artikel 121, maar het juist is, omdat daar het eerste voorbehoud ontbreekt.

Voor wat de woorden „deze graad of" aangaat, de bedoeling hiervan is vermoedelijk, om hierdoor hen uit te sluiten, die den nieesterstitel voor Indisch recht hebben behaald. b.v. aan de Hoogeschool te Batavia, maar het gevolg is, dat ook zij, die een vrij doctoraal examen in de rechtsgeleerdheid hebben afgelegd en daarna den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid door een proefschrift hebben verkregen, uitgesloten zijn-orden.

Dit is niet billijk.

Door de voorgestelde wijziging wordt de keuze grooter en behoudt men ook ten opzichte van een eventueele benoeming van de doctores volledige vrijheid, hetgeen zeer gewenscht is, omdat ook de doctores honoris causae niet van een benoeming mogen worden uitgesloten.

II.

Aan het slot van het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid wordt de punt vervangen door een komma, tem-ijl op een nieuwen regel aan dit lid wordt toegevoegd:

„hetzij met goeden uitslag een universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren, ingesteld bij Koninklijk Besluit van 20 Mei 1921, No. 53.".

Bij aanneming van dit amendement moet het tweede toe te voegen lid worden gelezen:

„Mocht geen Hoofd-Officier, als bedoeld in het vorige lid, beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid, of een Officier, die met goeden uitslag de in het vorige lid bedoelde universitaire opleiding voor meer uitgebreide rechtskennis heeft gevolgd.".

Toelichting.

De hierbedoelde opleiding waarborgt de noodige bekwaamheid op militair-rechtelijk gebied, aangezien deze opleiding zeer breed is opgevat.

Wordt deze categorie aan dit artikel toegevoegd, dan wordt de keuze uit deskundige hoofdofficieren met behoud van de rechtszekerheid grooter.

Geschiedt dit niet, dan heeft deze zeer kostbare opleiding maar een betrekkelijke waarde voor de weermacht.

SCHAEPMAN.

OPENBARE BERAADSLAGINGEN IN DE TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL op 5 *October* **2939.**

Handelingen 1939—1940, blz. 36—62.

Aan de orde is de behandeling van het ontwerp van wet houdende *nadere voorzieningen* betreffende de *militaire* justitie ***(141).***

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer *Wendelaar:* Mijnheer de Voorzitter! Ik wil gaarne verklaren, dat ik mij kan vereenigen met de algemeene strekking van het wetsontwerp, dat thans in behandeling is, en in het bijzonder met de uitbreiding van de militaire justitie met twee krijgsraden. Ik ben het er ook mee eens, dat deze twee krijgsraden niet blijvend zullen zijn, maar alleen van beperkten duur. Maar ik heb toch enkele opmerkingen te maken.

In het Voorloopig Verslag kwam de wensch voor, dat de Regeering den overgang van de gewone naar de krijgsraden te velde rustig zou voorbereiden. De Regeering beantwoondt dezen wensch slechts voor wat de behandeling van de aanhangige zaken betreft. Maar dat was nu juist de bedoeling niet. De bedoeling was den overgang voor te bereiden, voor zoover de personeelbezetting betreft. Men kan zich afvragen of de aanwijzing van de leden van de krijgsraden te velde niet reeds thans geschied behoorde te zijn; maar als men meent van niet, dan dient de voorbereiding daarvan nu toch zeker met spoed en met kracht ter hand genomen te worden. Wanneer men daarmede te lang wacht, moeten de krijgsraden te velde plotseling uit den grond worden gestampt en dan kan het niet anders of het loopt mis. Ik herhaal dus thans mondeling de vraag, die in de schriftelijke voorbereiding niet al te duidelijk is geformuleerd, of de Regeering wil toezeggen de organisatie van de krijgsraden te velde thans spoedig voor te bereiden en zooveel mogelijk wil zorgen dat geschikte leden van zoodanige krijgsraden reeds nu voorloopig worden aangewezen, opdat zij zich kunnen voorbereiden en opdat de krijgsraden te velde terstond hun wei-kzaamheden kunnen aanvangen, wanneer het geval zich zou voordoen.

De Regeering zegt voorts, dat in de krijgsraden te relde reserve-officieren minder goed op hun plaats zouden zijn. Deze opmerking lijkt mij minder juist. Ik wil volstrekt niet zeggen, dat reserve-officieren er beter geschikt voor zullen zijn dan beroeps-officieren. Maar de onderscheiding deugt m.i. niet. Ik hoor er te veel vredesklanken in doorklinken. Laat men toch goed begrijpen, dat het al heel spoedig na het uitbreken van een oorlog dwaasheid zal zijn om onderscheid te maken tusschen beroeps- en reserve-officieren.

In een oorlog is er alleen verschil tusschen frontofficieren en anderen. Voor een krijgsraad te velde komen dan alleen frontofficieren in aanmerking, dat zijn officieren, die weten wat oorlogvoeren beteekent en welke eischen de oorlog aan de mannen stelt.

Voor een krijgsraad te velde komt dan ongetwijfeld de officier, ook de reserve-officier, die frondienst van eenigen duur achter den rug heeft, eerder in aanmerking dan de officier, ook de beroepsofficier, die den oorlog slechts kent van een Haagsch bureau of van anderen dienst achter het front.

In de derde plaats zou ik willen vragen hoe de Regeering zich de benoeming denkt van de presidenten en de auditeurs-militair bij de thans te vormen twee nieuwe krijgsraden. Bij de benoeming in rechterlijke colleges zijn wij sollicitaties gewoon; mag ik er op rekenen, dat daartoe ook thans de gelegenheid zal zijn? Ik acht deze vraag van groot belang; het mag hier geen onderonsje worden tot het onder dak brengen van een aantal vriendjes. Dat ik hierop met grooten nadruk bij de Regeering aandring, vindt zijn aanleiding in de laatste benoeming bij de militaire jus-

titie. Ik verzoek de Regeering dus aan de Kamer toe te zeggen, dat tot solliciteeren gelegenheid zal worden gegeven.

En in de vierde plaats moet ik iets zeggen over artikel XIII. Men beoogt met dit artikel de mogelijkheid om den president van den eenigen thans bestaanden krijgsraad, die vóó , 1 Januari a.s. 70 jaar wordt, opnieuw te benoemen.

Ik kan niet zeggen, dat ik dit een fraai staaltje van wetgeving vind. Wanneer ik deze wetgeving moest qualificeeïen, dan zou ik dit noemen gelegenheidswetgeving van de slechtste soort, n.l. ten behoeve van een bepaald persoon. Over het algemeen krijgen onze ambtenaren ontslag bij het bereiken van den 65-jarigen leeftijd, 70 jaar is reeds een uitzonderingsgeval. En nu wil men het mogelijk maken, dat één bepaald persoon nog na 70 jaar blijft.

Intusschen moet ik zeggen, dat ik de waarde van de argumenten der Regeering in haar schriftelijk ant oord niet kan ontkennen. Daarbij komt, dat de persoon in quaestie naar algemeen gevoelen een zeer bekwaam en bijzoqder geschikt president is, dw eenige president, die over ruime practische ervaring beschikt. Ik ben op deze gronden bereid met de Regeering ten aanzien van dit punt mee te gaan, maar dan toch slechts, wanneer men de herbenoeming, die de Regeering beoogt, aan een bepaalden termijn bindt. Als men overgaat tot herbenoeming van dezen president, zonder meer, dan ontstaat de mogelijkheid, dat hij president blijft voor onbepaalden tijd, en dat zou mij onjuist lijken. Ik meen dan ook, dat er een bepaalden termijn gesteld moet worden, in verband waarmede het mijn voornemen is bij de behandeling van het desbetreffende artikel op deze zaak terug te komen en een amendement in dien zin voor te stellen.

De heer *Schaepman:* Mijnheer de Voorzitter! De noodzakelijkheid van de indiening van dit wetsontwerp valt moeilijk te ontkennen, want zelfs zonder de ondervinding, opgedaan in de jaren 1914—1918, kan met groote zekerheid gezegd worden, dat één krijgsraad, zooals tot op dit oogenblik nog het geval is, voor het gemobiliseerde leger beslist onvoldoende is voor het vele werk, dat verzet moet worden.

Ik betreur echter de late indiening, want de voorgestelde wijzigingen hadden reeds jaren te voren kunnen zijn voorbereid en zoo noodig aanhangig gemaakt, terwijl thans met grooten spoed moet worden gewerkt, wat aan de behandeling niet ten goede komt, vooral niet bij wijzigingen in een wet, die 20 Juli jl. precies 125 jaar geleden in het *Staatsblad* verschenen is, en toch al moeilijk te lezen is.

Het ontwerp beoogt in de eerste plaats de mogelijkheid te openen, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, tijdelijk meerdere gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen. Op grond van art. 134 kon de Regeering reeds nu tot de aanwijzing var, de militaire arrondissementen of districten tot ten hoogste drie overgaan. Zij wenscht echter het tijdelijk karakter er van vast te leggen, een voorstel waarmede ik het geheel eens ben.

Iets anders is de vraag in hoeverre drie krijgsraden voor het geinobiliseerde leger voldoende zijn. Naar mijn meening zijn ze dit zeker niet en hiervoor moge ik mij beroepen op hetgeen we gezien hebben bij de vorige mobilisatie. Zoawel bij het gemobiliseerde leger als bij het leger te velde is snel recht voor de militaire justitie een eerste eisch in het belang van de handhaving van de tucht. De taak van de militaire rechtspraak, in het bijzonder bij een weermacht met het geweer bij den voet,, op wacht aan de grenzen, is te zijn de stok achter de deur, waarvan de militaire commandanten zich bedienen kunnen ter handhaving van de tucht, en daarom moet deze rechtspraak afschrikwekkend werken, moet zich spitsen op wat men noemt de generale preventie.

Dit kan, zooals vanzelf spreekt, op twee manieren geschieden, nl. door zwaar straffen, maar ook door snel te straffen. Prompte retributie, zooals men dat noemt. Het behoeft geen betoog, dat aan dit laatste de voorkeur

moet worden gegeven. De geheele rechtspleging bij de landmacht huldigt als het ware deze gedachte, en met recht, want vooral in tijd van oorlog plaatst men de krijgsraden zoo dicht mogelijk bij de plaats van het misdrijf en de personen van dader en getuige.

Nu is mijn bezwaar, dat deze Minister voorloopig bij de zeer groote sterkte van onze weermacht maar drie krijgsraden instelt. De hoofdfout van de militair-rechterlijke organisatie gedurende het vorige mobilisatietijdperk was, dat een aantal krijgsraden van drie te gering was. Men stak het niet onder stoelen of banken in dien tijd, en men kon het in dien tijd meermalen uit den mond van flinke chefs, van officieren met groote verantwoordelijkheid, hooren, dat h. i. de tuchthandhaving in die jaren ernstig geschaad werd door de langzaamheid van het strafproces.

Mij beroepende op den oud-voorzitter van den krijgsraad Mr. G. van Slooten, [1]) mag ik zeggen: militaire rechtspraak moet snel zijn. De handhaving van orde en tucht moet uit de vlotte hand geschieden, elke aarzeling, elk talmen, elk gezeur suggereert gebrek aan kracht en aan macht, is oorzaak van nieuwe ontbindingsverschijnselen.

Aan dien eisch kon de militaire rechtspraak niet voldoen, niettegenstaande alle krachtsinspanning, en dat baart geen verwondering als men weet, dat in **1918** de krijgsraad in den Haag te oordeelen had over **2831** tenlasteleggingen, terwijl de krijgsraad in Arnhem en 's-Hertogenboseh in dat jaar het zelfs brachten tot respectievelijk 4226 en 4805 tenlasteleggingen.

Mijnheer de Voorzitter! Dagelijks moest de krijgsraad zitten en ren ongewoon aantal zaken berechten. Ik behoef het dezen Minister niet te zeggen, dat het onderzoek en de bestudeering der stukken zbnormale eischen stelde aan alle bij de rechtspraak betrokkenen, want als ik mij goed herinner, was deze Minister zelf bij den krijgsraad werkzaam.

Het nadeel van een niet snelle rechtspraak heb ik zelf ondervonden.

Bij mijn depotbataljon werden heel veel levensmiddelen gestolen. Op een gegeven dag werd het geheele complot op heeterdaad betrapt. De menschen gingen naar den krijgsraad, maar de veroordeelingen volgden ongeveer 4 maanden later. Degenen, die getuigen waren geweest, waren allang als geoefenden naar het veldleger en de straf maakte op de nieuwe recruten, die het gebeurde niet hadden meegemaakt, niet veel indruk.

Mijnheer de Voorzitter! Ik moge daarom met nadruk pleiten voor een benoeming van een aantal officieren-plaatsvervangende-voorzitters en daarna, indien de mobilisatie blijft, voor een aantal krijgsraden te velde, opdat in het belang van de handhaving van de tucht aan een goede en snelle rechtspleging voldaan zal kunnen worden. Ten slotte nog een vraag over de twee k ijgsraden, die thans zullen worden ingesteld. Zullen dat zijn gewone krijgsraden, dus met 5 leden, of met **3** leden, zooals krijgsraden te velde tellen. Uit de redactie van artikel XIII en de gegeven toelichting blijkt dat niet duidelijk. Naar mijn meening moeten het gewone krijgsraden met 5 leden zijn. In de tweede plaats beoogt het ontwerp het wijzigen van de imperatieve voorschriften omtrent de instelling van krijgsraden te velde en van temporaire krijgsraden, benevens de versterking van de processueele waarborgen voor verdachten bij de beide laatste soorten van krijgsraden.

Ik juich deze voorstellen ten zeerste toe, want daardoor wordt een waarborg verkregen voor snel recht, zoodat de straf zoo snel op het misdrijf volgt als met de eischen van een goede rechtspraak is overeen te brengen.

Aan de eischen is evenwel niet gemakelijk te voldoen, want, en hierbij beroep ik mij op een rede van den luitenant-generaal P. J. van Munnekrede, lid van het Hoog Militair Gerechtshof, gehouden op **26** October **1933** te Breda voor de Algemeene R.-K. Officierenvereeniging. [2]) Deze generaal betoogde o.a., dat de wereldoorlog bewezen heeft, dat de juiste uitoefening

[1]) Zie M.R.T. XV, blz. 55.
[2]) Ook te vinden in M.R.T. XXX, blz. **17.** Red. M.R.T.

van de militaire rechtspraak in oorlogstijd, meer dan vroeger, een psychologisch vraagstuk is van den eersten rang.

Het belang van de krijgstucht en van de beklaagden eischt gebiedend, dat de ernst van de militaire misdrijven wordt beoordeeld door rechters — depresidentenvan de krijgsraden niet uitgezonderd —, die de psychologische invloeden van den oorlog in al hun phasen hebben gevoeld, m. a. w. door officieren-combattanten — front-officieren, zooals de vorige spreker hen noemde.

„Ook het juridisch element dient afdoende vertegenwoordigd te zijn; als minimum eisch moet daarom worden gesteld, dat de auditeur-militair jurist is, terwijl zijn parket moet zijn samengesteld uit personeel, dat met het verrichten van juridische werkzaamheden ve trouwd is.

Dit laatste geldt evenzeer voor het personeel ter secretarie van de krijgsraden."

De voorgestelde wijziging van art. 245 Regtspleging bij de Landmacht gaat niet alleen in die richting, maar zelfs verder.

De voorzitter moet zijn een hoofdofficier en wel een troepenofficier, die met degenen, die voor den Krijgsraad moeten komen, hebben gestreden, een man die, om een beeld te gebruiken uit den vorigen oorlog, met hen gelegen heeft in de modder van de loopgraven, die de omstandigheden kent, even goed als de leden van de krijgsraden, waaronder het misdrijf, de tenlastelegging is gepleegd. Het moeten officieren zijn uit den troep, die ook weer naar den troep terugkeeren.

Nu wordt in het voorgestelde art. 245 een opsomming gegeven van hen, die zoo mogelijk voor een benoeming tot president moeten worden aangewezen. Ik zie dit alleen maar als een richtlijn voor de aanwijzing. Het aantal officieren, dat daarvoor wordt opgesomd, dus die in de eerste plaats in aanmerking komen om te worden benoemd tot president, is niet groot. Het aantal krijgsraden te velde, dat noodig is, is betrekkelijk groot. Er zal er zeker moeten zijn één per divisie, maar in totaal, met de territoriale troepen mede, zullen wij in Nederland bij de tegenwoordige sterkte van het leger toch 24 krijgsraden noodig hebben.

Daarom betreur ik het, dat aan die richtlijnen niet eenige uitbreiding is gegeven door de aanwijzing, dat daarvoor ook in aanmerking komen officieren die een rechtsgeleerde studie hebben gevolgd aan de universiteit. Die studie geeft een waarborg, dat die menschen zeer goed die functie zullen kunnen vervullen, te meer, daar de studie, welke zij volgen aan de universiteit, twee jaar duurt en omdat zij daar krijgen strafrecht in zijn vollen omvang, gewoon en militair, materieel en formeel, alsmede het militaire tuchtrecht; de beginselen van het volkenrecht, de beginselen van het Nederlandsche Staatsrecht, eenige kennis van het Staatsrecht der kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen hieronder begrepen; eenige algemeene rechtskennis, ook omtrent begrippen uit het privaatrecht, voor zoover die bij de studie van bovenvermelde vakken onmisbaar is. Bovendien is dit program in de laatste jaren nog uitgebreid.

Ik hoop, dat de Minister aanleiding zal kunnen vinden om ook deze personen in de opsomming op te nemen, omdat daardoor aan de commandanten, die de voorzitters moeten aanwijzen, een zeer duidelijke aanwijzing wordt gegeven ten aanzien van hen, die in de eerste plaats voor die benoeming in aanmerking komen. Het aantal juristen is betrekkelijk klein; bovendien kunnen deze hoofdofficieren niet altijd president van een krijgsraad blijven, maar moeten zij regelmatig weer in den troep terugkeeren en dus in de functie van president van den krijgsraad worden vervangen.

De heer ***Gerbrandy,*** Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Laat ik mogen beginnen met ide Kamer dank te zeggen voor de milde behandeling, welke het ontwerp van wet van de Regeering van de zijde van de Kamer heeft ondervonden.

De heer Wendelaar heeft er op gewezen, dat het niet alleen noodzakelijk

is, dat er een rustige overgang plaats vindt van de gewone krijgsraden naar krijgsraden te velde wat betreft de te behandelen zaken, maar dat ook voldoende moet voorbereid zijn de personeele bezetting van de laatste krijgsraden. Dit wordt door de Regeering onderschreven en zij kan mededeelen, dat zoowel bij het Hoog Militair Gerechtshof als bij den krijgsraad in 's-Hertogenbosch reeds nu maatregelen in werking zijn om te zorgen, dat ook in den aanvang althans op een redelijke — ik moet mij voorzichtig uitdrukken — bezetting kan worden gerekend. Bovendien heeft de Regeering er in de toelichting op gewezen, dat bij de gewone krijgsraden plaatsvervangende voorzitters en andere plaatsvervangers zullen worden aangewezen, die natuurlijk in petto zullen worden gehouden voor het groote aantal plaatsen, dat straks zal moeten worden bezet. De voorbereiding geschiedt in dezen dus met den grootsten spoed.

Wat voorts de tegenstelling betreft, welke de heer Wendelaar heeft gemaakt tusschen eenerzijds de reserve-officieren en anderzijds de hoogere beroepsmilitairen, die achter het bureau zaten, deze is op zijn minst genomen eenigszins eenzijdig. Men denkt, zooals ook door den heer Schaepman naar voren is gebracht, voor de benoemingen bij de krijgsraden bij de beroepsofficieren zeker niet in de eerste plaats aan menschen, die achter hun bureau hebben gezeten, maar aan hen, die in den troep hebben geleefd, de kwartieren van de soldaten hebben medegemaakt en die reeds in die functie met allerlei overtredingen in aanraking zijn geweest.

Wat de benoeming van de presidenten aangaat, heeft de Regeering er geen bezwaar tegen, een mededeeling te doen. De vacature van president bij de nieuwe krijgsraden is open, doch men stelle zich daarvan alweer niet te veel voor. Wij hebben natuurlijk uit den aard van de zaak degenen, die voor zulk een functie in aanmerking komen, reeds provisoir de revue laten passeeren, maar het aantal is, naar de meening van de Regeerine, niet groot. Dat neemt niet weg, dat de mededeling kan geschieden, dat deze plaatsen open zijn.

De geachte afgevaardigde heeft er bovendien op gewezen, dat in art. XIII, formeel gesproken, een niet al te mooie methode van wetgeving wordt gevolgd. Dat is gebeurd, omdat het in dit geval noodzakelijk was, en dat is door den geachten afgevaardigde ook toegegeven. Laat men zich goed realiseeren, dat om een goede rechtspraak te krijgen, een groote mate van deskundigheid op dit gebied vereischt is. Men heeft in alle landen, maar met name in Frankrijk en in Oostenrijk, in den voorgaanden grooten wereldoorlog bij de snelle bezetting van krijgsraden groote bezwaren ondervonden, zoodat zeer slechte vonnissen aan den dag zijn getreden, zelfs vonnissen met executie ten doode, die niet meer konden worden achterhaald, maar waarvan later officieel is erkend, dat zij niet hadden mogen worden gewezen. Ik geloof niet, dat het in Nederland zoo'n vaart zal loopen. Maar wij hebben toch in 1914 reeds leergeld betaald en zijn toenmaals ten spoedigste overgegaan tot opheffing van het artikel, dat den temporairen krijgsraad dwingend voorschrijft. Dat geschiedde op grond van de ervaringen, die men in de maanden September en October 1914 had opgedaan.

De geachte afgevaardigde de heer Schaepman heeft er op gewezen, dat drie krijgsraden op dit oogenblik toch niet zoo buitengewoon veel is. Dat is het ook niet. Maar men versta het stelsel van het wetsontwerp goed. De nieuwe gewone krijgsraden bedoelen te zijn een springplank om te komen tot veel grootere aantallen krijgsraden te velde. De taak van de drie geprojecteerde krijgsraden zal dus of geheel of ten deele straks — laat ik eens een termijn noemen, bijv. na acht maanden — door de krijgsraden te velde worden overgenomen. Er komt dus een uitgebreiderorganisatie, waarbij nog zij opgemerkt, dat de Regeering het tijdstip van overgang geheel zelf in de hand heeft.

Wat betreft de richtlijn voor de benoeming, waarover de heer Schaepman ook gesproken heeft — en als ik het goed verstaan heb, is zijn aandacht gevestigd ook op die officieren, die de universitaire opleiding in

Amsterdam hebben gevolgd (zoo mag ik het toch verstaan)? —, daartegenover staat de Regeering zeer mild. De Regeering is graag bereid mede te werken, dat deze mogelijkheid — ik meen, dat zij ook in het amendement van den heer Schaepman is verwerkt — in de wet worde vastgelegd. Of het strikt noodig is, Mijnheer de President, dat valt misschien een oogenblik te betwijfelen. Want in de Nota, die van de zijde van de Regeering is uitgegaan, staat uitdrukkelijk vermeld, dat ook deze groep van personen eventueel in aanmerking komt om de functie van voorzitter van een krijgsraad te vervullen. Maar ik heb er geen bezwaar tegen om dat in de wet zelf te doen opnemen, wijl het eigenlijk niets anders is dan een bevestiging van wat de Regeering in haar Nota reeds heeft medegedeeld.

Mijnheer de President! Ik geef volkomen toe, dat het niet gemakkelijk zal zijn om voor 24 krijgsraden te velde in een zeer snel tempo het benoodigde personeel te vinden, maar wanneer ik het lijstje naga, dan is het aantal personen, dat in aanmerking kamt, ook door de discussie, zooals deze hier loopt, speciaal wat de voorzitters van de krijgsraden betreft, toch al beduidend uitgebreid. Wij hebben nu vier typen van den hoofdofficier, die zoo mogelijk jurist is, te weten: personen, die doctor in de rechtswetenschap zijn van vóór 1921, doctoren in de rechtsgeleerdheid van na de regeling van 1921, daaronder begrepen doctoren honoris causa, meesters in de rechten, die de door de wet vereischte examens hebben afgelegd, officieren, die den cursus in Amsterdam hebben gevolgd. Het aantal rubrieken, waarop voor het voorzitterschap een beroep kan worden gedaan, is dus reeds behoorlijk groot geworden en ik meen, dat het wel mogelijk zal zijn, vooal in tijd van vrede, om daarnaast officieren-juristen te vinden, die eventueel ook als lid in de krijgsraden te velde zullen kunnen plaats nemen. Kan men onder de officieren geen voldoende juristen vinden, dan is nog de mogelijkheid opengelaten om een burger-jurist als lid te doen optreden en wordt het aantal rubrieken dus nog weer grooter.

Ik meen, dat ik hiermede de beide geachte afgevaardigden zooveel mogelijk heb beantwoord. Ik beveel het wetsontwerp in zijn nieuwe gedaante gaarne ter aanneming bij de Kamer aan.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

De artikelen 1 tot en mrt IV worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over artikel V, luidende:

> Aan artikel 245 worden vier leden toegevoegd:
>
> „Indien mogelijk, wordt tot President benoemd een Hoofd-Officier, die aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit heeft verkregen:
>
> hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap,
>
> hetzij de graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht.
>
> Mocht geen Hoofd-Officier in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid.
>
> Is ook geen zoodanig Officier beschikbaar, zoo kan in tijd van vrede ten hoogste één burger-rechtsgeleerde in den Krijgsraad worden opgenomen.

Afgezien van het bepaalde in het voorgaande lid, bestaat de Krijgsraad uitsluitend uit Officieren.",

waarop door den heer Schaepman zijn voorgesteld de volgende amendementen:

één (Stuk n°. 5, I), strekkende om in het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid de woorden „ , mits deze graad of" te vervangen door het woord „en";

en één (Stuk n°. 5, II), strekkende om aan het slot van het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid de punt te vervangen door een komma, en op een nieuwen regel aan dit lid toe te voegen:

„hetzij met goeden uitslag een universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren, ingesteld bij Koninklijk Besluit van 20 Mei 1921, No. 53.".

Bij aanneming van laatstgenoemd amendement moet het tweede toe te voegen lid worden gelezen:

„Mocht geen Hoofd-Officier, als bedoeld in het vorige lid, beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid, of een Officier, die met goeden uitslag de in het vorige lid bedoelde universitaire opleiding voor meer uitgebreide rechtskennis heeft gevolgd.".

De heer *Schaepman* verkrijgt het woord tot toelichting van zijn amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan met mijn toelichting, vooral na hetgeen de Minister zooeven reeds gezegd heeft, betrekkelijk kort zijn.

Het eerste amendement bedoelt eigenlijk een kleine redactiewijziging om het dubbele voorbehoud, dat in het artikel gemaakt wordt, te doen vervallen. Wanneer echter de woorden, door mij bedoeld, vervallen, meen ik, dat de zin niet geheel goed loapt. Ik zou hetzelfde kunnen bereiken wanneer ik in mijn amendement een wijziging breng en wel in dien zin, dat in de plaats van de eerste twee zinsneden van dit lid wordt gelezen:

„hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap of den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid, hetzij de hoedanigheid van meester in de rechten, verkregen op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht."

Wanneer het zoo gewijzigd wordt meen ik, dat volkomen voldaan wordt aan hetgeen ik in het oorspronkelijke amendement heb voorgesteld. Ik vertrouw, dat de Minister zich ook hiermede zal kunnen vereenigen.

Wat het tweede amendement betreft, de Minister heeft gezegd: of het strikt noodig is, staat te betwijfelen.

Dat ben ik in zeker opzicht met den Minister eens, maar waar nu eenmaal een opsomming wordt gegeven van de eischen, waaraan zoo mogelijk de hoofdofficieren moeten voldoen, daar meen ik, dat de officieren, die een rechtskundige opleiding hebben gekregen aan de universiteiten en waaraan door den Staat groote bedragen worden ten koste gelegd, in deze rubriek niet mogen ontbreken. De officieren, die op de universiteit twee jaar studeeren en twee jaar uit den militairen dienst worden genomen, moeten voldoen aan een zwaar examen en zoo meen ik, dat hierin een waarborg gelegen is voor de vervulling van het presidentschap, te meer daar zij bovendien allen eenige jaren als lid zitting kunnen hebben gehad in de gewone krijgsraden, zoodat ze mede daarom volkomen berekend zijn voor hun taak.

Een andere quaestie is, of het juist is, dat, zooals ik heb voorgesteld,

in een wet een Koninklijk besluit wordt genoemd. Ik erken, nu ik het nog eens voor mij zie, dat het niet fraai is en daarom zou ik dit amendement aldus willen wijzigen:

„of wel met goeden uitslag een door Ons aangewezen universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren."

Aldus gewijzigd, blijft de zin precies gelijk, maar dan vervalt er uit de verwijzing naar een Koninklijk besluit, hetgeen, meen ik, in de wet niet geheel juist zou zijn.

Mocht dit amendement worden aangenomen of eventueel door de Regeering overgenomen, dan moet toch ook het daaropvolgende lid van het artikel worden veranderd en wel gelijk ik heb aangegeven.

De Voorzitter: De heer Schaepman heeft het eerste door hem voorgestelde amendement (Stuk n". 5, I) gewijzigd in dien zin, dat het thans strekt om in het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid de alinea's, volgende op de dubbel-punt, te lezen:

„hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap of den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid,

hetzij de hoedanigheid van meester in de rechten, verkregen op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht.,'.

De heer Schaepman heeft het tweede door hem voorgestelde amendement (Stuk n°. 5, II) gewijzigd in dien zin, dat het thans strekt om aan het slot van het eerste aan artikel 245 der Regtspleging bij de Landmagt toe te voegen lid de punt te vervangen door een komma en op een nieuwen regel aan dit lid toe te voegen:

„of wel met goeden uitslag een door Ons aangewezen universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren.".

De gewijzigde amendementen van den heer Schaepman zijn medeonderteekend door de heeren Kortenhorst, Joekes, van Dijken, Teulings, Bajetto, van Poll, Mes, IJsselmuiden en Andriessen en maken mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer Gerbrandy, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben in de gelegenheid geweest de aldus gewijzigde amendementen nog voor te leggen aan mijn collega van Defensie en ik kan made namens den Minister van Defensie ve klaren, dat de Regeering geen bezwaar heeft tegen deze aldus gewijzigde amendementen en die tot de hare maakt.

Aangezien de gewijzigde amendementen van den heer Schaepman door de Regeering zijn overgenomen, 'maken zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De *Voorzitter:* Ik verzoek de Commissie van Rapporteurs haar ooqdeel over de door de Regeering aangebrachte wijzigingen mede te deelen.

De heer *Duymaer* van Twist, voorzitter van de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs is eenstemmig van oordeel, dat de wijzigingen verbeteringen zijn en stelt aan de Kamer voor, zich met de wijzigingen te vereenigen.

Het gewijzigde artikel V, thans luidende:

Aan artikel 245 worden vier leden toegevoegd:

„Indien mogelijk, wordt tot President benoemd een Hoofdofficier, die aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit heeft verkregen:

hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap of den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid,

hetzij de hoedanigheid van meester in de rechten, verkregen op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht,

of wel met goeden uitslag een door Ons aangewezen universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren.

Mocht geen Hoofd-Officier, als bedoeld in het vorige lid, beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid, of een Officier, die met goeden uitslag de in het vorige lid bedoelde universitaire opleiding voor meer uitgebreide rechtskennis heeft qevolgd.

Is ook geen zoodanig Officier beschikbaar, zoo kan in tijd van vrede ten hoogste één burger-rechtsgeleerde in den Krijgsraad worden opgenomen.

Afgezien van het bepaalde in het voorgaande lid, bestaat de Krijgsraad uitsluitend uit Officieren.",

wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De artikelen VI tot en met X worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De *Voorzitter:* Door de Regeering is na het uitbrengen van het Verslag een wijziging aangebracht in artikel XI.

Ik verzoek de Commissie van Rapporteurs haar oordeel mede te deelen over deze door de Regeering aangebrachte wijziging.

De heer *Duymaer van* **Twist,** voorzitter van de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs heeft tegen de Regeeringswijziging geen bezwaar.

Artikel XI wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Artikel XII wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over artikel XIII, luidende:

„Met afwijking in zooverre van den eersten volzin van het eerste lid en van het tweede lid van artikel 121 en van artikel **124** van de Regtspleging bij de Landrnagt kunnen bij een of meer Krijgsraden Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers worden benoemd voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken.

Indien gedurende dezen tijdsduui- Krijgsraden te velde worden ingesteld, kunnen deze Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers, met afwijking voor zooveel noodig van artikel **245** van de Regtspleging bij de Landmagt, tot President of President-plaatsvervanger van zoodanigen Krijgsraad worden benoemd; in dit geval moeten de beide andere Leden van dien Krijgsraad Officieren zijn.

De tijdelijk benoemde Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers kunnen door Ons worden ontslagen, indien zij eene benoeming, als bedoeld in het voorgaande lid, niet aanvaarden.

Overigens zijn de voorschriften van artikel **121** op hen van toepassing, ook in geval zij optreden als President of President-plaatsvervanger van een K ijgsraad te velde."

De heer *Wendelaar:* Mijnheer de Voorzitter! Bij de algemeene beschouwingen heb ik i-eeds de aandacht op gevestigd, dat het mijn bedoeling was met een amendement te komen, maar dat ik eerst wilde afwachten hetgeen de Minister zou opmerken naar aanleiding van hetgeen ik toen gesproken heb. Nu moet ik opmerken, dat de Minister en ik het blijkbaar in zooverre eens zijn, dat de tegenwoordige president van den krijgsraad voorloopig nog in functie moet blijven. De Minister heeft herhaald, dat dat wenschelijk was om de noodige ervaring te kunnen doen opdoen door andere personen, die misschien ook voorzitter van den krijgsraad zouden kunnen worden. Ik onderschrijf dat, en daarin zijn wij het dus eens. Het eenige, waar verschil over bestaat, is dit: hoe lang moet het duren, dat de president nog in functie kan blijven? Volgens hetgeen de Regeering voorstelt, kan de te henbenoemen tegenwoordige president van den krijgsraad ad infinitum in dienst blijven, want er is geen einde aan dien termijn. Dat lijkt mij niet goed. Integendeel, wij moeten aan dat aanblijven een grens stellen en dus een termijn noemen, lang genoeg om een eventueelen opvolger voldoende gelegenheid te geven zich voor te bereiden op de overneming van zijn taak. Om dit te bereiken, heb ik met een tiental andere leden van de Kamer de eer een amendement voor te stellen, strekkende om aan het eerste lid van artikel XIII toe te voegen:

> ,,Wanneer de krachtens den vorigen volzin benoemde presidenten en presidenten-plaatsvervangers den vollen ouderdom van 71 jaren hebben bereikt, wordt hun met ingang van het daaropvolgende kalenderjaar als zoodanig door Ons op gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Defensie ontslag verleend."

Dan blijft dus de te herbenoemen president nog een jaar en heeft zijn opvolger voldoenden tijd om zich in te wei-ken.

De *Voorzitter:* Door de heeren Wendelaar, Krijger, Algera, van Kempen, I. H. J. Vos, Diepenhorst, Baas, Tilanus, Roosjen, van Dijken en Smeenk wordt op dit artikel een amendement voorgesteld, strekkende om aan het voorgestelde eerste lid toe te voegen:

> ,,Wanneer de krachtens den vorigen volzin benoemde Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers den vollen ouderdom van 71 jaren hebben bereikt, wordt hun met ingang van het daaropvolgende kalenderjaa als zoodanig door Ons op gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Defensie ontslag verleend.',.

Voorgesteld door elf leden, maakt dit amendement een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer *van Dijken:* Mijnheer de Voorzitter! Blijkens de Memorie van Antwoord en hetgeen de Minister reeds heeft medegedeeld is het de bedoeling van de Regeering om zoo snel mogelijk te komen tot het instellen van 24 krijgsraden te velde. Als springplank daarvoor, om ges-hikte krachten voor p esident te krijgen, wil de Minister nu 2 krijgsraden voor korten termijn instellen. Als ik het goed begrijp, is het de bedoeling, dat daarna deze krijgs aden opgeheven worden en dat de presidenten van deze krijgsraden, diervoor den duur van de mobilisatie worden benoemd, en hun plaatsvervangers worden benoemd tot presidenten van de krijgsraden te velde. Men krijgt zoo een belang ijke afwijking van het systeem van de wet, dat tot nog toe gold. Het systeem was zoo, dat de p esidenten van de krijgsraden te velde altijd hoofdofficieren moesten zijn. Ik vermoed, dat het zoo zal worden dat de presidenten veelal juristen — niet hoofdofficier — zullen zijn. In het tweede lid van artikel XIII staat:

> .,Indien gedurende dezen tijdsduur Krijgsraden te velde worden ingesteld, kunnen deze Presidenten en P esidenten-

plaatsvervangers, met afwijking voor zooveel noodig van artikel 245 van de Regtspleging bij de Landmagt, tot President of President-plaatsvervange van zoodanigen Krijgsraad worden benoemd."

Ik veronderstel dus, dat de Minister niet maar voor 8 maanden presidenten en plaatsvervangers wil kweeken, en dezen daarna weer ter zijde wil stellen. Neen, zij zullen met afwijking van artikel 245 worden benoemd tot president van een krijgsraad, en wanneer zij de benoeming niet aanvaarden, zal hun ontslag worden gegeven.

Nu zou ik dit aan den Minister willen vragen, of de Minister bij de keuze, die hij zal doen, voor president en voor plaatsvervangend president, dan ook menschen zal benoemen, die zich bereid verklaren straks, wanneer hun opleiding achter den rug is, president te worden van een krijgsraad te velde.

De heer *Schaepman:* Dat zijn officieren.

De heer *van Dijken:* Ik zou gaarne de verwachting van den Minister hooren uitspreken, dat, wanneer zij dan onverhoopt daarna zouden weigeren een benoeming te aanvaarden, hun ontslag zal worden verleend. Op het oogenblik is het zoo, dat de Kroon ontslag kan verleenen; dit laat vrijheid aan den Minister om hen al of niet voor te dragen voor ontslag. Ik geloof echter, dat, wanneer presidenten, die opgeleid zijn, weigeren, hun ontslag behoort te worden verleend. Dat is de eerste opmerking, die ik wilde maken.

In de tweede plaats wilde ik opmerken, dat het mij toch juist voorkomt, dat de verlenging van den termijn en de afwijking van den leeftijd van 70 jaar niet van te langen duur moet zijn. In zooverre wil ik gaarne het amendement van den geachten afgevaardigde den heer Wendelaar steunen. Dit amendement zegt: laat den president een jaar langer zitten dan normaal zou gebeuren. Het heeft in hoofdzaak betrekking op den tegenwoordigen president van den krijgsraad te 's-Hertogenbosch. Ik neem aan, dat daarna de plaatsvervangers, die ingewerkt worden, zoover zijn ingewerkt, dat een van hen kan worden benoemd tot voorzitte van den krijgsraad in 's-Hertogenbosch, aangenomen, dat deze zal blijven bestaan. Het komt mij niet wenschelijk voor, dat voor de andere, tijdelijke krijgsraden, die worden ingesteld, menschen worden benoemd, die zoo dicht bij de 70 zijn, dat men kan zeggen: hier zullen wij vastloopen, want wij zullen aan deze menschen na korten tijd ontslag moeten geven. Ook hierom lijkt mij het amendement van den geachten afgevaardigde den heer Wendelaar ook aanbevelenswaardig.

De heer *Gerbrandy*, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Laat ik beginnen met een enkel woord te mogen zeggen over dit amendement. Artikel XIII van het wetsontwerp vormt een belangrijke afwijking van liet beginsel, dat overigens voor de p esidenten van de gewone krijgsraden evenals voor de burgerlijke rechterlijke macht geldt: benoeming voor het leven, beginsel, dat bedoelt de functionarissen onafhankelijk te maken van de Regeering. Artikel XIII is daarbij aldus opgesteld, dat de volstrekte onafhankelijkheid van den benoemde tegenover de Regeering zooveel mogelijk wordt gesauveerd. De Regeering is van nieening, dat dit het beste wordt bereikt, wanneer men de tijdelijke benoeming, als ik het zoo mag uitdrukken, automatisch doet afloopen met de tegenwoordige buitengewone onistandigheden. Wanneer men daarentegen volgt het stelsel van dit amendement, dan krijgt men dit, dat na een jaar de kans bestaat (ik zeg niet, dat de feiten zich met zekerheid zoo zullen voordoen), dat behoefte bestaat aan continueering van den president te 's-Hertogenbosch, en deze mogelijkheid op zich zelf randt het beginsel van de onafhankelijkheid aan. Men realiseere zich goed, dat op het oogenblik een groot gebrek — de geachte afgevaardigden hebben daar zelf al op gewezen — bestaat aan personeel; het personeel moet vrijwel geheel worden gevormd

en dit kan alleen geschieden bij het Hoog Militair Gerechtshof en den krijgsraad in 's-Hertogenbosch. Met meer riemen kan men op dit moment althans niet roeien. Het kan dus alleszins zijn, dat bij den termijn, in het amendement genoemd, de Regeering op een gegeven oogenblik voor de vraag zou staan: maar is het nu nog niet gewenscht, dat op dit oogenblik nog weer de president in 's-Hertogenbosch wordt herbenoemd? De Regeering meent, dat het ontstaan van die situatie minder goed is dan de automatische afloop in verband met de bestaande omstandigheden, omdat het teere punt, de onafhankelijkheid tegenover de Regeering, zoo scherp mogelijk moet worden gehandhaafd. Nu geef ik anderzijds toe, dat de inbreuk daarop van de zijde van het amendement niet zoo geweldig groot is, maar ik blijf toch prefereeren de oplossing, zooals die op dit oogenblik in artikel XIII is neergelegd. Ik acht het amendement geen quaestie van dood of leven. Ik prefereer echter het stelsel van artikel XIII, doch wil de beslissing over dit punt aan de Kamer laten, daarbij adviseerende om liever het stelsel van de Regeering te volgen dan het stelsel van hen, die dit amendement hebben voorgesteld.

Wat nu betreft de andere opmerkingen van den geachten afgevaardigde den heer van Dijken, een klein misverstand, misschien ben ik daaraan zelf debet, mag toch wel even worden opgeruimd. Ik zou niet zoo sterk durven zeggen, dat de Regeering per se, want dit is een heele stap, zal overgaan tot instelling van 24 krijgsraden. Dat is wel overwogen, maar dat is dan, als ik het zoo mag uitdrukken, toekomstmuziek. Nu bestaat er echter bij deze beschouwingen van de zijde van den geachten afgevaardigde een misverstand. Het is niet zoo gemakkelijk om uit zulk een wet met een beduidend aantal artikelen, als het gewijzigd wordt, paraat te hebben wat de juridische situatie is, maar ik wil er toch even de aandacht op vestigen, dat de president van den krijgsraad te velde moet zijn een hoofdofficier. Daarmede heeft de heer van Dijken geen rekening gehouden. Die hoofdofficier moet bovendien zoo mogelijk zijn een jurist.

De heer *van* ***Dijken:*** In het tweede lid van art. XIII stelt u juist de afwijking van die bepaling voor.

De heer *Gerbrandy,* Minister van Justitie: Die afwijking is inderdaad mogelijk, maar men moet het niet aldus stellen, dat de algemeene eisch voor den president van een krijgsraad te velde niet zou zijn: hoofdofficier. In dit verband moge ik nog herinneren aan de opmerking, in de Nota naar aanleiding van het Verslag gemaakt, dat bij de gewone krijgsraden ook reserve-officieren zullen kunnen worden benoemd, wien tijdelijk groot verlof wordt verleend. Het ligt geenszins in de bedoeling om bepaalde menschen, die alleen geschikt zijn voor een gewonen krijgsraad, onder alle omstandigheden te continueeren als voorzitter van een krijgsraad te velde.

Wij krijgen dus waarschijnlijk deze situatie — men kan de liquidatie van de gewone krijgsraden niet precies diagnostiseeren —, dat op een gegeven oogenblik de gewone krijgsraden kunnen verdwijnen, terwijl de functionarissen, die benoemd zijn naast den heer van Lanschot, inderdaad als regel menschen zullen zijn, die kunnen overgaan naar een krijgsraad te velde. Als de geachte afgevaardigde het zóó heeft gesteld, ben ik bereid in dat opzicht met zijn inzicht akkoord te gaan.

Hoever men nu moet gaan om per se aan elken president van den krijgsraad, die nu benoemd zal worden, den eisch te stellen, dat hij onder alle omstandigheden benoembaar zal zijn tot president van een krijgsraad te velde, is een punt, dat ik gaarne met mijn ambtgenoot van Defensie zal bespreken, want in het eerste gedeelte van de toepassing van deze wet ligt het zwaartepunt bij Justitie en in het tweede gedeelte bij Defensie.

De heer *Wendelaar:* Mijnheer de Voorzitter! De Minister heeft gezegd, dit dit amendement geen quaestie van leven of dood is. Ik ben blij, dat de Minister het zoo heeft ingezien, want dat was ook de bedoeling niet. Ik blijf echter meenen, dat er hier een onjuistheid in het ontwerp zit. De

Minister heeft bij de verdediging van zijn standpunt gepleit voor de onafhankelijkheid van den rechter en gezegd, dat naar zijn meening mijn amendement eenigszins in strijd kwam met de onafhankelijkheid van den rechter.

Ik moet eerlijk zeggen, dat ik de waarde van dit argument niet begrijp, want juist in het Regeeringsvoorstel is het tijdstip van ontslag van den tegenwoordigen president van den krijgsraad in 's-Hertogenbosch onzekerder. Volgens mijn amendement zou het direct op een vooruit bepaald tijdstip gefixeerd zijn en wordt hij ontslagen als hij 71 jaar wordt. De leeftijdsgrens is op zich zelf nooit iets wat in strijd geacht werd met de onafhankelijkheid van den rechter. Deze bepaling geldt voor onze geheele rechterlijke macht en dat voelt niemand als een inbreuk op de onafhankelijkheid. Het is dus veeleer zoo, dat in het standpunt van de Regeering het tijdstip van het ontslag onzeker is; niemand kan nu zeggen wanneer dit zal zijn. Het zou kunnen zijn, dat daarbij dus de quaestie van de onafhankelijkheid een rol zou gaan spelen, maar bij mijn amendement is dit zeker niet het geval. Ik moge er op wijzen, dat men dit amendement bovendien niet te veel in het licht van dien eenen persoon moet zien, want het is zoodanig geredigeerd, dat het zal gelden voor alle te benoemen presidenten van de krijgsraden, dus sok voor anderen dan dezen bepaalden persoon. In het systeem van de Regeering zullen straks immers alle presidenten en plaatsvervangende p esidenten van de drie krijgsraden, die wij dan hebben, ook na hun 71ste jaar president mogen blijven. De zeer bijzondere omstandigheden, waarin de president van den krijgsraad te 's-Hertogenbosch verkeert, doen mij begrijpen, dat men dezen verdienstelijken functionaris eenigen tijd mil handhaven, maar het gaat toch te ver, dat men al die drie heeren laat zitten totdat het den heeren belieft ontslag te vragen. Het doel, dat de Regeering beoogt, wordt bereikt, wanneer wij dezen president bij uitzondering een jaar langer laten dienen. Dan is er voldoende gelegenheid voor andere menschen om ervaring op te doen. Ik handhaaf dus mijn amendement.

De heer *van Dijken,* Mijnheer de Voorzitte ! Het groote misverstand, dat de Minister bij mij veronderstelde in het begin van mijn rede, is gelukkig tijdens de rede van den Minister opgehelde d. Ik wil er echter toch nog even de aandacht op vestigen, dat, wil de opleiding voor de springplank succes hebben, de menschen, die hebben leeren springen, straks natuurlijk ook moeten willen heenspringen naar de krijgsraden te velde, waarvoor zij opgeleid zijn; de opleiding heeft weinig beteekenis, waneer de opgelciden straks zouden zeggen: maar ik wil niet naar de krijgsraden te velde.

Ik hoop, dat het overleg met zijn ambtgenoot van Defensie, dat de Minister in uitzicht heeft gesteld, er toe zal leiden, dat reeds bij de benoeming van presidenten en tijdelijk waarnemende presidenten van de twee krijgsraden, die er bij komen, voeling wordt gehouden met den Minister van Defensie, opdat deze zal kunnen verklaren, of hem aanvankelijk de menschen, die voorgedragen zullen worden, geschikt lijken om later voorgedragen te worden als president van den krijgsraad te velde. Het zou jammer zijn, wanneer de Minister van Defensie later zou zeggen: ik vind ze niet geschikt voor de krijgsraden te velde. Dan heeft de opleiding haar doel niet gehad.

Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop, dat ik met deze woorden den Minister versterkt heb in zijn voornemen, vroegtijdig overleg te plegen met zijn ambtgenoot van Defensie.

De heer *Gerbrandy,* Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Een korte opmerking. Ik zou naar aanleiding van het gesprokene van den heer Wendelaar nog even dit willen zeggen. In zekeren zin is het te betreuren, dat wij voor een casus positie staan, zooals op het oogenblik in art. XIII te voorschijn treedt. Daarover zal men het in de Volksvertegenwoordiging wel eens zijn, maar het kan niet anders. En mijn bezwaar

tegen het amendement blijft dit: door deze amendeering wordt althans de kans geschapen, dat later opnieuw verlenging moet plaats vinden. Ook die kans moet worden vermeden. Dat is nog mijn bezwaar tegen het amendement en daarom zou de Regeering dit amendement niet willen overnemen. Wat nu betreft het gesprokene door den heer van Dijken moge ik alleen hierop, Mijnheer de P esident, de aandacht vestigen, dat men de tegenstelling tusschen gewonen krijgsraad en krijgsraad te velde toch niet al te scherp moet stellen. De Vesting-Holland zal krijgsraden te velde ook in de toekomst noodig hebben, één zeker. Het ligt dus voor de hand, dat de krijgsraad, die in 's-Gravenhage gevestigd zal zijn, gemetamorphoseerd zal worden — als ik het zoo mag uitdrukken — in een krijgsraad te velde; dat is een vanzelf sprekende overgang.

Meer meen ik op het oogenblik niet te behoeven te zeggen. Ik beveel het ongewijzigde artikel bij de Kamer aan.

De *Voorzitter:* Ik verzoek thans de Commissie van Rapporteurs haar oordeel mede te deelen over het amendement van den heer Wendelaar c.s. en over de door de Regeering in het artikel gabrachte wijziging na de vaststelling van het Verslag.

De heer *Duymaer van Twist,* voorzitter van de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! Van de Commissie van Rapporteurs zijn drie leden vóór de aanneming van liet amendement, twee leden zijn er tegen. Tegen de Regeeringswijziging heeft de Commissie van Rapporteurs geen bezwaar.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het amendement van den heer Wendelaar c.s. wordt verworpen met 39 tegen 34 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren Steinmetz, Ruyter, IJzerman, Suurhoff, mevrouw Bakke — Nort, de heeren Kortenhorst, Deckers, Bommer, Bajetto, Schaepman, Stokvis, Wijnkoop, Ruijs de Beerenbrouck, Bachg, van Poll, Rutgers van Rozenburg, Groen, Drees, Effendi, Serrarens, Suring, Andriessen, IJsselmuiden, Beaufort, Droesen, Faber, van der Sluis, Mes, mejuffrouw de Jong, de heeren Bongaerts, Hermans, Kuiper, ter Laan, Donker, Moller, Loerakker, Teulings, Thijssen en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren Roosjen, Schilthuis, mevrouw Mackay — Katz, de heeren Wendelaar, van Lienden, Algera, Krijger, van dei Zaal, Rost van Tonningen, Joekes, van Dijken, de Marchant et d'Ansembourg, Slotemaker de Bruïne, Krol, Weitkamp, Posthuma, Baas, I. H. J. Vos, Ebels, Schouten, van Kempen, Tilanus, van den Heuvel, mevrouw de Vries-Bruins de heeren van Sleen, Terpstra, Duymaer van Twist, Smeenk, Amelink, de Wilde, Diepenhorst, van der Goes van Naters, Woudenberg en Meijerink.

Artikel XIII wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Artikel XIV en de beweegreden van het ontwerp van wet worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp van wet wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1939—1940. 141.

NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooreii lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomeii hebben, dat nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

A.

In de wet van 23 Mei 1899, Staatsblad no. 128, (Wet op den staat van oorlog en beleg) wordt de volgende wijziging gebracht.

Artikel I.

Hei eerste lid van artikel 40 vervalt.

B.

In de Regtspleging bij de Landmagt worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel II.

Atikel 210 wordt gelezen:

„Artikel 210.

Van de bepaling van het voorgaande artikel zijn echter uitgezonderd de vonnissen gewezen:

1°. bij de Krijgsraden te velde ter zake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan:

2°. bij de Krijgsraden in eene belegerde of berende stad of plaats buiten het geval, bedoeld in artikel 273."

Artikel III.

In het eerste lid van artikel 243 wordt, in plaats van „zullen". gelezen:

„kunnen".

Artikel IV.

In artikel 244 vervallen de moorden:

„ , alle Officieren".

Artikel V.

Aan artikel 243 worden vier leden toegevoegd:

„Indien mogelijk. wordt tot President benoemd een Hoofd-Officier, die aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit heeft verkregen:

hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap of den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid,

hetzij de hoedanigheid van meester in de rechten. verkregen op grond van het afleggen van een exainen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht,

of wel met goeden uitslag een door Ons aangewezen universitaire opleiding heeft gevolgd voor meer uitgebreide rechtskennis voor officieren.

Mocht geen Hoofd-Officier, als bedoeld in het vorige lid, beschikbaar zijn, zoo wordt, indien mogelijk, onder de beide andere leden een Officier opgenomen in het bezit van een van deze graden of van deze hoedanigheid, of een Officier, die met goeden uitslag de in het vorige lid bedoelde universitaire opleiding voor meer uitgebreide rechtskennis heeft gevolgd.

Is ook geen zoodanig Officier beschikbaar, zoo kan in tijd van vrede ten hoogste één burger-rechtsgeleerde in den Krijgsraad worden opgenomen.

Afgezien van het bepaalde in het voorgaande lid, bestaat de Krijgsraad uitsluitend uit Officieren."

Artikel VI.

In artikel 246 wordt. in plaats van „President en", gelezen:

„Militaire[n].

Artikel VII.

In artikel 256 wordt, in plaats van „Alle vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen", gelezen:

„De vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen terzake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan".

Artikel VIII.

In artikel 257 wordt, in plaats van „de vonnissen door de Krijgsraden te velde gewezen", gelezen:

„deze vonnissen".

Artikel IX.

In artikel 259 wordt, in plaats van ,,de door den Krijgsraad gewezene vonnissen", gelezen:
..vonnissen, als bedoeld in artikel 256,".

Artikel X.

Artikel 261 wordt gelezen:

,,Artikel 261.

Indien eene stad of plaats dadelijk belegerd, berend of in staat van beleg gesteld is, kan de Commandeerende Generaal of Officier een temporairen Krijgsraad benoemen, voor wat den President en andere Militaire Leden betreft samengesteld uit onder zijn orders staande Officieren. De artikelen 244 en 245 zijn mede op dezen Krijgsraad van toepassing, met dien verstande, dat de President zoo mogelijk een Hoofd-Officier moet zijn."

Artikel XI.

De eerste volzin van het eerste lid van artikel 262 wordt gelezen:
,,Hij benoemt bij zoodanigen Krijgsraad mede een Auditeur-Militair.'.

Artikel XII.

In artikel 265 wordt, voor ,,Leden", ingevoegd:
..Militaire".

C.

Bijzondere bepaling.

Artikel XIII.

Met afwijking in zooverre van den eersten volzin van het eerste lid en van het tweede lid van artikel 121 en van artikel 124 van de Regtspleging bij de Landmagt kunnen bij een of meer Krijgsraden Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers worden benoemd voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken.

Indien gedurende dezen tijdsduur Krijgsraden te velde worden ingesteld, kunnen deze Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers. met afwijking voor zooveel noodig van artikel 245 van de Regtspleging bij de Landmagt, tot President of President-plaatsvervanger van zoodanigen Krijgsraad worden benoemd; in dit geval moeten de beide andere Leden van dien Krijgsraad Officieren zijn.

De tijdelijk benoemde Presidenten en Presidenten-plaatsvervangers kunnen door Ons worden ontslagen, indien zij eene benoeming, als bedoeld in het voorgaande lid, niet aanvaarden.

Overigens zijn de voorschriften van artikel 121 op hen van toepassing, ook in geval zij optreden als President of President-plaatsvervanger van een Krijgsraad te velde.

D.

Slotbepaling.

Artikel XTV.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Defensie,

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTETJRS over het ontwerp van wet houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.

Bij de overweging van dit wetsontwerp in de afdeelingen werd de indiening er van algemeen toegejuicht, en wel wegens de dringende noodzakelijkheid van aanvullirig der militaire rechtspleging bij de landmacht. De werkzaamheden toch van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch zijn, dus werd betoogd, in het afgeloopen jaar, als gevolg van de geleidelijke verhooging van het aantal onder de wapenen zijnde troepen, in wel zeer sterke mate toegenomen. Handhaving nu van den, ten opzichte van de bedoelde rechtspraak in eersten aanleg thans bestaanden, toestand moge, zoo sprak men, uit zuiver economisch oogpunt eenig voordeel bieden, ter wille van eene goede en vlotte rechtsbedeeling mag uitbreiding van het aantal Krijgsraden niet langer achterwege blijven.

Enkele leden zouden gaarne nader worden ingelicht omtrent de plannen der Regeering met betrekking tot de inrichting en samenstelling van de Krijgsraden, inzonderheid wat aangaat de formatie van het secretariaat.

Gevraagd werd of, indien dit ontwerp tot wet mocht worden verheven, de te benoemen Presidenten der Krijgsraden ook zullen

kunnen worden benoemd tot President van eenen Krijgsraad te velde. Zoo neen, dan duchtten de hier aan het woord zijnde leden, dat de eerstbedoelde functionarissen eerlang als wachtgelders ten laste van het Rijk zullen komen.

Algemeen werd de wensch geuit. dat de Regeering de gelegenheid zou openstellen om te solliciteeren naar het ambt van President van eenen Krijgsraad.

Enkele leden uitten hunne voldoening er over, dat de aanvankelijke redactie van artikel XIII is gehandhaafd, aangezien men deze beter en doeltreffender achtte dan de bij amendement voorgestelde.

Verschillende leden hadden ernstige bedenkingen tegen het aan de Regeering toegeschreven voornemen. om tot voorzitter van den te 's-Gravenhage in te stellen Krijgsraad een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te henoemen.

Zoo de berichten. dienaangaande in enkele bladen verschenen. juist waren, dan achtten de hier aan het woord zijnde leden vooreerst — gelet op de omvangrijke werkzaamheden, aan elke dier beide functies verbonden, behoorlijke waarneming er van door een en denzelfden persoon ten eenenmale uitgesloten. Ten tweede zou hiervan huns inziens eene cumulatie van niet geringe inkomsten het gevolg zijn, welke in het huidige tijdsgewricht, bovenal waar hei een lid der Volksvertegenwoordiging zou betreffen, meer dan ooit verwerpelijk geacht. en mitsdien zorgvuldig vermeden moet worden.

Aldus vastgesteld den 2den November 1939.

MICHIELS VAN KESSENICH.
KRANENBURG.
FLESKENS.
WOLTJER.
DIEPENHORST.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS

over het ontwerp van met houdende nadere voorzienirigen betreffende de militaire justitie.

Nadat het Voorloopig Verslag der Comrnissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het was den ondergeteekenden zeer aangenaam te vernemen dat de indiening van het wetsontwerp in de afdeelingen algemeen werd toegejuicht. Uitbreiding van het aantal krijgsraden kan ook naar het oordeel van dc ondergeteekeilden onder de bestaande omstandigheden niet achterwege blijven.

Het ligt in dc bedoeling der Regeering, in geval van aanneming van het ontwerp, te bevorderen, dat tot secretarissen van de nieuw in te stellen krijgsraden worden benoemd reserve-officieren, tevens

jurist, welke een specialen cursus tot dit doel hebben gevolgd. Wat het administratieve personeel der secretariaten betreft, zal telkens voor een deel worden geput uit het elders reeds ingewerkte personeel dus thans, voor de nieuw in te richten krijgsraden te 's-Gravenhage en te Utrecht, uit het personeel, reeds ingewerkt te 's-Hertogenbosch, in de toekomst, voor de secretariaten van de krijgsraden te velde, uit het personeel, dan ingewerkt te 's Hertogenbosch, 's-Gravenhage en Utrecht.

Overigens moge nopens de inrichting en samenstelling van de krijgsraden worden verwezen, ten aanzien van de gewone krijgsraden, naar de artikelen 120-127 van de Regtpleging voor de Landmagt. ten aanzien van de krijgsraden te velde, naar de artikelen 244—251 van die Regtspleging, voor wat de artikelen 244—246 betreft, gelijk het wetsontwerp voorstelt deze te wijzigen.

Het tweede lid van artikel XIII van hel ontwerp zal, indien het ontwerp tot wet mocht worden verheven. de mogelijkheid openen de nieuwe presidenten van de gewone krijgsraden, worden in de toekomst krijgsraden te velde opgericht, tot president van zoodanigen krijgsraad te benoemen. Men zie ook het voorgestelde derde lid van artikel XIII.

De gelegenheid om te solliciteeren naar het ambt van president van een der thans in te stellen gewone krijgsraden staat open. Vele sollicitanten maakten van deze gelegenheid reeds gebruik.

Ook de ondergeteekenden achten de gehandhaafde redactie van artikel XIII verkieselijk.

Op de beschouwingen, in het Verslag gegeven naar aanleiding van ren aan de Regeering toegeschreven voornemen. kunnen de ondergeteekenden zeer tot hun leedwezen niet ingaan, daar zulks zou voeren tot overleg met de Staten-Generaal over toekomstige benoemingen.

De Minister van Justitie,

P. S. GERBRXNDY

De Minister van ***Defensie,***

A. Q. H. DIJXHOORN

De Coinmissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag ti- kunnen sluiten.

Vastgestelcl den 21sten Wovember 1939.

MICHIELS VAN KESSENICH.
KRANENBURG.
FLESKENS.
WOLTJER.
DIEPENHORST.

In de openbare vergadering der Eerste Kamer van 28 November 1939 (Handelingen blz. 28) is het wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp is als wet van 30 November 1939 opgenomen in *Staatsblad* No. 206 (Uitgegeven 2 December 1939).

OFFICIEEL GEDEELTE

BESLUIT van 21 December 1939, Stbl. No. 286, tot instelling van drie militaire arrondissementen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Defensie van 4 December 1939, 6e Afdeeling, no. 1128, en van 20 December 1939, Iste Afdeeling, no. 4;

Gezien artikel 134, tweede lid, van de Regtspleging bij de Landmagt en artikel 94 van de Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

Het Rijk in Europa is verdeeld in drie militaire arrondissementen:

I. *arrondissement 's-Gravenhage,* omvattende de provinciën Noordholland en Zuidholland, hoofdplaats 's-Gravenhage;

II. *arrondissement 's-Hertogenbosch,* omvattende di: provinciën Zeeland, Noordbrabant en Limburg, hoofdplaats 's-Hertogenbosch;

III. *arrondissement Utrecht,* omvattende de provinciën Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen, hoofdplaats Utrecht.

Artikel 2.

De Krijgsraad te 's-Hertogenbosch neemt kennis van de strafbare feiten, bedoeld in artikel 94 van de Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht.

Artikel 3.

Dit besluit treedt in werking op een door Ons nader te bepalen tijdstip. [1])

Het geldt niet voor zaken, op dat tijdstip aanhangig bij den krijgsraad te 's-Hertogenbosch.

Bij inwerkingtreding van dit besluit vervallen de Koninklijke besluiten van 12 Maart 1923, Staatsblad no. 65, en 9 April 1923, Staatsblad no. 123.

[1]) Bij Kon. besluit van 3 Februari 1940, Stbl. No. 281, is de datum van inwerkingtreding bepaald op 15 Februari 1940.

Onze Ministers van Justitie en van Defensie zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 21sten December 1939.

WILHELMINA

De Minister van Justitie,
P. S. GERBRANDY.

De Minister van Defensie,
A. Q. H. DIJXHOORN.

Uitgegeven den *twee en twintigsten* December 1939.

De Minister van Justitie,
P. S. GERBRANDY.

Verplichting tot gevolg geven aan stopteeken, gegeven door een politie-militair.

Ministerieele beschikking van 19 December 1939, IIde Afd. B, nr. 172.

Legerorders 1939, Nr. 624.

Daar het enkele malen is voorgekomen, dat een auto, welke een officier vervoerde, dan wel door een officier werd bestuurd, geen gevolg gaf aan het door een militair der politietroepen gegeven teeken tot stoppen, wordt er de aandacht op gevestigd, dat de politietroepen onder de huidige omstandigheden ten volle hun taak van legerpolitie hebben aanvaard en dat de door deze *politie-ambtenaren* gegeven aanwijzingen behooren te worden opgevolgd.

Ik verwijs in dit verband naar art. 26 van het Reglement betreffende de krijgstucht en voorts, voor zoover een meerdere den chauffeur, die aan het stopteeken wenscht te voldoen, last tot doorrijden zou willen geven, naar art. 140 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Gerechtelijke vervolging van gemobiliseerden wegens schulden.

Ministerieele beschikking van 3 Januari 1940, Iste Afd., nr. 76.

Legerorders 1940, Nr. 7.

De autoriteiten van de Koninklijke landmacht worden uitgenoodigd om gevallen, welke haar ter oore komen van gemobiliseerden tegen wie eene gerechtelijke vervolging is of zal worden ingesteld wegens schulden, zoo spoedig mogelijk, *rechtstreeks* ter kennis te

brengen van den Minister van Justitie, eventueel voorzien van hare opmerkingen ter zake.')

Toepassing van het tuchtrecht.

Beklag over een opgelegde straf en/of over de omschrijving der strafreden.

Ministerieele kennisgeving van 19 December 1939, IIde **Afd.** *B, nr. 120.*

Legerorders 1939, Nr. 620.

In verband met de omstandigheid, dat vele — volgens het bepaalde in het 4e lid van artikel 140 van het R.I.D.K.L. — in afschrift aangeboden *beschikkingen op een beklag,* genomen door den meerdere van art. 61 van de Wet op de krijgstucht, zoowel voor wat betreft *vorm en inhoud,* alsmede *wijze van aanbieding,* niet ten volle voldoen aan de daaraan te stellen eischen, wordt hierna een overzicht gegeven van de op deze aangelegenheid betrekking hebbende wettelijke bepalingen, voorschriften, enz., terwijl modellen voor de inrichting van de door vorenbedoelden meerdere te nemen beschikkingen worden bijgevoegd.

I. *Wetten en reglementen.*

a. Wet op de krijgstucht, artikelen 61 tim 67;

b. Reglement betreffende de krijgstucht, artikelen 30 en **31;**

c. Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht. artikel 140.

d. Handboek tuchtrecht (zie L.O. 1939, nr. 470) [2]), blz. 511—571 en Bijlage IV en V.

II. *Vorm en inhoud:*

Zie bijlagen I en II, indien het beklag *gegrond, gedeeltelijk gegrond* of *ongegrond* is bevonden;

---

[1]) Betalingsmoeilijkheden van gemobiliseerden zijn ook ter sprake gebracht in het Voorl. Verslag der Tweede Kamer betreffende de Justitiebegrooting voor **1940.**

De Minister van Justitie heeft hierop geantwoord dat deze aangelegenheid bij voortduring de aandacht van de Regeering heeft. Tot nu toe **was** behoefte aan eene wettelijke voorziening niet gebleken. De verdere ontwikkeling der gebeurtenissen wordt echter nauwkeurig gevolgd. Voorshands achtte de Minister het beste om te trachten c.q. door bemiddeling een billijke regeling tusschen de partijen tot stand te brengen, gelijk ook reeds een enkele maal is geschied.

In andere landen, bijv. in Frankrijk (zie M.R.T. XXXV, **411)** zijn blijkbaar wettelijke maatregelen te dezer zake reeds spoedig noodig gebleken.
Red. M.R.T.

[2]) M.R.T. XXXV, 406. Red. M.R.T.

Zie bijlage III, indien het beklag ***niet voor*** *behandeling vatbaar* is bevonden.

III. *Wijze* ***van aanbieding:***

Zie bijlage IV, waarin volledigheidshalve het geheele artikel 140 van het R.I.D.K.L. is opgenomen, doch van welk artikel het *4e lid* betrekking heeft op de aanbieding en uitreikking van afschriften der genomen beschikking.

BIJLAGE I.

MODEL voor de inrichting van een door den meerdere van art. 61 W.K. te nemen klachtbeschikking.

PRO JUSTITIA.

De ..... (rang en dienstbetrekking van den meerdere van art. 61 W.K.) .....;

Gezien het beklag van ..... (geslachtsnaam, voornamen, rang of stand van den gestrafte) ..... dienende bij .... (legeronderdeel) ..... houdende den op ..... (datum en tijdstip waarop. blijkens de op het beklag gestelde aanteekening, dit beklag door den meerdere van den gestrafte is in ontvangst genomen) ..... kenbaar gemaakten wensch om zich te beklagen over de straf van ..... (strafsoort en strafmaat) ..... met de strafreden ...., hem op ..... (datum) ..... opgelegd door .... (geslachtsnaam, voorletters, rang en dienstbetrekking van den strafoplegger) .....;

Gehoord den gestrafte (c.q.: en den strafoplegger) en als getuige(n) ..... (geslachtsnaam(namen), voornamen, rang of stand van de(n) getuige(n) .....;

Gezien de verhooren en verdere informatiën te dezen genomen;

Overwegende, dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven, dat ....;

Overwegende, dat ..... (te vermelden wat de getuige(n), c.q. de strafoplegger hebben verklaard) .....;

Overwegende, dat ..... (te vermelden de beschouwingen en het aan de te nemen beslissing ten grondslag liggende oordeel, waartoe de meerdere van art. 61 W.K. op grond van de voorgaande overwegingen komt met betrekking tot de strafbaarheid van het gepleegde feit, de zwaarte van de opgelegde straf en de omschrijving van de sirafreden) .....;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 der Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit: **(A,** B, C, D, E, of F) (zie bijlage II);

Bepaalt, dat een afschrift van deze beschikking zal worden aangeboden aan den Minister van Defensie en zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en aan den klager. (1)

..... (rang, dienstbetrekking en onderteekening van den meerdere van art. 61 W.K.) .....

..... (plaats en datum) .....

BIJLAGE II.

A. Gegrond;

Doet teniet de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden, met last, dat de vermelding ervan in de straflijst van den gestrafte onleesbaar zal worden gemaakt, onder verwijzing naar deze beschikking;

B. Gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de omschrijving der strafreden;

Wijzigt de opgelegde straf in ..... (vermelding van strafmaat en strafsoort) ..... (c.q. welke geacht moet zijn te ondergaan door het ondergaan van ..... (vermelding van de oorspronkelijke straf of het daarvan ondergane gedeelte) ..... waarover de gestrafte zich heeft beklaagd);

Bepaalt, dat — tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept — de gewijzigde straf in plaats van de oorspronkelijke — welke onleesbaar moet worden gemaakt — in de straflijst van den gestrafte zal worden ingeschreven, dat hij .... (geslachtsnaam, voorletters, rang en dienstbetrekking van den meerdere van art. 61 W.K.) ..... — in die straflijst als strafoplegger zal worden genoemd, de toevoeging „na beklag" zal worden gesteld en dat als datum van strafoplegging de datum dezer beschikking zal worden vermeld;

C. *Gedeeltelijk gegrond;*

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zoodat deze komt te luiden: ..... (te vermelden de nieuwe omschrijving) .....;

Bepaalt, dat — tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept — de gewijzigde omschrijving der strafreden in

---

1) Aan den klager kan in plaats van een afschrift een uittreksel van de beschikking worden uitgereikt.

plaats van de oorspronkelijke — welke onleesbaar moet worden gemaakt — in de straflijst van den gestrafte zal worden ingeschreven, dat hij — ..... (geslachtsnaam, voorletters, rang en dienstbetrekking van den meerdere van art. 61 W.K.) ..... — als strafoplegger in die straflijst zal worden genoemd, de toevoeging „na beklag" zal worden gesteld en dat als datum van strafoplegging de datum van deze beschikking zal worden vermeld;

D. Gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Wijzigt de opgelegde straf in ..... (zie onder B.) .....;

Wijzigt de omschrijving der strafreden .... (zie onder C.) ....;

Bepaalt, dat — tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept — de gewijzigde straf en omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke — welke onleesbaar moet worden gemaakt — in de straflijst van den gestrafte zullen worden ingeschreven, dat hij ..... (zie verder onder C.) .....);

E. Ongegrond; (1)

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden — welke wijziging nochtans *niet* strekt *ten gunste* van den klager — zoodat deze komt te luiden: ..... (te vermelden de nieuwe omschrijving) .....;

Bepaalt, dat — tenzij de gestrafte de eindbeslissing van het H.M.G. inroept — de gewijzigde omschrijving der strafreden .... (zie verder onder C.) .....;

F. Ongegrond; (1)

Handhaaft de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden.

BIJLAGE III.

MODEL voor de inrichting van een door den in art. 61 W.K. bedoelden meerdere te nemen beschikking, op het beklag dat is ingediend met overschrijding van den daarvoor gestelden termijn.

---

1) *Afzonderlijke bestraffing door den in art. 61 W.K. bedoelden meerdere.*

a. Een militair, die zich onredelijk beklaagt, of die zich schuldig maakt aan oneerbiedigheid dooi- den inhoud van het beklag of bij het onderzoek daarvan, handelt ingevolge het bepaalde bij art. **30 (3)** R.K. in strijd met een goede krijgstucht en is derhalve strafbaar.

b. Op den meerdere van art. 61 W.K. rust de *verplichting* — krachtens art. 27 **(2)** R.K. — om op te treden tegen den klager, die zich bij de indiening of bij de behandeling van het beklag schuldig maakt aan een der in art. 30 **(3)** R.K. omschreven krijgstuchtelijke vergrijpen.

c. Onredelijk kan worden beschouwd het beklag, ten aanzien waarvan bij het onderzoek naar voren komt, dat de klager begrepen moet hebben,

PRO JUSTITIA.

De ..... (rang en dienstbetrekking van den in art. 61 W.K. bedoelden meerdere) .....;

Gezien het beklag van ..... (geslachtsnaam, voornamen (rang? Red.) of stand van den gestrafte) ..... dienende bij ..... (legeronderdeel) ..... houdende den op ..... (datum (datum A) en tijdstip waarop, blijkens aanteekening op het beklag, dit beklag door den meerdere van den gestrafte is in ontvangst genomen) ..... kenbaar gemaakten wensch om zich te beklagen over de straf van ..... (strafsoort en strafmaat) .... met de strafreden ..... hem op ..... (datum) ..... opgelegd door ..... (geslachtsnaam en voorletter(s), rang en dienstbetrekking van den strafoplegger) .....;

Overwegende, dat de strafoplegging, waarover beklag, op ..... datum (datum B.) ..... 19... ter kennis van klager is gebracht);

Overwegende, dat ingevolge het bepaalde in het eerste lid van art. 62 W.K., de termijn voor de kenbaarmaking van het verlangen om een beklag in te brengen derhalve aanving op ..... (datum B + 2) ..... 19.. en eindigde op ..... (datum B + 5) ..... 19..;

Overwegende, dat klager mitsdien, door eerst op ..... (datum A) ..... 19.. het verlangen om beklag in te brengen kenbaar te maken, den daarvoor te zijner beschikking staanden wettelijken termijn heeft overschreden;

Beschikkende op het beklag;

---

dat er voor hem geen enkele goede grond voor beklag aanwezig was, *m.a.w.* beklag *tegen beter weten in.*

d. Daar het H.M.G. de bevoegdheid mist, om ***zelf*** straf up te leggen aan den militair, die zich ter zake van een door hem ingeroepen eindbeslissing van het Hof, onredelijk beklaagt of zich schuldig maakt aan oneerbiedigheid door den inhoud van de klacht of bij het onderzoek daarvan, zal de betrokken tot straffen bevoegde meerdere in voorkomend geval, op grond van nauwkeurige bestudeering van de overwegingen in de eindbeslissing van het H.M.G., behooren te overwegen, of er voor hem aanleiding bestaat om den klager te dier zake een krijgstuchtelijke straf op te leggen.

e. Eventueel beklag over een extra-straf, opgelegd ter zake van onredelijk of oneerbiedig beklag (art. **30 (3)** R.K.), moet blijkens de geldende jurisprudentie van het H.M.G. worden gedaan bij den in art. 61 W.K. bedoelden meerdere van hem, die de bedoelde extra-straf heeft opgelegd; het H.M.G. betrekt die extra-straf niet in zijn eindbeslissing.

Verklaart dit *niet voor behandeling vatbaar;*

Bepaalt, dat een afschrift van deze beslissing zal worden aangeboden aan den Minister van Defensie en zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en aan den klager.

..... (rang, dienstbetrekking en onderteekening) .....

.... (plaats) .... (datum) .... 19..

BIJLAGE IV.

Artikel 140 van het „Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht".

1. De krijgstuchtelijk gestrafte, die zich over de hem opgelegde straf en/of over de omschrijving van de strafreden bezwaard acht en gebruik wenseht te maken van de hem in Artikel 61 der Wet op de krijgstucht verleende bevoegdheid om zijn beklag te doen bij den tot straffen bevoegden meerdere, onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger gesteld is, kan gedurende een termijn van vier dagen, aanvangende met den tweeden dag na dien waarop de oplegging der straf te zijner kennis is gekomen, zijn verlangen daartoe schriftelijk kenbaar maken aan zijn compagniescommandant; in deze schriftelijke verklaring behoort hij op te geven over welke straf of (c.q. en) strafreden hij zich bezwaard gevoelt, desgewenscht onder bijvoeging van een schriftelijke toelichting.

2. De compagniescommandant stelt op de in het eerste lid bedoelde verklaring een aanteekening nopens het tijdstip, waarop de straf is aangezegd en nopens het tijdstip, waarop de gestrafte het verlangen heeft kenbaar gemaakt om zijn beklag te doen en zendt vervolgens dat stuk, alsmede ren afschrift van de straflijst van den klager en eventueel diens ingediende toelichting zoo spoedig mogelijk — langs den hiërarchieken weg — door aan den in het eerste lid bedoelden meerdere; indien de in het eerstc lid genoeinde termijn door den gestrafte mocht zijn overschreden, behoort het beklag *nochtans te worden doorgezonden.*

3. De strafoplegger teekent bij de cloorzending op do verklaring van den klager aan of hij bij het onderzoek van diens beklag al dan niet verlangt te worden gehoord rn voegt voorts bij die verklaring een verslag van het door hem gehouden onderzoek.

4. De in het eerste lid bedoelde meerdere neemt zijn beslissing op het beklag bij schriftelijke met redenen omkleede beschikking, waarvan hij een afschrift zendt aan den Minister van Defensie en aan den strafoplegger, zoomede een afschrift of een uittreksel doet ter hand stellen aan den klager. Bij de aanbieding aan den Minister van Defensie moet een afschrift van de straflijst worden bijgevoegd,

waarin als laatste strafoplegging moet zijn vermeld de aanvankelijke straf en omschrijving der strafreden, waarop het beklag betrekking heeft; ingeval het beklag geheel of gedeeltelijk ongegrond is bevonden, moet in den aanbiedingsbrief worden bericht of de klager al dan niet de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof heeft ingeroepen. De aanbieding van de bedoelde bescheiden aan den Minister van Defensie kan in verband daarmede worden uitgesteld tot na het verstrijken van den termijn van twee dagen, genoemd in art. 67 W. K.

5. De meerdere, die belast wordt met de uitreiking van het voor den klager bestemde afschrift of uittreksel, zendt van deze uitreiking bericht aan den in het eerste lid bedoelden meerdere.

6. Is het beklag door den in het eerste lid bedoelden meerdere geheel of gedeeltelijk ongegrond bevonden, dan is de gestrafte bevoegd daartegen binnen twee dagen, nadat de beslissing te zijner kennis is gekomen, de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof in te roepen. Hij maakt zijn verlangen daartoe schriftelijk langs den hiërarchieken weg kenbaar aan den regimentscommandant, die op deze verklaring een aanteekening stelt nopens het tijdstip, waarop de gestrafte het verlangen heeft kenbaar gemaakt, om de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof in te roepen.

7. De in het eerste lid bedoelde meerdere voegt bij dat beklag een afschrift van de door hem op het eerste beklag genomen beschikking, onder vermelding van den datum, waarop deze ter kennis van den klager is gebracht, zoomede een uittreksel uit het stamboek en het in het derde lid bedoelde verslag, benevens de verder op het beklag betrekking hebbende stukken (waaronder een afschrift van de straflijst) en zendt al deze bescheiden aan het Hoog Militair Gerechtshof.

Plaatsing in de Tuchtklasse.

Ministerieele beschikking van 12 December 1939, IIde Afd. B, nr. 251.

Legerorders 1939, Nr. 606.

Aan alle commandanten wordt verzocht om, alvorens militairen, die gestraft zijn met plaatsing in de tuchtklasse, naar dit onderdeel te zenden, overleg te plegen met den Commandant van het Depot politietroepen.

Signaleering in het Algemeen Politieblad.

Ministerieele beschikking van 14 December 1939, VIIde afd., nr. 685 S. (Zie L.O. 1927, nr. 267 O, en 1934, nr. 115.)

Legerorders 1939, Nr. 611.

1. Aangezien den laatsten tijd met het doen van opgaven, be-

stemd voor het *Algemeen Politieblad,* meermalen niet juist wordt gehandeld, wordt er de aandacht van commandanten van oorlogsondcrdeelen op gevestigd:

a. dat ten aanzien van militairen, die niet voldeden aan een oproeping om in werkelijken dienst te komen, een opgaaf voor het *Algemeen Politieblad,* volgens het eerste lid van L.O. 1927, nr. 267 O, behoort te worden ingezonden *dadelijk nadat* van den Minister van Defensie een mededeeling is ontvangen, dat de desbetreffende militair moet worden aangemerkt als verdacht het feit te hebben gepleegd, bedoeld in art. 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

b. dat overeenkomstig het vierde lid van die legerorder, zooals dat lid bij L.O. 1934, nr. 115, is gewijzigd, de inzending van opgaven voor bedoeld blad moet geschieden door tusschenkomst van het Departement van Defensie, VIIde afdeeling.

2. De ten onrechte ingezonden opgaven, als hiervoor onder a bedoeld, zijn bij genoemde afdeeling ter zijde gelegd.

In dit verband worden de desbetreffende commandanten tevens gewezen op de verplichting tot het inzenden van verslagen omtrent de opkomst in wcrkelijken dienst van dienstplichtigen, ingevolge het bepaalde in § 104 der Dienstplichtbeschikking.

Straf en tuchtrecht onder de huidige omstandigheden.

(Veiligheidstroepen.)

Departement van Defensie.
IIe Afdeeling B, No. 62.

Onderwerp: Straf- en tuchtrecht
onder de huidige omstandigheden.

's Gravenhage, 19 Juli 1939.

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d. 15 Mei 1939, Afd. Landmacht, Sectie IV, nr. 2967 ***h*** deel ik U ten aanzien van de daarin gestelde vragen het volgende mede.

ad. 1. Enz.

ad. 2. Enz.

ad. 3. De wacht- en patrouilledienslen bij de troepen belast met de strategische beveiliging moeten inderdaad beschouwd worden als diensten bij de veiligheidstroepen in den zin van artikel 129 *4e lid* W.v.M.S. [1])

[1]) Zie ook de hierna blz. 582 opgenomen sententie van het H.M.G. van 24 November 1939. Red. M.R.T.

In verband hiermede kan een overtreding van artikel 129 zoolang, „tijd van oorlog" aanwezig is, *niet* krijgstuchtelijk worden afgedaan.

Dit standpunt wordt eveneens ingenomen ten aanzien van de troepen ingedeeld bij de luchtverdediging en de kustverdediging,

Aan
den Chef van den Generalen Staf.

De Minister van Defensie,
Voor den Minister
De Secretaris-Generaal,
RINGELING.

Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straffen.

Departement van Defensie.
IIe ***Afd.*** *A. Nr. 204.*

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

Bepaalt, dat ten aanzien van het beklag over krijgstuchtelijke straffen opgelegd door onder de bevelen van den Commandant der Maritieme Middelen te *TERSCHELLING* staande tot de Koninklijke Marine behoorende Commandanten, de Commandant der Marine te WILLEMSOORD wordt aangewezen als de in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht bedoelde tot straffen bevoegde meerdere.

's-Gravenhage, 9 December 1939.

Voor den Minister
De Secretaris-Generaal,
RINGELING.

Voorloopig arrest.

Ministerieele kennisgeving van. 16 Januari 1940, IIde Afd. B, Nr. 50.

Legerorders 1940. Nr. 31.

Verschillende militairen, die zich aan strafbare feiten hebben schuldig gemaakt, bevinden zich, in afwachting van de eventueele verwijzing van hun zaak naar den krijgsraad, in arrest.

In verband met dc buitengewone omstandigheid, waarin de weermacht thans verkeert, zijn de werkzaamheden van de Auditie bij den krijgsraad zeer verzwaard. n-aardoor afdoening der zaken noodzakelijk is vertraagd.

Het gevolg daarvan is, dat beklaagden dikwijls geruimen tijd in voorloopig arrest verblijven, in afwachting van hun eventueele verwijzing naar den krijgsraad.

In verband daarmede wordt er op gewezen, dat krachtens artikel 7 van de Regtspleging bij de Landmagt, in den tijd aan de verwijzing voorafgaande, *door den betrokken commandeerenden officier* wordt bepaald of beklaagde al dan niet in arrest zal worden gehouden.

Nu de verwijzingen naar den krijgsraad lang kunnen uitblijven, om reden als boven uiteengezet, moeten de korpscommandanten voor elk geval afzonderlijk overwegen of er, wanneer het huishoudelijk onderzoek is beëindigd en er overigens geen vrees bestaat, dat beklaagde zal vluchten of zich wederom aan een strafbaar feit zal schuldig maken, reden bestaat beklaagde uit het voorloopig arrest te ontslaan. Van de beslissing moet worden kennis gegeven aan den daarbij betrokken Kantonnementscommandant.

Militaire Commissarissen van het Nederlandsche Roode Kruis.

Ministerieele beschikking van 28 Januari 1940, Iste Afd., Nr. 2.

Legerorders *1940*, Nr. 47.

Het is gebleken, dat bij verschillende korpsen der weermacht, waarbij Militaire Commissarissen van het Nederlandsche Roode Kruis zijn ingedeeld, twijfel en misverstand bestaan omtrent de positie van genoemde militaire commissarissen en dat daaruit voor die heeren administratieve moeilijkheden ontstaan. In verband hiermede wordt hierbij uitdrukkelijk de aandacht er op gevestigd van die autoriteiten, wien zulks aangaat, dat meergenoemde militaire commissarissen, die allen gewezen militairen zijn, krachtens het tweede lid van art. 63 van het Wetboek van Militair Strafrecht, nu zij hun functie in oorlogstijd uitoefenen en bij den militair geneeskundigen dienst werkzaamheden verrichten, als *militairen* worden aangemerkt, als wordende voor eenigen militairen dienst gebruikt.

Zijn deze personen dus militairen in den militair- en tuchtrechtelijken zin, dan vloeit daaruit logisch voort, dat zij ook overigens *geheel* als militairen worden beschouwd en behandeld.

De vragen of zij aanspraak kunnen maken op inkwartiering, vergoeding van reis- en verblijfkosten en dergelijke, welke tot twijfel hebben aanleiding gegeven, zijn in het bovenstaande zonder meer beantwoord.

Klachtenstatistiek van de Koninklijke Landmacht over het jaar 1939.

Aantal door de meerderen van art. 61 W.K. behandelde klachtzaken.	Beslissing				Extra-straf wegens onredelijk beklag	Opmerkingen
	Gegrond	Gedeeltelijk gegrond	Ongegrond	Onontvankelijk		
1	2	3	4	5	6	7
Eeroepspersoneel 78 (a)	16 (20,5 %)	14 (18 %)	48 (61,5 %)	—	3(b)	(a) Hieronder 38 capitulanten. (b) Hieronder 1 capitulant.
Verlofspersoneel 394	47 (12 %)	115 (29,2 %)	225 (57,1 %)	7 (1,7 %)	12	
Totalen: 472	63 (13,4 %)	129 (27.3 %)	273 (57,8 %)	7 (1,5 %)	15	

Van de in de kolommen 3 en 4 vermelde **402** daarvoor vatbare zaken, werden slechts 32 (8%) aan de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof onderworpen, waarbij 11 klagers ,hieronder 6 capitulanten) tot het beroepspersoneel behoorden.

Deze zaken volgen hieronder:

Volgnr.	Beslissing van den meerdere van art. 61 W. K.	Eindbeslissing van het H. M. G.	Opmerkingen
1	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	(1) o.m. met de overweging, dat bij de beslissing op het beklag in eersten aanleg de grondslag voor de strafoplegging eene andere is geworden dan deze voordien was, zoodat de meerdere, wiens beslissing werd ingeroepen, zijne bevoegdheid te dezen aanzien heeft overschreden, doordat deze strafoplegger ten onrechte andere feiten, welke in het geheel niet in de oorspronkeljke omschrijving voorkwamen, mede in de strafreden heeft vermeld en in aanmerking heeft genomen bij de bepaling van de strafmaat.
2	gedeeltelijk gegrond	ongegrond	
3	gedeeltrlijk gegrond	ongegrond	
4	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
5	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
6	ongegrond	gegrond	
7	gedeeltelijk gegrond	gegrond	
8	ongegrond	ongegrond	
9	gedeeltelijk gegrond	ongegrond	
10	ongegrond	ongegrond	
11	ongegrond	gegrond	
12	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
13	ongegrond	gegrond (1)	
14	ongegrond	ongegrond	
15	ongegrond	gegrond	
16	gedeeltelijk gegrond	ongegrond	
17	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
18	gedeeltelijk gegrond	gedeeltelijk gegrond	
19	gedeeltelijkgegrond	gedeeltrlijk gegrond	
20	gedeeltelijk gegrond	gegrond	
21	ongegrond	ongegrond	

Volg-nr.	Beslissing van den meerdere van art. 61 W.K.	Eindbeslissing van het H.M.G.	Opmerkingen
22	ongegrond	ongegrond	(2) Met de overweging, dat — waar bij het onderzoek van deze zaak gebleken is, dat de compagniescommandant aan klager zijn straf heeft opgelegd met vermelding van de strafreden, vóórdat klager door den strafoplegger of door een anderen tot straffen bevoegden meerdere is gehoord, en klager door dit verzuim in zijn verdediging is geschaad — ten deze niet geacht kan worden te zijn voldaan aan het bepaalde bij art. 46 van de Wet op de Krijgstucht, zoodat de beschikking op het beklag niet in stand kan blijven.
23	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
24	ongegrond	gegrond (2)	
25	ongegrond	ongegrond	
26	ongegrond	'ongegrond	
27	ongegrond	gegrond	
28	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
29	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
30	ongegrond	ongegrond	
31	ongegrond	ongegrond	
32	ongegrond	ongegrond	

Vorige statistiek, zie M.R.T, XXXIV, blz. 406. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Militaire rechtspraak over burgers.

Onder dit opschrift troffen wij in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 17 December 1939 een artikel aan van de hand van Mr. K. Denijs, hetgeen ons aanleiding geeft de door hem behandelde regeling ook in ons tijdschrift, en dan in wat ruimer kader, aan de hand van de wettelijke voorschriften nader uiteen te zetten, te meer nu ons meer dan eens gebleken is dat er hier, zoowel onder juristen als onder militairen, nog al eens misverstand en verwarring bestaat [1]). Begrijpelijk, want de wetgever heeft het ons met zijne van de natuurlijke beteekenis der woorden afwijkende terminologie niet gemakkelijk gemaakt.

Te onderscheiden valt:

1°. a. Staat van oorlog; b. Staat van beleg;
2". Tijd van oorlog;
3°. Voet van oorlog;
4°. Geval van oorlog;
5°. Vijand.

Staat van oorlog. Staat *van* beleg. Deze woorden wijzen een bepaalden rechtstoestand aan, voornamelijk met de bedoeling om aan het militair gezag, naast of boven de burgerlijke overheid bijzondere, ver strekkende bevoegdheden te verleenen.

Volgens art. **1** der Oorlogswet (Wet van 23 Mei 1899, Stbl. 128) [2]) kan elk gedeelte van het grondgebied [3]) des Rijks bij Kon. besluit [4]) in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard:

1°. wanneer oorlog of oorlogsgevaar [5]) ontstaan is;
2". wanneer binnenlandsche onlusten de in- of uitwendige veiligheid van het Rijk of van een gedeelte daarvan in dringend gevaar brengen.

Men moet zich deze rechtstoestanden geheel los denken van de feitelijke begrippen ,,oorlog" en ,,beleg". Wel kunnen (en zullen) zij daarmede samenvallen, doch noodzakelijk is dat geenszins. Denkbaar,

---

[1]) Ook Mr. Denijs is hier niet geheel vrij van. Zoo meent hij dat een burger die in tijd van oorlog spionnage pleegt, slechts met **6** jaren gevangenisstraf kan worden gestraft. **Art.** 102, 2e lid, 4° W.v.S. stelt daarop echter levenslange gevangenisstraf. Ten onrechte meent hij ook dat een burger zich kan schuldig maken aan het in art. 77 W.v.M.S. strafbaar gestelde misdrijf van militair verraad.

[2]) Zie ook art. 195 der Grondwet.

[3]) Daaronder mede te begrijpen de territoriale wateren.

[4]) Art. **2** geeft die bevoegdheid (staat van ***beleg)*** ook aan het plaatselijk militair gezag, indien n.l. de gemeenschap met den zetel der Regeering is afgesneden.

[5]) Of er oorlogsgevaar aanwezig is, beslist de Koning (art. 194 G.W.). Zie bv. K.B. 10 April 1939, Stbl. 181.

hoewel zeer onwaarschijnlijk, is zelfs dat werkelijk oorlog is uitgebroken zonder dat de *staat* van oorlog of de *staat* van beleg is afgekondigd. Omgekeerd behoeft een werlielijkc oorlog niet te zijn uitgebroken en kan toch de *staat* van oorlog (of van beleg) aanwezig zijn. Iedereen weet dat dit op het huidige oogenblik het geval is, zulks ingevolge de Kon. besluiten van 1 September 1539 (Stbl. 187) waarbij het geheele Rijk in staat van oorlog, en van 1 en 6 November 1939, (Stbl. 189 en 189A), waarbij verscheidene gemeenten en watergebieden in staat van beleg zijn verklaard. Nog uitgebreid bij K.R. van 17 Januari 1940, (Stbl. 180).

Gelijk wij hieronder zullen zien, heeft, wat betreft de militaire justitie, in het bijzonder de staat van ***beleg*** veel belang.

Tijd van ***oorlog.*** Tijd van oorlog zal aanwezig zijn wanneer Nederland feitelijk in oorlog is geraakt, maar overigens moet men ook hier weder het wettelijk begrip „tijd van oorlog" los beschouwen van dien feitelijken toestand, omdat het veel méér omvat dan hetgeen die woorden taalkundig aangeven. Zoo wordt, wat betreft het gewone en het militaire W.v.S., onder tijd van oorlog begrepen de tijd waarin oorlog (daaronder mede te begrijpen burgeroorlog) dreigende is. Tijd van oorlog, zegt art. 87 W.v.S. verder, wordt mede geacht te bestaan, zoodra de militie te land, hetzij geheel, hetzij ten deele, door den Koning buitengewoon is bijeengeroepen en zoolang die buitengewoon onder de wapenen blijft.

Dientengevolge verkeert Nederland strafrechtelijk reeds sedert 10 April 1939, toen al het personeel bestemd voor buitengewone oproeping-uitwendige-veiligheid in werkelijken dienst werd geroepen, in „tijd van oorlog".

Een verdere uitbreiding van dit begrip vinden wij in artt. 71 en 72 W.v.M.S.

Art. 71. Zoodra aan een gedeelte der krijgsmacht op de door Ons te bepalen wijze [1]) is bekend gemaakt, dat het door het militair gezag is aangewezen, hetzij ter deelneming aan eene militaire expeditie, hetzij ter bestrijding eener vijandelijke macht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van den Staat, hetzij ter voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging, wordt ten aanzien van dat gedeelte [2]) totdat die taak is geëindigd, tijd van oorlog aanwezig geacht, en worden, ten aanzien van datzelfde gedeelte, de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, gelijkgesteld met den vijand.

Art. 72. Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd in tijd van oorlog, wordt daaronder mede begrepen het geval, dat de

---

[1]) Zie Kon. besluit van 2 April 1922, Stbl. no. 207. Voorbeelden van toepassing, zie M.R.T. XXV, 192 (Curaçao); XXX, 458 (Saargebied).

[2]) Men lette goed op deze beperking. De uitbreiding geldt dus niet bijv. voor burgers tegen wie het geweld kan worden aangewend. Zie de rede van Minister Loeff bij Van der Hoeven I, blz. 568.

schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand geachten oorlog tegen Nederland.

Dit artikel geeft, in subjectieven zin geredigeerd, nog weder eene uitbreiding aan art. 87, 3e lid W.v.S. Anders dan bijv. in art. 101 W.v.S. doet het er niet toe of de oorlog al of niet uitbreekt. Zie ook nog art. 100, 3° W.v.M.S.

Poet van oorlog. Deze uitdrukking vindt men in artt. 65 [1]), 74, 148, 153, 159—161 W.v.M.S. en in artt. 13 en 77 Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht. Zij zal wel in *feitelijken* zin, zulks ter beoordeeling van den rechter, moeten worden opgevat. Het lijkt ons niet twijfelachtig dat thans, zeker na de algemeene mobilisatie [2]), onze krijgsmacht, en wel in haar geheel, op voet van oorlog is gebracht.

Eene uitbreiding, echter *uitsluitend* geldend voor de daarin genoemde misdrijven, geeft art. 74 W.v.M.S. bepalende:

„Voor de toepassing der artikelen 148, 153 en 159—161 wordt de krijgsmacht geacht op voet van oorlog gebracht te zijn, zoodra in den zin van dit Wetboek tijd van oorlog bestaat, en wordt met eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht gelijkgesteld het oorlogsvaartuig, dat zich ergens bevindt waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is."

Deze uitbreiding geldt derhalve niet ten aanzien van art. 65 W.v.M.S. (art. 13 Inv.wet), noch voor art. 77 Inv.wet. Voor die gevallen zal de vraag of eene krijgsmacht op voet van oorlog is gebracht, naar de feitelijke omstandigheden beoordeeld moeten worden [3]). Waarbij natuurlijk de militair-organisatorische regeling een voorname rol speelt.

Geval *van* oorlog. Dit begrip brengt ons nu eens geen wettelijke ficties. Waar de wetgever, te beginnen al met de G.W., dezen term bezigt, heeft hij het oog op merkelijken oorlog, in zijn gewone taalkundige bcteckcnis, burger*oorlog* daaronder mede begrepen.

Art. 195 G.W., de basis van de Oorlogswet [4]) van 1899, zegt in zijn laatste lid: „Voor het geval van oorlog kan ook van art. 163, eerste lid, (n.l. dat niemand tegen zijn wil kan worden afgetrokken van den rechter, dien de wet hem toekent) worden afgem-eken." De geschiedenis van art. 195 — daargelaten of dat *laatste* lid wel noodig was en of het zelfs niet verwarrend kan werken — toont duidelijk aan, en ook Mr. Denijs wijst daarop aan de hand van Sybenga [5]) met overtuiging, dat hier slechts aan een werkelijken oorlog mag worden gedacht.

---

[1]) Zie ook nog art. 72, 2e lid, W.K.

[2]) Zie de considerans van het Kon. besluit van 28 Augustus 1939, Stbl. 186.

[3]) Mem. v. Toel. op art. 77 Inv.wet, bij Kempen blz. 203.

[4]) De naam „Oorlogswet" heeft kortheidshalve burgerrecht verkregen. Officieel is zij niet en geheel juist geeft zij den inhoud der wet ook niet weer. Maar.: what's in a name?

[5]) Mr. T. Sybenga, „De Grondwet van 1887", 3e uitgave, 's Gravenhage 1902.

In aansluiting aan de G.W. bepaalde het, thans door art. 78 Invoeringswet vervangen, 2e lid van art. 40 der Oorlogswet:

„In geval van oorlog zijn aan de rechtsmacht van de hierbedoelde krijgsraden (n.l. de temporaire krijgsraden, 4e titel R.L.) ook onderworpen de niet-militairen die zich schuldig maken aan feiten, strafbaar krachtens het militair strafrecht.", terwijl het derde lid, thans nog eenig lid van art. 40 bepaalt:

„In geval van oorlog vervalt in gedeelten van het grondgebied, welke in staat van beleg zijn verklaard, het recht van beroep en cassatie in burgerlijke strafzaken, wanneer de bij de wet aangewezen burgerlijke rechter van beroep en cassatie niet in staat is daarvan kennis te nemen."

Er heeft bij de voorbereiding van de Oorlogswet ten aanzien van de beteekenis der woorden „In geval van oorlog" nog al eenige verwarring geheerscht. Ook de van de Regeering uitgaande stukken kenmerken zich niet door vastheid van terminologie [1]). Ten slotte blijkt uit de geschiedenis dier wet echter wel, dat die woorden daarin dezelfde beteekenis hebben als in art. 195, d.w.z. daarvoor geëischt wordt, wat ook taalkundig juist is, ***werkelijke*** oorlog. zonder juridische ficties. Dit stemt ook overeen met de beteekenis dierzelfde woorden waar zij op andere plaatsen in onze wetgeving voorkomen. Zie bijv. art. 193 G.W., 41, 2e lid Inkwartieringswet, 65 W.v.M.S., 100. 1° W.v.S.

Wanneer is nu strafrechtelijk die werkelijke oorlog aanwezig?

Voor de beantwoording van deze vraag zal het o.i. wenschelijk zijn om ons zooveel mogelijk los te maken van volkenrechtelijke dubia en consequenties en hoofdzakelijk het nationale recht tot richtsnoer te nemen.

In hare Memorie van Antwoord op het Voorl. Verslag der Tweede Kamer betreffende art. 1 der Oorlogswet zegt de Regeering dat daar met „oorlog" natuurlijk bedoeld wordt „verklaarde of feitelijk uitgebroken oorlog". Gaat nu, gelijk volgens het positieve volkenrecht behoort, eene oorlogsverklaring vooraf, dan biedt de vraag weinig moeilijkheid.

De geschiedenis biedt echter talrijke voorbeelden dat een oorlog is uitgebroken zonder oorlogsverklaring en ook in onze dagen komt dat, zelfs met schending van aangegane verdragsverplichtingen.

---

[1]) In de récente wet van 30 November 1939, Stbl. no. 206, houdende „Nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie" valt weder gebrek aan eenheid van terminologie, welke toch in wetten regelende het materieele en het formeele strafrecht wel geeischt mag worden, te constateeren. In art. II dier wet wordt bepaald dat niet voor hooger beroep vatbaar zijn, o.a. de vonnissen gewezen „bij de Krijgsraden te velde ter zake van strafbare feiten, in tijd van oorlog begaan". De bedoeling — zegt de Mem. van Toel. — van de woorden „in tijd van oorlog" is, dat vereischt wordt dat Nederland op eenigerlei wijze werkelijk in ooi-log is geraakt. Maar dan was de juiste wetsterm hier geweest niet „in tijd van oorlog", doch „in geval van oorlog".

weder herhaaldelijk voor. Een staat die bij zijn buurman binnenvalt, heeft er dan belang bij dat die inval volkenrechtelijk niet als ,,oorlog" wordt betiteld, hij noemt zijn daad, met een ergerlijk euphemisme, een ,,conflict" of een ,,incident" [1]). Niemand zal er intusschen aan twijfelen dat bijv. door den inval van Japan in China, van Rusland in Finland feitelijk oorlog is ontstaan. De feiten zullen hier de solutie moeten geven. Verg. ook N. J. B. 1940, blz. **34.**

Onder oorlog wordt begrepen burgeroorlog zegt art. 87 W.v.S. Ofschoon deze uitbreiding formeel alleen geldt voor dat wetboek en voor het W.v.M.S., lijkt zij ons ook in meer algemeenen zin zeer wel te aanvaarden. Minder juist achten wij het dat onze Regeering in 1898 in hare Memorie van Toel. op art. **1** ontwerp Oorlogswet, naar aanleiding van een vraag in het Voorl. Verslag der Tweede Kamer betreffende een vorig ontwerp (1890), zoo algemeen mogelijk als hare meening te kennen gaf: ,,Burgeroorlog is niet onder oorlog begrepen, maar valt onder binnenlandsche onlusten." Zeker, gewoonlijk zullen onlusten het begin zijn, maar deze kunnen zoodanigen omvang aannemen dat zij het karakter van burgeroorlog d.i. van feitelijken oorlog krijgen, ook al is het de oude Regeering gelukt haar tegenpartij volkenrechtelijk (nog) niet als ,,oorlogvoerende" te doen erkennen. Wie zou willen ontkennen dat in de laatste phase van den strijd tusschen Franco en de Regeering te Madrid of Valencia in werkelijkheid ,,oorlog" bestond? *Wanneer* nu de Spaansche ,,opstand" in ,,oorlog" veranderde is weer een vraag van feitelijken aard [2]).

Vijand. Onder dat begrip valt de mogendheid of macht met welke ons land in oorlog is, in de eerste plaats dus zeker de militaire en burgerlijke overheid aldaar, maar, naar omstandigheden kan het ook zeer wel een individueel onderdaan van die mogendheid zijn.

Ook hier heeft de wetgever het noodig geacht aan de gewone betekenis van het woord wettelijke uitbreiding te geven: Art. 87 W.v.S. bepaalt dat onder vijand ook opstandelingen worden begrepen [3]).

Art. 73 W.v.M.S. luidt: ,,Waar gesproken wordt van een misdrijf, gepleegd bij een gevecht met een vijand, wordt daaronder mede begrepen het geval, dat de schuldige het misdrijf pleegt met het oog op een door hem aanstaand gevecht of bij een terugtocht uit een gevecht met den vijand." (Verg. art. 72).

Verder moge nog gewezen worden op het hierboven onder ,,Tijd van oorlog" reeds geciteerde art. 71 W.v.M.S.

---

[1]) Iets minder huichelachtig betitelde Frankrijk zijn optreden tegen China in 1884 als ,,vijandelijkheid".

[2]) Zie, meer uitvoerig, nog „Tijd van oorlog en militair strafrecht", M.B.T. X, blz. 22 en vlgg.

[3]) Een voorbeeld biedt de sententie van het H.M.G. van 14 Oct. 1930, M.R.T. XXVI, 329 (overval op Curaçao). Hierover verder nog M.B.T. XXVII, 103 en XXXII, 407,

Er kan een „vijand" zijn (bijv. opstandelingen) zonder dat „tijd van oorlog" aanwezig is. Omgekeerd — de tegenwoordige mobilisatie is het bewijs — kan „tijd van oorlog" daar zijn zonder dat er nog sprake is van een „vijand". In art. 71 loopen beide begrippen terecht paralel, maar overigens dekken zij elkander geenszins.

Dit is een leemte, in liet bijzonder ten aanzien van die strafwetartikelen, waarin beide, „tijd van oorlog" èn „vijand" geëischt worden, een lacune waarop herhaaldelijk, ook in dit tijdschrift de aandacht is gevestigd [1]).

Na deze vrij uitvoerige uiteenzetting van de beteekenis van verschillende wettelijke bepalingen verband houdende met de militaire rechtspraak over burgers, kunnen wij thans tot de bespreking hiervan overgaan. Buiten beschouwing blijven derhalve de militairen (W.v.M.S. artt. 60 en 62), zij die als militair worden aangemerkt (art. 61 W.v.M.S. en art. 36 der Oorlogswet), zij die mede worden begrepen onder militairen (art. 63), zij die met militairen worden gelijkgesteld (artt. 64 en 65 en 107).

De sedes materiae vinden wij thans in hoofdzaak in de artt. 77 en 78 Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht.

Art. 77, 1° bevat eene bepaling welke o.i. overbodig [2]) is: zij die met militairen zijn „gelijkgesteld" *zijn* strafrechtelijk militairen, zoover het materieele recht dit heeft geregeld. Anderzijds zou de bepaling onvolledig zijn, nu daarin niet vermeld worden zij die als militairen worden „aangemerkt".

Art. 77, 2° noemt men in de eerste plaats als onderworpen aan de militaire rechtsmacht, en wel, behoudens de in artt. 79—81 genoemde uitzonderingen, terzake van alle door hen begane strafbare feiten, de personen die bij eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht (zie boven) in dienstbetrekking zijn.

Het zal niet altijd gemakkelijk zijn voor den rechter om vast te stellen hoever deze categorie zich uitstrekt. De M.v.T. verwijst naar art. 6 van liet oude Crim. Wetb. K.t.L. dat echter niet meer past op de tegenwoordige legertoestanden, alleen de daarin genoemde „ambachts- en werlrlieden" zouden onder art. 77 gerangschikt kunnen worden.

Het maakt geen verschil of de dienst vrijwillig wordt waargenomen of gerequireerd [3]) zegt de M.v.T. „Zoolang hun dienstverband duurt" worden de hier bedoelde personen „geacht deel van het leger uit te maken".

Onder de bepaling zal onder meer vallen het personeel van het

---

[1]) Bijv. art. 102 W.v.S., artt. 77 en 78 W.v.M.S. Meer uitvoerig M.R.T. X, 31. Verder ook XXVII, 112; XXIX, 16; XXXII, 407.

[2]) Zie M.v.T. bij van der Hoeven I, blz. 532.

[3]) In dit laatste geval zal somtijds ook wel toepasselijk zijn het bij art. 68 derzelfde Invoeringswet gewijzigde art. 36 der Oorlogswet. De „hulp" bedoeld in art. 12 der Oorlogswet zal er vermoedelijk niet onder vallen.

Roode Kruis [1]), verder ook de predikanten en aalmoezeniers, indien deze althans niet als militairen moeten worden beschouwd.

Ook op hen die op arbeidsovereenkomst voor uitvoering van defensiewerken in dienst zijn genomen [2]) zal het artikel van toepassing zijn. Vrouwen kunnen er eveneens onder vallen.

Overigens zal de rechter uit de feitelijke omstandigheden moeten afleiden of er van ,,dienstbetrekking" gesproken kan worden.

De aandacht wordt er op gevestigd dat van de speciale artikelen van het W.v.M.S. op de hier bedoelde personen alleen van toepassing zijn die artikelen waarin bij de omschrijving van het misdrijf de uitdrukking ,,hij die. . ." is gebezigd (art. 66 W.v.M.S.) [3]). Deze beperking geldt trouwens in *alle* gevallen dat gewone burgers onder de militaire rechtsmacht vallen.

Een tweede groep burgers door art. 77, 2° aan de militaire rechtsmacht onderworpen, wordt gevormd door hen die eene op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht ,,met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen".

De Mem. van Toel. noemt als voorbeeld dagbladcorrespondenten en de z.g. ,,Schlachtenbummler". Voor vreemde militairen geldt in deze gevallen bovendien art. 65 W.v.M.S.

Art. 78, 1° verklaart den militairen rechter bevoegd kennis te nemen: van de misdrijven in geval van oorlog door wien ook begaan in een staat van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks, voor zoover die misdrijven zijn omschreven in Titels I of II van het Tweede Boek van het W.v.S. of in het W.v.M.S. Vereischt is derhalve allereerst ,,geval van oorlog". De bepaling zegt de Mem. v. Toel. is met eenige uitbreiding overgenomen uit het bij art. 68 Inv. wet geschrapte tweede lid van art. 40 der Oorlogswet. Dit is zeker mede een reden dat de term ,,geval van oorlog" hier in denzelfden zin moet worden geïnterpreteerd als hierboven is uiteengezet, dat wil dus zeggen, dat noodig is een *werkelijke* oorlog.

Verder moet het misdrijf gepleegd zijn in een in staat van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks. Zie hierboven.

In de derde plaats is de militaire rechtsmarht beperkt tot de misdrijven tegen de veiligheid van den staat en tegen de koninklijke waardigheid uit het gemeene recht en die strafbaar gesteld in het

---

[1]) De Mem. v. Toel. rangschikt het Roode Kruis-personeel onder de tweede groep (,,vergezellen of volgen"). Zie echter art. 72, 1° het daarbij vervallen art. 3 der wet van 7 Januari 1911, Stbl. no. 5.

[2]) Verg. L.O. 1939 Nr. 613.

[3]) Zie de artt. 78, 79, 85, 87, 88, 99, 91, 101, 102, 131,144, 146,147,149, 151, 154, 157, 159. Ook art. 94. (,,Hij aan wiens schuld te wijten is . . .") en art. 145 (,,hem die . . ."). Zie ook art. 153, 2°. Wij betwijfelen wel eens of het nu reeds sinds maanden tot leven gekomen art. 77 wel algemeen bekend is. Van een vervolging voor den militairen rechter met toepassing van het artikel hebben wij althans nimmer gehoord, ofschoon het toch wel waarschijnlijk is dat een tot de hier bedoelde groep burgers behoorend persoon zich eens aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt.

W.v.M.S. Wat de laatste betreft zijn dit dus weder alleen de misdrijven waarbij is strafbaar gesteld „hij die . . ."

Door al die voorwaarden is de militaire rechtsmacht derhalve wel zéér beperkt. De ontwerper heeft, zooals de M.v.T. zegt hier „groote voorzichtigheid betracht." Wij hopen niet dat de praktijk nog eens zal doen blijken, dat eerder van groote onvoorzichtigheid moet worden gesproken.

Art. 78, 2°. Krachtens dit nummer is de militaire rechter, ingeval van oorlog, bevoegd kennis te nemen van de strafbare feiten begaan in een in staat van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks, wanneer de burgerlijke rechter die volgens de wet in eerste instantie had moeten rechtspreken, niet in staat is daarvan kennis te nemen [1]).

Ook deze bepaling is overgenomen uit en in de plaats gekomen van het geschrapte laatste lid van art. 40 der Oorlogswet.

In de eerste redactie van art. 40 werd als voorwaarde gesteld dat de burgerlijke rechter „daar ter plaatse geen zitting houdt". Deze woorden zijn gewijzigd naar aanleiding van eene opmerking in het Voorl. Verslag der Tweede Kamer, dat n.l. het geval denkbaar is, „dat de burgerlijke rechter in dat gedeelte wel zitting houdt, maar niet tot dit laatste (n.l. kennisneming) in staat is, omdat de vijand het belet." Of alsdan de militaire rechter wèl in staat zal zijn te zelfder plaatse recht te spreken is zeer twijfelachtig.

Art. 78, 3° eindelijk bepaalt, in een niet zeer fraaie redactie, dat aan de militaire jurisdictie ook onderworpen zijn „de strafbare feiten op door de Nederlandsche krijgsmacht geheel of ten deele bezet vijandelijk gebied door wien ook begaan, indien eenig Nederlandsch belang daardoor is of kan worden geschaad, tenzij het feit niet strafbaar is gesteld bij het W.v.M.S. en de oorlog een einde heeft genomen."

Dit voorschrift zal eveneens wel alleen „in geval van oorlog" van toepassing zijn. Het houdt verband met art. 5 W.v.M.S. krachtens hetwelk in de hier bedoelde gevallen ook de Nederlandsche strafwet toepasselijk is. Formeel en materieel is eene strafvervolging dus verzekerd.

Wat de berechting van *commune* delicten betreft houdt die bijzondere rechtsmacht op als de oorlog een einde heeft genomen. Misschien is dat oogenblik wel wat te vroeg gekozen ingeval de bezetting nog voorloopig gehandhaafd blijft. Bovendien kan de vraag gesteld worden of de jurisdictie betreffende militaire delicten wel met de in het voorschrift gestelde eischen is te vereenigen: als de oorlog geëindigd is, kan men ook niet meer spreken van *„vijandelijk* gebied".

---

[1]) In geval van oorlog vervalt in gedeelten van het grondgebied, welke in staat van beleg zijn verklaard, het recht van beroep en cassatie in burgerlijke strafzaken, wanneer de bij de wet aangewezen burgerlijke rechter van beroep en cassatie niet in staat is daarvan kennis te nemen. **Art.** 40 der Oorlogswet.

Meermalen is niet ten onrechte de vraag gerezen of de Nederlandsche wetgever de rechtsmacht van den militairen rechter over de niet-militairen, ook in vergelijking met vreemde wetgevingen, in oorlogstijd niet al te zeer beperkt heeft [1]). Ook het betoog van Mr. Denijs [2]) gaat in die richting, waar hij spreekt over een ,,Opmerkelijke zwakte tegenover gevaarlijke burgerpersonen" en er bij herhaling op wijst dat ons recht zooveel strenger is voor militairen dan voor burgers. Hij constateert ,,het kolossale verschil in rechtspositie". Waarom, zoo vraagt hij bijv., ook o.i. terecht, is in *dezen* tijd de militair die tracht het krijgsvolk te misleiden, te ontnioedigen of in verwarring te brengen strafbaar met den dood (art. 85, 2° W.v.M.S.) en de burger die hetzelfde probeert, straffeloos? Mr. D. vindt zelfs tegen een verschil in strafmaat heel wat in te brengen. ,,Waarom zou de een of andere gewetenlooze agitator, wellicht betaald agent van het buitenland, zachtmoediger moeten worden getracteerd dan een Nederlandsch militair?" Ondermijning van de krijgstucht kan *thans*, in tijd van mobilisatie, den militair treffen met 10 jaar gevangenisstraf, de gewone burger die zich daaraan schuldig maakt, gaat vrij uit.

Volkomen juist ziet Mr. D. hier ,,een zwakke steê in de bescherming der militaire belangen". Hij wil in die leemte voorzien door in art. 78, 1° Inv. wet niet te eischen dat werkelijke oorlog is uitgebroken of, nog eenvoudiger alleen als criterium voor de bevoegdheid van den militairen rechter te stellen dat de militie te land geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen is. Wij zouden het nog juister vinden om in art. 78, 1° alleen als voorwaarde te stellen ,,tijd van oorlog", in plaats van ,,geval van oorlog" en ,,staat van beleg".

Bovendien zou dan ook nog eens overwogen dienen te worden of nog niet andere delicten uit het gemeene recht [3]) dan alleen die welke omschreven zijn in Titels I en II van het Tweede Boek W.v.S., aan de jurisdictie van den militairen rechter moeien worden onderworpen. Het karakter van een oorlog is in de laatste decennia, wat betreft de verhouding tot de gewone burgers sterk veranderd.

Algemeen wordt aangenomen — ook Mr. Denijs deelt die meening — dat de gewone strafrechter onbevoegd is om het W.v.M.S. toe te passen [4]). Dientengevolge kan deelneming door een niet-militair aan een militair misdrijf *als zoodanig* niet gestraft worden [5]).

Prof. Van der Hoeven had hierin willen voorzien in art. 10 van

---

[1]) Men zie o.a. Mr. Clavareau, M.R.T. XXVII, 313, *544;* XXVIII, *34,* 267. Verg. ook XXXI, 588, noot, XXXIII, **17,** 81.

[2]) Zie vooral ook zijn vervolg-artikel in de N.R.Ct. van *24* December 1939, Ochtendblad E.

[3]) Wij denken o.a. aan de feiten strafbaar volgens de Oorlogswet.

[4]) Anders, hoewel eenigszins aarzelend, destijds Mr. D. Simons, Tijdschr. v. Strafr. XXIV, *105.* Zie echter Mr. Stigter in M.R.T. XXVIII, **32.**

[5]) Verg. M.R.T. XXVII, 314. Een, overigens onvoldoende, correctief bieden artt. *102,* 3°, en *203* en *204* W.v.S.

zijn ontwerp-Voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter [1]), doch zonder resultaat.

Hoe staat het nu in geval een aan de ***militaire*** rechtsmacht onderworpen burger („hij, die ..."), die deelneemt, als uitlokker, als medeplichtige, aan een misdrijf dat alleen door een militair kan worden gepleegd. Naar onze meening is alsdan ongetwijfeld de militaire rechter bevoegd en is die burger als uitlokker enz. strafbaar. De figuur komt overeen met de deelneming door een niet-ambtenaar aan een ambtsmisdrijf. (Zie Yompe, Handboek, blz. 123).

Het vorenstaande was reeds geschreven toen wij kennis namen van Indisch Staatsblad 1939, N° 582, waarin is geplaatst het Koninklijk besluit van 13 September 1939, N° 32, gecontrasigneerd door den Minister van Koloniën, bij hetwelk, gelet op artt. **33,** 70 en 91 der Indische Staatsregeling, is vastgesteld een „Regeling op den staat van oorlog en van beleg". Wij nemen daaruit als in rechtstreeksch verband staande met ons onderwerp, hieronder de artt. 31 en 32, voorkomende reeds in Hoofdstuk II, „Van den staat van oorlog", over. Verschillende hierboven gesignaleerde lacunes zijn in deze Regeling ondervangen. De Nederlandsche wetgever kan er een voorbeeld aan nemen.

Het trof ons dat het K.B. ook verscheidene wijzigingen van het militair recht voor de *zeemacht* bevat [2]).

Artikel 31.

(1). Het militair gezag is bevoegd een of meer temporaire krijgsraden bij de landmacht te benoemen. Op deze krijgsraden zijn de artikelen 238 tot en met 269 van de Rechtspleging bij de landmacht [3]) van toepassing, met dien verstande, dat de bevoegdheden, bij die artikelen toegekend aan den commandeerenden officier, worden opgedragen aan het militair gezag. De tenuitvoerlegging van de door een krijgsraad, als hier bedoeld, gewezen vonnissen, welke niet een veroordeeling tot de doodstraf inhouden, wordt door de indiening door of ten bchocvc van den veroordeelde van een verzoekschrift om gratie niet opgeschort. Bij veroordeeling tot de doodstraf wordt de Gouverneur-Generaal in de gelegenheid gesteld om gratie te verleenen, tenzij de verbinding met den Gouverneur-Generaal volstrekt uitgesloten is en de dadelijke uitvoering door het militair gezag niettemin gebiedend noodzakelijk geacht wordt. Van deze beslis-

---

[1]) Uitgave Brill. Herziening van het militair strafrecht. I, bladz. **270** en **308.**

[2]) In de vorige, thans ingetrokken, regeling komt ten aanzien der zeemacht niets voor. Zij was vastgesteld bij Besluit van den Gouverneur-generaal, gelet op art. **43** van het Regeeringsreglement, en opgenomen in Indisch staatsblad 1904, No. **372.** Afwijking bij algeineenen maatregel van bestuur van bepalingen van de ook in Nederlandsch-Indië geldende R.Z. en Wet op de Krijgstucht is op grond van de aangehaalde artikelen **35** en 91 thans geoorloofd.

3) Verg. artt. 261 t/m **272** Ned.-R.L.

sing geeft dit gezag zoo spoedig mogelijk kennis aan den Gouverneur-Generaal. Bij de opheffing van den staat van oorlog worden de in behandeling genomen, maar door de temporaire krijgsraden niet afgedane zaken opnieuw door de dan bevoegde krijgsraden onderzocht en berecht.

(2). Indien het militair gezag ingevolge het vorige lid een temporairen krijgsraad heeft benoemd, kan de krijgstuchtelijk gestrafte, die zich over de hem opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden bezwaard acht, deswege alleen bij dat gezag zijn beklag doen en wordt van krijgstuchtelijke straffen door dat gezag zelf opgelegd geen beklag toegelaten.

(3). Onder ,,vijand", voorkomende in het Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië, gelijk mede in het Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië worden begrepen de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, terwijl met ,,tijd van oorlog", voorkomende in genoemde wetboeken wordt gelijkgesteld ,,de staat van oorlog".

Artikel 32.

(1). De commaiideerende officier van het gedeelte van de zeemacht, dat zich in het in staat van oorlog verklaarde gebied of in door den Gouverneur-Generaal aangewezen wateren buiten dit gebied bevindt, is bevoegd met gebruikmaking zoo noodig van het bepaalde in het vijfde hoofdstuk van den tweeden titel der Rechtspleging bij de zeemacht een krijgsraad te benoemen. Bij de te houden informatiën kan zoo noodig het voorlaatste lid van artikel 26 dier rechtspleging worden toegepast. De door dien zeekrijgsraad gewezen vonnissen zijn niet appellabel aan het Hoog Militair Gerechtshof. De proiiunciatie en executie van die vonnissen zal alsdan dadelijk geschieden, nadat daarop door den commandeerenden officier het fiat executie zal zijn verleend.

Wanneer de commandeerende officier redenen mocht hebben om op een door den krijgsraad gewezen vonnis het vereischte fiat executie niet te verleenen, zal hij zijn bedenkingen tegen dat vonnis aan den krijgsraad mededeelen, ten einde die in nadere overweging te nemen, en zich daarmede kunnende vereenigen, het vonnis dienovereenkomstig te veranderen.

Bijaldien de krijgsraad vermeenen mocht bij het gewezen vonnis te moeten volharden, zal de commandeerende officier de executie van het vonnis op zijn verantwoordelijkheid mogen schorsen, doch zulks ten spoedigste moeten brengen ter kennis van den Gouverneur-Generaal. Ingeval de Gouverneur-Generaal van oordeel is, dat het vonnis behoort te worden geëxecuteerd, zal hij het aan den commandeerenden officier terugzenden met last om het van zijn fiat executie te voorzien. Indien daarentegen ook bij hem bedenkingen tegen het vonnis mochten bestaan of indien de zaak hem twijfelachtig mocht voorkomen, zal hij het vonnis met de processtukken

aan het Hoog Militair Gerechtshof doen toekomen, hetwelk over de zaak zal erkennen en rechtspreken, zooals het zal bevinden te behooren.

De tenuitvoerlegging van de hierbedoelde vonnissen, welke niet een veroordeeling tot de doodstraf inhouden. wordt door de indiening door of ten behoeve van den veroordeelde van een verzoekschrift om gratie niet opgeschort. Bij veroordeeling tot de doodstraf wordt de Gouverneur-Generaal in de gelegenheid gesteld gratie te verleenen, tenzij verbinding niet den Gouverneur-Generaal volstrekt uitgesloten is en de dadelijke uitvoering, door den commandeerenden officier niettemin gebiedend noodzakelijk geacht wordt. Van deze beslissing geeft hij zoo spoedig mogelijk kennis aan den Gouverneur-Generaal. Bij de opheffing van den staat van oorlog worden de in behandeling genomen, maar door den voormelden krijgsraad niet afgedane zaken opnieuw door den dan bevoegden krijgsraad onderzocht en berecht.

(2). Indien de cominandeerende officier ingevolge het vorige lid een krijgsraad heeft benoemd, kan de krijgstuchtelijk gestrafte, die zich over de hem opgelegde straf of de omschrijving van de strafreden bezwaard acht, deswege alleen bij dien commandeerenden officier zijn beklag doen, en wordt van krijgstuchtelijke straffen door dien officier zelf opgelegd geen beklag toegelaten.

(3). Ondri de uitdrukking ,,vijand", voorkomende in het Wetboek van Militair Strafrecht, gelijk mede in het Wetboek van Strafrecht worden begrepen de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, terwijl met de uitdrukking ,,tijd van oorlog", voorkomende in genoemde wetboeken wordt gelijkgesteld „de staat van oorlog".

Rechtstoestand Marinepersoneel in Ned. Indië.

Onder het hoofd ***„Strafrecht"*** vonden wij in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Justitiebegrooting voor 1940 onder meer de volgende opmerking:

Eenige leden vestigden er de aandacht op, dat voorstellen tot wijziging van de bepalingen in zake de toepassing van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht op het personeel der Marine in Nederlandsch-Indië reeds lang uit Indië hier te lande zijn aangekomen, doch dat nog geen wetsontwerp te dezer zake is ingediend. Waarom, zoo vroegen zij, wordt met deze aangelegenheid zoo getalmd3

In zijne Memorie van Antwoord heeft de Minister van Justitie hierop het volgende geantwoord:

Over de uit Indië ontvangen voorstellen betreffende de toepassing van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht op het personeel der Marine in Nederlandsch-Indië is indertijd overleg gepleegd

tusschen de toenmalige Ministers van Justitie, Defensie en van Koloniën. Bij dit overleg is gebleken, dat deze voorstellen, gezien reeds de bezwaren, welke daartegen rezen bij den Minister van Defensie, niet wel geschikt geacht konden worden als uitgangspunt voor een wettelijke voorziening. Gepoogd wordt thans een oplossing voor dit vraagstuk tc vinden in andere richting [1]).

Mobilisatieclubs.

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer omtrent dc algemeene beschouwingen over de Rijksbegrooting voor 1940 lezen wij onder het hoofd *Defensie* onder meer het volgende:

Gevraagd werd nog, of er inderdaad, gelijk verluidt, in het leger politieke clubs worden gevormd (vgl. o.a. *De Rijkseenheid* van *8* November l.l., hoofdartikel). Zoo ja, dan wenschte men er bij de Regeering op aan te dringen, dat deze de opheffing van zulke clubs zou bevorderen.

De Minister van Algemeene Zaken a.i. heeft hierop geantwoord:

Het is der Regeering bekend, dat zoogenaamde mobilisatieclubs worden opgericht met het doel militairen, die het standpunt van de dus genaamde moderne arbeidersbeweging huldigen, buiten de dienst-tijden in hun eigen sfeer samen te brengen en met elkaar werkzaam te doen zijn in het belang van de gemobiliseerden. Als richtlijn voor de clubs geldt het bevorderen van een goeden geest in de weermacht. Cursussen en gezellige bijeenkomsten zijn voor iedereen toegankelijk, terwijl de clubs — voor zoover mogelijk — hun medewerking verleenen aan het doen slagen van het officieele ontwikkelings- en ontspanningswerk (0. en O.-werk), waaronder begrepen algemeene ontwikkelingscursussen, vakopleiding e.d. Voorts ligt het in de bedoeling in besloten clubbijeenkomsten — welke uiteraard door kantonnementscommandanten of door hen aan te wijzen personeel kunnen worden bijgewoond — onderwerpen te doen behandelen, welke liggen op het terrein der moderne arbeidersbeweging.

Tot heden wijst geen enkel feit er op, dat hetgeen door de clubs wordt of zal worden geboden. overeenigbaar is met de handhaving, van een goede krijgstucht. Er bestaat dan ook geen reden om reeds bij voorbaat maatrenelen te treffen. welke de werkzaamheden van de clubs zouden belemmeren. Echter geldt als algemeene regel, dat — wanneer onverhoopt blijkt, dat het merk van een vereeniging of club uit krijgstuchtelijk oogpunt niet toelaatbaar moet worden geacht — de militaire autoriteiten zullen ingrijpen en zoo noodig den toegang tot de vergaderzaal voor militairen zullen verbieden [2]).

---

[1]) Zie ook hiervoor blz. 417.

[2]) Het woord „mobilisatieclub" wekt geen aangename herinneringen uit de jaren 1914-1918. Men zie o.a. N. Bosboom „In moeilijke omstandigheden" blz. *235.* Ook M.R.T. XI, 412. XII, 161. Red. M.R.T.

Militaire detentie.

De naam ,,detentie" als vrijheidsstraf voor militairen is in het militair strafrecht reeds oud. Zoo vinden wij al in de ongewijzigde Crimineele wetboeken voor het Krijgsvolk van 1814 en 1815 als lichtste straf vermeld: ,,Het arrest of detentie".

Ten aanzien van de landmacht was het bepalen van den duur en de wijze van uitvoering dezer straf aan den rechter overgelaten; art. 48 C.W.L. sprak alleen van ,,zekeren tijd". Voor de zeemacht was het maximum bepaald op drie weken (art. 47 C.W.W.) [1].

Voor geldboete, waarvan de oplegging aan den militairen rechter verboden was, moest de straf van arrest of detentie in de plaats worden gesteld.

Bij de wetten van 14 November 1879, Stbl. Nos. 191 en 193 werd het militair strafstelsel radicaal herzien. Als vrijheidsstraf is toen naast de militaire gevangenisstraf ingevoerd ,,de militaire detentie". Zij bestond in opsluiting in een huis van detentie of provoost voor ten hoogste twee jaren. De rechter kon bepalen dat de straf ,,in eenzame opsluiting" zou worden ondergaan, in welk geval haar duur tot de helft werd teruggebracht. Ter uitvoering van de straf konden door de Kroon ook worden aangewezen een of meer der gevangenissen voor eenzame opsluiting bestemd.

Wat betreft geldboeten waren de zeekrijgsraden, alsmede de krijgsraden te velde en de temporaire krijgsraden bevoegd de boete te veranderen in militaire detentie.

De Invoeringswet van 15 April 1886, Stbl. No. 64, bracht belangrijke wijzigingen in de wetten van 1879. Nauwe — uit militair oogpunt o.i. *te* nauwe — aansluiting aan het gemeene strafrecht was daarbij het parool. Ten aanzien van de militaire detentie werd bepaald dat zij bestaat in opsluiting (indien mogelijk) in een huis van bewaring. Het maximum bleef 2 jaren, alleen bij samenloop kon dit tot 2 jaren en 8 maanden stijgen. Overigens waren op de militaire detentie toepasselijk de regelen, in het eerste Boek van het W.v.S. voor de hechtenis geschreven, met dien verstande dat het verzoek van den veroordeelde om de straf in afzondering te ondergaan, alleen werd toegestaan als daartoe gelegenheid bestond. Vergeleken met de jaren 1879—1886 een dubbele achteruitgang: de rechter mocht niet meer bepalen dat de straf in afzondering zou worden ondergaan en bovendien moest zij, evenals de hechtenis worden ondergaan — dus in gemeenschap — in een huis van bewaring. Aan militaire reclasseering is niet gedacht. Bovendien is gebleken dat de hechtenis als straf ook ten aanzien van burgerdelinquenten in de praktijk volkomen is mislukt [2]. Het grootste bezwaar is wel de gemeenschap.

---

[1] Eenigszins vreemd daartegenover stond art. 182 R.Z. (oud) waarin sprake was van arrest of detentie gedurende *zes* weken.

[2] Van Hamel-van Dijck, blz. 494. Pompe spreekt, blz. 209, van ,,een zeer weinig geslaagde straf". Mr. Marx noemt haar ,,wel de minst waardeerbare onzer vrijheidsbenemingen". Maandblad 1940, blz. 42.

Zoo stonden de zaken toen Prof. Van der Hoeven zijn arbeid, de herziening van het militaire strafrecht, aanving.

Noch de oorspronkelijke ontwerpen van zijne hand, noch de daarop gevolgde regeeringsontwerpen kenden naast de gevangenisstraf een tweede, lichtere vrijheidsstraf.

Een minderheid der Militaire Commissie wenschte wèl een tweede vrijheidsstraf, nl. één lid de hechtenis, een ander de plaatsing in eene strafklasse [1]). Andere leden en ook de ontwerper hadden hiertegen ernstige bezwaren. Men zou in strijd komen met de beginselen van het W.v.S. Hechtenis werd, zooals die straf ten uitvoer wordt gelegd, voor militaire misdrijven zeer ondoelmatig geacht [2]), en, ging men die uitvoerig wijzigen, dan zou zij al spoedig een vermomde gevangenisstraf worden. Wat de strafklasse als hoofdstraf betrof, vreesde men niet voldoende geschikt kader te zullen vinden. Bovendien zou de rechter indien hij toepassing van de straf plaatsing in eene strafklasse, hetzij ter wille van den dader, hetzij uit hoofde van het gepleegde feit, gewenscht achtte, haar toch steeds als bijkomende straf, zelfs tot een maximum van twee jaar, kunnen opleggen en daarbij dan de hoofdstraf tot een minimum kunnen terugbrengen.

De Commissie beantwoordde ten slotte de vraag of naast de gevangenisstraf een tweede lichtere vrijheidsstraf wenschelijk was, met 5 tegen 2 stemmen, ontkennend. O.i. zou strafklasse als hoofdstraf, vooral uit militair oogpunt zeer aanbevelenswaardig zijn geweest. Evenwel is het wel opmerkelijk dat de rechter haar als bijkomende straf nooit oplegt [3]).

In de Memorie van Toelichting op haar aan de Tweede Kamer ingediend ontwerp van wet zette de Regeering uiteen waarom zij voorstelde de militaire detentie te doen vervallen. Blijkbaar was de Kamer daardoor niet overtuigd. De Commissie van Voorbereiding begint haar Verslag dan ook inet de mededceling: ,,Vele leden wenschten de militaire detentie als hoofclstraf behouden te zien." Die straf zou dan in afzondering dienen te worden ondergaan.

De Regeering bestreed dit verlangen, vooral op den ook al in de Militaire commissie aangevoerden en ook later nog bij herhaling door den Regeeringscommissaris, prof. Van der Hoeven, naar voren gebrachten grond, dat zoodanige militaire detentie eigenlijk alleen in naam van de gevangenisstraf zou verschillen.

Blijkens het Verslag van het mondeling overleg tusschen Regeering en Conimissie van Voorbereiding bleef de meerderheid dezer Commissie desniettegenstaande van meening dat er wel termen waren om ,,naast de gevangenis, de militaire detentie als zachteren vorm van gevangenisstraf te behouden".

De Rcgecring bleef echter haar afwijzend standpunt handhaven.

---

[1]) Zie voor de geschiedenis van de totstandkoming van artt. 11 en 12 W.v.M.S. uitvoerig van der Hoeven, I, blz. 272-300.

[2]) In gelijken zin D. Simons in Tijdschr. v. Strafr. XIV, 363.

[3]) Sedert de inwerkingtreding van het W.v.M.S., 17 jaar geleden, éénmaal, in 1936.

Het gevolg was, dat de C. v. V. bij de openbare behandeling van het wetsontwerp op art. 6 een amendement voorstelde strekkende om onder de hoofdstraffen na gevangenisstraf op te nemen „3°. militaire detentie". Mr. de Savornin Lohman, voorzitter der C. v. V., lichtte dit amendement uitvoerig toe. Men achtte het wenschelijk — zeide hij o.a. — om de menschen die geroepen worden het vaderland te verdedigen, „zoo lang mogelijk buiten de gevangenis te houden". Hij erkende dat hechtenis eene voor militairen niet doeltreffende en allerminst geschikte straf zou zijn. De Commissie had daarom gemeend te moeten omzien naar een andere straf gelijksoortig wel met hechtenis, doch die weder anders moest wezen en die ook behoorde te verschillen met gevangenisstraf. Die straf moest dan in elk geval worden ondergaan in een gebouw dat geen gewone gevangenis is, maar een huis dat staat ***onder*** militair *beheer* [1]), zoodat die gedetineerden, wanneer ze ook al gestraft worden, blijven onder de militaire macht waartoe zij behooren. De straf zou in (verzachte) afzondering moeten worden ondergaan, met verplichting tot arbeid. Gerekend kon worden op één huis van detentie voor het geheele land.

Het amendement gaf aanleiding tot een levendige discussie. Bestreden, als overbodig, door Mr. de Ridder, door den Minister van Justitie Loeff (als minder noodig en in strijd met de beginselen van ons strafrecht) en bij herhaling als naast art. 10 volkomen overbodig door den Regeeringscommissaris, nader verdedigd door de heeren Verhey en Lohman. Het slot is geweest dat de Kamer zich met 42 tegen 40 met het voorstel der C. v. V. heeft vereenigd.

Nadat aldus in beginsel de militaire detentie als straf was aanvaard, kwam dientengevolge aan de orde het amendement van de C. v. V. tot invoeging van twee nieuwe artikelen (in het Wetboek 11 en 12), waarbij de mogelijkheid tot oplegging van die straf en de wijze van hare tenuitvoerlegging nader werden geregeld. Daarbij valt op te merken dat het voorstel der Commissie aanvankelijk ook inhield dat de straf moest worden ondergaan „in een onder militair beheer staand gebouw". Op verzoek van den Minister van Justitie om die woorden te schrappen, verklaarde de voorzitter van de C. v. V.. jammer genoeg, dat de voorstellers van het amendement daartegen geen bezwaar hadden, mits daarvoor in de plaats werd gesteld het woord „afzonderlijk". Het was de Commissie slechts te doen om een gebouw waarin de straf kan ondergaan worden buiten de gewone gevangenis [2]).

Bij de behandeling van het wetsontwerp in de Eerste Kamer der Staten-Generaal werd blijkens het Voorloopig Verslag de vrees geuit dat liet, nu de huizen van detentie oncler burgerlijk beheer zullen staan, niet gemakkelijk zal vallen een specifiek militair karakter aan de straf van detentie toe te kennen. De Regeering antwoordde

---

[1]) Wij eursiveeren.

[2]) Gelijk bekend is ook hiervan niets terecht gekomen. Zie art. 1 Inv.wet Mil. Straf- en tuchtrecht. Misschien een van de redenen waarom militaire detentie ncoit wordt opgelegd?

hierop dat zij harerzijds gaarne zal ,,trachten door de uit te vaardigen voorschriften betreffende den inwendigen dienst, de tucht en de te verrichten werkzaamheden, gelijk ook door de keuze van het beambtenpersoneel, een zooveel mogelijk specifiek militair karakter aan de straf van detentie te geven."

Wat nu te denken van dezen loop van zaken? [1])

Naar onze overtuiging ware het beter geweest indien plaatsing in eene strafklasse, in plaats van militaire detentie, als hoofdstraf in het Wetboek was opgenomen. Nu dit niet is geschied, zouden wij de militaire detentie toch liever niet missen. Het maakt voor een militair. ook later als burger, wèl verschil of zijn strafblad bezwaard is met gevangenisstraf of met militaire detentie. Anders dan nu met gevangenisstraf en hechtenis het geval is, zal dat verschil ook in de volksmeening ingang vinden, vooral als de detentie — zooals de bedoeling van den wetgever ook was — in een uitsluitend daartoe bestemde inrichting (en dan onder militair beheer staande) wordt ten uitvoer gelegd. Het zal spoedig doordringen, dat dáár slechts militairen worden ingesloten die zich hebben schuldig gemaakt aan een militair misdrijf van niet ernstigen aard, immers ten hoogste gestraft met twee maanden, en die ook niet ongeschikt werden geacht om in den militairen dienst gehandhaafd te blijven. Men zal cr meer het karakter in zien van een disciplinaire straf als streng arrest bijv. en op een gedetineerde zal ook niet het stigma drukken van te hebben ,,gezeten". Het zelfrespect van den gestrafte zal er niet door behoeven te lijden [2]), hetgeen bij gevangenisstraf en juist bij hen die het meeste eergevoel hebben, wèl het geval zal zijn. Nu kan men wel met Corneille zeggen: ,,Ce n'est pas l'échafaud yui fait la honte, c'est le crîme", maar dat is in de volksopvatting toch slechts een halve waarheid.

Ook uit zuiver militair oogpunt zien wij in een goed geregelde [3]) militaire detentie voordeelen. De wijze van tenuitvoerlegging kan er geheel op worden geconcentreerd dat 's mans militaire waarde en eigenschappen worden gesterkt, althans zeker er niet op achteruitgaan. Het gevangenisrégime inoet plaats ruimen voor een militair milieu, waarin hij straks iinmers weder zal terugkeeren.

Ter bestrijding van de militaire detentie is van Regeeringswege

---

[1]) Wij gaan hier thans niet in op de vraag of art. 11 toelaat ook ter zake van niet in het W.v.M.S. omschreven feiten de gevangenisstraf te vervangen door militaire detentie. De geschiedenis biedt argumenten vóór en tegen een bevestigende beantwoording van die vraag. Gelet op de woorden van het artikel moet het antwoord o.i. ontkennend luiden. In dien zin niet voor betwisting vatbaar art. 14 Indisch W.v.M.S. Zie M.R.T. XXVIII, 180 en 229. Of het juist gezien is, is een andere vraag.

[2]) Hoevele verdienstelijke officieren hebben als jonker niet menig uurtje in de provoost doorgebracht?

[3]) Goed geregeld. Wij herhalen, in een aparte inrichting onder militair beheer, los van het Departement van Justitie. Het moederland kan ook hier weer een voorbeeld nemen aan de Indische wetgeving. Blijkens art. 10 W.v.M.S. (Ind.) worden gevangenisstraf en hechtenis, ook de vervangende, opgelegd aan een militair, zoolang deze niet uit den militairen dienst is ontslagen, ondergaan in onder militair beheer staande gestichten. M.R.T.

bij herhaling aangevoerd dat die straf geheel zou overeenkomen met de gevangenisstraf en daarom overbodig was. Prof. Van der Hoeven sprak zelfs van ,,twee druppelen waters". Geheel juist is het niet, zoo kan bijv. ontslag uit den militairen dienst alleen gepaard gaan met gevangenisstraf [1]). Maar bovendien, zeer veel zal hier afhangen van den inhoud der algemeene maatregelen van bestuur geëischt door artt. 10 en 12 W.v.M.S. Tot 1 Januari **1934** gold als zoodanig het door de ter voorbereiding van de Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht ingestelde Commissie-Dresselhuys ontworpen Kon. besluit van 7 Juli 1922, Stbl. No. **436** met bijbehoorende Mem. v. Toel. opgenomen in de officieele Verzameling van wetten en besluiten betreffende het militair straf- en tuchtrecht, blz. **368—373.**

Wat betreft de gevangenisstraf gold het besluit alleen voor hen wier werkelijke straftijd meer dan drie maanden bedroeg en veroordeeld ter zake van een in het W.v.M.S. omschreven misdrijf.

Met betrekking tot den arbeid, waaronder ook militaire oefeningen begrepen, moesten door den Minister van Justitie in overleg met de Ministers van Marine en van Oorlog (Defensie) bepaalde takken van arbeid worden aangewezen welke konden strekken tot behoud of bevordering van militaire geschiktheid. Ten aanzien van bepaalde gevangenen mocht de militaire arbeid gemeenschappelijk plaats vinden. Voor de leiding van den militairen arbeid konden nevens het gewone gestichtspersoneel door den Minister van Justitie in overleg met den Minister van Defensie bepaalde personen tijdelijk of voortdurend worden aangewezen. Voor militairen arbeid, met uitzondering van militaire oefeningen, werd als zakgeld een gering arbeidsloon toegekend. Aan hen die daarvoor naar het oordeel van de Ministers van Justitie en Defensie in aanmerking kwamen, moest militair vakonderwijs worden gegeven, de onderwerpen daarvan vast te stellen door genoemde Ministers en, ook genieenschappelijk, te geven door de buiten het gestichtspersoneel aangewezen personen [2]). Onthouding van het genot van vrije lucht als disciplinaire straf voor de gewone gevangenen mogelijk tot 7 dagen, mocht aan de militairen voor niet langer dan **3** dagen worden opgelegd.

XXVIII, 179 en 222; XXXII, *554.* Zie ook nog ,,Een model-inrichting" in M.R.T. II, 414. Ook in den vreemde worden aan militairen opgelegde vrijheidsstraffen onder militaire leiding ten uitvoer gelegd. Duitschland, § 416 (369 oud) Militarstrafgerichtsordnung, en Strafvollstreckungsvorschrift fur die Wehrmacht van 27 Nov. 1933. Frankrijk art. 266 Côde de justice militaire pour l'armée de terre. Engeland, Section 133 Army act. Zie voor de Ver Staten van Amerika en Engeland ook M. R. **T. IX, 11.**

[1]) Zie óók nog art. 19, 2e lid W.v.M.S.

[2]) Van al die goed bedoelde en juiste voorschriften schijnt, hoe positief wet en besluit ook luiden, weder niets te zijn terecht gekomen. De militairen zijn aan hetzelfde régime onderworpen als de gewone gevangenen. Geheel onverklaarbaar was dit intusschen niet. Immers het is hier te lande een vrij zeldzame uitzondering dat een militair, wegens een militair delict en zonder ontslag, wordt veroordeeld tot gevangenisstraf van zoodanigen duur dat de werkelijke straftijd meer dan drie maanden bedraagt.

Militaire detentie. Te dien aanzien bepaalde het Kon. besluit van 1922 dat zij zou worden ten uitvoer gelegd als hechtenis, maar in afzondering en met verplichting tot het verrichten van den aan den gestrafte opgedragen arbeid. Overigens waren de evengenoemde voor de gevangenisstraf gegeven regelen ook voor de militaire detentie van toepassing.

Het Kon. besluit van 1922, als Titels IX en X (artt. 122—132) opgenomen in den algemeenen maatregel van bestuur bedoeld bij art. 22 W.v.S. en vastgesteld bij K.B. van 31 Aug. 1886 (Stbl. No. 159) is vervallen en thans vervangen door enkele voorschriften (zie artt. 49, 55, 56, 61, 62, 143—145) voorkomende in den bij K.B. van 4 Mei 1932 (Stbl. No. 194) vastgestelden en op 1 Jan. 1934 in werking getreden nieuwen „Gevangenismaatregel".

Tot behoud of bevordering van militaire geschiktheid kan[1]) aan militairen[2]) bijzondere militaire arbeid, daaronder begrepen militaire oefeningen, worden opgedragen. De minimum straftijd van drie maanden is geschrapt. Voor militaire oefeningen wordt geen arbeidsloon toegekend. Overigens wordt arbeidsloon geheel als zakgeld beschouwd. Aan militairen *kan*[1]) militair onderwijs worden gegeven, zulks echter alleen krachtens opdracht van den Minister van Justitie, die tevens den duur van dit onderwijs regelt. Gemeenschap is ook zonder goedvinden van den gevangene mogelijk bij militairen arbeid en bij militair onderwijs.

Voor de militaire detentie zijn weder van toepassing de voor de hechtenis gegeven regelen. De militaire gedetineerde mag zich echter niet bezig houden met eigen arbeid. De straf wordt in afzondering ondergaan, behalve o.a. indien de Minister van Justitie bij militairen arbeid of militair onderwijs gemeenschap, ook zonder goedvinden van den gedetineerde, wenschelijk oordeelt.

Vergelijkt men de nieuwe regeling met de oude dan valt het op dat de militaire (reclasseerings) belangen minder in liet oog zijn gevat. Practisch is de toestand weinig veranderd, ook dc nieuwe regeling is een doode letter.

En men zal het Prof. Van der Hoeven moeten toegeven dat in de ***wijze van*** *uitvoering* thans tusschen gevangenisstraf en militaire detentie bitter weinig verschil bestaat. In andere opzichten — wij wezen er hierboven op — zijn aan de straf van detentie toch nog wel voordeelen verbonden. Maar het treft dat de rechter die straf vrijwel nimmer oplegt. In de 17 jaren verloopcn sinds de inwerkingtreding van het W.v.M.S., is dit slechts twee malen geschied, eens in 1929 en eens in 1936, de eerste maal nog toen bij hetzelfde vonnis

---

[1]) Facultatief dus, vroeger imperatief in overeenstemming met art. 10 W.v.M.S. Overleg met den Minister van Defensie is niet meer voorgeschreven.

[2]) De voorschriften zijn weder beperkt tot de militairen die zonder ontslag zijn veroordeeld wegens een in ***het W.v.M.S.*** omschreven misdrijf.

ook tot hechtenis werd veroordeeld. Dit is des te opmerkelijker als men weet dat in 1937 [1]) ter zake van militaire misdrijven 291 malen gevangenisstraf werd opgelegd en daarvan in niet minder dan 242 gevallen voor den duur van ten hoogste twee maanden, in welke gevallen toepassing van detentie dus denkbaar was geweest.

Hierin schijnt nu intusschen verandering te zullen komen. Het H.M.G. geeft het voorbeeld. Hierna, blz. 582, is reeds gepubliceerd eenc sententie d.d. 24 November 1939, waarbij een marinier, door den Zeekrijgsraad wegens slapen op wacht veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, zijne straf in appèl gewijzigd zag in drie weken militaire detentie eveneens voorwaardelijk. Het H.M.G. overweegt dat het ,,in de gegeven omstandigheden" gevangenisstraf minder geschikt acht. Wij moeten naar de eigenlijke motieven dus slechts gissen. Welke zijn die gegeven omstandigheden? Het aantal aan de militaire rechtsmacht onderworpen justitiabelen is meer dan vertienvoudigd; bovendien is de mogelijkheid tot krijgstuchtelijke afdoening, nu wij leven in tijd van oorlog, geringer geworden. Een zeer groot aantal jongelieden loopt de kans, somtijds wegens niet buitengewoon ernstige delicten of wijl zij zich bijv. nog niet aan de noodzakelijke eischen van gehoorzaamheid en ondergeschiktheid heeft weten aan te passen, met den militairen rechter in aanraking te komen. Men kan zich voorstellen dat het Hof wil trachten, ook overeenkomstig de bedoeling van den wetgever, deze jonge Nederlanders zoolang mogelijk buiten de gewone gevangenismuren te houden en hun het odium te hebben ,,gezeten" te besparen. Wat er van zij, het Hof en in navolging ook de lagere rechter, hebben de laatste maanden herhaaldelijk militaire detentie opgelegd en schijnen daarmede ook te willen voortgaan. Zal die nieuwe rechtspraak succes kunnen hebben, dan is medewerking van de Departementen van Justitie en van Defensie bij de wijze van tenuitvoerlegging van deze straf onmisbaar.

De Minister van Justitie verkeert daarbij in de gelukkige omstandigheid dat art. 7 der Wet van 25 Juni 1929 (Stbl. 361) houdende o.a. afschaffing van de Wet van 22 November 1918 (Stbl. 607) nog niet in werking is getreden. Bij deze laatste Noodwet is nl. de mogelijkheid geopend om ook militaire detentie ten uitvoer te leggen o.a. op plaatsen door den Minister van Justitie aan te wijzen en wat betreft de wijze van tenuitvoerlegging overeenkomstig de door den Minister te geven regelen. De Regeering is dus niet gebonden aan huizen van bewaring, waar trouwens moeilijk plaats te vinden zou zijn, nu de Minister in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Justitiebegrooting van 1940 mededeelt, dat op 1 October 1939 de achterstand in de executie voor hechtenisstraffen niet minder dan 2400 vonnissen bedroeg. De reeds opge-

[1]) Laatste statistiek. Zie M.R.T. XXXV, 158. Terloops zij hier nog gewezen op de nadeelen die, naar algemeen oordeel, aan korte gevangenisstraffen zijn verbonden.

legde detentiestraffen konden dan ook nog niet ten uitvoer worden gelegd [1]).

Moge de Regeering er in slagen bij de wijze van tenuitvoerlegging der militaire detentiestraf de juiste oplossing te vinden zoodat zoowel de belangen van de gedetineerden als die van de weermacht gediend zullen worden. Wij hopen dat daarbij dan althans enkele van de hiervoor door ons uitgesproken desiderata in vervulling zullen gaan.

Frankrijk. *(Vervolg van blz. 415.)*

Bij decreet van den President der Republiek van 3 November 1939 zijn enkele niet onbelangrijke wijzigingen aangebracht in den Code de justice militaire pour l'armée de terre [2]). Zoo zijn de artt. 139, 140 en 149 geschrapt. Tot dusver stond voor aan de militaire jurisdictie onderworpen personen die *niet* zijn militairen of daaraan geassimileerden, in tijd van oorlog de mogelijkheid open om ingeval van een beweerde onbevoegdheid van den militairen rechter, zoowel van de vonnissen van de rechtbanken in de militaire afdeelingen als van die bij het leger te velde, beroep in cassatie in te stellen bij het Hof van cassatie te Parijs. Die mogelijkheid is nu door bovenbedoeld decreet vervallen.

In tijd van vrede heeft de verwijzing naar den militairen rechter, na beëindiging van de instructie, in minder ernstige gevallen plaats door den officier-commissaris die de instructie gevoerd heeft. Betreft het echter een feit waarop de doodstraf, „déportation", „travaux forcés", „détention" of „réclusion" kan volgen, dan kan die verwijzing slechts plaats vinden door de alsdan uit 2 raadsheeren benevens een hoofdofficier bestaande kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van appèl. (Art. 68). Gelijke regeling gold ook in oorlogstijd ten aanzien van de rechtbanken in de militaire afdeelingen. Deze bepaling is nu gewijzigd in dien zin, dat in het laatstgenoemde geval — evenals reeds bij het leger te velde was voorgeschreven — de kamer van inbeschuldigingstelling wordt uitge-

---

[1]) Achterstand bij de be echting, achterstand bij de tenuitvoerlegging. Wat zal daarvan op den duur het gevolg zijn voor de tucht? Het antwoord schijnt niet twijfelachtig. Terecht herhaalde de heer Schaepman onlangs bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer betreffende het wetsontwerp houdende Nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie (M.R.T. XXXV, 503) nog eens de woorden van Mr. Van Slooten destijds president van den Haagschen Krijgs aad: „Militaire rechtspraak moet snel zijn. De handhaving van orde jen tucht moet uit de vlotte hand geschieden, elke aarzeling, elk talmen, elk gezeur suggereert gebrek aan kracht en aan macht, is oorzaak van nieuwe ontbindingsverschijnselen." Caveant consules! Zie ook nog de Hoofdredacteur van het „Maandblad voor berechting en reclasseering", Februari 1940, blz. 33 en vlgg.

[2]) Voor een summier inzicht in de regeling van de militaire rechtspraak bij het Fransche lager volgens het Wetboek van 1928 mogen wij wel verwijzen naar ons overzicht in M.R.T. XXVI, blz. 389-424

schakeld, derhalve in alle gevallen de verwijzing is overgelaten aan den officier-commissaris. (Art. 125*bis*).

Een zeer bclangrijken maatregel bevat het decreet-wet van 18 November 1939, naar het schijnt in het bijzonder gericht tegen de communisten, al worden zij er niet met name in genoemd.

Dit decreet betreft „mesures à prendre à l'égard des individus dangereux pour la défense nationale ou la sécurité publique". Zij die daarvan worden verdacht, kunnen, op besluit van den préfect, door de militaire autoriteit uit hunne woonplaats worden verwijderd en zoo noodig worden gedwongen te verblijven op een plaats („centre" zegt het decreet) aan te wijzen door de Ministers van Oorlog en van Binnenlandsche Zaken [1]), zulks zoolang de staat van beleg in hunne oorspronkelijke woonplaats voortduurt. Voorts kunnen deze lieden, in speciale formaties, worden belast met alle werkzaamheden in het belang der landsverdediging. Terugkeer naar de verboden woonplaats of het verlaten van het aangewezen „centre" wordt gestraft met gevangenisstraf van een tot vijf jaren. Ook de weigering om de opgedragen werkzaamheden te verrichten is strafbaar [2]).

Een decreet van denzelfden datum, 18 November 1939, geeft voorschriften, waardoor, met terzijdestelling van de desbetreffende wetsbepalingen, de bij de oplegging van disciplinaire straffen aan het personeel in dienst van de Overheid of van geconcessionneerde diensten voorgeschreven administratieve formaliteiten worden opgeheven of vereenvoudigd.

Van denzelfden datum is mede een decreet, waarbij, in navolging van de wet van 18 April 1918, de mogelijkheid wordt geopend om de akten van overlijden, opgemaakt na 1 September 1939 en betreffende militairen, marineschepelingen en legervolgelingen, een administratieve rectificatie te doen ondergaan, wanneer daarin leemten of vergissingen mocliten voorkomen zonder dat het overlijden of de identiteit van den overledene twijfelachtig zijn. Ingeval een overlijdensakte opgemaakt is van iemand die nog in leven blijkt te zijn, is alleen de arrondissements-rechtbank bevoegd die fout te herstellen.

Een decreet, eveneens gedateerd 18 November 1939, heeft ten doel de vereenvoudiging van formaliteiten, te vervullen door de erfge-

---

[1]) Bij decreet van 29 November 1939 is eene „Commission de vérification" ingesteld bestaande uit een staatsraad, een raadsheer in het Hof van Cassatie en een hoofdambtenaar van Binnenlandsche Zaken en belast met een onderzoek betreffende deze besluiten, zonder dat zij worden opgeschort. De commissie brengt binnen 14 dagen haar advies uit aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, die daarop beslist.

[2]) In dato 29 November 1939 is een decreet vastgesteld „réglant la dévolution des biens appartenant au parti communiste".

namen in de rechte lijn of de echtgenooten o.a. van in den oorlog gevallen militairen of schepelingen. Het is een gewijzigde reproductie van een wet van 16 April 1917 en betreft nalatenschappen 10.000 fr. niet te boven gaande, tot het in ontvangst nemen waarvan alsdan slechts zeer eenvoudige formaliteiten voldoende zijn.

Onder dagteekening van 26 November 1939, Journal Officie1 van 30 November 1939, heeft de Fransche Regeering een uitvoerige instructie vastgesteld betreffende de toepassing van art. 81, 3°. van den Code pénal, volgens de jongste redactie luidende:

„3°. Qui, sans autorisation préalable de l'autorité compétente, livrera ou communiquera à une personne agissant pour le compte d'une puissance ou d'une entreprise étrangèrc, soit une invention intéressant la défense nationale, soit des renseignements, études ou procédés de fabrication se rapportant à une invention de ce genre, ou à une application industrielle intéressant la défense nationale."

De instructie geeft de regels volgens welke de autorisatie moet worden aangevraagd, wanneer zij zal worden verleend dan wel geweigerd. De uitdrukking „intéressant la défense" moet worden geinterpreteerd „dans le sens le plus général", is dus geenszins beperkt tot het eigenlijke oorlogsmaterieel. Zij geldt voor elken Franschman waar ook verblijvende en mede voor de in Frankrijk wonende vreemdelingen.

Overtreding van het verbod van art. 81, 3°. moet worden medegedeeld aan het ministerie van nationale defensie, hetwelk uitsluitend bevoegd is de zaak bij de militaire justitie aanhangig te maken.

Mede de veiligheid van den staat betreft eene op voorstel van den opperbevelhebber genomen ministerieele beschikking van 28 November 1939 betrekking hebbende op sommige categorieën van postkaarten, waarvan artt. 1 en 2 bepalen:

„Art. 1er. — La publication, la vente et l'envoi par la poste, que ce soit à découvert ou sous enveloppe, des cartes postales illustrées représentant des sites, monuments ou établissements quelconques est interdite dans la zone des armées.

Art. 2. — La même interdiction s'applique aux cartes postales non illustrées portant imprimée une indication de lieu."

Art. 54 van het decreet van 1 April 1933 „portant reglement du service dans l'armée (1re partie: discipline générale)" stelt de maxima vast van den' duur der krijgstuchtelijke straffen op te leggen aan officicrcn en wijst daarbij tcvcns aan de autoriteiten die daartoe bevoegd zijn. Zoo kunnen een „général commandant dc région ou de corps d'armée, général inspecteur d'armée, général rnembre du Conseil supérieur de la Guerre" als straf opleggen

30 dagen „d'arrêts simples"; **30** dagen „d'arrêts de rigueur" en 30 dagen „d'arrêts de forteresse". (Art. 54, vóórlaatste paragraaf) De Minister van Oorlog, die in Frankrijk eveneens over disciplinaire strafbevoegdheid beschikt, kan mede de bovengenoemde straffen opleggen en dan zelfs tot een maximum van 60 dagen.

Een tusschenschakel tusschen den commandant van een legerkorps en den Minister bestond nu niet, zoodat, wanneer eerstgenoemde van zijne maximum-strafbevoegdheid had gebruik gemaakt, het diens hoogeren militairen chefs, bijv. den opperbevelhebber, niet meer mogelijk was krijgstuchtelijk in te grijpen. Dit schijnt onder oorlogsomstandigheden tot moeilijkheden aanleiding te hebben gegeven, waarom het noodig is gebleken de hiërarchische schaal nog met een tusschencategorie van commandeerende opper-officieren aan te vullen. Dientengevolge is bij decreet van **17** December **1939** bepaald:

„Pendant la durée des hostilités, l'avant dernier paragraphe de l'article 54 du décret du 1er avril **1933** est remplacé par les suivants:

„Général commandant de corps d'armée ou de région:

„Trente jours d'arrêts simples;

„Trente jours d'arrêts de rigueur;

„Trente jours d'arrêts de forteresse.

„Général commandant de détachement d'armée, d'armée, de groupe d'armées, ou de théâtre d'opérations:

„Quarante jours d'arrêts simples;

„Quarante jours d'arrêts de rigueur;

„Quarante jours d'arrêts de forteresse.

„Général commandant en chef:

„Cinquante jours d'arrêts simples;

„Cinquante jours d'arrêts de rigueur;

„Cinquante jours d'arrêts de forteresse."

België.

(Krijgsraden te velde.) [1])

Bij Kon. besluit van 26 December **1939** is een krijgsraad te velde ingesteld bij elk der navolgende gedeelten van het leger:

1°. Bij het IVe legerkorps;

2°. Bij het Ve legerkorps;

3°. Bij het VIe legerkorps;

4°. Bij het VIIe legerkorps,

terwijl bij Kon. besluit van 27 December **1939** tot krijgsauditeur te velde zijn benoemd een advocaat-generaal bij het Hof van beroep te Brussel, een substituut-procureur-generaal bij dat Hof, een raadsheer bij het Hof van beroep te Gent en een raadsheer bij het Hof van beroep te Luik, en verder als substituut-krijgsauditeur te velde tien rechtsgeleerden, onder wie één advocaat te Luik; de anderen zijn allen leden van de staande of zittende magistratuur.

[1]) **Zie** hiervóór **blz. 415.**

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Mobilisatie-aanteekeningen.

II.

(Vervolg van blz. 239).

13. Bij Koninklijk Besluit van 13 Juni 1938 Nr. 43 [1]) is met het oog op de oorlogsorganisatie op ruime schaal gebruik gemaakt van de door artt. 39 lid 1, 3" en 41, 2° W.K. aan de Kroon gelaten bevoegdheid om aan commandeerende officieren en commandanten van aan te wijzen formaties strafbevoegdheid toe te kennen.

Dit Koninklijk Besluit is opgenomen in een bijlage van het boekwerk „Oorlogsorganisatiën". Het wordt in deze bijlage gevolgd door een Overzichtsstaat, door den Minister van Defensie ter uitvoering van het Koninklijk Besluit vastgesteld. In dezen staat is ook aangegeven, door welke autoriteiten als gevolg van de regeling van het Koninklijk Besluit in eersten aanleg het beklag over krijgstuchtelijke straffen moet worden behandeld.

Geldt nu hetzelfde voor het beklag over een vermeende krenkende of onbillijke behandeling, als bedoeld in art. 9, lid 4 R.K., en voor het beklag over een gegeven order, als bedoeld in artt. 71 W.K. (in verband met Kon. Besl. 21 April 1922, S. 204, art. 1) en art. 13, lid 1 R.K.?

Niet steeds! In den Overzichtsstaat komen n.l. herhaaldelijk noten voor, krachtens welke troepenonderdeelen en in staven dienstdoend personeel, *voor wat betreft de strafbevoegdheid,* worden gerekend te staan onder de bevelen van een bepaalden officier. Maar voor het beklag ex art. 9, lid 4 R.K. of ex art. 71 W.K. is het *niet* geoorloofd bij algemeene of bijzondere aanwijzing een anderen meerdere *in de plaats te stellen* van den meerdere, onder wiens rechtstreeksch bevel degene staat, tegen wiens behandeling of bevel het beklag gericht is. Ten gevolge van de redactie van artt. 9, lid 4 R.K., 1 van het Uitvoeringsbesluit van 1922 en 13, lid 1 R.K., mag tot een dergelijke aanwijzing pas worden overgegaan *bij gebreke van* een meerdere, die dat rechtstreeksch bevel uitoefent [2]).

Er bestaat hier dus een incongruentie. Deze heeft tot gevolg, dat in verschillende gevallen het beklag in kwestie moet worden behandeld door de Commandanten van groote eenheden zelf, terwijl dank zij de ruimere redactie van art. 61 W.K. voor het overeenkomstige beklag

---

[1]) Vgl. *De practijk van het militaire tuchtrecht* aant. *15* ad art. 39 W.K.; vgl. ook H. H. A. de Graaff in Mavors 1939, 41.

[2]) Het vereischte, dat die meerdere ook tot straffen bevoegd moet zijn, heeft ook nog juridische consequenties, die (voor zoover ik zie) thans practisch minder van belang zijn. Vgl. M.R.T. XXXI, 131 en 378 over de strafbevoegdheid (zonder bijzondere aanwijzing) van den kapitein-hoofdinstructeur.

over krijgstuchtelijke straffen een andere regeling is kunnen worden getroffen [3].

Dat wijziging van het R.K. en van het Koninklijk Besluit van 1922 deze plooien gemakkelijk glad zal kunnen strijken, ligt voor de hand.

14. Deel A[1] Bijlage C van den I.D.K.L. bepaalt (voor vredestijd) in § 11 lid 1, dat aan niet-gestrafte militairen op Zon- en feestdagen bewegingsvrijheid *wordt* verleend [4].

Naar ik meen is de opvatting vrij ver verbreid, dat de commandanten ook zonder deze uitdrukkelijke bepaling die bewegingsvrijheid niet zouden hebben mogen weigeren. Men beroept zich dan op art. 29, lid 1 R.K.: geen andere *straffen* mogen worden opgelegd dan de in de W.K. genoemde. En op deze bepaling grondt men de conclusie, dat het intrekken van „gunsten" bij wijze van repressiemiddel niet geoorloofd is. Het is intusschen mogelijk, dat niet iedereen hieronder geheel hetzelfde verstaat, want in het begrip „gunsten" zijn tal van schakeeringen denkbaar. Dienstvoorschriften, Legerorders, bevelen, instructiën en aanwijzingen kunnen het verleenen van gunsten mogelijk maken, regelen of gelasten. Als algemeen gehouden definitie van „gunsten" is te geven „het vrijstellen van bepaalde dienstverplichtingen".

Ik meen tegen genoemde opvatting zeer ernstig protest te moeten aanteekenen. Eertijds heeft men het „versteken van gunsten" stellig als geoorloofd beschouwd. Nog uit mijn eigen opleidingstijd (reeds onder vigueur der nieuwe wetgeving) herinner ik mij de gebruikelijke tirade „vier dagen licht (verzwaard) arrest en veertien dagen verstoken van gunsten". Het niet-verleenen van gunsten geeft den Compagniescommandanten een in hooge mate bruikbaar hulpmiddel bij de handhaving der tucht.

Daarom doet men verkeerd in art. 29, lid 1 R.K. zooveel te zoeken. Men is van dit artikel een geheele innovatie van recht gaan maken. Het verleden spreekt echter zóó'n duidelijke taal, dat men niet zonder meer uit de invoering van het tegenwoordige *Reglement* betreffende de Krijgstucht mag afleiden, dat het intrekken van gunsten niet langer veroorloofd is.

Het R.K. maakt het daarentegen in art. 9, lid 4 juist mogelijk tegen de intrekking van gunsten uit hoofde van onbillijke behandeling beklag in te dienen.

Zou ik dus de toepassing van de bovenaangehaalde bepaling uit den Inwendigen Dienst binnen de engst mogelijke grenzen willen beperken — in afwachting, dat de geheele bepaling komt te vervallen — in den practischen dienst schijnt het beginsel, dat men hierin meent aan te treffen, meer en meer veld te zijn gaan winnen. Toch is het

---

[3] Volgens de vredesorganisatie kan zich trouwens hetzelfde verschijnsel voordoen; vgl. *De practijk* van *het militaire tuchtrecht* noten bij aant. 6 n° 10 ad art. 39 W.K. en bij aant. 6 n° 12 ad art. 41 W.K.

[4] Vgl. ook *De practijk van het militaire tuchtrecht* aant. *2* ad art. **29** R.K.

niet in het belang van de tucht te achten, dat men „gunsten" gelijk het verleenen van avondpermissie op deze wijze tot gegarandeerde rechten promoveert. Hier doet zich een van de gevallen voor, waarin de beoefening van het militaire recht niet strekt tot bevordering van de discipline in den troep. Men legge het oor slechts onder de Compagniescommandanten te luisteren.

15. In het bijzonder is ook te denken aan de opvatting, welke is neergelegd in L.O. 1940 Nr. 38, cijfer 5, dat met licht arrest of lichtere straf gestraften hun periodiek verlof zelfs opsparen. De verst gaande consequentie hiervan is, dat op 14 of meer dagen arrest 4 dagen periodiek verlof achter elkaar volgen. Op zichzelf bracht deze Legerorder evenwel verbetering, daar deze opvatting voordien ten aanzien van alle krijgstuchtelijke arreststraffen werd gevolgd.

De psychologische redenen, welke tegen dit opsparingssysteem pleiten, liggen voor de hand en zijn m.i. reeds afdoende te achten. Maar bovendien is niet over het hoofd te zien, dat dit systeem hinderlijk is voor den geregelden gang van zaken, en in verband met de bepaling, dat ten hoogste $^1/_7$ van de troepensterkte tegelijkertijd met periodiek verlof mag zijn, ook voor de kameraden schadelijk kan zijn.

16. Op ander gebied heeft men aan art. 29, lid 1 R.K. niet de meest ver gaande strekking toegekend. Het R.v.A. bepaalt n.l. in art. 83 lid 4 [5]), dat van dienstplichtigen, gestraft wegens dronkenschap, een gedeelte van hun soldij kan worden ingehouden.

Is, wanneer het intrekken van gunsten een (niet toegelaten) straf zou zijn, deze inhouding dat niet evenzeer, temeer waar het ingehouden bedrag alsnog wordt uitbetaald bij ontslag uit den dienst en bij vertrek met groot verlof?

17. Het niet mogen weigeren van bewegingsvrijheid, c.q. periodiek verlof, heeft in den Inwendigen Dienst een soort pendant in art. 137, lid 1 I.D.K.L. Deel A [6]). Uit hoofde van deze bepaling mag een opgelegde krijgstuchtelijke straf bij opneming van den gestrafte in een ziekeninrichting niet worden onderbroken. Schorsing van de uitvoering der straf op grond van art. 50 W.K. mag dus niet plaats vinden.

Onder de huidige omstandigheden moet krachtens punt S van de Inleiding van den Inwendigen Dienst zooveel mogelijk overeenkomstig de hierin neergelegde beginselen worden gehandeld. Kon dit geen toepassing vinden ten opzichte van de bepaling omtrent de bewegingsvrijheid op Zon- en feestdagen, welke als zoodanig niet meer wordt verleend, ten aanzien van art. 137 is zulks nog wel het geval. Toch

---

[5]) Krachtens L.O. 1939 Nr. 471 ook onder de huidige omstandigheden van toepassing. Vgl. voorts *De practijk van het militaire tuchtrecht* aant. 11 ad art. 22 R.K.

[6]) Volledigheidshalve noem ik hierbij het schrijven van den Minister van Defensie van 21 Oct. 1933, opgenomen in M.R.T. XXIX, 304.

is te verwachten, dat aan het schorsen van krijgstuchtelijke straffen bij ziekte juist nu behoefte zal bestaan. Het feit bestaat, dat er lieden zijn, die telkens ziek worden, wanneer zij gestraft zijn, en dat komt bij hen dan doorgaans niet zelden voor *).

Ik vermeen, dat in vroeger tijden het ondergaan van straffen inderdaad somtijds bij ziekte werd onderbroken. Onder de huidige omstandigheden heeft zich voor den luiaard een dorado geopend: veertien dagen arrest, door te brengen op de ziekenzaal (of half ziek in een ander oord, dat geriefelijker is dan de omgeving, waarin het Veldleger zijn werkzaamheden verricht), worden gevolgd door vier dagen verlof!

18. Art. 62 W.K. bepaalt, dat op den dag, waarop een krijgstuchtelijke straf (in eersten aanleg) ter kennis van den gestrafte is gebracht, en op den daarop volgenden dag geen beklag over die straf kan worden gedaan. Naar de toelichting der Regeering [7]) beoogt dit voorschrift overijlde reclames te voorkomen.

Voor de practijk heeft deze bepaling echter ook de beteekenis, dat het den naasthoogeren meerdere mogelijk wordt gemaakt de straf te wijzigen (art. 50 W.K.), vóór de gestrafte beklag heeft kunnen doen [8]). Dit is noodig, aangezien de jurisprudentie strafverzwaring bij de behandeling van het beklag niet toelaat [9]). En nadat beklag is gedaan, wordt wijziging der straf niet meer geoorloofd geacht.

Art. 138, lid 6 I.D.K.L. Deel A schrijft nu voor, dat van opgelegde krijgstuchtelijke straffen zoo spoedig mogelijk kennis moet worden gegeven aan den naasthoogeren meerdere. In de meeste gevallen geschiedt dit op het dagelijksch rapport, dat de I.D.K.L. voor de verschillende wapens voorschrijft. Het bovenstaande is dus een reden, waarom het indienen van het dagelijksch rapport geen vertraging mag ondervinden.

Zou echter de practijk leeren, dat bij bepaalde onderdeelen vertragingen niet zijn te voorkomen, dan zou het daar noodig worden alle krijgstuchtelijke straffen terstond na oplegging bij afzonderlijk schrijven aan den naasthoogeren meerdere mede te deelen, gelijk ook geschiedt in de gevallen, waarin het dagelijksch rapport voor deze kennisgeving niet kan worden benut. Uiteraard zouden vervolgens de betreffende straffen alsnog op dagelijksch rapport dienen te worden vermeld.

19. Dit alles neemt niet weg, dat het respijt van twee dagen, dat art. 62 W.K. geeft, alleen den *naast*hoogeren meerdere de gelegenheid biedt c.q. de opgelegde straf te corrigeeren. Voor de gevallen, waarin hoogere meerderen omtrent de afdoening van krijgstuchtelijke ver-

*) Zou Schrijvers wensch wel overeen te brengen zijn met art. 52 W.K.? Red. M.R.T.

7) Zie van der Hoeven III blz. 385 (onder 4°).

8) *Vgl. De practijk van het militaire tuchtrecht* aantt. 3 en 4 ad art. 70 W.K.; vgl. ook de uiteenzetting van den M.v.D. in M.R.T. XXIX, 301.

9) H.M.G. 16 Febr. 1934 M.R.T. XXIX, 586 met noot Red.

grijpen wenschen te worden ingelicht, blijft voor de gestraften steeds de mogelijkheid bestaan zich tegen toepassing te hunnen nadeele van art. 50 W.K. te dekken door — voor hen te hopen niet op onredelijke wijze — beklag te doen.

20. In no. 3 werd besproken, dat de bekeudmakingen, bedoeld in art. 71 W.M.Sr., bij den huidigen toestand van „tijd van oorlog" achterwege zijn kunnen blijven. Voor die bekendmakingen was nu geen plaats. Dit blijkt echter het onaangename gevolg te hebben, dat de in art. 2, 2° onder F W.K. genoemde strafbare feiten thans niet krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan. Vooral ten aanzien van de opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114, lid 2 W.M.Sr.) is dit wel zeer hinderlijk.

De practijk zou zich natuurlijk kunnen gaan helpen door het kwakzalversmiddel toe te passen bij krijgstuchtelijke bestraffing van wat in werkelijkheid een dezer strafbare feiten is geweest, in de strafreden een bestanddeel van het delict weg te laten. Bij de opzettelijke ongehoorzaamheid ligt het voor de hand den opzet weg te laten. In tijd van oorlog houdt men dan het delict van art. 115 W.M.Sr. over, dat wel krijgstuchtelijk mag worden afgedaan. Praai is deze methode niet.

Overigens zou men uit de omstandigheid, dat verschillende strafbare feiten alleen in den oorlogstoestand van art. 71 W.M.Sr. krijgstuchtelijk mogen worden afgedaan, kunnen afleiden, dat de wetgever zich heeft voorgesteld, dat bij oorlogstoestanden, gelijk wij er thans een medemaken, een groot aantal Krijgsraden te velde zou worden ingesteld [10]). Anders toch is de berechting van al deze feiten door den militairen rechter niet wel doenlijk. Op zichzelf kan men het beginsel zeer goed billijken, dat verschillende feiten door het bestaan van den oorlogstoestand een ernstiger karakter verkrijgen en daardoor niet meer voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar zijn.

21. Een andere bepaling, welke zich als hinderlijk doet gevoelen, en die, omdat ook daardoor onder de huidige omstandigheden een zware last op het militair-rechterlijke apparaat wordt gelegd, evenzeer tot de conclusie zou kunnen voeren, dat de wetgever zich bij doordenken der zaak het instellen van een groot aantal Krijgsraden te

---

[10]) Of zou de wetgever zich niet hebben gerealiseerd, dat er tijd van oorlog kan zijn, zonder dat art. 71 W.M.Sr. is toegepast? Art. 2,2° onder b W.K. gaat terug op een gedachte der Kamercommissie; vgl. van der Hoeven III blz. 77. Weliswaar had de Kamercommissie in haar Verslag over art. 71 (toen 55) de juiste zienswijze tot uitdrukking gebracht (vgl. van der Hoeven I blz. 555), maar sedert waren niet minder dan drie jaren verloopen. Ik heb uit de door van der Hoeven weergegeven parlementaire behandeling niet kunnen opmaken, waarom art. 2,2° onder b W.K. nu juist naar art. 71 W.M.Sr. verwijst.

velde *nzoet* hebben voorgesteld [11]), is art. 129 W.M.Sr., voor zoover de dader — ik noem alleen de meest voorkomende gevallen — wachtcommandant of schildwacht bij veiligheidstroepen was. Dan is n.l. de doodstraf ..gesteld" en belet daardoor art. 2, 2° onder a W.K. de krijgstuchtelijke afdoening.

Door het begrip „veiligheidstroepen" niet te ruim te nemen, zou de rechtspraak de bezwaren van de practijk eenigszins kunnen beperken. Maar dat zou tevens een verenging bctcekenen van het toepassingsgebied der zwaarste door dit artikel bedreigde straffen. Het betreft evenwel een begrip, dat in elk geval interpretatie noodig heeft [12]). *)

22. Voor het verwijzen naar den Krijgsraad (artt. 11 en 12 R.L.) wordt ten aanzien van verschillende troepenonderdeelen en ander militair personeel reeds zeer geruimen tijd gebruik gemaakt van de fictie, dat zij tot een bepaald garnizoen behooren. Vgl. achtereenvolgens L.O. 1924 Nr. 353 (5e B.U. blz. 1160, M.R.T. XX, 241) (herhaaldelijk gewijzigd), L.O. 1936 Nr. 269 (M.R.T. XXXII, 325) (tweemaal gewijzigd), L.O. 1938 Nr. 221 (M.R.T. XXXIV, 167).

Bij L.O. 1934 Nr. 76 (6e B.U. blz. 1066, M.R.T. XXX, 1) is voor het nemen der informatiën, d.w.z. voor het optreden van den Officier-Commissaris (art. 21 R.L.), een soort aparte garnizoensindeeling ingevoerd, waarbij het geheele land in slechts enkele garnizoenen werd verdeeld.

De wettigheid van een en ander zou op losse schroeven staan, indien het taak des rechters zou zijn om uit te maken, welke beteekenis voor elk geval in concreto moet worden gehecht aan het begrip „garnizoen", gelijk dat voorkomt in artt. 11, 12 en 21 R.L. Voor zoover mij bekend heeft de militaire rechter in de laatste kwarteeuw nimmer laten blijken aanvechting te gevoelen om zich op dit gebied een taak te zoeken; steeds zijn de door het Departement getroffen regelingen

---

[11]) Hiernaast is van de in art. 2,2° onder. b W.K. vermelde artikelen nog te noemen art. 103 W.M.Sr. (gebruik maken van eens anders verlofpas). Verder mag opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97 W.M.Sr.) nog slechts krijgstuchtelijk worden afgedaan bij niet langeren duur dan één dag.

[12]) Vgl. ook ***De** practijk* van *hst militaire* ***tuchtrecht*** noot **3** bij aant. ***2*** ad art. 26 R.K.

Het is niet zonder zin de uitdrukkingen „veiligheidstroepen" en „veiligheidsdienst", welke het W.M.Sr. bezigt in artt. 100 en 129, aan de tactische voorschriften te toetsen (vgl. van der Hoeven II blz. 157, 299). Tegenwoordig zijn Hoofdstukken V van de Gevechtshandleiding en van het Voorschrift Velddienst getiteld „Veiligheidsdienst". De term „veiligheidstroepen" komt naast den term „veiligheidsorganen" voor; zie ptn. 109, 111, 112 en 115 Gevechtshandleiding en ook ptn. 277 vlgg. Voorschrift Velddienst. Hierbij worden voorhoeden, achterhoeden, flankdekkingen en voorposten meer in het bijwnder aangeduid als „veiligheidsorganen" en troepen, welke op grooteren afstand dan deze van de hoofdstrijdkrachten een beveiligende taak vervullen als „veiligheidstroepen".

*) Zie de hierna, blz. 582 opgenomen sententie van het H.M.G.
Red. M.R.T.

omtrent het „geacht worden te behooren" tot bepaalde garnizoenen door den rechter geaccepteerd. Kennelijk ziet de rechter de vraag, wat een „garnizoen" is, niet als een door hem te beoordeelen *qualificatie* van een bepaalden toestand, doch zuiver als een hem niet rakende zaak van *legerorganisatie*.

23. Voor het verwijzen naar den Krijgsraad zullen de bovenomschreven fictieve garnizoensindeelingen bij de bestaande militairrechtelijke organisatie niet gemakkelijk te vermijden zijn geweest. Maar dat neemt niet weg, dat als stelsel deze indeelingen in beginsel onjuist en ongewenscht zijn. Voor tal van gevallen wordt n.l. de beslissing over al dan niet verwijzen in handen van Commandanten gelegd, die nog minder verantwoordelijk zijn voor de tucht bij den betrokken troep, dan in vredestijd met de Garnizoenscommandanten toch dikwijls al het geval was.

24. Het ligt voor de hand, dat fictieve garnizoensindeelingen ook in mobilisatietijd toepassing vinden, zoolang en voor zoover niet het gaan fungeeren van de Krijgsraden te velde zulks overbodig maakt. Moeilijk zal het evenwel zijn daarbij steeds te voorkomen, dat de aan het systeem inhaerente nadeelen de grenzen van het toelaatbare overschrijden.

25. Ook na de mobilisatie van 1914 heeft men dit systeem niet versmaad, al heeft men het zwaartepunt ergens anders weten te leggen. Feitelijk zijn toen n.l. legeringsgebieden [13]) aangewezen als garnizoen. Vgl. vooral L.O. 1916, Deel B. Nr. 237 (M.R.T. XII, 193) [14]). Aan dit procédé is uiteraard het bezwaar verbonden, dat niet steeds *alle* in een bepaald gebied gelegerde troepen in een zelfde tactisch verband bijeen behooren. De genoemde Legerorder vermeldde bovendien zelf reeds, dat voor het Hoofdkwartier Veldleger, voor bijzondere detachementen, enz. indeeling bij bepaalde garnizoenen noodig zou zijn. Deze bezwaren zouden zich in den huidigen tijd met de zeer verspreide dislocatie der luclitstrijdkrachten en der luchtdoelbestrijdingsmiddelen nog veel meer doen gevoelen.

26. Zeer weinig te bewonderen is de oplossing, welke bij de B.O.U.V. in April 1939 is verkozen: L.O. 1939, Nr. 197 (M.R.T. XXXV, 15). Aan de sinds 1934 bestaande bijzondere indeeling voor de informatiën werd weliswaar niet geraakt, maar voor artt. 11 en 12 R.E. (dat is dus voor de verwijzingen naar den Krijgsraad) werd

---

[13]) Vgl. over dit begrip tegenwoordig Gevechtshandleiding ptn. **71-73.**

[14]) In het in **1919** uitgebrachte praeadvies van Mr. G. van Slooten Azn. is een volledige opsomming der desbetreffende Legerorder.: te vinden (M.R.T. XV, 38 noot 1); alle Legerorders, zijn ook in het M.R.T. opgenomen. De mede-praeadviseur, Mr. M. H. de Boer, heeft een scherpe critiek gegeven op het systeem van deze regelingen (M.R.T. XV, **71** en **72).** Vgl. ook G.C.A. Fabius in M.R.T. XV, **257.**

verschillend militair personeel eenvoudig ,,geacht te behooren" tot bepaalde garnizoenen. Onder meer viel den militairen, die stonden onder de bevelen van de Territoriale Bevelhebbers en van de Commandanten der Luchtverdedigingskringen, een fictieve indeeling te beurt.

27. Bij de huidige mobilisatie heeft L.O. 1939, Nr. 388 O (M.R.T. XXXV, 221) wel is waar voortgebouwd op deze indeelingen, welke sedert enkele maanden bestonden, maar gelukkig tegelijkertijd meer ervan doen vervallen dan nieuwe indeelingen eraan toegevoegd.

Intusschen heeft deze Legerorder ook den in de jaren na 1914 ingeslagen weg niet gevolgd. Het verwijzen naar den Krijgsraad overeenkomstig artt. 11 en 12 R.L. is eenvoudig opgedragen aan de *Kantonnementscommandanten*. De Legerorder zelf geeft in den aanhef hier goede gronden voor aan.

Wat een garnizoen is, is immers (vgl. no. 22) een vraag van organisatie. De vredesorganisatie heeft voor de huidige mobilisatieperiode haar beteekenis verloren. De oorlogsorganisatie kent geen garnizoenen. Het Departement is dus moeten gaan zoeken, welk begrip nu kan beantwoorden aan het ,,garnizoen" der R.L., en heeft dat gevonden in het ,,kantonnement" van het Voorschrift Velddienst. Dit begrip ,,kantonnement" maakt het bovendien gemakkelijk weinig tot fictieve indeelingen over te gaan, terwijl op den Kantonnementscommandant doorgaans een belangrijke verantwoordelijkheid rust voor de tucht bij de in het kantonnement gelegerde troepen [15]).

De ver gaande concentratie voor het voeren der informatiën is behouden bij de onderhavige Legerorder, welke wat dit betreft reeds werd gewijzigd bij L.O. 1939, Nr. 530 (M.R.T. XXXV, 407).

28. Hoe dit alles ook zij, ten aanzien van artt. 11 en 12 R.L. zal een geheel bevredigende regeling zonder het in werking komen van de Krijgsraden te velde niet zijn te verkrijgen. Of men zou door middel van wetswijziging de tusschenoplossing moeten willen mogelijk maken, welke ik hiervóór aan het slot van no. 8 bepleitte (verwijzing reeds nu door hem, die zulks na het instellen der Krijgsraden te velde zal doen).

29. Gepensionneerde beroepsofficieren, thans reserve-officier, worden — naar ik zou willen aannemen — niet getroffen door het verbod van art. 120, 3e lid 3° R.L. in verband met art. 131 R.L. om deel uit tc maken van een (gewonen) Krijgsraad. Zulks is in art. 117 der Indische R.L. uitdrukkelijk neergelegd. Maar ik zou ook voor ons Europeesche recht deze opvatting, welke dan de letter der Wet doet wijken voor de bedoeling, als de juiste willen aanvaarden. Dat niet te willen doen, zou aan de weermacht zonder besliste noodzaak belangrijke schade kunnen berokkenen.

---

[15]) Minder fraai is, wat deze Legerorder heeft moeten bepalen voor de kantonnementen Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage; vgl. hiervóór n° 8.

Deze opvatting maakt het dan tegelijkertijd mogelijk ook oud-officieren der Koninklijke Maréchaussée als lid van een Krijgsraad toe te laten, gelijk in de jaren na 1914 is geschied [16]: zij zijn immers tevens oud-troepenofficier en het bezwaar, dat een opsporingsambtenaar niet tegelijkertijd rechter moet zijn, geldt na hun pensionneering niet meer.

In mijn opvatting blijft het verbod, dat in de slotwoorden van art. 131 R.L. is uitgedrukt, voldoende practische beteekenis behouden. Bij de huidige verhoudingen geldt het dan hoofdzalielijk voor de beide navolgende categorieën van gcpensionneerde officieren:

a. oud-onderofficieren van het K.N.I.L., die met den rang van tweeden luitenant den actievcn dienst hebben verlaten;

b. oud-reserve-officieren, die pensioen genieten op grond van de Pensioenwet voor het reserve-personeel der landmacht (Staatsblad 1923, no. 356).

30. Het vraagstuk, in hoeverre aan de reserve-officieren in het algemeen zitting in de Krijgsraden moet worden verleend, is overigens een probleem op zichzelf, dat vele facetten heeft. Onlangs is het, met name door den heer Wendelaar, ook in de Tweede Kamer ter sprake gebracht bij de behandeling van het Ontwerp van Wet, dat geleid heeft tot de Wet van 30 Nov. 1939, S. 206, houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie [17].

31. Men zal mogen aannemen, dat de Regeering gaarne zou hebben gezien, dat deze Wet het Staatsblad had kunnen bereiken, voordat het afkondigen van den staat van beleg in verschillende gedeelten des lands niet langer kon worden vermeden. Thans toch is er feitelijk een periode geweest, waarin de uitvoering van belangrijke wettelijke voorschriften achterwege werd gelaten. Want pas het van kracht worden van deze Wet heeft het instellen van temporaire Krijgsraden van imperatief facultatief gemaakt. Voordien gold nog steeds het — nu geschrapte — art. 40, lid 1 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, op den staat van oorlog en den staat van beleg, welke bepaling ***verplichtte*** tot het instellen van een of meer temporaire Krijgsraden in in staat van beleg verklaarde gebieden.

In 1914 heeft zich een zelfde verloop van zaken afgespeeld. Alleen is art. 40, lid 1 der Wet van 1899, toen slechts tijdelijk buiten werking gesteld en hebben verschillende autoriteiten toen nog getrouw aan de Wet getracht temporaire Krijgsraden te doen fungeeren [18]. Œ is dat laatste in 1939 ook nog geschied?

---

[16]) En is becritiseerd door Mr. N. H. de Boer in zijn praeadvies (M.R.T. XV, 66).

[17]) Vgl. de weergave der parlementaire behandeling in M.R.T. XXXV op blz. 490, 494, 501, 505, 512.

[18]) Praeadviezen en debat van den in 1919 gehouden Militairen Juristendag bevatten hier de illustratie van. Vgl. G. van Slooten Azn. in M.R.T. XV, 37, P. P. C. Collette in M.R.T. XV, 239, E. G. de Wijs in M.R.T. XV, 295,

32. Waar het nu vervallen art. 40, lid 1 der Wet van 1899. aan het moeten gaan fungeeren der tcinporaire Krijgsraden niet het defungeeren der gewone Krijgsraden verbond, behoeft men intusschen niet te vreezen, dat eenige inmiddels verrichte processucele handelingen nietig zouden moeten worden geacht.

33. Tot slot de vraag, of het vooralsnog in de in staat van beleg verklaarde gebieden niet in werking komen van temporaire Krijgsraden uit doelmatigheidsoogpunt moet worden betreurd. Dat geloof ik niet. Waar het leger het in de eerste plaats van moet hebben, zijn de Krijgsraden te velde. Uit de Memorie van Toelichting van het in no. 30 genoemde Ontwerp van Wet kan men afleiden, dat ook de gedachten der Regeering in die richting gaan [19]).

Zelfs wanneer de militaire rechter de hem door art. 78 Invw. M.S.T.R. toegekende rechtsmacht over niet-militairen moet gaan uitoefenen, is de aanwezigheid van temporaire Xrijgsraden niet noodzakelijk. Want artt. 93—97 Invw. M.S.T.R. laten toe, dat ook de berechting van deze zaken aan de gewone Krijgsraden of aan de Krijgsraden te velde wordt opgedragen.

P. J. A. CLAVAREAU.

Afgesloten 31 Januari 1940.

---

19) Vgl. M.R.T. XXXV, 487 en ook de mondelinge uiteenzetting van Minister Gerbrandy op blz. 505.

BOEKAANKONDIGING.

Onze Landsverdediging, *door H. Zeeman, generaal-majoor* ***b.d.*** *en Mr.* ***C.*** *W. de Vries, hoogleeraar aan de Nederl. Economische Hoogeschool.* Tweede druk. Alphen a/d Rijn, N. Samsom N.V., 1939. 146 bladzijden. Prijs in grijs linnen band f 2.60; bij inruiling tegen den vorigen druk f 2.30.

Toen de eerste druk van dit werkje, in 1935, verscheen, gaven wij daarvan in M.R.T. XXX, blz. 568 eene waardeerende aankondiging.

De nu verschenen tweede druk is veel uitgebreider, het aantal bladzijden is vermeerderd en het formaat is niet meer klein, doch gewoon boekformaat. De inhoud is er des te belangrijker door geworden [1].

Er zijn sinds 1935 heel wat wettelijke en administratieve maatregelen, min of meer in rechtstreeksch verband staande met de weermacht en de weerkracht van ons volk, tot stand gekomen. De schrijvers hebben er nauwkeurig aandacht aan geschonken, zoodat hun werk weder geheel up to date is.

De thans bestaande toestand van „oorlogsgevaar" bijv. en gevolgen daarvan vinden wij duidelijk uiteengezet. Het daaraan gewijde Hoofdstuk XT, „De bevoegdheid van het militair gezag tegenover de burgerbevolking", is van drie en een halve bladzijde uitgedijd tot 17 bladzijden, waarbij twee bekendmakingen van het Militair gezag.

De nieuwe druk verdient in verhoogde mate de kennisneming door allen die belang stellen in onze weermacht. En wie doet dat, ook in Nederland, tegenwoordig niet? Mogen de schrijvers daarin de voldoening vinden voor hun verdienstelijk werk.

Een Eerste supplement is verschenen op „Kostwinnersvergoeding", het werkje vermeld op blz. 422 van dezen jaargang.

---

[1]) Mogen wij de schrijvers wijzen op een kleine slip of the pen? Op blz. **30** maken zij de, trouwens nog altijd voorkomende, fout om de omschrijving der strafreden van een krijgstuchtelijk vergrijp „mutatie" te noemen.

MILITAIRE RECHTSPRAAE.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 10 November 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede. en Jhr. Mr. C. I. van der Wyck (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. J. U. Polman (fg.).

Raadsman: Mr. A. B. Rood, te Groningen.

Als militair met het oogmerk om xich of een ander voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren, een aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere (niet gerapporteerd dat een minder militair die xich toen in zijn kwartier moest bevinden, xich met een meisje had afgezonderd in een auto bij een café en in den tuin van het café, begrijpende dat dit geschiedde met oneerbare bedoelingen).

Beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt geacht om in den door hem bekleeden rang (vaandrig) te blijven dienen. Verlaagd tot den stand van soldaat.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 26n September 1939 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen W. C. van der K., oud 24 jaar, geboren te Vlaardingen, vaandrig bij het Ie Bataljon van het 36e Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, geintimeerde, bijgestaan door zijn raadsman, en van W. C. van der K., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geintimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de mid-

delen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 3 September 1939 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 8 en 9 Mei 1939 te Zuidlaren, als militair, met het oogmerk om zich en anderen voor bestraffing, terechtwijziging of afkeuring te vrijwaren, aan de kennisneming van den bevoegden meerdere heeft onthouden, dat hem bekend was, althans dat bij hem een gegrond vermoeden bestond. dat in den nacht van 8 op 9 Mei 1939 een of meer mindere militairen, die behoorden tot het met hem, beklaagde, aldaar gelegerde detachement, zich met twee jeugdige vrouwspersonen hadden afgezonderd in een luxeauto, die geparkeerd stond in de nabijheid van een café, waarin die minderen ingekwartierd waren, en in den tuin van het café, terwijl hij, beklaagde, wist. althans heeft begrepen en heeft moeten begrijpen, dat die mindere militairen op dat tijdstip zich in wachtdienst of in hunne kwartieren moesten bevinden, en dat de omgang tusschen die militairen en die jeugdige meisjes geschiedde met oneerbare bedoelingen;

althans dat hij destijds aldaar, als militair, opzettelijk heeft nagelaten aan de bevoegde overheid mededeeling te doen van de bovenomschreven, hem bekende, althans door hem vermoede feiten, welke mededeeling hij ambtshalve had moeten doen, althans waarvan de verzwijging het belang van den dienst kon schaden:

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, — met beklaagde's schuld daaraan —, dat beklaagde het navolgende hem tenlastegelegde heeft begaan, te weten:

dat hij op of omstreeks 8 en 9 Mei 1939 te Zuidlaren, als militair, met het oogmerk om zich en anderen voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren, aan de kennisneming van den bevoegden meerdere heeft onthouden, dat hem bekend was, dat in den nacht van 8 op 9 Mei 1939 een mindere militair, die behoorde tot het met hem, beklaagde. aldaar gelegerde detachement, zich met een jeugdig vrouwspersoon had afgezonderd in een luxe-auto, die geparkeerd stond in de nabijheid van een café, en in den tuin van het café, terwijl hij, beklaagde, heeft begrepen en heeft moeten begrijpen, dat die mindere militair op dat tijdstip zich in wachtdienst of in zijn kwartier moest bevinden en dat de omgang tusschen dien militair en dat jeugdige meisje geschiedde met oneerbare bedoelingen;

dat de Krijgsraad het bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: ,,als militair met het oogmerk om zich of een ander voor be-

straffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren eene aangelegenheid onthouden aan dc kennisneming van den bevoegden meerdere", en beklaagde deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van negen en twintig dagen, met bepaling, dat de tijd, door den ueroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 10 Slei 1939 tot 8 Juni d.a.v. in mindering zal worden gebracht, met verlaging tot den stand van soldaat, terwijl de Krijgsraad beklaagde heeft vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen is verklaard;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij in den nacht van 8 op 9 Mei 1939 met de sergeanten N. en L. en den soldaat S. omstreeks één uur per auto naar het café Entinge te Zuidlaren is gereden en dat zij daar zijn uitgestapt; dat de sergeanten en soldaten — naar hij wist — op dat oogenblik in hun kwartieren behoorden te zijn; dat de auto vervolgens bij de schuur van café Entinge is gereden; dat bij het café Entinge de sergeant IJ. met twee meisjes stond; dat deze sergeant zich met de beide meisjes naar de auto begaf en met een van hen achterin ging zitten; dat de sergeant U. tegen hem, beklaagde, zeide, dat de ineisjes in de auto wilden overnachten; dat hij, beklaagde, dit wel goed vond; dat het andere meisje daarna vóór in de auto stapte; dat hij, beklaagde, reeds achter het stuur zat; dat het meisje achterin de auto daarop een opmerking maakte over een fiets, waarop U. en dat meisje de auto verlieten; dat hij, beklaagde, eveneens is uitgestapt; dat hij, beklaagde, daarna met het andere meisje achter in de auto is gaan zitten; dat hij schat, dat hij eenige minuten bij het meisje achter in de auto heeft gezeten, toen de sergeant U. terugkwam;

dat hij aanvankelijk gedacht had, dat de twee meisjes fatsoenlijke meisjes waren, doch dat hij heeft begrepen, dat zulks niet het geval was, toen één van die meisjes het goed vond met hem, beklaagde, op dat uur in die omgeving, — terwijl hij haar te voren geheel onbekend was —, te gaan zitten in een onverlichte auto; dat hij wel heeft begrepen, dat ook het andere meisje, dat met den sergeant U. in de auto zat, geen fatsoenlijk meisje was; dat hij daaruit kon afleiden, wat er ging geschieden, toen IT. met dat meisje den tuin inging;

dat hij van hetgeen hem bekend was van het voorgevallene met de twee meisjes geen mededeeling heeft gedaan aan den bevoegden meerdere;

dat hij, ten einde zichzelf en den sergeant U. voor straf te vrijwaren, den volgenden dag aan den sergeant N. heeft gevraagd, geen melding van het vooorgevallene te maken, indien er onderzoek zou worden gedaan; dat hij aan N. een verhaaltje heeft voorgezegd, hem mededeelende dat hij, beklaagde, dat verklaren zou bij een eventueel onderzoek; dat hij voorts op 10 Mei 1939 aan den sergeant L. heeft gezegd, dat deze, indien er naar het voorgcvallcne in den nacht van 8 op 9 Mei gevraagd zou worden, moest verklaren, dat hij, L., en de

sergeant N. naar hun kwartier waren gegaan, terwijl hij, beklaagde, hulp was gaan halen om een wiel aan de auto te zetten;

O. dat de navolgende getuigen — ieder voor zich — hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. U., sergeant-capitulant bij de 1e Compagnie, IIIe Bataljon van het 36e Regiment Infanterie:

dat hij, getuige, op Dinsdagmorgen 9 Mei 1939 omstreeks één uur met Stientje S. op den tandem bij café Entinge te Zuidlaren kwam; dat Siebrechtje E. op den bagagedrager zat; dat, nadat zij den tandem hadden weggezet, een personenauto bij het café Entinge stilhield, welke onmiddellijk daarna bij de schuur van het café werd gereden; dat uit die auto stapten beklaagde, de sergeanten N. en L. en de soldaat S.; dat er een gesprek ontstond over de beide meisjes; dat er toen gezegd werd: „De vaandrig is de hoogste in rang, die gaat met het andere meisje uit"; dat op een gegeven oogenblik de vaandrig met Siebrechtje E. achter in de auto zat, terwijl hij, getuige, met Stientje voorin zat; dat hij, getuige, maar kort met Stientje voorin de auto heeft gezeten en toen met haar de auto heeft verlaten; dat hij, getuige, toen met haar in het zomerhuisje en in den tuin van het café is geweest en daarna weer naar den wagen is teruggekeerd; dat beklaagde en Siebrechtje toen nog achter in de auto waren; dat beklaagde kort daarop de plaats met een militaire dienstauto heeft verlaten;

2°. N., sergeant bij de 1e Compagnie, IIIe Bataljon van het 36e Regiment Infanterie:

dat hij, getuige, in den nacht van 8 op 9 Mei 1939 omstreeks half-één met beklaagde en sergeant L. in een auto bij café Entinge te Zuidlaren kwam; dat, toen zij uitgestapt waren, hij, getuige, daar sergeant U. niet twee meisjes zag staan; dat zij nog even met elkaar hebben staan praten, waarna sergeant L. en hij, getuige, hun kwartier zijn binnen gegaan; dat beklaagde hem, getuige, op Woensdagmorgen 10 Mei 1939 omstreeks 10 uur aansprak en hem dringend verzocht én met het oog op hemzelf én met het oog op sergeant L., die juist capitulant was geworden, om niet de volle waarheid te vertellen bij een eventueel onderzoek naar het voorgevallene in den nacht van 8 op 9 Mei; dat beklaagde hem, getuige, o.a. verzocht te verklaren, dat hij niet gezien had, dat hij, beklaagde, met de meisjes in den nacht van 8 op 9 Mei gesproken had;

3°. Stientje S., dienstmeisje, wonende te Groningen:

dat zij, getuige, in den nacht van Maandag 8 op Dinsdag 9 Mei 1939 omstreeks één uur op een tandem met sergeant U. bij café Entinge te Zuidlaren aankwam; dat achter op den bagagedrager Siebrechtje E. zat; dat de sergeant haar had verteld, dat zij daar in een auto den nacht konden doorbrengen; dat zij, getuige, met den sergeant U. achter in een personenauto is gaan zitten; dat vóór in deze auto op de zitplaats van den bestuurder beklaagde zat; dat even later Siebrechtje E. naast beklaagde kwam zitten; dat beklaagde toen Siebrechtje heeft gezoend, terwijl U. en zij, getuige,

achter in de auto vrijden, waarbij U. haar bovenbeenen betastte ter hoogte van haar vrouwelijkheid; dat even later U. en zij, getuige, de auto verlieten en den tuin ingingen; dat U. haar toen in den tuin met haar goedvinden heeft gebruikt;

4°. *G.*, Reserve-Kapitein bij de 1e Compagnie, IIIe Bataljon, 36e Regiment Infanterie:

dat beklaagde hem, getuige, geen rapport of mededeeling heeft gedaan omtrent de feiten, door sergeant U. gepleegd; dat beklaagde sinds 11 April 1939 onder zijn bevelen dient;

O. dat het Hof door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende hem ten laste gelegde heeft begaan, te weten:

dat hij op of omstreeks 8 en 9 Mei te Zuidlaren, als militair, met het oogmerk om zich cn een ander voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren, aan de kennisneming van den bevoegden meerdere heeft onthouden, dat hem bekend was, dat in den nacht van 8 op 9 Mei een minder militair zich met een jeugdig vrouwspersoon had afgezonderd in een luxe-auto, die geparkeerd stond in de nabijheid van een café, en in den tuin van het café, terwijl hij, beklaagde, wist dat die mindere militair op dat tijdstip zich in zijn kwartier moest bevinden, en begreep dat de omgang tusschen dien militair en dat jeugdige meisje geschiedde met oneerbare bedoelingen;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als zoodanig is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezen geoordeelde feit behoort te worden gequalificeerd als: „Als militair met het oogmerk om zich of een ander voor bestraffing, terechtwijziging of afkeuring te vrijwaren, een aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere";

O. dat het Hof te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van negen en twintig dagen gerechtvaardigd acht, terwijl het Hof den beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen;

O. dat uit al het bovenstaande volgt, dat het beroepen vonnis niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 6, 10, 25, 60, 62 en 139 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27 en 91 van liet Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, junctis de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

Een opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen bij deze sen-

tentie als zoodanig is aangewezen, zoomede beklaagde's schuld daaraan;

Qualificeert dit feit als boven is gezegd;

Veroordeelt beklaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van negen en twintig dagen;

Verlaagt hem tot den stand van soldaat:

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze sententie in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van 10 Mei 1939 tot 8 Juni d.a.v. in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan bij deze sententie bewezen is verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 4 October 1939.

President: Mr. **h. J.** Veldman, fg.

Leden: Kapitein der Mariniers T. C. W. Michaëlis, Officier van Administratie der 1e klasse M. J. C. Klaassen, Officier van den Marincstooinvaartdienst der 1e klasse L. C. Lagaay en Luitenant ter zee der 1e klasse **J. P.** van Doorn.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e kl. Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. **J.** Mulder, te Den Helder.

ART. 129 W.v.M.S. *„Veiligheidstroepen".*

Als ander militair dan die genoemd in het eerste en vierde lid van art. 129 W.v.M.S. behoorende tot eenige wacht, een ais xoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van oorlog (slapen, terwijl hìj behoorde tot het wachtsvolk, piket mitrailleuropstelling Lichttoren, bij het detachement Mariniers te Hoek van Holland, behoorende tot de troepen belast met de strategische beveiliging).

Hoewel door den Minister van Defensie is bepaald dat dexe troepen snoeten worden beschouwd als „veiligheidstroepen" in den xin van art. 129, 3e lid, dierzt door den Krr. te worden onderzocht of inderdaad genoemd detachement zoel onder die aanduiding „veiligheidstroepen" kan worden gerangschikt. De Raad beantwoordt die vraag, met uitvoerige motiveering, ontkennend, voornamelijk op dexen grond dat er geen „vijand" bestond.

Anders H.M.G. Het begrip „veiligheidstroepen" moet naar zijn feitelijke beteekenis worden opgevat daar een omschrijving in de wet

ontbreekt, waaruit voortvloeit dat meergenoemd detachement inderdaad geacht moet worden te behooren tot de „veiligheidstroepen" in den zin van art. 129. De qualificatie van het bewezene dienovereenkomstig aangevuld.

Straf in eerste instantie, uitvoerig gemotiveerd, drie weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd Eén jaar. Dexe strafsoort in de gegeven omstandigheden door het H.M.G. minder geschikt geacht en gewijzigd in drie weken militaire detentie, eveneens voorwaardelijk met een proeftijd van één jaar.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fiskaal tegen W. K., oud 23 jaar, geboren te Zoetermeer, marinier der 3e klasse, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad d.d. 12 September 1939;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad d.d. 20 September 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

dat hij, dienende als marinier der 3e klasse bij het Detachement Mariniers te Hoek van Holland, welk Detachement behoort tot de troepen belast met de strategische beveiliging, te Hoek van Holland, op 27 Augustus 1939, althans in de maand Augustus 1939, in tijd van oorlog, zijnde immers bij Koninklijk Besluit van 10 April 1939 No. 182 al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid in werkelijken dienst geroepen en sindsdien gehouden, toen hij behoorde tot het wachtsvolk van genoemd Detachement en als zoodanig tot het piket mitrailleur-opstelling Lichttoren aldaar behoorde, als hoedanig hij de grootste waakzaamheid moest betrachten, in strijd met deze op hem rustende verplichting is ingeslapen;

Gezien het exploit van betcekening en dagvaarding d.d. 21 September 1939, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 4en October 1939 des namiddags te 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. J. Mulder;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

O., dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 23 Juni 1938 in dienst, is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren en nog als zoodanig dient;

O., dat ten processe onder eede hebben verklaard de getuigen:

1e. F. Bogaard:

dat hij op een dag in het einde van de maand Augustus 1939 in de mitrailleuropstelling Lichttoren te Hoek van Holland is gegaan en zag dat de marinier der 3e klasse K. daar achterover hing, languit met gesloten oogen; dat K. liennelijk sliep; dat beklaagde op dat moment tot het wachtsvolk van het Detachement Mariniers te Hoek van Holland behoorde en tot de z.g. piketsectie, waaruit steeds voor de bezetting van iederen mitrailleurspost twee personen worden aangewezen, die dan gedurende twee uren een mitrailleuropstelling moeten bezetten; dat de tot het piket mitrailleuropstelling behoorende personen de grootste waakzaamheid moeten betrachten;

2e. P. J. van der Ende:

dat het detachement mariniers te Hoek van Holland door den Commandant van de Vesting Holland sedert April 1939 was aangewezen voor de strategische beveiliging van de steigers en de berghaven te Hoek van Holland, teneinde aldaar ongewenschte landingen te voorkomen;

O. dat ten proccsse aanwezig is en voorgelezen een afschrift van het Koninklijk Besluit van 10 April 1939 no. 182, houdende dat al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping uitwendige veiligheid, onverwijld in werkelijken dienst wordt opgeroepen;

O. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard: dat hij is W. K., oud 23 jaren, geboren te Zoetermeer; dat hij het laatst gediend heeft bij het Detachement Mariniers te Hoek van Holland als marinier der 3e klasse; dat hij zich op 23 Juni 1938 in den zeedienst heeft verbonden als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op een dag in einde Augustus 1939 als marinier der 3e klasse diende bij het Detachement Mariniers te Hoek van Holland, welk detachement behoort tot de troepen belast met de beveiliging van dat gedeelte van het land; dat hij dien dag behoorde tot het wachtsvolk van dat detachement en des ochtends van 8—10 uur, als behoorende tot de z.g. piketsectie, met een anderen marinier aangewezen was voor z.g. piket mitrailleuropstelling Lichttoren te Hoek van Holland; dat hij in die functie de grootste waakzaamheid moest betrachten; dat hij te half tien is ingeslapen; dat hij op een gegeven oogenblik wakker werd en den korporaal der Mariniers Bogaard voor zich zag staan;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd;

O. ten aanzien van de aan het feit te geven qualificatie:

dat blijkens het afschrift van de missive van den Plaatsvervangend Commandant der Vesting Holland d.d. 2 Augustus 1939, Sectie I no. 1906/O, de wacht- en patrouilledienslen bij de troepen, belast met de strategische beveiliging, moeten morden beschouwd als dien-

sten bij de ,,Veiligheidstroepen" in den zin van artikel 129, 3e lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht [1]);

dat echter door den Krijgsraad nader dient te worden onderzocht of inderdaad het detachement mariniers te Hoek van Holland wel onder de aanduiding ,,Veiligheidstroepen", zooals genoemd in het derde lid van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, kan worden gerangschikt;

dat het begrip ,,veiligheidstroepen" in meerdere artikelen in het Wetboek van Militair Strafrecht voorkomt, doch dit begrip nergens nauwkeurig wordt gedefinieerd of geïnterpreteerd, zoodat dit begrip naar zijn feitelijke beteekenis moet worden bepaald;

dat evenmin, voor zoover de Krijgsraad heeft kunnen nagaan, in de geschiedenis van het tot stand komen van het Wetboek van Militair Strafrecht, noch in de juridische literatuur aanknoopingspunten zijn te vinden voor de nadere bepaling van dit begrip;

dat slechts in de aanteekeningen van Van Dijk op het Wetboek van Militair Strafrecht voor het begrip ,,Veiligheidstroepen" verwezen wordt naar Hoofdstuk X ,,Velddienst Voorschriften 1925" (inmiddels vervangen door ,,Voorschrift Velddienst 1934");

dat de raadpleging van Hoofdstuk V van laatstgenoemde voorschriften, getiteld ,,Veiligheidsdienst", de meening doet postvatten dat het aanwezig zijn van veiligheidstroepen of veiligheidsorganen, welke ook de speciale bestemming van elk dezer troepen moge zijn, veronderstelt een opereeren tegen den vijand;

dat dit ook strookt met de plaatsing van het begrip ,,veiligheidstroepen" in het derde lid van genoemd artikel 129;

dat toch in dit artikel ten aanzien van de zeer zware strafbedreiging, blijkbaar — als behoorende tot een gelijksoortige en zeer groote gevarenklasse — met veiligheidstroepen op één lijn worden gesteld een oorlogsvaartuig in nood verkeerende of in tijd van oorlog op brandwacht liggende en eene door den vijand aangevallen of met

---

[1]) Deze missive luidt:

Door den Minister van Defensie is bepaald: *)

1°. ... enz.

2°. dat de wacht- en patrouilledienssten bij de troepen, belast met de strategische beveiliging, moeten worden beschouwd als diensten bij de ,,veiligheidstroepen" in den zin van *artikel 129 3e lid W.v.M.S.*, zoodat derhalve de vergrijpen, bedoeld in de 1ste alinea van dat artikel luidende:

„De schildwacht, die zijn post eigendunkelijk verlaat, eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomt of zich in een toestand brengt of laat brengen, waarin hij zijn dienst als schildwacht niet naar behooren kan verrichten, wordt gestraft, enz."

voortaan niet meer krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan, maar bij den krijgsraad aanhangig moeten worden gemaakt.

Ik verzoek U het sub *2* vervatte aan Uw ondenhebbenden ter kennis te brengen of te doen brengen.

De Reserve Luitenant-Generaal,
Plv. Commandant der Vesting Holland,
J. VAN ANDEL.

*) Zie hiervóór blz. 532.

aanval bedreigde plaats of post, zijnde dit alle situaties, die een onmiddellijk dreigend gevaar voor aanval door den vijand, waaronder dan krachtens artikel 87 van het Wetboek van Strafrecht ook opstandelingen zijn te betrekken, impliceeren en waarbij schending van een dienstplicht door de in meergenoemd artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht genoemde militairen tot de meest catastrophale gevolgen kan leiden;

dat wat nu ook thans of te eeniger tijd de bestemming van het detachement mariniers te Hoek van Holland moge zijn, in ieder geval niet kan worden gezegd dat ten tijde van het begaan van het delict dit detachement tot taak had tegen den vijand te opereeren, waar iminers op dat tijdstip een vijand niet bestond;

dat derhalve naar het oordeel van den Krijgsraad het detachement mariniers te Hoek van Holland, behoorende tot de troepen belast met de strategische beveiliging, niet kan worden beschouwd als ,,veiligheidstroepen'' in den zin van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat alzoo het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

,,Als ander militair dan die genoemd in het eerste en vierde lid van artikel 124 van het Wetboek van Militair Strafrecht, behoorende tot eenige wacht, een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van oorlog'';

O. ten aanzien van de aan beklaagde op te leggen straf:

dat bij de behandeling ter terechtzitting de Krijgsraad den indruk heeft gekregen, dat de bij het detachement mariniers te Hoek van Holland geldende wachtregeling — hoewel naar mag worden aangenomen noodzakelijk — aan het personeel zware eischen stelt en het beklaagde, die gedurende de laatste dagen tengevolge van den dienst maar zeer weinig had kunnen slapen en daardoor — getuige ook zijn vrijstelling van dienst gedurende eenige dagen na het begaan van het feit — oververmoeid was geraakt, — al valt het feit natuurlijk niet geheel te excuseeren — niet al te zwaar mag wordeu aangerekend dat hij op het einde van zijn wacht zich op een heeten ochtend in een schemerdonkere mitrailleuropstelling bevindende, waar hij niet anders kon dan zitten of gebukt staan, op een gegeven oogenblik is ingeslapen;

dat daarom, gezien deze omstandigheden, waar overigens ook beklaagde's gedrag geen reden tot klachten heeft gegeven, de Krijgsraad meent te kunnen volstaan met het opleggen van na te noemen, voorwaardelijke straf, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen 1, 13, 15, 60 en 129 vijfde lid j°. eerste en tweede lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b en 87 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is ten laste gelegd, gelijk boven overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig:

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven;

Veroordeelt deswege den beklaagde lot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Beveelt dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van den hierna te noemen proeftijd heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit of — militair zijnde — aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 nos. 2—6 dier Wet;

Bepaalt den proeftijd op één jaar.

MEMORIE VAN APPÈL in de zaak van den marinier der 3e klasse W.K.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage mede te deelen, dat ik van het vonnis d.d. 4 October 1939 inzake den marinier der 3e klasse W. K. in hooger beroep ben gegaan omdat ik het in verband met de missive van den Plaatsvervangend Commandant der Vesting Holland d.d. 2 Augustus 1939, Sectie I, No. 190610 wel gewenscht vind, dat in hoogste instantie wordt beslist, of de troepen belast met de strategische beveiliging al dan niet behooren tot de veiligheidstroepen bedoeld in artikel 129, derde lid van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,
D. FRANKEN.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 24 November 1939.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Sehreudcrs, Luitenant-Generaals M. Relzer en P. J. van Munnekrede, en Jhr. Mr. C. I. van der Wyck (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. J. U. Polman (fg.).

Raadsman: Mr. H. N. J. C. van Meertcn.

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willernsoorcl, appellant van een vonnis op den 4en October 1939 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen W. K., oud 23 jaar, geboren te Zoetermeer, marinier der 3e klasse, dienende bij dc Marinekazerne te Willemsoord, gerequireerde in persoon, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie, behelzende de middelen en gronden waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof te dien aanzien tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters geleid;

O. dat het Hof zich niet kan vcrcenigen met de door den Krijgsraad aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie, aangezien het Hof — in tegenstelling met den Krijgsraad — van oordeel is, dat het begrip ,,veiligheidstroepen" naar zijn feitelijke beteekenis moet worden opgevat, daar een omschrijving daarvan in de wet ontbreekt, waaruit voortvloeit, dat het detachement Mariniers te Hoek van Holland, waarvan beklaagde deel uitmaakte, welk detachement belast is met de strategische beveiliging des Lands, inderdaad geacht moet worden te behooren tot de ,,veiligheidstroepen" in den zin van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O. dat het Hof het bewezen verklaarde mitsdien qualificeert als: ,,Als ander militair dan die genoemd in het eerste en vierde lid van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, behoorende tot eenige met de uitoefening van den veiligheidsdienst in tijd van oorlog belaste troepenafdeeling, een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen";

O. ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf, dat het Hof deze in de gegeven omstandigheden minder geschikt acht, terwijl aan het Hof termen zijn voorgekomen na te noemen straf aan beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen in het beroepen vonnis vervat, alsmede dc artikelen 11 en 14 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, zoomede het Koninklijk besluit van 10 April 1939, Staatsblad no. 181;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzoover de qualificatie en de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven is vermeld;

Veroordeelt beklaagde tot eene militaire detentie voor den tijd van drie weken; [1])

Beveelt echter, dat deze militaire detentie niet zal morden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op één jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos. 2—6, van die wet;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 21 November 1939.

President: Mr. J. E. van der Meulen (fg.).

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Vice-Admiraal A. Vos en Mr. G. A. Servatius, beiden plv.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fg.).

Tijdens het mobilisatietijdperk niet voldoen aan de opdracht, een klein detachement verlofgangers van hun kwartier naar het station te brengen, doch het commando daarover eigendunkelijk aan een korporaal overdragen.

Klager stond voor de keuze om òf te riskeeren dat manschappen den trein zouden missen, òf het eomrnando over te dragen opdat hij zelf ervoor kon gaan zorgen dat de passen snel werden afgestempeld. terwijl hij niet kon voorzien dat de korporaal het detachement niet in goede orde naar het station sou begeleiden. Hij heeft het initiatief getoond om een bepaalde keuze te doen. In de gegeven omstandigheden kan aan klager niet een zoodanige fout worden verweten, dat hij daardoor een krijgstuchtelijk vergrijp zou hebben begaan.

Beklag gegrond met vernietiging van straf en strafreden en met last dat deze in klagers straflijst zullen worden doorgehaald.

---

[1]) De straf van militaire detentie werd tot dusver vrijwel nooit door den 'echter opgelegd. In 1936 is het éénmaal geschied. Wat i.c. die „gegeven omstandigheden" zijn, blijft voor den lezer van daze sententie een open vraag. Zie verder hiervóór, blz. 550. Red. M.R.T.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 16 October 1939, van den sergeant der 1e klasse J. G. B., dienende bij de 2e Depôtcompagnie van het 10e Depôtbataljon van het IIe Depôt Infanterie, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Depôt, den Reserve-Luitenant-Kolonel A., ingediend over de straf van vier dagen verzwaard arrest, hem op 7 October 1939 opgelegd door zijn Bataljons-Commandant, den Majoor F., en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Tijdens mobilisatietijd belast met het wegbrengen van een afdeeling verlofgangers naar het station, deze afdeeling eigendunkelijk verlaten, zoodat deze militaire troep zeer onordelijk marcheerende op een der drukke hoofdstraten te Leiden werd aangetroffen.",

bij welke beslissing, — op 14 October 1939 genomen en op denzelfden datum in afschrift aan klager uitgereikt —, het beklag gedeeltelijk gegrond werd bevonden, de opgelegde straf werd gewijzigd in vier dagen licht arrest, terwijl de omschrijving der strafreden mede werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Tijdens het mobilisatietijdperk niet voldoen aan de opdracht, een klein detachement verlofgangers van hun kwartier naar het station te brengen, doch het commando daarover eigendunkelijk aan een korporaal overdragen.";

Gezien de op deze taak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger Majoor F.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek dezer zaak is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat hij op 7 October 1939 van zijn Compagnies-Commandant de opdracht heeft ontvangen, een detachement manschappen, die dien dag met verlof zouden gaan, naar het station te Leiden te geleiden. waarbij hem nog werd medegedeeld, dat hij niet alleen op de orde van het detachement had toe te zien totdat het perron van het station zou zijn bereikt, doch ook dat de voor de manschappen bestemde verlofpassen, welke passen vóór het vertrek op het station door klager's zorg moesten worden afgestempeld, aan de manschappen zouden worden uitgereikt;

dat klager op den Stationsweg bemerkte, dat de trein reeds over tien minuten zou vertrekken, zoodat hij er aan begon te twijfelen of hij nog wel zoo tijdig de verlofpassen zou kunnen doen afstempelen, dat de manschappen, van wie enkelen veraf woonden, den trein naar hun woonplaats niet zouden missen en zij dien dag hun woonplaats zouden kunnen bereiken;

dat hij het commando over het detachement heeft overgedragen aan een korporaal en zelf snel met de verlofpassen naar het station is vooruitgeloopen;

dat bedoelde korporaal de orde niet heeft gehandhaafd, waardoor de troep op den Stationsweg wanordelijk marcheerende door den Bataljons-Commandant werd aangetroffen;

O. dat klager heeft verklaard, dat hij zich, toen hij bemerkte dat de trein reeds over tien minuten zou vertrekken, voor de keus zag gesteld om òf te riskeeren dat een of eenige der manschappen hun trein zouden missen, òf het commando aan een korporaal over te dragen, opdat hijzelf ervoor zou kunnen gaan zorgen, dat de passen snel werden afgestempeld;

dat hij het laatste heeft gekozen, omdat hij het van groot belang achtte, dat bedoelde manschappen den trein zouden halen en zoodoende nog denzelfden dag in hun woonplaats zouden aankomen;

dat hij niet heeft kunnen voorzien, dat de door hem met het commando belaste korporaal het detachement niet in goede orde naar het station zou begeleiden;

O., wat dit laatste betreft, dat inderdaad geen feiten en omstandigheden gebleken zijn, op grond waarvan klager had moeten verwachten, dat de door hem aangewezen korporaal zich niet behoorlijk van de hem opgedragen taak zou kwijten en dat het detachement, nadat hij dit verlaten had, wanordelijk zou gaan marcheeren;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat klager in ieder geval het initiatief heeft getoond een bepaalde keuze te doen, toen hem duidelijk werd, dat hij niet zelf aan de beide hem verstrekte opdrachten zou kunnen voldoen, en het Hof van meening is, dat aan klager in de gegeven omstandigheden niet een zoodanige fout kan worden verweten, dat hij daardoor een krijgstuchtelijk vergrijp zou hebben begaan;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beschikking d.d. 14 October 1939, door den Commandant van het IIe Depôt Infanterie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager door zijn Bataljons-Commandant d.d. 7 October 1939 opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant van het IIe Depôt Infanterie, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 September 1939.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. J. H. Peter.

Advocaat-fiskaal: Mr. H. van Santwijk.

Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (als officier van de wacht in de debarkementsgebouwen te Soerabaja in de voor dien officier bestemde kamer liggen of zitten slapen.) (De A.-F. had geconcludeerd tot „het als bevelhebber van een wacht zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten.")

Beklaagde was ter zake van hetzelfde feit reeds krijgstuchtelijk gestraft met 2 dagen streng arrest. De door den Krr. opgeleyde straf, 3 weken gevangenisstraf, komt het H.M.G. te licht voor in verhouding tot den ernst van het misdrevene. Straf verzwaard tot één maand, echter voorwaardelijk. Proeftijd een jaar.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde, en T)., feuillenummer ...., oud 32 jaren, geboren te Semarang, laatstelijk gediend hebbende als luitenant ter zee der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „De Ruyter" te Soerabaja, beklaagde geappelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 23 Mei 1939 en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken, waarvan appel, waarbij beklaagde terzake van het hem tenlastegelegde [1]) is seliuldig verklaard aan: „Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende ver-

[1]) De tenlastelegging luidde:
„dat hij dienende als luitenant ter zee der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „de Ruyter", van welk schip de bemanning tijdelijk was ondergebracht in de debarkementsyebouwen aan de Kruiserkade te Soerabaja, aldaar, terwijl hij op den 26sten Januari 1939 officier van de wacht was, in den morgen van dien dag te omstreeks half elf in de voor den officier van de wacht bestemde kamer bij de hoofdpoort in genoemde gebouwen in strijd met zijn plicht als officier van de wacht heeft liggen of zitten slapen, in welken toestand hij zijn dienst als officier van de wacht niet naar behooren kon vervullen."

plichting niet nakomen" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Gelet op de door den Fiscaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 31 Mei 1939 en door den beklaagde op 2 Juni d.a.v., dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 21 Augustus 1939 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 23 Augustus d.o.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester H. van Santwijk, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 1 September 1939, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het tweezijdig appèl, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja zal vernietigen ten aanzien van de qualificatie en van de straf, en dienaangaande opnieuw rechtdoende,

beklaagde zal schuldig verklaren aan het misdrijf:

,,Het als bevelhebber van een wacht zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behoorcn kan verrichten;

hem te dier zake zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van een maand, met bepaling, dat de straf niet zal worden ondergaan, tenzij later anders mocht worden gelast op grond, dat de veroordeelde zich binnen een op één jaar te stellen proeftijd heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit dan wel aan een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, met bevestiging overigens van het beroepen vonnis;

Gelet op hetgeen door beklaagde ter 's Hofs terechtzitting is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan hem voor de behandeling van zijn zaak voor den Hove een raadsman te willen toevoegen en daartoe te willen aanwijzen den luitenant ter zee der 1ste klasse Jhr. H. A. van Foreest. doch blijkens bekomen mededeeling deze is verhinderd thans als zoodanig op te treden en beklaagde ter terechtzitting heeft afgezien van een verdediger;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en dc Zeekrijgsraad op de gronden en middelen in het beroepen vonnis vermeld, welke het Hof overneemt en tot de zijne maakt, terecht een schuldigverklaring en veroordeeling van beklaagde terzake van het hem tenlastegelegde heeft uitgesproken en het misdrevenc met juistheid heeft omschreven, doch een straf heeft opgelegd, welke den Hove te licht voorkomt in verhouding tot den ernst van het rnisdrevenc, weshalve het vonnis waarvan appel. ten aanzien van de straf behoort te worden vernietigd, doch overigens als zijnde wel en terecht gewezen moet worden bevestigd;

O. nog wat betreft de op te leggen straf:

dat een straf van na te melden duur het College de juiste voorkomt, doch in overeenstemming met het gevoelen van den Advocaat-Fiscaal deze straf voorwaardelijk zal worden opgelegd met een proeftijd van een jaar op grond van de persoonlijke omstandigheden waaronder het feit is gepleegd, terwijl het militair belang zich niet tegen toepassing van art. 14a W.v.S. verzet;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, de artt. 14e en 14b W. v. S., de artt. 13, 14 en 15 W. v. M. S., zoomede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 23 Mei 1939 gewezen en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde straf;

Veroordeelt den in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde D., feuillenummer ....., terzake van het misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde binnen een proeftijd van een jaar zich aan een strafbaar feit of krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld bij art. 2 sub 2° tot en met 6° der Wet op de Krijgstucht dan wel aan een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld bij art. 2 sub 1° dier Wet, dat van een ernstigen aard is, heeft schuldig gemaakt;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 10 November 1939.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. J. H. Peter.

Advocaat-fiskaal: Mr. H. van Santwijk.

Raadsman: officier van administratie 2e klasse C. van der Stad.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den tijd van ten minste één dag en van niet langer dan 30 dagen, hebbende hij het misdrijf gepleegd gezamenlijk en tengevolge van samenspanning en met medeneming van een wapen (verwijdering uit het vliegkamp door 2 korporaals tezamen op 19 Juni 1939, 9 u. met medeneming van een geweer en terugmelding op 20 Juni, 11 u. **30).**

***De** Krr. heeft ten onrechte den 2en beklaagde schuldig verklaard aan het misdrijf van art. 101 W.v.M.S., nu eenigerlei verband tusschen den door den Krr. aangenomen listigen kunstgreep, n.l. dat beklaagde bij het verlaten van het vliegkamp tot den onderofficier van de wacht desgevraagd heeft gezegd, dat hij naar den Zeekrijgsraad moest om een arrestant te halen, en Izet zich onttrekken aan zijn dienstverplichtingen ontbreekt, daar hij ook zonder dit voorwendsel het vliegkamp had kunnen verlaten.*

Verlaging te niet gedaan. Hoofdstraffen verzwaard. Motiveering van de straffen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nedcrlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde t.a.v. beklaagde sub I en appellant t.a.v. beklaagde sub II, en I. TV., stamboeknummer ...., oud 29 jaren, geboren te Haarlem, laatstelijk gediend hebbende als korporaal der mariniers bij de Marinekazerne „Goebeng" te Soerabaja, beklaagde geappelleerde tevens appellant; II. H., stamboeknummer ...., oud 31 jaren, geboren te Goes, laatstelijk gediend hebbende als korporaal der mariniers bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, beklaagde-geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 19 September 1939 en op denzelfden dag in tegenwoordigheid van beide beklaagden uitgesproken, waarvan appel, waarbij lste beklaagde met vrijspraak van het hem meer of anders tenlastegelcgde [1]) wegens: „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den tijd van ten minste één dag en van niet langer dan dertig

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat zij, dienende als korporaal der mariniers bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, aldaar in den morgen van den 19den Juni 1939 te omstreeks 9 uur, gezamenlijk en/of tengevolge van samenspanning dan wel ieder voor zich, opzettelijk — en zulks met het oogmerk om zich aan een op handen zijnde inspectie te onttrekken — door aan den onderofficier van de poortwacht voor te wenden dat zij bij den Zeekrijgsraad waren ontboden — ieder met medeneming van een tot de uitrusting van voormeld vliegkamp behoorend geweer — zich van genoemd vliegkamp hebben verwijderd en sindsdien opzettelijk voortdurend en zonder vergunning afwezig zijn gebleven, totdat zij zich op den 20sten Juni 1939 des voormiddags omstreeks 11 uur 30 op voormeld vliegveld hebben teruggemeld."

Bewezen verklaard werd:

„hetgeen aan de beklaagden is telastegelegd, met dien verstande dat zij zich gezamenlijk en tengevolge van samenspanning van bedoeld vliegkamp hebben verwijderd en ten aanzien van beklaagde W. met uitzondering van de woorden" — en zulks met het oogmerk om zich aan een op handen zijnde inspectie te onttrekken — door aan den onderofficier van de poortwacht voor te wenden dat zij bij den Zeekrijgsraad waren ontboden"."

dagen, liebbende hij het misdrijf gepleegd gezamenlijk en tengevolge van samenspanning en met medeneming van een wapen" en 2de beklaagde wegens: „Opzettelijk zich door een listigen kunstgreep tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken, hebbende hij liet misdrijf gepleegd gezamenlijk en tengevolge van samenspanning en met medeneming van een wapen" zijn veroordeeld onderscheidenlijk tot drie weken en één maand gevangenisstraf beiden met verlaging tot marinier der 1ste klasse;

Gelet op de door den 1sten beklaagde op 25 September 1939 en door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 26 September 1939, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis, terwijl 2de beklaagde heeft verklaard in genoemd vonnis te berusten;

Gezien de oproepingen van beklaagden in hooger beroep van 30 October 1939 en de relazen van beteekeningen daarvan van 2 November 1939;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester H. van Santwijk, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 10 November 1939, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandscli-Indië, met ontvangst van beide appels, het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja zal bevestigen met uitzondering van de qualificatie van het misdrijf t.a.v. beklaagde H., welke gelijk ware te doen luiden als die van beklaagde W., en met handhaving van de uitgesproken verlaging van ieder hunner tot marinier der eerste klasse;

Gelet op hetgeen door en namens beide beklaagden ter 's Rofs terechtzitting is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagden hebben verzocht hun een raadsman in hooger beroep te willen toevoegen en wel te willen aanwijzen den Officier van Administratie der 2e klasse C. van der Stad, dienende bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, aan welk verzoek is voldaan, zoodat deze officier ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad op de gronden en middelen in het beroepen vonnis vermeld, welke het Hof overneemt en tot de zijne maakt, terecht een schuldigverklaring en veroordeeling van beklaagden heeft uitgesproken, doch het misdrevene t.a.v. 2de beklaagde minder juist heeft omschreven en straffen heeft opgelegd, waarmede het College zich niet ban vereenigen, weshalve het vonnis, waarvan beroep, op deze punten moet worden vernietigd, doch overigens als zijnde wel en terecht gewezen dient te worden bevestigd;

O. wat betreft de qualificatie van het door 2de beklaagde misdrevene:

dat de Zeekrijgsraad heeft aangenomen, dat beklaagde zich door

een listigen kunstgreep tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen heeft onttrokken;

dat echter eenigerlei verband tusschen dien kunstgreep, in casu het feit, dat beklaagde bij het verlaten van het vliegkamp tot den onderofficier van de wacht desgevraagd heeft gezegd, dat hij naar den Zeekrijgsraad moest om een arrestant te halen, en het tijdelijk zich aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken, ontbreekt;

dat toch beklaagde ook zonder genoemd voorwendsel te gebruiken zonder meer het vliegkamp had kunnen verlaten, nu hij voor dat verlaten geen uitdrukkelijke toestemming van de wacht noodig had, evenzeer trouwens als zijn medebeklaagde, die ook zonder meer liet vliegkamp verlaten heeft;

dat derhalve in dit geval van toepassing van artikel 101 W.M.S. geen sprake kan zijn;

O. wat betreft de opgelegde straffen:

dat hoewel de gedragingen van beklaagden door het Hof ten zeerste worden gelaakt, op grond van hun goede beoordeelingen het College geen termen aanwezig acht om de opgelegde bijkomende straf van verlaging te handhaven; [1])

dat echter de opgelegde hoofdstraffen het College aannemelijk (aanmerkelijk? Red.) te licht voorkomen en voor beide beklaagden een straf van twee maanden de juiste voorkomt, waarbij nog eenerzijds t.a.v. lste beklaagde is rekening gehouden met het feit, dat de plannen tol het onderhavige vergrijp niet van hem zijn uitgegaan en anderzijds is gelet op de persoonlijke omstandigheden van 2den beklaagde: [2])

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen (met uitzondering van art. 101 le. lid W.M.S.), art. 209 van

---

[1]) In het vonnis wordt overwogen:

„dat de Krijgsraad beide beklaagden -- op grond van het door hen gemaakte misbruik van hun positie van onderofficier — onwaardig acht, langer in den door hen bekleeden rang te dienen en van meening is dat het zwaartepunt van de in deze zaak op te leggen straf dient te worden gelegd in de bijkomende straf van verlaging."

[2]) Uit het vonnis nemen wij de volgende overwegingen over:

O. ten aanzien van beklaagde H.:

dat deze beklaagde er zich op heeft beroepen, dat hij de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd onder den invloed van angst voor de op handen zijnde inspectie;

dat hieromtrent als deskundige is gehoord:

P. C. Broekhoff, officier van gezondheid der 1ste klasse bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, die zijn bevindingen betreffende den beklaagde H. in een ten processe aanwezig rapport heeft neergelegd en daarin o.m. mededeelt:

dat beklaagde, die van **1928** tot **1936** goed tot zeen goed beoordeeld is geweest, in 1937 — na aankomst in Nederlandsch-Indië — al spoedig begon te klagen over zijn zenuwen; dat hij toen angst kreeg voor het uitoefenen van gezag in het bijzijn van meerderen: dat hij niets liever wilde dan administratieve terugstelling; dat beklaagde na zijn plaatsing bij het vliegkamp door hem — deskundige — is geobserveerd en geestelijk

de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 19 September 1939, waarvan beroep, ten aanzien van de qualificatie van het den 2den beklaagde tenlastegelegde en ten aanzien van de aan beide beklaagden opgelegde straffen;

Verklaart den 2den beklaagde H., stamboeknummer ...., schuldig aan het misdrijf van ,,Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede [2]) voor den tijd van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen, hebbende hij het misdrijf gepleegd gezamenlijk en tengevolge van sanienspanning en met medeneming van een wapen";

Veroordeelt beklaagde H. tcrzakc van dit misdrijf en beklaagde W. terzake van het misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraffen ieder voor den tijd van bwee maanden:

Dort te niet de aan beide beklaagden opgelegde bijkomende straffen van verlaging tot marinier der lste klasse;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

---

gesteund; dat inderdaad in Augustus 1938 en Maart 1939 beklaagde's conduites verbeterd zijn, hoewel zijn zelfvertrouwen nog te wenschen overliet; dat hij in dien tijd zijn minderwaardigheidsgevoel over trachtte te compenseeren, door zich te verdiepen in geestelijke en godsdienstige problemen; dat evenwel het neurasthenische karakter van blijvenden aard is, zoodat de angst van beklaagde bij voorkomende gelegenheden zou kunnen terugkeeren; dat beklaagde zich echter in de laatste maanden bij geestelijke moeilijkheden niet meer heeft gewend tot den officier van gezondheid, doch voor die moeilijkheden een andere oplossing heeft gevonden, n.l. drankmisbruik in gezelschap; dat hierdoor is te verklaren, dat beklaagde — die zeker wel eens met de gedachte van zich te onttrekken aan den dienst zal hebben gespeeld, maar vroeger wegens serieuze karakte eigenschappen hier niet aan heeft toegegeven — onder invloed van alcohol en met een meelegger, de feiten pleegde, na zich al eenigen tijd met de gedachte te hebben vertrouwd gemaakt; dat zonder den invloed van alcohol en zonder meelegger deze feiten door hem niet zouden zijn gepleegd;

dat het verweer van beklaagde op de gronden, in genoemd verslag gemeld — welke de Raad overneemt en tot de zijne maakt — dient te worden verworpen.

[2]) Op 19 Juni 1939 werd voor de zeemacht ,,tijd van oorlog" geacht te bestaan. Red. M.R.T.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 18 SEPTEMBER 1939.

Te ± 1 h 30 gekleed voor de nachtrust aangetroffen in de hem niet als slaapplaats aangewezen slaapbarak der zeemiliciens in de nabijheid van eigendommen van een tweetal miliciens.

Oorspronkelijke strafreden gewijzigd, echter niet strekkende telt gunste van klager. Daaruit behoort ook te vervallen de niet ter zake doende toevoeging „(uitkijken worden wegens de geringe bezetting niet geplaatst)".

Beroep op slaapwandelen niet aanvaard, vermits door slaapwandelaars niet wordt gehandeld en gesproken zooals door klager in dien nacht en voorts van een dergelijk gebrek tijdens klagers diensttijd nimmer is gebleken.

Beklag ongegrond met handhaving van de straf en met bepaling dat hij, Commandant der Marine, bij de inschrijving van de gewijzigde strafreden in strafregister en conduiteboekje als strafoplegger zal worden genoemd. Voorts het beklag zoodanig onredelijk verklaard, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege, tegelijkertijd, gestraft met één dag streng arrest.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gelezen het beklag d.d. 28 Juni 1939 van K., marinier der 1e klasse, stamboeknummer. . . ., dienende bij de afdeeling mariniers te Rotterdam en gedurende het tijdvak van 16 tot en met 23 Juni 1939 ingedeeld bij het detaohement mariniers te Hoek van Holland. houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 22 Juni 1939 door den commandant van dat detachement, den eersten luitenant der mariniers P. J. van der Ende, opgelegde krijgstuchtelijke straf van twee dagen verzwaard arrest en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

Tijdens den voor de nachtrust bestemden tijd ten ± 01.30 gekleed voor de nachtrust op de slaapbarak der zeemiliciens aangetroffen (uitkijken worden wegens de geringe bezetting niet geplaatst);

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen:

O., dat uit de verklaringen van den strafoplegger, van den sergeant der mariniers H. J. Jongen (2991), den oppertorpedist J. J. van Weele (32914), den korporaal-schrijver J. R. Ligtenberg (12672), de matrozen der 2e klasse z.m. M. Jager (10899) en H. C. Jaspers (10979) is komen vast te staan:

dat de bediende z.m. S. van der Heide, toen hij in den nacht van 21 op 22 Juni 1939 in de barak der zeemiliciens van het detachement mariniers te Hoek van Holland lag te slapen, plotseling wakker

werd en toen klager naast zijn ledikant zag staan; dat klager op bloote voeten en gekleed voor de nachtrust, zich tusschen twee ledikanten bevond, in de onmiddellijke nabijheid van en met het gezicht gekeerd naar het hoofdeinde der kribben, waar de plunjezakken der zeemiliciens stonden;

dat plunjekasten in de barakken niet aanwezig waren en uitkijken wegens personeelsgebrek niet geplaatst konden worden;

dat op de vraag van Van der Heide, wat klager daar moest, door dezen werd geantwoord: „O, lig jij hier"; dat, toen klager daarna op het voeteinde der krib wilde gaan zitten, hij door Van der Heide werd weggeduwd; dat klager nog bukte en aan zijn heen krabde en vervolgens de barak verliet;

dat de bediende z.m. Van der Heide onmiddellijk zijn koffer heeft onderzocht, doch dat door hem niets werd vermist; dat de reden van dit onderzoek was, dat hij klager niet vertrouwde, omdat beweerd werd, dat klager sohulden had en zoodanig passagierde, dat hij zeker niet van zijn salaris kon rondkomen;

dat het ook den commandant van het detachement mariniers te Hoek van Holland bekend was, dat klager veel passagierde en financieel een zwak persoon was;

dat matroos der 2e klasse z.m. Jager, die naast Van der Heide sliep, aan de andere zijde van den doorgang tusschen de ledikanten waar klager werd aangetroffen, te ongeveer 1 h00 door het roepen van Van der Heide wakker werd; dat hij daarna weer is ingeslapen, doch dat hij des morgens bemerkte, dat zijn werkbroek, welke opgerold op zijn plunjezak had gelegen, wel op dezelfde plaats lag doch uit elkaar gerold; dat zijn sokken niet meer op zijn broek lagen, doch aan het hoofdeinde op den rand van zijn krib hingen; dat door hem niets werd vermist;

O. dat klager tot zijn verweer aanvoert:

dat hij op 22 Juni 1939, toen hij behoorde tot het detachement mariniers te Hoek van Holland, bij zijn commandant, den eersten luitenant der mariniers Van der Ende, werd geroepen; dat de commandant klager zeide, dat hij in den afgeloopen nacht ten omstreeks 1 h 30 op verdachte wijze en ongekleed was aangetroffen in de slaapbarak der zeemiliciens;

dat klager hierop antwoordde, dat hij zijn commandant niet begreep en nergens van wist, al zouden ze hem ook het mes op de keel zetten;

dat klager nog opmerkte, dat hem thuis ook wel eens zoo iets was overkomen, daarbij blijkbaar doelende op slaapwandelen;

dat klager, nadat hem op 23 Juni 1939 zijn straf was aangezegd, zeer zenuwachtig is geworden, omdat hij zich niet bewust was iets te hebben misdreven;

dat klager zich heeft gemeld bij den burgergeneesheer X. M. Knip, belast met de geneeskundige verzorging van het militaire personeel te Hoek van Holland, om dezen alles uit te leggen, ook dat hij wel eens meer zijn bed uitkwam zonder het te weten;

dat klager verder normaal zijn werk heeft verricht;

dat klager zich, op order van den burgergeneesheer, op 24 Juni 1939 heeft gemeld bij den officier van gezondheid der 1e klasse *O.* Uffen, dienende bij de afdeeling mariniers te Rotterdam;

O.. dat uit de verklaringen van den strafoplegger, van den burgergeneesheer K. M. Knip en den officier van gezondheid der 1e klasse C. Uffen is komen vast te staan:

dat klager zich op 23 Juni 1939 in zeer zenuwachtigen toestand heeft gemeld bij den burgergeneesheer Knip te Hoek van Holland, aan wien hij mededeelde, dat hij was gestraft omdat hij was aangetroffen in een slaapbarak, waar hij niets te maken had;

dat klager beweerde slaapwandelaar te zijn en een of meer dagen tevoren ook in een dergelijken toestand was aangetroffen in een barak van de landmacht;

dat de burgergeneesheer niets aan klager heeft kunnen bespeuren, dat op het gebrek van slaapwandelen zou kunnen wijzen; dat eveneens het feit, dat klager tijdens zijn beweerde slaapwandelen op de vraag: ,,Wat doe jij hier?" heeft geantwoord: ,,O, lig jij hier", voor een slaapwandelaar heel vreemd is, omdat in een dergelijken toestand geen behoorlijke antwoorden worden gegeven;

dat klager zich op 24 Juni 1939 heeft gemeld bij den officier van gezondheid Uffcn bij de afdeeling mariniers te Rotterdam, aan wien hij heeft medegedeeld, wat hem te Hoek van Holland was overkomen;

dat genoemde officier van gezondheid zich op verzoek van klager in verbinding heeft gesteld met diens vrouw, van wie hij vernam, dat klager des nachts wel eens meer opstond en dan wat rond liep zonder dat hij er iets van wist;

O., dat klager zijn beklag heeft ingediend, omdat hij zich niet bewust is het in de strafreden omschreven feit te hebben gepleegd en hij voorts het onderzoek niet volledig acht; dat hij in verband daarmede naar zijn meening geen straf heeft verdiend;

O., dat het verweer van klager, dat hij wegens slaapwandelen niet weet, wat er in den nacht van 21 op 22 Juni 1939 in de slaapbarak der zeemiliciëns te Hoek van Holland is gebeurd, niet wordt aanvaard, vermits door slaapwandelaars niet wordt gehandeld en gesproken zooals door klager in dien nacht; dat voorts van het bestaan van een dergelijk gebrek tijdens klagers diensttijd nimmer is gebleken;

O., dat de handelingen van klager, t.w. tijdens den voor de nachtrust bestemden tijd ten ongeveer 1 h 30, gekleed voor de nachtrust, te worden aangetroffen in een slaapbarak voor zeemiliciëns, alwaar hij niets had te maken en het aldaar verleggen van kleedingstukken. zeer zeker als verdacht zijn aan te merken en klager deswege terecht is gestraft;

dat een en ander niet duidelijk in de strafreden wordt uitgedrukt;

O. ten aanzien van de financiëele positie van klager, dat deze erkent, dat hij te Hoek van Holland eenige schulden heeft;

O., dat uit al het bovenstaande volgt, dat klager terecht is gestraft en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot den aard en den ernst van het gepleegde verzuim;

O., dat de strafreden behoort te worden gewijzigd zooals hierna is aangegeven en, als niet ter zake doende, daaruit behoort te vervallen de toevoeging „(uitkijken worden wegens de geringe bezetting niet geplaatst)";

dat deze wijzigingen in de strafreden echter niet strekken ten gunste van klager;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden in:

„Te f 1 h 30 gekleed voor de nachtrust aangetroffen in de hem „niet als slaapplaats aangewezen slaapbarak der zeemiliciens in de „nabijheid van eigendommen van een tweetal miliciens";

Bepaalt, dat de gewijzigde omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte zal worden ingeschreven; dat hij — comniandant der marine — als strafoplegger in genoemde bescheiden zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging zal worden vermeld de datum dezer beschikking;

Verklaart voorts het beklag zoodanig onredelijk, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met één dag streng arrest;

Bepaalt, dat deze straf en strafreden in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte zullen worden ingeschreven;

Bepaalt, dat afschriften van deze beschikking zullen worden uitgereikt aan den strafoplegger — den eersten-luitenant der mariniers P. J. van der Ende, commandant van het detachement mariniers te Hoek van Holland —, den commandant der afdeeling mariniers te Rotterdam en den gestrafte.

De commandant der marine voornoemd,

H. JOLLES.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT VAN HET ESKADER IN NED.-INDIË VAN 15 NOVEMBER 1939.

1°. Ofschoon tijdig gepord voor de D.W. ruim ½ h te laat aan dek (herhaling);

2°. Nadat hij als zeuntje van een korporaal in tegenwoordigheid van een baksgenoot, stoker der 1e klasse, een opmerking had ontvangen over zijn onsmakelijke wijze van vullen van een drinkwaterketel, op ongepaste wijze opgetreden tegen dien baksgenoot, van wien

hij een opmerking ter zake meende te hooren en dexen een klap gegeven.

Straf: 6 dagen verzwaard arrest gepaard gaande met inhouding van ½ soldij gedurende zes dagen v.z.v. samenvallend met schip buitengaats (niet uitgesloten van het verrichten van dienst buiten de lokaliteit waar de straf ondergaan wordt).

Beklag over de strafreden en wel over punt 2°.

De oorspronkelijke strafreden, als niet geheel juist, gewijzigd echter niet strekkende ten gunste van klager. Straf gehandhaafd. Toch het beklag gedeeltelijk gegrond verklaard, met last dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje zal worden ingeschreven en hij — Eskadercommandant — daarbij als strafoplegger zal worden genoemd.

Ook al is niet onaannemelijk dat de stoker klager „viespeuk" zou hebben genoemd, had dit i.c. voor hem geen aanleiding mogen zijn een bepaaldelijk ongepasten toon aan te slaan, en evenmin de toevoeging van de woorden „Je moet je mond houden kwajongen", om er op los te slaan.

De Kapitein ter zee, Commandant van het eskader in Ned.-Indië,

Gezien, het beklag van L., dienende als matroos der 3e klasse op stamboeknummer ...., aan boord van Hr. Ms. „Java", houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over de strafreden, behoorende bij de straf van zes dagen verzwaard arrest, gepaard gaande met inhouding van ½ soldij gedurende zes dagen v.z.v. samenvallend met schip buitengaats (niet uitgesloten van het verrichten van dienst buiten de lokaliteit waar de straf ondergaan wordt), welke hem op 16 September 1939 is opgelegd door den Commandant van genoemden bodem, den Kapitein ter zee L. G. L. van der Kun, luidende:

„1e. Ofschoon tijdig gepord voor de D.W., ruim ½ h te laat aan „dek (herhaling).

„2e. door zijn onhebbelijk optreden als zeuntje oorzaak van on„eenigheid met een baksgenoot en dezen een klap gegeven".

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en verdere informatiën ten deze genomen:

O., dat de korporaal hofmeester J. de Graaff (13960), heeft verklaard:

dat hij op een datum, welken hij zich niet meer kan herinneren, een matroos een ketel heeft zien vullen uit den drinkwaterkoeler in het groote volksverblijf van Hr. Ms. „Java";

dat hij zich niet kan herinneren, wie die matroos was, doch wel, dat deze den ketel op zoodanige wijze vulde, dat daarbij tevens water uit het lekbakje dat onder de drinkwaterfontein van den koeler was aangebracht in den ketel liep en voorts, dat hij den matroos daarop attent heeft gemaakt;

dat hij eenige oogenblikken later gezien heeft, dat deze matroos

slaags was geraakt met den stoker der 1e klasse Bikkers; dat hem de aanleiding tot deze vechtpartij echter is ontgaan;

O. dat de kwartiermeester J. de Kam (6956) heeft verklaard:

dat hij op 15 September 1939, terwijl hij dienst deed als provoost in het groote volksverblijf van Hr. Ms. ,,Java", te ongeveer 11 uur zag, dat klager een ketel vulde aan den drinkwaterkoeler in dat verblijf; dat de stoker der 1e klasse C. Bikkers toen in klagers nabijheid met dezen stond te redetwisten; dat klager Bikkers plotseling een klap gaf en dat Bikkers terugsloeg; dat hij, de Kam, niet heeft verstaan, wat door hem was gezegd;

0. dat de stoker der 1e klasse *C.* Bikkers (14067) heeft verklaard:

dat hij op 15 September 1939 te f 11.30 in het groote volksverblijf van Hr. Ms. ,,Java" in de nabijheid van den drinkwaterkoeler stond te wachten tot klager klaar zou zijn met water tappen; dat korporaal-hofmeester de Graaff naar klager toeging en dezen iets zei, wat hij, Bikkers, niet heeft verstaan; dat klager even later tot hem, Bikkers, zei: ,,Denk er om, dat ik van jouw niets meer hebben wil", althans woorden van die strekking; dat getuige niet weet, naar aanleiding waarvan klager hem dit toevoegde; dat getuige bij den drinkwaterkoeler niet met klager had gesproken, noch hem dien ochtend een opmerking gemaakt; dat het laatste gedurende de voorafgaande dagen wel eens het geval was geweest o.a. naar aanleiding van de verzorging van den bak door klager als zeuntje, waardoor het voorschaften vaak te laat plaats vond;

dat getuige antwoordde: ,,Houd je mond kwajongen"; dat klager vervolgens op hem toekwam en hem cenige klappen toediende; dat getuige niet heeft teruggeslagen; dat een korporaal tusschenbeiden kwam;

O., dat de korporaal-monteur J. C. Meinhardt (7933) heeft verklaard:

dat hij zich op 15 September 1939 f 11.20 in het groote volksverblijf van Hr. Ms. ,,Java" bevond om voor te schaften;

dat zijn aandacht toen plotseling werd getrokken door lawaai; dat hij getuige Bikkers over een bakstafel zag rollen en daarna aanstalten maken om klager te lijf te gaan; dat gctuige de Kam echter tijdig tusschenbeide kwam; dat hij, Meinhardt, had opgemerkt, dat er reeds eenigen tijd wrijving bestond tusschen getuige Bikkers en klager, o.a. naar aanleiding van de wijze van zeep-uitgeven door laatstgenoemde en naar aanleiding van het feit, dat het voorschaften door laksheid van het zeuntje altijd te laat plaats vond;

O., dat de marinier der 1e klasse W. Ouweneel (4508) heeft verklaard:

dat hij op 15 September j.l. in het groote volksverblijf van Hr.Ms. ,,Java" stond te wachten bij den drinkwaterkoeler; dat klager bezig was met het vullen van een ketel; dat getuige de Graaff klager er op attent maakte, dat er lekwater in den ketel terecht kwam; dat getuige Bikkers, die eveneens bij den drinkwaterkoeler stond te

wachten daarop zei: ,,Je bent een viespeuk", of woorden van deze strekking;

dat klager in drift ontstak, getuige Bikkers een klap in het gelaat gaf; dat Bikkers terugsloeg; dat getuige de Kam de vechtenden uiteen zond;

O., dat klager heeft aangevoerd:

dat zijn beklag over de omschrijving der strafreden slechts betrekking heeft op het gestelde onder 2e.;

dat hij op 15 September 1939 als zeuntje te ± 11 uur water tapte uit den drinkwaterkoeler in het groote volksverblijf van Hr. Ms. ,,Java[v]; dat hij dit water in een ketel opving; dat getuige de Graaff hem er op attent maakte, dat er water uit het lekbakje, dat zich onder een drinkwaterfonteintje van den koeler bevond, mee in den ketel liep; dat de stoker der 1e klasse Bikkers, die bij den koeler stond te wachten, daarop opmerkte: ,,Het is toch maar een viespeuk", of woorden van die strekking;

dat klager reeds meerdere malen onecnigheid had gehad met getuige Bikkers naar aanleiding van opmerkingen, welke deze tegen klager naar aanleiding van diens werkzaamheden als zeuntje had gemaakt; dat klager hem thans toevoegde: ,,Je moet je mond houden, ik neem van jou niets meer"; dat Bikkers hierop antwoordde: ,,Je moet je mond houden kwajongen";

dat klager in woede ontstak en Bikkers een klap om de ooren gaf; dat Bikkers op klager afstoof; dat getuige de Kam tusschenbeiden kwam;

O., dat uit het vorenstaande is komen vast te staan:

dat klager op 15 September 1939 in het groote volksverblijf van Hr. Ms. ,,Java[n] in zijn functie van zeuntje een ketel met water vulde uit den drinkwaterkoeler en wel op zoodanige wijze dat er water uit het lekbakje, hetwelk zich onder het drinkwaterfonteintje van dien koeler bevond, mede in den ketel liep;

dat de korporaal-hofmeester de Graaff klager daarover een opmerking maakte; dat getuige Bikkers, van wien klager gedurende de voorafgaande dagen opmerkingen had ontvangen over klagers diensten als zeuntje, daarbij tegenwoordig was; dat tegenover de verklaring van Bikkers, dat hij in deze niets tegen klager gezegd heeft, de verklaringen staan van getuige Ouweneel en van klager, volgens welke Bikkers klager op voor hem hoorbaren toon als ,,viespeuk" heeft bestempeld;

dat klager Bikkers heeft te kennen gegeven, dat klager van hem niets meer aannam en daarmede een ongepasten toon tegen dezen stoker der 1e klasse heeft aangenomen; dat Bikkers hierop heeft gereageerd met de woorden: ,,Houd je mond kwajongen"; dat klager hem daarop een klap heeft toegediend;

dat er meerdere aanmerkingen op de verzorging van den bak door klager als zeuntje waren; dat die verzorging aanleiding tot ergernis heeft gegeven;

O., dat het vullen van een drinkwaterketel, op zoodanige wijze.

dat daarbij mede in den ketel loopt water uit een lekbakje, dat onder een drinkwaterfontein is aangebracht, onhygiënisch en onsmakelijk is;

dat het dan ook niet onaannemelijk is, dat getuige Bikkers bij den aanblik daarvan klager op hoorbaren toon een ,,viespeuk'' zou hebben genoemd; dat zulks onder de geschetste omstandigheden voor klager echter nog geen aanleiding had mogen zijn, zich op te winden jegens den stoker der 1e klasse Bikkers, een voor een matroos der 3e klasse bepaaldelijk ongepasten toon aan te slaan, welke aan Bikkers wel een scherp antwoord moest ontlokken; dat dit antwoord (,,Je moet je mond houden kwajongen'') voor klager nimmer aanleiding had mogen vormen, zijn zelfbeheersching zoover te verliezen dat hij er op los sloeg;

O., dat klager terecht is gestraft en dat de opgelegde straf in goede verhouding staat tot den ernst der gepleegde vergrijpen;

dat echter de omschrijving der strafreden niet geheel juist wordt geacht en mitsdien wijziging behoeft, strekkende deze wijziging echter niet ten gunste van klager;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 W.K.;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

,,1e. Ofschoon tijdig gepord voor de D.W. ruim ½ h te laat aan ,,dek (herhaling).

,,2e. Nadat hij als zeuntje, van een korporaal in tegenwoordigheid ,,van een baksgenoot, stoker der 1e klasse, een opmerking had ont-,,vangen over zijn onsmakelijke wijze van vullen van een drink-,,waterketel, op ongepaste wijze opgetreden tegen dien baksgenoot, ,,van wien hij een opmerking terzake meende te hooren en dezen een ,,klap gegeven.''

Bepaalt, dat de gewijzigde omschrijving der strafreden in plaats van de oorspronkelijke zal worden ingeschreven in het strafregister en in het conduiteboekje van den gestrafte;

dat hij — Commandant van het Eskader in Ned.-Indië — daarbij als strafoplegger in genoemde bescheiden zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging de datum dezer beschikking zal worden vermeld;

Geeft hiervan kennis door middel van een afschrift van deze beschikking, aan den Commandant der Zeemacht, aan strafoplegger en aan klager, d.t.v. zijn Commandant.

De Kapitein ter zee voornoemd,

G. W. Stöve.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Raad van Justitie te Soerabaja.

Vonnis van 18 Maart 1937.

Voorzitter: Vice-president Mr. H. Toxopeus.

Leden: Mrs. J. M. van Walsem en W. G. Koster.

Substituut-officier van Justitie: Mr. A. F. van de Grampel.

Raadsman: Mr. J. F. van Nieuwkuyk Jr.

Diefstal gepleegd door twee vereenigde personen, vergezeld van bedreiging met geweld tegen personen gepleegd met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken (wegneming, door een burger gezamenlijk met een militair der zeemacht, in open zee in Indië, van een vaartuig met lading, waarop zij gastvrijheid genoten, nadat zij de bemanning door bedreiging met doodslag naar voren hadden gejaagd en in het vooronder hadden opgesloten). Toepassing van de Indische strafwet [1]*). Samenloop met desertie.*

Rekening gehouden nzet de door den Zeekrijgsraad wegens de desertie reeds uitgesproken veroordeeling tot straf, hoewel over het tegen dit vonnis ingesteld appèl nog niet was beslist.

Motiveering van de straf.

In naam der Koningin,

De Raad van Justitie te Soerabaja (Tweede Kamer) rechtsprekende in zaken van misdrijf, waarin geenc voorloopige instructie heeft plaats gehad, heeft het navolgende vonnis gewezen in de zaak van I° V., geboren te Medan, oud 22 jaren, zonder beroep, tevoren derde stuurman bij de Gouvernementsmarine, thans gedetineerd in 's Lands gevangenis te Soerabaja, en II° L., geboren te Deventer, oud 23 jaren, van beroep matroos lste klasse bij de Koninklijke Marine, wonende te Soerabaja, gedetineerd in 's Lands gevangenis te Soerabaja, beklaagden.

De Raad voornoemd.

Gehoord de voorlezing van de beschikking, waarbij de zaak van de beklaagden voornoeind naar de terechtzitting is verwezen, ddo. 18 Februari 1937, van de dagvaarding ddo. 19 Februari 1937, No. 1017 en van het relaas van beteekening van voornoemde stukken ddo. 22 Februari 1937;

Gehoord de beklaagden en hetgeen namens hen door den ver-

[1]) Zie het onderschrift van den Inzender.

dediger Mr. J. F. van Nieuwkuyk Jr. in het midden is gebracht en de debatten ter openbare terechtzitting;

Nog gehoord de door den Officier van Justitie bij dezen Raad ter t rechtzitting gedane en overgelegde vordering ddo. 18 Maart 1937, daartoe strekkende:

dat de Raad van Justitie te Soerabaja de in hoofde dezes nader aangeduide beklaagden I° V. en II° L. zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: ,,diefstal gepleegd door twee vereenigde personen vergezeld van bedreiging met geweld tegen personen gepleegd met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken";

hen deswege zal veroordeelen en wel:

Isten beklaagde tot gevangenisstraf voor den duur van 1 jaar en 6 maanden;

IIden beklaagde tot gevangenisstraf voor den duur van 1 jaar, met bepaling dat hun geen arbeid buiten de muren van een gesticht, bestemd tot het opnemen van veroordeelden, zal worden opgedragen;

zal bepalen, dat de tijd, door de veroordeelden vóór den dag, waarop de uitspraak in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hun opgelegde tijdelijke gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

de vernietiging zal gelasten van de als stukken van overtuiging gediend hebbende geweer, pistool en amunitie;

de gevangenhouding van beklaagden zal bevelen;

hen tevens hoofdelijk zal verwijzen in de betaling der kosten van het rechtsgeding;

Gezien de stukken;

O., dat aan beklaagden bij de dagvaarding is ten laste gelegd:

dat zij, tezamen en in vereeniging handelende, als opvarenden van het N.I. schip de ,,Martinus", toebehoorende aan de N.V. Rijstpellerij en Oliefabriek Sjio Po Nie, te Den Passar, althans aan een ander of anderen dan aan hen, beklaagden, op of omstreeks den 17den December 1936, terwijl zij zich bevonden in open zee aan den ingang van straat Bali ten Noorden van het eiland Bali, althans op 19 December 1936 te Koeboe (Karangasem) — Bali — gemeld vaartuig met lading, met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening hebben weggenomen, althans zich wederrechtelijk daarvan meester gemaakt, door den gezagvoerder en de bemanning van het schip, onder voortdurende bedreiging met een geweer en een foppistool en onder herhaalde verzekering hen te zullen neerschieten voor het geval zij het zouden wagen, zich tegen beklaagden te verzetten, naar voren te jagen en in het vooronder op te sluiten, daarop, van koers te veranderen, den gezagvoerder en de bemanning, na dezen gedurende twee dagen in het vóórluik te hebben opgesloten gehouden, te Koeboe (Karangasem) op het eiland Bali aan wal te zetten en vervolgens met het aldus gestolen, althans vermeesterde vaartuig met lading, in de richting Lombok met bestemming Australië weg te zeilen, hebbende beklaagden derhalve dezen diefstal doen voorafgaan,

althans vergezellen van bedreiging met geweld tegen personen, gepleegd met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken, althans zich het bezit van het gestolene te verzekeren;

Overwegende .... enz.

O., dat de Raad op grond van al het bovenoverwogene, waarbij de verklaring van ieder der beklaagden slechts wordt gebezigd ten bewijze van eigen schuld, wettig en overtuigend bewezen acht het aan beklaagden primair ten laste gelegde met hunne schuld daaraan, strafbaar gesteld bij artikel **365** van het Wetboek van Strafrecht;

O., dat de Raad bij de straftoemeting onder meer in aanmerking neemt dat het initiatief tot het misdadige plan is uitgegaan van- en de leiding bij de uitvoering daarvan berustte bij Isten beklaagde:

voorts eenerzijds: dat beklaagden aan hun plannen uitvoering hebben gegeven hoewel zij met toestemming van den gemachtigde van den eigenaar van het schip, daarop gastvrijheid genoten, door den gezagvoerder met vriendelijkheid en voorkomendheid wcrdcn overladen en zoo zelfs dat hij het eenige aan boord aanwezige voor hem zelf bestemde bed aan beklaagden ter beschikking stelde;

dat beklaagden erkend hebben dat zij er niet tegen op zouden hebben gezien om met geweld te verhinderen dat zij in hun plan zouden morden gedwarsboomd:

dat de eigenaar van de Martinus door de handelingen van beklaagden aanzienlijke schade heeft geleden;

anderzijds: dat dit plan blijkbaar een vrucht is van onbezonnen overmoed en ondoordachte romantiek;

dat de uitvoering van het plan door de houding der schepelingen zeer is vereenvoudigd;

O., dat de Raad voorts ten aanzien van IIden beklaagde rekening houdt met het bepaalde bij artikel 71 van het Wetboek van Strafrecht, omdat blijkens het voorgelezen authentiek extract-vonnis van den Zeekrijgsraad. ddo. 9 Maart 1936. IIde beklaagde is veroordeeld tot **3** maanden gevangenisstraf wegens desertie in tijd van vrede en hij dus na deze veroordeeling opnieuw wordt schuldig verklaard aan een misdrijf vóór die veroordeeling gepleegd;

dat wel is waar tegen dit vonnis door den Officier-fiskaal hooger beroep is aangeteekend [1]), doch de Raad van oordeel is. dat met die veroordeeling rekening moet worden gehouden (Noyon aanteekening 9 ad artikel **63** Ned. Wetboek van Strafrecht) [2]);

O., dat de Raad voorts termen aanwezig acht om de bepalingen van de artikelen **26** en **33** van het Wetboek van Strafrecht op beklaagden toe te passen;

O., dat het als stuk van overtuiging gediend hebbende geweer met bijbehoorende hoes, vergunningsbewijs en **86** patronen, hetwelk toebehoort aan Isten beklaagde en het z.g. foppistool met de daarbij

---

[1]) Het vonnis van den Krijgsraad is bij sententie van het H.M.G. van N.I. van **2** April **1937** bevestigd. Zie M.R.T. **XXXIII, 213.**

[2]) Evenzoo van Hamel-van Dijck, blz. **433. De** verwijzing naar **T.v.Str. V, 478,** moet zijn *487.* Red. M.R.T.

behoorende patroon dat aan IIen beklaagde toebehoort en welke gediend hebben tot het plegen van bovenbedoeld misdrijf, behooren te worden vernietigd;

Gelet op de artikelen **3,** 26, 33, 39, 63, 71 en 365 lid **1** en 2 (2°) van het Wetboek van Strafrecht, op artikel 170 alinea 2, op den Ven Titel en op artikel 411 van het Reglement op de Strafvordering;

Recht doende:

Verklaart de in hoofde dezes nader aangeduide beklaagden: I° V. en II° L. schuldig aan het misdrijf van: ,,Diefstal gepleegd door twee vereenigde personen, vergezeld van bedreiging met geweld tegen personen gepleegd met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken":

Veroordeelt hen deswege en wel:

Isten beklaagde V. tot gevangenisstraf voor den duur van een jaar en zes maanden, en

IIden beklaagde L. tot gevangenisstraf voor den duur van een jaar;

Bepaalt, dat de tijd door beklaagden vóór den dag, waarop de uitspraak in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de ieder hunner opgelegde gevangenisstraf, geheel in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt voorts, dat aan de veroordeelden geen arbeid buiten de muren van een gesticht bestemd tot het opnemen van veroordeelden, zal worden opgedragen;

Verwijst hen tevens hoofdelijk in de betaling der kosten van het rechtsgeding;

Gelast de vernietiging van de als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen, te weten: het Mausergeweer en de daarbij behoorende hoes, vergunningsbewijs en 86 patronen en het foppistool met de daarbij behoorende patroon.

***Onderschrift van** den inzender.*

Uit de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen blijlit, dat de Raad van Justitie ook ten aanzien van C.A.d.L. Indisch strafrecht heeft toegepast. Een overweging hieromtrent is in het vonnis niet te vinden en toch was het toepassen van Indisch recht op den matroos niet een vanzelfsprekende zaak.

Naar mijne meening had de Raad hier Nederlandsoh strafrecht ten aanzien van den tweeden beklaagde moeten toepassen [1]) en zulks op grond van artikel *2,* jo. 4, 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht (W.M.S.R.). Het eerstgenoemde artikel immers regelt voor den militair de werking van de Nederlandsche strafwet en schrijft imperatief voor, dat op de niet in het W.M.S.R. omschreven feiten het (Nederlandsche) gemeeue strafrecht van toepassing is, terwijl de locale werking van het Nederlandsohe strafrecht door

[1]) Evenzoo Mr. R. J. Brunner, T.v.S. deel XL, blz. 61 e.v.: ,,Een merkwaardige uitbreiding van de werking der Nederlandsche strafwet". Anders Mr. L). B. **A** Franken, M.R.T. XXIX, blz. 428 e.v.: ,,Een oud probleem van interregionaal recht."

artikel 4, 1°. W.M.S.R. wordt uitgebreid tot het onderhavige geval van den matroos, die in dienstbetrekking zich in Nederlandsch-Indië aan een strafbaar feit schuldig maakt. Weliswaar zou op het gepleegde feit op grond van artikel 2 van het Indische Wetboek van Strafrecht (Ind. Sr.) eveneens de Nederlandsch-Indische strafwet toepasselijk zijn [1]), maar, zoodra een aangelegenheid door twee los van elkaar staande, niet gelijkwaardige bepalingen verschillend wordt geregeld, dient de minste van die twee bepalingen te wijken: hier dus behoort het K.B. van 15 October 1915 (= Tnd. Sr.), voor zoover artikel 2 van dat besluit de werking van de Wet van 27 April 1903 (= W.M.S.R.) [2]) zou belemmeren of in den weg staan, terzijde te worden gesteld.

Ik meen, dat dit standpunt ook wordt ingenomen door beide hoogste militaire rechtscolleges [3]). In sententie van 8 November 1929 (M.R.T. XXVI, blz. 35) toch overweegt het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië: ,,dat deze feiten (het rijden door een stopteeken van een (Indischen) verkeersagent en het geen acht slaan op diens stopbevel) in de Nederlandsche strafwet nergens strafbaar zijn verklaard, zooat beklaagde daarvan behoort te worden vrijgesproken;" en in sententie van 6 Februari 1931 (M.R.T. XXVII, blz. 34) overweegt datzelfde Hof: ,,dat. . . .zulks uitsluitend het gevolg is van het feit, dat de Nederlandsche wetgever de militairen onderwerpt aan de Nederlandschc, *instede* [4]) van aan de Nederlandsch-Indische strafbepalingen;". Hieruit volgt wel, dat het Hof artikel 2 W.M.S.R. leest, zooals boven uiteengezet: op de niet in het W.M.S.R. omschreven feiten is *uitsluitend* het *Nederlandsche* gemeene strafreoht van toepassing. In hoeverre een en ander tot ongewenschte toestanden aanleiding geeft en hoe hieraan tegemoet te komen, blijve hier onbesproken. Deze materie is in het Militair Rechtelijk Tijdschrift thans wel van alle zijden belicht.

Het onderhavige geval betreft een feit, dat zijn omschrijving niet vindt in het W.M.S.R.; hierop is dus *uitsluitend* het *Nederlandsche* gemeene strafrecht van toepassing. En hier doet niets aan af, dat deze matroos voor dit feit terecht moet staan voor den Indischen burgerlijken strafrechter. Immers de aanwijzing van een strafwet, die op een bepaald feit van toepassing zal zijn en de aanwijzing van een rechter, die over dat feit zal hebben te oordeelen, zijn twee factoren, die los van elkaar staan. Dit kan o.m. blijken uit artikel 37

---

[1]) Ind. Sr. artikel 2: „De Nederlandsch-Indische wettelijke strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder die zich binnen Nederlandsch-Indië aan eenig strafbaar feit schuldigd maakt".

[2]) Dit Wetboek is in N.I. afgekondigd *) in Indisch staatsblad 1922, No. 736 en derhalve ook in N.I. geldend. (Zie ook Ind. Staatsblad 1922, No. 742).

3) Zie M.R.T. XXVI, 35; M.R.T. XXVII, 34; M.R.T. XXIX, 468 en andere.

4) Cursiveering van mij.

*) Niet afgekondgd, wèl bekend gemaakt. Red. M.R.T.

W.M.S.R., waar dat wetboek zelf rekening houdt met de mogelijkheid, dat de (Nederlandsche of koloniale [1])) burgerlijke strafrechter het W.M.S.R. zal moeten hanteeren. De M.v.T. op dit artikel laat daaromtrent aan duidelijkheid niets te wenschen over [2]): ,,Aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen kunnen ter zake van delicten van het gemeene strafrecht in bepaalde gevallen, nl. wanneer zij zoodanig delict begaan in deelneming met een niet aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon (art. 76 [81] dezer wetsvoordracht [3])), voor den burgerlijken strafrechter gebracht worden. Behoort dc burgerlijke strafrechter alsdan de bevoegdheid te bezitten om de bijzondere militaire bijkomende straffen op te leggen? Deze vraag moet naar het oordeel der ondergeteekenden ontkennend worden beantwoord." Ook hier dus: toepasselijkheid van de strafwet en aanwijzing van den rechter, bevoegd om over het feit te oordeelen, staan los van elkaar.

Wellicht mag zelfs de verplichting voor den Raad van Justitie, om op dezen matroos Nedcrlandsch strafrecht toe te passen, worden geconcludeerd uit het tweede lid van artikel 162 W.M.S.R. [4]). Weliswaar geldt dit artikel — volgens de letter — slechts voor zoover ,,dit Wetboek" (= W.M.S.R.) rechtsmacht opdraagt aan een rechter in de koloniën of bezittingen — en in het onderhavige geval was de rechtsmacht aan den Raad van Justitie opgedragen door de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht (Inv. Wet) — doch of de wetgever met de woorden ,,dit Wetboek" werkelijk de bedoeling heeft gehad, de werking van het tweede lid van artikel 162 te beperken tot het geval, dat het W.M.S.R. aan een kolonialen rechter rechtsmacht opdraagt, lijkt mij, op zijn minst genomen, twijfelachtig. Tmmers, evenmin als het Wetboek van Strafrecht zulks doet, draagt het W.M.S.R. aan eenigen rechter rechtsmacht op, tenzij men de bepaling van artikel 17 als zoodanig wil beschouwen. Echter betreft de aan den ,,Krijgsraad in de koloniën of bezittingen in andere werelddeelen" es artikel 17 W.M.S.R. opgedragen rechtsmacht uitsluitend het toepassen van de artikelen 14f—14k van het Wetboek van Strafrecht, en dan is het toch wel geheel overbodig om — nu deze artikelen 14f—14k in de tekst van artikel 17 W.M.S.R. worden genoemd — dien Krijgsraad nog eens in een afzonderlijke slotbepaling te vermanen, bij het toepassen van die Nederlandsche wetsartikelen de Nederlandsche wetgeving toe te passen.

---

[1]) Immers, de M.v.T. op artikel 37 W.M.S.R. verwijst naar art. 81 Inv. Wet — welk artikel spreekt van den Nederlandschen of kolonialen burgerlijken strafrechter — en in de M.v.T. van dat artikel wordt verwezen naar art. 37 W.M.S.R. (Zie Kempen, blz. 59 en 207).

[2]) Zie P. A. Kempen, blz. 59.

[3]) Artikel 37 werd nl. door de Inv. Wet aan het W.M.S.R. toegevoegd.

[4]) luidende: ,,Voor zoover dit Wetboek rechtsmacht opdraagt aan een rechter in de koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, is het mede voor die koloniën of bezittingen verbindend en past die rechter, bij de uitoefening van de hem opgedragen rechtsmacht, de Nederlandsche wetgeving toe."

Ik ben dan ook van meening, dat het tweede lid van artikel 162 W.M.S.R. geen betrekking heeft op artikel 17 W.M.S.R., maar op artikel 81 Inv. Wet, jº. artikel 2 en 4, 1°. W.M.S.R. Blijkens de Memorie van Antwoord [1]) werd het tweede lid aan artikel 162 toegevoegd, speciaal om het W.M.S.R. [2]) in de koloniën en bezittingen verbindend te maken, en dan valt het wel op, dat bij dezelfde wet, die artikel 37 in het W.M.S.R. inlasehte (juist met het oog op de omstandigheid, dat in geval van connexiteit een burgerlijke — te weten Nederlandsche of koloniale — strafrechter geroepen kan zijn, het W.M.S.R. te hanteeren), het tweede lid aan artikel 162 werd toegevoegd. Bovendien worde niet uit het oog verloren, dat dit dezelfde Wet is, die de rechtsmacht van den Nederlandschen en kolonialen burgerlijken strafrechter ten aanzien van militaire justitiabelen regelde en dat het tweede lid van artikel 162 eerst bij de Nota van Wijzigingen [3]) aan het ontwerp werd toegevoegd, toen reeds gedachtenwisseling over artikel 81 Inv. Wet had plaats gevonden.

Het doet wellicht vreemd aan — waar artikel 81 Inv. Wet is geschreven in het belang van een doelmatige berechting van een strafzaak[4]) — dat de eene beklaag-de zou terecht staan volgens Nederlandsch strafrecht en de andere volgens Indisch strafrecht. Echter, de wetgever heeft zelf zeer wel ingezien, dat artikel 81 Inv. Wet, bij de regeling van deze delicate kwestie, nooit verder zou komen dan „een compromis tusschen de versohillende belangen welke ten deze moeten wegen" [4]) en wanneer dat artikel gezien wordt als een compromis, is het bezwaar, dat van de deelnemers aan een strafbaar feit de één volgens Nederlandsch en de ander volgens Indisch strafrecht berecht wordt, niet groot te noemen. Immers door het concordantie-beginsel is er van een diepgaand verschil tusschen de strafbepalingen van het Wetboek van Strafrecht en van Ind. Sr. geen sprake en het zal, vooral door de ruime marge van maximum bedreigde straffen, wel weinig verschil uitmaken, of men zich ten aanzien van een gepleegd feit heeft te verantwoorden voor de Nederlandsche dan wel voor de Indische strafwet. In het onderhavige geval is zelfs artikel 365, lid 1 en 2 (2°.) Ind. Sr. volkomen gelijkluidend — ook wat de strafpositie betreft — aan het daarmede overeenstemmende artikel 312, lid 1 en 2 (2°.) van het Wetboek van Strafrecht.

Grooter bezwaren levert de verrassing, die den Indischen strafrechter wordt bereid door artikel 79 van de Inv. Wet. Hoe de Indische strafrechter tot een veroordeeling zal kunnen komen van een militair der zeemacht, die in Indië wordt vervolgd voor een belastingstrafzaak, is mij — gezien de uitspraken van het Hoog

---

[1]) Zie P. A. Kempen, blz. 95.
[2]) En niet het Wetboek van Strafrecht, hetgeen het geval zou moeten zijn, zoo het op artikel 17 betrekking had.
[3]) Zie P. A. Kempen, blz. 95.
[4]) Zie P. A. Kempen, blz. 207.

Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië — een raadsel. Immers, het Hoog Gerechtshof — dat gedeeltelijk het Hoog Militair Gerechtshof vormt — zal, wanneer het onder ,,ambtenaar", ,,openbaar gezag" en ,,wettelijk voorschrift" ten aanzien van een militair der zeemacht slechts verstaat den Nederlandschen ambtenaar, het Nederlandsche openbaar gezag en het Nederlandsche wettelijke voorschrift [1]), in de Nederlandsche strafbepalingen wel geen artikel weten te vinden, waardoor bijv. de Indische wegenbelasting of de Indische motorbelasting wordt besohermd.

W. H. VERMEER.

Wij zijn nog steeds deaelfde meening toegedaan als betoogd in ons opstel voorkomende in M.R.T. XXVI, blz. 213 en vlgg. Wij kunnen het dan ook geenszins met de bovenstaande beschouwingen, eens zijn, noch ten aanzien van de rnotiveering noch wat betreft de conclusie. Het vonnis van den Baad van Justitie te Soerabaja achten wij derhalve niet onjuist.

Red. M.B.T.

---

[1]) Zie M.R.T. XXVII, **blz. 34** e.v.

AMBTENAHENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 9 November 1939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie, waarbij ongegrond is verklaard klagers beroep tegen het besluit van den Commandant der zeemacht in N.-I., houdende afwijzing van zijn verzoek om verlenging van zijn verblijf in N.-I., met overneming van 's Ministers overwegingen ongegrond verklaard. Geen strijd met eenig algemeen verbindend voorschrift. Evenmin verkeerd gebruik van bevoegdheid.

Klagers verdere vorderingen, namelijk:

1°. Herroeping van een brief van den commandant der zeemacht;

2°. Eene verklaring tot juist begrip van het algenzeen militair belang aangaande de verwerkelijking van recht i.c., in den geest der militaire en juridische voorschriften;

3°. Terugzending naar Ned.-Indië voor één jaar en we7 zóó alsof het heeft aangesloten op de voorgaande 3 jaren verblijf in de tropen;

4°. Heen- en (of)terugreis binnen 3 maanden verlof pel- openbaar vliegverkeer op nader door hem te bepalen tijdstip in overleg en onder nadere goedkeuring van het Marinebestuur;

niet-ontvankelijk verklaard op grond dat de C.R. niet bevoegd is over die vorderingen te beslissen

Er besfant geen algemeen verbindend voel-schrift hetwelk een administratief orgaan zou verbieden te beslissen, dot op een vroegere beslissing niet wordt teruggekomen. Derhalve geen strijd, feitelijk noch rechtens.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: S., wonende te Den Helder. klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen. tegen: den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, verweerder, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den klager;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat klager, luitenant ter zee der 1e klasse, 18 October 1938. aan boord van Hr. Ms. „Soemba" te Poeloe Samboe, drie verzoeken heeft ingediend:

I. Ongeveer 2 maanden later (hij had aanspraak om 5 December

1938 thuis te varen) te mogen thuisvaren, zoo mogelijk met bestendiging plaatsing Hr. Ms. „Soemba";

II. Per Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", te mogen thuisvaren en te mogen verblijven in Egypte gedurende 14 dagen tijdens de thuisreis;

III. Verlenging van het verblijf in de tropen met één jaar;

O. dat de Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië bij besluit van 24 October 1938, no. P. 6/16/10, op deze verzoeken als volgt heeft beslist:

I. Het verzoek is niet voor inwilliging vatbaar. Betrokkene wordt echter in verband met het brengen van afscheidsbezoek familieleden (w.o. 2e graad) vergund te Tg. Priok te embarkeeren;

II. Om 14 dagen te mogen verblijven in Egypte kan verzoeker ook met een boot van de Rotterdamsche Lloyd, waarvoor betrokkene is aangewezen, repatrieeren. Indien verzoeker in verband met de afwijzing van het verzoek sub I dit verzoek handhaaft, zal zulks den Minister van Defensie worden overgebracht; hiervan wordt radiografische mededeeling tegemoet gezien;

III. Het verzoek is niet voor inwilliging vatbaar. Wat de aangevoerde reden betreft — deze luidde(n): „Financieele belangen; „Commissariaat N.V." —; worden echter met verwijzing naar het bepaalde bij artikel 81 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht, alsmede artikel 34 van de Algemeene baksorder nadere inlichtingen verzocht;

O. dat de Commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië bij brief van 15 November 1938. no. P. 6/G/2/14, naar aanleiding van die nadere inlichtingen van klager, aan den Commandant van Hr. Ms. „Soemba" heeft bericht, dat de weinig gedegen wijze van voorbrengen van verzoeken door klager, op hem een zeer ongunstigen indruk heeft gemaakt en dat er voor hem geen aanleiding bestaat op die verzoeken verder in te gaan en op de genomen beslissing terug te komen; alsmede dien Commandant heeft uitgenoodigd, klager van het vorenstaande mededeeling te doen;

O. dat klager tegen voormelde besluiten van 24 October 1938 en 15 November 1938 ingevolge artikel 97 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht bij schriftuur d.d. 5 December 1938 administratief beroep heeft ingesteld, de strekking van het beroep als volgt omschrijvende:

„1. het bestreden besluit ongedaan te maken, ter zake dat het „strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften en „dat de militaire autoriteit van hare bevoegdheid een ander gebruik „heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is „gegeven, waardoor klager rechtstreeks in zijn belang is getroffen.

„2. de Ambtenarenwet 1929, art. 58 (5), en Militaire Ambte„narenwet 1931, aangezien schade is ontstaan, waarvoor schade„vergoeding wordt gevorderd door middel van een klaagschrift aan „het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.";

O. dat de Minister van Defensie — gelezen het klaagschrift van

den luitenant ter zee der 1e klasse S., gedagteekend 5 December 1938, waarin deze den wensch te kennen geeft, op grond van artikel 97 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht, beroep in te stellen tegen het besluit van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, vervat in diens missieven van 24 October 1938, no. P. 6/16/10, en 15 November 1938, no. P. 6/G./2/14, waarbij klagers verzoek om verlenging van zijn verblijf in Nederlandsch-Tndië werd afgewezen — bij beschikking van 31 Maart 1939. Geheim, Litt. V. 115, welke op 20 April 1939 ter kennis van klager is gebracht, het ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard;

O. dat klager van deze beschikking bij dezen Raad in beroep is gekomen bij klaagschrift — hetwelk 16 Mei 1939 ter griffie van den Raad werd ontvangen — vorderende:

1 Nietig-verklaring van de Beschikking van den Minister van ,,Defensie van 31 Maart 1939, Geheim Litt. V. 115.

„II. Herroeping van den brief van den Commandant der Zee-,,macht in Nederlandsch-Indië, Batavia, 15 November 1938, ,,no. P. 6/G./2/14, — voor zoover deze betrekking heeft op den Lui-,,tenant ter Zee S., althans wat de motiveering van het daarin uit-,,gesproken oordeel aangaat.

,111 Ongedaan maken van de bestreden beslissing van den ,,Commandant der Zeemacht in zake de verlenging van het verblijf ,,in de tropen van den Luitenant ter Zee 1e klasse S.

„IV. Eene verklaring, tot juist begrip van het algemeen militair ,,belang aangaande de verwerkelijking van recht — in den geest der ,,militaire en juridische voorschriften —, zooals die naar aanleiding ,,van het onderhavige geval, van den beginne af aan blijkt uit de ,,diverse overgelegde stukken.

V . Dezelfde vordering als reeds werd neergelegd in zijn klaag-,,schrift gedateerd te Batavia 13 December 1938 (waarvan afschrift „!hierbij is gevoegd), gericht aan het Ambtenarengerecht te 's-Gra-,,venhage en aldaar ontvangen 5 Januari 1939 onder de register-,,nummers 290 en 291.";

O. dat de bedoelde vorderingen, vervat in voormeld, tot het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage gericht, klaagschrift luiden:[1])

„A.

1 Terugzending naar Nederlandsch-Indië voor één jaar; en ,,dit in alle rechten te rekenen alsof het heeft aangesloten op de „voorgaande 3 jaren van zijn verblijf in de tropen.

„2e. daarenboven eene schadevergoeding van f 5.000 tot f 10.000 ,,afhankelijk van den tijdsduur waarin ecne uitspraak te verwach-,,ten is.

B . Indien terugzending voor één jaar naar Nederlandsch-Indië ,,in verband met de eischen van den dienst of uit anderen hoofde ,.niet meer mogelijk is:

---

[1]) Zie de uitspraak van dit Ambtenarengerecht van 28 Juli 1939, **M.R.T.** XXXV, **213,**

„1e. Heen- en(of) terugreis binnen 3 maanden verlof per open-
„baar vliegverkeer op nader door hem te bepalen tijdstip in overleg
„en onder nadere goedkeuring van het Marinebestuur.

„2e. daarenboven eene schadevergoeding van f 10.000 tot f 15.000.

„C. Indien A of B niet uitvoerbaar zijn buiten wil van klager:

„1e. eene schadevergoeding van f 20.000.

„Voorts in de gevallen A., B. of C. elk: een toe te kennen buiten-
„gewoon verlof van drie weken, waardoor hij in staat zal zijn, de
„voorgenomen reis naar Egypte, van belang als studiereis voor zijn
„vader, doch zonder zijn steun niet mogelijk, alsnog met zijne be-
„jaarde ouders te ondernemen.";

O. dat klager ter terechtzitting van dezen Raad heeft verklaard, van de hierboven onder A., B. en C. vermelde vorderingen slechts de onder A. 1°. en B. 1°. te willen handhaven;

In rechte:

O. dat deze Raad, de gedingstukken in onderling verband beschouwende, meent te moeten aannemen, dat de bedoeling van klager, wiens schrifturen in bijzondere mate aan verwardheid en onduidelijkheid lijden, is geweest, een beslissing in administratief beroep uit te lokken met betrekking tot zijn(e) verzoek(en) tot verlenging van zijn verblijf in de tropen;

O. dat de voormelde ministerieele beschikking van 31 Maart 1939 dan ook alleen daaromtrent een beslissing inhoudt;

O. dat derhalve — zijnde den Raad aangetoond, dat het onderhavige beroep is ingesteld binnen den termijn, bedoeld in art. 60, lid 3, der Ambtenarenwet 1929 — moet worden onderzocht, of de beslissingen van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië d.d. 24 October 1938 en 15 November 1938, voor zoover zij betrekking hebben op klagers in de eerste feitelijke overweging onder I en III vermelde verzoeken, feitelijk of rechtens strijden met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften dan wel of die Commandant bij het nemen van die besluiten van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat de beslissing van 15 November 1938 volstrekt overbodig is — immers een gevolg is van nadere inlichtingen door klager verstrekt, niet met betrekking tot zijn verzoek om verlenging van zijn verblijf in de tropen met één jaar, maar nopens de vraag, of hij niet ingevolge art. 81 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht en art. 34 van de Algemeene Baksorder aan het Departement van Defensie had moeten berichten, dat hij het „Commissariaat N.V." had aanvaard, waarop hij zich nu beriep als grond voor de verlenging van zijn verblijf in de tropen — en geheel onnoodig inhoudt, dat er voor den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië geen aanleiding bestaat, op de genomen beslissing terug te komen:

O. dat een beslissing, luidende, dat niet wordt teruggekomen op sen vroegere beslissing, noch feitelijk noch rechtens strijdt met de

toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, wijl eenig zoodanig voorschrift, hetwelk aan een administratief orgaan zoude verbieden te beslissen, dat op een beslissing niet wordt teruggekomen, niet bestaat;

O. dat evenmin gezegd kan worden, dat de Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië bij het nemen van de beslissing, dat hij niet terugkwam op zijn beslising, van zijn bevoegdheid, op genomen beslissingen niet terug te komen, kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven; zijnde althans dezen Raad niet gebleken van het bestaan van eenigen grond, waarop die stelling zou kunnen worden gebaseerd;

O., met betrekking tot het bestreden besluit van 24 October 1938, dat de ministerieele beschikking van 31 Maart 1939, waarbij op het door klager ingestelde administratief beroep wordt beslist, steunt op de navolgende overwegingen:

,,dat ingevolge artikel 9 der „Bep. uitzending" de Minister van ,,Defensie beslist op verzoeken van officieren en schepelingen oin ,,verlenging van den duur van het verblijf in Nederlandsch-Indië; ,,dat de commandant der zeemacht aldaar, die met de geregelde af- ,,lossing van de in Nederlandsch-Indië dienende Europeesche mili- ,,tairen der zeemacht is belast — hetwelk o.m. inhoudt het voor ,,repatrieerende militairen tijdig bespreken van plaatsen op naar ,,Nederland vertrekkende mailbooten — naar aanleiding van even- ,,genoemd voorschrift heeft bepaald, dat verzoeken om verlenging ,,van den duur van het verblijf in Nederlandsch-Indië aan zijn ,,Departement moeten worden ingediend in een tijdvak, liggende ,,tusschen 8 en 6 maanden vóór den datum waarop betrokkene aan- ,,spraak heeft om naar Nederland terug te keeren en dat verzoeken ,,vóór of ná genoemd tijdvak ingediend, niet aan den Minister van ,,Defensie worden overgebracht, tenzij bij een vroegere c.q. latere ,,indiening *bijzondere* redenen aanwezig zijn om van dit tijdvak af ,,te wijken (1 I.V. VII art. **3);**

,,dat klagers verzoek om verlenging van zijn verblijf in Neder- ,,landsch-Indië eerst op 18 October 1938, alzoo ruim 4 maanden ná ,,het tijdstip, waarop dit verzoek het Departement der Marine te ,,Batavia moest hebben bereikt, werd ingediend en dus reeds om die ,,reden niet voor behandeling vatbaar was, tenzij bijzondere redenen ,,aanwezig waren, welke de latere indiening van het verzoek konden ,,rechtvaardigen;

,,dat klager als reden voor zijn verzoek om verlenging van verblijf ,,in Nederlandsch-Indië in de eerste plaats in hoofdzaak heeft aan- ,,gevoerd „particuliere belangen" en voorts „financieele belangen"; ,, „commissariaat N.V."; dat laatstvermelde toelichting — blijvende ,,eerstgenoemde als houdende geen reden van bijzonderen aard" hier ,,buiten beschouwing — echter zonder nadere preciseering niet als ,,een „bijzondere reden" Ban worden aangemerkt om het indienen ,,van het verzoek ná den voorgeschreven termijn te rechtvaardigen

„aangezien financieele belangen — zulks in verband met de hoogere „inkomsten, welke het marine-personeel binnen de keerkringen ge- „niet — in den regel voor ieder militair der zeemacht een rol spelen „bij het indienen van een verzoek om verlenging van verblijf in de „tropen, terwijl het uitoefenen van een commissariaat eener in Neder- „landsch-Indië gevestigde Naamlooze Vennootschap, als zijnde een „zuiver particuliere aangelegenheid, uiteraard geen beletsel kan „vormen om een zoodanig militair te doen repatrieeren of naar elders „te dirigeeren, tenzij de betrokkene tijdig mocht hebben aangetoond „dat zijn belangen alsdan dermate zouden worden geschaad. dat het „lijdelijk doen wijken van het dienstbelang voor het particulier be- „lang van betrokkene kan worden gerechtvaardigd; dat klager, bij „.het indienen van zijn meergenoemd verzoek, zulks heeft nagelaten; „dat mitsdien van *bijzondere redenen,* als bovenbedoeld, ten tijde „van het indienen van klagers verzoek, niet is gebleken, althans „klager in gebreke is gebleven in de summiere toelichtingen op zijn „verzoek naar voren te brengen.";

O. dat deze Raad zich geheel met die overwegingen vereenigt en dezelve overneemt en tot de zijne maakt, waaruit volgt, dat niet kan worden aangenomen, dat hetzij feitelijk, hetzij rechtens, strijd bestaat tusschen het bestreden besluit van 24 October 1938 en eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift;

O. dat evenmin gebleken is, dat de Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Tndiii bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat het beroep van klager dus ongegrond moet worden verklaard;

O. voorts, dat klager moet worden verklaard niet-ontvankelijk in ziin vorderingen. in het klaagschrift vermeld onder II. IV en V en in" zijn vorderingen, vermeld in de voorlaatste feitelijke overweging, voor zoover die door hem zijn gehandhaafd, en wel op dezen grond, dat de Raad of in het geheel niet, of althans in dit geding niet bevoegd is over die vorderingen te beslissen:

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep van klager ongegrond;

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn vorderingen, in het klaagschrift. vermeld onder **11,** IV en V en in die, vermeld in de voorlaatste feitelijke overweging, voor zoover deze door hem zijn gehandhaafd.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 16 November 1939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Niet in *aanmerking* brengen voor toekenning van de gouden medaille. Er is geen algemeen verbindend voorschrift, bepalende dat in aoodanig besluit ook de feiten *moeten* worden vermeld waarop de *aangevoerde* grond is gebaseerd.

De *tekortkomingen* waarvoor eischer *krijgstuchtelijk* is gestraft, *zijn hem niet ten* onrechte *ten* laste gelegd. De *C.R.* neemt ook verder als *vaststaande* aan, dat *zijn* gedrag en optreden reeds gedurende verscheidene jaren reden heeft *gegeven* tot ontevredenheid bij zijne superieuren.

Voor een voorloopig uitstel van de toekenning van de *medaille* was, gelet op de desbetreffende *voorschriften*, i.c. *geen* reden. Evenmin is er sprake van een verkeerd gebruik van bevoegdheid.

De uitspraak *van* het *Militair* Ambtenarengerecht, houdende ongegrondverklaring *van* het beroep, bevestigd.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake D., wonende te Utrecht, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. C. H. J. W. van Soest, advocaat te Utrecht, tegen den Chef van den Militairen Pharmaceutischen Dienst te Amsterdam, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden W. van Heteren, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat gedaagde blijkens zijn aan eischer gericht schrijven d.d. 8 Mei 1939 heeft besloten eischer, toenmaals adjudant-onderofficier-militair apothekersbediende, laatstelijk werkzaam in de militaire apotheek te Utrecht, niet in aanmerking te brengen voor de toekenning van de medaille na 36 jaren dienst, als bedoeld in het Koninklijk Besluit van 18 Februari 1904, No. 30, zulks op grond dat eischers toenemende onkrijgstuchtelijke houding, zich o.m. uitende in het feit, dat deze binnen een week tijd tweemaal krijgstuchtelijk moest worden gecorrigeerd, gedaagde daartoe geen vrijheid gaf;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtspreliende

in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 28 Juli 1939 [1]) — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het beroep van voornoemden D. tegen vorenbedoeld besluit ongegrond heeft verklaard;

O. dat eischer van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en op de bij beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en met vernietiging van gedaagde's beslissing d.d. 8 Mei 1939 te beslissen, dat eischer in aanmerking komt voor de toekenning van de gouden medaille, bedoeld in het Koninklijk Besluit d.d. 18 Februari 1904, No. 30;

O. dat gedaagde op de in de contra-memorie gestelde gronden heeft verzocht de uitspraak van het Ambtenarengerecht te bevestigen;

In rechte:

O. dat eischer in de eerste plaats als grief tegen de beroeper1 uitspraak heeft aangevoerd, dat het Ambtenarengerecht slechts liet feit, hetwelk gedaagde in zijn besluit met name heeft genoemd — volgens eischer slechts het feit, dat hij binnen een week tijd tweemaal krijgstuchtelijk is gestraft — had mogen beschouwen als feitelijken grond voor gedaagdes beslissing tot niet-toekenning der gouden medaille en verder geen acht meer had mogen en behoeven te slaan op de door gedaagde gebezigde qualificatie ,,Uwe ***toenemende*** onkrijgstuchtelijke houding", nu gedaagde hieraan in zijn beslissing geen andere feiten meer heeft ten grondslag gelegd;

O. dat de Raad deze grief verwerpt;

O. toch dat in het bestreden besluit uitdrukkelijk wordt melding gemaakt van eischers ,,toenemende onkrijgstuchtelijke houding, zich *o.m.* uitend in het feit, dat deze binnen een week tijd tweemaal krijgstuchtelijk moest worden gecorrigeerd", waaruit dus volgt, dat juist niet die krijgstuchtelijke straffen, doch eischers toenemende onkrijgstuchtelijke houding den grond vormde voor het genomen besluit; zijnde niet eenig algemeen verbindend voorschrift aan te wijzen, hetwelk bepaalt, dat in een besluit als het onderhavige moeten worden vermeld de feiten, waarop de aangevoerde grond is gebaseerd;

O. dat — zulks naar aanleiding van het ter zake door eischer voorts aangevoerde — moge worden opgemerkt, dat de qualificatie ,,toenemende onkrijgstuchtelijke houding" in dit verband zeer zeker ook omvat een ,,niet verbeterde onkrijgstuchtelijke houding";

O. nu dat de Raad met den eersten rechter op de door dezen daarvoor aangevoerde gronden aanneemt, dat de tekortkomingen, waarvoor eischer op 4 Mei 1939 krijgstuchtelijk is gestraft, hem niet ten onrechte zijn ten laste gelegd, hebbende voorts de Raad op grond van de gedingstukken, waaronder de rapporten van den Militairen Apotheker der 2e klasse, Chef der Xilitaire Apotheek te Utrecht. S. J. Ritzema, d.d. 23 Mei 1939 en 5 Juni 1939, de overtuiging bekomen — welke door het namens eischer ter bovenbedoelde terecht-

---

[1]) Zie M.R.T. XXXV, **211.**

zitting te berde gebrachte niet is kunnen worden geschokt — en nemende de Raad dan ook als vaststaande aan dat eischers gedrag en optreden als militair apothekersbediendc reeds gedurende verscheidene jaren, aan het bestreden besluit voorafgaande, reden heeft gegeven tot ontevredenheid bij zijn superieuren;

O. dat, waar dc krijgstuchtelijke straffen zijn moeten worden opgelegd op 4 Mei 1939, toch zeker niet kan worden gezegd, dat zich ten opzichte van eischer voordeed het geval, bedoeld in het tweede lid van paragraaf 5 der Ministerieele Beschikking van 10 Maart 1904, IIIe afd. No. 174. gegeven ter uitvoering van het Koninklijk Besluit van 18 Februari 1904, No. 30, namelijk dat ,,hij gedurende de laatste twee jaren doorslaande bewijzen van verbeterd gedrag gegeven en getoond heeft, dat het hem ernst is om zich de onderscheiding in alle opzichten waardig te blijven toonen", welke twee jaren in casu zijn die, onmiddellijk voorafgaande aan het bestreden besluit van 8 Mei 1939;

O. dat eischer nog heeft betoogd, dat gedaagde conform het laatste lid van voormelde paragraaf 5 de toekenning der gouden medaille voorloopig voor een bepaalden tijd had moeten uitstellen, doch de Raad eischer ook hierin niet kan volgen, vermits bedoeld lid, luidende: ,,Is het gedrag van den betrokken militair berispelijk geweest of heeft zijn ijver te wenschen overgelaten gedurende het jaar vóór het tijdstip, waarop hij op het onderscheidingsteeken aanspraak zou kunnen maken, dan zal de toekenning voorloopig voor een bepaalden tijd worden uitgesteld.", beschouwd in verband met het tweede lid dier paragraaf, kennelijk betrekking heeft op het geval. dat *alleen* gedurende het aldaar bedoelde jaar het gedrag berispelijli is geweest of de ijver te wenschen heeft overgelaten; hebbende eischer juist blijk gegeven van zoodanig gedrag gedurende verscheidene jaren;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat eischer niet heeft voldaan aan de voorwaarden — gesteld in artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 18 Februari 1004, No. 30, zooals dit sindsdien is gewijzigd, jº. artikel 5 van vorenbedoelde Ministerieele Beschikking — voor de toekenning van een gouden medaille zoodat het bestreden besluit noch feitelijk, noch rechtens met die bepalingen strijdt;

O. dat den Raad niet is gebleken van het bestaan overigens van eenig algemeen verbindend voorschrift, waarmede dat besluit zoude strijden, noch ook, dat gedaagde bij het nemen daarvan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat mitsdien de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Regtspleging bij de landniagt.

Ministerieele beschikking van 6 Februari 1940, IIe Afd. B, nr. 107.

(Zie L.O. 1939, nr. 388 O.)

Legerorders 1940, Nr. 72.

Jn L.O. 1939, nr. 388 O worden de volgende wijzigingen aangebracht.

Punt **3,** bladz. 2 en 3 van genoemde legerorder lezen: [1])

3. Voorts worden, met betrekking tot het bepaalde in art. 11 en art. 12 van de Regtspleging bij de landmagt, de militairen. vermeld in de eerste kolom van den hierna volgenden staat, geacht te behooren tot de daarachter vernielde kantonnementen.

Militairen.	Kantonnementen.
De niilitniren, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Friesland, enz. benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen.	*Groningen.*
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Overijssel. enz. benevens de in het gezagsgebied van dien bevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen, voor zooveel deze laatste niet onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger zijn gesteld.	*Apeldoorn.*
De militaren, gesteld onder de bevelen van den Territoriale-bevelhebber in Zuid-Lialburg. benevens de in het gezagsgebied van dien hevelhebber aanwezige luchtverdedigingsorganen, voor zooveel deze laatste niet onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger zijn gesteld.	*Maastricht.*

[1]) M.R.T. XXXV, blz. 222 en 223.

Militairen.	Kantonnementen.
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Commandant in Zeeland, benevens de in het gezagsgebied van dien commandant aanwezige luchtverdedigingsorganen en de 4de Depotcompagnie kustartillerie.	*Middelburg.*
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Commandant van de Stelling van Den Helder, benevens de in het gezagsgebied van dien commandant aanwezige luchtverdedigingsorganen en de Iste Depotcompagnie kustartillerie.	*Den Helder.*
De militairen, behoorende tot de organen van de Etappen- en verkeersdienst, voor zooveel niet gelegerd te *Rotterdam* en te *'s-Gravenhage.*	*Amsterdam.*
De militairen, gesteld onder de bevelen van den Commandant van den Luchtverdedigingskring Utrecht-Soesterberg.	*Utrecht.*

Ministerieele beschikking van 13 Februari 1940, IIde Afd. B, nr. 144.

Legerorders 1940, Nr. 83.

In L.O. 1939, nr. 388 O. zooals deze is gewijzigd bij L.O. 1939, nr. 530, worden de volgende wijzigingen aangebracht: [1])

bladzijde 1, doorhalen in regel 3 v.o. de woorden „gelegen in provinciën,";

bladzijde 2, regels 1 tot en met 13 v.b. lezen als volgt:

De kantonnementen gelegen in de provincie Friesland, in de provincie Groningen, in de provincie Drenthe en in de provincie Overijssel, benevens in het gedeelte van de provincie Gelderland, gevormd door de gemeenten Elburg, Doornspijk, Epe, Apeldoorn, Rozendaal, Arnhem, Elst, Valburg, Beuningen, Wijchen en Overasselt en het ten Oosten van die gemeenten gelegen gebied.	Apeldoorn.

[1]) **Zie** M.R.T. XXXV, **blz.** 221, regel 2 v.o. en blz. 407.

De kantonnementen gelegen in het overige gedeelte van de provincie Gelderland en in de provincie Utrecht, met uitzondering van hei kantonnement Utrecht.	Amersfoort.
Het kantonnement Utrecht.	Utrecht.
De kantonnementen gelegen in de provinciën Zuidholland en Noordholland.	's-Gravenhage.
De kantonnementen gelegen in de provinciën Zeeland, Noordbrabant en Limburg.	's-Hertogenbosch.

Ministerieele beschikking van 1 Maart 1940, IIde Afd. B, nr. 113.

Legerorders 1940, Kr. 120.

Ten aanzien van de toepassing van artikel 120 van de Regtspleging bij de landmagt, worden de kantonnementen, gelegen in de provincie Utrecht, gerekend te behooren tot het kantonnement Utrecht.

Ministerieele beschikking van 5 Maart 1940, IIde Afd. B, nr. 111.

(Zie L.O. 1939, nr. 388 O.) [1])

Legerorders 1940, Nr. 129.

In afwijking in zooverre van het daaromtrent gestelde in L.O. 1939, nr. 388 0, zal als kantonnementscommandant te Rotterdam optreden de Commandant van het Depot genietroepen.

Naleving van de bepalingen van de Vuurwapenwet 1919. [2])

Ministerieele beschikking van 9 Februari 1940, IVde Afd. B, nr. 212.

Legerorders 1940, Nr. 80.

Door verschillende reserve-officieren zijn vuurwapens c.q. met munitie aangeschaft op vertoon van schriftelijke machtigingen, door hen zelf dan wel door hun onmiddellijke chefs opgemaakt.

Onder de aandacht wordt gebracht, dat zulks niet; overeenkomt met de bedoeling van het bepaalde in art. 6, sub 3°, van de vuurwapenwet 1919, en in verband hiermede niet meer mag geschieden.

Alle reserve-officieren, die bij demobilisatie in het bezit zijn van een vuurwapen, hetwelk zij niet hebben behoeven in te leveren en

---

[1]) M.R.T. XXXV, 221.

[2]) Men zie ook M.R.T. XXXII, 8; XXXIII, 575 en XXXIV, 255.
Red. M.R.T.

waarvoor zij geen bijzondere niachtiging van artikel 3, lid 3, 4°, Vuurwapenwet 1919 hebben, zijn verplicht zich te dier zake, eigener beweging, zoo spoedig mogelijk in verbinding te stellen met het hoofd van plaatselijke politie hunner woonplaats.

Militaire Justitie.

Legerorder 1940 nr. 95 bevat de Koninklijke besluiten van 21 December 1939 (Stbl. No. 286), tot instelling van drie militaire arrondissementen, van **3** Februari 1940 (Stbl. No. 281) tot vaststelling van den datum van inwerkingtreding van eerstgenoemd K.B.. en van 3 Februari 1940. nr. 4 houdende de benoeming van de presidenten cn de auditeurs-militair. alsmede van hunne plaatsvervangers bij de nieuw ingestelde krijgsraden tc 's-Gravenhage en te Utrecht. (Zie M.R.T. XXXV, 523 en 625).

Die Legerorder bepaalt verder: [1])

In verband nict het vorenstaairde worden met ingang van *15 Februari 1940* als commandeerende generaals of commandeerendr officieren, als bedoeld in de „Regtspleging bij de Landmagt", onderscheidcnlijk aangewezen:

voor het arrondissement 's-Grarenhage: de Commandant van de Vesting Holland;

voor heb arrondissement 's-Hrrtogenboseh: de Commandant van het IIIde Legerkorps;

voor het arrondissement Utrecht: de Commandant van liet Veldleger.

Geheimhouden van militaire aangelegenheden*[2])

Ministerieele bekendmakiny van 26 Februari 1940.
IIde Afd. A. nr. ***103.***

Vlootorders 1940, Nr. 14.

1. Iedere Nederlander en speciaal ieder dienende in de weermacht behoort cr van doordrongen te zijn, dat alom met de aanwezigheid van personen — Nederlanders en niet-Nederlanders — gerekend moet worden, die er hun werk van maken, gegevens omtrent de weermacht, de organisatie van militaire bureaux, van de daar werkzame personen, van iederen rang, van behandelde aangelegenheden, van binnenkomende rapporten of uitgaande bevelen, te verzamelen. teneinde die aan menschen, die zeker niet het Nederlandsch belang voorstaan, tc doen toekomen.

[1]) Bedoeling en strekking van het hier bepaalde zijn ons niet duidelijk mogen worden. Kan een onzer lezers ons hieromtrent wellicht inlicliten?

[2]) Zie ook L.O. 1989, Nr. 210 O. Hiervóór blz. 17. Red. M.R.T.

2. Het is uit dien hoofde absoluut noodzakelijk, rekening houdende met de belangen van Nederland, onder geen beding niet wien ook, tenzij met of ten aanhoore van personen, wien het wegens dienstbelang aangaat, te spreken over aangelegenheilen als hierboven bedoeld, daar overal ooren te luisteren liggen.

3. Bovendien moet men er op bedacht zijn, dat de onder **1** bedoelde personen een dusdanige routine op dit gebied hebben, dat, indien degene, niet wien zij in gesprek geraken, zich niet bijzonder in acht neemt, de kans bestaat, dat hij ongemerkt volkomen wordt uitgehoord.

Voor dit werk wordt veel gebruik gemaakt van vrouwen.

Zoowel de mannen als dc vrouwen, op dit gebied werkzaam, trachten dikwijls met allerlei gefantaseerde familierelaties enz. zich een schijn van betrouwbaarheid en bijzondere vaderlandsliefde ie geven.

4. Dit tegen Nederland gcrichtc werk kan alleen bestreden worden, indien ieder van hoog lot laag zich tot vasten regel stelt, niet niemand, wien ook, tenzij het dienstbelang zulks medebrengt, te spreken over wat hij in den dienst te weten komt of opmerkt en zich vast voorneemt en ook uitvoert. dien regel te allen tijde na te leven, zoowel in particuliere gesprekken, als in gesprekken in openbare lokalen, zooals café's, treinen. enz., enz.

5. Een dringend beroep wordt op een ieder gedaan. om zich zelven, het Vaderland, zijn gezin enz. te vrijwaren tegen dit. tegen ons allen bedreven kwaad.

Eeii ieder die constateert, dat iemand zich aan dergelijke feiten schuldig maakt of bemerkt, dat ieniand tracht hem uit te hooren, pleegt een verzuim tegen zijn Vaderland, indien hij nalaat hiervan aan de hoogere autoriteiten melding te maken. Schijnbaar onbelangrijke mededeelingen als hier bedoeld kunnen boor de eigen organen, die te waken hebben tegen spionnage, dikwijls een aanwijzing zijn, welke er toe kan leiden om spionnen Ie ontdekken en te ontmaskeren.

Het is van het hoogste belang voor allen en daarom zij een ieder hieraan steeds indachtig!

Hoog Militair Gerechtshof.

Eervol ontslag van den Vice-Admiraal **J. H. O.** graaf VAN DEN BOSCH, als Lid, en van den Schout-bij-Kacht-tit. b.d. E. G. DE WIJS, als plaatsvervangend-Lid.

Benoeming van den Vice-Admiraal A. VOS. als Lid.

Bij K.B. van 29 December 1939 So. 120 is:

a. aan den Vice-Admiraal J. H. O. graaf VAN DEN BOSCH, op het daartoe door hem gedaan verzoek, met ingang van **1** Januari 1940 eervol ontslag verleend uit zijne betrekking vaii Lid van het Hoog Militair Gerechtshof, onder dankbetuiging voor de in die betrekking bewezen diensten;

b. de Vice-Admiraal A. Vos, tot dusver Raad (plaatsvervangend-Lid) benoemd tot Lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Bij K.B. van 5 Januari 1940 No. 4 is aan den Schout-bij-Nachttit. b.d. E. G. DE WIJS, op het daartoe door hem gedaan verzoek, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van Raad (plaatsvervangend-Lid) in het Koog Militair Gerechtshof. onder dankbetuiging voor de als zoodanig bewezen diensten.

In een op 28 December 1939 gehouden plechtige zitting van het Hoog Militair Gerechtshof heeft de Vice-Admiraal **J. H. O.** graaf VAN DEN BOSCH, die eervol ontslag had verzocht wegens het bereiken van de wettelijke leeftijdsgrens, als Lid van het Hof afscheid genomen. [1])

Vele vooraanstaande leden van de militair- en de burgerrechterlijke macht woonden deze zitting bij.

De President, Mr. E. JELLINGHAUS. bracht bij den aanvang der zitting in herinnering, dat de Vice-Admiraal graaf VAN DEN BOSCH met ingang van 1 Januari 1924 tot lid van het Hof werd benoemd als opvolger van den Vice-Admiraal *C.* **J.** G. DE BOOY. Het Hof was toen nog gevestigd in het oude gebouw aan de Drift te Utreelit. doch reeds sedert 1918 was graaf VAN DEN BOSCH als Raad aan het Hof toegevoegd. De geheele verandering van de militaire wetgeving na den wereldoorlog heeft graaf VAN DEN BOSCH medegemaakt en in 1925 wercl het Hof, onder zijn toenmaligen bekwamen President Mr. Dr. C. **J.** H. SCHEPEL, naar 's-Gravenhage verplaatst.

Na in enkele trekken de voornaamste gebeurtenissen uit dc ambtsperiode van den Vice-Admiraal VAN DEN BOSCH als Lid van het Hof te heben geschetst. zeide spreker, dat het Hof het scheidcnclr Lid cn diens ervaring zeer zal missen.

Ten slottc gaf spreker uiting aan de vurige hoop, dat de uitbreiding van liet aantal krijgsraden spoedig mocht zijn verwezenlijkt, hetgeen noodig is nu dr Weermacht tot liet tienvoudige is vergroot.

De Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht. Mr. A. BRANTS. daarna het woord verkrijgend. schetste den aftredenden Vice-Admiraal eveneens als een hoogst bekwaam Lid van het Hoog Militair Gerechtshof, met wien hij sedert 1926 in dit College lieeft mogen sameiiwerken. Niet alleen de eigenschappen als Lid van liet Hof, maar ook de aangename wijze van omgang heeft spreker altijd in den Viee-Admiraal graaf VAN DEN BOSCH gewaardeerd.

Namens de Balie sprak Mr. **J.** H. ROLANDUS HAGEDOORN, die in het bijzonder dankte voor de tegemoetkomende wijze van optreden van graaf VAN DEN BOSCH jegens hen, wier taak het is, de gun-

---

1) Wij ontvingen dit verslagje te laat om nog in de Maartaflevering te worden opgenomen.

Red. M.R.T.

stige zijde van hen, die in de beklaagdenbank staan, te belichten.

De Vice-Admiraal g-raaf VAN DEN BOSCH dankte in hartelijke bewoordingen voor de jegens hem uitgesproken waardeering. Het eerste contact met het Hoog Militair Gerechtshof had spreker in 1918 en in 1924 werd hij daarin als Lid opgenomen. Aan het Hof zal spreker steeds de beste herinneringen bewaren. Ook 's Hofs Griffier cn diens personeel dankte sprclier voor de genoten medewerking.

Alvorens deze plechtige zitting ie sluiten, richtte de President woorden van dank tot den mede aanwezigen Schout-bij-Nacht-tit. E. G. DE WIJS, die op liet punt stoncl oin, wegens het bereiken van de wettelijke leeftijdsgrens, als plaatsvervangend-Lid van het Hof af te treden.

Van dr gelegenheid tot persoonlijk afscheid nemen werd druk gebruik gemaakt.

De bij K.B. van 29 December 1939 in de plaats van den Vice-Admiraal J. H. O. graaf VAN DEN BOSCH tot Lid van het Hoog Militair Gerechtshof benoemde Vice-Admiraal A. Vos werd in 'e Hofs gewone zitting van 5 Januari 1940 als zoodanig beëedigd en geïnstalleerd.

Krijgsraden voor de Landmacht te 's-Gravenhage en te Utrecht.

Benoeming en beëediging van Presidenten en Auditeurs-Militair en van hunne plaatsvervangers. [1])

Bij Koninklijk Besluit van 3 Februari 1940 No. 4 zijn benoemd met ingang van den dag van indiensttreding voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt hetroklien. bij den Krijgsraad voor de Landmacht:

I. te *'s-Gravenhage:*

u. tot President: Mr. B. G. h. SMEETS, kantonrechter-plaatsvervanger, aclvocaat en procureur te Nijmegen;

b. tot Auditeur-Militair: Mr. D. J. VEEGENS, kanionrechter-plaatsvervanger, advocaat en procureur te 's-Gravenhage:

c. tot President-plaatsvervanger: Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELEN, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit ie Leiden, rechter-plaatsvervanger in de arrondissements-rechtbank te 's-Gravenhage;

d. tot Auditeur-Militair-plaatsvervanger: Mr. G. H. L. ARRIËNS, substituut-griffier bij de arrondissemeizts-rechtbank te 's-Gravenhage.

II. te ***Utrecht:***

a. tot President: Mr. J. W. U. DOORNBOS, kanionrechter-plaatsvervanger. advocaat cn procureur te Arnhem;

[1]) Zie ook L.O. **1940,** Nr. **95.** **Red.** M.R.T.

h. tot Auditeur-Militair: Mr. P. KAPTEIJN, kantonrechter-plaatsvervanger, advocaat en procureur te Zwolle;

c. tot President-plaatsvervanger:

1. Nr. R. F. VERVEEN, Rechter in de Arrondissements-rechtbank te Rotterdam:
2. Mr. J. J. PLUGGE, Rechter in de Arrondissements-rechtbank te Utrecht;
3. Mr. G. W. BANNIER, kantonrechter-plaatsvervanger in het kanton 's-Gravenhage, advocaat en procureur te Voorburg;

d. tot Auditeur-Militair-plaatsvervanger:

1. Mr. D. J. VAN GILSE, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de kantongerechten in het arrondissement Leeuwarden;
2. Mr. Z. HEIMENS VISSER, advocaat en procureur te Arnhem;
3. Mr. J. P. G. VAN VELZEN, advocaat en procureur te 's-Gravenhage.

In een op 13 Februari 1940 gehouden buitengewone zitting van het Hoog Militair Gerechtshof zijn de hierboven genoemde functionarissen — met uitzondering van den Heer Mr. VAN VELZEN, die wegens ziekte verhinderd was — beëedigd.

De Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, liet eerst het woord verkrijgende voor het nemen van zijn requisitoir, wenschte de nieuwe functionarissen geluk met hun benoeming, daarbij de hoop uitsprekende dal zij de zware en verantwoordelijke taak, welke in deze ernstige tijden op hun schouders is gelegd, tot eigen voldoening en in lief belang van de krijgstucht en tot heil van het Nederlandsche volk zullen mogen verrichten.

Nadat de wd. Griffier. Kapitein Drs. A. SPRUIJT, op verzoek van den President het Koninklijke besluit van benoeming had voorgelezen, werden achtereenvolgens de benoeinde Presidenten, Auditeurs-Militair. Presidenten-plaatsvervangers en Auditeurs-Militair-plaatsvervangers beëedigd.

Hierna heeft 's Hofs fungeerend-President, Mr. Dr. W. A. J. M. FICK, de beëedigde functionarissen gelukgewenscht, mede namens den President van het Hof, Mr. E. JELLINGHAUS, die wegens ongesteldheid verhinderd m-as het Hof te presideeren.

Mr. Dr FICK zeidc verheugd te zijn, dat nu eindelijk de dag was aangebroken, waarop de nieuwe Krijgsraden hun werkzaamheden zulleii kunnen aanvangen, opdat de achterstand bij de militaire gerechten zoo spoedig mogelijk zou worden ingehaalcl. Spreker sprak de hoop uit, dat de Regeering al haar medewerking aan de Krijgsraden zou verleenen door het beschikbaar stellen van voldoende hulpkrachten. Niet alleen in de te berechten zaken, ook in de cxecutie van de straffen is een achterstand, hetgeen. aldus sprelier, niet in het belang is van een goede rechtsorde.

Wil een goede rrchtspleging geheel tot haar recht komen, *dan* moet er geen achterstancl in vervolging en executie bestaan.

Mr. Dr. FICK sprak tenslotte den wensch uit, dal de nieuwe

functionarissen zullen bijdragen tot een goede militaire rechtsplegging ter bevordering van een goede tucht in de weermacht tot heil van ons vaderland.

De zitting werd door vele belangstellenden, bij de militaire en de gewone rechtspraak betrokken, bijgewoond.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

J. W. O. graaf van den Bosch f

Onder buitengewoon groote belangstelling, zoowel uit marinekringen als van de zijde der militair-rechterlijke macht is op 16 Maart j.l. ter Algemeene begraafplaats te 's Gravenhage het stoffelijk overschot van den op 13 Maart plotseling overleden Vice-Admiraal b.d., oud-lid van het Hoog Militair Gerechtshof, J. H. O. graaf van den Bosch, begeleid door de tonen van het Wilhelmus, aan den schoot der aarde toevertrouwd.

Tot 1 Januari 1940 lid van ons hoogste militaire rechtscollege treft het ons wel zeer tragisch dat deze verdienstelijke officier slechts zoo korten tijd van zijn welverdiend otium cum dignitate heeft mogen genieten. Terecht bracht de vice-admiraal Schreuders als vriend zijn oud-medelid bij de teraardebestelling in hartelijke, gevoelvolle woorden, hulde roor diens welbesteed leven, gedragen door een nobel karakter.

Ook mij zullen zijne nagedachtenis in sympathieke herinnering bewaren.

d. W.

Deelneming door militairen en burgers aan commune delicten.

In Februari jl. stonden volgens de dagbladberichten, in hooger beroep achtereenvolgens voor het Gerechtshof te Amsterdam terecht een militair, gemobiliseerd dieiistplichtige. wegens diefstal en een burger wegens heling van het gestolen goed. beiden te dier zake door de rechtbank te Utrecht veroordeeld.

De militair had herhaalde malen reservewielen en banden van militaire auto's weggenomen en die aan opkoopers verkocht.

Het verband tusschen diefstal en heling schijnt aanleiding te zijn geweest om, blijkbaar dan met toepassing ran art. 81 Inv. wet Mil. Straf- en Tuchtrecht. ook den militair voor den burgerrechter te vervolgen.

Is dit tereclit geschied? Wij gelooven het niet.

Vooreerst kan de vraag rijzen of die militair zich niet heeft schuldig gemaakt aan een feit strafbaar gesteld bij het W.v.M.S.. in welk geval de competentie van den burgerrechter, volgens genoemd art. 81, reeds dadelijk zou zijn uitgesloten. Wij denken dan meer in het bijzonder aan de artt. 151 en vlgg. van het W.v.M.S. De gegevens ontbreken ons echter om daarover een oorcleel uit te spreken.

Maar afgescheiden hiervan was de burgerrechter om een andere reden o.i. in hei onderhavige geval niet bevoegd. Art. 81 stelt n.l. daarvoor als eisch. dat het niet in het W.v.M.S. omschreven straf-

baar feit door den militair is begaan „in deelneming" met iemand die aan de rechtsmacht van den burgerlijken strafrechter onderworpen is. Ten aanzien van welk feit zou nu i.c. van „deelneming" ooit sprake kunnen zijn? Diefstal niet, immers daar staat de opkooper buiten, en heling eveninin, hiervan wordt de militair niet beschuldigd.

Het begrip „deelneming" zal verklaard moeten worden aan de hand van Titel V, Eerste boek W.v.S. [1]). Immers art. 114 Inv. wet schrijft voor dat de zoowel in deze wet als in liet W.v.M.S. voorkonicnde uitdrukkingen in beide dezelfde beteekenis hebben, terwijl art. 1 van dit wetboek de bepalingen van het gemeene strafrecht toepasselijk verklaart. Geen dier deelnemingsvormen viel hier echter te construeeren.

Tot dusver schijnt art. 81 niet tot moeilijkheden aanleiding te hebben gegeven. Rechtspraak is er dan ook weinig [2]). Indien wij de sententie van het H.M.G. van 14 Juni 1927, XXIII, 52, goed begrijpen. blijkt daaruit, dat de opvatting van den Utrechtschen officier van justitie toen een andere was dan thans het geval is geweest.

Vóór 1923, onder de heerschappij van de oude Crimineele Wetboeken, heeft de vraag die ons hier bezig houdt, meermalen tot rechterlijke beslissingen aanleiding gegeven. Het betrof toen art. 14 C.W.L. [3]), waarvoor tharis. met gewijzigde redactie. art. 81 Inv. wet in de plaats is getreden, luidende:

„Ook zal de militaire regter niet erkennen of regt spreken over zodanige militairen en ambtenaren, die gemeenschappelijk een *commun delict* hebben gepleegd met andere personen. welke te regt staan voor den burgerlijken Regter, of in dat delict zijn betrokken; maar zullen alsdan dusdanige militairen en ambtenaren, uithoofde der connexiteit, aan den burgerlijken Regter overgegeven, of trr Judicature overgelaten worden."

Aanvankelijk heeft de Hooge Raad [4]) beslist dat deze bepaling ook toepasselijk was ingeval er twee afzonderlijke delicten zijn gepleegd, doch samenhangende op de wijze van het toenmalige art. 130. 1° W.v.S.v. n.l. misdrijven gepleegcl ..door verscheidene vereenigde personen gelijktijdig".

De juistheid van deze interpretatie is echter als niet overeenkomstig de wet in de litteratuur steeds bestreden [5]) en het H.M.G.

---

[1]) In dien zin ook J. J. C. van Dijk-Van Dijck-Schepel. Wetb. v. Mil. Strafr. en Wet krijgst. 3e uitg., blz. 265.

Het woord „deelnemen" vinden we ook in art. 48 W.v.M.S. De M.v.T. (v. d. Hoeven I, 437) teekent daarbij aan: „Deelneemt. Het artikel is derhalve toepasselijk zoowel wanneer de meerdere mededade , als wanneer hij medeplichtige is." Evenzoo van Dijk, blz. 61.

[2]) Zie M.R.T. XXIII, 52; XXXV, 601.

[3]) Zie ook art. 54 (oud) Prov. Instr. H.M.G.

[4]) Arrest 1 Augustus 1843. W. 514. Het betrof hier een vechtpartij tusschen een burger en een militair.

[5]) Pols, „Het Crimineel Wetb. Krijgsv. te lande, tweede uitgave, blz. 109. Van der Hoeven, „Opme kingen over de Nederlandsche strafwetgeving

gaf dan ook bij sententie van 14 Oct. 1868 eene beslissing in anderen zin.

De Hooge Raad zelf heeft in latere jaren eveneens dat oude, te ruime standpunt verlaten. Zie o.a. arresten van 3 Oct. 1910 W. 9067. M.R.T. VI. 225, waarbij als eisch voor de toepassing van art. 14 wordt gesteld dat burger en militair te zamen als deelnemers *een en hetzelfde delict* hebben gepleegd of daarin samen zijn betrokken: van 26 Aug. 1912, *Ti*[r] 9387, M.R.T. VIII. 229 waarbij in een negatief jurisdictiegeschil werd beslist, dat art. 14 niet geldt ingeval een militair gebruik maakt van een door een burger opgemaakt valsch geschrift; 15 Oct. 1914. N.J. 1917. blz. 1090. M.R.T. XIII. 396[1]).

Een zaak geheel analoog aan die. welke tot onze opmerkingen de aanleiding was. is berecht door het H.M.G. bij sententie van 11 Sept. 1906. M.R.T. IV, 308. Het betrof toen ook diefstal door een burger en heling clooï een militair. en nadat het Gerechtshof te Arnhem zich ten aanzien van den militair onbevoegd had verklaard op grond, dat diefstal en heling geen gemeenschappelijk gepleegd commun delict vormen volgens art. 14 C.W.L., al was de laatste onmiddellijk op den diefstal gevolgd en al had de van heling verdachte militair het plegen van dien diefstal bijgewoond.

Meenen wij alzoo ook op grond van het vorenstaande dat de opvatting van de Rechtbank te Utrecht en van het Gerechtshof te Amsterdam niet overeenkomstig de wet is, daarnevens kan de vraag rijzen of het dan niet, door wetswijziging, mogelijk zou moeten worden gemaakt om dergelijke, dikwijls nauw met elkander verband houdende misdrijven door. *denzelfden* rechter te doen berechten. zulks ook overeenkomstig de *strekking* van meergenoemd art. 81. Ongetwijfeld zouden daaraan voordeelen zijn verbonden en vertraging in de strafrechtelijke behandeling worden voorkomen, doch anderzijds zou als nadeel gevoeld worden, dat de burgerrechter, onbekend met militaire eischen, minder goed dan de militaire rechter de juiste strafmate kan bepalen en niet minder, dat hij niet bevoegd is om militaire bijkomende straffen, men denke vooral aan ontslag uit den dienst en aan verlaging, op te leggen. Het viel ons op dat de Amsterdamsche procureur-genoraal in zijn requisitoir, volkomen terecht. opmerkte dat de verdachte zijn naam van Nederlandsch soldaat *onwaardig* M-as.

b.

---

voor bet krijgsvolk te lande", tweede di-uk, blz. 147. Men denke eraan dat heling van gestolen goed onde den C.P., art. 62, een vorm van medeplichtigheid was. Zie ook nog Mr. Rh. Feith in Tijdschr. v. Strafr. XI, 37; Collette en van Dijk, „Militaire rechtspleging", blz. 96.

[1]) Zie ook nog arrest Gerechtshof 's Hertogenbosch, 15 Jan. 1917, W. 10101; M.R.T. XIII, 94.

Het gebruiken van geweld door politie en militairen.

Onder dit opschrift komt in het Nederlandsch Juristenblad van 24 Februari en 2 Maart 1940 van de hand van Prof. Mr. J. M. van Bemmelen een belangrijk hoofdartikel voor. waarvan wij de kennisneming ook door onze militaire lezers zeer kunnen aanbevelen. Wij hadden het gaarne in het M.R.T. overgenomen. doch hiertegen bestond van de zijde van den uitgever bezwaar.

Frankrijk. (Vervolg van blz. 560).

Op blz. 411 van dezen jaargang maakten wij melding van een Décret réprimant la publication d'informations de nature à exercer une iiifluence fâcheuse sur l'esprit de l'arinée et des populations.

De rechtspraak heeft aan het in dat decreet vervatte verbod een beperkte interpretatie gegeven, in dien zin n.l. dat daaronder niet vallen „certains propos séditieux d'ordre purement subjectif. qui, sans constituer l'affirmation objective d'un fait précis, ni présenter en eux-mêmes et par eux seuls le caractère juridique d'un „acte nuisible à la défense nationale", maar die toch niet minder zijn „susceptibles d'exercer sur le moral de la population on de l'armée une inflnence néfaste, et de favoriser les entreprises de l'ennnemi."

De Regeering oordeelde het daarom noodzakelijk ook tegen zoodanige „manifestation d'opinions personnelles" op ie treden, waartoe bij decreet van 20 Januari 1940 bovenbedoeld decreet van 1 September 1939 is gecompleteerd met een nieuw artikel, luidende:

„Art. 2 bis. — Si les discours ou propos. cris ou menaces, écrits. imprimés. placards ou affiches. visés à l'article 1er ei-dessus. sans présenter le caractère d'une information, sont. néanmoins, de nature à favoriser les entreprises d'une puissance étrangère contre la France, ou à exercer une influence fâcheuse sur l'esprit de l'arniée et des populations, la peine sera de un mois à deux ans d'emprisonnement et d'une amende de 50 à 5.000 fr.".

Bij decreet-wet van 20 Januari 1940 zijn verscheidene wijzigingen gebracht in den Code de Justice militaire pour l'armée de mer. Van principieele of zeer ingrijpende beteekenis zijn zij niet. Op eenigen ervan willen wij hier de aandacht vestigen.

Door het gewijzigde art. 13 is eenige verandering gebracht in het voorzitterschap van de permanente maritieme rechtbanken aan den wal in Frankrijk. Voor beklaagden tot en met den rang van capitaine de corvette [1]), beschuldigd van misdaad (crime) moet nu ook als president worden aangewezen een raadsheer van het Hof van appèl. Betreft het slechts een wanbedrijf (délit) dan treedt de president

---

[1]) Zie M.R.T. XXXIV, 82.

van de plaatselijke rechtbank als voorzitter van het maritiem gerecht op. Ten aanzien van officieren van hoogeren rang is dit laatste niet geoorloofd.

Aan art. 14 is een bepaling toegevoegd krachtens welke ter berechting van een vlootaalmoezenier de rechtbank moet zijn samengesteld als voorgeschreven is ten aanzien van een luitenant ter zee 1e klasse.

Door een aanvulling van art. 21 is de mogelijkheid geopend dat in zaken waarin niet tot de zeemacht behoorende personen zijn betrokken, burgermagistraten worden aangewezen voor de vervulling der functie van officier-commissaris.

Een nieuw ingelascht art. 50 bis geeft aan de verwijzingsautoriteit, dus den préfet maritime, gehooid den commissaire du Gouvernement. reeds in tijd van vrede. de bevoegdheid oni in lichtere gevallen, nl. wanneer het betreft een feit strafbaar met een correctionneele straf, te bevelen dat de zaak rauwelijks voor de maritieme rechtbank zal worden behandeld zonder voorafgaande informatiën door den officier-commissaris.

In een aanvulling van art. 63 is bepaald dat ten aanzien van een in vrijheid gelaten beklaagde die niet voldoet aan eenige oproeping om te verschijnen. die invrijheidstelling van rechtswege is herroepen en tegen hem door de rechtbank een hevel lot inhechtenisneming zal worden uitgevaardigd.

Zoodanig bevel kan zij thans eveneens geven na veroordeeling, onvoorwaardelijk, tot hechtenis (emprisonnement) of tot een zwaardere straf.

De termijnen gedurende welke een beklaagde door den officier-commissaris, behalve wat betreft het verkeer met zijn raadsman, buiten communicatie kan worden gesteld (mise au secret) tot dusver gesteld op tweemaal vijf dagen, zijn nu, overeenkomstig de gewone strafvordering, verlengd tot tweemaal tien dagen, doch alleen bij vervolging wegens strafbare feiten tegen de uitwendige veiligheid van den Staat (art. 68).

Volgens art. 69 moet de officier-commissaris. indien hem bij zijne informatiën blijkt, dat in de zaak ook andere deelnemers betrokken zijn, hiervan mededeeling doen aan den maritiemen prefect. Op dien regel is thans als uitzondering gesteld het geval waarin het betreft strafbare feiten betreffende de uitwendige veiligheid van den Staat. De officier-commissaris kan dan zelfstandig die deelnemers, na advies van den commissaire du Gouvernement, in staat van beschuldiging stellen.

Door een wijziging van art. 74 is een leemte aangevuld [1]). Ook in geval de officier-commissaris van oordeel is, dat er voor het ten laste gelegde feit *onvoldoende bewijs* is, geeft hij een z.g.

---

[1]) Wij *vestigden daarop indertijd reeds de* aandacht. Zie M.R.T. *XXVI*, 408.

„ordonnance de non-lieu", verklarende dat er geen grond is den beklaagde verder te vervolgen.

Krachtens art. 80 kan de raadsman kennis nemen van de processtukken en daarvan ook, op zijne kosten, afschrift bekomen. Deze laatste bevoegdheid wordt thans in zoover beperkt. dat hem geen afschrift verleend mag worden van stukken „présentant un caractère secret."

Blijkens eene aanvulling van art. 263 *moet* in den vervolge de voorloopige hechtenis tusschen den dag der uitspraak van het vonnis en den datum waarop dit onherroepelijk is geworden steeds op den straf duur in mindering worden gebracht, indien:

1° de veroordeelde tegen het vonnis beroep niet heeft ingesteld;

2° hij beroep heeft ingesteld en de straf als gevolg daarvan is verminderd.

Bij decreet-wet van 7 Maart 1940 is wijziging gebracht in art. 250 van den Code de justice militaire pour l'armée de terre en in art. 263 van den Code de justice militaire pour l'armée de mer. en wel betreffende de wijze waarop de doodstraf door een militair gerecht opgelegd aan een niet-militair. zal worden ten uitvoer gelegd.

Volgens genoemde artikelen werd de doodstraf, opgelegd door een militair gerecht zoon-el aan militairen als aan niet-militairen. zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, uitgevoerd met den kogel [1]). Hiervan was het gevolg dat een niet-militair wegens een commun delict door een militair gerecht tot de doodstraf veroordeeld, werd gefusilleerd, maar, wanneer de gewone rechter, dus het Hof van assizen, tegen een burger schuldig aan een volkomen gelijk misdrijf, de capitale straf uitspreekt, de veroordeelde krachtens art. 12 van den Code pénal, wordt geguillotineerd (la tête tranchee).

Dit verschil in tenuitvoerlegging van de doodstraf acht de Fransche Regeering niet gerechtvaardigd. Daarom is thans bepaald dat de uitvoering van doodstraffen, opgelegd door de permanente militaire of maritieme rechtbanken [2]), *met* den kogel alléén zal geschieden als het betreft militairen en daaraan geassimileerden en eveneens bij veroordeeling van niet-militairen ter zake van een misdrijf tegen de uitwendige veiligheid van den Staat, ter berechting waarvan alleen de militaire rechter competent is. In alle andere gevallen wordt de terdoodvcroordcelde niet-militair geguillotineerd [3]).

De nieuwe bepaling zal ook gelden voor in kracht van gewijsde gegane, doch nog niet ten uitvoer gelegde doodvonnissen.

---

[1]) Zie voor het cérémonieel der executie, Hagueney, Traité théorique et pratique de droit pénal et de procédure pénale militaires, blz. **354.**

[2]) Dus niet bijv. bij het leger te velde. Wij vermoeden om de practisehe reden dat men daar niet over een guillotine kan beschikken.

[3]) Hierdoor is weder, gewijzigd, teruggekeerd tot den toestand van vóór 1928, toen het tegenwoordig geldende wetboek werd vastgesteld. Volgens die oude regeling werden de door een krijgsraad in het moederland, in tijd van vrede, wegens een commun delict tot de doodstraf veroordeelden geguillotineerd.

Handhaving van de krijgstucht. Politiek in de weermacht.

Uit het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Defensiebegrooting voor 1940 nemen wij hrt volgende over:

Handhaving van de krijgstucht. Eenige leden vestigden de aandacht op het groote belang, aan de handhaving van eene goede krijgstucht verbonden. Deze leden hadden met instemming kennis genomen van een desbetreffend artikel van Luitenant-Kolonel S. VELDMEIJER (vgl. no. 11 van jaargang 1939 van het Orgaan van de Vereeniging van Officieren van de Koninklijke Landmacht). Eene goede krijgstucht achtten zij een essentieele factor voor de kracht van de weermacht. Uiteraard worde daarbij, dus betoogden zij, rekening gehouden niet den aard van een leger als het onze, dat geen beroepsleger is, en met het karakter van het Nederlandsche volk, doch vereischt blijve boven en vóór alles strikte gehoorzaamheid aan de gegeven hevelen.

Als symptoom van gebrek aan tucht wezen de hie aan het woord zijnde leden op de vaak ergerlijken toestand, waarin soldaten schoolgebouwen na een verblijf van enkele dagen hadden achtergelaten. T'00rts heeft ook, naar zij hadden vernomen. de zorg van de militairen voor verschillende eigendommen in ontruimde gebiedsdeelen veel te wenschen overgelaten.

Weer andere leden erkenden, dat de verhouding tusschen meerderen en minderen in het algemeen ten onzent op de juiste wijze wordt in stand gehouden. Nochtans was hun bekend, dat er officieren, zelfs hoofdofficieren zijn, wien hot hij liet verkeer met de manschappen aan den noodigen tact ontbreekt, zeer ten detrimente van den goeden geest in de, onder die officieren ressorteerende, onderdeelen van de weermacht. De leden, hier aan het woord, spraken de hoop uit, dat de Minister, zoodra dergelijke gevallen te zijner kennis worden gebracht, niet kracht zou ingrijpen.

Politiek in de weermacht. Eenige leden achtten de oprichting van mobilisatirclubs dooi het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen en dooi de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij het brengen van politiek in het leger, weshalve zij hunne afkeuring daarover uitspraken.

Andere leclcn stelden hiertegenover, dat het eenige doel van de vorenvermelde clubs is, den soldaten enkele uren ie brengen in de sfeer, waaraan zij in hunne woonplaatsen waren gehecht, hetgeen slechts kan medewerken tot versterking van den goeden geest.

Sommige leden meenden te weten, dat het propaganclablad vaii de R.K. Staatspartij „De Opmarsch" op ruime schaal in het leger wordt verspreid. Ook dit achtten zij het maken van ongewenschte politieke propaganda in de weermacht.

De Minister van Defensie heeft hierop in zijne Memorie van Antwoord als volgt geantwoord:

Handhaving van *de krijgstucht.* Ondergeteekende is, met de leden die hierop de aandacht vestigden, van oordeel, dat een goede krijgstucht een essentieele factor is voor de kracht van de weermacht. Met de gemaakte opmerking, dat daarbij rekening worde gehouden met den aard van een leger als het onze, dat geen beroepsleger is, en met het karakter van het Nederlandschr volk, kan worden ingestemd. indien daarmede wordt bedoeld, de *wijze,* waarop de tucht wordt gehandhaafd, omdat tucht zelf ren vaststaand begrip is, eischende o.m. orde en regelmaat in alles en stipte gehoorzaamheid.

De in hei Voorloopig Verslag genoemde symptomen van gebrek aan tucht (zooals het in ergerlijken toestand achterlaten van schoolgebouwen, gebrek aan zorg voor andermans eigendommen) zijn ook aan den ondergeteekende niet ontgaan; hij heeft de betrokken commandanten hierop gewezen.

Hei spreekt wel haast van zelf en zulks behoeft daarom nauwelijks te worden vermeld, dat in een wcermacht met duizenden officieren, er een enkel officier is, wien het bij het vcrkerr met de manschappen aan den noodigen tact ontbreekt. Indien een zoodanig geval te zijner. kennis wordt gebracht — inderdaad geschiedt zulks slechts sporadisch — dan grijpt de ondergeteekende steeds terstond in.

Politiek in de *weermacht.* Ten aanzien van dc oprichting van dusgenaamde mohilisatiecluhs moge ondergeteekende verwijzen naar hetgeen de Minister van Staat. Minister van Algemeene Zaken a.i., in overleg met den ondergeteekendc, op blz. 5 van de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer omtrent de algemeene beschouwingen over de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1940 te dier zake heeft opgemerkt. [1])

Zooals door den ondergeteekende hiervoren is opgemerkt, acht hij het zeer begrijpelijk, dat de geinobiliseerden van tijd tot tijd in eigen kring wenschen samen te komen en hij acht geen gronden aanwezig om zulks ten aanzien van hen, die zich op het standpunt van de moderne arbeidersbeweging stellen, te verbieden, mits — en zulks is uitdrukkelijk met de centrale commissie, welke leiding aan deze clubs geeft, besproken — geen politiek in liet leger wordt gebracht.

Het is den ondergeteekende niet bekend, dat het vanwege de R.K. Staatspartij uitgegeven blad De *Opmarsch* op ruime schaal in het leger wordt verspreid. Opgemerkt moge worden, dat slechts die dag-

---

[1]) Zie M.R.T. XXXV, 549.

Ook bij de openbare behandeling van deze Defensiebegrooting is in de Eerste Kamer uitvoerig, van verschillende zijden en in verschillenden zin over die mobilisatieclubs gedebatteerd.

Indien de mobilisatie lang mocht duren, zijn wij, gelet op de met militaire bonden, vereenigingen, clubs opgedane ondervinding, met het oog op de handhaving der krijgstucht allerminst gerust. Red. M.R.T.

bladen, tijdschriften, enz. in de kazerne e.d. worden geweerd. welke 1° politieke propaganda maken en 2° met dit doel onder de militairen worden verspreid; twee voorwaarden dus. Indien *De Opmarsch* in de kazerne bij enkele bepaalde personen wordt bezorgd, dan kan dat niet worden gerangschikt onder het propaganda maken voor een bepaalde richting en evenmin kan men zeggen, dat alsdan dit blad onder de militairen wordt verspreid.

„Commanderende Officier".

(Artt. 6—10 Rcgtsyleging Landmagt).

Niet voor de eerste maal hebben de woorden „Commanderende Officier" in de artt. 6—10 R.L. tot moeilijkheden en verschil van meening aanleiding gegeven.

Onlangs richtte de commandant van een regiment artillerie tot een zijner *elders* gelegerde batterijcommandanten een schrijven waarin hij als zijne opvatting deed kennen, met opdracht in dien zin te handelen, dat ingevolge art. 7 R.L. de bevoegdheid tot het opheffen van het justitieele voorloopig arrest uitsluitend bij hem. R.C., als korpscommandant berust. Hij vond daarvoor bevestiging in L.O. 1940 Nr. 31 (M.R.T. XXXV, 533).

De kantonnernentscommandant ter plaatse waar de batterij gelegerd is, was het met bovenstaande opvatting niet eens en meende dat de R.C. bij dergelijke gevallen niet betrokken was. Ter motiveering van zijn meening voerde hij aan: „Art. 6 R.L. spreekt van „Commanderenden Officier onder welken de verdagte ressorteert" en art. 7 van „Die Commanderende Officier", derhalve niet van den Regiments- of Korpscommandant. In de artt. 10 en 12 wordt gesproken van „den Commanderende Officier van het Corps" waarmee zeer klaarblijkelijk dezelfde autoriteit wordt bedoeld als in artt. 6 en 7. Hij wordt hier Commanderende Officier van het Corps genoemd, in tegenstelling en om verwarring te voorkomen met den „Commanderenden Officier van het Garnizoen". Ter zijde latend het feit, dat ten tijde van het arresteeren van het besluit de hoogste eenheid bij de infanterie en bij de artillerie het bataljon was, vermeen ik nog op andere gronden, dat de „Commanderende officier van het Corps" niet is de Regiments-commandant, althans niet in alle gevallen. Aangezien mij in de huidige oinstandighederi de archieven en de bibliotheek niet ter beschikking staan, moei ik mij inet algemeene verwijzing vergenoegen.

Zooals U bekend zal zijn is uit krijgstuchtelijk en wettelijk oogpunt ook van belang het reglement op den inwendigen dienst. In de vorige uitgaven (voor de Infanterie van 1901) was bepaald, dat de commanderende officier (C.O.) was de hoogste of oudste officier tot het korps behoorende, die ter plaatse in garnizoen was, derhalve was C.-T-4 R.I. C.O. te Gouda, hoewel de kolonel, C.-4 R.I.

was. Toen na de inkrimping van het leger het regiment slechts twee (drie, vier) compagnieën telde, waren de regimenten in hun geheel veieenigd in één garnizoen, op één uitzondering na. Hierdoor is te verklaren, dat in de laatste uitgave van het reglement deze bepaling niet meer wordt opgenomen. De gevolgen daarvan deden zich gevoelen bij de oprichting van de 2de Bataljons in 1938. Zelfs ging men toen zoo ver, dat de Auditeur-militair eisehte, dat de verwijzing naar den Krijgsraad van een soldaat behoorende tot II-4 R.I. te Weert zou geschieden door den Garnizoensconiniandant te Leiden omdat de commandant van het korps aldaar verblijf hield. Deze meenirig werd in een latere aanschrijving van den M.v.D. te niet gedaan onder verwijzing naar de eenige uitzondering (14 R.I.) hierboven genoemd.

Mitsdien mag hieruit worden afgeleid, dat C.-11-4 R.I., garnizoens-commandant te Weert, zeker ook beschouwd moet worden als „Commandeerend officier van het Corps" als bedoeld in de R.L. Zoude dit de R.C. zijn dan zou dus C.-11-4 R.I. in voorkomend geval de zaak moeten rapporteeren aan zijn R.C., deze laatste zou ingevolge art. 10 R.L. moeten kennisgeven aan den garnizoens-commandant, i.c., dus weer C.-11-4 R.I., dewelke dan den schuldige zou verwijzen naar den Krijgsraad. Het behoeft m.i. geen betoog, dat dit niet de bedoeling kan zijn. Consequent volgt dan claaruit, dat III-... R.A. in kantonnement zijnde te N. in justitieele zaken niet ressorteert onder C.-. . R.A.".

Uit schrijven, mede gericht aan den auditeur-militair te 's Gravenhage gaf dezen aanleiding tot het volgende antwoord:

„Van Uw schrijven dd. 4 Maart 1940, no. XVI A, betreffende het opheffen van justitieel arrest, heb ik met belangstelling kennis genomen, vooral ook om de uitvoerige en belangwekkende historische argumentatie.

In het werkje van den Kapitein der Infanterie b.d. Mr. P. J. Stigter. Het Strafproces voor den Krijgsraad (Uitgave K.M.A. no. 656, 3de druk) lees ik op blz. 3:

„In de R.L. wordt de Garnizoenscommandant in den regel aangeduid met de uitdrukkingen „Commandeerende-Officier van het Garnizoen" of „Commandant van het Garnizoen".

De R.L. spreekt echter ook van „Commandeerende Officier" en gebruikt dit zoowel om den Garnizoenscommandant, als om den korpscommandant of den hoogst in rang zijnden officier van het korps ter plaatse aan te duiden. Uit het zinsverband van eenig artikel valt op te maken, wie van beiden bedoeld wordt, indien het niet reeds duidelijk staat aangegeven."

Uit het verband van de artt. 4 en 6 t/m 9 R.L. leid ik nu af, dat onder „Commandeerende Officier" in al die artikelen is te verstaan de Regimentscommandant, c.q. uit te breiden als door U en Mr. Stigter aangegeven. De Garnizoeiis- (thans Kantonnements-) commandant wordt eerst in de zaak gemoeid in het stadium van art.

10 R.L. aan het einde. R.I.D.K.L. dl. A, art. 138, leden 7 en 8, geeft echter onmiskenbaar aan art. 6 R.L. de authentieke interpretatie, dat onder de Commandeereridc Officier is te verstaan de Regimentscomniandant en anders niet, hetgeen dus ook voor de drie daarop volgende artikelen moet gelden. (Volledigheidshalve teeken ik hier nog aan, dat lid 8 in het werk van v. Voorst Evekink en Kruls, blz. 376. 2de alinea, niet geheel juist is weergegeven).

Ik zou dus niet durven volhouden, dat de Regimentscommandant in het stadium voorafgaande aan de verwijzing, onbevoegd zou zijn om een justitieel voorloopig arrest op te heffen."

De kantonnements-commandant kwam bij brief van 13 Maart 1940 nog nader op de zaak terug en schreef aan den auditeur-militair:

„Naar aanleiding van Uw brief van X Maart 1940 nr. 1291 betreffende het „Opheffen van justitieel voorloopig arrest" vermeen ik nog het volgende tc moeten opmerken.

Het geheele R.I.D.K.L. gaat uit van de onderstelling, dat het regiment in zijn geheel in eenzelfde garnizoen is gelegerd, zelfs wordt aangenomen, dat meerdere regimenten in een garnizoen liggen. (Dl. A. art. 15). Bij mobilisatie en ook reeds in tijd van vrede, komt het reglement, nu de II bataljons zijn opgericht, in botsing niet de werkelijke eischen. Ik noem b.v. art. 11, art. 14 (1e en vooral 5e lid), art. 15b ('ie lid), art. 15c, art. 15f (2e lid), art. 16 (3e lid), art. 18 enz. waarin steeds van den regimentscommandant gesproken wordt, terwijl het toch m.i. duidelijk is, dat bij de legering van een der beide bataljons al deze bevoegdheden moeten berusten bij den betrokken B.C. Vandaar dat het n.m.m. dringend vereischt is, dat de oude bepaling: „Commandeerend officier is de hoogst of oudst in rang zijnde officier tot het korps behoorende, die ter plaatse in garnizoen is", nederom wordt opgenomen.

In een artikel is aan de mogelijkheid gedacht, art. 131.

Het door U aangehaalde art. 138, 7e lid behelst ook een merkwaardig voorschrift als men b.v. aanneemt, dat een soldaat van 11-4 R.I. justitieel voorloopig arrest wordt opgelegd, in welk geval de R.C. te Leiden daarvan bericht wordt."

De auditeur-militair had reeds vóór ontvangst van laatstbedoelden brief aan de Redactie van het M.R.T. verzocht hem hare meening in bovengenoemde aangelegenheid te willen doen kennen.

De Redactie heeft hierop geantwoord (zonder de noten):

Naar onze meening volgt uit het onderling verband tusschen de artt. 6 t/m 10 R.L. dat de termen „Commanderende(n) Officier onder welken de verdagte ressorteert" (art. 6), „Die Commanderende Officier" (art. 7), .„de Commanderende Officier" (art. 8) [1]) en

[1]) In de oude redactie der R.L., dus voor de herziening van 1912, werd in de artt. 6, 7 en 8 (thans 6 en 7) telkens gesproken van „den Commanderenden Officier van het Corps, waartoe de gea resteerde behoort".

„de(n) Commanderende(n) Officier van het Corps" (art. 10) dezelfde beteekenis hebben, en wel die van cominandeerenden officier van het korps. Dan rijst echter de vraag *wie* ia die commandeerende van het korps? In militaire terniinologie denkt men dan terstond aan den Commandant van het regiment. Toch gelooven wij dat die opvatting hier te beperkt is. met name ingeval het regiment over verschillende soms ver van elkander verwiiderde plaatsen verdeeld is. In die gevallen laat de wet o.i. wel toe ook als commandeerenden officier van het korps te beschouwen den hoogsten commandeerenden officier ter plaatse n.l. van het buiten de standplaats van den regiinentseommandant gelegerde onderdeel, niits die officier behoort tot liet zelfde korps waartoe ook de verdachte behoort. Korps en regiinent worden in dien gedachtengang dus niet vereenzelvigd, doch dat doet de R.L. ook niet, immers in art. 8 wordt gesproken over „den dienst van het Regiment of van het Corps".

Bij onze opvatting wordt ook aan de eischen van den dienst vooral in de tegenwoordige tijdsomstandiheden, op de doelmatigste wijze voldaan. De C.O. ter *plaatse* kan hei. beste beoordeelen welk gevolg aan het ingekomen rapport moet worden gegeven; hij beschikt over de administratieve bescheiden van den verdachte, o.a. over diens straflijst, hij kan terstond ingrijpen; tijdverlies en onnoodig geschrijf worden voorkoinen. De oplossing ligt ook in de lijn van de W.K. waarin herhaaldelijk bevoegdheden worden toegekend aan den commandeerenden officier „ter plaatse". (Zie bijv. artt. 8, 9, 10, 33).

Als bezwaar tegen onze meening zou kunnen morden aangevoerd het bepaalde in art. 138(7) Reglt. Inw. dienst Kon. laiidni. Deel X, almaar uitdrukkelijk als de commandeerende officier bedoeld in art. 6 R.L., wordt aangewezen de *regiments*commandant van den verdachte. Dit voorschrift, door U een autheiitieke interpretatie genoemd, zou in gewone tijden wellicht beslissend kunnen zijn, in de tegenwoordige tijdsomstandigheden. nu het in de praktijk tot groote bezwaren aanleiding zou geven, is een stringent vasthouden aan dat o.i. te starre voorschrift niet noodzakelijk. De Inleiding van genoemd Reglement, punt 2, opent hiertoe op legale wijze de mogelijkheid.

Uit het vorenstaande zal tevens blijken dat naar onze meening de garnizoens(kantonnements)commandant *als zoodanig* — art. 13 R.L. nu buiten beschouwing gelaten — vóór de verwijzing naar den Krijgsraad, aan de artt. (i—10 R.L. geen enkele bevoegdheid kan ontleenen en hem daarbij ook geenerlei verplichting is opgelegd. Wel is dat het geval. wanneer de functies van garnizoens(kantonnements) commandant en commandeerenden officier van hei korps ter plaatse

---

Waarom die woorden gewijzigd zijn blijkt uit de pa lementaire behandeling niet. De verandering wijst echter in elk geval eerder op een verruiming dan op een verenging van de bevoegde autoriteit en kan zeker geen argument leveren tot steun van de meening dat met den commandeerenden officier van het korps alléén de regimentscommandant zou zijn bedoeld. Eerder het tegendeel.

in denzelfden persoon mochten zijn vereenigd, maar dan uitsluitend uit kracht van laatstgenoemde functie [1]).

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Gravenhage.

(Officieele openingszitting op 21 Maart 1940).

Vele autoriteiten, zoowel uit militaire als uit rechtsgeleerde kringen — ook de Minister van Justitie gaf persoonlijk blijk van zijne belangstelling — hadden gevolg gegeven aan de uitnoodiging van den President van den Krijgsraad, Mr. B. G. A. Smeets. om tegenwoordig te zijn bij de officieele installatie-zitting van dit nieuw ingestelde militair-recht rliik college, zetelende aan de Laan Copes van Cattenburgh 12.

Allereerst, na opening van de zitting, deed de President door den secretaris voorlezen het Kon. besluit van 3 Fehrnari 1940, houdende benoeming van president en auditeur-militair en hunne plaatsvervangers, alsmede de beschikking van den garnizoens-commandant te 's Gravenhage tot aanwijzing van de leden en hunne plaatsvervangers, om daarna de volgende rede uit te spreken.

Na de thans geschied zijnde installatie van mij zelven als President, van den heer Auditeur-militair, van onze plaatsvervangers. van de Leden van den Krijgsraad met den secretaris en van hun plaatsvervangers, zou het, meen ik, getuigen van gebrek aan besef ten aanzien van de belangrijkheid van deze installatie-zitting, wanneer ik niet in het kort de heteekenis van dit moment belichtte en wanneer ik niet daarbij tevens zoude uitspreken datgene, wat ons dient te hezielen, nu bij den aanvang van dezen nieuwen arbeid en bij het gestaag volbrcngeii daarvan in de voor ons liggende toekomst.

Ik moge dus daartoe overgaan.

Mede namens den Heer President-plaatsvervanger en namens den Heer Auditeur-militair en diens plaatsvervanger betuig ik van deze plaats eerbiediglijk onze diepe erkentelijkheid aan Hare Majesteit de Koningin, die ons geroepen heeft tot onze niet lichte. maar eervolle en mooie taak.

Wij spreken daarna onzen oprechten dank uit aan Hunne Excellenties de Ministers van Justitie en Defensie, op wier gemeenschappelijke voordracht van 30 Janiiari 1940 Kabinet no. 1375 en 2 Februari 1940 Geheim Litt. I[41], H.M. de Koningin bij Besluit van 3 Februari 1940 ons heeft willen benoemen in deze nieuwe functies, geboren uit den nood der tijden.

„Geboren uit den nood der tijden", zeide ili.

De Memorie van Toelichting op het ontwerp van Wet, bij Koninklijke Boodschap van 15 September 1939 aangeboden aan de IIe

[1]) Volledigheidshalve wijzen wij nog op de bijdrage van den kapitein Mr. J. Schuitemaker „Het in arrest stellen en daaruit bevrijden van militairen" in „De Militaire Spectator" van December 1926, blz. 695.
Zie ook Mr. Clavareau, M.R.T. XXXV, blz. 237.

Kamer der Staten-Generaal zegt het aldus: „met liet oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden". Die omstandigheden zijn inderdaad buitengewoon en zij vergen ook inderdaad buitengewone middelen, waartoe het Ontwerp van Wet, dat ik aanhaalde en dat thans gewijzigd tot Wet is verheven, dan ook de noodige verschillende nadere voorzieningen treft betreffende de militaire justitie, waarvan hier thans wel het meest de aandacht valle op de instelling, naast den (eeriigen) Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, van twee andere gewone Krijgsraden van in beginsel een *tijdelijk* karakter, nl. te 's-Gravenhage en Utrecht.

De wet beoogt verder de versterking der processueele waarborgen voor de verdachten bij de Krijgsraden te velde en de temporaire Krijgsraden en de M. v. T. schrijft te dezen aanzien een zin neer, dien ook deze Krijgsraad zich gaarne ten richtsnoer stellen zal nl.: „Het „behoeft geen betoog, dat een krachtige, doch tevens rechtvaardige „justitie voor den goeden geest in de weermacht van het hoogste „belang is."

Daartoe zal deze Krijgsraad hier thans de belofte herhalen die de nieuw-benoemde President van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht op 17 October 1814 aflegde in het vroegere Paleis van Koning Lodewijk Napoleon aan de Drift te Utrecht bij de toen wel zeer plechtig en vormelijk geschiede installatie van dat Hof, nl.: „met opregtheid, eerlijkheid en ijver maar te nemen de aanzienlijke „en gewigtige functies hun door 's Vorsten vertrouwen opgedragen".

Deze Krijgsraad is weliswaar geen voortzetting of herleving van den vroeger te 's-Gravenhage gevestigd geweest zijnden Krijgsraad, immers die was een vast College, terwijl deze Krijgsraad naar de bewoordingen van wet en M. v. T. bedoelt te zijn een College van een in beginsel tijdelijk karakter.

Maar dat neme niet weg, dat hier de korte geschiedenis van de Krijgsraden morde gememoreerd en dat daarbij het veelszins voortreffelijke werk van presidenten. leden en auditeurs-militair worde in herinnering gebracht.

Het is niet zoo heel eenvoudig de geschiedenis der Krijgsraden na te gaan. Er is een veelheid van Koninklijke Besluiten, die deze materie regelen en ze alle te citeeren. ware een ondoenlijk werk, en ik vrees, dat de aandacht, die ik dan van U zoude moeten vragen. op een bedenkelijke proef zoude worden gesteld.

Genoeg zij het daarom te vermelden, dat naast een Hooge Militaire Vierschaar van 1708 tot 1801 bestonden garnizoens-Krijgsraden, die samengevoegd waren tot 13 militaire arrondissementen, die ieder werden bediend door één auditeur-militair, die toen naar een rapport, te vinden bij Vreede, Ontwerpen enz. 1842, § 24, waren „minkundige en mingeschikte ministers", misschien omdat hun bezoldiging slechts f 1900.— bedroeg. „waarvoor zij de justitie in hun arrondissement „met onkosten en reisgelden moeten bedienen".

Toen dan ook Koning Lodewijk Napoleon bij decreten van 4-7-1806. nr. 16 en van 13 December 1806 no. T het leger in 4 divisiën had

ingedeeld, werd het noodig gevonden, dat hij de Hoofden dier divisiën als centraal-orgaan. waarvan leiding kan uitgaan, een Krijgsraad werd gevestigd, die te berechten zoude krijgen: „alle militaire „overtredingen, die boven het bereik der militaire discipline in de „garnizoenen waren".

Een nadeel vloeide uit die regeling voort. nl. meerdere transportkosten en moeilijkheden wegens overbrenging van gevangenen, maar een voordeel werd geacht dat de auditeurs, toen fiscaals genoemd, beter gesalarieerd konden worden en deze betrekking hun hoofdfunctie zoude vormen. De te benoemen personen moesten dan ook zijn: „ervaren in regten, wetten en regtszaken" en zouden een traktement genieten van f 2000.--- behalve de Haagsche auditeur, wien f 3000.— werd toegedacht „uit hoofde der kostbaarheid".

(Ik veroorloof mij te vermoeden,. dat den huidigen Haagschen auditeur een dergelijke extravagantie niet onwelkom ware). Zij mochten bovendien f 500.— reis- en verblijfkosten declareeren.

Door deze terugbrenging van 13 arrondissementen tot 4 met slechts 4 Krijgsraden, werd het noodig een regeling te stellen ten einde hei voorloopig onderzoek in de garnizoenen, toen genoemd de praecedente informatien. te doen geschieden buiten den auditeur-militair om. Men vond toen uit de praecedente informatiën op te dragen aan 2 officieren-commissarissen. geassisteerd door den plaatsmajoor (thans pl. adjudant). De garnizoenscommandant werd belast met het heslissen. of een zaak al dan niet disciplinair zou kunnen n-orden afgedaan en dus niet of wel voor den Krijgsraad zoude komen. Een regeling, die grosso modo thans nog geldt en die de verklaring geeft m.i.. waardoor thans nog het O.M. niet geheel alleen wordt waargenomen door den A.M., met een zelfstandige verantwoordelijkheid t.a.v. de beslissing tot al- of niet voor den Krijgsraad brengen, maar waardoor deze verantwoordelijkheid is blijven berusten hij den Garnizoenscommandant. den A.M. gehoord.

De garnizoens-krijgsraden, die ik noemde. waren — het is aardig om het verschil met thans op te merken, nu angstvallig er op gelet wordt, dat de leden van den Krijgsraad hooger in rang, althans ouder in ancienniteit zijn clan de terechtstaanden — samengesteld uil 7 leden: ..een hoofdofficier, tevens president, een kapitein, 2 luitenants, een „onderofficier, een korporaal en een gemeen militair, die ten minste „6 jaren zal hebben gediend, mits kunnende lezen en schrijven." Op deze samenstelling oefende de rang van den beklaagde geenerlei invloed uit.

De later voorgenomen Krijgsraden hij de divisiën zouden bestaan iïit 7 leden. allen officieren, die echter, als liet ontwerp zeide, „niet „ervaren waren in de dikwijls moeilijke applicatiën en explicatiën „der wet". De Hooge Militaire Vierschaar van toen zag zich dan ook, om aan dat bezwaar tegemoet te komen de mogelijkheid geopend in zaken, „die hedenkelijk voorkomen" op 's lands kosten het advies in te winnen van een of 2 onpartijdige rechtsgeleerden.

Het beginsel, dat in de militaire rechtspraak het jiiridische element

niet mocht worden te kort gedaan. voelde men dus ook reeds toen als juist. En de wet van 1912, voorschrijvende, dat de president van den Krijgsraad burgcrrechtsgeleerde moet zijn, nagelde dat beginsel dan ook wettelijk vast.

Merkwaardig is ook nog hij de vroegere ontwerp-regelingen, wat Prof. Pols ten aanzien dier ontwerpen in zijn Inleiding tot „Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande" reeds vermeldt „dat het gevoelen, dat men ten onrechte de commune delicten aan „den militairen rechter had onttrokken, reeds vele en invloedrijke „aanhangers telde".

In een ontwerp van 1807 vindt men zelfs een bepaling, volgens welke door militairen begane misdrijven, welke onder het bereik der burgerlijke strafwetten vielen, hun niet lichter, doch wel zwaarder dan aan burgers moesten worden aangerekend, en zulks thans „uit „hoofde van hunne meerdere verpligting om de wetten en de goede „orde te helpen handhaven en na te komen". (Een gulden regel, die in deze tijden van losgeslagenheid van tucht cri orde de Ned. Militair zeer ter harte moge nemen.)

De huidige Regtspleging laat aan den Vorst in art. 118 de vrijheid zooveel militaire arrondissementen en dus zooveel Krijgsraden te bepalen als de Vorst zal willen [1]). Daardoor was het aantal zeer wisselend.

Achtereenvolgens was de toestand:

In 1815 waren er Krijgsraden in de Provinciale Commandementen. Bij K.B. van 25 Febr. 1860 no. 56 werden deze opgeheven en liet Rijk verdeeld in 7 mil. afdeelingen te 's-Hertogenbosch, Arnhem, *'s-Gravenhage,* Haarlem, Middelburg, Leeuwarden en Maastricht.

Deze kostbare indeeling duurde slechts 7 jaren, reeds 1867 werd het Rijk teruggebracht tol 4 mil. afdeelingen, de Ie ter standplaats te 's-Gravenhage (K.B. van 10 April 1867 no. 54 juncto dat van 5 Mei 1867 no. 27).

Deze 4-deelige indeeling, zij het territoriaal anders begrensd, werd bevestigd hij K.B. van 26-3-1873 no. 25.

[1]) Naar het ons wil voorkomen is het niet juist hier de *huidige* R.L. aan te halen; bovendien ziet art. **118** uitsluitend op het aanwijzen van hoofdplaatsen van militaire arrondissemeiiten. De sedes materiae is het tegenwoordig art. **134** R.L., dat in de oorspronkelijke lezing als art. **143** het aantal niet beperkte en aan den Koning de bepaling daarvan overliet. Doch bij de wet van 20 Juni **1913** (Stb. no. **292)** is aan het oude art. **143** een tweede lid toegevoegd om in de eerste plaats deze bevoegdheid des Konings om militaire arrondissementen in te stellen bij de wet te bevestigen en in de tweede plaats het aantal van deze a rondissementen te bepalen op ten hoogste drie, welk aantal „in verband met het gemiddeld „aantal zaken, dat jaarlijks bij de bestaande krijgsraden bij de Landmacht wordt behandeld", voldoende scheen. De wisselingen in het aantal k ijgsraden berusten dus op het oude art. **143** R.L., zooals ook uit de tijdstippen, welk de spreker daarvoor vermeldt, duidelijk blijkt. De wet van **31** October **1912** (Stb. no. 317) maakte eene nieuwe indeeling van ons land in militaire arrondissementen niet noodig.

De hooggeachte spreker duide ons deze rectificatie niet euvel.

Red. M.R.T.

Niets is bestendig op deze aarde en reeds na 2 jaren, bij K.B. van 7 Juli 2875 no. 48 en 19 Sept. 1875 no. 10 werd het Rijk weer verdeeld, thans in 5 mil. arrondissementen, weder het 1e te 's-Gravenhage.

Deze organisatie heeft wat langer de jaren getrotseerd. Door de wetten van 31 Octoher 1012, Stbl. 317 en van 20 Juni 1913, Stbl. 292, was weder een nieuwe indeeling noodig, die plaats vond bij K.B. van 6 October 1913, Stbl. 380. Het Rijk werd verdeeld in 3 mil. arrondissementen en 3 Krijgsraden werden ingesteld nl. te 's-Gravenhage. den Bosch en Arnhem.

Op 23 Mei 1922, Stbl. 376, kwam nog een kleine wijziging en daarna. schrompelde in 1923 bij K.B. van 12-3-1923, Stbl. 65, het Krijgsradenapparaat ineen tot één Krijgsraad, die te 's-Hertogenbosch, welke plaats *voorloopig* werd aangewezen, welke voorloopigheid echter heeft stand gehouden tot 15 Februari 1940.

De Wet van 30 November 1939, Stbl. 206, houdende nadere vooszieningen betreffende de militaire justitie, en hei K.B. van 21 December 1939, Stbl. 286, houdende de wederinstelling van 3 mil. arroridissementen zijn oorzaak, dat de Krijgsraad te 's-Gravenhage uit zijn assche herrijst, dat te 's-Hertogenbosch de zittende Krijgsraad wordt bevestigd en dat te Utrecht de trits wordt volmaakt.

Een archief van den herrezen Krijgsraad hier zullen wij niet te hoeden hebben; in 1923 is dat overgebracht naar het Columbarium bij het H.M.G., maar wat wij wel zullen te hoeden hebben, is de traditie van den Haagschen Krijgsraad en zoolang mij hier zullen zetelen, zullen wij die traditie moeten in eere houden, en zoo mogelijk handhaven, gevestigd als zij is door figuren als Zaayer, van Slooten. Palthe Wesenhagen en van Rossem; een traditie van nauwkeurigheid en prompte retributie en werkkracht, die in het jaar 1918 te oordeelen had over 2831 telasteleggingen.

En wij zeggen het van Slooten gaarne ria: „Militaire rechtspraak „moet snel zijn. De handhaving van orde en tucht moei uit de vlotte „hand geschieden, elke aarzeling, elk talmen, elk gezeur suggereert „gebrek aan kracht en aan macht, is oorzaak van nieuwe ontbin-„dingsverschijnselen" (M.R.T. XV, blz. 55).

Maar dan is niet alleen noodig, dat de Krijgsraad vlot en snel dc prompte retributie kan toepassen, dan is allereerst noodig een zeer vlot en prompt werkende militaire auditie, die in vlotte samenwerking mei de Garnizoens- en Kantonnementscommandanten de zaken voorbereidt voor de berechting door den Krijgsraad.

En dan zij hier met warme erkenning geconstateerd, dat de Haagsche Krijgsraad in dezen zich gelukkig mag prijzen. Dank zij het bijzonder vlotte werk der militaire auditie is in den rijstebrijberg van achterstallige zaken, die van den Aénen Krijgsraad overkwamen, een enorme bres geslagen en is er goede verwachting, dat die achterstand dra zal zijn ingehaald, mits het aantal nieuw binnenkomende zaken geen zeer groote afmetingen gaat aannemen, ten aanzien waarvan ik niet zoo gerust ben.

Aan deze auditie zal het niet liggen, aan den Krijgsraad, wiens tempo door de auditie bepaald wordt, eveninin, maar bedenkende, dat in 1918 aan het oordeel der 3 Krijgsraden van toen in totaal 11862 telasteleggingen werden onderworpen, kan ik een opkomend gevoel van eenige benauwenis wel vergeeflijk achten. Moge de tijd leeren, dat deze mobilisatie niet die zeer groote aantallen te zien zal geven.

Eén zaak is echter dringend noodig, nl. naast de prompt op te leggen retributie behoort de prompte executie. taak des auditeurs. En daarbij aarzel ik wel, gezien het groote en reeds lang bestaande plaatsgebrek in vele strafgestichten. Van deze plaats uit zij liet mij veroorloofd aan te dringen op een zoo snel mogelijke beslissing ten aanzien van de plannen tol uitbreiding van plaats voor de executie van straffen. Want de meest prompte retributie zal van geen nut zijn, indien een toestand zoude ontstaan. dat tusschen die retributie en de executie lange tijd verloopen zoude. Ik moge deze zaak ten dringendste aanbevelen aan hen allen, ook hier aanwezig, wier beslissing of advies in deze materie gevraagd zal worden.

Over die straffen vergunne U mij nog een kort woord, alleen om Ti zeer summier te doen zien de ,.alteratie der mentaliteit in dezen".

Rij decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam van 6 Februari 1801 werd .,het straffen der militairen niet klingslagen. . . .afge-
.,schaft en geheel vernietigd: ten dien effecte, dat dezelve voortaan
.,niet verder zullen mogen m-orden gebezigd: en dat bij alle straffen,
,,welke volgens het Reglement van Militaire Krijgstucht tot hiertoe
.,met de kling moesten geschieden, zullen worden gebruikt taaye
,,rieten, ter dikte van niet meer dan den gcwonen kleinsten mans-
,,vinger, met niets omwoeld, en van zoodanige lengte dat dezelve
,,niet verder dan de brede oppervlakte van den rug kunnen treffen.
..Zullende deze rietslagen alleen op den hoven- en geenszins op den
,,nederrug of lendenen worden geappliceerd. en nimmer op het bloote
,,lijf mogen geschicden: gelijk mede niet in het openbaar, maar in
,,eene wacht of cazerne. alleen in tegenwoordigheid van militairen;
,,met uitzondering van die gevallen waarin de scliuldigen, na zoo-
,.danige corporele straf te hebben ondergaan, worden weggezonden
,.en uit 's Lands dienst ontzet of ontslagen, wanneer de straf niet
,,rietslagen openbaarlijk zal nioeten plaats hebben.

..Alles echter voorbehoudende. dat het een officier of onder-
,,officier zal vrijstaan, zoo onder de wapenen als anderzins, in cas
.,van kleine verzuimen, van onoplettendheid of andere fouten, van
,,de kling gebruik te maken en daarmede tot drie slagen, maar
,,meerder niet voor een en hetzelfde verzuim toe te delen, daarbij
.,echter de noodige omzigtigheid in acht nemende, ten einde niet te
,,treffen op zoodanige gedeelten van den rug, welker kwetzing eenig
,,blijvend nadeel aan de gezondheid zoude kunnen toebrengen: en
,,voorts niet dien verstande, dat niet meer dan driemaal bij dezelfde
,,exercitie, of, op denzelfden dag, voor onderscheidene verzuimen
.,of nalatigheden. zoodanige drie klingslagen zullen mogen worden
,,gegeven. en dat in gevallen. wanneer een militair zich teil vierden-

„male, aan zoodanige fouten te buiten gaat, hij naar den Provoost ..geleid, en met arrest zal worden gecorrigeerd, voor zoo korten of ..langen tijd, als naar bevind van zaken zal bevonden worden te ..behooren.

„En wordt hiermede liet Reglement van Militaire Krijgstucht in ..zoo verre, en verder of anders niet, bij deze aldus veranderd en ..gealtereerd."

Erg gecharmeerd over dit decreet schijnt men in het leger van toen niet geweest te zijn. Immers bij resolutie van 31-8-1802 achtte de Raad van Oorlog het noodig dat decreet uitdrukkelijk in herinnering te brengen en Koning Lodewijk Napoleon moest ook nog eens expressis verbis verbieden met stokslagen te straffen, Minister van Oorlog 2 April 1807 no. 26, onder bedreiging, ,,(dat de) commandant ..of officier, welke hier tcgeri handelen mogt, met destitutie (zal) ..gestraft worden".

Ik moet mij bekorten. De detentie, de doodstraf, liet confinement met employement, de berisping, het bannen buiten de republiek, de cassatie (al dan niet met infamie en inhabiliteit om den Lande ooit wederom te kunnen dienen), liet voor schelm wegjagen, de gevangenisstraf in de hoofdwacht, in een „ordinaris gevangenis" of „in een gat", de verzwaring door sluiting in boeien enz. enz., het is alles vrijwel chose passée, of niet meer toepasbaar.

Het Wetb. v. Mil. Strafrecht, ingevoerd hij de Invoeringswet van 5 Juli 1921, Stbl. no. 841, kent alleen nog doodstraf, gev.straf en milit. detentie als hoofstraffen en als bijkomende straffen: ontslag uit den dienst, verlaging, plaatsing in een strafklasse en ontzetting vah bepaalde rechten. Dat alles zoude de conclusie kunnen wettigen, dat de toepassing van het militaire strafrecht zooveel eenvoudiger is geworden. Maar ook dit Wetboek heeft de zegeningen van een meer moderne en meer sociale berechting leeren kennen, een berechting, die niet alleen meer uitgaat van de afschrikkings- en vergeldingsidee, maar ook het oog gericht houdt op de verbetering van den deliyurnt. Het militair strafrecht kent ook de voorwaardelijke veroordeeling; liet kent ook de schikkingsmogelijkheid hij kleinere vergrijpen. het kent bovendien de mogelijkheid, volgens art. 58 der Wet op dc Krijgstucht, der terugwijzing naar den tuchtrechter ter krijgstuchtelijke afdoening van een zeer groot aantal strafbare feiten, omschreven in vele artikelen van het Wetboek van Militair Strafrecht en het Wetboek van Strafrecht, en van de feiten vallende in de bepalingen van eene der buiten het W.v.S. omschreven overtredingen, onder bijzondere conditiën. En dat alles maakt het militair strafrecht waarlijk *niet* eenvoudig in zijn toepassing, maar daardoor ook aantrekkelijk. Immers „variis modis bene fit".

„Wel zijn", zoo zegt Rollin Couquerque in Themis 1907, 68e deel, **3** en 4, (waaraan ik voor de bewerking van het bovenstaande veel met groote erkentelijkheid mocht ontleenen), „de beginselen van ..procesvoering veranderd en wordt, gelukkig al weder voor de ..justiciabelen, door het H.M.G., dat nog steeds in hoogste ressort

.,oordeelt, goedgevonden, dat in tal van opzichten meer moderne ..principes tot hun recht komen. Zoo inoet hier en daar de wet door ,,uitlegging worden aangevuld en worden enkele bepalingen als te ,.zeer in strijd met onze moderne rechtsopvattingen buiten toepas- ,,sing gelaten."

Hoezeer deze Krijgsraad zich beijveren zal recht te doen naar de regelen des rechts, hij zal U niet vergasten op een lettterlijke toepassing van de nog geldende procedure tegen voortvluchtigen, de indagingsprocedure, die U zoude te zien en te hooren geven een autorisatieverzoek van den A.M. oin den voortvluchtigen, ingevalle hij ontdekt wierde, te doen apprehendeeren, en hem te praefigeren in persoon voor den Krijgsraad te verschijnen ten einde alle preliminaire. mitsgaders andere verzoeken, die de A.M. tegen hem zal willen doen en nemen, aan te hooren.

Op welk verzoek dan de Krijgsraad zal accordeeren, daarvan acte verleenen en den dag in regten 6 weken na het exploit, zal bepalen in 3 gelijkluidenden, één voor de affixie, één voor de stukken en één om aan den (nota bene voortvluchtigen en van onbekend adres zijnden) gedaagde te worden verzonden. Waarna gemelde acte hij tromslag en trompettengeschal, door den provoost-geweldige zal worden gepubliceerd en geaffigeerd, alle welke indaging hij noncomparitie van den gedaagden en herdaagden, voor de derde maal en eindelijk nog eens te allen overvloede voor de vierde maal zal moeten worden herhaald.

Ziedaar een nog aanzienlijk verkort doch overigens letterlijk geciteerd, overzicht van dc bepalingen ter zake, op welker toepassing met tromslag en trompettengeschal de Krijgsraad U echter niet zal vergasten.

Ik ben thans genaderd tot een dankwoord aan zeer velen, die het ons lichter hebben gemaakt deze taak te aanvaarden, te beginnen. en bij de doorzetting waarvan wij ons overtuigd houden, dat zij ook in de toekomst ons van hun rijke ervaring in de militaire rechtspraak zullen doen mede-profiteeren rn mede-genieten.

En dan noem ik in de eerste plaats Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal van Munnekrede, wiens bijzonder groote belangstelling in deze materie en vooral wiens daadwerkelijke leiding bij de opleiding van velen, die thans een taak hebben bij de militaire justitie, zoo'n lichtend voorbeeld was. De Heer A.M., die na mij het woord zal voeren, en die de lessen van den Generaal v. M. heeft mogen volgen. welk voorrecht mij niet te beurt mocht vallen, zal beter dan ik liet werk van den Generaal v. M. belichten.

Ik breng dank aan Z.E. den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht voor de beschikbaarstelling van het personeel voor dezen Krijgsraad.

Ik herdenk met groote erkentelijkheid de vlotte en doeltreffende wijze, waarop rnen het ons in den Rosch gemakkelijk heeft gemaakt om van den dagelijkschen gang van zaken op de hoogte te geraken. Den President, Mr. van Lnnschot. den auditeur-militair. Mr. Aghina

den secretaris. den Kapitein Jansen, den Chef de bureau aldaar en zijn personeel, wij danken hen allen zeer.

Grooten dank zijn wij verschuldigd aan den Heer Drs. Spruyt van het H.M.G., die met nimmer falenden ijver ons heeft voorgelicht, die steeds klaar stond eri klaar staat om ons tot in de kleinste bijzonderheden in te leiden, en die zijn goede zorgen — kleine bijzonderheid — zelfs zoover uitstrekte, dat de voorzittershamer van een der vroegere Krijgsraden thans voor dezen Krijksraad beschikbaar is.

Aan de ambtenaren van het Departement van Justitie en Defensie breng ik dank voor de wijze, waarop zij ons hebben grsteund in de voorbereiding van dit alles, voor de beschilibaarstelling van personccl en gebouw, voor de inrichting van het gebouw, voor de voorziening met inaterieel.

Wij zullen er zuinig mede omgaan, maar wij zijn er helaas nog niet met alle aanvragen en wij hevelen de nog komende voor vlotte en snelle afdoening aan.

Een persoonliik woord van dank richt ik tot Dr. Rollin Couquerque, oud-lector in liet militaire recht aan de Gem. Universiteit van Amsterdani. zonder wiens taai en gestaag volhouden niet zooveel in de tijden, die achter ons liggen, behouden zou zijn gebleven en gecultiveerd, als nu nog het geval mag zijn. Mijn persoonlijke dank aan hem gaat uit voor hrt vele, dat ik in het bovenstaande aan zijn publicaties mocht ontleenen.

Den Heeren Krämer van het Dep. v. Defensie en Mulder, chef de bureau van het H.M.G., zij mijn dank gebracht voor het na mocizaam zoeken aan mii verschaft hebben van de noodige historische gegevens, betreffende de verdeelingen achtereenvolgens van het Rijk ten dienste der militaire iustitie.

Mijne Heeren, ik nader het einde, maar begin dat door een zeer aanzienlijk einde terug te springen in de geschiedenis. Lucius Calpurnius Piso was proconsul in Macedonië en werd naar Rome ontboden ten einde zich te verantwoorden in den Senaat over zijn beheer. Daar hield Cicero tegen hem de buitengewoon heftige en grove philippica, de Oratio in Pisonen, die mrt de Orationes in Clodium en die tegen Vatinius en het pleidooi van Cicero voor Celius een karakterteekening van Cicero doen oprijzen, die hem al zeer weinig achtenswaardig doen schijnen en die blijk geven van een onvergeeflijk misbruik van een al te gemakkelijk talent.

Piso had het o.m. ook gewaagd aan Cicero het verwijt te maken van ijdelheid en daarbij gewezen op twee door Cicero vervaardigde dichtregelen:

O fortunatam natam, me corisule, Romam,
Cedant arma togae, concedat laurea linguae.

> (0, welk een gelukkig Rome, toen ik (Cicero) consul was; dat de wapenen wijken voor de toga, dat de belooning van den krijgsman, de lnurierkrans, wijke voor de macht van het woord).

Het kan niet worden gezegd, dat deze 2 verzen getuigen van een

overgroote mate van bescheidenheid hij den maker en de commentator van Cicero. de Franschman du Rozoir. zegt er dan ook van: „il est impossible de voir un vers plus ridicule que le premier" en verder: „si le second est réellement bon comme vers, il n'en est pas „moins inconvenant par le sentiment de vanité, qu'il exprime."

Cicero maakte het nu in zijn Oratio in Pisonen wel heel bont en du Rozoir zegt van die rede: (liever: une invective) „on conçoit à „peine, qu'un orateur comme Cicéron ait pu s'abaisser à accabler „d'injures aussi plates qu'atroces un sénateur, un consulaire; on „conçoit encore bicn moins que le Sénat ait eu la patience de l'en„tendre pendant unc heure.

„Tout ce discours, sauf quelques passages d'une ironie fine est un „tissu d'invectives aue dans notre société moderne. un homnie de la „lie du peuple rougirait d'adresser à son égal."

(Ik moet er helaas aan toevoegen, dat deze woorden geschreven werden in 1840. Of zij nog van toepassing zijn op *onze* société moderne?)

Hoe dan ook, dat alles is van een dusdanig gehalte, dat men het nauwelijks begrijpt van den grooten redenaar Cicero, die in de periode, waarin hij de Orationes de Oratore en de Amicitia schreef een zuiverheid en fijnheid van taal en stijl demonstreerde als weinigen voor en na hem. en die steeds had aanbevolen. zelfs bii het uitspreken van een Invective, zich nimmer ie laten afhouden van de decentie. de moderatie. de noblesse en de waardigheid.

Toen Piso zich dan verweerde. en o.m. een beroep deel op de onbetamelijke pedanterie der straks geciteerde verzen van C., riposteerde deze als volgt:

„non dixi liane togam, qua sum amictus, iiec arma, nec scutum et „gladium unius iniperatoris, sed, *quod pacis est insigne et otii, toga;* „*contra autem arma. tumultus atque belli;* more poetarum locutus, „hoc intellegi volui. bellum ar tumultum paci atquc otio concesserum."

(ik heb niet bedoeld deze toga. waarmede ik omgord ben. noch de wapenen, het zwaard en het schild van eenigen heerscher; maar ik heb op dichterlijke wijze willen uitdrukken, dat de toga is het symbool van vrede cri rust. de wapenen daarentegen van oproer en oorlog; en ik heb willen zeggen, dat oproer en oorlog zullen moeten wijken voor vrede en rust.)

Cedant arma togae, Het is, Mijne Heeren, hier op deze plaats en in dezen tijd wel zeer toepasselijk. Wij allen, presidenten en plv. presidenten, auditeurs-militair en auditeurs-militair-plaatsvervanger van de thans ingestelde krijgsraden, mij hebben de wapenen moeten neerleggen en de toga nioeten aandoen, wij zullen liet leger thans anders dienen dan met de wapenen.

Moge onze zittingstijd hier kort zijn, immers wij zijn hier geplaatst zoolang de tegenwoordige algemeene mobilisatie duren zal (de tweede restrictie, zoolang Nederland niet in een oorlog zal worden betrokken, moge nimmer worden verwezenlijkt).

Moge spoedig voor zeer velen de tijd gekomen zijn, dat de wapenen kunnen worden nedergelegd en vervangen worden door de werktuigen des vredes. mogen tumultus atyue bellum, oproer en oorlog, spoedig alom wijken voor pax et otium, voor vrede en rust. Deze wensch van Cicero zal door allen hartgrondig worden onderschreven.

Maar, zoolang dat nog niet het geval mag zijn, moge ik naast elkander stellen het afschrikwekkende voorbeeld en het lichtende symbool van een en denzelfden Cicero, zooals dal zeer contrasteerend tot uiting komt in de Oratio in Pisonen eenerzijds cri „de Oratore" anderzijds.

Moge ieder, die in deze zaal het woord zal voeren, zich niet houden aan den Cicero van de Oratio in Pisonen, maar aan den grooten redenaar van meesterlijken stijl, zooals die zich demonstreert in „de Oratore". Moge hij inet name betrachten de decentie, de moderatie, de noblesse cn de waardigheid, die den stijl van den laatstbedoelden Cicero kenmerken.

Mijne Heeren, ik dank P voor de aandacht, waarmede Gij naar mij hebt willen luisteren. Ik ga eindigen. Ik citeer hier met algeheele instemmende erkentelijkheid de woorden van den President van het H.M.G. Mr. E. Jellinghaus, op 17 October 1039 gesproken hij de herdenking van het zilveren lustrum van dat Hooge College:

> Wij staan voor dezelfde taak, als waarvoor wij stonden in 1914. Wederom is er mobilisatie, omdat weder een wereldoorlog is uitgebroken; evenmin als 25 jaar geleden weten wij wat ons te wachten staat. Laat ons met denzelfden moed en dezelfde vastberadenheid de zware taak, die vóór ons ligt. aanvatten in de hoop en de verwachting in staat te zulleri zijn, die op dezelfde uitstekende wijze tot een einde tc brengen, als onze voorgangers dat hebben gedaan.

Mijne Heeren, deze Krijgsraad gaat thans zijn taak beginnen. Moge eens van ons gezegd worden door onze eventueele opvolgers, wat Mr. Jellinghaus kon getuigen van zijn voorgangers. Daartoe zullen wij onze krachten algeheel inspannen. Maar de eigen kracht zal daarvoor niet voldoende zijn.

Bij voor- en na-eed, die dikwijls in deze zaal zal worden afgelegd. zullen de soleinneele woorden: „Zoo waarlijk helpe mij God almagtig" de waarheid der afgelegde verklaringen onderschrijven en bevestigen en plechtiglijk bezweren.

Wij, en ik meen hier te spreken namens al het personeel van dezen Krijgsraad, wij verklaren en bevestigen al onze krachten te zullen inspannen ten dienste van de sacra justitia en de tucht in het leger en wij onderstreepen dat mrt de solemneele formule:

Zoo waarlijk helpe ons daarbij God almachtig.

Ik heb gezegd.

De President verleende vervolgens het woord aan den auditeur-militair, Mr. L). J. Veegens, die daarop een rede hield, luidende als hier volgt:

Hoogedelgestrenge Heeren. President en leden van den Krijgsraad,

Bij deze eerste openbare uitoefening van mijn ambt inoge ik beginnen met te verklaren, dat de woorden, waarin de President zoo juist uiting heeft gegeven aan zijn verlangen naar vrede, mij — evenals ongetwijfeld ieder der aanwezigen — uit het hart gegrepen zijn. Over deze zitting valt de schaduw van de gedachte, dat een tweede wereldoorlog tot het opnieuw instellen van een Krijgsraad in deze stad aanleiding heeft gegeven.

Wet is mij een behoefte bij deze gelegenheid in herinnering te brengen, hoe ik als reserve-officier voor algemeenen dienst met het inilitaire recht en de militaire rechtspleging nader kennis heb gemaakt.

Ik denk dan in de eerste plaats aan de op initiatief van het Hoog Militair Gerechtshof gehouden cursussen in het materieele en formeele militaire straf- en tuchtrecht, die ik in December 1938 en September 1939 heb gevolgd. Ik kan de verzekering geven, dat mijn plaatsvervanger en ik de toewijding aan de militaire rechtspraak van den leider van die cursussen, den luitenant-generaal van Munnekrede, op deze plaats als een voorbeeld voor oogen zullen houden. Aan de officieren, die de lessen hebben gegeven en de practische oefeningen hebben geleid. zijn wij veel dank verschuldigd voor de wijze, waarop zij de cursisten deelgenoot hebben weten te maken van hun juridische kennis en ervaring.

In de tweede plaats gaan mijn gedachten terug naar het tijdvak ran vijf inaanden, gedurende welke ik tijdens de tegenwoordige mobilisatie als Officier-Commissaris werkzaam ben gem-eest te 's-Gravenhage en te 's-Heitogenbosch. Het zoeken naar de materieele waarheid. en niets anders dan dat. in rechtstreeksch contact met den beklaagde en dc getuigen leidt vaak tot geheel andere inzichten dan waartoe men op grond van de stukken alleen is gekomen. Voor een Auditeur-Militair, die bij den aanvang van de zaak zijn advies alleen op grond van het dossier moet uitbrengen. is het van groote waarde, hiervan niet slechts theoretisch. maar ook practisch doordrongen te zijn. Ik beschouw het dan ook als een voorrecht, dat ik deze functie eenigen tijd heb mogen uitoefenen, en in het bijzonder dat ik in mijn Haagschen tijd heb mogen werken onder leiding van den kapitein Mr. Hamer, die ons, jongeren in rang, steeds niet zijn groote practische ervaring en uitgebreide parate kennis van de beirekkelijke mettelijlie en administratieve bepalingen voorthielp.

Ten slotte betuig ik mijn erkentelijkheid aan mijn geachten Ambtgenoot te 's-Hertogeiibosch Mr. Aghina, die mij op de meest welwillende wijze heeft ingelicht over alles. wat bij de inrichting van een Militaire Auditie te pas komt. en mij heeft laten profiteeren van zijn jarenlange practijk.

Op dezen terugblik moge een blik vooruit volgen. Van hetgeen de toekomst op ons gebied zal brengen weten wij slechts dit zeker, dat zoon-el het militaire recht als de Militaire Justitie in al haar gele-

dingen zullen moeten doen blijken, wat zij waard zijn. Over het formeele recht, de Regtspleging bij de Landmagt. kunnen wij gerust zijn. Zij dateert immers van 1814 en heeft dus haar vuurproef reeds in den slag bij Waterloo doorstaan. Ket materieele recht, het Wetboek van Militair Strafrecht, dateert van 1903, maar het heeft gedurende de vorige mobilisatie 1914—1918 niet gegolden, omdat het eerst op 1 Januari 1923 in werking is getreden. Thans zal moeten blijken, of dit wetboek beantwoordt aan de eischen, die daaraan in buitengewone onistandigheden als de tegenwoordige mogen worden gesteld. In het bijzonder schijnt het mij de vraag, of de groote beperking van de mogelijkheid om lichte vergrijpen krijgstuchtelijk af te doen in den „tijd van oorlog" in juridischen zin, waarin wij thans leven, op den duur niet te star zal blijken te zijn.

Van den Krijgsraad en van de Militaire Auditie mogen alle betrokkenen, in de eerste plaats de Garnizoens- en Kantonnementscommandanten in het Arrondissement eischen, dat zij snel en goed weten te geven, wat van hen verlangd wordt: de Krijgsraad vonnissen en dispositiën, de Auditie adviezen en eischen. Wij weten allen, dat het voor de handhaving van orde en tucht in het gemobiliseerde leger van het grootste belang is, dat het apparaat, dat wij gezamenlijk bezig zijn op te bouwen, in staat zal zijn vlug te functionneeren, zonder in degelijkheid van berechting te kort te schieten.

In dit verband moet ik wijzen op een zwakke plek in de tegenwoordige organisatie. Per dag gaan van mijn Auditie uit 10 à 20 adviezen tot verwijzing naar der? Krijgsraad wegens misdrijven; gemiddeld 100 zaken per week. Ik heb geen enkele reden om aan te nemen, dat dit niet de normale toestand zou zijn. De Krijgsraad kan dit aantal zaken berechten, indien de beide Kamers ieder twee zittingen per week houden en telkens 25 misdrijven berechten. Daarbij komen dan nog een aantal overtredingen, voor zoover deze niet krijgstuchtelijk of buiten proces worden afgedaan.

Volgens de wet moeten nu ter zake van ieder misdrijf informatiën worden gehouden en het is uitgesloten, dat de drie Officieren-Commissarissen, die in dit arrondissement werkzaam zijn, in een week 100 zaken zouden kunnen instrueeren. Uit ervaring weet ik, dat een gemiddelde van 20 zaken per week het maximum is, dat een Officier-Commissaris kan bereiken, mits het alle eenvoudige zaken zijn en niets tusschenbeide komt.

Een gewone, regelmatige gang van zaken is dus eerst verzekerd, indien voor Noord- en Zuid-Holland *vijf* in plaats van ***drie*** Officieren-Commissarissen worden aangesteld. Ter bestrijding van den bestaanden achterstand is dan nog niets gedaan. Op het oogenblik liggen bij het Officier-Commissariaat alhier of zijn daarheen op weg rond 700 zaken, hetgeen bij de tegenwoordige bezetting 12 weken instrueeren beteekent: drie maanden gemiddeld, vóórdat de eerste rechterlijke instantie iets kan doen aan een feit, dat heden wordt gepleegd!

Ik zie het dus als een vitaal belang voor het werk van dezen Krijgsraad, dat ten spoedigste middelen en wegen worden gevonden om de

bezetting van het Officier-Commissariaat alhier uit te breiden met ten minste twee kapiteins en twee luitenants (secretarissen). Zoolang niet is gezorgd voor een instantie van voorbereidend onderzoek van voldoende capaciteit, is verdere uitbouw van het militair-rechtelijk apparaat, zooals bij de parlementaire behandeling van de wet van **30** November 1939 in uitzicht werd gesteld, onuitvoerbaar.

Mijnheer de President, ik behoor sinds te langen tijd tot de balie om ook maar een oogenblik te vergeten, dat iedere strafrechtspleging kreupel gaat, indien niet behoorlijk in de verdediging van den justitiabele is voorzien. Ik ben er van overtuigd, dat de Haagsche balie de krachten in haar midden heeft, die wij behoeven om onze rechtspraak tot een zoo hoog mogelijk peil op te werken. Zij zullen zich hebben in te werken in het militaire recht en zullen bemerken, dat dit geen muziek is om van het blad te spelen — en dat het hun toegevoegden clienten dus soms een onverwachten uitweg kan bieden.

Ik moge eindigen met — mede namens den plv. Auditeur-Militair — den wensch uit te spreken, dat de vriendschappelijke samenwerking, die thans reeds tusschen den Krijsgraad en de Auditie is ontstaan, bestendigd moge blijven. Zij sluit niet *uit,* maar *in,* dat ieder van beiden op zijn tijd eigen opvattingen huldigt: in ons rechtsbestel hebben rechter en openbare aanklager nu eenmaal ieder een eigen taak te vervullen. Indien wij dit voor oogen houden, kan het ertoe bijdragen, dat de traditie van den vroegeren Krijgsraad te 's-Gravenhage, waaraan U terecht hebt herinnerd, op waardige wijze wordt voortgezet.

Ten slotte werd nog het woord gevoerd door Jhr. Mr. E. C. U. van Doorn, als Deken sprekende namens de Orde van adcocaten bij den Hoogen Raad der Nederlanden. Mr. van Doorn sprak; als volgt:

Mijnheer de President.

Het is mij een voorrecht den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Gravenhagc namens de Orde van Advocaten bij den Hoogen Raad der Nederlanden dank te zeggen voor de tot den Deken dier Orde gerichte uitnoodiging om deze plechtige openingszitting bij te wonen. Tevens dank ik M. den Auditeur-militair voor de vriendelijke woorden, zooeven door hem aan de Haagsche Balie gewijd. Aan dien dank wil ik graag nog het volgende toevoegen.

Het behoeft wel geen betoog, dat ook de Haagsche Balie met zeer groote belangstelling de behandeling en de totstandkoming van de Wet, houdende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie, gevolgd heeft en zich er over verheugd heeft, dat op grond van die wet de Haagsche Krijgsraad opnieuw is ingesteld.

Dat het noodig was het aantal gewone krijgsraden in ons vaderland van **1** tot **3** uit te breiden is een feit, dat natuurlijk allerminst tot verheugenis strekt. Het hangt immers samen met de ernstige crisis, waarin ons land zich bevindt. Het herinnert ons er aan, dat

een zeer groot deel van ons volk, onttrokken aan zijn normalen arbeid, zich onder de wapenen bevindt.

Doch dat, nu zij eenmaal noodig was, die uitbreiding met bekwamen spoed haar beslag kreeg is *wel* verheugend en dat een der nieuw ingestelde krijgsraden zijn zetel te 's-Gravenhage bekwam. is door de Haagsche Balie met voldoening vernomen.

Ofschoon die Balie. doordat het Hoog Militair Gerechtshof hier ter stede gevestigd is, meer met de militaire rechtspleging te doen had dan de balies in de andere plaatsen van ons land (den Bosch natuurlijk uitgezonderd), was toch de aanralring met die rechtspleging tot dusver betrekkelijk gering.

Dit zal nu anders worden.

Een ruimer arbeidsveld opent zich voor de Haagsche Balie, een nieuwe taak wacht haar.

Gaarne aanvaardt zij die taak.

In het besef van de rol, die bij iedere rechtsbedeeling voor de balie is weggelegd, in het besef ook van de eischen, die daarbij aan de balie kunnen en moeten worden gesteld, zal zij het op hoogen prijs stellen ook aan de rechtsbedeeling van Uwen Raad te mogen mede-merken.

Ik spreek de hoop en het vertrouwen uit, dat daarbij tusschen Un Raad en de balie een uitstekende verstandhouding zal bestaan, evenals tusschen M. den Auditeur-militair en de balie, zulks ten profijte van de justiciabelen en niet het minst van het gemeenschappelijk doel: de handhaving van het rerht.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 22 November 1939. [1])

President. Mr. A. J. Veldman. fg.

Leden: Kapitein der Mariniers T. C. W. Michaëlis, Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. C. Hamilton, Officier van Administratie der 1c klasse J. C. Beugelink en Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse L. C. Lagaaij.

Fiskaal: Officier van Administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. h. Prins, te Alkmaar.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog (weigeren ie voldoen aan de order van een matroos 1e klasse, S.. door den chef d'équipage aangewezen als onderofficier van de jol met opdracht om een schijf af te tuigen, om op die schijf af te gaan).

S. was als onderofficier van de jol als zoodanig bevelvoerend militair en had beklaagde onder zijne bevelen, waarbij het niet ter zake doet of S. zich al dan niet van die positie is bewust geweest, daar het zijn van bevelvoerend militair en dus meerdere niet afhangt van de persoonlijke opvatting van den gezagsdrager, doch naar objectieven maatstaf aan de hand van art. 67, 3° W.v.M.S. en de dienstreglementen moet worden beoordeeld.

De woorden van S,, tot beklaagde en twee andere schepelingen gericht: „Nu gaan jullie met zijn drieën op de schijf", moeten worden aangemerkt als een bevel om op ae schijf te gaan, ook al heeft S. zich daarbij niet speciaal tof beklaagde persoonlijk gericht.

Beklaagde zelf had zeer wel begrepen dat hij onder de bevelen van S. stond en ook dat hem een dienstbevel werd gegeven, waarbij het weder onverschillig is, of S. al dan niet de overtuiging had dat hij als meerdere aan beklaagde een hevel kon geven, nu dit naar objectief criterium vaststaat.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den Fiscaal tegen J. G., oud 21 jaren. geboren te Medemblik, zeemilicien-matroos der 2e klasse, gerequireerde in persoon.

---

[1]) Dit vonnis is in hooger beroep bij sententie van het H.M.G. d.d. 19 Januari 1940 bevestigd.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad d.d. 20 October 1939:

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad d.d. 2 Novernber 1939 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde:

,,dat hij. dienende als zeemilicien-matroos der 2e klasse asn boord van Hr.Ms. ..Z 7". zich bevindende in de Noordzee ongeveer 10 mijl Noord van het lichtschip „Maas", op den 14en Augustus 1939, in tijd van oorlog. zijnde immers bij Koninklijk Besluit van 10 April 1939, No. 182, al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid in werkelijken dienst geroepen en sindsdien gehouden, toen hij zich in een jol, varende te voornoemder plaatse bevond, en de matroos der 1e klasse J. S. Smits. die bevelvoerend militair van de bemanning dier jol was, immers door den bootsman W. J. F. S. Karsten, chef d'équipage van Hr. Ms. „Z 7" aangewezen zijnde als onderofficier van die jol, opdracht had om een schijf, welke in de nabijheid van Hr.Ms. „Z 7" voor anker lag, af te tuigen en het schijfvlot langszij van Hr.Ms. „Z 7" te brengen, waartoe Smits drie matrozen, waaronder beklaagde, in die jol had medegekregen, hem, beklaagde, in verband met het feit, dat voor het aftuigen der schijf en het lichten der ballast de matrozen zich op die schijf moesten begeven, de order had gegeven om op die schijf te gaan, opzettelijk dien matroos der 1e klasse. die als bevelvoerend militair hem, beklaagde, onder diens bevelen had, op diens order heeft geantwoord met de woorden: „Ik ga er niet op, want ik ben niet van plan een pestje op te loopen", althans met woorden van dergelijke weigerende strekking.";

Gezien liet exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 4 Novemher 1939, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag den 22en November 1939 des namiddags om 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. A. Prins;

Gehoord de voorlezing van de ria te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicicn en sedert in werkelijken dienst is gebleven;

O. dat ten processe hebben verklaard als getuigen onder eede:

1e. W. J. F. S. Karsten:

dat hij is bootsman; dat hij op een avond enkele maanden geleden rhef d'équipage was aan boord van Hr.Ms. „Z 7", zich bevindende in de Noordzee in de nabijheid van het lichtschip „Maas"; dat een

schijf, die een paar honderd meter van het schip voor anker lag, afgetuigd moest worden om daarna langszij gebracht te worden; dat hij voor dit werk den matroos der 1e klasse Smits met drie andere schepelingen, waaronder G., aanwees: dat hij Smits heeft aangewezen als onderofficier van de jol en dezen opdracht heeft gegeven om met de drie anderen de schijf af te tuigen; dat hij tegen de drie miliciens, waaronder G., zeide, dat deze zich klaar moesten maken om mee te gaan in de jol en te helpen bij het aftuigen;

2e. J. S. Smits:

dat hij is matroos der 1e klasse; dat op een avond in de maand Augustus 1939 aan boord van Hr.Ms. ,,Z 7", zich bevindende in de nabijheid van het lichtschip ,,Maas", de bootsman Karsten voor het aftuigen van de schijf, die een eind van het schip voor anker lag, en voor het langszij van het schip brengen van het schijfvlot hem en drie schepelingen, waaronder G:, aanwees, terwijl hem werd gezegd door den bootsman: ,,Jij gaat op de schijf en je krijgt drie man mee": dat hij begreep, dat hij met behulp van vorenbcdoelde matrozen de schijf moest aftuigen; dat het weliswaar niet voldoende tot hem is doorgedrongen dat hij in de jol als meerdere aan G. een order kon geven, doch dat hij wel vond dat hij zoo'n beetje de leiding moest nemen; dat hij met de jol is afgestoken en onderweg, toen de jol bij de schijf was gekomen, tegen de andere inzittenden, waaronder dus ook G. gezegd heeft: ,,Nu gaan jullie met zijn drieën op de schijf: dat het noodig was dat de drie schepelingen zich voor het aftuigen van de schijf en het lichten van den ballast daarvan, op de schijf zouden begeven; dat G. hem toen zeide dat hij niet op de schijf ging, omdat hij niet een pestje wilde oploopen, althans woorden waaruit hij, getuige, begreep dat G. weigerde op de schijf te gaan: dat hij daarop tegen G. gezegd heeft: ,,Dat moet je wel doen, je hebt gehoord wat de bootsman gezegd heeft en als je dat niet dost is het een dienstweigering"; dat G. echter niet op de schijf is gegaan; dat een uitdrukkelijk bevel om op de schijf te gaan door hem aan G. niet is gegeven; dat hij eigenlijk niet anders gedaan heeft dan de order van den bootsman herhalen en G. aanmanen daaraan te gehoorzamen;

O., dat ten processe aanwezig is en voorgelezen:

1e. het d.d 26 September 1939 opgemaakt proces-verbaal van voorloopig onderzoek inzake de gedragingen van beklaagde tegenover den matroos der 1e klasse J. S. Smits, toen beklaagde in de jol nabij de schijf op order van Smits niet op de schijf wilde gaan, welke nabij Hr.Ms. ,,Z 7" lag en welke afgetuigd moest worden en na het lichten van den ballast langszij van HrMs. ,,Z 7" moest worden gebracht. uit welk proces-verbaal blijkt, dat deze gedragingen plaats vonden in den avond van 14 Augustus 1939 en dat Hr.Ms. .,Z 7" zich bevond in de, Noordzee ongeveer 10 mijl Noord van het lichtschip ,,Maas";

2e. een afschrift van liet K.B. van 10 April 1939 No. 182, houdende dat al het personeel. bestemd voor buitengewone oproeping-

uitwendige veiligheid onverwijld in werkelijken dienst wordt geroepen;

O., dat de beklaagde ten proccsse heeft verklaard: dat hij is **J.** G., oud 21 jaren, geboren te Medemblik; dat hij het laatst gediend heeft aan boord van Hr Ms. ,,Z 7" als zecmilicien-matroos der 2e klasse; dat hij op 1 Maart 1938 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicien-matroos der 3e klasse en sindsdien onafgebroken in werkelijken dienst is gebleven;

dat hij op een dag omstreeks half Augustus 1939 als zee-milicienmatroos der 2e klasse diende aan boord van Hr.Ms. ,,Z 7", zich bevindende in de Noordzee in de nabijheid van het lichtschip ,,Maas"; dat in den avond van dien dag de bootsman Karsten hem zeide: ,,G., kleed je uit en ga op de schijf". dat hij hieruit begreep, dat de bootsman bedoelde. dat hij met de jol naar de schijf, die op een paar honderd meter afstand van het schip voor anker lag. zou gaan om deze te helpen aftuigen;

dat hij daarop in de jol is gegaan, echter met de bedoeling om riiet op de schijf te gaan; dat met hem in de jol plaats nam de matroos der 1e klasse Smits, die aan het roer zat en die, naar hij begreep, om het aftuigen van de schijf en het langszij brengen van liet schijfvlot te leiden. ook liet commaiido over het personeel in de jol had; dat in de jol voorts aanwezig waren de zeemilicien-matrozen Rouss en Struijk; dat, terwijl zij met de jol naar de schijf roeiden. de matroos Smits tegen hen — de drie. met dezen aanwezige schepelingen, waaronder hijzelf — zeidc: ,,Nou gaan wij met zijn drieën op de schijf"; dat hij begreep, dat matroos Smits hun en dus ook hem order gaf om bij aankomst hij de schijf uit de jol daarop te gaan om deze schijf af te tuigen en den ballast daarvan te lichten en hij begreep, dat Smits, die aangewezen was voor de leiding van dic werkzaamheden, hem daartoe onder zijn bevelen had en hij diens orders in vcrhand met dat werk moest opvolgen; dat hij Smits op zijn order geantwoord heeft met woorden van weigerende strekking, zeggende: ..Ik heb tegen den bootsman gezegd. dat ik niet in staat was om op de schijf te gaan, en dus ga ik er niet op";

O., dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen — met beklaagde's schuld er aan — hetgeen hem is ten laste gelegd;

O., dat de raadsman van beklaagde nog als verweer heeft aangevoerd, dat de getuige Smits als matroos der 1e klasse niet als meerdere van beklaagde kan worden beschouwd omdat Smits heelemaal niet heeft begrepen dat hij als onderofficier van de jol en als zoodanig dan als meerdere van beklaagde door den bootsman was aangewezen en voorts dat door Smits aan beklaagde geen uitdrukkelijke order is gegeven om op de schijf te gaaii;

O. hieromtrent:

dat ongetwijfeld de matroos der 1e klasse Smits, die volgens verklaring van den bootsman Karsten tot onderofficier van de jol was aangewezen. als zoodanig op dat moment in die hoedanigheid als

bevelvoerend militair beklaagde onder zijn bevelen had, waarbij het niet ter zake doet, of Smits zich al dan niet van die positie is bewust geweest, daar het zijn van bevelvoerend militair en dus meerdere niet afhangt van de persoonlijke opvatting van den gezagsdrager doch naar objectieven maatstaf aan de hand van artikel 67 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht cn de betrokken dicnstreglc-inenten moet worden beoordeeld:

dat overigens ook beklaagde, naar hij zelf verklaarde, zeer wel heeft begrepen dat hij onder de bevelen van Smits stond;

dat voorts naar 's Krijgsraads oordeel Smits aan beklaagde wel degelijk het bevel heeft gegeven om op de schijf ie gaan;

dat immers Smits heeft verklaard dat hij tegen de inzittenden van de jul, waaronder ook beklaagde, heeft gezegd: „Nu gaan jullie niet ziin drieën op de schiif" en deze moorden als een bevel om op de schijf te gaan moeten worden aangemerkt, ook al heeft Smits zich daarbij niet speciaal tot beklaagde persoonlijk gericht;

dat uit de door Smits gebezigde woorden op duidelijke wijze blijkt, dat deze als een last of een bevel zijn geuit dl beklaagde uit het gezegde heeft kunnen begrijpen en ook volgens zijn eigen verklaring heeft begrepen, dat aan hem een dienstbevel werd verstrekt;

dat liet hierbij al weer onverschillig is of Smits zich zijn positie als meerdere bewust was en al dan niet de overtuiging had. dat hij aan beklaagde een bevel kon geven nu naar. objectief criterium vaststaat dat hij als meerdere tot het geven van een bevel bevoegd was en blijkens de gebezigde woorden het gezegde ook als een bevel kon worden opgevat en is opgevat;

O.. dat derhalve het verweer van beklaagde rnoet worden verworpen:

O.. dat het bewezen verklaarde behoort ie worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog":

O., dat een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het werd gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1. 60. 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 87 van het Wetboek van Strafreclit; 185, 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den heklaagde is ten laste gelegd, gelijk hierboven overwogen:

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezen verklaarde als boven werd aangegeven:

Veroordeelt deswege den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 15 September 1939.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn.
gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. J. H. Peter.

Advocaat-fiskaal: Mr. H. van Santwijk.

Raadsman: Mr. A. L. S. Micliael.

Veroordeeling van een korporaal-hofmeester tot 3 maanden gevangenisstraf wegens: 1°. opzettelijke ongehooraaamheid: 2°. opzeitelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van fenminste één dag en niet langer dan dertig dagen; 3°. verduistering gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijn beroep onder zich heeft.

Het H.M.G. is met den Advocaat-fisknal van meening, dat beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig is in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, doch de bijkomende straf van verlaging kan niet worden uitgesproken nu de fiskaal bij den Zeekrijgsraad niet mede hooger beroep heeft aangeteekend.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en P., stamboeknummer...., oud 30 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk gediend hebbende als korporaal-hofmeester aan boord van Hr.Ms. „Evertsen", beklaagde-appèllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 4 Juli 1939 en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken, waarvan appel, waarbij beklaagde, met vrijspraak van hetgeen hem anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard, terzake van het hem overigens ten laste gelegde is schuldig verklaard aan de misdrijven:

1. Opzettelijke ongehoorzaamlieid;
2. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen;
3. Verduistering gepleegd door hem, die het goed uit hoofde van zijn beroep onder zich heeft;

en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Gelet op de door den beklaagde op 13 Juli 1939, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 4 September 1939 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 9 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. van Santwijk, genomen en daarna, schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 15 September 1939, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het beroepen vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja zal bevestigen;

Gelet op hetgeen door en namens beklaagde ter 's Hofs terechtzitting is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., aan beklaagde op zijn daartoe strekkend verzoek als verdediger is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. A. L. S. Michael, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad op de gronden en middelen in het beroepen vonnis vermeld, welke het Hof overneemt en tot de zijne maakt, terecht, met gedeeltelijke vrijspraak van het hem ten laste gelegde, een schuldigverklaring en veroordeeling van den beklaagde terzake van het hem overigens ten laste gelegde heeft uitgesproken, het misdrevene met juistheid heeft omschreven en een straf heeft opgelegd, welke staat in juiste verhouding tot den ernst der gepleegde feiten, weshalve het vonnis als wel en terecht gewezen dient te worden bevestigd;

O., dat het Hof met den Advocaat-fiskaal van meening is, dat beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig is in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, doch de bijkomende straf van verlaging niet kan worden uitgesproken, nu de Fiskaal van den Zeekrijgsraad niet mede hooger beroep heeft aangeteekend;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 4 Juli 1939 gewezen en op denzelfden datum in tegenwoordigheid van beklaagde uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep.

In dexe sententie ligt een stil verwijt verscholen aan het adres van den Nederlandschen wetgever, die verzuimde het ter kwader ure in de Prov. Instr. voor het H.M.G. ingevoegde art. 77a weder te herzien toen hij in 1935 art. 424, 2e lid W.v.Sv. in dien zin wijzigde. dat oplegging van een zwaardere straf mogelijk werd ook indien alléén de verdachte in hooger beroep is gekomen. Wij wezen daarop reeds in M.B.T. XXXI. blz. 7, al vleiden wij ons niet met de hoop dat onze opmerking eenig succes zoude hebben. *Red. M.R.T.*

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 20 Juni 1939 [1]).

President: hoofdofficier van administratie 2e klasse F. A. Kllllll (plv.).

Leden: luitenants ter zee 1e klasse W. F. van Langeveld en P. J. G. Huijer, officier van administratie 1e klasse J. IK. Leyen en luitenant ter zee 1e klasse W. M. de Vries.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (weigeren en nalaten te voldoen aan ket bevel van een kwartiermeester-provoost om den bak der Inlandsche schepelingen te gaan uitpakken en daarin volhard nadat de schipper hem er o.a. op had gewezen, dat hij zich aan dienstweigering schuldig maakte en daarvoor voor den Krijgsraad kon komen.)

Voor de strafverzwarende omstandighied van art. 114, 3e lid. 1° W.v.M.S. wordt niet geëeischt, dat nader opdracht fot uitvoering van de order wordt gegeven, doch slechts dat de schuldige door een meerdere uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid is gewezen.

Beklaagde is in zijn diensttijd steeds zeer goed beoordeeld en tot dusver -- ruim 6 jaren - slechts éénmaal krijgstuchtelijk gestraft. Voorwaardelijk veroordeeld tot 2 weken gevangenisstraf. Proeftijd één jaar.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

In de zaak tegen: S., stamboeknummer .... oud 24 jaren, geboren in de ds. Besoek, district afdeeling Kraksaän, Probolinggo, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter", gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 14en April 1939, No A. 16/4/3;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 8en Juni 1939, No A. 16/5/8, aan den voei van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

.,dat hij, dienende als inlandsch matroos der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter", welk schip destijds gemeerd lag op het Marine-établissement te Soerabaja, aldaar in den morgen van den

---

[1]) Dit vonnis is in door den fiscaal ingesteld appèl als wèl en te echt gewezen bevestigd bij sententie van het H.M.G. van N.I. van 8 September 1939. De A.-F. had geconcludeerd tot zes weken gevangenisstraf, voorwaa delijk, proeftijd één jaar. Red. M.R.T.

19en Februari 1939 te omstreeks 6 uur — nadat hij tevoren door den provoost van dc wacht, den Inlandschen kwartiermeester D. Lontoh, was aangewezen voor bet verrichten van zeuntjesdiensten — heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten ie voldoen aan het hem door dezen meerdere gegeven dienstbevel. om den bak der Inlandsche schepelingen te gaan uitpaklien. hebbende hij opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhard, ook nadat de schipper H. Jobse hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 10en Juni 1939 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlasielegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 20en Juni 1939, des voormiddags ten 9 ure:

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverlilaring van beklaagde aan:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen";

en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, O.V.;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 21en December 1932 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. .... voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als Iiilandsch matroos der 2e klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 21 December 1939;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat Hr. Ms. „Pieter de Bitter", aan boord van welk schip hij als matroos der 2e klasse diende, op den 19en Februari 1939 gemeerd lag op het Marine-établissement te Soerabaja; dat hij en de matroos der 2e klasse Sanggor de eenige matrozen der 2e klasse zijn, die aan boord van genoemden bodem dienen, en dat zij om beurten gedurende vier weken achtereen zeuntje zijn van den bak der Inlandsche schepelingen; dat Sanggor den vorigen middag — Zaterdag 18 Februari 1939 — hoewel deze toen zeuntje was, naar den wal is gegaan en dat de balismeester, de Inlandsche kwartiermeester Lontoh, geen vervanger voor Sanggor had aangewezen; dat op dien dag de matroos der 1e klasse Achmad vóór theewater den bak heeft uitgepakt en dat hij Achmad daarbij heeft geholpen; dat hij op Zondag, 19 Februari 1939, des morgens omstreeks kwart voor zes aan dek op den bak aai. toen de kwartiermeester Lontoh, die dien dag provoost van de wacht was, naar hem toekwam en hem vroeg waarom hij den bak niet had uitgepakt: dat hij kwartiermeester Lontoh hierop heeft geantwoord dat hij — Lontoh — daarvoor voor

dezen keer maar eens een ander moest aanwijzen; dat kwartiermeester Lontoh daarop tegen hem zeide: ,,Jij gaat den bak uitpakken"; dat hij den kwartiermeester hierop heeft geantwoord: ,,Achmad is vrij, laat die voor dezen keer den bak maar uitpakken"; dat de kwartiermeester hierop tegen hem zeide: ,,Neen, jij gaat den bak uitpakken, of je gaat naar den wal"; dat hij daarop tegen den kwartiermeester heeft gezegd, dat hij dit niet deed; dat de kwartiermeester Lontoh, nadat hij geweigerd had aan diens order te voldoen, naar achieruit is gegaan; dat hij toen is opgestaan met de bedoeling, om den bak te gaan uitpakken en door het luik in het Inlandersverblijf heeft gekeken en toen heeft gezien, dat de bak reeds was uitgepakt en dat de matroos der 1e klasse Achmad bij den bak zat; dat hij vervolgens weer aan dek is gaan zitten; dat kort daarop de onderofficier van de wacht, de matroos der 1e klasse Brands, bij hem kwam, die tegen hem zeide, dat hij zich moest klaar maken om in arrest te morden gesteld; dat hij vervolgens naar beneden is gegaan en ren werkpakje heeft aangetrokken, waarop hij zich bij den officier van de wacht, den schipper Jobse, heeft gemeld, wien hij op diens vraag, wat er gebeurd was heeft medegedeeld, dat hij van kwartiermeester Lontoh order had gekregen om den bak uit te pakken cn dat hij geweigerd had om deze order op te volgen; dat schipper Jobse hem toen heeft gezegd, dat hij een ernstig strafbaar feit had begaan, dat dit dienstweigering was en dat hij daarvoor in voorloopig streng arrest zou worden gesteld; dat de schipper hem toen niet opnieuw order heeft gegeven om den bak uit te pakken doch hem wel heeft gevraagd of de bak al was uitgepakt, op welke vraag hij met ,,neen" heeft geantwoord; dat hij daarop onder geleide naar de Marinekazerne ,,Oedjoeng" is gebracht en aldaar in arrest is gesteld en den volgenden dag weer uit arrest is ontslagen;

dat hij de order van kwartiermeester Lontoh niet wilde opvolgen, omdat hij het idee had, dat de kwartiermeester hem ,,zocht"; dat hij zulks grondt op het feit, dat hij altijd ongegronde opmerkingen van hem krijgt;

O. dat ten processe hebben verklaard:

1. D. Lontoh, Inlandsch kwartiermeester, oud **32** jaren, onder eede:

dat hij aan boord van Hr. Ms. ,,Pieter de Bitter" sedert een jaar baksmeester is van den Inlandersbak; dat er gedurende dien tijd aan boord van genoemden bodem slechts twee Inlandsche matrozen der 2e klasse hebben gediend, t.w. Sanggor en S., die — omdat er geen matrozen der 3e klasse aan boord dienden — om beurten gedurende vier weken achtereen zeuntje van dien bak zijn geweest; dat op een Zaterdag in de maand Februari 1939, toen Hr. Ms. ,,Pieter de Bitter" op het Marine-etablissement te Soerabaja gemeerd lag en hij provoost van de wacht was, Sanggor — die toen zeuntje was — hem heeft medegedeeld, dat hij, Sanggor, dien dag na vastwerken met permissie zou gaan; dat hij toen dien morgen, bij of na het tweede ontbijt aan S. heeft gezegd, dat hij, S., indien hij

aan boord bleef, voor den bak moest zorgen; dat de bak op dien Zaterdagmiddag vóór theewater op tijd was uitgepakt; dat hij niet weet, door wien de bak toen is uitgepakt; dat bij den volgenden morgen, nadat hij het zes uur had hooren slaan, in het verblijf aan den bak wilde gaan eten en, bij den bak gekomen, bemerkte dat deze nog niet was uitgepakt; dat hij toen de Europeesche schepelingen al aan den bak had zien zitten; dat hij daarop naar dek is gegaan, om S. te zoeken en deze op den bak heeft aangetroffeil; dat hij toen aan S. lieeft gevraagd, waarom hij den bak nog niet had uitgepakt, waarop deze hem antwoordde: „Ik pak den bak niet uit"; dat hij daarop tegen S. heeft gezegd: „S., jij gaat den bak uitpakken"; dat S. hierop antwoordde: „Ik doe het niet"; dat hij vervolgens naar den officier van de wacht, den schipper Jobse, is gegaan en dezen heeft gerapporteerd, dat S. zijn order niet wilde opvolgen; dat de schipper hem heeft gezegd, om beklaagde bij hem te sturen; dat hij deze opdracht aan den onderofficier van de wacht lieeft overgebracht en vervolgens naar den bak is teruggegaan, dien hij toen gereed vond; dat hij niet weet, wie den hak intusschen had uitgepakt; dat hij toen gezien lieeft, dat Achmad bezig was om koffie te schenken; dat hij met beklaagde nooit eerder moeilijkheden heeft gehad; dat beklaagde iemand is, die slecht tegen op- en aanmerkingen kan en lichtgeraakt is;

2. H. Jobse, schipper, oud **33** jaren, onder eede:

dat hij in den morgen van 19 Februari 1939 aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter", welk schip toen gemeerd lag op het Marine-établissement te Soerabaia. officier van de wacht was; dat omstreeks kwart voor zes dien morgen de Inlandsche kwartiermeester Lontoh bij zijn hut kwam en hem rapporteerde. dat beklaagde, die door Lontoh als zeuntje was aangewezen, bad geweigerd om zijn, Lontoh's, order om den bak uit te pakken, op te volgen; dat Lontoh hem mededeelde, dat hij beklaagde drie malen daartoe order gegeven had; dat Lontoh, nadat hij hem gezegd had. dat hij beklaagde na de eerste weigering in arrest had moeten stellen, op trage wijze naar dek ging; dat hij daaruit den indruk kreeg, dat Lontoh niet goed wist, wat hem te doen stond en het hem daarom beter voorkwam, zelf in te grijpen; dat hij Lontoh toen heeft toegeroepen: „Stuur S. bij mij"; dat na eenigen tijd S. bij hem aan dek is gekomen en hij aan S. heeft gevraagd, of hij van kwartiermeester Lontoh order had gekregen om den bak uit te pakken; dat S. daarop bevestigd heeft geantwoord; dat op zijn, getuige's, vraag, of hij dit niet wilde doen. S. hem heeft geantwoord: „Neen, schipper"; dat beklaagde daarop den kwartiermeester beschuldigde dat deze hem, beklaagde, zocht, waarop hij beklaagde heeft gezegd, dat hij in ieder geval moest beginnen met de order op te volgen en daarna zijn beklag daarover kon indienen; dat hij beklaagde op den ernst van zijn weigering heeft gewezen en hem heeft, gezegd, dat hij zich door de order van den kwartiermeester niet op te volgen, aan dienstweigering schuldig maakte en daarvoor voor den Krijgsraad kon komen en dan de ge-

volgen wel wist; dat beklaagde hem daarop heeft geantwoord: „Dat weet ik, schipper": dat hij daarop tegen beklaagde heeft gezegd: „Nu geef ik je order om den hak te gaan uitpakken"; dat beklaagde daarop van houding veranderde en onverschillig begon te doen en hem antwoordde: „Dat doe ik niet, schipper"; dat hij vervolgens beklaagde in arrest heeft doen stellen:

8. Achmad, matroos der 1e klasse, oud 33 jaren, onder eede:

dat hij op een Zondagmorgen, origevcer twee maanden vóór 22 April 1939 aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter", welk schip toen op het Marine-établissement te Soerabaja gemeerd lag, door het achterverblijf naar het voorverblijf is geloopen; dut hij in het achterverblijf de Europcesche schepelingen toen reeds aan den bak zag zitten, waaruit hij afleidt, dat het toen al 6 uur was; dat in het voorverblijf de hak van de Inlandsche schepelingen toen nog niet was uitgepakt: dat hij toen, omdat hij wist dat het zeuntje, Sanggor, de groote beurt had en het hem niet bekend was, wie voor Sanggor als vervanger was aangewezen, is begonnen met den bak uit te pakken: dat toen hij daarmede gereed was, de kwartiermeester Loritoh aan den bak kwam zitten; dat hij nooit heeft gemerkt, dat kwartiermeester Lontoh onaangenaam of onbillijk was tegen S. en ook nooit hceft gemcrlit dat S. een hekel aan dien kwartierincester had:

4. L. E. Sanggor, matroos der 2e klasse. oud 25 jaren, onder eede:

dat hij op Zaterdag, 18 Februari 1939. na vastwerken, terwijl hij aan boord van Hr. Ms. „Pieter de Bitter" zeuntje was van den Inlandersbak, te Soerahaja met permissie is gegaan tot Maandagmorgen d.a.v.; dat hij dien Zaterdagmorgen aan zijn baksmeester, den kwartiermeester Lontoh, heeft medegedeeld dat hij de groote beurt had; dat kwartiermeester Loritoh daarop tegen hem heeft gezegd: „Ik zal iemand van het wachtsvolk aanwijzen voor zeuntje"; dat hij niet hceft gehoord dat de kwartiermeester iemand voor zeuntje heeft aangewezen; dat hij den bak aan niemand heeft overgegeven;

O., dat beklaagde ontkent van den schipper Jobse — nadat hij door dezen op de strafrechtelijke gevolgen van zijn weigeren was gewezen — opdracht tot uitvoering der order te hebben gekregen;

dat voor de strafverzwarende omstandigheid, genoemd onder 1° in artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet geeischt wordt, dat nader opdracht tot uitvoering der order wordt gegeven, doch slechts, dat de schuldige door een meerdere uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid is gewezen;

dat het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid — dus ook het volharden in de ongehoorzaamheid — reeds gepleegd is, zoodra opzettelijk nagelaten wordt te gehoorzamen aan het diensthevel;

dat ten processe is komen vast te staan, dat de onderhavige order — nadat beklaagde door den schipper Jobse op zijn strafbaarheid was gewezen — door beklaagde inderdaad niet is uitgevoerd;

dat de verklaring van beklaagde, inzooverre, dat hij door den

baksmeester niet voor zeuntjesdiensten was aangewezen, steun vindt in de opgave van Sanggor;

dat op dien grond door den Krijgsraad wordt aangenomen, dat de verklaring van den kwartiermeester Lontoh op dit punt niet juist is:

dat naar 's Raads meening beklaagde dan ook van dit gedeelte der ten laste legging dient te m-orden vrijgesproken;

O. dat door de verklaringen der getuigen, genoemd onder **1,** 2 cn **3,** alsmede door de opgave van den beklaagde, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, het wettig en overtuigend bewijs is geleverd van hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, benevens van zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat niet is komen vast te staan, dat beklaagde tevoren door Lontoh voor het verrichten van zeuntjesdiensten was aangewezen;

O. dat het aldus bewezen verklaarde dient te worden gequalificeerd als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige op-„zettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt. nadat een ineerdere „hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen";

O. omtrent dc op te leggen straf:

dat beklaagde in zijn diensttijd steeds zeer goed is beoordeeld en dat hij tot dusverre slechts éénmaal krijgstuclitelijk n-erd gestraft;

dat de Krijgsraad termen aanwezig acht om in dit geval een voormaardelijlie straf op ie leggen. waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen: 1, 15, 60, 114 1e en 3e lid aanhef en 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

14a en 14h van het Wetboek van Strafrecht;

185 en 189 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen. als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem vrij van het hem meer is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee weken.

Bepaalt dat deze straf niet ten uitvoer zal morden gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten, op grond dat de beklaagde vóór het einde van een proeftijd van één jaar zich aan een strafbaar feit beeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, bedoeld in artikel 15 van liet Wetboek van Militair Strafrecht.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD VAN 26 SEPTEMBER 1939.

1°. Zich onttrokken aan de werkzaamheden door te staan rusten in scheepstijd;
2°. Zich op parade incorrect gedragen door den conzmandant in de rede fe vallen.
Beklag ongegrond met handhaving van straf en strafreden.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE WILLEMSOORD,

Gelezen het beklag van L., pijper der 1e klasse, stamboeknummer ...., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen, van 23 Juni 1939, houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de hem op 19 Juni 1939 door den commandant van dien bodem, den kapitein ter zee H. J. van der Stad, opgelegde krijgstuchtelijke straf van d r i e d a g e n verzwaard arrest en over de daarbij hehoorende strafreden, luidende:

1e. zich onttrokken aan dc merkzaamhcden door te staan rusten in scheepstijd;
2e. zich op parade incorrect gedragen door den commandant in de rede te vallen;

Gehoord den gestrafte;

Gezien de verhooren en de verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat ten aanzien van het eerste deel der strafrcden uit de verklaringen van den sergeant-konstabel O. C. Wagenaar (262 L.O.), den majoor-stafmuzikant titulair L. J. Meeues (15783) en den tamboer der 1e klasse M. F. Hartman (2386), alsmede uit een mededeeling van den commandant der afdeeling mariniers tc Rotterdam is komen vast te staan:

dat de tamboers en pijpers van Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen dagelijks van 7h00 tot 9h00 gezamenlijk oefenen in de loods op het marineterrein aldaar, welke loods tevens dienst doet als oefenlokaal voor het muziekkorps der matrozenopleiding; dat het oefenen van de tamboers en pijpers in die loods niet kan plaats hebben op Zaterdagmorgen, omdat dan vanaf 7h00 de loods in gebruik is bij het muziekkorps; dat zulks eveneens liet geval was op Zaterdag 17 Juni 1939:

dat in verband hiermede de tamboers en pijpers des Zaterdags als regel ter beschikking van den dctachements-eommaridant worden gesteld; dat dit echter op 17 Juni 1939 niet het geval was;

dat klager, buiten den tijd bestemd voor het oefenen als pijper en indien hij geen wachtdienst behoefde te doen, werkzaam was gesteld in de wapenkamer van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen onder leiding van den sergeant-konstabel O. C. Wagenaar;

dat klager op Zaterdag 17 Juni 1939 na baksgewijs z.i. ten 7h00 niet bij de werkzaamheden in de wapenkamer verscheen;

dat van oefenen van tamboers en pijpers op dien morgen geen

sprake kon zijn, omdat de muziekloods, zooals gewoonlijk op Zaterdagmorgen, in gebruik was bij het muziekkorps, doch bovendien niet, aangezien van de drie tamboers en pijpers, tamboer Groenhorst met permissie was en tamboer Hartman belast was met werkzaamheden in het schoollokaal van Hr.Ms. Wachtschip; dat als gevolg hiervan klager alleen had moeten oefenen;

dat dit alleen oefenen kon bestaan in het lezen van noten en liet zonder instrument bestudeeren van muziek; dat dit oefenen dan echter gepaard dient te gaan met medezingen dan wel met het in de maat markceren van den pas; dat aan dergelijke oefeningen echter alleen dan waarde kan worden toegekend, indien zij plaats hebben in een rustige omgeving, waar de aandacht niet door andere geluiden (i.c. van het muziekkorps) wordt afgeleid;

dat klager omstreeks 7h45 achter in de muziekloods verscheen, waar het muziekkorps aan het spelen was; dat klager niet den indruk maakte met eenige werkzaamheden bezig te zijn. doch luisterde naar de muziek;

dat klager, na daar enkele minuten te hebben gestaan, door den sergeant-konstabel Wagenaar. die daar inmiddels was verschenen, naar de wapenkamer werd gezonden om aldaar zijn werkzaamheden te verrichten;

O., dat klager ten aanzien van dit deel der strafreden tot zijn verweer aanvoert:

dat hij zich op Zaterdag 17 Juni 1939 na baksgewijs z.i. met zijn hoorn en fluit heeft begeven naar de inuziekloods op het marineterrein bij Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen, teneinde aldaar te gaan oefenen; dat oefenen met hoorn en fluit niet mogelijk bleek. omdat het muziekkorps in de loods speelde en hij bovendien alleen was; dat hij daarom — het was omstreeks 7h20 geworden — in de naast de muziekzaal gelegen bergplaats is gegaan om daar nieuwe muziek te lezen en te besiudeeren; dat hij, na hiermede ongeveer een half uur bezig te zijn geweest, in de muziekzaal is gaan luisteren naar het spelen van het muziekkorps; dat het bij de afdeeling mariniers te Rotterdam — naar klagers bewering — gewoonte is, dat na elk uur oefenen ongeveer vijf minuten mag worden gerust;

dat, nadat klager eenige minuten naar de muziek had geluisterd, de sergeant-konstabel Wagenaar binnen kwam, die hem naar de wapenkamer zond om aldaar zijn werkzaamheden te verrichten;

O., dat het verweer van klager liem op dit punt niet kan baten, vermits hem bekend kon zijn. dat er op Zaterdagmorgen door de tamboers en pijpers niet wordt geoefend in de muziekloods; dat hem dit bovendien nog kon blijken uit het feit, dat tamboer Hartman op Zaterdag 17 Juni 1939 niet in de loods verscheen;

dat ook, al had klager in de bergplaats bij de muziekloods nieuwe muziek willen bestudeeren, hem bekend kon zijn, dat een dergelijke studie onmogelijk is in een ruimte, welke grenst aan een lokaliteit, waar een muziekkorps speelt en die daarvan slechts gescheiden is door een houten wand;

dat een en ander voor klager aanleiding had moeten zijn van zijn voorgenomen studie onmiddellijk af te zien en zich te melden voor werkzaamheden in de wapenkamer;

dat hierbij nag wordt uitgegaan van de voor klager gunstige veronderstelling, dat hem niet bekend was, dat er op Zaterdag 17 Juni 1939 geen oefeningen voor tamboers en pijpers zouden worden gehouden;

dat de bewering van klager, dat hij na zijn studeeren eenige minuten wilde uitrusten en dit deed in de muziekzaal, niet strookt niet de door hem beweerde, bij de afdeeling mariniers te Rotterdam bestaande gewoonte om na elk uur oefenen uit tc rusten; dat klager immers ten hoogste een half uur in de bergplaats kon zijn geweest en dus nog geen vol uur had geoefend; dat bovendien de rustperiode te Rotterdam alleen zal worden gegeven nadat gedurende een uur is geblazen of gefloten;

O., dut ten aanzien van het tweede deel der strafreden uil. de verklaringen van den strafoplegger, van den luitenant ter zee der 1e klasse Jhr. F. E. de Kock, den leii-luitenant der mariniers K. M. R. L. J. Pronk en den opperschipper P. J. Heerschap (47 L.O.)) is komen vast te slaan:

dat klager op 19 Juni 1939 aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen op parade verscheen, teneinde door zijn commandant te worden gehoord naar aanleiding van zijn gedragingen op 17 Juni t.v.:

dat de commandant, nadat het rapport door den waarnemenden divisiechef was toegelicht opmerkte, dat liet naar zijne meening voor een pijper der 1e klasse niet meer noodig is om noten te lezen:

dat klager, terwijl de commandant nog niet was uitgesproken, dezen in de rede viel door op onmilitaire wijze zich in het gesprek tusschen meerderen ie mengen met een opmerking over nieuwe marschen;

dat de commandant hem toen toeriep: „Heb ik je iets gevraagd?" en hem dreigde in arrest te zullen stellen voor deze onmilitaire wijze van optreden;

O., dat klager erkent. dat hij naar aanleiding van de opmerkingen van zijn commandant meteen hierop heeft willen antwoorden, nog vóór de commandant hem iets had gevraagd en dit ook heeft gedaan met de woorden. „Maar wij hebben nieuwe marschen....";

dat de coinmandant hem toen in de rede viel met de woorden: ,,Heb ik je wat gevraagd?";

dat deze wijze van optreden tijdens parade tegenover zijn commandant terecht wordt beoordeeld als incorrect, zoodat klagers verweer hern ook op dit punt niet kan baten;

O., dat klager zijn beklag heeft ingediend, omdat hij zich naar zijne rneening niet heeft onttrokken aan de werkzaamheden en omdat hij van meening is correct te hebben gehandeld toen hij op parade begon te spreken, aangezien de commandant tijdelijk was uitgesproken; dat hij niet wist, dat hij moest wachten totdat hem werd gevraagd, of hij nog iets tot zijn verweer had aan te voeren;

dat hij van meening is op grond hiervan de straf van drie dagen verzwaard arrest niet te hebben verdiend;

O., dat uit al het bovenstaande volgt, dat klager terecht is gestraft;

dat de opgelegde straf, mede gelet op de persoonlijkheid van klager, blijkende uit de beoordeelingen in zijn conduiteboekje, in goede verhouding staat tot den aard en den ernst van het gepleegde verzuim;

dat de strafreden de gepleegde overtredingen met juistheid weergeeft;

Gezien de artikelen 61, 62 en 65 van de wet op de krijgstucht;

Beschikkende op gemeld beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de straf en de strafreden;

Bepaalt, dat van deze beschikking afschrift zal worden uitgereikt aan den strafoplegger — den kapitein ter zee H. J. van der Stad — den commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen en aan den gestrafte.

De commanilant der marine voornoemd,

H. JOLLES.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hooge Raad (Strafkamer), 24 April 1939. (Mrs. Taverne, de Menthon Bake, Servatius, van der Meulen en Hijinlr.)

Niet voldoen aan de verplichting tot het doen van aangifte, als bedoeld in art. 8, lid 2 Dienstpliehtwet, i.v.m. een krachteas de ouderlijke macht gegeven hevel die aangifte na te laten. Opzet? Overmacht?

In zijn bestrijding van de beslissing der Rechtbank, dat req. aan zijn verplichting tot aangifte opzettelijk niet heeft voldaan, kan req. niet slagen, daar de omstandigheid, dat req. de aangifte nalatend gehoor zou hebben gegeven aan een krachtens de ouderlijke macht gegeven bevel zijner ouders. aan zijn wetenschap, dat hij aan die verplichting niet voldeed, niet kan afdoen. Een andere opvatting omtrent het begrip opzet, waarvan req. in de toelichting is uitgegaan, vindt in de wet. met name in art. 48, lid 2. Dienstplichtwet, geen steun.

*Het enkele feit, dat req. van zijn ouders bevel heeft yekregen de voormelde verplichting niet na te komen — zonder dat van eenige bedreiging of dwang sprake is — kan ten deze geen overmacht opleveren. */*

(Dienstplichtwet artt. 8 en 48; Sr. artt. 1—91 en art. 40).

Op hel beroep van H. v. d. C., scholier der M.T.S., te Haarlem. requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtsliof te Amsterdam van den 25en Januari 1939, waarbij in hooger beroep, behalve ten aanzien van de strafoplegging, is bevestigd een door de Arr.-Rechtbank te Haarlem op 17 Februari 1938 ten laste van requirant gewezen vonnis, bij hetwelk requirant ter zake van: opzetlelijk niet voldoen aan een ingevolge art. 8, 2e lid der Dienstplichtwet op hem rustende verplichting, niet aanhaling van de artt. 6, 8, 48 der Dienstplichtwet, 6 en 8 van het Dienstplichtbesluit, 1, 2 cn 3 van het K.B. van 30 Juni 1937, S. 583, houdende voorzieningen ten aanzien van den dienstplicht voor de lichting 1939. tot straf is veroordeeld, hebbende het Hof, met vernietiging in zooverre van het vonnis der rechtbank, requirant veroordeeld tot een geldboete van vijf en zeventig gulden en vervangende hechlenis van vijf en twintig dagen; (Gepleit door Mr. P. Tydeman).

Conclusie van den Adv.-Gen. Rombach.

Post alia:

Ter zitting van Uwen Raad van 13 Maart j.l. heeft requirant twee middelen van cassatie voorgesteld en toegelicht, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 40, 41 Sr., 350, 358, 359, 415, 422. 423 Sv., 48 der Dienstplichtwet, 353 B.W.

---

*) Zie noot onder het arrest.

omdat het Hof — bevestigende het vonnis der Rechtbank — verwerpt het verweer van verdachte, dat deze zich niet aan het bij art. 48 lid 2 der Dienstplichtwet strafbaar gestelde feit heeft, noch kan hebben schuldig gemaakt, omdat hij gehoor heeft gegeven aan het krachtens de ouderlijke macht gegeven bevel zijner ouders, althans van zijn vader en tegenover zoodanig bevel eventueel daarmede strijdende voorschriften der Dienstplichtwet voor den betrokkene niet zouden gelden, althans daarvoor zouden moeten wijken, op grond dat de in het B.W. geregelde ouderlijke macht, in elk geval hare grenzen vindt in de voorschriften van wetten en verordeningen van publiekrechtelijken aard, welke voor minderjarigen — evenzeer als voor volwassenen — gelden voorzoover het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt, ten onrechte, daar de ouderlijke macht in art. 353 B.W. op het kind een verplichting legt, die noch uiteraard wordt opgeheven door elk voorschrift als de Rechtbank aangeeft, noch door den inhoud van de voorschriften der Dienstplichtwet.

II. S., althans verkeerde toepassing der genoemde artikelen, omdat de rechter het door verdachte gedaan beroep op overmacht en op noodtoestand verwerpt, op gronden die deze beslissing niet kunnen staven.

Uit het eerste middel blijkt, dat requirant van oordeel is, dat het bestaan van het opzet om de hem bij art. 8, 2e lid der Dienstplichtwet opgelegde verplichting niet na te komen onvereenigbaar is met de omstandigheid dat hij gehandeld zou hebben op bevel zijner ouders.

De Rechtbank had dit betoog reeds weerlegd, zooals uit de redactie van het middel blijkt, met te overwegen dat de ouderlijke macht haar grens vindt in de voorschriften van wetten en verordeningen van publiekrechtelijken aard, welke voor minderjarigen evenzeer als voor volwassenen gelden, voorzoover het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt. De Rechtbank had hieraan toegevoegd dat zulks ten aanzien van op wetten en verordeningen gegronde strafbepalingen in het algemeen reeds is uitgedrukt in art. 2 j°. 91 Sr. in verband met art. 8 A. B. en er geen enkele grond bestaat waarom dit voor het thans overtreden voorschrift der Dienstplichtwet niet zoude gelden, doch dit laatste veeleer geheel onaannemelijk is. waar de voorschriften der Dienstplichtwet hun wortel vinden en ter rechtstreeksche uitvoering dienen van de in de artt. 181 e.v. (bedoeld zijn art. 187 e.v.) der Grondwet gegeven voorschriften over' het zoo bij uitstek gewichtige publieke belang der landsverdediging en Staatsbescherming; dat bovendien ook de tekst zelf van het overtreden voorschrift, volgens hetwelk de verplichting tot aangifte in de eerste plaats rust op den in te schrijven persoon zelf en eerst bij diens verhindering op zijn wettigen vertegenwoordiger, kwalijk met de door verdachte's raadsman verdedigde opvatting vereenigbaar is.

Deze weerlegging komt mij juist voor. Naar aanleiding der toelichting van het middel, waarbij er op werd gewezen, dat bij requirant in ieder geval zou hebben ontbroken het boos opzet, het opzet dus om iets onrechtmatigs te doen, merk ik op dat zoodanig opzet noch voor delicten in het algemeen noch voor het onderhavige misdrijf

wordt vereischt en dat Wij ons bij beschouwingen van dien aard niet bevinden op het terrein van de vraag of misdrijf gepleegd is maar slechts van de vraag, naar de motieven van het delict die alleen voor de strafmaat van belang zijn.

Bij het tweede middel beroept requirant zich eveneens op het bevel zijner ouders, hetwelk voor hem overmacht zou hebben opgeleverd. Naar aanleiding van dit beroep had de Rechtbank ook reeds overwogen dat dit faalde; dat toch door of namens vcrdachte alleen is aangevoerd, dat zijn ouders hem hebben verboden dc onderwerpelijke aangifte tc doen, doch geenszins is beweerd, dat dit verbod vergezeld is gegaan van eenige bedreiging met straf of dat op eenige bijzondere wijze pressie op verdachte is uitgeoefend en daarvan uit het onderzoek ter terechtzitting ook niets is gebleken: dat er hier derhalve geen sprake is geweest van de uitoefening van een zoodanigen physieken of psychischen drang op vcrdachte, dat hij daaraan redelijkerwijze geen weerstand kon bieden, zijnde het enkele zedelijke overwicht van ouders op hun minderjarig kind zonder meer geen voldoende grond om zoodanigen onweerstaanbaren drang aan te nemen en stellig niet ten aanzien van een jongen van **18** jaar als verdachte, die bovendien volgens verklaring zijner moeder in zijn doen en laten door zijn ouders zooveel mogelijk wordt vrijgelaten; dat ook, voorzoover ten deze overmacht bedoeld mocht zijn in den vorm van een uit een conflict van rechtsplichten voortvloeiende noodtoestand, deze zich hier niet heeft voorgedaan: dat toch weliswaar een kind aan zijn ouders eerbied en ontzag is verschuldigd en, zoolang het minderjarig is, als onder hun macht staande ook gehoorzaamheid, doch de daaruit voor het kind voortvloeiende verplichtingen voorzoover deze al van meer dan louter zedelijken aard mochten zijn evenals de ouderlijke macht zelve in elk geval haar begrenzing vinden in de bovenbedoelde voorschriften van publiekrechtelijken aard en dus ophouden te bestaan, zoodra de ouders van het kind iets verlangen hetwelk met een zoodanig voorschrift in strijd is.

Naar mijn ineening is deze weerlegging van het beroep op overmacht geheel in overeenstemming met het karakter van dien uitsluitingsgrond, zoodat ik tevens van oordeel ben dat het tweede middel ongegrond is.

Ik concludeer tot verwerping van het cassatieberoep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van der Meulen;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi en luidende: (zie conclusie);

O. dat bij het in zooverre bevestigde vonnis der Rechtbank ten laste van requirant is bewezen verklaard, met qualificatie als voormeld, dat hij, die als Nederlander op **1** October **1937.** zijnde het bij Koninklijk Besluit van **30** Juni **1937,** bepaalde tijdstip van het jaar **1937,** waarin hij 18 jaar oud werd, te Haarlem woonplaats had, opzettelijk binnen den bij genoemd Koninklijk Besluit bepaalden tijd, alzoo tusschen

1 en 31 October 1937, aldaar geen aangifte heeft gedaan voor de inschrijving voor den dieiistplicht bij den Burgemeester van de gemeente Haarlem;

dat de rechtbank daarbij heeft overwogen, dat de telastelegging aldus uitgelegcl moet worden, dat de daarin voorkomende woorden ..tusschen I en 31 October 1937" worden verstaan in den zin van ,.in de maand October 1937";

O. dat liet Hof te dier zake de hooger vermelde straf heeft opgelegd;

O. dat het eerste middel, waarbij blijkens de toelichting wordt bestreden de beslissing der Rechtbank, dat reyuirant aan zijn verplichting tot aangifte opzettelijk niet heeft voldaan, niet kan slagen, daar de omstandigheid, dat requirant de aangifte nalatend, gehoor zou hebben gegeven aan een krachtens de ouderlijke macht gegeven hevel zijner ouders, aan zijn wetenschap, dat hij aan die verplichting niet voldeed, niet kan afdoen;

dat een andere opvatting omtrent het begrip opzet, waarvan requirant in de toelichting is uitgegaan, in de wet. met name in art. 48, lid 2, der Dienstplichtwet geen steun vindt;

O. dat ook het tweede iniddel faalt, daar het enkele feit, dat requirant van zijn ouders bevel heeft gekregen de voormelde verplichting niet na te komen — zonder dat overigens van eenige bedreiging of dwang sprake is — ten deze geen overmacht kan opleveren;

Verwerpt het beroep.

Noot. Dat in het hierbij berechte geval geen overmacht in den zin van art. 40 Sr. te zien is, blijkt ook iii het kader der wetgeving. vooral door vergelijking met art. 43, 2e lid, Sr. In laatstgenoemd artikel vormt een onbevoegd gegeven bevel van een ambtenaar onder bepaalde voor\+-aarden een strafuitsluitingsgrond. Hoe zou dan een onmiskenbaar onbevoegd gegeven bevel van ouders, onder omstandigheden, welke de bepaalde voorwaarden van art. 43, 2e lid, afwezig moeten doen achten, buiten uitdrukkelijke wetsbepaling om ook een geval van strafuitsluiting kunnen vormen? Daar komt bij, dat men het er wel algemeen over eens is, dat in de onder art. **43,** 2e lid, te rekenen gevallen de wederrechtelijkheid niet vervalt: het bevel is immers onbevoegdelijk gegeven. Bij een onbevoegd gegeven ouderlijk bevel zonder meer vervalt dus de wederrechtelijkheid evenmin. Maar voor de gevallen van art. 40 is de heerscheilde leer, dat de wederrechtelijkheid wel vervalt.

W. **Y.**

(Overgenomen uit het Weekblad van het Recht van 18 November 1939. No. 939).

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 7 September 2939.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Afwijzing van het verzoek van een na geneeskundig onderaoek ongeschikt bevonden, onder toekenning van pensioen eervol ontslagen korporaal-hospitaalbediende om hem in zijn dienst te herstellen dan wel te plaatsen als burgerwerkman bij een der magazijnen of andere Rijksinstellingen.

Eischer is niet-ontvankelijk ia zijn vordering tot vernietiging van het hem verleende ontslag, zijnde dat punt in dit geding niet aan de orde.

Er is geen algemeen verbindend voorschrift aan te wijzen waarmede 's Ministers afwijzend besluit xoude strijden. Ook geen verkeerd gebruik van bevoegdheid. Het Militair Ambtenarengerecht heeft dus terecht het beroep ongegrond verklaard. Die uitspraak bevestigd met niet-ontvankelijkverklaring van de vordering tot vernietiging van het verleende ontslag.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake K., wonende *te* Utrecht, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden eischer:

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat K., gelet op het bepaalde in par. 8, alinea 1, van de beschikking van den Minister van Defensie van 29 October 1936. IIIe Afd. B, nr. 69, en gelet op de overgelegde verklaring van de geneeskundige commissie. op 31 Maart 1938 eervol uit den militairen dienst is ontslagen en dat hem bij Koninklijk Besluit van 24 Maart 1938, no. 29, met ingang van 1 April 1938 een levenslang pensioen is verleend van f 591.— per jaar;

O. dat hij vervolgens verschillende verzoelischriften heeft gericht tot den Minister van Defensie, laatstelijk dd. 1 December 1938, houdende verzoek hem in zijn dienst te hersiellen dan wel te plaatsen als burgerwerknian bij een der magazijnen of andere Rijksinstellingen;

O. dat gedaagde hem dd. 27 Januari 1939, IIIe Afd. H, no. 140, heeft geantwoord:

,,In antwoord op Uw request deel ik U mede, dat ik geen aanleiding heb gevonden U weder als korporaal-hospitaalbediende bij de Koninklijke landmacht werkzaam te doen stellen.

Voorts ontbreekt de gelegenheid, om U in ccnige onder mijn Departement ressorteerende burgerbetrekking te plaatsen."';

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 16 Mei 1939 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het beroep van eischer tegen genoemd besluit van 27 Januari 1939 ongegrond heeft verklaard;

O. dat eischer van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep bij beroepschrift op de daarbij aangevoerde gronden dezen Raad verzoekende zijn ontslag te willen doen vernietigen en hern recht te willen doen wedervaren;

In rechte:

O. dat in dit geding uitsluitend aan de orde is de vraag, of bovenvermeld besluit van 27 Januari 1939 feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algenicen verbindende voorschriften, of dat de Minister van Defensie bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat hieruit, volgt, dat eischer niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn vordering tot vernietiging van het hem verleende ontslag. zijnde dat punt in dit geding niet aan de orde;

O. dat eischer niet heeft aangevoerd eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, waarmede het meergenoemde besluit van 27 Januari 1939 zoude strijden en dezen Raad een zoodanig voorschrift niet bekend is;

O. dat eischer niet heeft beweerd en dezen Raad niet is gebleken, dat gedaagde van zijn bevoegheid, om afwijzend te beschikken op een verzoek als in casu dd. 1 December 1938 door eischer tot hem gericht. kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat de eerste rechter dus terecht het beroep van eischer ongegrond heeft verklaard en derhalve die uitspraak moet worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart eischer niet-ontvankelijk in zijn vordering tot vernietiging van het hem verleende ontslag;

Bevestigt de uitspraak, waarvan hooger beroep.

Ofschoon de Centrale Raad de uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht heeft bevestigd, bestaat er toch verschil in de motiveering en de beslissing betreffende klagers vordering om hem in zijn dienst te herstellen, zijn ontslag te willen vernietigen.

In de uitspraak van den eersten rechter wordt dienaangaande nl. overwogen:

O. dat klager tegen de beslissing in laatstgemeld schrijven (nl. dat

van 27 Januari 1939) vervat beroep heeft ingesteld en bij daartoe strekkend klaagschrift heeft gevorderd zijn ontslag te willen vernietigen en hem recht te willen doen wedervaren;

In rechte:

O. dat het beroep van klager kennelijk gericht is tegen de voormelde beslissing van verweerder, voorzoover daarbij wordt geweigerd klager wederom als korporaal-hospitaalhediende werkzaam te stellen;

O. dat de bestreden beslissing in dit opzicht niet geen enkel toepasselijk algemeen verbindend voorschrift strijdt, immers geen voorschrift bestaat op grond waarvan verweerder verplicht zou zijn terug te komen op het op 31 Maart 1938 aan klager verleende ontslag en hem opnieuw in dienst te stellcii;

O. dat evenmin gebleken is dat verweerder door het nemen der bestreden beslissing van zijn bevoegdheid een ander gebruik zou hebben gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor hem die is gegeven;

O. dat derhalve bij gebreke van gronden als bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 j°. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 het beroep ongegrond behoort te worden verklaard:

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 25 Januari 1940.

Voorzitter: Mr. Dr. E. J. Breumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuipers en W. H. van Basten Batenburg.

Eervol ontslag van een kapitein ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen.

Op grond van de ruim gestelde redactie van art. 2, 2e lid van het Kon. Besluit van 20 Januari 1903 (Stbl. no. 35) is de Minister van Defensie ongetwijfeld bevoegd „eigener beweging" aan de Koningin een voorstel te doen tot het aanwijzen van eene Commissie van onderzoek, indien een „geheim rapport" als bedoeld in art. 1, 2e lid hem niet bereikt heeft, doch evenzeer indien hij een niet geheim rapport of eenige ander, al dan niet geheime, missive heeft ontvangen.

Naai. 's Raads oordeel is een kapitein te wiens laste gedragingen komen ais die welke in dit geding gebleken zijn en onder omstandigheden als i.c. aanwezig waren (zie de uitvoerige motiveering), ongeschikt om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen, en is op hem art. 39, punt 6 der Bevorderingswet van toepassing.

Wel heeft klager beweerd dat hier een verkeerd gebruik van bevoegdheid heeft plaats gevonden, doch hij heeft voor die bewering

niet één enkel argument aangevoerd en een xoodanig argument is den Raad niet bekend.

Beroep ongegrond verklaard.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

D., wonende te 's-Gravenhage, te dezer zake domicilie gekozen hebbende ten kantore van Mr. R. A. James, aan de Deventerstraat no. 38 te Apeldoorn, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen. bijgestaan door zijn raadsman Mr. R. A. James voornoemd, tegen:

den Minister van Defensie, als vertegenmoordiger van Hare Majesteit de Koningin, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden S. Paauwe, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen. alsmede de door klager medegebrachte getuigen-deskundigen L. K. van Loon, luitenant-kolonel der infanterie, wonende te Assen, en A. Floor, majoor der infanterie. eveneens wonende te Assen, en getuigen J. Gerritsen, kapitein der Koninklijke Maréchaussée, wonende te Assen, en A. J. Elings, opperwachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, wonende te Ter Apel, gemeente Vlagtwedde;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat Hare Majesteit de Koningin bij besluit van 3 October 1939, Nr. 30 — op de voordracht van Haren Minister van Defensie van 27 September 1939, Gelieim Lit. K[300] en gelet op de bepalingen der Bevorderingswet voor de landmacht 1902 -- heeft goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 November 1939 een eervol ontslag uit den militairen dienst te verleenen aan den kapitein D., van het 1e regiment infanterie, ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen, en alzoo niet toepassing van de artikelen 39, punt 6, en 40 der hiervoren aangehaalde wei:

O. dat klager van dit besluit bij dezen Raad in beroep is gekomen bij klaagschrift, hetwelk 2 November 1939 ter griffie werd ontvangen, vordcrendc nietig-verklaring van voormeld besluit;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorie heeft verzocht, dit beroep ongegrond te verklaren:

In *rechte:*

O. dat het bestreden besluit is genomen, nadat een commissie. als bedoeld in artikel 2 van het sedert gewijzigde Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903, Staatsblad No. 35, in de zaak een advies had gegeven, zoodat ingevolge het bepaalde bij artikel 3, lid 2, onder b. der Ambtenarenwet 1929, j° artikel 2 der Militaire Ambtenaren-

wet 1931, deze Raad bevoegd is van het ingestelde beroep kennis te nemen;

O. dat derhalve, krachtens het bepaalde bij artikel 58 der Ambtenarenwet 1929, moet worden onderzocht, of het bestreden besluit feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algeineen verbindende voorschriften dan wel of de Kroon bij het nemen van dat besluit van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarx00r die bevoegdheid is gegeven;

O. dat de raadsman van klager ter terechtzitting van den Raad heeft betoogd, dat ten deze strijd met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften aanwezig zou zijn, met name strijd niet artikel **1,** lid 2, van voormeld Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903, wijl dat Koninklijlr. Besluit slechts twee wegen kent, die tot ontslag van een officier op grond van ongeschiktheid kunnen leiden n.l. 1° via een geheim rapport van een militaire autoriteit aan den Minister van Defensie, die daarop, zoo hij meent, dat aan de zaak verder gevolg moet worden gegeven, een voorstel tot ontslag doet aan de Kroon; 2°. ,,via een voorstel van den Minister eigener beweging, zonder dat daaraan een rapport van een militaire autoriteit is voorafgegaan"; dat het onder 2°. genoemde geval, voorzien in artikel 2, lid 2, van meergenoemd Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 in casu niet aanwezig is en dat niet is voldaan aan de voorwaarde, gesteld in artikel I, lid 2, van dat Koninklijk Besluit, zijnde immers niet ingezonden een geheim rapport, als in dat voorschrift bedoeld:

O. dat dit betoog evenwel faalt, wijl het genoemde lid 2, van artikel 2, van het Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903, Staatsblad No. 35, luidt:

,,Bijaldien Onze Minister van Defensie daartoe termen aanwezig acht, kan hij zoodanig voorstel (n.l. tot het aanwijzen van een commissie van onderzoek) aan Ons inzenden, ook zonder dat een rapport, als bedoeld in artikel 1, bij hem is ingekomen.";

O. dat op grond van de ruim gestelde redactie dezer bepaling de Minister van Defensie ongetwijfeld bevoegd is ,,eigener beweging" aan de Koningin een voorstel te doen tot het aanwijzen van een commissie van onderzoek — d.w.z., in den gedachtengang van klagers raadsman, indien een ,,geheim rapport", als bedoeld in artikel 1, lid 2, van het genoemde Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903, Staatsblad No. 35, hem niet bereikt heeft, noch ooli eenig ander stuk — doch zijn bevoegdheid, een zoodanig voorstel te doen, evenzeer vaststaat, indien hij een niet-geheim rapport of eenige andere, al dan niet geheime, missive heeft ontvangen;

O. dat, nu de Minister van Defensie kennelijk heeft gehandeld ingevolge de hem bij lid 2 van artikel 2 van genoemd Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 gegeven bevoegdheid, de vraag, of er strijd is met artikel **1,** lid **2,** van dat Koninklijk Besluit niet aan de orde kan komen;

O. dat klagers raadsman voorts heeft betoogd, dat in het verslag der laatste vergadering van de commissie van onderzoek ontbreekt de notuleering, dat de Voorzitter den klager niededeeling heeft gedaan van plaats en tijd, waar en waarop hij inzage of afschriften zou kunnen nemen van de op de zaak betrekking hebbende schriften en evenzeer ontbreekt een missive. van den Voorzitter aan klager, van dezelfde strekking;

O. dat deze grief evenwel beteekenis mist, omdat uit het op de desbetreffende vraag van den Voorzitter van evenbedoelde commissie ter vergadering van 11 September 1939 door klager gegeven bevestigend antwoord blijkt, dat alle schriften, welke hier in aanmerking komen, aan klager volledig bekend waren, zoodat ook aan artikel 18, lid 5, van het genoemde Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903 grond tot nietigverklaring van het aangevochten besluit niet kan worden ontleend:

O. dat, blijkens den inhoud der gedingstukken, klager d.d. 1 Juli 1939 is gestraft met zes dagen streng arrest, zijnde in de straflijst de navolgende strafreden vermeld:

„Als compagniescommandant van een B.O.-U.V. compagnie, ge„legerd te Ter Apel en omstreken een uitnoodiging van een Duitsch „ambtenaar aangenomen om een feest bij te wonen in een Duitsche „grensplaats; in uniform de Duitsche grens overschreden en af„wezig geweest van ± 21.30 tot ? 3.00 den volgenden morgen. In „dit tijdperk even terug geweest om de posten te controleeren. Enkele „luitenants van zijn conipagnie en een res. off. van Gezondheid „mede uitgenoodigd dit feest bij te wonen, zoodat dien nacht geen „enkel officier bij het complex Ter Apel aanwezig was, terwijl de „volledige gevechtsvaardigheid van deze compagnie (piketten, op„gehaalde bruggen, scherpe ladingen aan de bruggen) nog van „kracht was.";

0. dat, op grond van de hier omschreven gedragingen, klager door zijn Legerkorpscommandant en den Commandant van het Veldleger werd geacht tc verkeeren in het geval, bedoeld in de Bevorderingswet voor de landmacht 1902, artikel 39, punt 5, (sedert het in werking treden, met ingang van 26 Augustus 1939, van de wet van 12 Augustus 1939, Staatsblad No. *502:* punt 6);

0. dat de ter zake benoemde commissie, als bedoeld in artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 20 Januari 1903, Staatsblad No. 35, in haar advies d.d. 13 September 1939 als haar eenstemmig oordeelt heeft te kennen gegeven, dat klager verregaand nalatig is gebleken in de vervulling van de hem opgelegde plichten en dat hij dus verkeert in het geval, hedoeld in de Bevorderingswet voor de landmacht 1902, artikel 39, punt 5, (thans: punt 6); zulks na te hebben overwogen, dat uit het gehouden onderzoek is komen vast ie staan:

„1e. dat de kapitein D., in spannende dagen, onder de omstandig„heden, omschreven in de strafreden van de hem op 1 Juli 1939 op„gelegde straf, de hem toevertrouwde post eigendunkelijk heeft ver„laten, zonder te voorzien in de commandovoering over zijn com-

„pagnie gedurende zijn afwezigheid. en dat de door hem aange-
.„voerde dienstredenen voor het overschrijdcri van de Duitsche grens
.„door haar niet worden aanvaard;

„2e. dat, hoewel het den kapitein D. bekend was, dat militairen
.„van de grenstroepen de grens niet mochten overschrijden, hij dat
„niet alleen persoonlijk gedaan heeft, doch ook zijn onderhebbende
„officieren daartoe heeft aangezet;

„3e. dat de kapitein D. geheel verkeerde inzichten heeft omtrent
„de tuchtverhouding tusscheri officieren en onderofficieren, blijkende
.„o.m. uit het feit, dat hij de hem opgelegde straf aan een opper-
„wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée heeft medegedeelcl;

„4e. dat de schriftelijke getuigenverklaringen van de Duitsche
„grensbeambten A. en B. door kapitein D. zijn uitgelokt, zoodat de
„aanhef daarvan, althans van den brief van X. niet de geheele maar-
„heid weergeeft. en dus de waarde van deze verklaringen niet hoog
.„kunnen worden aangeslagen;

„5e. dat de kapitein D. door draaierijen en onwaarheid spreken,
„het onderzoek heeft bemoeilijkt en eerst op sterken aandrang van
„den voorzitter de waarheid heeft bekend;":

O. dat deze Raad, op grond van den inhoud der gedingstukken en van het verhandelde te zijner terechtzitting, acht vast te staan, dat klager, die compagniescommandant van een B.O.-V.V. compagnie was, welke te Ter Apel en oinstrelien gelegerd was, de uitnoodiging van een Duitsch ambtenaar heeft aangenomen om een feest bij te wonen in een Duitsche grensplaats ter eere van het 150-jarig bestaan van enkele Duitsche gemeenten; dat hij daartoe in den avond van 5 Juni 1939 de Duitsche grens in uniform heeft overschreden. hoewel hem bekend was, dat een order van de bevoegde militaire autoriteit zulks verbood; dat hij van des avonds ± half negen tot des nachts 2 à **3** uur afwezig is geweest, behoudens, dat hij omstreeks middernacht even terug is geweest om enkele posten te controleeren: dat hem bekend was, dat de niet met verlof zijnde luitenants van zijn compagnie ook naar het feest waren getogen, zoodat althans in den aanvang van dien nacht niet één officier bij het complex Ter Apel aanwezig was, niettegenstaande de volledige gevechtsvaardigheicl van deze compagnie (piketten, opgehaalde bruggen, scherpe ladingen aan de bruggen) nog van kracht was;

O. dat klager weliswaar heeft aangevoerd. dat hij niet bepaaldelijk voor zijn genoegen naar het feest is gegaan, doch om aldaar over dienstzaken te spreken met den Landrat A. en den Bezirkszollkommissar B. en dat het niet beleefd zou zijn geweest terstond na het onderhoud het feest ie verlaten, doch de Raad deze verontschuldigingen niet als juist kan aanvaarden:

O. dat voorts door klager nog is aangevoerd. dat een luitenant. die met verlof was, vóór middernacht terug moest wezen, doch ook deze verontschuldiging niet kan worden aanvaard, wijl het geenszins tot de uitzonderingsgevallen behoort. dat een militair. die met

verlof is gegaan. op de terugreis een reisgelegenheid mist en klager inet deze mogelijkheid dus behoorde te rekenen;

O. dat naar 's Raads oordeel een kapitein, te wiens laste komen gedragingen, als die welke in dit geding door den Raad als vaststaande worden aangenomen, en onder omstandigheden, als in casu aanwezig waren. ongeschikt is om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen en op hem artikel 39, punt 6, van bovengenoemde Bevorderingsmet van toepassing is;

O. dat ook niet gebleken is van strijd met eenig ander algemeen verbindend voorschrift, hetwelk ten deze toepasselijk zou kunnen worden geacht, zoodat het bestreden besluit niet kan worden nietig verklaard op den eersten grond. genoemd in artikel 58. lid 1. der Ambtenarenwet 1929:

O. dat, door klager wel is beweerd, dat de Kroon bij het nemen van het bestreden besluit van Hare bevoegdheid tot het verleenen van eervol ontslag op grond van ongeschiktheid een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden. waarvoor die bevoegdheid is gegeven, doch dat klager voor die bewering niet één enkel argument heeft aangevoerd en dezen Raad een zoodanig argument niet bekend is;

O. dat hieruit volgt, dat het beroep ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep ongegrond.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

Rechtsprekende in militaire amhtenarenzaken.

Uitspraak van 31 October 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: S. G. Nauta Yieter en W. F. X. Hwckstroh: leden: S. P. Baart en Mr. I. Meyjes.

Beroep tegen:

a. weigering tot uitbetaling van de volle soldij gedurende den termijn van schorsing, van 1 April tot 20 Augustus 1939:

b. ontslag uit den militairen dienst van een korporaal der politietroepen ter zake dat hij door zijn karaktereigenschappen en wijze van dienen getoond heeft ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.

Het beroep sub a is niet-ontvankelijk aangezien de weigering geacht moet worden plaats te hebben gehad op 30 April, zijnde de eerste maal dat aan klager het verminderde salaris na zijne schorsing is uitbetaald. terwijl hij tegen deze weigering, die een principieel karakter droeg

en dus ook coor de volgende termijnen gold, eerst op **12** *Juni in beroep is gekomen, derhalve met overschrijding van den, termijn van art.* **60** *Ambtenarenwet.*

Klagers ongeschiktheid om in zijn rang te blijven dienen is, ook naar het oordeel van het Gerecht, op grond van zijn, in de uitspraak vermeide, gedragingen voldoende qebleken.

*Het ontslag is ~ziet,oneervol" gegeven, doch zonder eenig praedicaat, in overeenstenzrning met art. 22 Reglt. mil. ambtenaren Kon. landmacht, bepalende dat in gevallen ais daar bedoeld, bij het ontslag „kan", dus niet behoeft te worden vermeld, dat het ontslag eervol dan wel *liet-eervol heeft plaats gehad.*

Beroep a niet-ontvankelijk; beroep b ongegrond.

Het Ambtenarengererht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake **P.,** wonende te Schiedam, thans als dienstplichtige bij de Koninklijke Nederlandsche Marine verblijvende te Den Helder, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, bijgestaan door zijn raadsman Mr. A. Mout, advocaat, wonende te 's-Gravenhage, tcgcn den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen T. Paauwe, hoofdcommies bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAPENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Gezien de stukken;

Gehoord klager en zijn raadsman. en den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 11 October 1939;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager bij klaagschrift dd. 12 Juni 1939 heeft gesteld in beroep te komen tegen de inhouding van soldij over het tijdvak **1** April 1939 tot 20 Augustus 1939 en tegen het hem door verweerder verleend ontslag, daarbij kennelijli bedoelende beroep in te stellen:

a. tegen dc weigering om hem gedurende het voormelde tijdvak, dat hij door den Commandant van het Korps Politietroepen was geschorst in de uitoefening van zijn dienstbetrekking als korporaal bij de Politietrorpen zijn volle soldij uit te betalen;

b. tegen de beslissing van verweerder dd. 17 Mei 1939, waarbij aan klager in zijn qualiteit van korporaal bij het Korps Politietroepen ontslag is verleend uit den vrijwilligen militairen dienst met ingang van 20 Augustus 1939. uit overweging, dat hij door zijn karaktereigenschappen en wijze van dienen getoond heeft ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen,

een en ander met vordering aan klager toe te wijzen de te weinig

ontvangen soldij over het tijdvak 1 April 1939 tot 20 Augustus 1939 en het oneervol ontslag nietig te verklaren;

O. dat verweerder bij contra-memorie zijn beschikking dd. 17 Mei 1939 heeft verdedigd en heeft geconcludeerd klagers beroep daartegen ongegrond te verklaren en ten aanzien van klagers beroep tegen de weigering der volle soldij heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring daarvan wegens te late instelling;

In rechte:

O. dat klagers beroep tegen de weigering hem de volle soldij uit te betalen niet-ontvankelijk is, aangezien deze weigering, voortvloeiende uit klagers schorsing met ingang van 1 April 1939 door den Commandant van zijn Korps, geacht moet worden te hebben plaats gehad op 30 April 1939. zijnde de eerste maal dat hem het verminderde salaris na zijn schorsing is uitbetaald, terwijl klager tegen deze weigering, die een principieel karakter droeg en dus ook voor volgende termijnen gold, eerst op 12 Juni 1939 in beroep is gekomen, d.w.z. met overschrijding van den beroepstermijn voorgeschreven in artikel 60 der Ambtenarenwet 1929 j°. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

O. wat betreft het beroep van klager tegen de voormelde beschikking van verweerder dd. 17 Mei 1939, dat deze beschikking is gegrond op het bepaalde bij artikel 22, lid 1, aanhef en sub *a*, j°. artikel 23, lid 2, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht;

O. dat klagers ongeschiktheid om in zijn rang te blijven dienen, ook naar het oordeel van het Gerecht, voldoende gebleken is uit een aantal gedragingen in het begin van het jaar 1939, zijnde:

1e. dat klager, hoewel wetende dat zijn Korpscommandant reeds ten volle door hem en zijn verwanten omtrent zijn vermeende klachten was ingelicht en bekend zijnde met het feit. dat deze autoriteit die klachten als volkomen ongemotiveerd beschouwde, desondanks daarop in een tweetal aan den Heer Auditeur-Xilitair gerichte brieven een strafrechtelijke vervolging van zijn Afdeelingscommandant heeft verzocht. waartoe echter ook de Heer Auditeur-Militair na onderzoek geenerlei gerechtvaardigde reden aanwezig achtte;

2e. dat klager tijdens zijn detacheering aan de grens om 22,45 uur het groepsgebouw heeft verlaten en daar om 0,40 uur eerst is teruggekeerd, wetende, dat na 22.00 uur niemand meer het groepsgebouw mocht verlaten, en bovendien een krijgstiichtelijk onderzoek hemzelf niet betreffende, door hardnekkig liegen op ernstige wijze heeft bemoeilijkt;

3e. dat klager als patrouillecommandant de hem gegeven opdracht om gedurende en bepaalden tijd een bepaald punt in de onmiddellijke omgeving te observeeren niet is nagekomen, door dat punt gedurende 10 minuten te verlaten en zich op te houden in de vestibule van een café, van waaruit hij dat punt en die omgeving niet kon waarnemen. en bovendien in zijn schorsingstijd opgeroepen om zich te melden bij

zijn onderafdeelingscommandant, zich bij dezen in burgerkleeding heeft gemeld;

O. dat het ontslag niet, zooals klager schijnt te meenen, oneervol is gegeven, doch zonder eenig praedicaat, waartoe vermeerder bevoegd was, bepalende immers artikel 22. lid **3,** van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, dat in de gevallen van ontslag als in dat artikel bedoeld *„kan"*, dus niet behoeft te worden vermeld, dat liet ontslag eervol dan wel oneervol heeft plaats gehad;

O. dat derhalve de bestreden beschikking is genomen overeenkomstig de betreffende bepalingen van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en van strijd met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift niet is gebleken;

O. dat evenmin is gebleken, dat verweerder door het nemen van dc bestreden beschikking van zijn bevoegdheid een ander gebruik zou hebben gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat mitsdien de beschikking bij gebreke van gronden als bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 j°. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 niet voor nietigverklaring vatbaar is. en klagers beroep voorzoover gericht tegen die beschikking ongegrond moet worden verklaard:

Recht doende in naanr der Koningin!

Verklaart het beroep van klager, voorzoovcr gericht tegen de weigering hem over het tijdvak 1 April 1939 tot 20 Augustus 1939 de volle soldij uit te betalen, niet-ontvankelijk. en voorzoover gericht legen de beschikking van verweerder, dd. 17 Mei 1939, ongegrond.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 31 October 1939.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Militaire leden: S. G. Nauta Pieter en W. F. h. Hackstroh; leden: S. P. Baart en Mr. P. Meyjes.

Beroep ingesteld *tegen*:

a. de schorsing *van* klager *als korporaal van* de *politietroepen* door *den* commandant van dat Korps;

b. eene krijgstuchtelijke straf van *zes dagen streng arrest;*

houdende het klaagschrift *verder* nog ***in,*** c., eene vordering ***lot*** schadeloosstelling ter sake *van* de sub ***a.*** *vermelde* schorsing.

Beroep sub b. *niet-ontvankelijk aangezien ingevolge* art. *3 Militaire Ambtenarenwet tegen beslissingen genomen ingevolge* de *bij*

of krachtens de W.K. gestelde regelen, als hoedanig de voormelde strafoplegging zeker is te beschouwen, beroep op den ambtenaren-rechter niet openstaat.

Ook wat betreft de vordering tot schadeloosstelling is het beroep niet-ontvankelijk, als zijnde niet verbonden aan een vordering tof nietigverklaring van eene HANDELING, *niet op de wet gegrond.*

Klagers schorsing is kennelijk gegrond op art. **13,** *lid* **1,** *Reglt mil. ambtenaren Kon. Landmacht. krachtens hetwelk schorsing van een militair in het bijzonder kan plaats hebben wanneer hij wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan gedragingen, handelingen of iekortkomingen, welke aanleiding kunnen geven tot ontslag uit den dienst. Dit is i.c. het geval. Klager is dan ook fe zelfder zake werkelijk uit den dienst ontslagen en het door hem tegen dat ontslagbesluit ingestelde beroep door het Ambtenarengerecht ongegrond verklaard.*

Beroep tegen schorsingsbeslissing derhalve ongegrond, en overigens nief-ontvankelijk.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhagr heeft de volgende uitspraak gegeven in zake **P.,** ten tijde van de indiening van het klaagschrift wonende te Baxmeer, thans wonende te Schiedam, doch als dienstplichtige bij de Koninklijke Nederlandsche Marine verblijvende te Den Helder, klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, bijgestaan door zijn raadsman, Mr. A. Mout, advocaat, wonende te 's-Gravenhage, tegen den Commandant van het Korps Politietroepen, te 's-Gravenhage, verweerder, in persooii verscheiicn ter openbare terechtzitting.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Gezien de stukken;

Gehoord klager en zijn raadsman. alsmede verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare tcïechtzitting van 11 October 1939;

Wat de feiten betreft:

O., dat de moeder van klager, M. H., echtgenoote van G. G., als daartoe door klager gemachtigd, een klaagschrift heeft ingediend. dat niet door duidelijkheid uitmunt doch waaruit met goeden wil te lezen valt, dat *a* beroep wordt ingesteld tegen de schorsing door verweerder bij beslissing dd. 29 Maart 1939 ten aanzien van klager met ingang van 1 April 1939 bepaald, van welke schorsing in hei klaagschrift blijkbaar wordt aangenomen dat zij met ingang van 15 April 1939 is vervallen, *h* beroep wordt ingesteld tegen de krijgstuchtelijke straf van zes dagen streng arrest aan klager op 15 Maart 1939 opgelegd, *c* schadeloosstelling wordt gevraagd ter zake van de schorsing sub *a* vernield, tot een bedrag als bij ter aanvulliiig van het klaagschrift ingediend schrijven van 9 Mei 1939 nader wordt gespecificeerd;

O., dat verweerder bij contra-memorie zijn standpunt in deze zaak heeft uiteengezet en o.a. heeft medegedeeld, dat de opgelegde schorsing bij beslssing van den Minister van Dciensie dd. 17 Mei 1939 is goedgekeurd:

In rechte:

O.. dat klagers beroep niet ontvankelijk is voor zoover gericht tegen de hem opgelegde krijgstuchtelijke straf van zes dagen streng arrest, aangezien ingevolge het bepaalde bij artikel 3 der Militaire Ambtenarenwet 1931 tegen beslissingen genomen ingevolge de bij of krachtens de Wet op de Krijgstucht gestelde regelen, als hoedanige beslissing de voormelde strafoplegging zeker is te beschouwen, geen beroep op den ambtenarenrechter openstaat;

O., dat klagers beroep eveneens niet-ontvankelijk is voor zoover daarbij wordt gevorderd schadeloosstelling terzake van zijn schorsing, aangezien de Ambtenarenwet 1929 jo. artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 slechts een vordering tot schadeloosstelling kent. verbonden aan een vordering tot nietigverklaring eener handeling, terwijl klagers vordering verbonden is aan een vordering tot nietigverklaring van een beslissing van verwecrder, dd. 29 Maart 1939, houdende klagers schorsing in de uitoefening van zijn dienstbetrekking als korporaal van het Korps Politietroepen met ingang van **1** April 1939, welke nietigverklaring immers geacht moet worden door klager te zijn gevraagd door tegen de schorsing beroep in te stellen:

O., dat wat betreft klagers beroep tegen de voormelde beslissing van verweerder, dd. 29 Maart 1939, dat deze beslissing kennelijk gegrond is op de bepaling van artikel 13, lid 1, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, krachtens welke schorsing van een militairen ambtenaar in hei bijzonder kan plaats hebben, wanneer hij wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan gedragingen, handelingen of tekortkomingen welke aanleiding kunnen geven tot ontslag uit den dienst;

O., dat inderdaad laatstgenoemde omstandigheid ten opzichte van klager aanwezig is geweest, immers hij zich volgens verweerder in het begin van het jaar 1939 heeft schuldig gemaakt aan een aantal gedragingen, die aanleiding zijn geweest tot ontslag uit den dienst bij beschikking van den Minister van Defensie dd. 17 Mei 1939, tegen welke beschikking liet door klager bij dit Gerecht ingesteld beroep, bij heden gegeven uitspraak [1]) ongegrond is verklaard;

O., dat deze gedragingen zijn de volgende: (Zie de hiervóór opgenomen uitspraak.)

O., dat het Gerecht op grond der gedingstukken aanneemt, dat de klager zich aan de voormelde gedragingen heeft schuldig gemaakt, en dat deze tezamen grond opleveren om klager vanwege zijn karaktereigenschappen en wijze van dienen ongeschikt te achten oni in den verkregen rang bij het Korps politietroepen te dienen;

---

[1]) Hiervóór opgenomen.

O., dat derhalve verweerder, zijnde daartoe de ingevolge artikel 14. sub a, van het reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht de aangewezen autoritrit, bevoegd was klager, in de uitoefening van zijn dienstbetrekking te schorsen;

O., dat mitsdien de bestreden schorsingsbeslissing is genomen overeenkomstig de betreffende bepalingen van meergemeld reglement en van strijd met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift niet is gebleken;

O., dat evenmin is gebleken dat verweerder van zijn bevoegdheid een ander gebruik zou hrbbrn gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven:

O., dat mitsdien de schorsingsbeslissing, bij gebreke van gronden als bedoeld in artikel 58, lid 1. der Ambtenarenwet 1929 jo artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 niet voor nietigverklaring rathaar is en klagers beroep voorzoover gericht tegen die beslissing ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep van klager voorzoover gericht tegen de meergemelde schorsingsbeslissing van verweerder cld. 29 Maart 1939 ongegrond:

Verklaart liet beroep overigens niet ontvankelijk.

INHOUD

Blz.

Ambtelijk bevel. Beroep op — gaat niet op. Zie bij „Schuld" 274

Ambtenarenrechtspraak. Statistiek militaire ambtenarenzaken 162

Volgorde van plaatsing op de candidatenlijst voor sergeant-majoor-administrateur van een fourier 1r klasse.

Terecht beslist dat het woord „groep" in art. 11. 6e lid Reglement militaire ambtenaren Kon. Landmacht toelaat daaronder mede te begrijpen liet geheel van militairen van een bepaalden rang. zooals sergeants (wachtmeesters, fouriers) der 1e klasse.

Niet noodig is, dat een speciale aanduiding, als geschied is in het 2e, 3e en 4e lid van art. 6 van het Bevorderingsvoorschrift, gegeven is. Art. 6, lid 1 aanhef en onder *a*, eerste zinsnede bedoelt door zijn inhoud en strekking juist. om onder meer voor de sergeants (wachtmeesters, fouriers) der 1e klasse eenc afwijkende regeling te treffen.

De C.R. vermag niet in te zien dat de betrekking vaii onderofficier niet evenzeer als een rang moet worden beschouwd als die van officier. (Klager had als grief aangevoerd dat „onderofficier" niet is een rang maar een positie.)

Uitspraak Militair Ambtenarengerecht bevestigd . . . 106

—. Art. 17 Bevorderingsvoorschrift beroepspersoneel beneden den rang van tweede-luitenant. Art. 97 Reglement militaire ambtenaren Kon. Landmacht.

Afvoering van een sergeant der 1e klasse van de candidatenlijst van sergeant-majoor-instructeur. Terugstelling tot den rang van sergeant.

Nu zich bij den Alinister van Defensie liet oordeel heeft gevormd, dat klager geacht moet worden de geschiktheid voor sergeant-majoor niet laiigcr te bezitten, is 's Ministers beslissing tot afvoering van die lijst genomen in overeenstemming met art. 17, lid 1 van het Bevorcleringsvoorschrif't.

Ook verkeerd bevoegdheidsgebruik is niet aanwezig, reeds hierom niet, omdat de Minister geleid werd door zijn bovenvermeld oordeel, hetwelk uiteraard tot afvoering van de candidatenlijst moest leiden.

De kennelijke strekking. van art. 97, lid 3 van het Reglement is, dat een sergeant 1e klasse die niet meer voor bevordering tot den naast-lioogeren rang in aanmerking komt. wegens verlies van de geschiktheid voor dien rang. als het ware automatisch wordt teruggesteld tot den rang van ser-

Blz.

geant. 's Ministers ongunstig oordeel over klagers geschiktheid brengt dus niet alleen mede zijne afvoering van de candidatenlijst, maar tevens zijne terugstelling tot sergeant. Het gerecht heeft dus óók te dezen aanzien over het al of niet aanwezig zijn van ongeschiktheid niet te beslissen, doch zich bij hei oordeel van den Minister neer te leggen.

Beroep in zijn geheel ongegrond 108

— . Onderscheidingsteeken voor trouwen dienst. (Kon. besluit van 18 Febr. 1904, No. 30 en Min. beschikking van 10 Maart 1904, IIIde Afd. No. 174; 5e B.U.I., blz. 291.)

Niet-toekenning van de medaille na 36 jaren dienst op grond van klagers toenemende orikrijgstuchtelijke houding.

Onder den term „eerlijken en trouwen dienst" moet mede worden verstaan een gedrag en ijver gedurende den dienst-tijd welke niet te nenschen hebben overgelaten.

Op grond van de aangevoerde motieven is het standpunt gerechtvaardigd dat klagers gedrag en ijver niet voldeden aan de qualificatie „eerlijken en trouwen dienst", zooals deze volgens de voorschriften moet worden opgevat.

Ook geen verkeerd gebruik van bevoegdheid. Beroep ongegrond 211

— . Vordering door een luitenant ter zee o.a. van schadevergoeding wegens afwijzing door den Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië van een door klager ingediend drieledig verzoek: 1°. om ongeveer 2 maanden later te mogen thuisvaren, zoo mogelijk met bestendiging van zijne plaatsing op Hr. Ms. „Soemba"; 2°. om per stoomvaartmaatschappij „Nederland" ie mogen thuisvaren en te mogen verblijven in Egpte gedurende 14 dagen tijdens de thuisreis; 3°. om verlenging van het verblijf in de tropen met één jaar.

Tegen de afwijzende beschikking heeft administratief beroep opengestaan, welk beroep ook door klager is ingesteld. Klager is derhalve in zijn beroep bij hei Ambtenarengerecht niet-ontvankelijk 213

. Weigering door den Minister van Defensie om aan klager, kapitein der infanterie, toestemming te geven om nevenwerkzaamheden als tandarts uit te oefenen.

Het weigeringsbesluit was van 1 Noveinber 1938, waarna, in verband met een nader door klager ingediend verzoek. hem in dato 7 December is medegedeeld dat dit den Minister geen aanleiding gaf om zijne beslissing van 1 November te herzien.

Klagers beroep ingesteld bij klaagsclirift gedateerd 2 Januari 1939 is, voor zoover gericht tegen 's Ministers besluit van 1 November, als te laat ingediend, door het Militair Ambtenarengerecht niet-ontvankelijk verklaard. Aan den C.R staat niet ter beoordeeling de juistheid van de opvat-

Blz.

ting van het Ambteiiarengerecht. dat geen termen vond voor toepassing van art. 60, 3e lid Ambtenarenwet.

Het beroep tegen 's Ministers besluit van 7 December is terecht ongegrond verklaard. Anders zou den ambtenaar feitelijk de bevoegdheid worden gegeven eigenmachtig den termijn gesteld in art. 60 te verlengen, indien de rechter op een tegen een andermaal over dezelfde quaestie van hetzelfde administratieve orgaan uitgelokt? beslissing ingesteld beroep ten gronde zou moeten onderzoeken hetgeen bij de eerste beslissing bereids was beslist.

Klagers subsidiaire vordering (nl. te verstaan dat art. 84 Regl. mil. ambtenaren Kon. Landmacht zich niet tegen de nevenbetrekking verzet) terecht niet-ontvankeliik verklaard, bevattende de Ambtenarenwet niet eenige bepaling, krachtens welke zoodanige vordering, nopens een geheel op zich zelf slaande verklaring, aan het oordeel van den ambtenarenrechter kan worden onderworpen 308

— ***Beklag over conduiterapport.*** De door den commandant der Marine op het ingediende bezwaarschrift genomen beslissing is een „besluit" in den zin van art. 24 Ambtenarenwet en i.c. een besluit waardoor de betrokkene rechtstreeks in zijn belang kan worden en wordt getroffen, onder meer door de beoordeeling „voor bevordering tot den naast hoogeren rang ongeschikt".

Wat er ook moge zijn van de stelling van den commandant der Marine dat zijn besluit niet zou zijn een in adminisiratief beroep genomen besluit, zijn besluit is in elk geval wèl een besluit als bedoeld in art. **3,** lid 2, sub *b* van de Ambtenarenwet, gelijk de C.R. in analoge zaken reeds herhaaldelijk heeft beslist. Hieraan staat geenszins in den weg dat verweerder liet besluit heeft genomen als de „boven den commandant van den beoordeelde geplaatste militaire autoriteit der zeemacht", aangezien daarmede slechts wordt te kennen gegeven wie bevoegd is om als het ten deze bedoelde orgaan te beslissen, doch daardoor aan de hoedanigheid van hetzelve i.c. als administratief orgaan, geen afbreuk wordt gedaan. Verweerders standpunt zou ook moeilijk te rijmen zijn met den tekst van art. 97 Reglt. rechtstoestand militairen zeemacht, waaruit volgt dat de „militaire autoriteit" en de „militaire meerdere" optreden als administratief orgaan. Ook uit de geschiedenis der Militaire Ambtenarenwet blijkt dat de toenmalige Minister van Defensie den C.R. als het in zaken als de onderhavige bevoegde college heeft aangemerkt.

Wat de hoofdzaak betreft heeft de C.R. op grond van de gedingstukken de overtuiging bekomen, dat zich ten opzichte van klager zoodanige feiten en omstandigheden hebben voorgedaan, dat dezelve wettigen de ten deze over hem uitgebrachte beoordeelingen in liet conduiterapport. Ook geen

Blz.

verkeerd gebruik van bevoegdheid. Beroep ontvankelijk doch ongegrond verklaard 471

—. Eervol ontslag van een kapitein ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen. Kon. besluit 7 Juni 1939.

Heb beroep bij klaagschrift op 17 Juli 1939 ter griffie ingekomen. is wel niet binnen den termijn van art. 60 Ambtenarenwet ingesteld, maar i.c. toch ontvankelijk, nu de C.R. door klager aangetoond acht dat eerst op 27 Juni 1939 aan hem mededeeling is gedaan van het K.B. van 7 Juni, zoodat het beroep derhalve is ingesteld binnen 30 dagen nadat hij van dat besluit redelijkerwijze heeft kunnen kennis dragen.

De commissie van onderzoeli bedoeld bij Kon. besluit van 20 Januari 1903 (Stbl. no. 35), houdende regelen voor het onderzoek naar de onbekwaamheid of ongeschiktheid van officieren der landmacht, heeft, in strijd met art. 18 van dat K.B., 2 personen gehoord *niet* in het bijzijn van klager en hij is *niet* in de gelegenheid gesteld tot hen vragen te richten; staande voorts vast dat de commissie ook niet heeft beslist dat die 2 personen buiten tegenwoordigheid van klager zouden worden ondevraagd en evenmin dut hij niet liet recht zou hebben zelf vragen tot die personen te richten.

Dit verzuim betreft niet enkel een bloote formaliteit, nu het toch zeer wel mogelijk zou zijn geweest, dat klager sommige door heil gedane mededeelingen direct kon ontzenuwen of aanleiding had gevonden tot nadere vragen en mededeelingen zijnerzijds, waardoor misschien grond zou hebben bestaan voor dc commissie tot het verstrekken van een ander advies.

Het ontslagbesluit is derhalve genomen na een niet rechtsgeldig advies en moet op dien grond, als rechtens strijdend met het K.R. van 20 Januari 1903 nietig worden verklaard **476**

—. Beklag over vermeende onbillijke en krenkende behandeling ondervonden van den Commandant der Zeemacht in Ned.-Indie (art. 9(4) R.K.).

De Minister van Defensie had dit beklag niet voor behandeling vatbaar verlrlaard als zijnde het bezwaarschrift in strijd met de voorschriften niet door tusschenkomst van klagers commandant ingediend.

Beroep bij het Ambtenarengerecht tegen 's Ministers beslissing staat niet open, omdat het hier betrof een beroep ingevolge het bepaalde bij art. 9(4) R.K., derhalve betreffende eene beslising gegeven ingevolge krachtens de W.K. gegeven regels, als hoedanig de regelen in het R.K. ingevolge het bepaalde bij art. 73 W.K. vastgesteld, ongetwijfeld zijn aan te merken. Blijkens art. 3 Militaire Ambtenarenwet is beroep ingevolge deze wet dus uitgesloten.

Blz.

De door klager ook nog gestelde vordering tot vergoeding van f **30,** als gevolg van gemaakte en naar schatting te maken onkosten in de onderhavige zaak, is eveneens niet-ontvankelijk, omdat de wet een zoodanige vergoeding. buiten de gevallen geregeld in artt. **33** en 57 der Ambtenarenwet. niet kent.

Klagers beroep in zijn geheel niet-ontvankelijlr 479

—. Beroep tegen de beschikking van den Minister van Defensie. waarbij ongegrond is verklaard klagers beroep tegen het besluit van den Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië. houdende afwijzing van zijn verzoek om verlenging van zijn verblijf in Ned.-Indië, met overneming van 's Ministers overwegingen ongegrond verklaard. Geen strijd met eenig algemeen verbindend voorschrift. Evenmin verkeerd gebruik van bevoegdheid.

Klagers verdere vorderingen, namelijk:

1°. Herroeping van een brief van den Commandant dei Zeemacht:

2°. Eene verklaring tot juist begrip van het algemeen militair belang aangaande de verwerkelijking van recht i.c., in den geest der militaire en juridische voorscliriften;

3°. Terugzending naar Ned.-Indië voor één jaar en wel zóó alsof het heeft aangesloten op de voorgaande drie jaren verblijf in de tropen;

4°. Heen- en(of) terugreis binnen drie maanden verlof per openbaar vliegverkeer op nader door hem te bepalen tijdstip in overleg en onder nadere goedkeuring van het Warinebestuur;

niet-ontvankelijk verklaard op grond dat de C.R. niet bevoegd is over die vorderingen te beslissen.

Ei bestaat geen algemeen verbindend voorschrift hetwelk een administratief orgaan zou verbieden te beslissen, dat op een vroegere beslissing niet wordt teruggekomen. Derhalve geen strijd. feitelijk noch rechtens 610

—. Niet in aanmerking brengen voor toekenning van de gouden medaille. Er is geen algemeen verbindend voorschrift, bepalenden dat in zoodanig besluit ook de feiten moeten worden vermeld waarop de aangevoerde grond is gebaseerd.

De tekortkomingen waarvoor eischer krijgstuchtelijk is gestraft. zijn hem niet ten onrechte ten laste gelegd. De C.R. neemt ook verder als vaststaande aan, dat zijn gedrag en optreden reeds gedurende verscheidene jaren reden heeft gegeven tot ontevredenheid bij zijne superieuren.

Voor een voorloopig *uitstel* van de toekenning van de medaille was, gelet op de desbetreffende voorschriften, i.c. geen reden. Evenmin is er sprake van een verkeerd gebruik van bevoegdheid.

Blz.

De uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht, houdende ongegrondverklaring van het beroep, bevestigd . . 616

—. Afwijzing van het verzoek van een na geneeskundig onderzoeli ongeschikt bevonden, onder toekenning van pensioen eervol ontslagen korporaal-hospitaal-bediende om hem in zijn dienst te herstellen dan wel te plaatsen als burgerwerkman bij een der magazijnen of andere Rijksinstellingeil.

Eischer is niet-ontvankelijk in zijn vordering tot vernietiging van het hem verleende ontslag, zijnde dat punt in dit geding niet aan de orde.

Er is geen algemeen verbindend voorschrift aan te wijzen waarmede 's Ministers afwijzend besluit zoude strijden. Ook geen verkeerd gebruik van bevoegdheid. Het Militair Ambtenarengerecht heeft dus terecht het beroep ongegrond verklaard. Die uitspraak bevestigd met niet-ontvankelijkverklaring van de vordering tot vernietiging van het verleende ontslag 676

—. Eervol ontslag van een kapitein ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen.

Op grond van de ruim gestelde redactie van art. 2. 2e lid van het Kon. besluit van 20 Januari 1903 (Stbl. no. 35) is de Minister van Defensie ongetwijfeld bevoegd „eigener beweging" aan de Koningin een voorstel te doen tot het aanwijzen van eene Commissie van onderzoek indien een „geheim rapport" als bedoeld in art. 1, 2e lid hem niet bereikt heeft, doch evenzeer indien hij een niet geheim rapport of eenige ander, al dan niet geheime, missive heeft ontvangen.

Naar 's Raads oordeel is een kapitein te wiens laste gedragingen komen als die welke in dit geding gebleken zijn en onder omstandigheden als i.c. aanwezig waren (zie de uitvoerige motiveering), ongeschikt om in den verkregen rang bij de landmacht te dienen, en is op hem art. 39, punt 6 der Bevorderingswet van toepassing.

Wel heeft klager beweerd, dat hier een verkeerd gebruik van bevoegdheid heeft plaats gevonden, doch hij heeft voor die bewering niet één enkel argument aangevoerd en een zoodanig argument is den Raad niet bekend.

Beroep ongegrond verklaard 678

—. Beroep tegen:

a. weigering tot uitbetaling van de volle soldij gedurende den termijn van schorsing, van 1 April tot 20 Augustus 1939;

h. ontslag uit den militairen dienst van een korporaal der politietroepen ter zake dat hij door zijn karaktereigenschappen en wijze van dienen getoond heeft ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.

Blz.

Het beroep sub a is niet-ontvankelijk aangezien de weigering geacht moet worden plaats te hebben gehad op 30 April, zijnde de eerste maal dat aan klager het verminderde salaris na zijne scliorsing is uitbetaald. terwijl hij tegen deze weigering, die een principieel karakter droeg en dus ook voor de volgende termijnen gold, eerst op 12 Juni in beroep is gekomen, derhalve met overschrijding van den termijn van art. 60 Ambtenarenwet.

Klagers ongeschiktheid om in zijn rang te blijven dienen is, ook naar het oordeel van het Gerecht, op grond van zijn, in de uitspraak vermelde, gedragingen voldoende gebleken.

Het ontslag is niet ,,oneervol" gegeven, doch zonder eenig praedicaat, in overeenstemming met art. 22 Reglt. mil. ambtenaren Kon. landmacht, bepalende dat in gevallen als daar bedoeld, bij het ontslag ,,kan", dus niet behoeft te worden vermeld. dat het ontslag eervol dan wel niet-eervol heeft plaats gehad.

Beroep *a* niet-ontvankelijk; beroep *b* ongegrond 683

—. Beroep ingesteld tegen:

a. de schorsing van klager als liorporaal van de politietroepen door den commandant van dat Korps;

b. eene krijgstuchtelijke straf van zes dagen streng arrest; houdende bet klaagschrift verder nog in, c., eene vordering tot schadeloosstelling ter zake van de sub *a* vermelde schorsing.

Beroep sub b niet-ontvankelijk, aangezien ingevolge art. 3 Militaire Ambtenarenwet tegen beslissingen genomen ingevolge de bij of krachtens de W.K. gestelde regelen, als hoedanig de voormelde strafoplegging zeker is te beschouwen, beroep op den ambtenarenrechter niet openstaat.

Ook wat betreft de vordering tot schadeloosstelling is het beroep niet-ontvankelijk, als, zijnde niet verbonden aan een vordering tot nietigverklaring van eene *handeling*, niet op de wet gegrond.

Klagers schorsing is kennelijk gegrond op art. 13, lid 1, Reglt. mil. ambtenaren Kon. landmacht, krachtens hetwelk schorsing van een militair in het bijzonder kan plaats hebben wanneer hij wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan gedragingen, handelingen of tekortkomingen, welke aanleiding kunnen geven tot ontslag uit den dienst. Dit is i.c. het geval. Klager is dan ook te zelfder zake werkelijli uit den dienst ontslagen cn het door hem tegen dat ontslagbesluit ingestelde beroep door het Ambtenarengerecht ongegrond verklaard.

Beroep tegen schorsingsbeslissing derhalve ongegrond, en overigens niet-ontvankelijk 686

Ambtenarenwet. Art. 66 der — 1929 door Mr. J. J. M. van der Ven **232**

Blz.

Bedreiging. Zie bij „Opzettelijke ongehoorzaamheid" . . . 423

- . Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling en door een gebaar met eenig kwaad bedreigen. één voortgezette handeling uitmakende (als sergeant tegen een sergeant-wachtcommandant dreigend een mes opgeheven houden en hem toevoegen: „Ik heb hier een stuk staal en daar kan ik mede steken", verder tegen dien wachtcommandant zijn vuist ballen, hem toevoegende: „Die zijn hard" en „Ik zal jouw je kiezen eens uit je mond slaan.").

Beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig en ongeschikt geacht om in den door hem bekleeden rang van dienstplichtig sergeant te blijven dienen. Verlaging tot den stand van soldaat 428

Beklag. Zie ook bij „Klachtzaken".

—. —, ofschoon te laat ingediend, toch behandeld. Zie bij „Klachtzaken" . . . . . 1 . 207

—. Bestraffing wegens onredelijk — 202, 439, 464, 467, 594

- . —over opgelegde krijgstuchtelijke straffen. (Door commandanten behoorende tot de Marine. staande onder de bebevelen van den commandant der Vesting Holland of dooi. den commandant van het Marine-depôt Rotterdam) . . . 220

—. Art. 62 W.v.K. (art. 65 Ned. W.K.) is, wat de wijze van hooren van klager betreft, wel niet met juistheid nagekomen (zijne verklaring was reeds dadelijk en tegelijk met het verzoek om beklag zelf ingezonden), doch dit verzuim geeft geen aanleiding tot nietig-verklaring van de genomen beslissing, daar de wet het niet op juiste wijze nakomen van het in art. 62 voorgeschrevene niet uitdrukkelijk met nietigheid heeft bedreigd. (In gelijken zin beschikking H.M.G. van Ned.-Indië van 11 October 1935. Anders toen Krr. M.R.T. XXXII. 386) 283

—. De chef van den strafoplegger had. vóórdat hij kennis had gekregen van het beklag, met gebruikmaking van dc hem bij art. 45 W.v.K. (zie art. 50 Ned. W.K.) toegekende bevoegdheid, de opgelegde straf van 6 dagen verzwaard arrest willen wijzigen in 14 dagen verzwaard arrest. hetgeen door tusschenkomst van den strafoplegger is voorkomen.

De chef van den strafoplegger heeft gehandeld in strijd met art. 62 W.v.K. (art. 65 Ned. W.K.) door niet, na ontvangst van het beklag, klager in persoon te ondervragen of te doen ondervragen, doch de zaak af te doen op klagers beklagschrift. de toelichting van den strafoplegger en de patrouillcverslagen, zulks in verband met een door hemzelven, ter bespoediging van de beklagprocedure, uitgevaardigd rondschrijven. Deze handelwijze is echter niet met nietigheid bedreigd, terwijl klager daardoor i.c. practisch ook niet werd benadeeld. Evengenoemd rondschrijven (com-

Blz.

mandemenisorder) kan, naar het oordeel van den Krijgsraad, ongewijzigd. niet gehandhaafd blijven 451
— — over een opgelegde straf en/of over de omschrijving der strafreden. (Algemeene voorschriften bij L.O.) 525
—. — over opgelegde krijgstuchtelijke straffen .(Door onder de bevelen van den commandant der Maritieme Middelen te Terschelling staande, tot de Marine behoorende commandanten) 533
. Klachtenstatistiek Kon. Landmacht over 1939 535
België. Instelling van Krijgsraden te velde 415, 560
Beleediging. Zie bij „Nederlandsch-Indië" 91
Bewijs. Zie bij „Mishandeling" 80
Boekaankondiging. Daderschap door Mr. J. L. H. Cluysenaer 243
—. Administratiefrechi. Hand- en leerboek door Mr. Dr. H. J. Romeyn 248
—. Dienstplichtwet. Dienstplichtvoorschriften, beide door E. H. Schmidt 252
—. Het Mobilisatie-vrijstellingsbesluii. - Wet op den staat van oorlog en den staat van beleg. - Kostwinnersvergoeding 422
—. Onze Landsverdediging door H. Zeeman en Mr. C. W. de Vries 571
Bosch, J. H. O. graaf van den. Overlijdensbericht . . . 628

Clavareau, Mr. P. J. A. Mobilisatie- aanteekeningen door — 233, 561
Coffrie, Mr. P. J. De Criminaliteit der militairen in 1937 door — 148
„Commanderende Officier." — (Artt. 6-10 R.L.) 636
Connexiteit. — Zie bij „Deelneming" 628
Criminaliteit. De — der militairen in 1937 door Mr. P. J. Coffrie 148

Deelneming. — door militairen en burgers aan commune delicten 628
Diefstal. —, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens in art. 310, j°. 311 van het W.v.S. omschreven misdrijf uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan (wegneming van f 10, een tasch met f 75,50 en een gouden horloge met gouden ketting uit een duintent op Texel).
Straf: één jaar en zes maanden gevangenisstraf, te ondergaan in eene bijzondere strafgevangenis voor jongelieden, met ontslag zonder ontzetting, zijnde beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven.
Uitvoerige motiveering van de opgelegde hoofdstraf overeenkomstig de conclusie van het voorlichtingsrapport . . 61
—. — bij nacht in een woning door iemand die zich aldaar

Blz.

buiten weten van den rechthebbende bevindt, gepleegd door een ambtenaar die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken (wegneming van een horloge met ketting en een portemonnaie met geld, gedurende den nacht, uit een kamer in het artilleriekampement, tijdelijk bewoond door een aldaar toen slapenden sergeant).

Krijgsraad: Dat het feit is gepleegd door een militair in een militair kampement, zonder meer, kan niet worden aangemerkt als gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, als bedoeld in art. 52 W.v.S. (art. **44** Ned.).

Anders H.M.G.: Beklaagde moest zich in verband met zijn dienst als hofmeester iederen morgen omstreeks 4 uur naar het artillerie-kampement begeven en kon zich aldaar in uniform vrij en volkomen ongehinderd bewegen zonder argwaan te wekken, zoodat de stalwacht die beklaagde de kamer had zien binnengaan, daaraan geen aandacht had geschonken, omdat hij aannam dat beklaagde ter zake van den dienst de onderofficierskamer binnentrad. Derhalve dient de strafverzwarende omstandigheid van art. 52 i.c. in aanmerking te worden gebracht en mitsdien de qualificatie te worden verbeterd **293**

—. — (wegneming door een korporaal der politietroepen van een aan een anderen korporaal toebehoorende portemonnaie met *f* 12, door hem gevonden in de keuken van het posthuis).

Beklaagde op grond van het begane feit onwaardig en ongeschikt geacht om in den door hem bekleeden rang van korporaal te blijven dienen. Verlaging lot den stand van soldaat **431**

—. — gepleegd door twee vereenigde personen, vergezeld van bedreiging met geweld tegen personen, gepleegd met het oogmerk om dien diefstal gemakkelijk te maken (wegneming, door een burger gezamenlijk met een militair der zeemacht, in open zee in Indië, van een vaartuig met lading, waarop zij gastvrijheid genoten, nadat zij de bemanning door hedrciging met doodslag naar voren hadden gejaagd en in het vooronder hadden opgesloten. Toepassing van de Indische strafwet. Samenloop met desertie. (Met onderschrift Inzender).

Rekening gehouden met de door den Zeekrijgsraad wegens de desertie reeds uitgesproken veroordeeling tot straf, hoewel over het tegen dit vonnis ingesteld appèl nog niet was beslist. Motiveering van de straf 602

Dienstplicht. Niet voldoen aan de verplichting tot het doen van aangifte, als bedoeld in art. 8, lid 2 der Dienstplicht-

Blz.

wet, i.v.m. een krachtens de ouderlijke macht gegeven bevel die aangifte na te laten. Opzet? Overmacht?

In zijn bestrijding van de beslissing der Rechtbank, dat req. aan zijn verplichting tot aangifte *opzettelijk* niet heeft voldaan, kan req. niet slagen, daar de omstandigheid, dat req. de aangifte nalatend, gehoor zou hebben gegeven aan een krachtens de ouderlijke macht gegeven bevel zijner ouders, aan zijn wetenschap, dat hij aan die verplichting niet voldeed, niet kan afdoen. Een andere opvatting omtrent het begrip opzet, waarvan req. in de toelichting is uitgegaan, vindt in de wet, met name in art. 48, lid 2, Dienstplichtwet, geen steun.

Het enkele feit, dat req. van zijn ouders bevel beeft gekregen de voormelde verplichting niet na te komen — zonder dat van eenige bedreiging of dwang sprake is — kan ten deze geen overmacht opleveren. Zie noot onder het arrest . 672

Dienstweigeringswet. Beroep op de wet van 13 Juli 1923 (Stbl. no. 337) betreffende dienstweigering 223

Engeland. Lijfstraf in —. 416

Frankrijk. Wettelijke voorschriften in — in verband met den oorlogstoestand 410, 557, 631

Garnizoenscommandanten. Aanwijzing — j°. artt. 11 en 12 R.L. 15

Geheimhouding. — van militaire aangelegenheden . . 17, 622

—. Schending van militaire geheimen 24

Geschriften. — verboden bij Legerorder . 17, 113

—. — verboden bij L.O. en behandeling van die geschriften 224

—. — verboden bij V.O. en behandeling van die geschriften 409

—. Weren van bepaalde geschriften uit de militaire inrichtingen („De open deur") 231

Geweld. Het gebruiken van — door politie en militairen . . 631

Hoog Militair Gerechtshof. Aanwijznig tot Raad van Mr. F. J. A. Hijink, Mr. G. A. Servatius, Jhr. Mr. C. I. van der Wijck, gep. vice-admiraal T. L. Kruys, gep. schout-bij-nacht D. Vreede, gep. luitenant-generaal P. J. Quanjer en gep. generaal-majoor (met den titulairen rang van luitenant-generaal) S. de Goeyen 115

—. Rede van den President na de geboorte van Prinses Irene 115

—. Bij het 125-jarig bestaan 118

—. Herdenking van het 125-jarig bestaan 397

—. Aanwijzing tot Raad van Mr. J. K. Onnen 405

—. Fungeerend griffier, Drs. A. Spruyt bestendigd . . . 418

—. Ontslag vice-admiraal J. IS. O. graaf van den Bosch als lid en van schout-bij-nacht tit. b.d. E. G. de Wijs als

Blz

plaatsvervangend lid. Benoeming van vice-admiraal A. Vos tot lid 623

Interregionaal recht. Zie bij „Nederlandsch-Indië" 91, 166, 408, 3-17. 548. 605

Klacht. Zie bij „Nederlandsch-Indië" 91

Klachtzaken. Zie ook hij „Beklag".

—. Plichtsverzuim als compagnies-administrateur. door stukken welke op last van den bataljons-administrateur op een bepaald tijdstip op het bataljonsbureau moesten worden ingeleverd, niet op tijd gereed te hebben.

Klagers verzuim is in dit geval niet een zoodanige tekortkoming dat hij daarvoor krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft.

Beklag gegrond verklaard met vernietiging van de in eerste instantie genomen beschikking en met last dat straf en strafreden in klagers straflijst zullen worden doorgehaald 44

—. In strijd met de desbetreffende order van den compagniescomniandant zich in de avonduren te ongeveer 19.45 iiur onvoldoende gekleed op een der trapportalen in de kazerne begeven, en voorts aldaar gewaterd.

Klagers verweer niet aanvaard, hetgeen mede zijn ontkentenis ten aanzien van het staan wateren onaannemelijk doet zijn. Hij heeft zich dan ook inderdaad aan het in de oorspronkelijke strafreden voorkomende schuldig gemaakt. Strafreden gewijzigd, echter niet strekkende ten voordeele van klager.

Beklag ongegrond verklaard met vernietiging van de in eerste instantie genomen beslissing en niet last dat de nieuwe strafreden in klagers straflijst zal worden ingeschreven in stede van die waarover beklag 46

—. Tijdelijk belast met het beheer over het vliegkamp te Veere:

1°. lierhaaldelijk voor korteren of langeren tijd, waaronder twee keeren telkens gedurende omstreeks anderhalf uur, in strijd met zijn plicht het kamp verlaten, zoodat het marinevliegkamp Veere zonder toezicht was en niemand aldaar aanwezig was om de telefoon te bedienen, hebbende hij in die tijden o.a. café's bezocht en zich één keer naar Middelburg begeven;

2°. tot twee keer toe, één keer omstreeks een half uur, een tweede keer omstreeks anderhalf uur, in zijn kamer op genoemd vliegkamp een vrouwspersoon zonder geleide hij zich ontvangen.

Verlaging van bootsman tot matroos 1e klasse. Uitvoerige weerlegging van klagers verweer.

Beklag ongegrond. De oorspronkelijke strafreden behoeft

Blz.

eenige wijzigingen. echter niet strekkende ten gunste van klager, daar zij het wezen en den aard der aan de strafreden ten grondslag liggende feiten onaangetast laten. Enliele gedeelten behooren te vervallen als behelzende meer eene beschouwing dan eene omschrijving der feiten.

Klager heeft zich onwaardig en ongeschikt betoond in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, vermits door de geïncrimineerde feiten is aangetoond, dat. voor zoover zijn plichtsopvatting en plichtsvervulling betreft, op zelfstandige posten niet op hem kan worden vertrouwd, terwijl juist rn onder alle omstandigheden eerlijke en trouwe plichtsopvatting en -vervulling mede een der eerste eischeri zijn welke aan een onderofficier mogen en zelfs in het belang van den dienst moeten worden gesteld.

Behoudens eenige wijzigingen (strekkende ter verduidelijking en geenszins ten voordeele van klager) in de overwegingen, doch overigens met overneming daarvan, verklaart liet H.M.G. in zijn eindbeslissing hei beklag ongegrond, met bevestiging van de door den Commandant der Marine genomen beslissing 96

. Als wachtcommandant een burger die niet voorzien was van een bewijs, in de kazerne toegelaten. Tevens het wachtlokaal eenigen tijd eigendunkelijk verlaten en lichten die uit moesten zijn. tien minuten tc laai gedoofd. nadat de officier van piket hem hierop opmerkzaam had gemaakt.

Waar de in de strafreden genoemde feiten reeds voldoende aanduiden in welke opzichten klager als wachtcommandant is te kort geschoten, behoort die strafreden in zoover in een voor klager gunstigen zin te worden gewijzigd, dat de in de oorspronkelijke strafreden ook nog voorkomende woorden, dat hij zijn taak volkomen heeft verwaarloosd, daaruit vervallen: voorts in de strafreden nog eenige wijziging aangebracht.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Straf. 6 dagen verminderd tot 4 dagen streng arrst. De in eerste instantie genomen beschikking voor zoover de ongegrondverklaring van het beklag en de handhaving van straf en strafreden betreft. vernietigd, doch overigens — met overneming van de feiten — bevestigd. Verder met last dat de gewijzigde straf en strafreden in klagers straflijst zullen worden ingeschreveii in stede van die waarover beklag 171

— . Na reeds tweemaal op het niet of niet tijdig aanwezig zijn bij een bevolen dienst te zijn gewezen, nu wederom gemankeerd bij een bevolen theorie-mitrailleur, zich daarbij verontschuldigende, dat hij dien namiddag piketdienst zou krijgen, hetgeen berustte op een onnauwkeurige lezing van een dagelijksche order, en zich daarna verantwoordende

Blz.

met de mededeeling, dat iedereen zich kan vergissen en dat hij het voor dergelijke kleinigheden te druk had.

Klagers bewering, alvorens hem straf werd opgelegd niet door den strafoplegger te zijn gehoord, als onjuist verworpen.

De oorspronkelijke strafreden behoort in een voor klager eenigermate gunstigen zin te worden gewijzigd en mede in verband daarmede de straf eenigszins verminderd.

Beklag gedeeltclijk gegrond. De in eerste instantie genomen beschikking vernietigd, de strafreden gewijzigd en de straf teruggebracht van 5 dagen tot **4** dagen licht arrest. Verder met last dat de gewijzigde strafreden en straf in klagers straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die waarover beklag **174**

—. Beklag over een gedeelte der strafreden, luidende dat gedeelte ..nalatig geweest in de afdoening eener op hem rustende geldelijke verplichting en bij het onderzoek een verkeerde voorstelling van zaken gegeven" (vergoeding door een verantwoordelijk waschbaas van in de sclieepswasscherij zoek geraakt waschgoed).

Beklag ongegrond met handhaving van de strafreden. Uitvoerige weerlegging van klagers verweer, met de overweging dat klager terecht werd gestraft.

Klagers schriftelijlc verzoek om beklag te doen was wel pas opgemaakt op den zesden dag na dien waarop de straf te zijner kennis was gebracht, maar hij had reeds den vorigen dag aan zijn divisiechef mondeling zijn wensch fot beklag kenbaar gemaakt, zoodat het verlangen tot beklag op dien dag moet worden geacht te zijn ingebracht en het beklag in behandeling behoort te worden genomen 191

—. Als seiner van de wacht een hem gegeven spoedopdracht niet snel genoeg uitgevoerd.

De oorspronkelijke strafreden dient te worden aangevuld — eene aanvulling echter, niet strekkende ten gunste van klager — zoodat daarin tot uiting komt, dat de opdracht een spoedopdracht was.

Beklag ongegrond met handhaving van de straf en met de bepaling, dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje zal worden ingeschreven en hij, Commandant der Marine, daarin als strafoplegger zal worden genoemd, terwijl als datum van strafoplegging de datum der beschikking zal worden vermeld **195**

—. Naar aanleiding van een hem tijdens een velddienstoefening overkomen ongeval, zich op onbeheerschte en onmilitaire wijze gedragen.

Beklag ongegrond met handhaving van straf en strafreden.

Van een militair moet worden geëischt, dat hij ook onder

Blz.

moeilijke omstandigheden zijn zelfbeheersching weet te bewaren 199

—. Grove plichtsverzaking en gedragingen een onderofficier geheel onwaardig, door:

1°. als onderofficier van een motorsloep, zich, terwijl hij op klaarlichteu dag aan de Linnaeuskade te Amsterdam met, zijn sloep moest wachten op den terugkeer van een officier en schepelingen, met zijn sloepsbemanning naar een café te begeven en aldaar met deze jenever te drinken;

2°. aanvankelijk onwaarheid te spreken voor de commissie van onderzoek naar aanleiding van het feit, dat een matroos der 2e klasse van zijn sloepsbemanning direct na terugkomst bij het schip, stomdronken aan boord moest worden gebracht als gevolg van het onder 1°. vermelde voorval.

Verlaging van kwartiemeesier tot matroos 1e klasse.

De oorspronkelijke strafreden behoeft aanvulling, opdat daaruit blijke, dat klager op zijn aanvankelijk onware verklaring is teriiggekomen. Die aanvulling strekt echter niet ten gunste van klager.

Beklag ongegrond verklaard, met bepaling dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje zal worden ingeschreven en hij, Commandant dei Marine, daarbij als strafoplegger zal worden genoemd.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege, tegelijkertijd, gestraft met één dag streng arrest 202

—. Tot tweemaal toe een ongepaste opmerking gemaakt bij het ontvangen van een aanmerkinn van den onderofficier-provoost. („Ik ben geen gevangene").

Straf aangezegd 6 April. Schriftelijk beklag ingediend 12 April, dus te laat. Klager had echter reeds op 6 April mondeling den wensch geuit om zich te beklagen waarbij hem toen is medegedeeld dat dit eerst mocht geschieden na 2 maal 24 uren na aanzegging van de straf. Nu hij uit onbekendheid met den juisten inhoud van art. 62 W.K. zijn schriftelijk beklag te laat heeft ingediend, geeft een en ander aanleiding het beklag alsnog in behandeling te nemen.

Nu nadere getuigenissen niet te verkrijgen zijn en de provoost-rapportmalcer, ook na gewezen te zijn op het gewicht van zijn, alleen staande, verklaring, deze tegenover de tegenspraak van klager, ten volle handhaaft, dient te worden aangenomen dat die verklaring juist is en klagers verweer hem niet kan baten. Beklag ongegrond 207

—. Als bevelhebber van eenige wacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (slapen als commandant van de kampementswacht).

Blz.

De in eerste instantie gewijzigde strafreden was door den Krijgsraad weder gewijzigd, nochtans niet strekkende ten gunste van klager, in: „Als bevelhebber van eenige wacht zich door te slapen in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooreii kon verrichten." Deze strafrcden als ook minder juist. door het H.M.G. weder, niet strekkende ten gunste van klager, gewijzigd als boven vermeld, nu klager zich niet willens en wetens in een toestand heeft gebracht welke hem de uitoefening van zijn dienst onmogelijk maakte, integendeel hij, vermoeid als hij was, zich daartegen juist heeft verzet, maar hij niettemin niet de uiterste voorzichtigheid heeft betracht door niet: de i.c. geboden voorzorgsmaatregelen tc treffen.

Beklag ongegrond met last dat de gewijzigde strafreden zal worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag 285

—. In stede van zijn klachten langs legalen weg voor te brengen, op een ledenvergadering van de Militaire Belangenvereeniging „de Amboinees", met het oogmerk dat het afdeelingsbestuur zijn klachten bij den betrokken gezaghebbende zou voorbrengen, in tegenwoordigheid van zijn meerderen in rang over een dienstaangelegenheid zich onvergenoegd betoond, zijnde mede uit het onderzoek gebleken, dat de gegeven voorstelling van zaken niet juist was; voorts gedurende het onderzoek tegenover zijn compagnies-commandant een ongepasten toon gebezigd.

De in eerste instantie reeds gewijzigde oorspronkelijke strafreden behoeft nogmaals eeiiige wijziging. Nu deze wijziging — zij het ook in geringe mate — strekt ten gunste van klager, behoort liet beklag gedeeltelijk gegrond te worden verklaard. De straf echter gehandhaafd.

De gewijzigde straireden zal in stede van de oorspronkelijke worden ingeschreven in klagers straflijst onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

Ook de korporaal-voorzitter der vergadering heeft verkeerd gehandeld door klagers klachten in behandeling te nemen. Voor de gevolgen hiervan mag klager echter niet aansprakelijk worden gesteld 302

—. Nadat de sergeant-geweermaker hem verboden had zijn karabijn schoon te maken in de mitrailleurloods, zich in het bijzijn van twee brigadiers en een fuselier zeer oneerbiedig uitgelaten over dien sergeant-geweermaker. door te zeggen: .,Hij is een groote klootzak, dat durf ik op het compagniesbureau hem wel in zijn gezicht te zeggen." (Den auditeur-militair gehoord.)

Ofschoon klager verzocht heeft persoonlijli door den Krijgsraad tc worden gehoord cn aangeboden op eigen kosten naar

Blz.

Tjimahi te gaan. heeft de Krr. de overkomst van klager geheel onnoodig geoordeeld.

Beklag ongegrond. met handhaving van straf en strafreden.

Klager bovendien door den Krr. een nevenstraf van vier dagen streng arrest opgelegd wegens: ..Oneerbiedigheid bij het onderzoek van liet beklag door dit te bemoeilijken door te liegen en gebrek aan medewerking van zijne meerderen te insinueeren. waarbij hij den officier wien in deze zaak was opgedragen een voorloopig onderzoek te houden, heeft beschuldigd van pressie op zijn verklaringen en die van een getuige." 439

—. Gebrek aan eerbied getoond jegens zijn meerderen door een reeds driemalen afgewezen verzoek om ontheffing van zijn tewerkstelling zoiidcr voldoende gronden wederom voor te brengen.

Afgezien van den indruk dat klagers zoo hardnekkig terugkomen met dezelfde bezwaren niet daaraan moet worden geweten, dat hem arbeid was opgedragen welke zijne krachten te boven ging. doch veeleer aan ontevredenheid en(of) tegenzin als gevolg van zijn niet slagen in zijne pogingen tot overgang hij het korps hulpschrijvers en tot toelating op de kaderschool, is de Krijgsraad van oordeel dat klager zich onkrijgstuchtelijk heeft gedragen door ondanks herhaalde afwijzing voort te gaan met het voorbrengen op dezelfde gronden bij dezelfde meerderen van eenzelfde verzoek.

Beklag ongegrond, met handhaving van de straf — 4 dagen verzwaard arrest, u elke de Krr. zeker niet te zwaar acht — en van de in eerste instantie (ten ongunste van klager) gewijzigde strafreden 444

—. Des nachts geürineerd op een niet daarvoor bestemde plaats en door liegen het onderzoek bemoeilijkt.

Ondanks klagers pertinente ontkenning en zijne verdachtmaking van den getuige-rapportmaker, zijn diens verklaring en persoon den Krijgsraad geloofwaardig voorgekomen. De in de strafreden genoemde feiten behooren dus op de beeedigde (alleenstaande) verklaring van dien getuige als vaststaande te worden aangenomen. Beklag ongegrond, met handhaving van straf en strafreden 448

—. Als commandant van een zelfstandig patrouilleerende brigade onvoldoende plichtsbetrachting getoond door onvoldoende gemotiveerd van een gegeven opdracht en voorgeschreven bepalingen af te wijken en in de nitvoering van een opdraclit om een sedert veertien dagen in een bosch- en inoerasterrein verdwaalden pastoor te zoeken. onvoldoende voortvarendheid en ijver getoond.

Beklag gedeeltelijk gegrond. De strafreden op één punt

Blz.

eenigszins verzacht. De straf, welke in eerste instantie was verzwaard van 6 dagen tot **14** dagen verzwaard arrest, door den Krr. weder, als voldoende straf, teruggebracht tot 6 dagen. **451**

—. Een onbetamelijke houding aangenomen tegenover den sergeant van de week. Verklaarbaar is i.c. dat klager op het hem door den sergeant van de week gegeven hevel oin zich voor de middagexercitie klaar te maken, heeft te kennen gegeven dat hij daaraan niet behoefde mee te doen. Hij heeft dat echter niet op een duidelijke en behoorlijke wijze gedaan.

Beklag ongegrond, met; handhaving van straf en strafreders.

(Klager had den dag na het gebeurde waarvoor hij is gestraft, compagniesrapport aangevraagd, omdat hij zich bezwaard voelde over de behandeling bij dat gebeurde ondervonden van den sergeant van de week-rapportmaker. Deze reclame is echter niet in behandeling genomen. Vergelijk onze opmerkingen M.R.T. XXVII, blz. **542** en XXXIV, blz. 70. Red.) 457

—. 1°. Op 8 Juli 1939 30 minuten te laat van passagieren aan boord teruggekeerd;

2°. Op 10 Juli 1939 van permissie in Den Helder teruggekeerd (9 Jiili l.g.) eerst ten 4h15 zich aan boord gemeld.

Klagers verweer telkens onwel te zijn geworden en dáárdoor te laat te zijn teruggekeerd zeer in twijfel getrokken en ook al zou dit worden aangenomen, het niet als verontschuldiging kan worden aanvaard, nu klager passagierde op een wijze niet in overeeiistemming met zijn gezondheidstoestand.

Beklag ongegrond verklaard met handhaving van straf en strafreden.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege tegelijkertijd gestraft met één dag streng arrest 464

—. Nadat hem op zijn verzoek door den Commandant der Marine te Willemsoord was toegestaan bij een der kanons aan boord van Hr. Ms. „Tromp" een foto te laten maken van een cabaretgezelschap, op voorwaarde dat de vrouwelijke leden van dat gezelschap daarbij behoorlijk gekleed zouden zijn, de hem verleende toestemming overschreden door toe te laten dat. tijdens liet riemen van de foto, die vroulijke leden, gezeten op het lange veld van een der kanons, waren gekleed in blouse en kort broekje.

De oorspronkelijke strafreden, het feit niet juist omschrijvende. gewijzigd, echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond met handhaving van de straf.

Het beklag voorts zoodanig onredelijk verklaard, dat het

Blz.

niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege tegelijkertijd gestraft met één dag streng arrest 467

—. Tijdens het mobilisatietijdperk niet voldoen aan de opdracht, een klein detachement verlofgangers van hun kwartier naar het station te brengen, doch het commando daarover eigendunkelijk aan een korporaal overdragen.

Klager stond voor de keuze om òf te riskeeren dat manschappen den trein zouden missen, òf het commando over te dragen opdat hij zelf er voor kon gaan zorgen dat de passen snel werden afgestempeld, terwijl hij niet kon voorzien dat de korporaal het detachement niet in goede orde naar hel, station zou begeleiden. Hij heeft hel. initiatief getoond om een bepaalde keuze te doen. Tn de gegeven omstandigheden kan aan klager niet een zoodanige fout worden verweten. dat hij daardoor een krijgstuchtelijk vergrijp zou hebben begaan.

Beklag gegrond met vernietiging van straf en strafreden en met last dat deze in klagers straflijst zullen worden doorgehaald 584

—. Te lh30 gekleed voor de nachtrust aangetroffen in de hem niet als slaapplaats aangewezen slaapbarak der zeemiliciens in de nabijheid van eigendommen van een tweetal miliciens.

Oorspronkelijke sirafreden gewijzigd. echter niet strekbende ten gunste van klager. Daaruit behoort ook te vervallen de niet ter zake doende toevoeging .,(uitkijken worden wegens de geringe bezetting niet geplaatst)".

Beroep op slaapwandelen niet aanvaard, verniits door slaapwandelaars niet wordt gehandeld en gesproken zooals door klager in dien nacht en voorts van een dergelijk gebrek tijdens klagers diensttijd nimmer is gebleken.

Beklag ongegrond niet handhaving van de straf en met bepaling dat hij, Commandant der Marine, bij de inschrijving van de gewijzigde strafreden in strafregister en conduiteboekje als strafoplegger zal worden genoemd. Voorts het beklag zoodanig onredelijk verklaard, dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven. Klager deswege tegelijkertijd gestraft met één dag streng arrest 594

—. 1°. Ofschoon tijdig gepord voor dc D.W. ruim ½h te laat aan dek (herhaling);

2°. Nadat hij als zeuntje van een korporaal in tegenmoordigheid van een baksgenoot, stoker der 1e klasse, een opmerking had ontvangen over zijn onsmakelijke wijze van vullen van een drinkwaterketel, op ongepaste wijze opgetreden tegen dien baksgenoot, van wien hij een opmerking ter zake meende te hooren en dezen een klap gegeven.

Blz.

Straf: 6 dagen verzwaard arrest gepaard gaande met inhouding van % soldij gedurende zes dagen v.z.v. samenvallend met schip buitengaats (niet uitgesloten van het verrichten van dienst buiten de lokaliteit waar de straf ondergaan wordt).

Beklag over de strafreden en wel over punt 2°.

De oorspronkelijke strafreden. als niet geheel juist, gewijzigd, echter niet strekkende ten gunste van klager. Straf gehandhaafd. Toch het beklag gedeeltelijk gegrond verklaard, met last dat de gewijzigde strafredcn in plaats van de oorspronkelijke in strafregister en conduiteboekje zal worden ingeschreven en hij, Eskadercomrnandant. daarbij als strafoplegger zal worden genoemd.

Ook al is niet onaannemelijk dat de stoker klager „viespeuk" zou hebben genoemd, had dit i.c. voor hem geen aanleiding mogen zijn een bepaaldelijk ongepasten toon aan te slaan, en evenmin de toevoeging van de woorden ,,Je moet je mond houden kwajongen", om er op los te slaan . . 597

—. 1°. Zich onttrokken aan de werkzaamheden door te staan rusten in scheepstijd;

2°. Zich op parade incorrect gedragen door den commandant in de rede te vallen.

Beklag ongegrond met handhaving van straf en strafreclen 668

Krijgstucht. Niet-nakoming van art. 46 W.K. 164

—. Krijgstuchtelijke afdoening van rijwielovertredingen . . 169

. Handhaving van de krijgstucht 634

„Leger te velde." Thans onder de wapenen zijnde troepen moeten niet als een – worden aangemerkt 115

Maréchaussée. De Koninklijke —. Rede van Mr. W. J. Hofdijk, Rechter-commissaris te Assen 26

Meerdere. Zie bij „Opzettelijke ongehoorzaamheid" . . . 655

Militaire detentie. — **550,** 578

Militaire politie. Verplichting tot gevolg geven aan stopteekcn, gegeven door een politie-militair 523

Militaire rechtspraak. Regeling der — in de vesting Maastrieht (1774) door Mr. P. L. J. M. A. Müllrr 30

—. Instelling van drie militaire arrondissementen 523

—. Inwerkingtreding nieuwe krijgsraden. Aanwijziiig commandeerende generaals of commandeerende officieren als bedoeld in de R.L. 622

. Benoeming en beëediging van presidenten en auditeurs-militair en hunne plaatsvervangers bij de krijgsraden te 's-Gravenhage en te Utrecht 625

—. Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Gravenhage. (Officieele openingszitting) 640

Militair-rechtelijk tijdschrift. — (Verstrekking) 114

Blz.

Militair strafrecht. Mr. **L.** M. Rollin Couqueryue. Eervol ontslag als lector aan de (kmeente-Universiteit van hmsterdam 409

Militair tuchtrecht. Tweede verstrekking van aanvullingen op den tweeden druk van liet handboek „De praktijk van het militaire tuchtrecht" 406

Mishandeling. — door twee personen gezamenlijli. Bewijs.

De vrijspraak door den Krr. van den eersten beklaagde, blijkbaar op grond dat ten aanzien van dezen beklaagde omtrent het feit der mishandeling zelve slechts de verklaring van één getuige, nl. den mishandelde. bestaat, vernietigd en ook deze beklaagde veroordeeld.

Uitvoerige motiveering dat die verklaring van elders bevestigd wordt. Strijd in de verklaringen door getuigen afgelegd voor de politie en voor den officier-commissaris. Leugenachtige verklaringen van de beklaagden 80

Mobilisatie. Mobilisatie-aanteekeningen door Mr. I'. J. A. Clavareau **233.** 561

Mobilisatieclubs. --- **549.** 634

Motor- en Rijwielwet. Krijgstuchtelijke afdoening van rijwielovertredingen 169

Muller, Mr. P. L. J. M. **A.** Regeling der militaire rechtspraak in de vesting Maastricht (1774) door — 30

Nederlandsch-Indië. Als militair der zeemacht. in burgerkleeding, te Soerabaja:

1°. Op een éénpersoonsrijwiel een tweeden persoon vervoeren (art. 11 der Wegverkeersverordening);

2°. Deswege aangehouden door een politieagent, dezen beleedigd door hem toe te roepen: ,.Politie kontol-politie tai";

3°. Naar zijn naam gevraagd aan dien agent een valschen naam opgegeven;

4°. Zich aan de aanhouding door dien agent onttrokken door plotseling op zijn rijwiel te springen en hard weg te rijden;

5°. Bij het daarna op zijn rijwiel inrijden van een zijstraat de rechterzijde van den weg gehouden (art. **2** der Wegverkeersverordening).

Al deze feiten bewezen verklaard.

Het W.v.S. voorschriften gevende tot bescherming van .,ambtenaren" en tot handhaving van het ,.openbaar gezag" en van „wettelijke voorschriften" heeft daarmede, wanneer die uitdrukkingen zonder nadere aanduiding worden gebezigd, uitsluitend op het oog de Nederlandsche ambtenaren, het Nederlandsch bevoegd gezag en de Nederlandsche wettelijke voorschriften. Artt. 184 en 453, 3°. W.v.S. — zie hierboven sub 3°. en 4°. — kunnen derhalve niet worden toege-

Blz.

past, terwijl ook op de beleediging van den Indischen politieagent art. 267 niet toepasselijk is, zoodat alleen overblijft ,.eenvoudige beleediging". Klacht deswege niet ingediend. Art. 67a W.v.S. echter toegepast.

De Wegverkeersverordening — zie boven sub 1°. en 5°. — kan door den Zerkrr. niet worden toegepast.

Alle de niet strafrechtelijk strafbare feiten (sub 1°., 3°., 4°. en 5°.) en ook het zuiver krijgstuchtelijk vergrijp — het tegen het verbod in gekleed zijn in burgerkleeding — leveren i.c. krijgstuchtelijke vergrijpen op. Samenhang tusschen al de ten laste gelegde feiten. Art. 60 W.K. toegepast . **91**

—. Rechtstoestand van het tnarinepersoneel in de Overzeesche gewesten 166, 417, 548, 605

– . Als voren (benoeming Commissie) . 408

Ondermijnen. Het door een toespraak de tucht onder de krijgsmacht trachten te — (toen de compagnie was opgesteld bij de keuken voor het in ontvangst nemen van het eten, zich tot de om hem staande manschappen gericht met de woorden: ,,Al wie niet meedoet om te reclameeren om bij den kapitein te komen. zal ik slaan".

De toevoeging van deze woorden was niet een aansporing om te reclameeren over het eten, zonder meer, doch beklaagde verbond daaraan een bedreiging met mishandeling voor ieder die zich aan het gaan reclameeien over het eten zou willen onttrekken. en in dit verband genomen vormen die woorden een toespraak, welke kennelijk was gericht op ondermijning van de krijgstucht, immers op het aanzetten, onder bedreiging met geweld, van de geheele compagnie tot het gezamenlijk uiten van ontevredenheid over het haar verstrekte middagmaal. 300

Ongeoorloofde afwezigheid. Beklaagde, verlof hebbende naar Rotterdam tot 21 September 1938, doch toen wegens ziekte niet teruggekeerd, had op 26 September, v.m. 11 u. van den hem behandelenden officier van gezondheid last ontvangen om zich terug te begeven naar het vliegkamp ,,de Mok", heeft aan dien last niet dadelijk gevolg gegeven, doch is eerst den volgenden dag, 27 September, om 1 u. 37 uit Rotterdam vertrokken en ongeveer 5 u. 45 op ,,de Mok" aangekomen. alwaar hij toen aan den chef d'équipage heeft overhandigd een door genoemden officier van gezondheid onderteekende, aan hem, beklaagde, verstrekte kaart vermeldende dat hij weder naar zijn garnizoen kon terugkeeren, op welke kaart hij echter den datum 26 in 27 had veranderd.

Beklaagde alleen veroordeeld wegens ,,opzettelijke ongehoorzaamheid", terwijl het verder hem telastegelegde krijgstuchtelijke vergrijpen oplevert waarmede de Krr. met toe-

Blz.

passing van art. 60 W.K. bij het bepalen van de straf rekening heeft gehouden.

Beklaagde's opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid heeft niet langer dan één dag geduurd, nu die afwezigheid eerst aanvangt op het oogenblik dat hij redelijkerwijze na het bevel van den officier van gezondheid op „de Mok" terug had kunnen zijn. (Anders de fiskaal, die vermeende dat die afwezigheid reeds was aangevangen op het moment dat bedoeld bevel ***gegeven*** werd, nl. 26 September, 11 u.) . . . 51

—. Opzettelijke — in ééndaadschen samenloop. Zie bij „Wacht" 178

—. Opzettelijke — in tijd van oorlog, van den duur van niet langer dan vier dagen (op 7 Juli 1939 zijn korps ongeoorloofd verlaten en op 10 Juli d.a.v. daarbij teruggekeerd).

Straf 14 dagen gevangenisstraf, in appèl gewijzigd in voorwaardelijk. Proeftijd één jaar 416

—. Opzettelijke — in tijd van vrede voor den tijd van ten minste één dag en van niet langer dan 30 dagen, hebbende hij het misdrijf gepleegd gezamenlijk en ten gevolge van samenspanning en met medeneming van een wapen (verwijdering uit het vliegkamp door twee korporaals tezamen op 19 Juni 1939, 9 u., met medeneming van een geweer en terugmelding op 20 Juni, 11 u. 30) 589

Onthouden. Als militair met het oogmerk om zich of een ander voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren, een aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere (niet gerapporteerd dat een minder militair die zich toen in zijn kwartier moest bevinden, zich met een meisje had afgezonderd in een auto bij een café en in den tuin van het café, begrijpende dat dit geschiedde met oneerbare bedoelingen).

Beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt geacht om in den door hem bekleeden rang (vaandrig) te blijven dienen. Verlaagd tot den stand van soldaat . . . 572

Ontslag. Zie bij „Diefstal" 61

—. De gepleegde feiten (verduistering, opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid met verwijdering van de wacht) geven geen aanleiding beklaagde ongeschikt te achten om in den militairen dienst te blijven. Echter de hoofdstraf verzwaard van 3 tot 5 maanden 178

—. Mede met het oog op de recidive beklaagde op grond van de thans door hem begane feiten (valschelijk ondertekenen van een cantinebon) ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting 433

Onttrekken. Opzettelijk een minderjarige die zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gestelde gezag, aan de nasporing van de ambtenaren der politie onttrekken. driemalen gepleegd, alle deze feiten als ééne voortgezette handeling

Blz.

beschouwd (op 13 Augustus, 18 Augustus en 6 October 1938 telkens op de vraag van een politieambtenaar die een onderzoek instelde naar dc verblijfplaats van een 17-jarig meisje dat zich verwijderd had uit het gesticht van een vereeniging aan welke de voogdij over haar door den rechter was opgedragen, om inlichtingen betreffende die verblijfplaats, in strijd met de waarheid, geantwoord niets van dat meisje of hare verblijfplaats af te weten 257

—. Beklaagde heeft zich niet tevens schuldig gemaakt aan liet hem mede telastegelgde zich opzettelijk ter *sluik* onttrekken aan de vervulling van den wachtdienst, nu hij daaraan niet heinielijk of door iets voor te wenden, heeft trachten te ontkomen. (Anders A.P.) Zie bij „Opzettelijke ongehoorzaamheid".

(De Krr. had verzuimcl beklaagde van dit deel der telastelegging vrij te spreken, welk verzuim alsnog door het H.M.G. wordt hersteld). 437

—. De Krr. heeft ten onrechte den 2en beklaagde schuldig verklaard aan het misdrijf van art. 101 W.v.M.S., nu eenigerlei verband tusschen den door den Krr. aangenomen listigcn kunstgreep, nl. dat beklaagde bij het verlaten van het vliegkamp tol den onderofficier van de wacht desgevraagd heeft gezegd, dat hij naar den Zeekrijgsraad moest om een arrestant te halen, en het zich onttrekken aan zijn dienstverplichtingen ontbreekt, daar hij ook zonder dit voorwendsel het vliegkamp had kunnen verlaten 589

Oorlog. Staat van oorlog (en Staat van beleg). Tijd van oorlog. Voet van oorlog. Geval van oorlog 537

Oorlogsgevaar. .„Oorlogsgevaar" aanwezig. Daarmede verband houdende Koninklijke besluiten en Ministerieele beschikkingen 1

Oorlogswet. Verklaring van den „Staat van oorlog" en den „Staat van beleg" 405 537

Oplichting. Samenweefsel van verdichtsels (Door verschillende leugens, nl. dat hij vliegenier was en dat hij een tegoed aan geld had wegens gemaakte vlieguren, zijne verloofde bij herhaling bewogen tot afgifte van geld). Bewijs.

Voor het bij herhaling .„bewegen tot afgifte" is niet noodig dat beklaagde telkens als hij geld ter leen vroeg, ook telkens weer opnieuw al zijne leugens herhaalde. Voldoende was het wekken van een sfeer van vertrouwen 253

Opzet. Zie bij „Dienstplicht" 672

Opzettelijke ongehoorzaamheid. — (op de order „ga aan Je werk" geantwoord dat hem dat onmogelijk was).

Een maand gevangenisstraf met inminderingbrenging van de preventieve hechtenis, welke reeds langer had geduurd dan dc opgelegde straf, zoodat heklaagde onmiddellijk in

Blz.

vrijheid dient te worden gesteld. Uitvoerige motiveering van de opgelegde straf 48

—. Zie bij „Ongeoorloofde afwezigheid" 51

—. — (weigeren te voldoen aan de order van een korporaal om zijn naam op te geven, nadat beklaagde tegen dien meerdere zeer ongepast was opgetreden en deze hiervan rapport wilde maken) 66

—. — waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel van een matroos 1e klasse. S.. in diens functie van baksmeester, om het zeuntje van een anderen bak tijdelijk als zoodanig af te lossen. met volharding nadat S. hem op zijn strafbaarheid had gewezen met de woorden: „weet je. dat het erg gevaarlijk is, wat je nu doet? en dat je daarvoor zwaar gestraft kan worden?").

S. was — gelijk aan beklaagde bekend was — vice-baksmeester (aangewezen door den baksmeester) en trad wegens ziekte van den baksmeester (automatisch) tijdelijk als zoodanig op. Wél was S. niet — in strijd met het bepaalde in art. 57 Regl. I.D. — door den eersten officier als vice-baksmeester aangewezen, maar nu hij met instemming van dien officier als vervanger van den wél door den eersten officier benoemden baksmeester optrad en volledig als zoodanig werd erkend, kan worden aangenomen dat S. rechtens baksmeester was en krachtens beschikking van het bevoegd gezag den tot zijn bak behoorenden beklaagde onder zijne bevelen had. Het bevel betrof wel het functionneeren van den dienst aan een ***anderen*** bak, doch dit berustte op een aan boord door den eersten officier getroffen, ook aan beklaagde bekende interne regeling. De gegeven order, noodzakelijk voor de uitvoering van de aan S. als baksmeester toevertrouwde taak, is dan ook te beschouwen als een dienstbevel.

Het uitdrukkelijk wijzen op zijne strafbaarheid, niettegenstaande beklaagdes ontkentenis op dit punt, met toepassing van art. 74, 1°. Inv. wet bewezen verklaard. nu de Krr. geen reden heeft om de verklaring van getuige S. in twijfel te trekken **83**

—. —, gepleegd in tijd van oorlog (op 26 April 1939 bij de uitbetaling van soldij de voor hem bestemde soldij niet in ontvangst willende nemen, op de order van den met die uitbetaling belasten officier: „ik gelast je het geld op te nemen", geantwoord: .,dat doe ik niet") 272

—. 1°. —, in tijd van oorlog, tweemaal gepleegd;

2°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen. alles ééne voortgezette handeling uitmakende (nalaten te voldoen aan de bevelen om de houding aan te nemen en te

Blz.

zwijgen, vervolgens den meerdere toevoegen dat, als hij, beklaagde, in den burgerstand was geweest. hij hem al lang had neergeslagen).

(In de telastelegging kwam wat betreft .,tijd van oorlog" niets voor) 423

—. — (opzettelijk niet voldaan aan het bevel om den volgenden dag op de wachtparade te verschijnen ten einde op wacht te trekken). (Zie ook bij ,,Onttrekken") . 437

— , gepleegd in tijd van oorlog (weigeren te voldoen aan de order van een matroos 1e klasse, S., door den chef d'équipage aangewezen als onderofficier van de jol met opdracht om een schijf af te tuigen, om op die schijf te gaan).

S. was als onderofficier van de jol als zoodanig bevelvoerend militair en had beklaagde onder zijne bevelen, waarbij het niet ter zake doet of S. zich al dan niet van die positie is bewust geweest, daar het zijn van bevelvoerend militair en dus meerdere niet afhangt van de persoonlijke opvatting van den gezagsdrager, doch naar objectieven maatstaf aan de hand van art. 67, 3°. W.v.M.S. en de dienstreglementen moet worden beoordeeld.

De woorden van S. tot beklaagde en twee andere schepelingen gericht: ,,Nu gaan jullie met zijn drieën op de schijf", moeten worden aangemerkt als een bevel om op de schijf te gaan, ook al heeft S. zich daarbij niet speciaal tot beklaagde persoonlijk gericht.

Beklaagde zelf had zeer wel begrepen dat hij onder de bevelen van S. stond en ook dat hem een dienstbevel werd gegeven, waarbij het weder onverschillig is of S. al dan niet de overtuiging had dat hij, als meerdere, aan beklaagde een bevel kon geven, nu dit naar objectief criterium vaststaat . 655

—. —: waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel van een kwartiermeester-provoost om den bak der Inlandsche schepelingen te gaan uitpakken en daarin volhard nadat de schipper hem er o.a. op had gewezen dat hij zich aan dienstweigering schuldig maakte en daarvoor voor den krijgsraad kon komen).

Voor de strafverzwarende omstandigheid van art. 114, 3e lid W.v.M.S. wordt niet geëischt, dat nader opdracht tot uitvoering van dc order wordt gegeven, doch slechts dat de schuldige door een meerdere uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid is gewezen 662

Overmacht. Zie bij ,,Dienstplicht" 672

Politiek. — in de weermacht 634

Blz.

Rapport. — betreffende opgelegde krijgstuchtelijke straffen bij gedetacheerde onderdeelen 42

Rechtspleging. — bij de landmacht. (Aanwijzing garnizoenscommandanten j°. artt. 11 en 12 R.L.) 15

—. -- bij de landmacht. (Overgang van bevoegdheden van de garnizoenscommandanten op de kantonnementscommandanten. Aanwijzing van kantonnementen) . . 221, 407, 619

Roode Kruis. Militaire commissarissen bij het Ned. — (geheel als militairen te beschouwen) 534

Rijwielbelastingwet. Zie bij „Valsche zegels" 76

Samenloop. Veroordeeling door den Indischen burgerlijken strafrechter wegens diefstal tezamen met een burger na. veroordeeling wegens desertie door den Zeekrr. wiens vonnis nog in appèl aanhangig was 602

Schildwachten. De verplichting van een burger om „in tijd van oorlog" te voldoen aan bevelen welke door schildwachten of commandanten van patrouilles ingevolge de hun verstrekte consignes worden gegeven 240

Schuld. Zwaar lichamelijk letsel door schuld. Ongeval bij het laden van een kanon tijdens het afgeven van een saluut. Ontijdig, door den wigman weder gedeeltelijk sluiten van het sluitstuk, waardoor de hand van den lader bekneld raakte en ernstig verwond werd.

Wel is door beklaagde een fout gemaakt en eenige onvoorzichtigheid valt hem wel te verwijten, doch zijn schuld is in deze niet zóó aanmerkelijk dat een veroordeeling op grond van art. 308 W.v.S. gewettigd is. Verzachtende omstandigheden. (Anders de fiskaal in een uitvoerige Memorie van appèl).

Vrijspraak nu met name niet wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde gelijk hem is ten laste gelegd, hoogst roekeloos, onachtzaam en onvoorzichtig heeft gehandeld.

Nu beklaagde niet geheel vrijuit gaat en zijne handelwijze strijdig is met eenig dienstvoorschrift, kan er wellicht aanleiding bestaan om hem krijgstuchtelijk te straffen. Verwijzing van de zaak naar den commandeerende officier . . 262

—. Het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn (als bestuurder van een motorrijwiel met zijspan en duorijder bij het riemen van een bocht een Inlander aangereden met doodelijk gevolg).

Zelfs al zou de sergeant-duorijder als instructeur, dus als bestuurder van het motorrijwiel in den zin der Wegverkeersordonnantie zijn aan te merken geweest — waarvan i.c. geen sprake is -– zou beklaagde's strafrechtelijke aansprakelijkheid niet zijn uitgesloten; bovendien heeft hij zelf opgegeven bij de bocht geen vaart te hebben verminderd, niettegenstaande de sergeant hem tot langzaam rijden aanmaande.

Blz.

Ook zijn beroep op ambtelijk bevel gaat niet op, Wel sloot het bevel van zijn meerdere om in de colonne mee te rijden, in, dat hij bij de oolonne opgesloten moest blijven en tevens, achtergeraakt zijnde en geen tegenbevel ontvangen hebbende, zoodanig te rijden, dat hij zoo spoedig mogelijk die colonne inhaalt, doch hieraan kon beklaagde niet het recht ontleenen bij het nemen van een bocht te rijden met grooter snelheid dan waartoe hij in verband mei de plaatselyke situatie en zijn eigen geringe bekwaamheid in staat was.

Uitvoerige motiveering van de straf. Verzachtende omstandigheden. Een maand hechtenis, voorwaardelijk. Proeftijd 2 jaren 274

Signaleering. Signaleering in het Algemeen Politieblad . . 531

Strafbevoegdheid. — (Commandant van een groep en een afdeeling van een luchtvaartregiment). (Inspecteur der militaire luchtvaart, tevens commandant van dc Luchtvaartbrigade) 113

—. — (Luchtvaartbedrijf) 219

—. — (Artilleriemeetafdeeling) 220

Straftoemeting. Zie ook bij ..Voor-\\aardelijke veroordeeling"; „.Ontslag[n].

—. Zie bij „Opzettelijke ongehoorzaamheid" 48

—. Zie bij „Diefstal[n] 61

—. Opzettelijke ongehoorzaamheid. Generale preventie. Drie maanden gevangenisstraf. De Krr. bepaalt daarbij dat het vonnis na de uitspraak bovendien door den secretaris openlijk zal worden uitgelezen aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant" te missingen, zulks omdat aldaar bij jeugdige schepelingen de opvatting schijnt te hebben post gevat. dat het niet noodig is, dat zij korporaals der landmacht als hunne meerderen hebben te erkennen en bij elke gelegenheid eerbiedig hebben te behandelen, van welke misvatting jeugdige schepelingen door uiterlijke daden herhaaldelijk blijk geven 66

—. Nu den laatsten tijd meerinalen soortgelijke feiten (behoorende tot het wachtsvolk, zich ongeoorloofd van boord verwijderen) zijn berecht, acht de Krr. het dienstig uit een oogpunt van generale preventie door het opleggen van een tamelijk zware straf tot uiiing te doen komen dat misdrijven van dezen aard door den militairen rechter als zeer ernstig worden beschouwd. Eén maand gevangenisstraf 69

—. Beklaagde heeft het vertrouwen dat door het Marinebestuur in de schepelingen wordt gesteld door ten behoeve van hen een cantine beschikbaar te stellen, waar zij op crediet dranken e.d. kunnen betrekken, op schroinelijke wijze beschaamd. Daarom en met het oog op de algemeene preventie dient een gestrenge straf te worden opgelegd. (Zie bij „Valschheid") 181

Blz.

—. Zie bij .,Schuld" 274

—. Het misdrijf (door een toespraak de tucht onder de krijgsmacht trachten te ondermijnen) draagt een ernstig karakter en waar beklaagde voorts halsstarrig is blijven ontkennen, behoort een gevoelige straf te worden opgelegd 300

—. Verzwaring van straf met toepassing van art. 50 W.K. 22 uur te laat van permissie aan boord teruggekeerd. De strafreden is juist maar het feit is gepleegd in tijd van oorlog; hoewel de zaak van dien aard is, dat zij buiten den rechter kan worden afgedaan. is de soort van de opgelegde straf te licht. 14 dagen licht arrest gewijzigd in 8 dagen verzwaard arrest. niet bepaling dat 4 dagen van het reeds ondergane deel der oorspronkelijke straf in mindering zullen worden gebracht. 463

. Gevangenisstraf in de gegeven omstandigheden minder geschikt geacht; gewijzigd in militaire detentie 578

. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid gezamenlijli en na samenspanning, met medeneming van een geweer. Verlaging te niet gedaan. Hoofdstraffen verzwaard. Motiveering van de straffen 589

Strafuitvoering. Spoedige executie van door den militairen rechter opgelegde straffen 406

Telastelegging. De dooi. den ***h.-l?***in hooger beroep verzochte aanvulling van de telastelegging met de verzwarende omstandigheid van recidive, waartegen beklaagde geen bezwaar heeft ingebracht. is toelaatbaar. Bewijs hiervan geleverd door den inhoud van zijn conduiteboekje en zijne erkentenis 433

Telegrafen en Telefonen. — ter beschikking van de militaire autoriteit 11

– . Schorsing van het telegrafisch en telefonisch verkeer . . 13

Toespraak. Zie bij ,.Ondermijnen" 300

Tuchtklasse. Plaatsing in de — 531

Tweegevecht. — 19

„Tijd van oorlog." — met betrekking tot de toepassing van de militaire straf- en tuchtwetten aanwezig 18

Uitschelden. Het als militair opzettelijk een mindere uitschelden, in dienst gepleegd (toevoeging aan een arrestant van de m-oorden .,ploert" en ..schoft") 281

Valsche geneeskundige verklaring. De door den officier van gezondheid afgegeven verklaring is niet aan te merken als een geneeskundige verklaring nopens het bestaan van een ziekte, zwakheid of gebrek (art. 229 W.v.S.), nu die verklaring daaromtrent niets inhoudt. doch slechts is een eenvoudige, aan den commandant van „de Mok" gerichte mededeeling dat beklaagde weder naar zijn garnizoen kon terugkeeren. (Anders de fiskaal).

Blz.

In de te laste gelegde gebruikmaking van de verklaring is niet gesteld dat beklaagde van die verklaring heeft gebruik gemaakt als ware zij echt en onvervalscht, hetgeen art. 229. 2e lid uitdrukkelijk eischt, zoodat ook al op dien grond vrijspraak van dit deel der telastlegging moet volgen . . . 51

Valsche zegels. Art. 216 W.v.S. j°. art. 9 der Rijwielbelastingwet. Van Rijkswege uitgegeven zegels namaken met liet oogmerk oni die zegels als echt en onvervalscht te gebruiken (namaken van een rijwielbelastiiigmerk).

Eén maand gevangenisstraf met last tot vernietiging van het, als stuk van overtuiging gediend hebbend, nagemaakt rijwielmerk als gediend hchhende toi het plegen van een strafbaar feit 76

Valschheid. Valschelijk onderteekencii van cantinebons.

1°. Valschheid in geschrift;

2°. Opzettelijk gebruik maken van het valsche geschrift als mare het echt en onvervalscht, beide feiten meermalen gepleegd en als ééne voortgezette handeling beschouwd (als wanbetaler op de z.g. „zwarte lijst" staande, in de cantine herhaaldelijk (12 malen, op verschillende tijdstippen in September en October, bons voor consumptie-artikelen met de namen van twee andere schepelingen onderteekend en daarop die artikelen uit de marine-cantines verkregen).

Uit die bons kon cenig recht of eenige verbintenis ontstaan 181

—. 1°. Valschheid in geschrift;

2°. Opzettelijk gebruik niaken van een valsch geschrift als ware liet echt en onvervalscht, zijnde tijdens het plegen van deze misdrijven nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige een hem wegens een der in art. 421 W.v.S. genoemde misdrijven opgelegde gevangenisstraf geheel heeft ondergaan (een cantinehon valschelijk met den naam van een anderen schepeling onderteekend, vervolgens met gebruikmaking van dien bon eenige daarop vermelde dranken uit de cantine verkregen) 433

Veiligheidstroepen. Strategische beveiliging. Lucht- en kustverdediging 532, 577

Velde. „Te velde". De Kon. landmacht, wat betreft de toepassing van de W.K. *niet* aan te merken als „te velde" . . 220

Ven, Mr. J. J. M. van der. Art. 66 der Ambtenarenwet 1929 door — 232

Verboden geschriften. Geschriften verboden bij Legerorder 17. 113

—. Geschriften verboden bij L.O.. en behandeling van die geschriften 224

—. Geschriften verboden bij V.O., en behandeling van die geschriften 409

Verduistering. —; tweemalen gepleegd (als inkooper voor de tafel der korporaals en manschappen, tot tweemaal toe, zich

Blz.
gelden, gezamenlijk f 19,16, toegeëigend, welke hem in die functie tot het doen van inkoopen waren ter hand gesteld).
Het zijn van inkooper voor de tafel van de korporaals en manschappen valt niet als persoonlijke dienstbetrekking aan te merken. (Anders Zeekrijgsraad) 178
Verlaging. Zie bij „Klachtzaken" 96. 202
—. — (uitschelden van een mindere-arrestant voor „ploert" en „schoft").
Beklaagde heeft door zijn gedrag duidelijk getoond onwaardig te zijn een rang te bekleeden, en deze conclusie is te eerder gewettigd nu hij zich de laatste jaren herhaaldelijk bij het vervullen van de functie van commandant van een wacht of geleide aan schromelijke plichtsverzaking heeft schuldig gemaakt. Verlaging van brigadier tot soldaat. infanterist 1e klasse 281
—. — (mondeling en door een gebaar bedreigen van een sergeant-wachtcommandant door een sergeant). Zie bij „Bedreiging. Verlaging tot soldaat 428
—. — (diefstal door een korporaal der politietroepen van een portemonnaie met f 12 ten nadeele van een anderen korporaal). Verlaging tot soldaat 431
—. — (van vaandrig tot soldaat). Zie bij „Onthouden" . . 572
—. Veroordeeling van een korporaal-hofmeester tot 3 maanden gevangenisstraf wegens:
1°. opzettelijke ongehoorzaamheid;
2°. opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen;
3°. verduistering gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijn beroep onder zich heeft.
Het H.M.G. is met den A.-F. van meening, dat beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig is in de door hem bekleeden rang te blijven dienen, doch de bijkomende straf van verlaging kan niet worden uitgesproken nu de fiskaal bij den Zeckrr. niet mede hooger beroep heeft aangeteekend 660
Vervolging. Gerechtelijke — van gemobiliseerden wegens schulden 524
Voorloopig arrest. Vóór de verwijzing naai den Krijgsraad. Art. 7 R.L. 533
Voorloopige hechtenis. Het arrest bedoeld in art. 29 W.v.M.S. voor N.I., kan naar zijn aard niet in mindering worden gebracht van een vrijheidsstraf. Strekking van dat arrest. Die regel moet echter uitzondering lijden als dat arrest is ondergaan in zoodanigen vorm, dat daardoor een vrijheidsberooving heeft plaats gehad welke in wezen gelijk staat met preventieve hechtenis dan wel met streng of verzwaard arrest. Dit is i.c. het geval, zoodat dit arrest door de wijze waarop liet is ondergaan, moet worden gelijkgesteld met de

Blz.

verzekerde bewaring in de R.L. bedoeld, en mitsdien als straf behoort te worden toegerekend, waardoor de hoofdstraf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan. Een bevel tot invrijheidstelling Ban echter niet worden gegeven, daar dit arrest zal hebben voort te duren ook na de uitspraak der sententie, zoolang deze niet is ten uitvoer gelegd . . . 281

Voortgezette handeling. Ten onrechte heeft de Krr. de beide feiten (valschheid en gebruikmaken van het valsche geschrift) als ééne voortgezette handeling beschouwd. Hiervan *is* geen sprake in verband met het bepaalde bij art. 56, 2e lid W.v.S. j°. liet 1e lid 433

Voorwaardelijke veroordeeling. Opzettelijke ongehoorzaamheid met volharding.

Gelet. onder meer op beklaagde's leeftijd. 17 jaar, en op het feit dat hij twee dagen verzwaard arrest en een maand licht arrest als preventief arrest heeft ondergaan. voorwaardelijke veroordeeling tot een maand gevangenisstraf; proeftijd een jaar 83

—. Dood door schuld Zie bij „Schuld" 274

—. Rapporteering over voorwaardelijk veroordeelden die onder de wapenen zijn. Gedurende de mobilisatie geschorst 406

—. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog niet langer dan 4 dagen 426

. Slapen op 15-acht 577, 587

—. Opzettelijke ongelioorzaamheid met volharding.

Beklaagde is in zijn diensttijd steeds zeer goed beoordeeld en tot dusver — ruim 6 jaren — slechts éénmaal krijgstuchtelijk gestraft. Voorwaardelijk veroordeeld tot 2 weken gevangenisstraf. Proeftijd één jaar 662

Vordering. Machtiging verleend als bedoeld in art. 5 der „Algemeene T'orderingswet 1938" (met den tekst van deze wet) . . . . . .

Vuurwapenwet 1919. Naleving van de bepalingen van de —. (Reserve-officieren) 621

Vijand. — 537

Wacht. Behoorende tot eenige —. als ander militair dan die genoemd in het eerste en vierde lid van art. 129 W.v.M.S., eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (behoorende tot liet wachtsvolk zich ongeoorloofd van boord verwijderd).

Systeem betreffende de wachtregeling in liet Regl. Inw. dienst, waaruit volg-t dat de geheele tot de wachtdivisie behoorende bemanning, voor zoover niet uitdrukkelijk vrijgesteld, automatisch tot de wacht behoort. Onnoodig dat elk lid hehoorende tot de wachtdivisie nog met name voor de wacht wordt aangewezen. Het al of niet vermeld staan

Blz.

op het wachtbriefje. louter ingesteld ten dienste van de administratie, is daarbij uiteraard van geen beteekenis . . 69

—. Bewezen verklaard. dat beklaagde. toen hij op het wachtbriefje van de kazerne vermeld stond om van 16-18 uur als schild—acht op post te staan. in strijd met die op hem rustende verplichting, zich niet voor zijn schildwachtdienst beeft gemeld en gedurende dien tijd niet als schildwacht heeft dienst gedaan.

Beklaagde behoorde dien dag echter niet tot het wachtsvolk, daar hij, blijkens een door den commandant der kazerne, krachtens art. 88 Regl. Inw.dienst, getroffen regeling, toen vrij van u-acht was. Dat hij, abusievelijk, wel op het wachtbriefje vermeld stond doet daaraan niets af: de vermelding op dit briefje, ingesteld ten dienste van de administratie, alleen doet hem nog niet tot het wachtsvolk behooren.

Het bewezen feit valt dus niet onder art. 129 W.v.M.S., maar beklaagde's handelwijze is onbestaanbaar met de militaire tucht en orde en levert mitsdien op een krijgstuchtelijk vergrijp in den zin van art. *2*, 1°. W.K. Vrijspraak met verwijzing naar den comm. officier 72

—. 1°. Behoorende tot eenige macht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen:

2°. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en van niet langer dan dertig dagen (behoorende tot het wachtsvolk van de kazerne. zich op 31 December 1938. omstreeks 12 u. 30, heimelijk verwijderd en zich in den nacht van 1 op 2 Januari, omstreeks half één weder in de kazerne teruggenield).

(De A.-B. had geconcludeerd alleen tot de sub 2°. vermelde qualificatie) 178

—. Slapen als commandant van de kampementswacht. Zie bij „Klachtzaken" 285

—. Art. 129 W.v.M.S. „Veiligheidstroepen". Als ander militair dan die genoemd in het eerste en vierde lid van art. 129 W.v.M.S. behoorende tot eenige wacht, een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van oorlog (slapen, terwijl hij behoorde tot het wachtsvolk, piket mitrailleur-opstelling Lichttoren, bij het detachement Mariniers te Hoek van Holland, behoorende tot de troepen belast met de strategische beveiliging).

Hoewel door den Minister van Defensie is bepaald dat deze troepen worden beschouwd als „veiligheidstroepen" in den zin van art. 129, 3e lid, dient door den Krr. te worden onderzocht of inderdaad genoemd detachement wel onder die aanduiding „veiligheidstroepen" kan worden gerangschikt. De Raad beantwoordt die vraag, met uitvoerige motivee-

Blz.

ring, ontkennend, voornamelijk op dezen grond dat er geen ,,vijand" bestond.

Anders H.M.G. Het begrip ,,veiligheidstroepen" moet naar zijn feitelijke beteekenis worden opgevat daar een omschrijving in de wet ontbreekt, waaruit voortvloeit dat meergenoemd detachement inderdaad geacht moet worden te behooren tot de ,,veiligheidstroepen" in den zin van art. 129. De yualificatie van liet bewezene dienovereenkomstig aangevuld.

Straf in eerste instantie, uitvoerig gemotiveerd, drie weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd één jaar. Deze strafsoort in de gegeven omstandigheden door het H.M.G. minder geschikt geacht en gewijzigd in drie weken militaire detentie, eveneens voorwaardelijk met een proeftijd van één jaar 577

—. Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (als officier van de wacht in de debarkementsgeboumen te Soerabaja in de voor dien officier bestemde kamer liggen of zitten slapen). De A.-F. had geconcludeerd tot ,,het als bevelhebber van een wacht zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten."

Beklaagde was ter zake van hetzelfde feit reeds krijgstuchtelijk gestraft met 2 dagen streng arrest. De door den Krr. opgelegde straf. **3** weken gevangenisstraf, komt het Hof te licht voor in verhouding tot den ernst van het misdrevene. Straf verzwaard tot één maand, echter voorwaardelijk. Proeftijd één jaar 587

Wetgeving. *Wijziging van art. 140 van het Wetboek van Strafrechf* in verband met de wijziging van de wet tot regeling en beperking der uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering. Parlementaire behandeling . . 216

—. Het eerste Nederlandsche Wetboek.

(Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat) 312

Nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.

Tweede Kamer der Staten-Generanl. Zitting 1938—1939. 545. Zitting 2939—1940. 141.

Ontwerp van wet 482
Memorie van Toelichting 485
Verslag 489
Nota naar aanleiding van het Verslag 491
Nota van wijzigingen 495
Gewijzigd ontwerp van wet 496
Amendementen van den heer Schaepman 499
Openbare behandeling. Aanneming van het wetsontwerp . 501

Blz.

Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1939—1940.

141.

Nader gewijzigd ontwerp van wet 515
Voorloopig verslag 518
Eindverslag met Memorie van Antwoord 519
Openbare behandeling. Aanneming van het wetsontwerp . 521
Afkondiging der wet 521

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXXV Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.	Bladzijden.
Grondwet.	
194	1.
195	539.
Regtspleging bij de Landmagt.	
Wijziging	482—521.
6—10	636.
7	533.
10	221.
11	15. 221, 236. 407. 566. 619.
12	15. 221. 407. 566. 619.
21	221, 566.
120	568. 621.
131	568.
134	523, 682. 625. 640.
193	144.
254	235.
271	235.
Regtspleging bij de Zeemagt.	
172	433.
185	144.
190	76.
204	66.
Wetboek van Militair Strafrecht.	
2	604.
4	91, 604.
11—12	549, 577.
13—20	83, 274, 406, 426, 578, 587, 662.
17	607.
23	61, 178, 433.
25	428, 431, 572, 589, 660.
63	534.
66	543.

Artikelen.	Bladzijden.
67	83, 655.
71	538, 565.
72	538.
74	539.
97	51, 178, 426, 589.
99	589.
101	589.
108	423, 428.
114	48, 51, 66, 83, 272, 423, 655, 662.
129	69, 72, 178, 532, 566, 577, 587.
139	572.
140	524.
143	419.
150	531.
162	607.

Wetboek van Militair Strafrecht voor Ned.-Indië.

28 (25 Ned.)	281.
29	281.
103 (114 Ned.)	437.
118 (129 Ned.)	285.
120 (131 Ned.)	437.
130 (141 Ned.)	281.
136 (147 Ned.)	300.

Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof.

28	115.
77*a*	660.
113	418.

Wet op de Krijgstucht.

2	169.
16	96, 202.
18	531.
30—36	115, 220.
39	113, 219, 237.
41	113, 219, 220.
42	221.
46	164, 174.
47	43.
50	42, 463, 564.

Artikelen.	Bladzijden.
57	587.
58	72, 262.
60	51, 91.
61 (t/m 67)	220, 525, 533, 535.
62	191, 207.
73	479.

Wetboek van Krijgstucht (Ned.-Indië).

45 (50 Ned.)	451.
62 (65 Ned.)	285. 451.
67 j°. 62	439.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

8	91. 169.
9 (9 Ind.)	457. 479.
12	584.
17	549. 634.
18	17, 24. 622.
19	17, 113. 224. 231. 409.
22	91. 170.
26	240. 524. 631.
29	561.
30	202. 439. 464. 467. 525. 594.
31	525.

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

74	83.
77	542.
78	539 en vlgg.
79	608.
81	608, 628.
94	523.
97	235.

Dienstplichtwet.

8	672.
32	1, 3.
34	43.
46 (oud 48)	672.

Wetboek van Strafrecht.

13	61.
14*a*—14*g*	83, 274, 406, 426, 578, 587, 662.

Artikelen.	Bladzijden.
40	672.
43	274.
44 (52 Ind.)	293.
47	243, 629.
48	629.
55	178.
56	181, 257, 423, 428, 433.
63 (71 Tnd.)	602.
67a	91.
87	18, 538.
98	24.
152—156	19.
184	91, 240.
216	76.
225	181, 433.
229	51.
266	91.
267	91.
280	257.
300	80.
307 (359 Ind.)	274.
308	262.
310	61, 431.
311 (363 Ind.)	293.
312 (365 Ind.)	602.
321	178.
322	178.
326	253.
421	61, 433.
435. 3°.	91.

Wet op den staat van oorlog en den staat van beleg.

(Wet van 23 Mei 1899 (Stbl. no. 128.)

1	405, 537.
40	482, 540.

Dienstweigeringswet.

2	223.

Bevorderingswet voor de landmacht 1902.

39	678.

Artikelen. Bladzijden.

Inkwartieringswet.

33 . . . . . 1.

Algemeene Vorderingswet 1938.

5 . . . . . 3.

Telegraaf- en telefoonwet 1904.

3, 3*ter*, 14, 15, 18 . . . . . 11, 13.

Ambtenarenwet 1929.

3 . . . . . 471.
24 . . . . . 471.
58 . . . . . 213.
60 . . . . . 308, 476, 683.
66 . . . . . 213, 232.

Militaire Ambtenarenwet 1931.

3 . . . . . 479. 686.

Reglement op den Garnizoensdienst.

40 . . . . . 240.
43 . . . . . 240.

Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht.

11 . . . . . 106.
13 . . . . . 686.
22 . . . . . 683.
84 . . . . . 308.
97 . . . . . 108.

Reglement inwendige dienst Kon. Landmacht. Deel A.

137 . . . . . 563.
138 . . . . . 42. 564.
140 . . . . . 525.
Bijl. *C*. § 11 . . . . . 562.

Artikelen. Bladzijden.

Reglement inwendige dienst Kon. Landmacht. Deel D.

333—334 . **42.**

Reglement rechtstoestand militairen zeemacht.

97 . . . . . 213, 471.

Reglement inwendige dienst aan boord Hr. Ms. oorlogsschepen, enz.

57 . . . . . 83.
88 . . . . . 69, 72.

Bevorderingsvoorschrift beroepspersoneel beneden den rang van tweede-luitenant 6932.

6 . . . . . 106.
17 . . . . . 108.

Motor- en Rijwielwet.

37 . . . . . 169.

Rijwielbelastingwet.

9 . . . . . 76.

Vuurwapenwet 1919.

3 . . . . . 621.
6 . . . . . 621.

Koninklijk besluit van 20 Januari 1903 (Stbl. no. 35.)
(Onbekwaamheid of ongeschiktheid officieren landmacht.)

1 . . . . . 678.
2 . . . . . 678.
18 . . . . . 476.

Koninklijk besluit van 18 Februari 1904, No. 30.
(Onderscheidingsteeken voor trouwen dienst.)

2 . . . . . 211, 616.